

# Forgotten Books

— [www.forgottenbooks.com](http://www.forgottenbooks.com) —

Copyright © 2016 FB &c Ltd.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

M. TER. VARRONIS

DE

49949

LINGUA LATINA LIBRI

QUI SUPERSUNT

CUM

FRAGMENTIS EJUSDEM

VOLUMEN SECUNDUM

---

NOTÆ

IN VARRONEM

---

BIPONTI

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS

CIDICCLXXXVIII

*Nam pervicacem dici me esse, & vincere*

*Perfacile patior: pertinacem nil moror.*

*Hæc fortes sequitur: illam indocti possident.*

*Tu addis quod vitio est, demis quod probro datur. SCALIG.*

### Pagina 4.

lin. 3. *Quod vetustas quasdam delēvit.] Marg. Scalig. quædam.*

lin. 5. *Cuncta manet.] Marg. Scalig. certa manet.*

lin. 17. *Videtur enim pos &c.] Quia veteres sine N litera pronuntiabant & scribebant Pons, Frons, & similia. Varr. lib. XV Antiq. human. Fros, fœnum, messis: idem lib. I de Re rustic. Circum fundum ulmos & populos: unde fros ovibus & bubus fiet. & Parmemone: Cæditur lucus, alta fros decidit. Virgilius etiam amantissimus antiquitatis lib. 2 Georg.*

*Præterea cum fros tenera imprudensque laborum. POPMA.*

lin. 18. *Vetustas non pauca depravat.] Marg. Scalig. vetustas pauca non &c.*

lin. 28. *Retinere possent.] Possint. AUGUSTIN.*

### Pagina 5.

lin. 3. *Propter bis quaternas causas.] Propter quaternas, causas. Propter has quatuor causas. Propter ternas causas. duo priora ex libris, posteriora audaci emendatione. AUGUSTIN. Quidam locum mendosum suspicati sunt: ego tantum mutilum quovis pignore contendam. Nam cum contrarie opposuerit literarum demtioni additionem, trajectationi seu trajectioni commutationem: syllabarum productioni quod opponat non addit: ut non tantum hoc desit, sed etiam ea, quæ requiruntur ad explendum numerum bis quaternarum causarum. præsertim cum ita alibi loquatur: ut libro 7, *Libros faciam, inquit, bis ternos.* Concludamus igitur, locum mancum & imperfectum esse, potius, quam ut pro *bis quaternas*, cum aliis legendum censeamus *has quaternas.* SCALIG.*

lin. 5. *Propter earum arctationem.] Vetus lectio, tractationem. quæ vera est: nam hoc dictum pro Trajectationem; quia Traiccto dicebant *δισυλλάβως* pro Traiecto. & pro Trajice, Traice. Sic reice trochæus est apud Virgilium, & reicinium quadrissyllabum. SCALIG. Puto legendum: *Propter earum aut trajectionem, aut commutationem. item syllabarum;**

*quæ quoniam, &c.* Non exstat, inquit, impositio primigeniorum verborum *propter bis quaternas causas*; nimirum propter literarum demtionem, aut additionem, aut trajectionem, five transpositionem, aut commutationem: similiter propter syllabarum demtionem, aut additionem, &c. Aliter Quintilian. lib. 1: Verba paululum declinata varie & multipliciter ad veritatem reducunt, aut correptis, aut porrectis, aut adjectis, aut detractis, aut permutatis literis syllabisve. POPMA.

lin. 8. *Hæc commorandum esse &c.*] *Hæc admonendum.* ex libris utrumque. AUGUSTIN: At Scalig. lectionem scilicet secutus, *hic commonendum esse putavi*, in Conjectaneis hæc adnotavit: Romana editio, & Vertranius, *hic commonendum esse non putavi*. Male. Ait enim Varro, quæ diligenter tractaverit in aliis libris, hic ea se non repetiturum, tantum commonendum modo putat lectorem.

lin. 9. *Origines expeditam.*] Marg. Scalig. *expendam.*

lin. 12. *Et viocarrus.*] Marg. Scalig. *unocolus.*

lin 15. *Hinc Pacuvius Rudentisibulus*] Eodem modo Repandirostrum, & Cortinipotens Lucilio:

*Hunc sine ego unquam Hiacynthi hominem cortinipotentis Deliciis contendî? —*

Sic etiam Laberius de Ariete:

*Reciprocicornem, lanicutem, vestitrahum.* στρεψικέρωτα, δασύμαλλον, ἐλκεσίπεπλον. Et Pacuvius finxit Curvifrons. Sed ita corriges locum Nonii mire depravatum: Armenta genere neutro, plerumque feminino. Ennius:

— *ad armentas ipsius easdem.*

Pacuvius:

*Tu curvifrontes pascere armentas soles.*

Huc referendum & illam compositionem Lucilii, quamquam magis Aristophanicam: *Transverso ordine posuit hippocampelphantocamelos.* Neque alienum erit ab hoc loco, Hegglandri veteris poetæ epigramma in Sophistas apponere:

Ὄφρυασπασίδαι, ῥινεγκάταπηξογένειοι,

Σακκογενειοτρόφοι, καὶ λοπαδαρπαγίδαι.

Ἴματανωπερίβαλλοι, νηλιποκαμβλεπέλαοι,

Νυκτιλαδραιοφάγοι, νυκταπαταπκἀγοι.

Μειραμιεξάπαται, καὶ συλλαβοπευσίλαβηταὶ,

Δοξοματαιοσόφοι, ζηταρετησιάδαι.

Videamus, num & nos impune cum Lucilio hæc imitatione Græcorum tentare possimus:

lin. 11. *O terra trita.*] *O terra terrea.* *O terra Græca.* ex libris. Totus hic locus Ennii mendosus est. AUGUSTIN. Si nomen tragœdiæ posuisset Varro, minus laboraremus ad conjecturam: nunc difficile est tam corrupto loco mederi: cum de quo, & quis loquatur, & in qua fabula, nesciamus. Multi multa adduxerunt ad correctionem hujus loci, partim ex se, partim ex libris manuscriptis: quæ tamen omnia mendosa puto. Quod si locus esset conjecturæ, ita lubenter legerim:

*O terra tritavi, in cujus mæro Liberi  
Fanum locavi.*

Et, ut ingenue fatear, valde mihi persuasi, hanc meam conjecturam veram esse. Nam adverbium *ubi*, ex eo conflatum puto, quod videtur in manuscriptis *tritabi* pro *tritavi* scriptum fuisse. qui error quam frequens sit in libris calamo exaratis, nemo nescit: & nos demonstrabimus in his libris non semel ad eum modum peccatum esse. SCALIG. Vetus lectio: *O terra trega*; vel, *o terra terea*. Unde suspicor legendum:

*O terra Thræcia, ubi Liberi*

*Fanum in Crunis Ismaro locavi.*

Ennius fortean induxit poetam Orphea, aut nescio quem regem Thraciæ, querentem de neglectis sacris Liberi, quæ ibi summa cum religione a cœtu Menadum olim celebrabantur. Terra Thræcia, ut terra Italia, terra Sicilia, & id genus alia. Thræcia autem pro Thracia. unde Thræcius, vel Thræcius apud poetas. Cruni urbs maritima Thraciæ, eadem a cultu Liberi appellata Dionysiopolis. Plin. lib. 4: *Nunc habet Dionysipolin, Crunos antea dictam*. Strab. lib. 7: *καὶ κρούνοι, καὶ ὀδησσὸς, μιλησίων ἀποικος*. Isinarius mons ejusdem regionis, sacris Liberi & cœtu Menadum, Orpheo primum initiante, celebratus. unde Isinarias Bacchas vocat Ovidius lib. 9 Metamorph.

*Isinariæ celebrant repetita triennia Bacchæ.* POPMA.

lin. 12. *In cujus muro locavi.*] Marg. Scalig. *intimum loc.*

lin. 13 sq. *Ab eo præco dicitur Locare, quoad usque id emitur, quoad in aliquo consistit pretium.*] Legendum procul dubio, *Quod usque idem it, quoad in aliquo consistit pretium*. Et, nisi valde fallor, memini olim quoque ita sensisse doctiss. Adr. Turnebum, cum hæc cum illo communicarem. *Idem usque it* ergo dictum vel de præcone, qui semper vagatur, donec inveniatur, in quo consistat, pretium: vel de merce, quæ semper ἐπιπολάζει, & incerta est, donec in eo mancupe consistit,

qui auctorem evicerit. Quo in significato Plautus dicit, *It ad me lucrum*; nimirum ut in eo consistat & quiescat. SCALIG.

lin. 21. *Ut Asia, sic cælum dicitur modeis duobus.*] Nam & cælum dicitur cæli pars summa, ubi stellæ, & aeris plaga, tenero terram complexu continens. sic Asia dicitur pars orbis terræ, quæ non Europa. Duas enim tantum partes Varro (ut & Salustius in Jugurtha) orbis terrarum novit, Asiam & Europam. nam in Europa ponit Africam. Dicitur & Asia prioris Asiæ pars, in qua erat Jonia, & provincia populi Rom. In Varrone scribitur, *Et Cilicia, falso mendoseque*, cum in illa Asia Cilicia non esset comprehensa. Cic. pro Flacco, *Nam, ut opinor, Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, Caria, Lydia.* Strabo, οἱ δὲ ἐπαρχίαν ἀπέδειξαν τὴν χώραν, Ἀσίαν προσαγορεύοντες ὁμώνυμον τῇ ἡπείρῳ. TURNEB. Varro Asiam duobus modis dici tradidit: uno modo eam orbis terrarum partem, quæ respondet Europæ; altero minorem Asiam, quam & magnam Chersonesum veteres appellarunt, in qua collocat regiones, quas populus Rom. habuit vel cis Taurum, ut Joniam, Mysiam, Phrygiam, Lydiam, vel ultra Taurum, ut Ciliciam, Pamphyliam & Lyciam. Quod addit, *provincia nostra Cilicia*, id nonnullos in eam opinionem adduxit, ut putarent, Varronem consulem fuisse, & provinciam istam consularem obtinuisse proconsule. Sed neque in fastis Capitolinis, neque apud scriptores historiæ Rom. ulla, quod sciam, mentio exstat M. Varronis consulis. Itaque verisimilius mihi videtur, in Cilicia fuisse proprætore, (hoc enim nomine extraordinaria quoque imperia ornabantur) cum classibus Pompeji piratico bello præesset: id quod colligitur ex initio libri tertii de Re rustic. POPMA.

lin. 28. *Cælum memorant.*] Marg. Scal. *cavum cælum &c.*

lin. 29. *Lucretius suorum &c.*] Ita habent omnes libri. & putant docti viri, Lucretium præter sex libros de Rerum natura, qui sunt in manibus, scripsisse opus *Causarum naturalium*: idque Ovidium innuere lib. 2 Trist.

*Explicat & causas rapidi Lucretius ignis,*

*Causarumque triplex vaticinatur opus.*

Sed Ovidius haud dubie respexit versus Lucretii de conflagratione mundi, qui sunt in libro 5:

*Principio maria, ac terras, cælumque tuere.*

*Harum naturam triplicem, tria corpora, Memmi,*

*Tris species tam dissimiles, tria talia texta,*

*Una dies dabit exitio.*

Itaque legendum ibi, *Casurumque triplex*: ut & apud C. Albinovanum in Elegia de morte Drusi Germanici:

*Ecce necem intentum cælo, terræque, fretoque,  
Casurum triplex vaticinatur opus.*

mihî non est dubium, quin hic reponi debeat Lucilius, ut & lib. 5, *Apud Lucillum*: ubi perperam legitur, *Lucretium*. C. Lucilius scripsit libros Satirarum ad numerum & ordinem tribuum. Unde Horatius: *Primores populi arripuit, populumque tributim*. Fuerunt autem tribus initio XXI institutæ ducentesimo quinquagesimo octavo Urbis anno, Claudio & Servilio Coss. postea diversis temporibus accesserunt aliæ XIV, ita ut demum anno quingentesimo duodecimo numerus earum esset XXXV. Hac ratione fortassis Lucilii poema fuit divisum in duo volumina; alterum habuit libros XXI, quos Varro hic adducit; alterum libros XIV: sed grammatici posteriores unum *σῶμα* fecerunt, qui generatim citant ejus libros XXXV. ΠΟΡΜΑ.

### Pagina 8.

lin. 2. *Non male, quod posterior Ælius.*] Deleo v. *Ælius*; ut reprehensum veriloquium Ælii ab alio posteriore scriptore intelligamus. Si *posterior Ælius* scribatur, ut ab Antonio Augustino, sententia erit, ipsum sui posterioribus libris reprehensorem fuisse, credidisseque, non tam cælum a cælando, quam cælare a cælo deductum esse. Cælum alii ita vocatum censent, quod sit cælatum, impressumque variis signis, & distinctum sculptumque. Hinc præclari illi versus Varronis:

*Mundus domus est maxima rerum,  
Quam quinque altitonæ fragmine zonæ  
Cingunt, per quam limbus pictus bis sex signis  
Stellimicantibus, alius in obliquo æthere, lunæ  
Bigas acceptat.*

Aliis cælum dicitur ut *κοῖλον*. TURNER. Merito illud *Ælius* non agnoscit vetus scriptura. sed non *posterior*, sed *post reor*, legendum esset ita: *Quod post reor multo potius cælare a cælo, quam cælum a cælando*. SCALIG. Antiquæ editiones non habent vocem *Ælius*, unde suspicor legendum: *Cum posset prius, multo*. Cæli duas etymologias tradidit Ælius, unam a cælando, quod stellarum lumina, velut signa habeat impressa; alterum a celando, contrario nomine, quod minime cælatum, sed opertum sit. utrumque non male, inquit Varro:

sed tamen potius *cælare* a *cælo*, quam *cælum* a *cælando* posset deduci. & *cælum* quasi *celatum* potuit dici, quod interdiu stellæ non apparent. ΠΟΡΜΑ.

lin. 6, *Ego magis puto a chao cavum.*] Hæc scriptura mirifice mihi probatur. In antiquis vero libris reperio, *a chao covum*, ut librarius fortasse *cohūm* scribere voluerit. Nam, ut ait Festus, *Cohum poetæ cælum vocaverunt.* Infra tamen Varroni *covum* in aratro nominatur. In antiquissimo libro clarissimi viri Herrici Memmii ita scriptum reperi, *cous est, quo cælum continetur*; unde Ennius:

*Vix solum complere coum terroribus cæli.*

Est & *cohivum* calyx rosæ adhuc connivens & clausus. Verba sunt antiqui lexicæ, *Cohivum*, κάλυξ ῥόδου μεμυκώς. Scribitur & *conivum*, a connivendo, ut reor. TURNEB.

lin. 9. *Itaque dicit Andromacha, Noctique cava &c.] Andromacha nocti: Quæ cava.* ex felici audacia. AUGUSTIN. Scribo: *Noctu quæ cava cæli.* TURNEB. Scribendum: *Itaque dicit Andromeda nocti:*

*Quæ cava cæli signitenentibus  
Conficis bigis.*

Sunt enim Anapæstici ex Andromeda Ennii: quam fabulam vertit ex Euripide. Id autem cognoscimus ex dramate Aristophanis, cui nomen Θεσμοφοριάζουσαι. In ea fabula Aristophanes more suo Euripidem insectatur: & ex ejus poetæ Andromeda παρωδίαν confecit, qua hominem false deridet. In illis igitur, quæ dicuntur ex persona Andromedæ, habentur & hæc, ex quibus Latina versa sunt:

— ᾧ νύξ ἱερὰ,  
ἢ μακρὸν ἴππευμα διώκεις,  
ἀστεροειδέα νῶτα διφρεύουσ'  
αἰθέρος ἱερᾶς  
τοῦ σεμνοτάτου δι' ὑλύμπου.

Citantur & ab interprete Theocriti in Pharmaceutria. Ex quibus apparet, non Andromacha, sed Andromeda, legendum esse. utramque enim scripsit Ennius. Sed quemadmodum hic Andromacha pro Andromeda: ita etiam alibi contra Andromeda, pro Andromacha; ut apud Nonium mendose ex Andromeda citatur hic versus:

*Nam ubi introducta est, puerumque ut laverent, collocant in clupei:*

cum sit ex Andromacha. quod cognoscimus ex Euripide in



Troadibus: ubi cadaver Astyanactis pueri lotum defertur in clypeo a Talthybio, cuius hæc verba apud ipsum Euripidem:

Ἐλουσα νεκρὸν, καὶ πέλουσα τραύματα.

Scripterunt autem Andromedam tres summi poetæ veteres: Livius Andronicus, Ennius, Attius. Tamen Attius raro vertit integras fabulas ex veteribus Græcis, sed de suo edidit: Argumento est, quod Armorum iudicium scripsit post Pacuvium, qui ejus nominis alteram ex Æschylo vertit: item Medeam, post Ennianam ex Euripide conversam: Telephum, post illam, quam ex Euripide quoque idem Ennius mutuatus fuerat: & multas alias. sic & Andromedam puto ex illius inventione esse, non autem ex aliquo poeta Græco. Livii vero Andromeda potuit esse interpretata ex Sophocle. Citatur enim ille poeta in Andromeda a Polluce lib. X, item Hesychio, voce κούρειον. SCALIG.

lin. 12. *Ad cavationem.*] Marg. Scalig. *rationem.*

lin. 13. *Quare ut a cavo cavea, & cavile.*] *cavea & caula,* non nemo emendat. AUGUSTIN. Particulam *ut* puto vacare, & ita legendum: *Quare a cavo cavea, & caulla, & convallis, cavata vallis, & cavædium: ut cavum sit ortum, unde omnia apud Hesiodum a caho: a cavo, cælum. Cavile mendose manifesto pro caulæ. Error ex veteri scriptura. Nam Caullæ scriptum fuit duplici l, ut Paullus. Inde fecerunt Cavile. Varro- ni ἔτυμον cæli a Cavo deducendi adstipulatur Lucretius, qui dixit *Caulas ætheris.* SCALIG.*

lin. 14. *Convallis, cavata vallis.*] Postrema duo verba suspicor esse glossema, quare censerem inducenda esse. SCALIG. Legendum, *Convallis, cavata, & cavum,* ejectis glossematis. Cavum idem Covum. ab eo Varroni Cavea, Caullæ, & Convallis, quasi cava vallis. infra: Sub jugo medio Covum, quo buræ extrema addita oppilatur, vocatur Covum a cavo. Festus: *Cohum lorum, quo remo buris cum jugo colligatur, a cohibendo dictum.* Cohum poetæ cælum dixerunt a chaos, ex quo putabant cælum esse formatum. Ennius:

———— *pilam vix*

*Sol mediam complere cohūm terroribus cæli.* POPMA:

ead. *Et cavere cavitione.*] Al. *cavata cavitione.* Scio apud veteres Cavitionem dictum pro cautione: & ita posset legi, *Cavete cavitione:* ut id non inepte videri posset usurpari solitum in formulis. At quæ ratio est, ut cavere a cavo deductum sit? Fortasse ex his duabus vocibus faciendum ca-

*vadium* : vel, & *caviar*, a cavatione. *Caviar*; ut *foliar*, *lacunar*, &c. SCALIG.

lin. 16. *Terra dicta ab eo — quod teritur*] Etiam Plautus voluit Terram dictam a terendo, sed quod terat homines & affligat, non quod teratur. Sic enim ad hoc etymon alludit Bacchidibus:

— *potisne est terra ut terat hominem atque prosternat.*

Tamen videtur verisimilius esse a Græco ἔρα, addito τ, ut in plerisque aliis. POPMA.

lin. 22. *Trivolum, quo teritur.*] Marg. Scalig. *Tribulum, qui.*

lin. 23 sq. *Propter limitare iter.*] Perperam hic Vertranius putat legendum esse, *militare iter*. Nam Varro ait, terminos constitutos esse in agris propter iter limitare. Ea est tantum semita modica, quæ relinquitur inter duo confinia, lata pedes V, ex duodecim tabularum præscripto. Militaris vero via est ἡ λεωφόρος. Quod si de ea sensisset Varro, non dicendum erat iter militare, sed via militaris. Nam viæ significatio latius patet. Inepte vero Varro terminum a terendo deducit, cum sciat τέρμα Græce dici. SCALIG.

lin. 26. *Non terminus, sed Termen.*] Lego *termon*, vel *termo*, ut & Ennius locutus est:

*Ingenti vadit passu, qua redditus termo est.* TURNEB.

ead. *Hoc Græci τέρμα.*] Lego, *hoc Græci τέρμονα*. distinguendum autem est post *in Latio*, ut arbitror. TURNEB.

lin. 28. *Via quidem Iter.*] *via siquidem.* AUGUSTIN.

## Pagina 9.

lin. 2 sq. *Appellarant summa terræ, quæ sola teri possunt, Sola terræ.*] Puto emendandum, *Quæ solo teri possunt*, id est, pede & vestigio. Emendationi suffragatur mensio syllabæ. TURNEB. Lege, *Quæ solo teri possunt, sola terræ*. Lucretius:

*Avia Pieridum perago loca, nullius ante  
Trita solo.*

Solum enim, infimum pedis calcaneum, & calceamenti solea. Plautus: *Qui auro habet suppaetum solum.* SCALIG.

lin. 4. *Ideo Ennius, In terram cadenteis, dicit, cubiteis pinsibant humum.*] Pro *pinsibant* leg. *pinsabant*. AUGUSTIN. In manuscriptis reperio, *ideo Ennium in terram cadentes dicere, cubitis pinsabant humum*. Si quis *pinsabant* legat, non multum repugnabo. *Pinsare* autem humum, est terram ferire; ut fa-

ciunt, qui interficiuntur, caduntque in terram. Simile est illud Homeri, ἔλε γαῖαν ἀγοστῶ. TURNEB. Homericum:

Αὐτὸς δ' ἐν κονίησι πεσὼν ἔλε γαῖαν ἀγοστῶ.

Idem Ennius Annali X: *Pinsebant terram genibus* —. Apud Diomedem *perperam ceram*, pro *terram*. SCALIG.

lin. 7. *Ab eo, qui Romanus combustus est.*] *Ab eo, qui Romæ non combustus est. Ab eo quoad Romæ combustus est.* utrumque ingeniosa investigatione. AUGUSTIN. Ab eo, quod *quom* Romanus combustus. Neque enim hic ponenda negatio. Videndus Cicero lib. 2 de Legib. Nam etiamsi Romæ combustus esset, non dicebatur humatus, antequam iusta persoluta essent: neque proprie situs, nisi imposita inscriptione: quod fiebat denicalibus feriis. Neque ante diem octavum sepeliebatur, ut ait Servius. Itaque intra id tempus dicebatur esse supra terram. Quod significat Varro de Vita populi Rom. lib. 3, cum ait: *Propinquæ adolescentulæ etiam anthracinis, proximæ amiculo nigello, capillo demisso sequerentur luctum: ut dum supra terram esset, viciniis lugerent; funere ipso, pullis palliis amictæ.* Hæc Ville. Ut ante novendiale sacrum, supra terram esse diceretur: ubi ureretur, locus ille, Ustrina: cum conditus esset, funus: post denicale sacrum, humatus: ubi humatus, locus ille sepulcrum, & τύμβος. In verbis Varronis quædam, quæ corrupta legebantur apud Nonium, emendavimus: & divulsa duo testimonia in unum conjunximus. SCALIG. Vox *Romanus* irrepsit ex additamentis hominum nostræ religionis, qui multa hujus generis in veterum scripta infarferunt, notandæ illorum superstitionis. *Humatus dicitur mortuus, inquit, cum terra est obrutus. itaque qui combustus est, si in sepulcrum gleba abjecta non est, aut si os abscissum ad familiam purgandam, necdum persolutis justis, humo non est opertum, is censetur inhumatus, & familiæ non est pura, diciturque mortuus humilior, quasi qui supra humum sit.* Erat autem intervallum septem d'orum, quo mortuus dicebatur esse supra terram, & ad os illud servatum iusta & sacrificia ei persolvebantur. Octavo die post denicale sacrum humabatur, & os illud exceptum cum ceteris in urna condebatur. Varro de Vita pop. Rom. lib. 3: *Quoad humatus non sit, heredi porca præcidanea suscipienda Telluri & Cereri: aliter familia pura non est.* Cic. de Legibus 2: *Siti dicuntur ii, qui conditi sunt, nec tamen eorum ante sepulcrum est, quam iusta facta, & corpus incensum est. Et quod nunc communiter in omnibus sepulcris ponitur, ut humati dicantur, id erat proprium tum in iis, quos humus injecta contegeret. eumque*

*morem jus pontificale confirmat. Nam priusquam in os injecta gleba non est, locus ille, ubi crematum est corpus, nihil habet religionis: injecta gleba, tum & ille humatus est, & sepulcrum vocatur, ac tum denique multa religiosa jura complectitur.* POPMA.

lin. 8 sq. *Aut si os exceptum est mortui ad familiam expurgandam.* ] Etiam digitum abscindi ad eam rem testatur Festus. Membrum, inquit, abscindi mortuo dicebatur, cum digitus ejus decidebatur: ad quod servatum iusta fierent, reliquo combusto. id autem ad purgandam familiam certo genere februi, quod vocabant Exverrias. SCALIG.

lin. 10. *Ut pontifices dicunt, quoad inhumatus sit.* ] Nam quamvis os humo opertum esset, tamen, antequam iusta fierent, mortuus ille, quamvis jam multo ante combustus, inhumatus dicitur. Propterea addidit interpretamentum Varro ex pontificiis libris, ut quod opertum humo prius ex vulgi opinione vocaverat, id post ex jure pontificio, inhumatum vocet, quia iusta adhuc facta non erant. Hoc dico, quia doctissimi hominis, qui hanc lectionem immutare voluit, sententiam non sequor. Porro ex manuscripto codice legendum: *Donec in purgando humo est opertum.* ut intelligas os mortui. SCALIG.

lin. 11 sqq. *Funesta manet & dicitur humilior. Quæ ad humum sunt, aut a re, ut Sabini, & Lucani.* ] Magna est confusio & conturbatio rerum & verborum, non suo collocatorum loco. Georgius Bucananus, poeta gravissimus & elegantissimus, vidit primus, unde ista essent distracta atque divulsa, ac me docuit cum aliis, ea sic conjungenda esse: *Et dicitur humilior demissior: infimus, humillimus: quod in mundo infima humus.* TURNEB. Non tantum doleo vicem hujus loci, quamquam pessime est acceptus: quantum admiror, non esse animadversum ab iis, qui hunc auctorem purgandum susceperunt: ut satis constet, insigniter esse depravatum. Et sine magno negotio vulnus aperi, fortasse etiam curari poterit. Disputabat enim Varro de hoc nomine *Humus*, & ab eo derivatis. Ea disputatio non continuata est, sed propter pagellarum transpositionem perturbata, ad eum usque locum, ubi iterum de derivatis ab humo differit, ibi, *Ubi nunc est Roma septem montium &c.* Quæ sane olim conjuncta erant cum hoc loco. Quod enim hoc verum non sit, nemo adversabitur, qui viderit, in duobus his locis Varro-nem non sibi constare: hic, quod subito interruperit eam disputationem: ibi, quod ex interrupto eam repetierit, neque loco, neque ratione ulla ita postulante. Aliter enim neutro bi

cohærent illa. Neque est, quod quis miretur, tantum intervalli & hiatus interjectum esse. id enim non solum hic, sed & alibi in hisce libris accidit, & in Nonii Marcelli commentariis. Unumquodque autem significabimus suo loco. Igitur ita hæc restituenda sunt in suam pristinam sedem: *Et dicitur humilior. Hinc ubi nunc est Roma, septem montium demissior, infimus: humillimus, quod in mundo infima humus. Humor hinc itaque. Ideo Lucilius:*

*Terra abit in nimbos, imbresque —*

*Pacuvius:*

*Exhalat auram terra, atque auroram humidam: humectam. Hinc ager uliginosus, humidissimus. Hinc udus, uvidus. Hinc sudor aquæ vis deorsum. Hinc terra Umbria humilior. Sunt quæ ab humo, ut Apulia, & Latium &c. SCALIG.*

*lin. 12. Et dicitur humilior.]* Si non est mendum, familia, quæ in luctu est, non diceretur humilior, ut putat Vertranius: sed potius mortuus ipse ante novendiale sacrum. Nam & eodem modo supra terram esse dicebatur, ut supra annotavimus. Sin aliter, legendum cum iis, quæ distracta esse demonstravi, ita, *Hinc quævis deorsum terra, ut Umbria, humilior.* Fortasse etiam scripserat Varro: *Et dicitur situs.* nam justis factis dicebantur siti, non aliter. quod nos docuit Cicero. Sed quia hic Varro disputabat de humo, & ejus derivatis, suspicatus est quidam, legendum esse *humilior*, quia sit derivatum ab humo. SCALIG.

*ead. Quæ ad humum &c.]* Hic quoque ordo inversus multum nocuit, & Varronem sibi ipsi adversari facit; cum ita potius scribendum sit: *Sunt quæ ab humo, ut Apulia, & Latium: aut declinata ab hominibus, ut Sabini, & Lucani: utrumque, ut Etruria, & Tusci.* Quippe docet ab humo declinari, quod Etruria: ab hominibus, quod Tusci dicerentur. SCALIG.

*lin. 14. Utrumque.]* Aut utrumque, non nemo mutat. AUGUSTIN.

*lin. 15. Universus ager dictus Latium.]* Nondum e Varronis libris de lingua Latina omnes, ut ita dicam, errorum vespres eruncati sunt. serpunt etiam nunc illic multæ spinæ multique rubi. Nam quod hic legitur, *Universus ager dictus Latium*, ut in annosis reperi libris, *Latius*, adjectionis more, magis me delectat: ut & infra p. 11, l. 9, *ager arvus & arationes* dicuntur: quemadmodum & apud Plautum: *Non arvus hic, qui arari soleat, sed pascuus est ager.* TURNER.

lin. 18. *Ut nostri augures publice dixerunt.* ] Lege, *Ut nostri augures publice differunt.* Publicei pro publici. Cicero, *Publici Augures signis & auspiciis postea vidento.* SCALIG. Ita & Turnebus hunc locum emendari iussit.

lin. 26. *Gabinus, sive peregrinus, &c.* ] Hæc non plus sensus habent, quam surdi lapides: sed sic emendo, & sensu quodam & vita afficio, & velut anima dono: *Quocirca Gabinus peregrinus, sed quod auspicia habet singularia, ab reliquo discretus.* Ostendit enim, quam ob rem in peregrino Gabinus ager non numeretur: quod scilicet suum quoddam auspicio- rum genus a reliquo agro peregrino diversum habeat. TURNEB. *Quocirca Gabinus quoque peregrinus.* Neque enim vera est aliorum correctio. Et supra, *Eo enim ex agro Romano primum progrediebantur: lege Romani.* alii legunt *Romam.* SCALIG. *Peregrinus ager dicitur is, in quem ex agro Romano primum progrediebantur.* itaque Gabinus quoque dici poterat *Peregrinus*, sed habebat auspicia communia cum Romano, quibus a peregrino discernebatur. nam in quibus eadem servabantur auspicia, in his societas. hac re, opinor, Cato Gallicum agrum, unde Senones Galli fuerant expulsi, vocat *Romanum* lib. 1 *Originum: Ager Gallicus Romanus vocatur, qui viritim cis Ariminum datus est, ultra agrum Picenum.* & Liv. lib. 27 refert, agrum *Frusinatem*, qui fuit in *Hernicis*, *haruspices* ut *Romanum* accepisse: *Frusinone natus Androgynus. haruspices eum extorrem agro Romano procul terræ contactu alto immergendum responderunt.* Alioquin ager *Romanus* proprie dicebatur is, quem *Arvales* sacerdotes uno die *ambarvali* sacrificio lustrabant. id autem erat regnante *Romulo* intra quintum aut sextum lapidem ab *Urbe*, ad locum, quem vocabant *Festum*, auctore *Strabone* lib. 5. ΠΟΡΜΑ.

lin. 30. *Ager dictus est, in quam terram quid agebant, & unde quid agebant fructus causa &c.* ] In hac agri notatione ab omnibus, quas quidem viderim, editionibus discrepat clandestina & antiqua scriptura, quam proponam: *Ager dictus est, in qua terra quid agebant, & unde quid agebant fructus causa: aut quod id Græci dicunt ἀγρόν: aut ager, quo agi poterat: sic qua agi, αἶτος.* Hæc interpretatio & vetior est, & dilucidior, quam edititia. TURNEB.

### Pagina 10.

lin. 1. *Qua agi, αἶτος.* ] Marg. Scalig. *qua agitatus ejus.*

lin. 11. *Ut quo agebant.* ] Marg. Scalig. *ut qua &c.*

lin. 16 sq. *Quod primum ex agro plano fructus capiebant; Campus dictus.*] Inepta est hæc etymologia, sicut & de agro culto, a coalescendo potius quam a colendo. Siculi circum, aut hippodromum, *καμπόν* vocabant, a flexu equorum, & quadrigarum, quæ ibi certabant. Inde omnia plana *καμποί* dicti: poetæ vocant *æquora terræ*. Unde *καμπτήρ*, metæ. Pacuvius Tantalò, citante Nonio:

*Extremum intra campterem, ipsum*

*Jam prægreditur Parthenopæum.* SCALIG.

lin. 25. *Fundat quotquot anneis.*] Ita veteres loquebantur. Gellius lib. 6: *Ut Carthaginenses quotquot annis darent populo Rom. certum pondus argenti puri puri.* Varro lib. 8: *Quotquot annis eodem modo exoritur.* Similiter infra: *Sacra quotquot mensibus feruntur in arcem.* & lib. 3 de Re rust. *Pastorem columbaria quotquot mensibus crebro oportet everrere.* Horatius:

*Non si trecentis, quotquot eunt dies,*

*Amice, places illacrumabilem Plutona tauris.*

Porro, cum hic duas etymologias Fundi tradat Varro, tertiam alibi retulit, quam Cicero festive illudit in joculari libello, hoc carmine:

*Fundum Varro vocat, quem possim mittere funda:*

*Ni tamen exciderit, qua cava funda patet.* POPMA.

lin. 29. *Quod inde.*] Marg. Scal. *quidem unde.*

lin. 30. *Item alia, quæ segetes ferunt.*] *item alia. Quæ segetes ferunt.* AUGUSTIN. Melius & intellectu facilius: *Quod segetes ferunt, fruges: a fruendo fructus. ab spe, spicæ.* ut eduntur ista, Varronis enucleatio & etymologia prope tota perpetuaque interit. TURNER.

lin. 31. *Ubi & Culmi.*] Marg. Scalig. *uti &c.*

## Pagina 11.

lin 1. *In summo campo nascuntur.*] Marg. Scalig. *in summo campi &c.*

lin. 10. *Quod aratri vomer sustollit.*] *sustulit.* AUGUSTIN.

lin. 11. *Id est projecta.*] Marg. Scalig. *porrecta.*

lin. 12. *Quod sine opere parata.*] Marg. Scal. *opera.*

lin. 14. *Dividit in eos agros &c.*] Locus mendosus. AUGUSTIN. Sæpenumero accidit, ut una vox corrupta aliam secum trahat adventitiam, & alienam: ut hic videre possumus. Olim enim sine dubio præpositio IN hic non legebatur: sed factum est, ut propter verbum *Dividit*, quod quidem corru-

ptum est, ea huc irrepsit. Hæc enim est vera lectio: *Alludit eo, cum scribit Sulpicius.* Nam prima litera coaluit cum ultima præcedentis vocis *Rura*, & ex *l* factum est *i*. ut supra in *Cavilæ*, pro *caullæ*. SCALIG. Emendarim: *Diludit in eo.* In illa etymologia ruris, quam tradidi, inquit, leviter & perfunctorie ludit P. Sulpicius orator, cum scribit: *Plebei rura largitur ad aream*, id est, ad percipiendum fruges recidivas sive annuas messes, quas Seneca ad Lucilium eleganter dixit Spectare ad aream: *Cum flavescit, & ad aream spectat.* Diludo verbum theatri, & Diludia intervalla atque intermissiones ludendi, cum scilicet gladiatores, bestiarii, aut pugiles, medios inter ludos committuntur, quo istiusmodi commissiones insititiæ & indutæ spectatoribus tædium levent. Horat. lib. I Sermon.

*Displicet iste locus, clamo, & diludia posco.* POPMA.

lin. 15. *Plebei rura largitur ad aream.*] Al. *largitur.* Illud autem valet, non prata aut pascua aut silvas dividit plebi, sed agros frumentarios. frumenta enim teruntur in area: non omnia tamen. Nam far, quia suis extricari folliculis non potest in area, torrebatur in fornace. TURNEB. *Ad aream*, potes interpretari, ad annuas messes percipiendas, id est, ut quotannis percipiantur fructus. Suspicio tamen legendum esse, *Plebei rura largiuntur ad aream*, vel *largitura*, id est, quæ uberes fructus fundunt, & largo manat copia cornu. Antiqui Romani omnem ex agris proventum vocabant Adoream. Plautus Amphitruone:

*Qui præda atque agro adoreaque affecit popularis suos.*

Fallum vero est, quod dicit Varro, Rura dicta; quod rursus ex iis percipiantur fructus: cum sint ex Græco ἀρουρα, prima litera abjecta: ut ἀμέλω, mulgeo: & alia ejusmodi. SCALIG.

lin. 16. *Prædia dicta item ut prædes, &c.*] Inopia particulæ *ut* laborat hic locus. Leg. *Prædia dicta item ut prædes, a præstando: quod ea pignori data, ut publice mancipes præsent fidem, ut inde aberat, quod restitui e veteri libro.* Ceterum prædes exponuntur in antiquo lexico οἱ ὑπὲρ φόρου δήμου ἐνδεδεμένοι, qui pro vectigalibus populi obligati sunt: prædiatores, ὠνηταὶ ὑπαρχόντων, qui eorum scilicet bona & fortunas emunt. Hinc jus prædiatorium apud Ciceronem, quo obligata sunt bona ærario & populo. TURNEB. Al. *præda dicta.* Hic hiatus factum esse in Varrone, & cæco apparet. Quare enim Varro de præda injecit mentionem, cum quæreret etymon Ruris? sed, ut, quod sentio, aperiam,



videntur ea deesse, in quibus explicabat Varro, quid esset Adorea in exemplo Sulpicii antea adducto. Ad quod declarandum videtur laudasse versiculum Plauti ex Amphitruone supra a nobis productum;

*Qui præda atque agro adoreaque affecit popularis suos.*

Unde, quod nunc differat de præda, id esse ex testimonio Plauti, quod ipse explanat propter verba illa Sulpicii. Porro nihil est mutandum in verbis Varronis, ut putat Vertranius. nam etiam prædam vocabant id, quo in locationibus & rebus mancupi & aliis ejusmodi publice cavebatur. SCALIG.

lin. 17. *Quod ea pignori data &c.* ] Marg. Scalig. *eo pignore dato.*

lin. 18. *Ubi nunc est Roma, septem montium demissior &c.* ] Locus mendosus. AUGUSTIN. Contexenda sunt, quæ disjuncta sunt improbissime: *Ubi nunc est Roma septimontium nominatum, ab tot montibus; quos postea urbs muris comprehendit.* At rupes Tarpeja pars erat montis Capitolini præceps, unde nocentes dejiciebantur interdum. Plutarchus, *πλὴν πέτραν ἔτι νῦν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ Ταρπηΐαν καλοῦσιν, ἀφ' ἧς ἐρρίπτουκ τοὺς κακούργους.* Vocabatur & saxum Tarpejum. Horatius, *Dejicere e saxo cives.* TURNEB. Citat hæc ex poeta quodam, cujus nomen non apposuit, quod vulgo notissimus esset versiculus. Est enim trochaicus integer cum acrostichide sequentis:

*Hic ubi nunc est Roma septem montium demissior*

*Infimus locus —*

Sequitur enim statim interpretamentum ipsius Varronis, *Infimus, humillimus.* Quod autem doctissimus Turnebus hic legendum censet, *Septimontium*, næ is multum fallitur. Septimontium enim nunquam fuit locus Romæ, sed dies festus, vel potius sacrum; quod septem montibus fiebat. Meminit Tertullianus libro de Idololatria: *Etiam, inquit, strenæ captandæ, & septimontium, & brumæ, & caræ cognationis honoraria exigenda omnia.* SCALIG. Est versus alicujus veteris poetæ, describentis situm terræ, ubi post condita fuit Roma: cui fere geminus ille Virgilio 3 Æneid.

———— *nondum Ilium & arces*

*Pergameæ steterant, habitabant vallibus imis.*

Eum Varro hic adducit, ut, quoniam hætenus explicavit origines vocabulorum, quæ ad humum pertinent, nunc ejus derivata persequatur, inter quæ *humor, sudor, & similia*: a quibus arrepta occasione; ut solet, descendit ad nomina aqua-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



enim veteres, ut nos quoque hodie vulgo facimus, homines pingues & obesos, porcos vocabant. Pomponius Vernionibus:

*Porcus est, quem amare cæpi, pinguis, non pulcher puer.*

Hodie vulgo apud Nonium falso legitur *Orcus*. Menander in Piscatore, loquens de Dionysio Heracleæ Ponticæ ty:anno, *παχὺς γὰρ ὕς ἔκειτ' ἐπὶ στόμα*. De hujus Dionysii edacitate, & immensa corporis mole, plura Athenæus lib. 12. Itaque errat Alciatus, qui, ubicunque fit mentio Umbrorum apud Plautum, Ovidium, & alios, porcos vult intelligi. Quod ita non esse, demonstratum est. Etiam magnus ille vir eo errore in alium longe majorem protractus est: qui apud Plutarchum in Symposiacis putarit de Umbrorum cœnis parcis & frugalibus mentionem fieri: cum tamen neque ipsi frugales fuerint, neque ea sit mens Plutarchi. Locus autem, quem ille intelligit, neque posuit, est Symposiacōn libro 2, capite 10, *τὰς δὲ Ὀμβρῖκας ἐκεῖνας δαῖτας οὐ χρὴ μεταφέρειν ἐκ τῶν στρατιωτικῶν καὶ παρεμβολικῶν ἐνταῦθα δείπνων. ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῶν παλαιῶν φιλανθρωπίαν ζηλοῦν, οὐ μόνον ὁμοβίους, οὐδὲ ὁμοροφίους, ἀλλὰ καὶ ὁμοχοίνικας καὶ ὁμοσίτους (ροτεστὲ ὁμοσιπύους) τῷ πᾶσαν σέβεισθαι κοινωνίαν, ἐν τιμῇ τιθειμένους*. Nam ibi non intelligendum de Umbrorum cœnis, sed catulorum, & ferarum. ὁμβρίκια enim & ὄβρια Æliano, & ὄβρικάλα Æschylo dicuntur catuli ferarum. Unde etiam ex musimone fero animali & ovibus natos prisci Latini Umbros vocabant. Intellexit ergo Plutarchus prandium ferarum, καὶ τὸ μονοφαγεῖν, cujus nemo particeps est: atque adeo, ut Plautus ait, *cum quis singulas escas devorat*. Quod & proverbialiter dictum Plutarcho: & allusit Seneca epistola 19. *Visceratio, inquit, sine amico; vita leonis ac lupi est*. Latius equidem divagatus sum. sed & necesse fuit ea adducere, quæ opus essent ad probandam conjecturam nostram, & ad ea diluenda, quæ contra objici possent. Quare de Umbria intellexit Varro, aut quod ἀπὸ τῶν ὁμβρῶν, aut quod humilis ejus situs. agit enim de humo. SCALIG. Puto legendum: *Quæ ab it deorsum in terra umbra*. Varro deducit *umbra* ab humo, eo quod deorsum cadit in terram: alii ab humore, quasi vero omnes umbræ humidæ sint. *Abit deorsum*, ut Cato de Re rust. *Ubi deorsum versus ibit*. Varro infra: *Ut lucem caperet deorsum*. & lib. 1 de Re rust. *Qui colunt deorsum magis æstate laborant*. ΡΟΡΜΑ.

lin. 25. *Unde sumi potest, Puteus.*] In superioris memoriæ excusis, *Unde sumi pote, Puteus*. Quæ vera est lectio,

quamquam eodem sensu. Si aliquid mutandum esset, legerem: *Unde sumitur potius, puteus.* Sed nihil mutandum. Ita enim alibi locutus est, ubi scribit, Simpulum vas dictum a fumendo. Est autem valde λεπτολόγος καὶ στωϊκωτάτη, hoc est, ineptissima, etymologia: si quidem putat ab illo nomine ποιε dictum puteum. Quare enim fons quoque, ex quo sumi pote, ita dictus non est? SCALIG.

lin. 26. *Nisi potius quod Æoles dicebant τὸν πύδιον καὶ ποταμόν. Sic potura a potu, non ut nunc.]* Sic editio Romana. Al. *Nisi potius, quod Æoles dicebant ποταμόν: sic potura a potu, non ut nunc.* Atqui neque πύδιον Græca est dictio in eum sensum: neque ποταμός puteum significat. Et tamen alterutrum id significasset, uno tantum contentus fuisset Varro: & etymon alicujus vocis non potest deduci a duabus vocibus ita dissimilibus, ut sunt ποταμός καὶ πύδιον. Vertranius certe pro vera hanc amplexus est lectionem: cum meo quidem iudicio illa vera sit, quam reponemus, sic: *Nisi potius, quod Æoles dicebant ποτήρα, ἀπὸ τοῦ πότου, non, ut nunc, φρέαρ.* Ut taceam de potura, voce nihili, & nunquam a bono auctore usurpata. Est autem ποτήρ, quæ πίστην apud poetas, nisi me fallit iudicium. Et non est, quod pro legitimis vocibus spurias & adulterinas supponamus. Nam in eadem editione Romana, quod postrema verba legerint sic, *Non, uti nunc, a πόσω,* quid sibi velint ea voce nulli rei, non video: nihil enim significat. Vertranius certe eam secutus est. Quod autem eos induxerit, ut πύδιον hic reposuerint, id accidit, puto, quia apud Hesychium legerant, πύδιον, τὸ ὕδωρ, Θεουκυδίδης. Cum tamen in Thucydide semper πύδιον pro templo Apollinis accipiat: utpote quod alium significatum non habeat. Quare aut erravit Hesychius, aut locus ille mancus & corruptus est. SCALIG. *Æoles dicebant sic ποτήρα, a potu, non ut nunc φρέαρ.]* Græca vox adulterina est, ut reliquæ omnes, quæ in vulgatis libris hic exstant. Æoles, inquit, Puteum vocabant ποτέον a potu, non ut nunc φρέαρ, a profunditate. Lib. 5: *Puteus quod sit Græcum antiquum, non ut nunc, φρέαρ dictum.* Sed errat Varro in hoc etymo tam Græco, quam Latino, cum sit a verbo Puteo, puteus. ΡΟΡΜΑ.

lin. 28. *Puteoli.]* Strabo lib. 5: *Ἐξῆς δὲ εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιαρχίαν ἀκταὶ, καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπίσειον Κυμαίων ἐπ' ὄφρυος ἰδρυμένον κατὰ δὲ τὴν Ἀννίβα στρατείαν συνώκησαν Ῥωμαῖοι, καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους, ἀπὸ τῶν*

φρεάτων. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν ὑδάτων, ὅτι ἅπαν τὸ χωρίον ἐκεῖ, μέχρι Βαίων, καὶ τῆς Κυμαίας, θείου πλήρες ἐστὶ, καὶ πυρὸς, καὶ θερμῶν ὑδάτων. Stephanus ab utroque, Δικαιαρχία, inquit, πόλις Ἰταλίας. ταύτην δὲ φασὶ κεκληῖσθαι Ποτιόλους. πότια δὲ τὰ φρέατα καλοῦσι Ῥωμαῖοι ὅληρε δὲ, τὸ ὄζειν. SCALIG.

Pagina 12.

lin. 4. *Itaque cum Afranius Puticulos in Togata appellat.*] *Putilucos* legendum esse, ipsius Varronis verba facile demonstrant. SCALIG. Idem in margine, *Putiluculos*.

lin. 5. *Quod inde suscipiunt.*] Ita lego pro vulg. *suscipiunt*. AUGUSTIN. Lego: *Quo deinde suscipiunt perpetuo flumen, lacus. Lacuna, in qua ibi aqua.* Lacum autem hic intelligo, quo ex flumine ad aquandum aut lavandum aqua excepta est, quo etiam ex aquæductu aut fonte recipitur. Terentius:

*Apud ipsum lacum est pistrilla.*

Horatius:

*Gestiet a furno redeuntes scire lacuque.* TURNER. *Vetus scriptura: Quo inde suscipiunt.* Lego igitur: *Quo inde suscipiunt perpetuo flumen, lacus. Lacuna, lama, ubi aqua contineri potest.* Dictum est autem *Quo inde* pro *Unde*. ut alibi, *in qua ibi*, pro *Ubi*. quod in idiomate Hebræo rarum non est. SCALIG.

lin. 8. *Stagnum, quod Græce στάμνον.*] *στεγνόν, aut στεγανόν.* AUGUSTIN. Lego: *stagnum, quod Græce στεγνόν.* TURNER. Restitue: *Stagnum a Græco στεγνόν.* Male enim in editione Rom. *σταμνόν.* Aliud enim est *σταμνός*, ut sciunt, qui legerunt saltem Aristophanem. *Στεγνόν* igitur, quod contineat aquam, neque manare possit, ut etiam Festus scripsit. Unde *Stativæ aquæ* dicuntur, quæ contrariæ sunt manantibus, & perennibus: cujusmodi sunt fontes, rivus, fluvii. Varro de admirandis, ad Fundanium socrum: *Secundo de stativis aquis, ut sunt lacus, & stagna, & putea, & maria.* Plinius lib. II, cap. LXXXVIII: *In eadem & oppidum haustum profundo, alioque motu terræ stativas emerfisse.* Ita enim lego, non *Statinas*, ut habent vulgata exempla: præcipue, cum in veteribus calamo exaratis legatur *stagnum*, quod sane declaratio est ejus vocis: deinde in textum irrepfit, cum esset ab aliquo studioso in ora libri annotata. *Statinas*

vero reposuit, qui legerat apud Statium *Statinas* renatas dici: quasi ea sit mens Plinii. Nam si ita esset, Plinius dixisset insulam in planitie campi exstitisse. Quod sane non ridiculum modo, sed & ἀδύνατον. Stativas vero dicebant, quomodo calidas & frigidas, & Bajanas, & Albulas, cum subintelligerent Aquas. SCALIG.

lin. 9. *Habet primum.*] Vulg. *primam*. Sed in editione Romana de sua correxerunt, *Quod nomen habuit primum: male.* nam nullo negotio emendari poterat: *Stagnum a Græco στεγνόν, quod non habet rimam.* Siquidem Græci vocant στεγνόν, quod minime rimosum est, & fideliter continet: cui contrarium Latinum Futile. Sequentia Varronis verba facile probant conjecturam nostram. SCALIG.

lin. 12 sq. *Stillicidia, fluminaque, ut ita fluant cadantque.*] Vulg. *stillicidia, fluvia, quæ ut ita fluant cadantque.* Repono: *Stillicidia, flumina, aquæ, uti fluant cadantque.* Ut in senatusconsulto, quod exstat apud Frontinum: *Quo minus ea aqua ire, cadere, fluere, &c.* Unde caducæ aquæ, quæ ex dividiis, seu castellis, & fistularum manationibus fluebant. SCALIG.

lin. 15. *Continue.*] Lego *continuo*. AUGUSTIN.

lin. 17. *Amiternini.*] Nempe qui ἀμφιτέρμονες poetis Græcis. SCALIG.

lin. 19. *Qui aliter facit, ex ambitu causam dicit.*] *Indagabili ex ambitu causam*, libri omnes, quos vidi. AUGUSTIN. Si non est mendum in nomine *indagabili*, erit, quod Græci dicunt ὑπεύθυνος: tunc autem legendum erit *indagabilis*. Sed nihil affirmo. Est autem ex veteri formula dictum, quæ servabatur in legibus scribendis: QUI ALITER FAXIT, CAPITALE ESTO. Ut in legibus Numæ Regis, SI QUIS ALIUTA FAXIT, IPSUS JOVI SACER ESTO. εἴαν ἄλῳ, εἴαν ἄλλως ποιήσῃ τις, τῷ νόμῳ ἔνοχος ἔστω, familiare apud Demosthenem. Forsitan ingitur *Indagabilis ex ambitu*, ἐξεταστέος, ὑπεύθυνος, ἔνοχος. Sic dictum apud bonos auctores, *indagare crimen*. SCALIG.

lin. 26. *Nihil Latinum: ut quod oritur.*] Quidam putant ex veterum librorum notis scribendum: *Nihil Latinum & ignotum: ut quod oritur*. AUGUSTIN.

### Pagina 13.

lin. 3. *Appellatum — Dehebrim.*] Al. *Appellatum Tibrim. Tebrim* ex Plin. lib. 3, cap. 5. In editione Rom. *Deheberim*.

Et supra p. 12, l. 24, *Tiberis, quod caput extra Latium*: lege, *quojus caput*. SCALIG.

lin. 4. *Vocitatum*.] Marg. Scalig. *appellatum*.

lin. 5. *Tiberinum*.] Marg. Scalig. *Tiberium*.

lin. 10. *Austrum*.] Marg. Scalig. *Eurum*.

lin. 14. *Manlius*.] Marg. Scalig. *Manilius*.

lin. 18. *Sunt & nomina &c.*] Ante hæc verba multa, ni fallor, desunt. AUGUSTIN. Idem judicabat Scaliger ad h. l.

lin. 26 sq. *Ab eo late Saturniam terram, ut etiam Ennius appellat*.] Apparet manifesto, esse versiculum Ennii,

— *Saturnius illi*

*Nomen erat, de quo late Saturnia terra.*

In fragmentis Originum, quæ existant nomine Catonis, idem Ennii ἀκροτελεύτιον legitur: *A quo Saturnia olim, ubi nunc Capitolium: & ab ea late Saturnia terra*. Itaque illud Virgiliū desumptum est ex Ennio,

*Janiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen*. SCALIG.

Ennius in Annalibus auctor est, ante Romam conditam tenuisse illic proxima loca priscos Latinos, Cascos ipse appellat; quos Latinus Silvius, Albanorum rex, in colonias deduxit, appellavitque Latinas colonias.

*Saturnius olli*

*Nomen erat, de quo late Saturnia terra:*

*Quam primum Casci populi tenere Latini.*

Hunc autem extremum versum citat Varro lib. 6. & eundem intelligit Cicero lib. 1 Tuscul. cum inquit: *Itaque unum illud erat insitum priscis illis, quos Cascos appellat Ennius, esse in morte sensum*. Hieronymus ad Nitiam: *Rudes illi Italiae homines, quos Cascos Ennius appellat*. POPMA.

## Pagina 14.

lin. 1. *In ædificiorum legibus parietes*.] Lego: *In ædificiorum legibus privatis*. TURNEB.

lin. 5. *Ab adventu*.] Ita habet v. c. Et verum est. neque assentior doctissimo Turnebo, qui legendum censet *ab advectu*. Atqui propius est, ut Aventinus sit ab adventu dictus, quam ab advectu. Advenire proprie dicitur de peregrinis. Et adventores, seu advenientes, qui peregre veniunt, ut alibi annotamus. Quod igitur velaturis trajiceretur ille locus, & pro peregrinis haberentur, qui ex ulterioribus locis adveniebant, ab adventu illo putat Aventinum dictum. Nam

peregrinos censerī necesse est, qui ita paludibus a nobis cluſi ſunt, ut ad nos, niſi trajecturi, pervenire non poſſint.

SCALIG.

lin. 10 ſq. *Quod ea, qua tum itur, velabrum &c.] Quod ea, qua tum descendebant, dicitur velabrum. utrumque ex libris. AUGUSTIN. Ex monumentis veteris ſcripturæ lego: Quod de aqua tum dicitur Velabrum: & unde eſcendebant ad infimam novam viam, locus ſacer Velabrum. Ceterum Velabrum duplex fuit: majus, de quo nunc loquitur; minus, de quó infra: Ab iis palus fuit in minori Velabro: a quo, quod ibi vehebantur linteribus, Velabrum. ut illud majus, de quo dictum eſt. Velabrorum meminit Propertius:*

*Qua velabra ſuo ſtagnabant flumine quæque*

*Nauta per urbanas velificabat, aquas.*

In Velabro porro locus ſacer erat, quod Velabrum dicebatur, ut Varro libro ſequentē tradet, (p. 58) ubi Accæ Larentiæ ſacrificium fiebat, qua in novam viam exhibatur. Atque hic obſervandum, veteres *Eſcendo* etiam pro *Ascendo* dixiſſe. Livius: *A. d. X. Kal. Octobr. ludorum Romanorum ſecundo die, C. Licinio conſuli ad quadrigas mittendas eſcendenti, tabellarius, qui ſe ex Macedonia venire diceret, reddidit laureatas literas. Varro alio loco: E vinea in arbores eſcendit vitis. Iterum: In carnarium eſcendit. In vetere libro ſcriptura hæc exſtat: Quod ea, qua tum dicitur velabrum. Et mox: Ad infima novam viam locus ſacellus labrum. TURNEB. Ita hic locus legendus eſt, nulla pæne licentia: Cujus veſtigia, quod qua nunc itur, Velabrum: & unde aſcendebant ad Rumiam, Nova via: ubi lucus, & ſacellum Larum. Duo, inquit, ſunt veſtigia, quod ille locus olim aquis inundatus eſſet: primum, quod, qui locus nunc pedibus aditur, retinet nomen Velabri: quæ quidem appellatio oſtendit, olim ſolitum velaturis trajici. Alterum, quod, unde aſcendebant, dicitur nunc Nova via, utpote quod antea ibi ſemper via non fuiſſet. Vertranius ſecutus eſt eam lectionem, quæ ex duabus maxime corrupta erat. itaque ei non aſſentior. SCALIG.*

lin. 11. *Aſcendebant ad rumam nova via.] Marg. Scalig. descendebant ad imam novam viam.*

lin. 12. *Lucus eſt & ſacellum larum.] Vetus lectio, Locus ſacellum Labrum: quæ ſuſpicionem mihi facit, totum hoc irrepiſſe ex glosſemate imperiti librarii, annotantis, Velabrum eſſe locum, vel ſacellum. quid enim ad etymon Velabri, & ibi fuit ſacellum larum? quod in ſumma Sacra via fuiſſe*



proximum foro Romano, testantur Tacitus Annal. 17, & Solinus Polyhistore. Velabrum dicitur a vehendo, inquit, quia eo ex urbe advehebantur ratibus; cujus vestigia duo: primum, quod qui locus nunc pedibus aditur, habet nomen Velabri, quoniam olim velaturis trajiciebatur; alterum, quod unde ascendebant ad sacellum. Deæ Rumiaë, dicitur nunc Nova via, quasi antea ibi palus fuisset, non via. Rumia Dea eadem Rumina, quæ mammam parvulo, ut ait Augustinus, immulgere dicebatur, quia Rumam dixere veteres mammam. Meminit Varro de Re rustic. lib. 2, & Catone de Liberis educandis. POPMA.

lin. 17. *Quadrantis ratiti.*] Clausulam versus hexametri esse intelligo. *Quadrans* autem *ratitus* dicitur, quod (ut a Festo & Plinio scribitur) in eo esset sculpta ratis figura. Igitur *ratitus* est rate notatus & insignitus, & ratem habens. TURNEB.

ead. & sq. *Reliqua urbis loca olim discreta, ut Argeorum sacraria in septem & viginti partibus urbis sunt disposita.*] Nescio quomodo me effascinant libri antiqui, & ad insaniam me prope adigunt; quorum infano amore agitatus audeo scribere: *Reliqua urbis loca olim discreta, tum Argeorum sacraria, in septem & viginti partes, ubi sunt disposita.* Ego in hac scriptura nihil variavi, nihil mutavi, sed eam, ut reperi, sartam rectam conservavi. TURNEB. Distributa primum fuit urbs in quatuor urbanas tribus, Esquilinam, Collitiam, Palatinam & Suburanam. Per quas diffusi erant Argei per XXVII sacraria. Ab eo infra in sacris Argeorum scriptum est, PRIMÆ REGIONIS QUARTUM SACRARIUM. Itaque videtur Vertranus aliter sensisse: in quo sane errat. SCALIG. Antiquæ editiones habent, *Partes urbis loca sint.* quæ scriptura manifeste indicat, hoc glossema inducendum esse, & assumendum ex superioribus illud urbis loca. Porro regiones urbis, eædem tribus urbanæ, in initio quatuor fuerunt, Suhurana, Esquilina, Collina, Palatina: per quas Argeorum sacraria XXVII erant disposita, sed in aliis plura vel pauciora. Nam prima regio habebat sex sacraria, ut infra scriptum est. Postea Augustus spatium urbis in XIV regiones divisit, instituitque, ut illas annui magistratus, id est, ædiles, tribuni plebis, prætoresque sortito tuerentur, auctore Suetonio. Paulus Ictus de Officio præfecti vigilum: Deinde Divus Augustus maluit per se huic rei consuli: nam salutem reipublicæ tueri nulli magis credidit convenire, nec alium ei rei sufficere, quam Cæsarem. itaque septem cohortes opportunis locis constituit, ut



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Quot Idibus scilicet, cum mactabatur agna Jovi. Ovid. *Idibus alba Jovi grandior agna cadit*. Ab eo dicebatur agna Idulis, ex cujus lana conficiebant Flamines Diales albogaleros suos. Et sacra illa, quæ hic innuit Varro, dicebantur Idulia. Festus de sacra via loquens, *Quidam, inquit, dictam putant, quod eo itinere utantur sacerdotes Idulium sacrorum conficiendorum causa*. Quare non assentior viro eruditissimo A. Augustino, qui *Edulium* legendum putat. SCALIG.

lin. 13. *Proximo clivo.* ] *Primori clivo*. Utrumque habent libri. AUGUSTIN.

lin. 19 sq. *Nunc scribitur tertia litera B. non C.* ] Emendo: *Nunc scribitur tertia litera C., non B.* Quintiliani auctoritate fretus. Sic enim scribit lib. 1: *Et Subura cum tribus literis notatur, C tertiam ostendit*. Nam cum literarum compendio scribebatur & tanquam notabatur, *Suc* notatum, *Suburam* significabat. TURNEB.

lin. 21. *Secundæ regionis Esquilinæ ab Esquileis: alii has scripserunt.* ] Emendo: *Secundæ regionis Esquilinæ: alii has scripserunt*. TURNEB.

lin. 24. *Concinunt.* ] Marg. Scalig. *conveniunt*.

lin. 25. *Quod ibi lucus fagutalis, & lucus Mephitis, &c.* ] Lego: *Quod ibi lucus dicitur fagutalis, & larum Querquetulanum sacellum, & lucus Mephitis*. Dicitur autem Larum querquetulanum, ut Larum permarinum apud Livium, qui sunt (ut vetus lexicon interpretatur) θεοὶ διαπύρτιοι. *Lares querquetulani* dicuntur, quod ibi querquetulum, fuisset. Coelius enim mons, Querquetulanus a quærnea silva vocatus fuit. Sed tamen quos Lares querquetulanos Varro appellat, prope est ut nymphas querquetulanas Pompejus vocare videatur. TURNEB.

Al. *Quod ibi lucus Fagutalis & Larium. Querquetulanum sacellum, & lucus Martis*. Puto legendum: *Quod ibi lucus Fagutalis, & Virarum querquetulanum sacellum, & lucus Mephitis*. Festus: *Querquetulanæ Viræ putantur significari Nymphæ præsidentes querceto virescenti: quod genus silvæ indicant intra portam, quæ ab eo dicta sit querquetulana*. Ergo Viræ querquetulanæ, nihil aliud sunt, puto, quam quæ Græce χλωρίδες καὶ ἀμαδρυάδες dicuntur. De Mephitæ vero meminit Festus & Servius. SCALIG. Legendum: *Virarum Querquetulanum, & lucus Martis*. Virarum Querquetulanum ita dicitur, ut Nemorense Dianæ. Erat autem Querquetulanum nemus quærneum in Esquiliis, cui præerant Nymphæ Hamadryades, dictæ ex hoc Querquetulanæ Viræ. Festus: *Quer-*

*quetulanae Virae putantur significari Nymphae praesidentes querceto virescenti, quod genus silvae indicant intra portam, quae ab eo dicta sit Querquetulana. De qua porta meminit Plin. lib. 16. POPMA.*

lin. 26. *Quorum angusti fines: non mirum.] Taxat luxum sui temporis. Quare verba ejusdem Varronis ex libro I de vita populi Rom. huc spectant. Citantur quidem illa tribus locis dispersa apud Nonium: quae nos conjunximus ad hunc modum: Haec aedis, quae nunc est, multis annis post facta fuit: quia omnia regis temporibus delubra parva facta, ut in cetero cultu. Quae sunt consentanea, quod sint paupertina, sine elegantia, ac cum castimonia. Quid inter hos Joves intersit, & eos, qui ex marmore, ebore, auro, nunc fiunt, potes animo advertere & horum temporum divitias, & illorum paupertates. Haec ille. Ovidius: Juppiter angusta vix totus stabat in aede. Videntur ea, quae ex eodem Varrone adducit Clemens Alexandrinus, non longe ab superioribus abfuisse. Το παλαιόν, inquit, δόρυ φησὶ γεγονέναι τοῦ Ἄρεως τὸ ξόανον οὐάρρων ὁ ξυγγραφεὺς, οὐδέπω τῶν τεχνιτῶν ἐπὶ τὴν εὐπρόσωπον ταύτην κακοτεχνίαν ὀρμηκότων. SCALIG.*

lin. 27. *Jamdiu enim late avaritia una est.] Lego: Jamdiu enim latae avaritia via est. atque in hac emendatione non meam, sed antiqui libri fidem obstrictam esse volo. TURNEB.*

Pagina 16.

lin. 3. *Mons tercicepsos — quadricepsos.] Modo Terticeps reperio in editionibus, modo Terticepsos, modo in Volaterrano Quarticepsis, modo in codice antiquissimo Quarticepsois. Cum autem inveniam quibusdam in locis non Quarticeps, sed Quadriceps, nec Terticeps, sed Triceps, tum apparet, non tam ordinem significari, quam collium & jugorum multitudinem. Quamquam Quarticeps & Terticeps legere malim, vel Quarticeps, is, & Terticeps, is. TURNEB.*

lin. 4. *Dexterioe via in tabernola est.] Malim legere, Dexterioe via in tabernula est, (ut supra sinistra auferendi casu) quam dexterioe nominandi. TURNEB.*

lin. 6. *Septimius mons quinticepsos lucum Pætium. Esquilinus.] Al. Septimius mons quinticepsos lucum Pætium, ex quibus est. Lego: Septimius mons quinticeps lucum Pætium, Esquiliis est. Et frequens mendum hic inolevit. Nam male quinticepsos, sexticepsos scriptum est, pro quinticeps, sex-*

*ticeps* &c. Neque enim *primicepsos* dixit, sed *primiceps*. SCALIG. Idem pro *Pætillum* in Marg. habet *Petillum*.

lin. 10. *Viminalis a Jove Viminio, quod ibi aræ sunt ejus, aut quod ibi vimineta fuerunt.*] Lego: *Vimina nata fuerunt.* ex libris utrumque. AUGUSTIN. Lego sic: *Viminalis; a Jove Viminio, quod ibi aræ sunt, qui quod ibi vimina nata.* TURNEB.

lin. 19. *Collis Salutaris quarticepsos adversum est pila Naris, ædem Salutis.*] Conjicio, & fortasse, ut plerumque, futilis & vanus hariolus sum: conjicio, inquam, legendum, *Adversum est Apollinaris, ædem Salutis:* ut Apollinaris collis intelligatur, in quo Apollinis ædes erat. Apollinaris etiam vicus erat in urbe Roma, cujus mentio est apud Victorem. TURNEB. Al. *Pilonoris*, cui nonnulli substituerunt *Pila Naris*: ut eo modo dicta sit *Pila Naris*, quomodo *Pila Tiburtina*. Sed quomodo reliqua cohærere apte possint, ipsi viderint. Alii *Pila Honoris*, alii *Honoris ædem*, majore imprudentia. Non enim, nisi fallor, antiquior fuit Honoris ædes, ea, quæ vota est a Cl. Marcello, bello Gallico, ad Clastidium. Alia autem a C. Mario ex Cimbricis manubiis dedicata fuit. Tantum vero abest, ut utraque harum hic intelligatur, ut libri Argeorum non minus CCC annis præcedant Cl. Marcellum. Sed profecto errarunt librarii, qui non meminerunt, cum hæc exscriberent, in iis multa esse, quæ postea non fuerunt in usu: ex quo factum est, ut *Pilonoris* corruptum fuerit ex antiquo genitivo *Apolineris*. Ita enim legendum fuerat: *Collis salutaris quarticeps adversum est Apolineris ædem & Salutis.* In colle enim Quirinali hi particulares fuerunt, Collis Salutaris, Apollinaris, Martialis, Latiaris. Apolineris, vel Apelineris, antiquo declinatu, ut Boveris, Sueris, Joveris, regerum, lapiderum, nucerum. Sic apud Festum *Nec erim*, pro *Nec eum*. Sic puto Cn. Martium vatem, auctorem vetustissimum, eo declinatu usum esse, cum præsertim aliter in hexametro versu vix facile locum habere possit nomen Apollinis. Exstat autem apud Livium carmen illud, seu vaticinum, alienis quidem verbis, & quasi mitigatum a Livio, deterso illo situ & squalore vetustatis. Veritus enim fuit, ne simplex illa rusticitas versuum inquinaret delicias illas & lucem orationis suæ. Non tamen ita mutavit, ut divinandi locum maxima ex parte non reliquerit illis, qui restituere vellent. Quæ, nisi fallor, ita ab auctore relicta fuerant:

*Romulidæ, si perduellis expellere voltis,*

*Et vomicam, quæ gentium longe alienigenarum*

*Venit, Apolineri voveatis censeo ludos,  
 Quiqui Apolineri fiant commune quotannis:  
 Prætoribus ludis faciundis ollu' præsto,  
 Qui summum populo plebeique endo Urbe dabit jus.  
 Populos publicitus cum diderit è stipe partem,  
 Conferinant uti privatim pro seque suisque.  
 At bis quinque viri sacra Græco ritu obeunt,  
 Hæc si faxitis recte, gaudebiti' semper,  
 Atque adeo fiet melior res publica vostra.  
 Nam is Deus vestros perduellis stinguet ad unum,  
 Qui vestros campos placide nunc ruraque pascunt.* SCALIG.

Pro Pilonaris in nonnullis libris est *Pila naris*. An ergo *Pilomnaris* Salus cognominata fuit, quod pelleret hostes, vel quod pilis salutem daret? sicut in Saliari carmine *Pilomnæ poplæ* indigitabantur Romani, velut pilis uti adsueti, vel quia præcipue pellerent hostes, inquit Festus. An potius legendum *Apollinaris*? ut hujus nominis collis intelligatur, in quo Apollinis ædes erant, sicuti in Salutari colle Salutis ædes, quæ Salutis augurium vocabatur. nam collis Quirinalis hos particulatim amplectebatur, collem Apollinarem Salutarem, Martialem, Latiarem. Ex quo intelligitur locus Ciceronis ad Atticum lib. 12: *De Cæsare vicino scripseram ad te, quia cognoram ex tuis literis. eum σύνναον Quirini malo, quam Salutis*. Cum enim habitaret Atticus in colle Quirinali, haud procul templo Salutis, ibidemque Cæsar ad Quirini, festive jactit, se malle, illum contubernalem esse Quirini, quam Salutis, ut scilicet ob tyrannidem potius occidatur a suis civibus, quemadmodum Romulus, quam ut a Salute servetur. ΡΟΡΜΑ.

lin. 20. *Collis Mutialis.*] *Collis Martialis* legendum esse, auctor Dionysius lib. 9. Ἐν δὲ τῇ πόλει, inquit, τὸν νεῶν τοῦ Πιστίου. Δίδε Σπόριος Πρόστουμος ὁ συνύπατος αὐτοῦ καθιέρωσε, μηνὸς Ἰουνίου ταῖς καλουμέναις νέλαις, ἐπὶ τοῦ Ἐνυαλίου λόφου. SCALIG.

lin. 23. *Apud Turaculum ædificium solum est.*] Cum *auraculum* reperiam in antiquo codice, unius syllabæ supplemento *auguraculum* scribo. Sic vocatur locus, unde augures auguria captabant. Auguraculum dicit esse Festus arcem, quod inde auspicarentur augures. Victor auguratorium etiam collocat in Capitolio. Sunt & qui e Carinis captata auguria tradant. Auguraculum Græce οἰωνιστήριον dicitur. Scribit Higinius in libro, de Castris metandis, in castris Romanorum fuisse auguraculum, quod Tacitus augurale vocat. TURNER.

Post hæc verba in codice Romano legitur, *Qui sunt Tautes, & Astarte apud Phœnicas.* Quæ tamen verba non hic magno-  
pere necessaria videbantur. Quare suspicor de opinione potius  
addita fuisse: ut etiam addam, Taautem illum non Phœni-  
cum; sed Ægyptiorum numen fuisse: quem alii Theuth vocant,  
ut Cicero in libris de Natura Deorum. Astarte vero ea est,  
quæ Astarot in divinis literis vocatur. Id Phœnicum lingua  
sonat greges, καὶ τὰ μῆλα: tanquam suspiceris dictam a vi-  
ctimarum multitudine. Ea colebatur a Sidoniis, sicut Dagon  
a reliquis Phœnicibus & Assyriis. Græcis dicitur Δερκετὼ,  
καὶ Δερκίτις: nimirum detorta . voce a Syriaco Adardaga.  
Significatio a pisce. Apud Macrobi. Saturn. lib. I, cap. XXI,  
*Architidis perperam, pro Dercitidis, hodie vulgo legitur.*  
SCALIG.

lin. 26. *Et st — significat.*] Marg. Scalig. *soe.* Docti viri  
scribendum putant, *Est*, vel potius, *sed st*, id est, Harpo-  
crates digito ori admoto imperat mihi silentium, monetque,  
ne plura dicam de hisce magnis Diis. Sed hæc lectio ora-  
tionem interrumpit & perturbat, neque est verisimile, Var-  
ronem, cum notissima & apertissima vocabula haberet, illa  
nota indicentis silentium, Comicis tantum poetis cognita, uti  
voluisse. Itaque magis mihi quidem probatur vetus lectio, in  
qua ἀποσιώπησις apta mysteriis, intelligiturque illud, ut  
taceam de his Ægyptiis Diis. Nam apud Ægyptios, ubicun-  
que colebantur Serapis & Isis, ibi & Harpocrates juxta sta-  
tuebatur, qui dextræ salutari digito os obsignabat: cujus my-  
sterii causam Varro hic reticet: sed refert Augustinus lib.  
18 his verbis: Et quoniam in omnibus fere templis, ubi co-  
lebantur Isis & Serapis, erat etiam simulacrum, quod, digito  
labiis impresso, admonere videretur, ut silentium fieret. Hoc  
significare idem Varro significat, ut, homines eos fuisse, ta-  
ceretur. POPMA.

lin. 31. *quas Ambracia ante portas statuit.*] Sic legitur in  
Codice Rom. pro vulg. *Samothracia*: puto ex veteribus li-  
bris. Si enim alio consilio fecerunt, rationem certe non ha-  
bent, cur hic *Ambraciam* potius legi malint, quam *Samothra-  
ciam*: cum ipsi Dii magni non in ea gente, sed in Samothra-  
cia, (ut & norunt omnes) colerentur. Quod si de suo emen-  
darunt, non est, quod eorum conjecturis posteriorem lectionem  
postponamus. Sin autem ex veterum codicum auctoritate,  
(quod magis puto) sane legendum est *Imbrasia*. Ita enim Sa-  
mothraciam dictam esse a fluvio Imbraso, tam notum est,

quam Imbraſum in Samothracia eſſe, qui prius Parthenius dicebatur, teſte Callimacho, ita canente :

Ἄντι γὰρ ἐκλήθης Ἰμβρασε Παρθενίου.

Vide Stephanum. Utut autem legeris, *Imbraſiam*, aut *Samo-*  
*thraciam*, habes utriuſque rei auctoritates. SCALIG.

Pagina 18.

lin. 2 ſq. *Sed hi mas & femina.* ] Dii magni, inquit, non ſunt unius ſexus virilis, ut qui in Samothracia viſuntur ante portas duo viri ænei, aut quos vulgus exiſtimat, Caſtor & Pollux: ſed ſunt mas & femina, ut Cælus, Tellus, Saturnus & Ops, & hi, qui in Augurum libris appellantur *Divi potes*, & in Samothracum myſteriis *ἄεοι δυνατοί*: de quibus meminit Orpheus hoc verſu :

Κουρῆτες κορύβαντες ἀνάκτορες εὐδύναται τε

Ἐν Σαμοθράκῃ ἀνάκτες.

Sed de Caſtore & Polluce vulgatam opinionem confirmat inſcriptio Murtiæ in Hiſpania: CASTORI ET POLLUCI DIIS MAGNIS SULPITIA Q. SULPITII VOTUM OB FILIUM SALUTI RESTITUTUM. *Ρορμα.*

lin. 4. *Divi potes.* ] De hiſ multi multa: Dionyſius lib. 1, Macrobius interpres Apollonii. Dicuntur & *κάβειροι*. Quæ vox Phœnicia aut Syriaca eſt. Cabir enim ejus gentis lingua ſignificat potem, ſive potentem. Tertullianus libro de ſpectaculis, *Ante eas (columnas) tres aræ trinīs Diis parent, Magnis, Potentibus, Valentibus. eorūdem Samothracas exiſtimant.* Hæc ille. Pauſanias Caſtorem & Pollucem putat eſſe *ἄεοις μεγάλους*. Varroni ea opinio non placet. SCALIG.

lin. 5. *Hæc duo, Cælum & Terra.* ] Cælum & Terram eſſe principes & magnos Deos, probat ex eo, quod ſunt rerum omnium initia. nam ex hiſ anima & corpus; hoc e terra, illa e cælo, in quo calor ſive ignis, qui eſt anima & mens, ut ait Ennius in Epicharmo:

*Iſtic eſt ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἡμεῖς ἡμεῖς, ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.*

& ibidem:

*Quæ dedit illa, capit, neque diſpendi facit hilum.*

quem verſum æmulatus Lucanus lib. 7:

— capit omnia tellus.

*Quæ genuit.*

Pacuvius Chryſe:



*Mater est terra: ea parit corpus: animam æther adjuvat.*  
ΡΟΡΜΑ.

lin. 6. *Humidum & frigidum.* ] Cælum & Terra, inquit, sunt principia rerum calida & sicca, quibus juncti Aer & Aqua, quæ sunt humida & frigida, omnia ex se genuerunt: quia natura, ut ait Ennius,

*Frigori immiscet calorem, atque humori ariditatem.*

Est autem decretum Stoicorum, τὸ πῦρ τὸ θερμὸν, τὸ δὲ ὑγρὸν, τὸν τε ἀέρα τὸ ψυχρὸν, καὶ τὴν γῆν τὸ ξηρὸν. ut est apud Laertium Zenone. ΡΟΡΜΑ.

lin. 7. *Ova parire solet.* ] Sumtum ex Epicharmo:

Εὐμαῖε, τὸ σοφὸν ἐστὶν οὐ κατ' ἐν μόνον.

Ἄλλ' ὅσσα περ ζῆ, πάντα καὶ γνώμαν ἔχει.

Καὶ γὰρ τὸ θῆλυ τῶν ἀλεκτορίδων γένος,

Αἰ λῆς καταμαθεῖν τοτενὲς, οὐ τίκτει τέκνα

ζῶντ', ἀλλ' ἐπώάζων πιεῖ ψυχὴν ἔχειν.

Habentur apud Laertium in Platone. SCALIG.

lin. 8. *Ei post Inde.* ] Legendum forsitan est, *sed post inde.* Sic enim Epicharmus, quem & secutus & interpretatus est Ennius:

Καὶ γὰρ τὸ θῆλυ τῶν ἀλεκτορίδων γένος

Αἰ λῆς καταμαθεῖν τοτενὲς οὐ τίκτει τέκνα

ζῶντ', ἀλλ' ἐπώάζων πιεῖ ψυχὴν ἔχειν.

Post inde, ut exinde, deinde. ΡΟΡΜΑ.

lin. 9. *Insinuans se ipsa anima.* ] Scribo, versu cogente: *Insinuans sese ipsa anima.* In libro tamen scripto, *insinuans* non reperio, sed *Divinitus pullis ipsa anima.* TURNEB.

ead. *Sive, ut Zenon Citieus, animalium semen ignis.* ] Nollem accidisse præstantissimo viro, Adriano Turnebo, ut putaret, Varronem hic agere περὶ τῆς ἐκπυρώσεως, qua dicunt, univèrsum mundum conflagaturum. Primum Zenon neque solus, neque primus περὶ ἐκπυρώσεως scripsit. Deinde ut ponamus, id verum esse, qui fieri potest, ut anima constet ex incendio, aut conflagratione? perinde id esset, ac si diceres, immortalitas animæ est ex corruptione. Sed injuriam fecerunt manibus eruditissimi & maximi viri, qui nescio quæ ejus ἀποσπασμάτια, vel potius abortiva quædam in Varronem post mortem ejus ediderunt: quibus magis traduxerunt eum, quam ejus nomen commendarunt. Nam quid opus erat ea edere, cum ipse ea more suo in Adversaria sua tumultaria opera inferisset? sane (ne quid amplius dicam) indigna sunt, quæ tanti viri titulum præferrent. Sed



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



bat, se esse factum poetam; quod tamen pauci animadvertunt, cum scribit:

*Nec fonte labra prolui Caballino:*

*Nec in bicipiti somniasse Parnasso*

*Memini, ut repente sic poeta prodirem, &c.* SCALIG.

lin. 13. *Istic est de sole sumtus ignis.*] Ita distinguenda sunt hemistichia ista trochaica:

*Istic est de sole sumtus ignis,*  
id, est, sol est. Deinde:

— *Isque totus mentis est.*

Nam *mentis* pro *mens* dictum est: quomodo idem in eodem opere alibi:

*Terra corpus est: at mentis ignis est* —

id est *Mens*. Ita citat Priscianus ex Epicharmo Ennii. Puto autem ita integrum versum enuntiandum esse:

*Istic est de sole sumtus ignis, isque mentis est.*

De hoc autem loco sensit idem Varro libro 1 de Re rustica; capite 4: *Ejus principia, quæ mundi esse Ennius scribit, Aqua, Terra, Anima & Sol.* Pudet me referre, quam male acceptus sit hic locus in editione Romana: adeo ut qui antea vulgo integer legebatur, nunc totus vitiosus in ea habeatur. SCALIG.

lin. 15. *Frigidæ sunt.*] Marg. Scalig. *frigidescunt.*

ead. & sq. *Quibus juncti cælum & terra omnia ex se genuerunt.*] Invenio etiam (nec inventum supprimo *celove*, aut *intercipio*, sed communem *Mercurium* veneror & revereor) *quibus juncti cælum & terra omnia exgenuerunt.* TURNEB.

lin. 17. *Frigori immiscet calorem, atque humori aritudinem.*] Ita veteres libri. Al. *ariditatem.* Verba sunt Ennii. estque versus trochaicus integer. Ita etiam Varro ipse Prometheo libro 1, pæne iisdem verbis:

*Humanæ quandam stirpis gentem concoquit*

*Frigus, calori atque humori aritudinem*

*Miscens.* —

Qui versus confusi & valde depravati vulgo leguntur apud Nonium Marcellum. SCALIG.

lin. 18 sq. *Animam æther adjungat.*] *Adjugat*, vir quidam doctus mutat. AUGUSTIN. Lego: *Animam æther adjugat*, ut clausula sit versus trochaici: & (si testis producendus est) ita etiam a Nonio, nisi hallucinor, legitur. TURNEB.

lin. 19 sq. *Et Ennius, Esse igitur corpus terram, quæ deperit ipsam, Et capit, & neque jam dispendei conficit hilum.*]

Hoc sic reperio perscriptum : *Et Ennius terram corpus , quæ deperit , ipsam capere , neque dispendi facere hilum.* Solet enim interdum sic poetarum verba proferre Varro , ut versum evertat , aut mutilet. TURNEB. Versus sunt duo : *Esse corpus terram , quæ peperit , ipsam capere , neque dispendii facere hilum.* Qui vero sunt excogitati a correctoribus Romanæ editionis , & nullius sensus sunt , & longe absunt a sententia Varronis. Quamquam non caret ratione , quod pro *peperit* , restituerint *deperit* : quod videntur suspicati esse , Ennium hic agere de conjunctione cæli & terræ , adducti illis verbis Euripidis :

*Ἐρᾶ μὲν ὀμβροῦ γαῖ ὅταν ξηρὸν πέδον.* & quæ sequuntur. sunt enim vulgo noti apud Athenæum. Item ex Æschylo :

*Ἐρᾶ μὲν ἀγνὸς οὐρανὸς τρῶσαι χθόνα &c.*

Unde illud :

*Tum pater omnipotens sæcundis imbribus Æther  
Coniugis in gremium lætæ descendit. —*

Papinius :

*— ipsum in connubia Terræ*

*Æthera , cum pluviis rarescunt nubilæ , solvo.*

Quod est ex Scytharum opinione. Herodotus libro 4 : Θεοὺς δὲ μόνους τούσδε ἰλάσκονται, Ἰστίην μὲν μάλιστα, ἐπὶ δὲ Δία τε καὶ Γῆν· νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. Est apud Pausaniam , Γῆς ἀγάλμα ἰκετευούσης ὕσαί οἱ τὸν Δία. Hæc sunt , quæ possunt nobis objicere , ut tueantur correctionem suam : quæ tota versatur in verbo *deperit*. Id vero alienissimum est mente Varronis , aut Enniï. Id enim volebat ille , animam ex æthere , corpus ex terra esse : unumquodque vero illuc , unde profectum erat , reverti : ut idem Epicharmus , forsan in eodem opere , testatus fuerat , cum ait , Συνεκρίθη , καὶ διεκρίθη , καὶ ἀπῆνθεν , ὅθεν ἦνθε , πάλιν· γὰ μὲν ἐς γᾶν , πνεῦμα δὲ ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν ; Id ergo concludit eleganti metaphora , sumta a generatoribus : Terram , quæ dederit corpus , iterum illud recipere , neque pati , ut ullum dispendium , aut intertrimentum crediti fiat , quo minus quod credidit , id ipsum recipiat. Usurpat ergo Varro non versum , servata metri lege , sed verba tantum. Nam versus ipse citatur ab eo , libro 8 :

*Quæ dedit illa , capit , neque dispendii facit hilum.*

Quare nihil mutandum in hoc loco : hoc uno excepto , quod pro *peperit* , legendum esse *dederit* , versus ille jam a nobis productus docet. Ex quibus vides , quam ridicule illi duo

versus huc quasi obtorto collo in alienas sedes irrepererint.  
SCALIG.

lin. 23. *Inde omne corpus, ubi nimius ardor aut humor vi-  
get, aut interit, aut manet sterile.*] *Lego: Ubi nimius ardor,  
aut humor, aut interit, aut si manet, sterile.* TURNEB. Sequor  
correctionem doctissimi Turnebi, quam is ex vetere libro ap-  
ponit. Quæ & ipsa sunt ex Epicharmo Ennii, quamquam  
versus ipsos nunc non citat Varro. Sunt enim omnia ad  
verbum Pythagorica. Pythagorei enim, sequentes principem  
suum, dicunt *ἰσόμοιρα εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ θερμὸν καὶ ψυχρὸν,  
ὑγρὸν καὶ ξηρὸν. ὧν κατ' ἐπικράτειαν, θερμοῦ μὲν, θερος  
γίνεσθαι. ψυχροῦ δὲ, χειμῶνα. εἰ δὲ ἰσομοιρῆ, τὰ κάλ-  
λιστα εἶναι τοῦ ἔτους. οὐ τὸ μὲν θάλλον, ἕαρ, ὑγιεινόν. τὸ  
δὲ φθίνον, φθινόπωρον, νοσερόν.* SCALIG.

lin. 29. *Ideo ea in nuptiis in limine adhibentur.*] Idem Var-  
ro libr. 11 de Vita populi Romani huius rei mentionem fa-  
ciebat. Cujus duo exempla citantur apud Nonium diversis  
locis, quæ conjungenda esse sententia ipsa indicat, ita, *Cum  
a nova nupta ignis in face afferretur e foco ejus sumtus, fax  
ex spinu allata esset, vii eam puer ingenuus afferret: contra  
novo marito cum item e foco in titione ex felici arbore, & in  
aquali aqua allata esset.* Reliqua deficiunt, in quibus, ut ap-  
paret, explicabatur februi genus, in quo torris ardens de-  
mergebatur in aquale: quod Græci vocant *χέρνιβα*. Idque  
plurimi erat apud veteres, utpote cum his constare vitam  
humanam crederent. Adeo ut quem vita privari vellent, ei  
his duobus interdiceretur: eumque vocabant extorrem, tan-  
quam torris illius & *χερνίβων* exsortem. Itaque apud Hesy-  
chium, ubi hodie vulgo legitur, *ἄφικτρος, ἀκάθαρτος, μιαρὸς,*  
malo legere *ἄφικτρος*: quod est ad verbum extorris. *φικτρός*  
enim etiam torrem seu titionem significat, ut apud Lyco-  
phronem: quinquam *ἄφικτρος, παλαμναῖος* posset videri di-  
ctus, propter Jovem *ἀφίκτορα*, id est *ἰκέσιον*. Sed prior le-  
ctio magis placet. In verbis Varronis *spinu* correximus, cum  
antea *pinu* legeretur. Apud Ovidium quoque ita legendum est:

*Exoptat puros spinea tæda Deos.*

Hodie perperam *pinæ tæda*. SCALIG.

lin. 30. *Quod conjungit hic.*] Marg. Scalig. *hinc.*

Pagina 19.

lin. 1. *Et eorum junctio sumit Venæ. Hinc comicus, Vi-*

*Et hæc Venus videtur hæc?* ] Lego: *Et horum junctionis vis, Venus, comites, hinc: hinc victrix Venus.* nuptiales, ait, Veneris esse comites; ut suspicor, ignem & aquam. TURNER. Pro *junctione*, margo Scalig. exhibet *vinctione*. Forte, ex eorum *vinctione tum fit Venus*. Varro deducit etymon Veneris a viendo, id est, vinciendo; & item Victoriæ, a vinciendo. Nam Venus, inquit, fit ex conjunctione ignis & humoris, quorum alterum e cælo, alterum e terra: & ex Telluris & Cæli *vinctione* nata Victoria: cui rei indicio est, quod utraque a poetis dicitur Cæligena: & quod Victoria fingitur cum corona & palma: corona, quod ea vinculum capitis; palma, quod ex utraque parte *vincta* habent paria folia. De Venere & Victoria Cæligena apud Latinos poetas, qui nunc quidem exstant, nulla mentio: sed Græci auctores nominant Ἀφροδίτην οὐρανίαν, id est, Venerem Cæligenam, ut Plato in Symposio & Pausanias. Ælianus hoc amplius, eam coli ab Ægyptiis. Cælestis vero non cognomen, sed nomen fuit Deæ, quam Afri Junonem, Persæ Mithram, alii Venerem intelligebant, venerabanturque summa religione. ejus meminerunt Herodotus & Dion, Augustinus lib. 2 de Civit. Dei, & Apulejus aliquoties. ΡΟΡΜΑ.

lin. 5. *Venus — cæligena.* ] οὐρανία. Plato Symposio de duabus Veneribus loquens, ἡ μὲν γέ που, πρεσβυτέρα, καὶ ἀμύτωρ, Οὐρανοῦ θεγάτηρ, ἦν δὴ καὶ οὐρανίαν ἐπονομάζομεν ἡ δὲ, νεωτέρα, Διὸς καὶ Διώνης, ἦν δὴ Πάνδημον καλούμεν. Pausanias: ἔδειτο δὲ καὶ τῆ Ἀφροδίτῃ τὰς ἐπωνυμίας ἡ Ἀρμονία, τὴν μὲν, οὐρανίαν, ἐπὶ ἔρωτι καθαρῷ καὶ ἀπηλλαγμένῳ πόδου σωμάτων πάνδαμον δὲ, ἐπὶ ταῖς μίξεσι τρίτην δὲ, ἀποστροφίαν, ἵνα ἐπιθυμίας τε ἀνόμου καὶ ἔργων ἀνοσίων ἀποστρέφῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Primam ergo, hoc est, οὐρανίαν, Cæligenam interpretor, ut hic: πάνδημον vero Volgivagam. Lucretius: *Volgivagaque vagus Venere.* ἀποστροφίαν autem Vorticordiam. Unde Venus verso nomina corde tenet, Ovid. Ælian. de animalib. lib. 10 ait, τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην coli ab Ægyptiis. Censebatur vero inter eos Deos, quibus fiebant sacra νηφάλια, cujusmodi Romæ fuit Rumia Dea. Id puto, quod ei attribueretur divinatio, cui qui dabant operam, carebant temeto. Artemidorus de ea loquens: ἀγαθὴ δὲ καὶ μάντεσι. πάσης γὰρ μαντικῆς καὶ προγνώσεως εὐρετὶς εἶναι νενομίσται. Non immerito igitur Ennius ait, Anchisem edoctum fuisse vaticinandi scientiam a Venere; cujus hos duos versus citat Probus:

*Atque Anchises doctus, Venus quem polchra Dearum  
Fari donavit divinum pectus habere.* SCALIG.

lin. 9. *In Afoto Ennii.* ] Non Afotum scripsit Ennius, sed Cæcilius. Itaque antiquitus excusi non *Afoto*, sed *Sota* habent: quæ vera est lectio, sed decurtata. Nam *Sotadico* legendum est. Citatur a Festo Ennius in Sotadico, — *Cyprio bovi merendam.* Quod sane est comma Sotadicum. Sicut iste versus est Sotadicus ex Jonicis a majore:

*Ibant malacam viere Veneriam corollam.*

Apud Festum idem error inoleverat, qui & hic, *Afota*, pro *Sotadico*, ubi citat hunc versiculum:

*Aliusque in mare volt magno tenere tonsam,  
Alii rhetoricam tongent.* —

Sed altera ἀκροστιχίς a nobis addita est. Est & hic ex Sotadico Ennii apud eundem grammaticum:

*Prope stagna, genus ubi lanigerum piscibu' pascit.* SCALIG.

ead. *Ibant malam viere &c.* ] *Ibant malacci.* utrumque libri. *Ibant mane viere*, quidam vir doctus. AUGUSTIN. Lego: *Ibant malaci*, ut molles significantur homines. Malacum pallium dixit Plautus, eodem modo & malacam coronam sumere: ut & scribere possemus, si ab auctoritate librorum nobis recedendum esse putarem: quod quidem nobis minime nunc quidem faciendum esse ducimus. Ceterum quinque sunt integri solidique trochaici versus, ex Ennio prolati, quorum principium est lin. 25, *Istic est is Juppiter*: tantum, ne vatiū aut vatinii sint, legendum est lin. 199. *Aera quique ventus est: &, isthæc propter: &, Qui mortales urbes atque.* TURNEB. Hic versiculus depravator legitur apud Censorinum, *Ibant mala eluere Veneriam corollam.* In aliis legi, *malacci*, admoniti sumus ab iis, qui hunc auctorem Romæ ediderunt. Quam veram quidem lectionem, non tamen penitus a mendis vacuam Vertranius rejecit: cum parva licentia restitui in integrum possit, si legeris *malacam* pro *malacci*. Conjecturam nostram confirmat Sotadicus versus, qui citatur ab Hephæstione: & mirum, ni ex eo suum transtulerit Ennius. Eadem enim sententia, idem genus metri:

Ποίης τέρεν ἄνθος μαλακὸν ματεῦσαι.

At Vertranius ex ea corrupta voce putavit *μαλάχην* legendum esse: quasi vero difficile esset *μαλακὴν* divinare. SCALIG.

lin. 10. *Palmam dicunt, quod ex utraque parte.* ] Sic legitur in Romana editio. Sed germana & legitima lectio est:

*Palma, quod ex utraque parte, non quam ipsi supposuerunt. Dixit enim, Ideo hæc cum corona, & palma: corona, quod vinculum capitis; palma, quod ex utraque parte natura vineta habeat paria folia. Et ita Plutarch. Sympos. lib. 8: ἔφη δὲ ἀπορεῖν τί δή ποτε τῶν ἀγώνων στέφανον ἄλλος ἄλλον ἔχει, τὸν δὲ φοίνικα κεινῆ πάντες. οὐ γὰρ ἐμὲ γοῦν, ἔφη, πείθουσιν οἱ τὴν ἰσότητα τῶν φύλλων, οἷον ἀντανισταμένων ἀεὶ καὶ συντρεχόντων, ἀγῶνι καὶ ἀμίλλῃ παραπλήσιόν τι ποιεῖν φάσκοντες. SCALIG.*

lin. 14. *Quam haberet vim significantes ] Legendum: Quam haberet vim significantes Veneris. Significantes, inquit, vim illam, quam haberet Venus. Nihil planius hac lectione: tamen Vertranius emendavit, Veneris res: male sane, ut apparet. SCALIG.*

lin. 15. *Vis est vita. ] Hic versus Lucilii celebris olim fuit, & in ore vulgi, ut colligitur ex Arnobio lib. 5: Tum sancta & ferventia numina vim vomuisse Lucilium. Vis est γονή, πόρος. Manilius lib. 2. Astronomic.*

*Per quæ humana suæ propriæ hæc est addita parti*

*Vis, ut connubia ac thalamos tædasque gubernet. ΡΟΡΜΑ.*

lin. 16. *Quæ nos facere omnia cogit. ] Margo Scalig. vis nos &c.*

ead. & sq. *Quare quod cælum principium, ab fatu est dictus Saturnus; & quod ignis Saturnalibus, hoc est cerei superioribus.] Quod, inquit, principium sit rerum, ab fatu Saturnus dictus: & quod ignis, quem constat generationis principium esse, propterea Saturnalibus ignes, id est, cerei lucentes dabantur. Nam quod hic mutarit quædam Vertranius, valde falsus est, cum sensum Varronis assequi non quiret. Porro Saturni nomen Tuscum esse, omnes mihi concedent, qui sciunt Syriace, & pro certo habent, olim Tuscorum linguam Aramæam fuisse. Saturnus enim lingua Syriaca significat latentem. Unde in agro Latino quasi interpretantes vocarunt eum Latium, & ejus uxorem Opem, Latiam. Et in Pontificalibus indigitamentis dicebatur, LATIA SATURNI. Gellius libro 13, capite 21: Et ab eo Latium. SCALIG.*

lin. 18. *Cerei superioribus mittuntur.] Saturnalibus cereos proceribus mittebant pauperes clientes. quod vulgatissimum est, vel ex uno Macrobio, ut alios taceam. Sic intelligendum epigramma Antipatri ex sexto Anthologiæ:*

*Λαμπάδα κηροχίτωνα, Κρόνου τυφήρεα λύχνον,  
Σχοίνω καὶ λεπτῇ σφιγγόμενον παπύρω,*



Ἄντίπατρος Πείσωνι φέρει γέρας. ἦν δὲ μ' ἀνάψας  
εὕξεται, λάμψω φέγγος ἀκουσίθεον.

Nam *λαμπὰς κηροχίτων* est *cereus*. Κρόνου dicit esse, quia Saturnalibus mittebatur. Deinde *γέρας* vocat, quod honorarium cliens debebat patrono. Quod addit, ἦν δὲ μ' ἀνάψας εὕξεται, hoc vocabant *Lucem facere Saturno*. Cereis enim accensis illi preces concipiebantur. quamquam Paulus Diaconus mutilator Festi dicit, *Lucem facere Saturno*, esse, *caput detegere Saturno*. Cujus quidem ritus ne nos quoque ignari sumus, cum sciamus etiam causam ejus superstitionis. Non dubitamus tamen, quod cerei accendebantur Saturno, propterea potius dixisse veteres, *Lucem facere Saturno*, quam quia caput detegerent. Reliquis enim Diis caput/obnubebant, cum concipiebant preces. SCALIG.

lin. 21. *Hæc enim terreis gentes.* ] Usurpat verba ex Epicharmo Ennii, nulla religione metricæ legis, ut supra fecisse demonstravimus. Ita enim concinnandi sunt:

*Isthæc terris gentes omnes peperit, & resumit denuo:*

*Isthæc dat cibaria: isthæc omnibus fruges gerit.* SCALIG.

lin. 23. *Quæ quod gerit fruges, Ceres.* ] Cicero quoque eadem etymo assentitur. Sed nos putamus dictam esse a Cereo antiquo verbo, quod est *Creo*. Nisi fortasse prius dicta fuerit *Geres*, ut volunt ipsi. At ne nunc quidem a gerendo erit, sed a Græco Γῆρυς. ita enim prius vocabatur. Hesychius: Ἄχερῶ, καὶ Ὠπίς, καὶ Ἑλλή, καὶ Γῆρυς, καὶ Γῆ, καὶ Δημίτης, ἢ αὐτή. Ex quibus etiam videas, *Opem Consivam*, non ab ope, ut vult Varro, dictam, sed veteribus quoque Græcis eam dictam Ὠπιν. a quo Latine *Ops*. SCALIG. Idem in marg. *quæque gerit.*

lin. 25 sq. *Istic est is Jupiter &c.* ] Vid. Turneb. ad lin. 9. Trochaici sunt ex Epicharmo Ennii. Itaque omnes distinguendi sunt, unusquisque ordine suo. Quod tamen adeo negligenter præstiterunt auctores editionis Romanæ, ut plurima ultro huc infererint inutilia, & aliena a lege metrica. Nihil enim mutandum in vulgata lectione, in qua constat ratio versuum, modo unumquemque versum ordini suo reddas. SCALIG.

lin. 26. *Quem Græci vocant æra* — ] Æschylus apud Clementem Stromate 5:

Ζεὺς ἐστὶν αἰθῆρ, ζεὺς δὲ γῆ, ζεὺς δ' οὐρανός.

Ζεὺς τοι τὰ πάντα, χ' ὧ, τι τῶνδ' ὑπέρτερον.

Item Democritus apud eundem in Protreptico: ἐνταῦθα, ὃ νῦν ἡέρα καλούμεν οἱ Ἕλληνες, πάντα διαμυθεύεται, καὶ



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

sub tecto nominare, Tutilina, ut reor, erat. Adscribam & illud Tertulliani de Circo: *Delphines Neptuno vomunt, columnas Sessias a sementationibus, Messias a messibus, Tutilinas a tutelis fructuum sustinent.* TURNEB.

lin. 9 sq. *Quidam negant sub tecto per hunc dejerare oportere.*] Meminit Plutarch. Quæstionibus Romanis cap. 28. item idem Varro de liberis educandis: *Itaque domi rituis nostri, qui per Dium Fidium jurare volt, prodire solet in publicom.* SCALIG.

lin. 12. *Sanctum.*] Al. *Sangum.* Qui res Romanas Græce scripserunt, vocant Σάγκτον. Tamen Sanqualis porta dicta ab eo Deo, ostendit *Sancum* dicendum esse. Propertius etymon aperit:

*Hunc, quoniam manibus purgatum sanxerat orbem,  
Sic Sancum Tatiae composuere manus.*

Dionysius πίστιον Græce reddit, quod *Fidius* Latine: in quo multi errarunt, qui id non animadverterant. Apud Ovidium:

*Quærebam, Nonas, Sanco Fidione referrem,  
An tibi Semipater. —*

mendum est postremo versu, cum sit legendum *Semo Pater*. Semonem eundem cum Sanco facit T. Livius lib. 8. Tamen in veteri inscriptione Reatina legitur SEMIPATRI SANCO. Scalig.

lin. 15 sq. *Quorum quod finis ortus, Orcus dictus.*] Exponitur a Varrone causa, cur Orcus dicatur; sed nescio quomodo ad ejus verba obsurdescimus: utique ego, qui ea non satis (ut ingenue confitear) percipio, dumtaxat ut editiones loquuntur, quarum vocem recitabo: *Quorum quod finis ortus, Orcus dictus.* non satis hic animadverto, cur ab ortu potius orcus dicatur, quam ortus ab orco: nisi violenta illa antiphrasis, & in paucis admodum probanda, hic recipiatur: qua suscepta, finis & modus non erit ex adversario originis ducendæ. Proponam scripturam antiquam, quæ etsi ne ipsa quidem satis dilucida est, tamen nescio, quomodo ad verum propius accedit, *Quorum quod finis orcum, Orcus dictus.* quem dicimus Orcum genere virili, inferorum loca intelligentes, Varro in genere neutro Orcum appellat, ab eoque Orcum, id est, Plutonem, nominatum putat. Orcum autem finem significare quod ait, nisi fallor, aut eo respexit, quod eo hominum finis tendit, aut quod Græcis ὄρεάνη sepius & ambitum significat, & ὄρεος inter cetera vincu-

lum. TURNEB. Al. *Quorum, quod finis ortus, ortus dictus.* Posterior vox perperam repetita est. Itaque hæc vera lectio: *Quorum quod finis, orcus dictus.* Quia, inquit, finis omnium rerum, propterea orcus dictus: quem orcum finem esse rerum jam omnes sciunt. Sic Amphiaræus in Thebaide Statii, de orco loquens:

— *o cunctis finitor maxime rerum.*

Sane Diespitrem eundem esse cum Dite nemo ignorat. SCALIG. Vetus lectio: *Quorum quod finis orcum, orcus dictus.* Videtur locus inferorum neutro genere a veteribus dictus; Deus vero, masculino. Sic Cælum pro loco, Cælus pro Deo. Ennius:

*Saturno, quem Cælu' genuit —*

Orcum vero Romani sine dubio a Græcis acceperunt; nam ὄρκον vocabant conditorium mortuorum. Menander:

Οὐ πάποτε' ἐξήλωσα πολυτελεῖ νεκρὸν,

Εἰς τὸν ἴσον ὄρκον τῷ σφόδρ' ἔρχετ' εὐτελεῖ. IDEM.

lin. 22. *Noctiluca*] Quod noctilucam ait dictam esse Lunam, ex eo dicit, quod eo cognomine Luna in Palatio colebatur, & noctu in ejus templo lampades lucebant. Unde & libro 5 scribit: *Noctiluca lucere, ab luce, quod propter lucem amissam is cultus institutus.* Scripsit quoque eodem cognomine Horatius: *Rite crescentem face noctilucam.* Erat, ut conjicio, etiam apud Varronem in Marcipore *noctiluca*, fax vel lucerna, cum scribebat: *Noctilucam tollo, ad focum fero, inflo, anima reviviscit.* TURNEB. Horatius quoque eandem cum Luna facit: *Rite crescentem face noctilucam.* Levinus vero vetustissimus auctor videtur eam Venerem nominare: *Venerem igitur almam adorans, sive femina, sive mas est, ita uti alma Noctiluca est.* Quare ab eadem ratione dicitur Noctuvigila a Plauto Curculione, hoc est *νυκτιλαμπής*. Dicitur etiam hoc nomine lucerna. Varro Bimarco: *Noctilucam tollo, ad focum fero, inflo, anima reviviscit.* SCALIG.

lin. 24. *Dianam vocant — vocabulum Græcum alterum, Latinum alterum &c.*] Diana, ut ait, a duplici via nomen adepta est, quod in altitudinem & latitudinem feratur, quasi Divia & Diviana. Nigidius tamen Dianam tanquam sanam interpretabatur. TURNEB. Omnino legendum: *Apollinis vocabulum Græcum, alterum Latinum.* Apollinis vocabulum Græcum est, ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὰς ἀκτῖνας, hoc est, a jaculando radios, ut Plato scribit: *Dianæ Latinum, quæ primum Diviana, quasi Biviana dicta, quod duplici in cælo via movetur, in altitudinem, propter apsidem quam vocant, & in*

latitudinem, Eclipticæ videlicet, circa quam planetæ evagantur. Cornificius tamen Dianam tanquam Ianam, eo quod iret, apposita D litera, dictam putavit, auctore Macrobio: & ipse Varro de Re rustica lib. 1 Ianam Lunam appellavit. POPMA.

lin. 25. *Et hinc quod in altitudinem & latitudinem simul, Diviana appellata.*] Vulg. *Et hic, quod Luna in altitudinem & latitudinem simul, Diviana appellata.* Scio, hunc locum aliter in Romana editione legi: sed qui eum emendare conati sunt, veram lectionem assecuti non sunt. Ea autem talis est: *Et hæc quod divia in altitudinem, &c.* Satis patet, cur ita legendum sit: rationibus superfedebō. SCALIG.

### Pagina. 21.

lin. 2. *Vel quod terra, ut Physici dicunt,*] Lego: *vel quod est altera terra, ut Physici dicunt.* Nam, ut scribit Cicero, Xenophanes habitari in Luna putavit, eamque terram multarum urbium esse & montium. Hic igitur Varro Lunam, terram esse quandam dicit, eamque lucentem. TURNEB. Vetus lectio: *vel quod est terra, ut Physici dicunt, & juvat, lucet:* quæ vera est. Luna, inquit, est terra quædam juvans & lucens. hoc autem dixit Xenophanes Colophonius physicus, Lunam esse terram multarum urbium ac montium, eamque inhabitari, ut auctor est Cicero. POPMA.

lin. 11. *Ignis a nascendo, quod hic nascitur; & omne &c.*] Hic facta est verborum transpositio pro, *Quod hinc nascitur omne, & quod nascitur, &c.* SCALIG.

lin. 12. *Omne quod nascitur, ignis scindit. &c.*] *Ignescit; ideo calet.* vit quidam doctus. AUGUSTIN. Scindere valet penetrare, ingredi, penitus subire. TURNEB. Alii *ignescit:* non male. Fortasse melius, *Ignis indit.* SCALIG. Idem in marg. *ignis gignit.*

lin. 13. *Ut qui denascitur.*] *Denasci* in Varrone est mori & interire. TURNEB. Appositissimo verbo usus est, imitatione Græcorum, qui eodem modo dicunt ἀπογίνεσθαι. Usurparat & Cassius Hemina, vetus auctor. *Quæ nata sunt,* inquit, *ea denasci ajunt.* Nimirum extulit proverbium Græcum, Πάν τοι γενόμενον κατθανεῖν ὀφείλεται. SCALIG.

lin. 14. *Majore vi.*] Marg. Scalig. *valore vique.*

lin. 16. *Et Fulgur: quod fulmine iclus &c.*] Lego: *Fulgur & fulguritum.* Plautus Trinummio: *Nam fulguritæ sunt hic pl-*

*ternæ arbores.* TURNEB. Repone: *Et Fulguritum*, quod fulmine ictum contrariis Diis. Nam quomodo legit Romana editio, sive ex veteribus libris ea lectio, sive de opinione reposita fuerit, ineptissima est: quam tamen Vertranius veritus est rejicere, adeo ut illam conatus sit emendare. Fulgurita igitur loca, fulgure icta, quæ & bidentalibus. Ab eadem ratione fulguritæ arbores: ad quas qui sacrificia commovebant, dicebantur strufertarii, a strue, & ferto, sacrificii genere, ut docet Cato. Dicebantur & obstita loca, de cælo tacta, & fanatica. SCALIG.

lin. 17. *Contrariis Diis. Ab aquæ lapsu lubrico Lympha. Nympha Juturna.* ] Lego: *Contrariis Diis, ab aquæ lapsu lubrico Lympha: Lympha Juturna.* Nam Varro Latine, non Græce, loquitur. nec in Nympha lapsus apparet, primo dissimili elemento. TURNEB.

lin. 22. *Nymphæ Commotiæ ad lacum Cutiliensem.* ] Lego: *Lymphæ Comitæ.* In lacu porro Cutiliensi insulam esse, commemorat Macrobius, quæ huc & illuc moveatur: nec tacet Dionysius, *περὶ Κοτύλην Ἀβοριγενέων ἀυλισάμενοι πλησίον τῆς ἱερᾶς λίμνης, ὡς τὴν τε νησίδα τὴν ἐν αὐτῇ περιδινουμένην κατέμαζον.* Sed & oraculum idem loquitur: *Ἦδ' Ἀβοριγενέων Κοτύλην, οὗ νᾶσος ὀχεῖται.* Meminit & breviculum Sotionis. TURNEB. Quod de Juturnensis aquæ salubritate Varro supra dixit, idem Strabo de Cutiliensi lacu: *καὶ τὰ ἐν Κοτυλίαις ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν καὶ πίνουσι, καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύουσι νόσους.* Siquidem oppidum, quod ad eam paludem erat, dicebatur numero plurali *Cutilia*: & fortasse apud Catonem cap. 135, ubi hodie legitur, *Vomeris indutilis optumus erit, trapeti Pompejis: Romæ ad Rufi maceriam claves:* fortasse, inquam, legendum, *Vomeris Cutiliis optumus erit.* De quo ad eruditos referendum puto. SCALIG. Idem in marg. pro *Commotiæ* adnotavit *Commotis.*

lin. 25 sq. *A quo Nuptiæ, Nuptusque dictus.* ] Lego: *A quo nuptiæ Neptunus dictus:* ut infra p. 23, l. 30, *fiber dictus.* TURNEB. *A quo nuptu, nuptiæ dictæ, vel nupta dicta. Luteæ demissos velarunt flammea vultus.* In Romana editione minus recte. SCALIG.

lin. 26 sq. *Salacia. — Venilia.* ] *Venilia*, est accessus, seu exæstuatio maris: *Salacia*, recessus. Varro, ut citatum reperi: *Venilia, unda, quæ ad litus venit: Salacia, quæ ad salum redit.* Atque ita quidem Romani vocabant maris reciproca incrementa, aut decrementa. Sed postquam in oceanum Ger-

manicum penetrarunt, (quod primus Drusus Germanicus fecit) Germanicis nominibus veterum Saxonum ea vocarunt, pro Venilia Malinam, pro Salacia Lidunam dicentes. atque ita quidem scriptum reperi in veteri libro Bedæ Anglosaxonis. Quare apud Marcellum Empiricum, qui floruit temporibus Valentiniani Imp. aliquando id legitur, nec sine admiratione olim a me subinde repetitum: ut in illo, *Colligitur die Jovis, luna vetere, liduna, ante prandium. Item, Colliges herbam, quæ dicitur Britannice, die Jovis, vetere luna, liduna. Item, Conficitur vetere luna, & liduna, a mense Martio. De malina vero idem: Conficitur XII Kal. Julias: non interest quo die, vel luna, vel malina, dummodo supra scriptus dies observetur, quamquam plenius esset, si legeretur: Quo die, vel luna, liduna, vel malina.* In quibus præterea vides superstitionem observationem legendi herbas, ut alias vires videantur habere æstuatione maris, alias, cum non patitur incrementa. Sed *Venilia & Salacia* significant accessus & recessus maris quotidianos: *Malina & Liduna* etiam lunaria oceani incrementa & decrementa. nam alioqui semper bis in die intumere & detumere solet oceanus. SCALIG. Fuit veteribus usitata locutio, *Ventum gaudeo*, qua sibi ipsis gratulabantur, cum perfuncti molestias & pericula maris, venerant in portum, vel ad litus. Plautus Cistellaria:

*Quod ille dixit, qui secundo vento veetus est tranquillo mari,  
Ventum gaudeo.*

Idem Curculione:

*Obsecro hercle facite ventum, ut gaudeam.*

Ergo ait Varro, *Venilia* dicta a vento illo, id est, accessu ad litus, ut alibi scripsit, *Venilia unda, quæ ad litus venit: Salacia, quæ ad salum redit.* Sed oblique & nimis coacte huc refert versum Plauti, quem similiter Charisius bis in testimonium adducit, ut hoc inter Varronis *μνημονικὰ ἀμαρτήματα* non sit referendum, quod hodieque paulo diversius legitur hoc modo:

*Quod ille dixit, qui secundo veetus est mari,  
Ventum gaudeo ad te.*

Vento, pro adventu, ut Virgil. Georg. 4:

*Aique Ixionei vento rotæ constitit orbis:*

in quem versum Junius Philargyrius, Vento pro adventu significat, inquit, ut sit sextus casus, aut vento verbum gerundi est. nam intelligi debet adventu. POPMA.

lin. 27. *Ac vento illo, quem Plautus dicit.] Etymon Ve-*

*nitia* deducit Varro ab eo genere loquendi, quo advenientem aliquem excipiebant, eum dicebant, *Ventum gaudeo*: quod usurpavit Plautus in versu modo a Varrone adducto. Ad quod idem allusit facetissime in *Curculione* his verbis:

C U. *Obsecro hercle facite ventum, ut gaudeam.*

P H. *Maxime. C U. Quid facitis, quæso? P H. Ventum.*

C U. *Nolo equidem mihi*

*Fieri ventulum. P H. Quid igitur vis? C U. Esse, ut ventum gaudeam.*

Nam τὸ ῥιπίζειν dicebant *facere ventum*. C. Litinius Imbrex, verus comicus:

*Resupina, obstito capitulo, sibi ventum facere tunicula.*

Quamquam melius & frequentius dicerent *Facere ventulum*: ut parasitus correxerit imperitum juvenem, ob insolentiam loquendi. Terentius *Eunucho*:

*Cape hoc flabellum, & ventulum huic sic facito.*

Vertranius putavit hic agi de vento secundo. In quo insigniter lapsus est. Nam quod Varro non poterat satis exprimere genus illud loquendi, idcirco adduxit versum Plauti. Si enim de vento secundo intellexisset, non opus erat versum Plauti laudare. SCALIG.

lin. 28. *Quod ille dixit.* ] Plaut. in *Cistell.* AUGUSTIN.

### Pagina 22. . .

lin. 1. *Mamers.* ] Novit & hoc nomen Martis Lycophron, cum ait:

Κανδάον', ἢ Μαμερτὸν ὀπλίτην λύκον. Item:

Πολκῶν' δ' ἐναλλάξ πηράτων ἀπάρξεται

Κανδαῖος, ἢ Μαμερτός. SCALIG.

ead. & sq. *Virtus, ut viri vis, a virilitate.* ] *Suspisor: Virtus, ut viritus, a virilitate.* SCALIG.

lin. 3 sq. *Ei dictum Honus est honos.* ] Proverbialis senarij haecenus non animadversus:

*Honus est honos, qui sustinet rempublicam.* SCALIG.

lin. 9 sq. *Ab eisdem dicimus Laram, Vestam.* ] Vulg. *Ab eisdem dicimus Herculem, Vestam.* Quomodo Herculem, si Græce Ἡρακλῆς? Quare merito confodienda est hæc lectio, legendumque, *Herem.* Imperitus scilicet librarius, cum hæc exscriberet, putavit, contractum nomen Herculis esse, scripsitque *Herculem.* Romana editio videtur huic meæ conjecturæ suffragari: habet enim *Laram.* Quæ lectionis varietas merito



hunc locum suspectum reddit. Herem Marteam colebant veteres, postquam creverant hereditatem. SCALIG. Vetus scriptura : *Dicimus heccalem*. Fortasse : *Dicimus hæc : Palem*, &c. IDEM.

lin. 10 sq. *Fortem Fortunam, Fidem. Ea re Sabinorum linguam oleat.* ] Lege : *Fortunam, Fortem, Fidem, Lares. Sabinorum linguam*, &c. Hujus voti Tatii regis meminit Augustinus ex monumentis Varronis. SCALIG.

lin. 25. *Primum nomen Alites ab aleis : Volucres alii a volatu.* ] Ita Turnebus hunc locum legi volebat. Al. *Primum nomen nominatim Alites ab alis, Volucres a volatu.*

lin. 30. *Lusciola.* ] Marg. Scalig. *Luscinia.*

### Pagina 23.

lin. 1. *Galeritus.* ] Ita a Varrone nominatur avis, quæ ab aliis *galerita* dicitur, κόρυδος a Græcis & κορυδαλῖς, a Theocrito ἐπιτυμβῖς cognominata, quod in capite tanquam tumulum gerere videatur. Etiam in antiquo lexico lego *bardalam* vocatam fuisse. TURNEB.

lin. 5. *Ut quidam Græci τὰ γέργερα* ] Lego : *Ut quædam Græca, ut grues, γέρανοι*. Quod si quis editionis est pertinax vindex & assertor, γέργερα multa significant : & γέργερος est βρόγχος, id est guttur : γεγέρμιος druppa, id est, olea pulula vel nigra. sed de avibus hic loquitur, non de gregibus : & crex avis nomen Aristoteli & Herodoto, hic potius quam grex scribi deberet. *Grues* tamen, ut principio dixi, Varronem suspicor scripsisse. TURNEB. Vulg. *Ut quidam Græci greges Gergera*. Suspicor legendum γέργερα : quod nomen Græcis pro quavis multitudine sumitur. De quo satis multa Macrobius in Saturnalibus, itemque interpres Aristophanis Ἀχαρνέῃσι. Apud Hesychium legitur γέργερα, τὰ πάντα. Fortasse & illud quoque hic locum habere possit. SCALIG.

lin. 11. *Uraon.* ] Græci grammatici, τὰ οὐραῖα, μέρη τῶν ἰχθύων, sed proprie thunnorum. Persius :

— *rubrumque amplexa catinum*

*Cauda natat thunni.* —

At vero οὐραῖον aliud est Athewæo, ex thunno quoque & illud. Item οὐραῖα, quæ ad verbum bellaria dicimus. SCALIG.

lin. 13. *Lingulaca.* ] Marg. Scalig. *nebulaca.*

lin. 17. *Vernacula ad similitudinem : ut Surena, Pecunuli,*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



mox adducturi sumus, citat idem Nonius; & cum superioribus conjungendi sunt ad hunc modum:

— *Tum autem lascivum Nerei simum pecus*

*Ludens ad cantum classum lustratur: sirenes citis*

*Delphino junctis vehiculis, hippocampisque asperis.*

Ridiculum est, junctos dicere currus immanes Nereidum iis pisciculis, qui dicuntur *Hippocampi*. Sed nimirum hic *Hippopotami*, vel alia quædam immania monstra ex genere cetaceo. Nam *καμπὰς* Cete vocabant, ut supra admonuimus. Sane hippopotamis vehi Neptunum indicat Statius in *Thebaide*:

*Illic Ægeο Neptunus gurgite fessos*

*In portum deducit equos: prior haurit habenas*

*Ungula, postremi solvuntur in æquora Pisces.*

Ex quibus apparet, non intelligi *ἰππόκαμπον* Dioscordis, sed longe majus animal ex cetaceis: quod tamen commentitium putem, sicuti pleraque alia veterum. Plinius quoque lib. 36, cap. 5, cum ait, *In maxima dignatione Cn. Domitii delubro in Circo Flaminio Neptunus ipse, Thetis, atque Achilles, Nereides, supra Delphinos & cete & Hippocampos sedentes*: aperte recenset eos inter cete, aut monstra potius marina: ne quis putet esse *ἰππόκαμπον* Dioscoridis & Galeni. Quod tamen quidam putarunt. At nos vidimus apud patrem nostrum *σκελετὸν* hippocampi admodum elegantem: neque is excedebat trientalem magnitudinem, cum ad dodrantalem pervenire velint quidam. SCALIG.

lin. 25 sq. *Ut Querquedula, Cerceris.*] In Varrone (nam, ut instituimus & cœpimus, eum pervolitamus potius, quam pervolutamus) in Varrone igitur cum ita scribitur, in libris non prelo, sed manu scriptis reperio (quod pro meo non vendito, nec alioqui ostento) *ceteris*. Est Græcis avis *κερκίς*, est & *κερκιδαλλίς*, quæ an ad hanc notationem pertineant, potius aliorum prudentiæ committendum putavi, quam meæ temeritati arbitrium judiciumque arrogandum. TURNER. Illud *κερκουρίς*, quod a duabus caudis confectum est, putamus ad ulterinum esse, & temere in alienam possessionem irrepsisse. videtur enim potius *κερκιδαλλίς* reponendum esse. Illud enim *ἔρωδιον* veteres grammatici interpretantur: quamvis discrimen esse scio inter querquedulam & erodium. Certe hæc aliquando confundunt boni auctores. Nam cum attribuat Aratus *ἔρωδιῶ* προγνωστικὰ pluviae, Virgilius item illam Ardeam

interpretetur ; Varro contra ejus similem querquedulam id faceret, canit his versibus :

*Aut frigidos nimbos aquæ caduciter ruentis  
Præinnuere aquatiles querquedulæ natantes.*

Quamquam & aliæ quoque aves futuram tempestatem prædicunt, ut cornix, & milvius, de quo ita idem Varro Sequiulysse: *Jugere volitans milvos visus, aquam e nubibus tortam indicat fore, ut tegillum sibi pastor sumat.* Apud Nonium hodie legitur, *Vigere volitans mulsus.* Nos de conjectura ita correximus, cum sciremus ex Festo milvios jugere dici, cum vocem emittunt. SCALIG.

lin. 29 sq. *Sic in Latio nominati Lytra & Fiber.] Ego lutra* scribendum existimo de Varronis sententia. Nam quod ei placeat, hoc tempore videndum est, non quod alii censeant. Existimat enim, a *luo*, quod est *solvo*, *lutra* nomen inditum esse: quamquam si quis per *y* Græcum scribat, a *λύω* deducet eodem sensu. Sed Varro non tam ad Græcam etymologiam, quam Latinam notationem videtur attendisse. In libro veteri *lira* scribitur, quasi librarius *lua* scribere voluerit: *lutra* tamen probo. TURNEB.

lin. 31. *Atque eas dissolvere; unde Lytra.] Atque eas dissolvere, ab luere.* At Romana editio, item vulgata, corrupte habebat, *ab lytra.* Vertranus, ἀπὸ τῆς λύσεως, haud scio quam bene. SCALIG.

• Pagina 24.

lin. 3. *Antiqui Fibrum dicebant extremum.] Ut a cerno cribrum: a facio, faber: a tumeo, tuber: a luo, liber; deglubitur enim: a cresco, creber: a glubo, glaber: a scarreo (unde scarrosus Lucilio, λεπρός) scaber: a suo, suber (insuitur enim solo calceamenti: unde ea dicuntur καττύματα. Græcis) a craceo, craber, qui postea crabro, σφήξ. (cracere significat gracilem esse Ennio, & σφηκώδεις graciles dicuntur apud veteres comicos.) sic a finio, Fiber, extremus. Ab eadem mente Mulciber, a mulcendo, non a mulcendo ferro. Nam Mulciber apud vetustissimos Latinos est proprie μείλιχος θεός: qualis colebatur Athenis, qui & μαιμάκτης. Plutarchus περὶ ἀσργησίας.* SCALIG.

lin. 9. *Qui recte consulat, consul fiat.] Consul fua.* AUGUSTIN. In antiquo libro reperio *consulciat*: quod genus verbi si probum est, significabit idem fere, quod consulere: sui dif-

plicet, *consul suat*, ne claudicans sit iambicus, scribendum erit. Omnino legere malim *consulciat*, ut sit, rempublicam cum civibus aliisque magistratibus fulciat. Erit fortasse, qui vocem dirimendam censeat, & *consul ciat*, legat, ut sit consul nos impellat & ciat ad rempubl. defendendam, cui equidem argutiæ non multum tribuendum puto. TURNEB. Pro *consulat* marg. Scalig. *consat*.

lin. 10. *Jure & exercitu.*] Libenter, *juri & exercitui*, potius scriberem, quam *jure & exercitu*. Nam infra in dandi casu loquitur, quem & sententia postulat. TURNEB.

lin. 11. *Ergo prætorum est ante præire.*] Lego: *Ergo prætorum est præire*. TURNEB.

lib. 19. *Tatiensium.*] Pro *Tatiensium* (quod equidem probabo) reperio *Tacium*; ut aqud Propertium:

*Hinc Tacies, Ramnesque viri, Luceresque coloni.* IDEM. Marg. Scalig. *Tatium*.

lin. 29 sq. *Pontifices* (ut Q. Scævola Pontifex maximus dicebat) *a posse & facere. pontifices* &c.] In hoc loco a prelo manus discrepat, cujus hic ego scripturam proponam: *Pontifices Scævola Quintus pontifex maximus dicebat a posse & facere, ut pontifices.* quam quidem verissimam esse, certum habeo. Prænomen hic postponitur, ut & apud Catullum:

*Meus est sodalis Cinna Cajus.*

& apud Ciceronem lib. 3 de Legibus, *Stolo Cajus*. TURNEB.

## Pagina 25.

lin. 1. *Cum ideo.*] Marg. Scalig. *Quod eo*.

lin. 4. *Flamines, quod in Latio capite velato erant semper.*] Illud *in Latio*, quidam suspectum habuerunt, non immerito. Quis enim non videt illud *παρέλκειν*? At quod pro eo *in sacro* reposuerunt, nihil præter suspicionem afferre possunt. Nos hanc veram lectionem esse putamus: *Flamines, quod licio in apice velati erant.* De apicibus vide quæ annotavimus lib. 6. Velati dicebantur, qui caput cinctum licio laneo habebant. Livius libro 1: *Legatus ubi ad fines eorum venit, unde res repetuntur, capite velato (filum lanæ velamen erat) audi Jupiter, inquit, audite fines, &c.* Virgil. lib. 12:

*Velati lino, & verbenis tempora vinciti.*

Sic supplica & velamenta dicebant *τὴν ἰκετηρίαν*, quod nimirum filo laneo velatum erat caduceum. Itaque ab eo dixit

Plautus, *Orare velatis manibus*. Hoc etiam vocabant *velamina*, & *velatam colum*. Græci dicunt *στέμματα*. Eurip. Oreste, *ὦ στέμματα ξήνασ' ἐπέκλωσε θεὰ Ἐριν*, id est, vellera. Varro De re rustica: *Quam (lanam) demtam, ac conglobatam, alii vellera, alii velamina appellat*. Quamquam apud Varronem pro *velamina*, vulgo legatur *vellimina*. SCALIG.

lin. 16 sq. *Fratres arvales dicti sunt; quia fratria dixerunt. Fratria est Græcum vocabulum partis hominum; ut Apollini etiam nunc.*] Lego: *Sunt qui a fratria dixerunt. Fratria est Græcum vocabulum partis hominum, ut Neapoli etiam nunc*. Erant & iudices, qui de agrorum finibus cognoscebant, mutuatio nomine, de fratrum arvalium vocabulo, arvales sodales appellati. Quod ita in antiquo lexico scribitur, *arbares scodales, οἱ περὶ ὄρων διαγινώσκοντες δικασταί*. Sed cum ista Sphinx ænigmata sic balbutiret, ut intelligi non posset, exstitit Ludovicus Rufardus, jurisconsultorum elegantissimus, qui istam ejus infantiam & balbutiem perciperet, & mihi indicaret. TURNEB. Vera lectio est, *ut Neapoli etiam nunc*. Strabo lib. 5, loquens de Neapoli: *πλεῖστα δὲ ἵχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνάσιά τε καὶ ἐφήβια, καὶ φρατριά, καὶ ὀνόματα Ἑλληνικὰ, καὶ περ ὄντα Ῥωμαίων*. Satis hoc uno Strabonis loco hæc emendatio confirmatur. SCALIG. Idem in marg. notavit *Appuli*.

lin. 19. *Sodales Titii dicti ab Titiiis avibus.*] *Sodales Titios* Varro dictos ait esse *a Titiiis avibus*: sed illæ aves cui hodie aucupi notæ sunt? Equidem esse neminem puto, qui eas magis cognoscat, quam spinturnicem, hominibus ignotam, ut censet Plinius: sed diversam utique ab bisturnicia Marcellini, quæ in quadrupedibus numeranda est, ut & capreolus & bubalus: a qua & bisturnicios equos, ut opinor; appellavit Vegetius in libro de Re veterinaria. Ubi tamen melius Bistrutitii edi multi censent, me non improbante. Vetus interpres Persii in illum locum: *Ingentes trepidare Titos*, a *titis titos* vocatos dicit. Servius dicit, *palumbes* vulgo appellari *tetas*. Isidorus, *Palumbes*, inquit, *eo quod sunt factæ pabulo, quas vulgus tetos vocat*. An hæ sint *titia aves*, intelligentioribus & doctioribus judicandum relinquo. TURNEB.

ibid. *Quas in auguriis &c.*] Ita legit Vertranus. Neque tamen id commisisset, nisi editione Romana motus. Tamen falsus est, ut puto. Nam in auguriis certis observari aves *Titias* dixit, quod non in omnibus observarentur, ut ex hoc loco apparet. SCALIG. Idem margini adscripsit lectæ *tuguriis*.

lin. 21 sq. *Nam per hos fiebat, ut justum conciperetur bellum, & inde desitum.*] Locus mendosus, litura fortasse emendandus. AUGUSTIN. In fecialibus, ait, *desitum esse* per eos bella indici, cum ipsius ætate ad res repetendas jam non mitterentur, sed tantum foederibus faciendis intervenirent. Res autem repetere, erat clarigare. Sed quoniam homines eruditissimi negant, clarigationem esse hominum prehensionem & pignorationem, (quod ἀνδρολήψιον Græci vocant) jusque hominis prehendi & abducendi, placuit istum errorem eripere. Nam Livius hoc sensu ita locutus videtur lib. 8: *Ut ejus, qui cis Tiberim deprehensus esset, usque ad mille passuum pondo clarigatio esset.* In antiquo quoque lexico sic clarigatio exponitur, ἐνεχυρασία, ὀμηρία, ἐνεχυριασμεὶς, ἀρπαγή. TURNEB. Postremas duas voces putarunt vacare, cum tamen dicat Varro, hoc jam obsolevisse temporibus suis. Quod etiam idem ait apud Nonium. Itaque inde petat lector. SCALIG. Rectius arbitror legas: *Etsi desitum, ut.* Feciales ritu solemnibus bella indicebant, & cum pugnare desitum, foedere fidem pacis constituebant. Varro de Vita populi Rom. lib. 1: *Bella & tarde, & nulla licentia suscipiebant, quod bellum nullum nisi prius putabant geri oportere, & priusquam indicerent bellum iis, a quibus injurias factas sciebant, feciales legatos res repetitum mittebant.* Desitum bellum, ut Sallustius Jugurtha: *Omne bellum sumi facile, ceterum ægerrime desinere.* Livius lib. 44: *Non ante desitum bellari.* Silius lib. 10:

—positum ium foedere bellum. POPMA.

lin. 30. *Quive nuntii senatus essent.*] Ita leg. pro vulg. *Qui vere nuntii &c.* SCALIG.

### Pagina. 26.

lin. 6. *Tametsi cohortem in villa Isocrates dicit esse Græce κούρτον apud poetas dictam.*] Lego: *Tametsi cohortem in villa Hypsocrates dicit esse Græce χόρτον apud poetas dictam.* Hypsocratis historici Amiseni mentio est apud Lucianum in Macrobiis, qui & aliquid hisce de rebus scribere potuit. Hypsocratis etiam grammatici libro decimo sexto Gellius meminit, qui de vocibus Latinis e Græco ortis scripserat. Ceterum grammatici Græci illud Homericum αὐλῆς ἐνὶ χόρτῳ, de septo & ambitu chortis interpretantur. a qua etiam significatione illud Euripidis videtur manasse, σύγχορτα ναίω πεδία, id est, vicinos & finitimos agros. TURNEB. Vulg. *Dicit esse Græce ca-*

*horton apud poetas dictum. Certissimum est, una litera demta Chorion legendum. χόρτος, ὁ περίβολος apud poetas. Ἰλιάδος λ,*

*Πίονα μηρί' ἔκχε βοδὸς Διὶ τερπικεραύνῳ,*

*Αὐλῆς ἐν χόρτῳ. Item Ἰλιάδος ω,*

*Αὐλῆς ἐν χόρτοισι κυλινδόμενος κατὰ κόπρον.*

*Inde Euripidi σύγχορτα πεδία. In editione Romana emendarunt κούρπον. Miror, cur non novas aures quærerent, quibus talia persuaderent, qui nova vocabula commenti sunt. Est enim hæc vox plane apud omnes auctores inaudita. SCALIG. Pro Isicrates idem in margine habet Iphicrates.*

*lin. 7. Manipulos exercitus minimas manus. ] Vulg. Manipulos exercitus nova manus. Manipulos, pro manipulus, more antiquo, ut maritos apud Catullum. Quare facile noris, quare temeritate hæc lectio mutata sit in editione Romana. SCALIG.*

*lin. 17. Extrêmeis subsidio. ] Extremi subsidio, placet viri cujusdam docti conjectura. AUGUSTIN.*

*lin. 23. Obsidium dictum ab obsidendo. ] Videtur M. Varro censuisse, obsidium scribi & obscidium, ut dissidium & discidium. Nam vel ab obsidendo ait dici, vel ab obscindendo. Quod enim scribitur ab abscindendo, ipso statim refellitur literarum sono, nec tam rationis intelligentia, quam auris perceptione ejus mendacium tenetur. TURNER.*

*lin. 26. Duplicarii dicti, &c. ] Uti Varro duplicarios vocat, quibus ob virtutem duplicia cibaria dabantur: ita armaturas duplæ Vegetius appellat, quæ consequentur duplas annonas: simplares, quæ simplas. Duplicarii etiam explicantur in vetusto lexico διμοιρίται. TURNER.*

### Pagina 27.

*lin. 5 sq. Classicos a classe: qui item cornu canunt, ut tum, cum classes comitiis ad comitatum vocant. ] Lego: Classicines a classe, qui tum cornu utuntur, cum classes comitiis ad comitatum vocant. Quin & sine præpositione, comitatum vocant, in optimo libro scriptum erat, supini significatione, a comitare, quod esset simul ire. Ciceroni quoque & Gellio comitatus significat comitia. Qui classicos hic legunt, eo falli videntur, quod lib. 5 Varro scribit, classicus canat. Sed tum classicus pro classicum ab eo usurpari videtur. Signa enim & classica & cornua canere dicuntur. Classicines etiam classarii vocantur, & a vetere grammatico σαλπισταὶ explicantur: attamen si classicus cui placet, non repugnabo. TURNER.*



lin. 12 sq. *Opulentus ab ape, cui eæ opimæ.* ] *Cui ea opimæ,* ex conjectura. AUGUSTIN. *Lego: Cui est opime.* TURNEB.

lin. 14. *Ab eodem fonte Copiæ.* ] *Lego: Ab eodem fonte copis.* TURNEB.

lin. 18. *Non a medendo, ac suendo, quæ omnia ultima. Huic rei earum rerum radices.* ] *Lego: Quæ omnia ultima huic rei.* TURNEB. *Lege & interpunge: Quæ omnino ultima huic rei.* Deinde, quæ sequuntur, transposita sunt; quæ ita suo loco restituenda sunt: *Earum rerum radices in proximo libro aperientur: nec multa in eo obscura relinquam. Quare quod ab arte artifex dicitur: similis causa, quæ ab scientia vocatur aliqua, &c.* SCALIG.

lin. 29. *Vinum legere.* ] *Vinum legere in Varrone est uvæ legere.* TURNEB.

lin. 31. *Quas indagatur.* ] *Quasi indagator. utrumque ex libris.* AUGUSTIN.

ead. *Venator a venatu &c.* ] In explicando venatoris vocabulo, quod *inventum & adventum* ait, significat in eo inesse notationem inveniendi & adveniendi. TURNEB.

### Pagina 28.

lin. 1. *Quod sequitur verbum adventum & inventum.* ] Sunt; qui ita scribendum putent: *Venator a vento, quod sequitur feram ad ventum, & in ventum.* Legitur etiam: *Venator a venatu, quod, &c.* AUGUSTIN. Diverse castigatur, vel potius cruciatur, hic locus ab aliis. At hæc erat vera lectio: *Quod sequitur cervum ad ventum.* Error natus, ut solet, ex ignorantia veteris scripturæ, quam non animadverterant imperiti librarii. *Cerbum* enim scriptum erat, pro quo *verbum* legerunt. Idem error mirum quam frequens sit in Nonianis codicibus: ut in exemplo Sisennæ, *Ferabite*, pro *fera vite*. *Et partim fera vite, partim lauro & arbusco ac multa pinu ac murtetis abundat.* Nec defuerunt, qui in suis magnificis Thesauris tanto labore consarcinatis *Ferabitem* pro agresti sumi apud veteres auctores admonuerint. Itidem simile erratum apud eundem grammaticum in exemplo Varronis ab eo citato, verbo *satulare*. Nam cum vetus librarius scripsisset *poluuro*, pro *polubro*: ex eo factum, ut *poluere* hodie legatur in codicibus Nonii: sed perperam, ut dixi, pro *polubro*:

*Nec in polubro mystico conuam carnes,  
Quibus satullem corpora, & famem ventris.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

herbacei coloris esset. Titinnius : *Lenti calido elvela , rapula ; rumices*. Sic etiam *hemonem* pro homine. SCALIG. Idem pro *pecora* in marg. habet *pecunia*.

lin. 6. *Pes magnus*.] *Pes magnus*, id est, constratus. Ita vocabant veteres ἐπίπεδον τὸ ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος. Sic in libris de limitibus agrorum legitur : *Planum est, quod Græci ἐπίπεδον appellant, nos constratos pedes : in quo longitudinem & latitudinem habeamus : per quem etiam agros, ædificiorum sola, & quibus altitudo & crassitudo ponitur : & opera tectoria, inauraturas tabularum intelligimus, &c.* Plani nomine hic intelligitur, quod apud Varronem pes magnus. SCALIG.

ead. *Fundamentum instituit*.] *Negotium instituit*. ex libris utrumque. AUGUSTIN. *Ei qui negotium instituit, pedem posuit*] Romani correctores castigarunt de suo, & qui *fundamentum instituit*, &c. male : quamquam in musica qui πόδα instituit, dicitur βάσιν τιθέναι. Atqui non necessario de ædificiis loquitur Varro : sed de iis tantum, quæ μεταφορικῶς deducuntur a pede. Itaque alludit Plautus *Afinaria* :

*Ego caput huic argento fui hodie reperiundo. LIB. Ego pes fui. Ergo pes quodvis fundamentum. Hinc puto Nepotes dictos. Est enim vocabulum Græcum νέποδες, nepotes : quod πους ipse, id est, fundamentum generis, non essent, sed tantum ἀπόγονοι. Theocritus enim & Apollonius usurparunt νέποδας pro nepotibus, ἀντὶ τῶν ἀπογόνων. Quod & Festus annotarat, ut cognoscimus ex ejus reliquiis, in quibus etiam apparet citasse Callimachi auctoritatem. Itaque puto me incidisse in eum locum Callimachi, quem Festus laudarat. Nam cum ita citatum repererim apud grammaticos, οὐ γὰρ ἐργάτιν τρέφω τὴν μουσαν, ὡς ὁ Χῖος ὑλλικουῦν ἔπους, equidem non dubito ita legere :*

— οὐ γὰρ ἐργάτιν τρέφω

τὴν μουσαν, ὡς ὁ Κεῖος Ὑλλίχου νέπους.

Intelligit de Simonide. SCALIG.

lin. 8. *Pedissequum*.] Ὀπάων, ὀπαδός. Ab eadem ratione vocabant a pedibus, & pedes. Plaut. *Menæchmis* : *Affervatote hoc sulcis navales pedes*. Qui & pueri dicuntur, & Græce παῖδες. Antiquitus παῖς por dicebatur, unde Puer factum : quod Laconice & plerisque Doriensibus pes πὰρ diceretur. Hinc Marcipor, Publipor, Quintipor. Varro : *Quintiporis Clodiani fori ac poemata gargaridians dices, O fortuna, o Fors Fortuna*. SCALIG.

ead. & sq. *Peculatoriæ oves, aliunde quid*.] Arbitror scri-

psisse Varronem, *peculia a pecore, oves, aliudve quid.* Plautus confirmabit nostram scripturam, qui in *Aulularia* ait:

*Etiam opilio, qui pascit, mater, alienas oves,*

*Aliquam habet peculiarem, qui spem soletur suam.* TURNEB.

Pro *peculatoria* marg. Scalig. exhibet *peculatur.*

lin. 9. *Id enim peculium primum.*] *Indidem peculium primo: hinc peculatum, publicum furtum, & peculatoria oves, aliudve quid.* Hæc enim inversa erant. SCALIG.

lin. 10. *Primo ut cum pecore diceretur multa.*] Nimum præceps fuit Vertranius in hoc loco transponendo. Dicit enim Varro, *peculatum esse proprie, cum averfa pecunia esset ex multa publica, quæ fiebat pecore: a quo pecore peculatum vult dictum, cum ea multa avertebatur.* Nihil igitur mutandum. SCALIG.

lin. 12. *Ex qua fructus major.*] Hoc sane corrigere operosum fuerit, cum cetera desiderantur. Neque solum ea deficiunt, quibus de multa agebatur, sed etiam totum principium sequentium, in quibus animalium etymologias persequeretur. Tamen legerim; *Ex qua fructus de malo.* Nam facile fuit *de* in *i* mutari, ut alibi sæpe id accidit. Quod cum factum esset, ex *majo*, *major* fecerunt. Deinde addita præpositio, ut infinitis locis in his libris commissum est. *Æs*, fructum, lucrum de malo habere dicebantur, qui intervértendo aliquem lucrabantur. Ita loquuntur Plautus & Apulejus. Hoc est, quod ait Aristophanes,

*Οὐκ ἐκ δικαίου τὸν βίον κακτημένον.* SCALIG.

ead. & sq. *Hinc est, quod Græcis Bos, βῶς.]* Lego: *Hinc est, qui Græcis ὕς sus, quod οὕς: bos, quod βους.* TURNEB. *Vulg. Hinc est, quod Græcis illis usus, quod βῶς βοs.* Manifesto huic tractatui deest principium, quod minor in neutra editione animadversum esse. Neque tamen in eo solum errarunt: sed etiam cum vocem illam *usus* sustulerunt, quam putarent vacare. Atqui ex ea faciendum erat plane, & discrete, *ὑς, sus.* Quod Græcis ὕς, sus, quod βῶς, bos. SCALIG.

lin. 19. *Vitulus quod Græce antiquitus ἰτοῦλος.]* Lego: *Vitulus quod Græce antiquitus ἰταλός*, quæ vox, ut ait Hesychius, taurum significat. Apud Gellium Varro lingua veteri Græca ἰταλούς boves significasse dicit. TURNEB.

lin. 21. *Capra, carpa.]* Turrenum sive Etruscum vocabulum. Hesych. SCALIG.

lin. 22. *Omnicapra capra.]* Quisquis fuit is poeta, qui hoc dixerit, senserat capras ποικιλοφάγους esse: propter quod Ar-

chelaus semper febre laborare eas putaverat. Eupolis quoque comicus idem sentiebat, cum ita capras loquentes introduxerat, βοσκόμεθα ὕλης παντοδαπῆς ἄπο, ἐλάτης κομάρου τε πτόρθους ἀποτρώγουσαι, & quæ sequuntur. Valde enim manca & corrupta sunt apud Plutarchum, & ejus simiam Macro-  
bium. SCALIG. Idem in marg. *omi carpe capre.*

lin. 24 1q. *Porcus, quod Sabini dicunt de aprino porco poridus, inde porcus.*] Reperio: *Porcus, quod Sabini dicto, a primo porcopor, inde porcus,* hoc sensu, Sabinus dicere solet, id est Sabini, *porcopor,* id est, porci puer & fœtus. Alii legunt oppido quam eleganter, *quod Sabini dicunt de aprino porco porcus, inde porcus.* ut a Sabinis catulum aprini porcum fuisse appellatum intelligamus, si *aprunum* legas, nihil intererit. TURNEB. Vulg. *Porcus, quod Sabini dicunt a primo porco, poride porcus.* Alii inferciunt pro animi sententia quidquid in buccam, ut ajunt. Hoc igitur, quod in manu est, agamus. Nam hæc est, quam veram putamus, lectio: *Porcus, quod Sabini dicunt aprum porcum: proinde Porcus.* Qui meliorem attulerit, causam non dico, quin merito nostra explodatur. SCALIG. Antiqua lectio: *Dicunt a primo porro poride porcus.* unde apparet legendum: *Dicunt a primo porcum por, inde porcus.* Sabini fortasse nomina præciderunt in extrema syllaba, quemadmodum Osci, quorum sunt *capital, famul, facul,* & alia: quæ imitatus Ennius dixit, *endo suam do, & alisonum cal.* & Lucilius, *progas despoliate, & detundite gubernæ, pro domum, calum, gubernacula.* Sic ergo *porcum* dixerunt *por:* quæ vox Romanis vetustissimis denotavit *puerum,* ut *Marcipor, Lucipor, Cairor;* de quibus alibi. ΡΟΡΜΑ.

lin. 27. *Κάπρω καὶ πόρκω.*] Idem de re rustica lib. 2: *Porcus Græcum nomen est antiquum, sed obscuratum: quod eum nunc vocant χοῖρον.* Utrumque verum est. nam & Græca est vox, & ita obscurata, ut neminem veterum, quod sciam, qui quidem hodie existent, ea usum esse putem, præter unum Lycophronem. Cujus adscribam versus ex Alexandra:

Στένω σὲ πάτρα, καὶ τάφους Ἀτλαντίδος  
Δύπτου κέλωρος, ὃς πότε ἐν ῥαπτῷ κύτει,  
Ὅποια πόρκος ἰστριεὺς τετρασκελὴς  
Ἄσκῳ μονήρης, ἀμφελυτρώσας δέμας,  
Ῥειθυμνιάτης κέπρος ὤς, ἐνήξατο.

Nam quod interpretes fratris simillimus, homo gloriæ & vanitatis Græcicæ plenus, commentus est de nescio quo animali, quis non videt fabulosum esse? Non enim vult poeta Darda-

num nataſſe, ut porcum, aut potius ut animal illud, quod excogitavit Tzetzes: ſed vocat μονήρη, ut aprum. Nam apri μονιοι dicuntur, ut & apud Latinos poſteros, ſingulares. Aelianus, καλοῦνται δὲ καὶ τῶν ὄων μονιοί τινες. Stulte enim facit, cum putat, duas comparationes eidem rei attribui: prima enim tantum, quod ſolus natarit; altera, quod ut κέπρος. Quæ eſt de Homero ſumta, cum idem de Mercurio canit. Deinde quam ridiculus eſt in interpretatione illius vocis ἀσκῶ, quaſi non potius utribus natarit. Quod dictum eſt per appoſitionem ῥαπτῶ κῦττι. Et cum vocat ἰſτριέα, manifeſto Ercynium aprum intelligit. Ergo qui poſtea κάπρος, primo apud veteres dictus eſt πόρκος. SCALIG.

lin. 28. *Noſtri arviga.*] Scribendum puto, *Aringa*. Hefychius, ἀριχα, ἄρρεν πρόβατον. Quæ ſcriptura reponenda in Feſto & Donato: apud quos mendose *Aruga* & *Haruga* legitur. SCALIG.

lin. 31. *Et in pontificalibus libris videmus.*] Al. *Pontificiis*. Interpungendum autem poſt verbum *videmus*. Quod cum in editione Romana factum non ſit, tantum ſibi permiferunt, ut alterum verbum deleverint: quod viderent, hæc duo commata aliter apte hæerere non poſſe. Ceterum ita ſenſus perfectus eſt, nihil ut præterea ad ſententiam deſiderari videatur. Putarim tamen ita melius legi poſſe, *Et in Pontificalibus libris bidentes*. Nam hic quoque idem error nocuerat, de quo sæpe jam admonuimus: quia ſcriptum eſſet *videnteis*. Certe bidentes erant hoſtiæ, quæ & cornigeræ eſſent, & duos dentes eminulos haberent: in qua ſententia eſt Feſtus, etiamſi aliter diſputetur apud Gellium. Hefychius: Κεραίδες, τῶν προβάτων τὰ θήλα τὰ ἔνδον ὀδόντας ἔχοντα. Aliter, ut puto, ſi carerent illis, ἀτελεῖς erant, & ad ſacrificia ineptæ. Nam ſi bideus dicta eſt, quaſi biens, cur bidentis, non bidennis, aut biennis, dicitur? Atqui magis aperit etymon, quod & ambidentes apud veteres vocarentur. Sed id requirebatuſ in hoſtia, ut duos dentes haberet ceteris longiores: quemadmodum & in tauro τελεῖω, ut diverſa cornua haberet, & patentia. Ab eo dicebantur *patales boves*. Plautus Truculento: *Ego ruri kamaxari me mavelim patalem bovem*. De hoc loco intelligit Feſtus, cum ſcribit, *patalem bovem* dici a Plauto, qui diverſa cornua habeat, & patentia. Meminit & dictione *Propatulum*. Itaque & Græci quoque ab eadem mente ejuſmodi boves vocarunt πεταλεῖς. Athenæus libro 9: Πεταλεῖων δὲ θυῶν μνημονεύει Ἀχαιὶς ὁ Ἐρετριεὺς ἐν Αἰθωνί Σα-

τυρικῶ. deinde: Πεδάλιδας δὲ αὐτὰς εἶρηκε, μεταφέρον  
ἀπὸ τῶν μύσχαν. οὗτοι γὰρ πέταλοι λέγονται ἀπὸ τῶν κε-  
ράτων, ὅταν αὐτὰ ἐκπέταλα ἔχωσι. Item & πετηνοί. Hesy-  
chius: Βοῦς πετηνός, ὁ ἔχων ἀναπεπταμένα κέρατα. SCALIG.

Pagina 29.

lin. 3. *Agnus.* ] Ἀμνός. Item *Canis* lin. sq. κύων, κυνός.  
v in a. ut κύλιξ calix. SCALIG.

lin. 4 sq. *Nisi quod tuba, & cornu, signum cum dant, ca-  
nere dicuntur: quod hic item, & nocticulus.* ] Lego: *Nisi*  
*quod ut tuba & cornua signum cum dant, canere dicuntur: quod*  
*hic item & noctulucus, id est, interdix & noctu.* Nomen est fi-  
ctum compositumque e duobus adverbis *noctu* & *lucu*, ut e-  
*per* & *diu*, *perdius*. Erit fortasse, qui *noctu lucu* legendum cen-  
seat. Cui liberum esse jubebo hac conditione, modo *noctu-*  
*lucus* legendi aliis potestatem non eripiat. Quoddam voca-  
bulum suscitavit redivivum in Apulejo & Petronio Petrus  
Pithœus, omni liberali eruditione ornatus, & antiquitatis  
ignoratæ quasi Pythius alter, oraculis suis enarrator & illu-  
strator maximus: quod vocabulum propter soni vicinitatem  
animo incessit meo. Est autem *internuculus*. Apulejus: *At*  
*enim internuculos recens cognitos.* Petronius: *Video quosdam*  
*internuculos nudaſque meretrices furtim conspatiantes.* Censeam  
potius duabus vocibus *inter nuculos* legendum, & *meritorias*  
significari *pueros, concubinos*, qui nondum reliquere nuces,  
sed etiamnum inter eas versantur. Nam a Catullo scribitur:  
*Concubine, nuces da.* TURNEB. Miror, correctores non vidisse,  
vocem *nocticulus*, quia nihil significaret, corrigendam fuisse:  
præsertim cum etiam locos integros attentare conati sint. Hic  
enim opus est eo epitheto, quod juvet Varronis sententiam,  
qui a voce *canis* vult deduci nomen ipsius animalis; ut ita  
legendum esse appareat: *Quod hic item noctaculus in custodia,*  
*& in venando signum voce dat, canis dictus.* Est enim elegan-  
tissima vox a *nictando* detorta, quod Græci dicunt σκυζᾶν:  
quod solent facere canes in venatu, & in custodia. Ab illa  
ergo nictatione, qua signum dat (signa vero canere dicuntur)  
anxie nimis & putidiuscule Varro *canis* etymon deducit. In li-  
bro P. Victorii scriptum *Noctulucus*: an perperam pro *Noctu-*  
*tugus*? Hanc etiam vocem usurpavit Lucilius pro obscæno,  
id est, mali ominis, quales sunt bubones, aut similes aves no-  
ctu lugentes. An quod in somnis noctu σκυζᾶν solent? de quo

elegantissimi versus Lucretii exstant, & scripsit Æschylus in Diris :

Ὅναρ Διώκεις θῆρα, κλαγγαίνεις θ' ἄπερ  
Κύων, μέμναν οὔποτ' ἐκλιπὼν πόνου. SCALIG.

lin. 6. *In custodia.*] Veteres canes vocabant *custodes*: & contra, qui custodiae præfecti erant, *canes*. Æschylus Agamemnone :

Γυναῖκα πιστὴν δ' ἐν δόμοις εὖροι μολῶν,  
Οἴανπερ οὔκ' ἔλειπε, δαμάτων κύνα.

Item ibidem:

Λέγοιμ' ἂν ἄνδρα τόνδε, τῶν σταθμῶν κύνα,  
Σωτῆρα νηός.

Columella: *Nunc, uti exordio sum priore pollicitus, de mutis custodibus loquar: quamquam canis dicitur falso mutus custos.*

In carmine obsceno:

*Ne, dum me colitis, meumque numen,  
Custodes habeatis irrumatos.*

id est, *canes*. Plautus quoque in Milite αἰνιγματικῶς huc allusit. Cujus hæc verba:

*Nam os columnatum poetæ inesse audivi barbaro,  
Cui bini custodes semper totis horis accubant.*

Nævium sentit poetam illum conjectum esse in vincula. Canem vero genus esse vinculi, nemo paulo humanior ignorat. Itaque *custodes* vocavit, quia ita *canes* quoque vocabantur. SCALIG.

lin. 15. *Camelus suo nomine Syriaco in Latium venit.*] Reperio: *Camelus suo nomine Syriaco in Latinum venit.* Tamen *Latium*, quod editur, egregie placet. Hujus animalis nomen movet me, ne ita *camelariam* amplectar, ut *camelasiam* ejiciam, præsertim cum nobilissimus jurisconsultus Ludovicus Ruffardus certiolem me fecerit, apud Marcellinum lib. 17 *camelasium* reperiri: ut *camelasia* sit munus, *camelasium* indictum eo nomine tributum. Ego ideo *camelariam* probare non poteram, quod istam declinationem deducere non poteram, ut nec Budæus, sine controversia omnium doctissimus, poterat. Nunc vero, ut ab ἵππος ἵππάζειν, & ἵππασία deducitur, ita, quasi a κάμηλος καμηλάζειν declinetur, καμηλασίαν recte derivari censeo. TURNER.

lin. 16. *Alexandria Camelopardalis nuper adducta.*] Vulg. nuper advecta. C. Plinius lib. 8, cap. 18: *Camelopardalis Diocletianus Cæsaris Circensibus ludis primum visa Roma.* Dion lib. 43: Περὶ δὲ τῆς καμηλοπαρδάλεως ὀνομασμένης λέ-



γεται, ὅτι τότε πρῶτον εἰς τε Ῥώμην εἰσήχθη, καὶ πᾶσιν ὑπεδείχθη, & quæ sequuntur. graphice enim eam describit. SCALIG.

lin. 20. *Cervi, quod magna cornua gerunt — quasi gerui.* ] Cur non κεραιοὶ potius? Item *Volpes*, quod volat pedibus: quasi non sit ex ἀλώπηξ. Item *Virguleum* a viridi: non autem, quod prius, virguleum. *Virgulæ. Σάμνοι.* SCALIG.

lin. 25 sq. *Proxima animalibus &c.* ] Ex vestigiis priscae scripturæ legendum: *Proxime animal sunt ea. ἐγγυτάτω τοῦ ζώου.* SCALIG.

lin. 30. *Pinus.* ] Marg. Scalig. *πικ.*

### Pagina 30.

lin. 2. *Nux.* ] Alii a *nocendo*, quomodo & Græce quoque κάρνον, παρὰ τὸ καρῶν. Est autem vox Syriaca Luz. Sed *l* in *n* abiit, ut *Lympha, Nympha.* SCALIG.

lin. 5. *Ruia — Radix.* ] Plerique admiratione quadam obstupescunt, defixique hærent in vestigio, velut amentes inopesque consilii, incredibile censentes, quod a Varrone scribitur, *ruiam & radicem* verba esse origine & domo Græca: sed profecto mirari desinent, & ad se redibunt, si ῥύτην a Nicandro usurpari intellexerint & ῥάδικα. quamquam posterius hoc verbum baculum & virgam in Nicandro significat. TURNEB. Interpres Theriacorum Nicandri: Ἰάλαος ἐν τῷ περὶ Πελοποννησιακῶν πόντων, τὸ πήγανον ὑπὸ Πελοποννησίων ῥύτην καλεῖσθαι φησι. Hesychius: ῥυτὰ, τὰ στέμφυλα, καὶ πήγανον λευκόν. SCALIG.

lin. 13. *Brassica, ut præfeca: quod ex hujus scapo minutatim præfecatur.* ] Lego: *Brasica, ut præfica, quod &c.* Veteres *præficare* pro *præsecare* dicebant: quam scripturam flagitat analogia *brasicæ*. Sic in *Rudente* a Plauto scriptum est, *Exsicasque arundinem,* TURNEB.

lin. 17. *Cucumeres.* ] *Cucumis, κικυῶς* apud veteres dicebatur. Inde nostrum Latinum: ne putes Varroni de hac re assentiendum. SCALIG.

lin. 18 sq. *Fructus a ferendo res: & hæ, quas fundus, & hæ, quæ in fundo feruntur, ut fruamur.* ] *Fructum* a *ferendo* deducit: ante videbatur a *fruendo*, nisi quis locum e loco castigandum putet: aut Varro libera quadam interpretandi licentia utatur, & unde commodum est, natales verborum repe-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



crificiis mola quæ vocabatur, ex farre & sale constat, quia extra farre sparguntur. Eandem intelligit Virgilius lib. 12:

*Dant fruges manibus salsas.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 25 sq. *Puls* appellata, vel quod ita Græci. ] Al. *Puls ita* appellata, quod ita Græci. Πόλτος. vide Athenæum. SCALIG.

lin. 27. Quod ita sonet, cum aqua ferventi insipitur. ] Lego: *Cum aquæ ferventi insipitur.* In vetere tamen libro *insipatur* reperio, ut *dissipatur* & *obsipatur*. Sed *insipiat* Cato dicit, & Festus *insipere* interpretatur *farinam jacere pulvi*. TURNER. *Obsipare* tamen & *insipare* farinam, non *Insipere*, dicebant veteres; tametsi eodem modo Pomponius Attellanarum scripor usurpavit:

*Facite ut ignis fervat, ligna insipite, far concidite.*

Quod vero dixit de sono ferventis pultis, simile Nævii — *bilbit amphora*. Item Eubuli comici apud Athenæum lib. 6:

Λοπὰς παφλάζει βαρβάρῳ λαλήματι.

*Patina cachinnat bulliente murmure.* SCALIG. Idem pro *insipitur* in marg. *inspergitur*.

lin. 28. *Panis*, quod primo figuras faciebant mulieres in panificio *Panis*: posteaque figuras facere instituerunt alias. *A pane & faciendo Panificium cœptum dici.* ] Lego: *Panis*, quod primo figura faciebant, ut mulieres in lanificio *panus*: posteaquam ei figuras facere instituerunt alias, a pane & faciendo *panificium cœptum dici*. *Panus* in lanificio est tramæ involucrum, quod tumet rotundumque est: a qua similitudine *panis* est appellatus. Sed & *panus* tumor est inguinum. TURNER. Athenæus lib. 3: Πανὸς, ἄρτος, Μεσσάπειοι. καὶ τὴν πλησμονὴν πανίαν, καὶ πάνια, τὰ πλήσματα. Deinde: Καὶ Ῥωμαῖοι δὲ πάντα τὸν ἄρτον καλοῦσι. Tamen non caret ratione, quod ait Varro. *Panus* enim *τολύπη*, *glomus*. Unde quædam *placentæ*, quod ad eum modum confictæ essent, *τολύπαι* dicebantur. Meminit Athen. lib. 3. Clemens Alexand. Protrept. οὐ σπασμαῖ ταῦτα, καὶ πυρᾶμίδες, καὶ τολύπαι, καὶ πόπανα πολυόμφαλα. *Glomus* vocabatur Latine, quod *πολύπη* *glomus*. auctor Festus. Vel est quod Pollux lib. 6: Ὠνομάζετο δὲ τινα καὶ πηνία, ἃ καὶ τοῖς πλακοῦσιν ἐπετίθετο, προσεικότα πηνίσις· λευκὰ δὲ ἦν τὴν χροάν. quod Varro videtur innuere. Alioqui scio, *πηνίον*, & Dorice *πανίον*, ἀντὶ τῆς ἀτρακτυλλίδος sumi: cum hic ἀντὶ τῆς τολύπης. Unde & tumor inguinum (qui morbus pueros infestare solet) vocatur *panus*: & *paniculæ* Plinio τὰ τυλυποειδῆ. At *panicæ* in milio aliud est: id enim a Græco eiam manavit. *πηνίκη* enim

αἱ τρίχες, καὶ ἡ κόμη. Theophrastus φόβην vocat. Τὰ μὲν, inquit, ἔχει στάχυν· τὰ δὲ χεδροπὰ, λοβόν. τὰ δὲ κεύχρωδη, φόβην. ἢ γὰρ καλαμώδης ἀπόφυσις, φόβη. Unde apud eundem, ἀποχεῖται δὲ οὐκ εἰς στάχυν, ἀλλ' οἶον φόβην, ὡσπερ ὁ κέγχρος, καὶ ἔλυμος. in illis, inquam, verbis perperam, φόβην legitur pro φόβην. Apud Plinium quoque libro 18, cap. 7, mendum insigne, vix paucis animadversum, inolevit, in illis verbis: *Milium, inquit, inter hos X annos ex India in Italiam inuestum est, nigrum colore, amplum grano, arundineum culmo. Adolescit ad pedes altitudine VII prægrandibus culmis: lobas vocant: omnium frugum fertilissimum. Nam phobas pro lobas, ex Theophrasto.* SCALIG.

## Pagina 31.

lin. 2. *Unde id dictum. Nisi ab eo, quod Græci κόκκον.]* Reperio in veteribus libris, quod lectoribus dijudicandum relinquo: *Nisi ab eo, quod Græci κόκκην.* TURNEB. *Unde id dictum, ab eo, quod Græcis κοκκίον. a quo Græcis κόκκος granum dictum.* Potest ita legi, ut posuimus. SCALIG.

lin. 4. *Horreum ab horrendo.]* Ab horrido. ex conjectura. AUGUSTIN.

lin. 5. *Quod tritum est spicis.]* Reperio, *tritum ex spicis.* TURNEB. *E spicis.* SCALIG.

lin. 6. *Nam id prius μέλιν.]* Lego: *Nam id μελίην:* est tamen aliis μελίην, panicum, milium, κέγχρος. nonnulli μελίην genus milii censent, quos sequitur Varro. TURNEB.

lin. 7. *Libum, quod libaretur priusquam esset, ut erat, coctum.]* Lego: *Libum, quod ut libaretur, priusquam esset, erat coctum.* Ait, libi partem primum solitos esse veteres libare, reliquum deinde comesse, atque ex eo a libatione nomen adeptum esse. *Essetur autem est comederetur.* TURNEB. *Forfan, quod libaretur, priusquam essent, coctum.* Quod id libaretur coctum, priusquam essent, id est, comederent. Et fortasse illa vera est lectio. SCALIG.

lin. 8. *Testu caldo.]* Marg. Scalig. *testa calda.*

lin. 11. *Circuitum æquabiliter fundebant.]* Vulg. *æqualiter.* Hic *fundere, ἐλαύνειν.* unde νεήλατοι genus libi. SCALIG.

lin. 14. *A globo farina dilatato. Item in oleo cocti, dicti a globo Globuli.]* Lego: *A globo farina dilatato item in oleo cocti, dicti a globo, globi.* TURNEB.

lin. 18. *Θρύλλον, καὶ τρύφον, & placenta, quod edebant cum*

*pulte.*] *Et placenta.* Quod edebant &c. rectius est. AUGUSTINI. Lego, antiquitatem secutus, non istorum recentium exemplarium novitatem, *Ut thrion & placenta. thrion* ab Atheniensibus jucundum quoddam edulium vocabatur, quod frondibus ficulis (quæ θρία Græce vocantur) involvebatur. Sunt & ἄθρια Græcis lagana, si quis forte hoc loco ita legendum putet. TURNEB. Vulg. *Triton & placenta.* Poterat legi *Itrion, ιτριον*, ut aliquando putavimus: postea tamen vera visa est lectio, *ιτριον*: præsertim cum apud Latinos *Itrion* nunquam reperiat. Est enim ἔνδρυπτον, καὶ πλακῶς. Athen. interpretatur πεμμάτιον λεπτὸν διὰ σπασάμου καὶ μέλιτος. Demosthenes, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔνδρυπτα, καὶ στρεπτοὺς, καὶ νεήλατα. Hesychius, ἔνδρυπτα, τὰ ἐκπέμματα, ἢ τὰ ἐντριβόμενα βρώματα. Melius tamen alibi legitur, ἔντριτον, τὸ Διονυσίου ἔμβραμα, ὃ Γαλάται ἐκβρεκτὸν φασιν. Apud Arpitium libro 9 Embractum Bajanium legitur: quod est genus intriti: ut non dubitem legere *intritum, καὶ πλακῶντα*. Tamen *interere* est verbum culinarium apud Terentium: *Tu te hoc intristi*: unde *intritum* potius deducendum erat. Aliorum ridicula commenta nihil moramur, qui cum hic inepta vocabula τρύφον καὶ θρύλλον induxerint, facile indicant, ea ex sua culina, non ex Græcorum munimentis, produxisse. SCALIG.

ead. Quod edebant cum pulte — *Pulmentum*] Charisius legit: *Pulmentum, quod id cum pulte essent, ut Plautus. inde pulmentarium dictum*: longe melius sane. Locus vero Plauti, quem intelligit, exstat in Aulularia:

*Pulmentum quin ei pridem eripuit milvius.*

ut Vertranium defecerit memoria, aut diligentia, qui in nulla comœdia Plauti exstare putaverit. SCALIG.

lin. 19. *Ab eo Pulmentum, ut Plautus: hinc Pulmentarium dictum &c.*] Reperio in veteribus libris: *Ab eo quod pulmentum, ut Plautus, hinc pulmentarium dictum. Hoc primum, inquit, debuit pastoribus caseus.* Pereleganter ait, caseum hoc pastoribus debuisse, ut eorum esset *Pulmentarium*, id est, obsonium, quod cum pulke vel pulmento comessent, ut cum pane obsonium edimus. TURNEB. *Hoc primum debuit pastoribus.*] Vulg. *terpuit*: facete. Hoc enim vult, Antea pastores crudis tantum vescabantur: cum autem cocta coeperunt esse, hic fuit primus cibus inter illa cocta: maxime cum puls, a quo pulmentum, sit primum coctorum edulium. Romana editio & Vertranus hæc valde corrupta habent. SCALIG. Pro *debuit* marg. Scalig. *fuit*. Est Græcum loquendi genus, pro pulmentarii usum

præbuit. ita enim illi dicunt ὄφλισκάνειν γέλωτα, ὄφλισκάνειν μωρίαν. Euripides Alceſtide: Αἰνῶ μὲν αἰνῶ, μωρίαν δ' ὄφλισκάνει. Juvenal. Sat. 10: Quæcunque maritis iratis debent. Paulo ante leg. *Thrion, & Placenta*. Græci vocant θρίον genus edulii, quod frondibus ficulnis involvebatur: de quo Athenæus, Hesychius, & alii. hinc *Atharathrium*, Plautus Pseudolo. ΡΟΡΜΑ.

lin. 24. *Quæ nimis cruda esse poterant, decoquebant in olla. Ab olla olera dicta.*] *Quæ minus cruda. Ex conjectura. AUGUSTIN. Lego: Quæ minus cruda esse poterant, decoquebant in olla: ab olla olera dicta.* Dicit autem, quæ non poterant comesse cruda. TURNEB.

lin. 26. *Quod r. eret e ture, Ruapa: unde Rapa.*] *Lego: Quod e terra erueretur, ruapa, unde rapa.* TURNEB. Vulg. *Quod terræ ture Ruapa, unde Rapa.* Romana editio, & Vertranus, οὐδὲν ὑγιές. Ita legendum erat: *Quod e terra ruerent, Ruapa. unde Rapa.* sane inepte e terra hæc etymologia eruitur a Varone, quæ adeo terrestris sit & plena turis. Græcum enim est ῥάπυς: unde etiam ῥάφανος. Athenæus lib. 9: Σπύσιππος δὲ ἐν δευτέρῳ ὁμοίων, ῥαφανίς, φησί, γογγυλίς, ἀνάρρινος, ὅμοια. τὴν δὲ ῥάφον Γλαῦκος ἐν τῷ ὀψαρτυτικῷ διὰ τοῦ π ψιλῶς καλεῖ ῥάπυν. Etiam supra, ubi ait, *Caulis, lapathium, radix.* Sic enim antiqui Græci, quam nunc ῥάφανον. puto legendum, καυλός, λαπάδιον, ῥάπυς. Nam ῥάδιξ aliud est. SCALIG.

lin. 27. *Olea grandis, Orchitis: quod ea antiquitus Orchemora]* *Legendum: Olea grandis orchitis, quod ea Attico orchē minor.* Nam orchitis etsi magna est, est tamen minor orchē, olea quadam Attica. *Orchas* etiam vocatur hæc, ejusque mentio est apud Maronem & Festum, his verbis: *Orchitis genus oleæ, ex Græco dictum ὄρχεις, quod sit magnitudine instar testiculorum.* In antiquo lexico scribitur: *Orchæ, ἐλαῖαι ἐπιμήκεις.* Quidam hic antiquitus legunt. TURNEB. Forte: *Quod ea, ac testiculus, Orchis major.* Festus: *Orchitis genus oleæ ex Græco dictum, quod sit magnitudine instar testiculorum.* *Glossarium: Orchæ, ἐλαῖαι ἐπιμήκεις.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 29. *Suilla sic ab illeis generibus cognominata.] Melius legeretur, a suillis generibus.* SCALIG.

Pagina 32.

lin. 3 sq. *Ut crudum nimium habet humoris.] Non desinam*

Varroni molestus esse, ejusque vulnera ulcerare, aut cicatrices obductas rumpere & aperire: invitus tamen, qui sanandi potius animo malum ejus attingam, quam lædendi. Emen- do igitur, *Et ut crudum nimium habet humoris.* TURNEB.

lin. 8. *Et ut fervarent, salere.*] Diomedes ita scripsisse Varronem existimat, non *salire*, lib. 1, cap. 4. AUGUSTIN.

lin. 9. *Tergus suis, ab eo, quod eo tegitur. Perna a pede suis, a nomine ejus. Offula dicta, ut ossa minima in sue.*] *Lego: Tegus suis, ab eo, quod tegit, ut perna a pede fueris, a nomine ejus: offula, ab ossa minimæ sueræ.* Apparet e derivatione Varronis, veteres non tantum *tergus*, sed etiam *tepus* dixisse. Certe apud Plautum in *Captivis* hic versus trochæus *tegoribus* postulat:

*Dii immortales, ut ego callos detruncabo tegoribus.*

Attamen si in Varrone *tergus* placet, detracta litera deductio ejus fiet. Jam *fueris* pro *suis* dixerunt veteres, & *boverum* pro *boum*. Cato: *Quod juga boverum? Sueræ* quoque est *suilla* caro, prisca voce. TURNEB. In antiquis excusis (apud quos semper certior lectio) ita legitur: *Perna a pede: Sueris a nomine ejus.* Legerem: *Perna a pede fueris*; si verisimile esset, Varronem ita locutum esse, sicut temporibus Catonis, in quibus *boveris*, & *Joveris*, & similia dicebant. Sed neque, ut mihi persuadeo, ita Varro locutus est: neque, si ita legas, cetera, quæ sequuntur, cohærent. Quid enim erit illud, *a nomine ejus*? Quare videtur recte legi in antiquis excusis, ut sit, *Perna a pede. Sueres a nomine ejusdem*, nempe *suis*; de quo paulo ante dixerat. *Sueres* vero inter *suillæ* partes annumerat Plautus *Carbonaria*, citante Festo, dictione *Spetile*:

*Edo pernam, sumen, sueres, spetile, callum, glandia.*

Est autem *spetile*, pars carnosâ infra umbilicum suis. auctor Festus. Græce ἤτρον, τὸ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ μέρος. Vel dicamus, Varronem veterem casum usurpasse, *Perna a pede fueris*, ex verbis veteris grammatici, puta Sisennæ, aut Ælii. Deinde, *A nomine ejus Offa.* SCALIG. Variant antiqui libri in voce *sue*: alii *suilla*, alii *sueræ*; sed videtur totus hic locus ita legendus & distinguendus: *Perna a pede. Sueres a nomine ejus. Offula ab ossa minima suilla.* *Offula* dicitur, inquit, quasi *ossa suilla*. nimis putide; cum sit ὑποκοριστικὸν ab *ossa*, nisi hanc quoque vult dictam, ut os suis. *Sueres* sunt *suillæ* partes carnosæ. Plautus *Carbonaria*:

*Edo pernam, sumen, sueres, spetile, callum, glandia.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 11. *Inficia, ab eo, quod infecta caro.*] Ut *inficium* est idem, quod *infectum*, id est, *infecta caro*: sic *proficium*, profectum. Sed & *proficias* dicebant. Arnobius: *Quod si omnes has partes, quas proficias dicimus, accipere Dii amant. Præficias enim, quod in eo scribitur, vitiosum & improbandum puto.* TURNEB.

lin. 13. *Murtatum a myrto, quod eo large fartum intestinum crassum. Lucanicam dicunt.*] Quiddam ex antiquo codice subscribam, quod haud scio quam vendibile futurum sit: ejus æstimationem & indicaturam arbitrio lectoris relinquo: *Murtatum a murta, quod ea large fartis. Quod fartum intestinum crassum Lucanicam dicunt.* Exponi commode posset, quod *murta* large & affatim fartis & farciminibus solet addi. Nam multa farta vel farcimina mox enumerat: *Lucanicam, fundulum, longanõnem.* *Lucanica* porro est, ut in antiquo reperio lexico, ἀλλάντιον. Libet & locum Arnobii de his farciminibus apponere: *Quid, inquam, sibi volunt aperxabo, inficia, silicernium, longavo? quæ sunt nomina & farciminum genera, hirqiino alia sanguine, comminutis alia inculcata pulmonibus.* TURNEB. Vulg. quod *ea*. *Murta* genere feminino apud veteres, ut apud Catonem. Quare non mutandum erat: neque ego muto. De *murtato* Plin. lib. 15 de murto loquens, *Et alius bacæ usus fuit apud antiquos, antequam piper reperiretur, illam obtinens vicem: quodam etiam generosi obsonii nomine inde tracto, quod etiamnum Murtatum vocatur.* SCALIG.

lin. 18. Τυφλὸν ἔντερον.] Reperio τυφλοέντερον, uno verbo, & licet sic jungere, vel dividere in duas voces τυφλὸν ἔντερον. TURNEB. Marg. Scalig. δύπλον.

lin. 25. *Longabo, quod longius, quam duo hila.*] Reperio: *Longano, quod longius quam duo illa.* Scribitur varie hoc nomen, *Longano, longabo, longavo, longao* etiam sæpe apud Cælium Aurelianum. TURNEB. Pro *hila* marg. Scalig. *illa*.

ead. *Agumentum, quod ex immolata hostia.*] Lego: *Augmentum quod &c.* TURNEB. Meminit Arnobius lib. 7. SCALIG.

lin. 26. *In jecore imponendo agendæ causa.*] Lego: *Augendæ causa.* Ita enim loquuntur libri certissimæ fidei, & Arnobius appellat, *inficium solum, omentum solum, augmentorum adjiciatur in causam.* TURNEB.

lin. 27. *Magmentum.*] Meminit idem eruditus scriptor, libro 7. Erat autem *daps*, quæ profanabatur a rusticis, Ja-



no, Silvano, Marti, Jovi dapali &c. quamvis id non interpretatus sit Arnobius. SCALIG.

lin. 28. *Quod ad religionem magis pertinet.* ] Videtur legendum: *Quod ad regionem magis pertinet.* Subjicit enim: *Itaque propter hoc montana fana constituta certis locis.* Nam ad id tantum constituta erant, ut Jano, Marti (ut est apud Catonem) & Jovi dapali, item Silvano, res divina susciperetur a quodam rustico, sive ingenuo, sive servo: cui sacro non interessent mulieres. Cato: *Mulier ad eam rem divinam ne adsit, neve videat quomodo fiat.* Itaque dixit Juvenalis:

*Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,*

*Crure tenus medio tunicas substringere debet,*

*Cedere Silvano porcum, quadrante lavari.* SCALIG.

ead. *Itaque propter hoc montana fana constituta locis certis &c.* ] Hoc incorruptum, sincerumque non est. nos ejus vitium sarcire conabimur, ubi antiquitatem scripturæ repræsentaverimus: *Itaque propter hoc mentarea fana constituta sunt certis locis, quo id imponeretur.* Ego *magmentaria* legendum puto. Sunt autem *magmentaria fana*, vasa sacra, quibus *magmenta* & *exta sacra* imposita aræ inferebantur. itaque libentissime *magmentaria* vasa legerem. Vetus lexicon: *magmentarium, ἐφ' οὗ τὰ σπλάγχνα ἀνατιθέμενα τοῖς βωμοῖς προσφέρονται.* Ceterum in vetere inscriptione *magnetum* scribitur, ut in multis editionibus Varronis, Festo *magmenti* auctoritatem tuente. Verba inscriptionis: **SI QUIS HIC HOSTIA SACRUM FAXIT, QUOD MAGNETUM NE PROTOLLET, IDCIRCO TAMEN PROBE FACTUM ESTO.** In Arnobio etiam *magmentum* scribitur: *Non magmenta, non augmina, non mille species.* TURNEB.

lin. 29. *Quod id imponeretur matae; ab eo quod Græci μάτιαι καὶ μάπιαι.* ] Lego: *Maetea*, ab eo, quod Græci μακτύαι. *Maetea* etiam a Suetonio vocantur, scribente in Caligula: *Et multis venenatas maeteas misit.* Ab Arnobio, *Frustrilla hæc parvula pro suavibus maeteolis sumunt.* *Maetya* in Martiale scribitur Græcorum more. hoc nomine, ut ait Athenæus, omne scitamentum, & omnis cupedia, jucundumque & pretiosum edulium censetur, cum tamen initio esset quædam maza. Itaque utriusque est eadem origo. TURNEB. Vulg. *Quod imponeretur maete, ab eo, quod Græci μάλλον.* Hæc est lectio veterum excusorum. Omnes enim illi *maete* habent: quæ vera est lectio. Quod autem illud *maete* putant quidam Græce exponere vel-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

## Pagina 33.

lin. 1. *Lana Græcum* ] Posset putare quispiam, hic intelligi λάχνη, & extrita media, factum *lana*, ut ab ἀράχνης, *araneus*. Sed non ita est. λῆνος enim prius dicebatur, & Doribus λᾶνος. Apollonius lib. 4:

Βεβρίθει λήνεσσιν ἐπιηρέες. —

Et λανισταί, οἱ κτενισταί apud veteres dicebantur, qui carebant (hoc est, carminabant) lanam. Nec sine causa ad hoc testimonio Callimachi utitur Varro, cum & Æschylus ipse, cum hanc vocem usurparet, eam, ut a vulgi opinione paulo remotiorem, interpretatus sit. Cujus hæc verba ex Diris:

Λήνει μεγίστῳ σωφρόνως ἐστεμμένον,

Ἄργητι μαλλῶ τῆδε γὰρ τρανῶς ἐρῶ.

Solet enim interdum ille poeta, cum quædam insolentia verba aut duriuscula ponit, eorum interpretamentum subjicere; ut in ἐπτὰ ἐπὶ Θήβαις:

Ἄλω δὲ πολλὴν (ἀσπίδος κύκλον λέγω)

Ἐφριζα δινήσαντος. οὐκ ἄλλως ἐρῶ.

Porro ante hæc quædam deesse, sensus ipse satis docet. SCALIG.

lin. 5. *Subtemen, quod subit stamini.* ] Lego: *Subtemen, quod subsit stamini.* TURNEB.

ead. & seq. *Trama, quod tranat frigus id genus vestimenti.* ] *Trama, quod trameat filum.* Sic docto cuidam viro placet. Et postea: *Genus vestimenti densum.* AUGUSTIN. Lego: *Trama, quod trameat frigus id genus vestimenti.* *Trameat* enim ad originem propter soni affinitatem existimo, quam *tranat*, accommodatius. TURNEB. Vulg. *Trama, quod trameat frigus, genus vestimenti.* Omnino legendum: *Quod trameat frugionis vestimentum.* Frugionia vestimenta sunt ea, quæ *ricamata* vocant Itali dictione Syriaca: in quibus tramæ diversis modis retortæ, & perplexi mæandri sunt. De Phrygione Varro κοσμοφορύνη, *Phrygio, qui polvinar poterat pingere, soltar lavigabat.* Ita legendum in Nonio. *Trameat* vero stamen & subtemen. Persius metaphoricōs:

— *mihī trama figuræ*

*Sit reliqua: ast illi tremat omento popa venter.*

Ex Euripid.

Τρίβωνες ἐκλιπόντες οἴχοιται κρόκας.

Unde defloccati fenes dicuntur, metaphora sumpta a vestibus, quæ fratillos suos, id est, villos, amiserunt. Quæ & decotes dicebantur. SCALIG. A]. *Trameat Phrygium id ge-*

nus. Mallem: *Trameat, Phrygium cum sit genus vestimenti. Trama enim, id est, filum, trameat & currit intra stamen & subtemen, cum textitur Phrygium genus vestimenti, distinctum filis aureis, & variis mæandris retortum. Tramae meminit Nonius Marcellus: Panus tramae involucreum. Persius μεταφορικῶς pro tenui ductu & filo usurpavit Sat. 6.*

— *mihī trama figuræ sit reliqua.*

Phrygiæ togæ usum celebrat Plinius lib. 8: *Togas raras Phrygianasque divi Augusti novissimis temporibus cœpisse scribit Festus. eandem intelligit Virgilius lib. 9:*

*Vobis picta croco, & fulgenti murice vestis. ΡΟΡΜΑ.*

lin. 9. *Pannus, Græcum: Panvelum dictum a panno, &volvendo filo.] Lego: Ubi ea fecit, panvellium, dictum a panno &volvendo filo. Est igitur panvellium, ut declaratur in antiquo lexico, πηνίον, radius scilicet aut fusus, cui filum involvitur. TURNER. Apud Isidorum, non proorsus malum auctorem, legitur pænvelium. item Hesychium, qui in Græca voce explicanda usus est vocabulo Romano. Πηνίον inquit, πανούκλιον, ἢ ἀτρακτος, εἰς δὲ εἰλεῖται ἢ κρόκη. Quæ si vera est lectio, videtur a pano luendo Panvelium dictum. Unde hodie dividere dicunt Francæ mulieres, a dividendo, hoc est, luendo filo. Nisi sit quasi a deviduando. Aristoteles libro 5 Historiæ animalium, ἐκ δὲ τούτων βομβύκια ἀναλύουσι τῶν γυναικῶν τινες ἀναπηνιζόμεναι. Nonius Panulam vocat. SCALIG. Legendum ex veteri scriptura: Panus Græcum. ubi ea facit Panvelium, dictum a panno, &volvendo filo. Panus πηνίον, & Dorice πανίον, est glomus in lanificio: Panvelium autem est radius vel fusus, cui filum involvitur, qui Græce dicitur ἀτρακτος. Nam panus Varroni idem, quod τολύπη, sive glomus, ut supra: Panis quod primo figuras faciebant, ut mulieres in lanificio, panus. Aliis eadem sunt panus & panvellium, radius textorius scilicet aut fusus, quo revolvitur subtemen. Lucilius lib. 4:*

— *foris subteminis panus est:*

*Intus vero stat rectus subtemine panus.*

Nonius: *Panus tramae involucreum, quam diminutive panulam vocamus. Hesychius: πηνίον πανούκλιον, ἢ ἀτρακτος, εἰς δὲ εἰλεῖται ἢ κρόκη. ΡΟΡΜΑ.*

lin. 15. *Cornu, quod cogitur in cacumen versus.] In acumen. utrumque habent libri. AUGUSTIN. At ego credo, quod Græce κῶνος. SCALIG.*

ead. & sq. *Hasta, quod stans (vulg. astans) solet ferri.*] Antiquitus enim sine aspiratione scribebatur: & *astare*, pro *adstare* dicebant: ut Plautus *assum*, pro *adsum*. SCALIG.

lin. 17. *Scutum a sectura, ut secutum, quod minute confectum sit tabellis.*] *Confectis fit.* ex audaci emendatione. AUGUSTIN. Scribo: *Scutum a sectura, ut sectum, quod a minutie confectum sit tabellis.* Hæc profecto scriptura est aliquanto enodatio, quam vulgaris & promiscua. TURNEB. Fallitur Varro. est enim *σχύτος*, quod esset *ὀμοβόειον*. SCALIG.

lin. 18 sq. *Umbones, aut a Græco, vel quod ambones.*] Lego: *Umbones, a Græco videlicet, quod ambones.* Sic emendavi, quod *aut* in exemplari veteri non reperissem, neque desiderari sensissem. TURNEB. Lego, *Umbones a Græco, quod ἀμβωνες.* Græci *ἀμβωνας* vocant, quidquid extumidum est & prominēt, ut ventrem ampullarum Plutarchus Lycurgo. In montibus quoque *ὑψηλοὺς τόπους* ita vocant. Itaque quidam poeta vetus sic scripserat, — *ἐπ' εὐρεὸς ἀμβώνεσσι.* Sic quoque Latini umbonem in eam significationem usurparunt. Statius Achilleide:

— *undisonæ quos circuit umbo Maleæ.*

Id est, quod poetis Græcis *πρών*. Idem in Thebaide:

*Stant juga, & obiectus geminis umbonibus agger  
Campum exire vetat.* —

Idem in via Domitiana:

*Tunc umbonibus hinc & hinc coactis.*

In Thebaide:

— *vasto metuenda umbone ferarum  
Excutiens stabula* —

Idem in Hercule Surrentino:

— *quod solidus contra riget umbo maligni  
Montis.* —

Satis apparet, cur postea umbones in clupeis appellarunt: quos vocat *ὀμφαλοὺς* Polybius lib. 6; qui & plura addit de forma clupei Romani. SCALIG.

lin. 19. *Gladius* — *a clade.*] Clades dicebatur furculorum detritio. *κλάδος*, ramus. Sic Calamitas, calamorum: Strages, stratorum arborum: deinde ad homines translata. SCALIG.

lin. 21. *Similiter ab omine Pilum, quod hostis feriret, ut perilum.*] Nisi fallor, egregie scriptum est in libris, qui publico carent: *Similiter quod fit ab homine pilum, qui ho-*

*stem feriret, ut pilum.* Dicitur *pilum* censet, quod, ut pilo in mortario aliquid feritur & tunditur, ita hostis feriat. Non deest, qui, *ab omine*, scribat. TURNEB. Pro *feriret* marg. Scalig. *periret*.

lin. 22. *Lorica, a loreis.*] In hac enucleatione *loricæ*, quæ tanquam *lorita* dicta est, ut *lingulaca* tanquam *lingulata*, scriptura vetus partim plena est, partim confusa. vid. sqq. TURNEB.

lin. 23. *Postea succuderunt Galli e ferro sub id vocabulum ex anuleis ferream tunicam.*] Aperte scribitur: *Postea subcidit.* Vox proxima est obscurior. Ceterum, *Galli e ferro*, nullo modo mihi probatur. Quo enim pacto togatorum doctissimus ignorare potuit, priscos Gallos nudo fere corpore & inermi proelia solitos inire? & multis ante seculis in Græcia loricas ferreas fuisse, cum tam sæpe Græcos *χαλκοχίτωνας* Homerus appellet? Lego igitur: *Postea succidit, quod alia e ferro subiit vocabulum ex anulis ferrea tunica.* TURNEB. *ἄλυσιδω- τὸν*, Diodorus Siculus lib. 5. Etiam hodie loricam vocant *Hallecret*, quasi *ἀλύκροτον* pro *ἀλυσίκροτον*. SCALIG.

lin. 26. *Ocrea, quod ορρονεβαιωρ ob crus.*] *Ocrem* antiqui vocabant asperum montem & confragosum, ut etiam docet Festus. Inde *ocreas* dictas, quod inæqualiter tuberatæ essent, ut idem ait. Usurpavit eam vocem Livius Andronicus in *Odyssæa*:

*Celsosque ocris, arvaque petrita, & mare magnum.*

Ita putamus legendum ex Homero in *Odyssæa*:

*Ἐκτοσθεν μὲν γὰρ πάγοι ὄξεες, ἀμφὶ δὲ κῦμα*

*Βέβρυχε ῥόδιον, λισσὴ δ' ἀναδέδρομε πέτρῃ.* SCALIG.

lin. 27. *Galea ab galero.*] Olim *galeæ* ex diversorum animalium pellibus conficiebantur. Quod patet ex ipsis nominibus apud poetas. Sunt enim apud illos *κυνέαι*, *λυκέαι*. Sic etiam, quod ex felina pelle fiunt, *γαλέαι* dictæ. *γαλῆ* enim feles, vel simile animal ei, quod vocant Græci *ἴκτιν*. Quare & Homerus quoque *ἰκτιδέην* *galeam* vocavit. Ex quibus apparet, Varronem non recte sensisse, qui a *galero* deduxerit. SCALIG.

lin. 28. *Quos etiam nunc ita appellant tubicines sacrorum.*] Significat, a sacrorum tubicinibus *tubas* appellari *tubos*. TURNEB.

lin. 31. *Vallum, vel quod ea varicare nemo possit.*] i. e. quod nemo possit transire & transcendere. Vetus lexicon,

*varicat*, ὑπερβαίνει exponit. *Varicari* alii legunt, eodem sensu. TURNEB. Quid certi afferam de hujus loci lectione, nihil habeo. nam vulgarem recipere, sane religio est. Fortasse non inepte legi posset: *Quod ea vari, ac ærumnæ essent*. Erant vari proprie bacula furcillata, ut interpretatur Varro, & informia. Alii scribunt *Vari*. Unde Varrones, *duri καὶ σκληροὶ* homines, quos Aristophanes *πρινίους* vocat. Lucilius:

*Varronum ac rupicum scarrosa, incondita rostra.*

Hinc Varronum cognomen Romæ. Erant & furcillæ, quibus tolluntur retia, quæ *σκανδᾶληδρα καὶ σνάμβυκες* Græce dicuntur. Lucanus:

— *Dispositis attollat retia varis.*

Ex varo igitur Vallus fit. Hinc vallum, quod ex iis fieret. Ærumnas vero furcillas quoque esse nemo dubitat, qui saltem legerit Festum. Ceterum de veritate lectionis præstare non possum: mihi sufficit, quod in animo haberem, indicasse. SCALIG. *Vallum* a *varicando*, vel quod illud *varicare* & transcendere nemo possit; quod singuli bacilli, qui in vallo destituuntur, sunt *divaricati* & furcillati in speciem literæ V. unde & ipsi dicuntur *valli*, quasi *vari*, iidemque Sudes. Virg. lib. 2 Georg.

*Quadrifidasque sudes & acuto robore vallos.*

Ubi Servius: *Bis idem dixit. nam & valli & sudes idem sunt*. Isidorus: *Dictum vallum a vallis. nam valli fustes sunt, quibus vallum munitur. & valli dicti, quod figantur & evellantur*. POPMA.

### Pagina 34.

lin. 2. *Cervi.*] In vallo castrensi per spatia ponebantur *cervi*. A quo interstitium illud inter cervos dictum Interval- lum. Id quod ex Cæsare novimus, item ex Silio Italico libro. 10:

*Cervorum ambustis imitantes cornua ramis.*

*Brachia* vocat Lucanus:

— *crudaque extraxit brachia terra.*

Item:

*Aut circum largos curvari brachia fontes.*

Utrumque a similitudine. SCALIG.

lin. 4. *Mensam escariam cibillam appellabant.*] Vetus liber: *Mensam escariam cillibam appellabant*. Pompejus: *cillibæ men-*

*ſæ erant rotundæ. hic tamen cibitam edunt, quod eam a cibo dictam Varro autumat: quasi vero non literæ & ſyllabæ tractentur & trajiciantur ſæpenumero, ut ante ipſemet dixit. Erant & menſæ triangulæ, quas angloſes Nævius vocabat. Vetus lexicon: Angloſes, τράπεζα τρίγωνοι, ὡς Ναίβιος. Sunt & apud Græcos κιλίβαντες, velut menſæ tripedes & machinæ, unde cilliba potius: deducta videretur. TURNER.*

lin. 7. *A Græcis μέσα, Menſa. ] Charifius lib. 1 videtur hunc locum aliter legiſſe, aut intellexiſſe: Menſam, inquit, ſine N litera dictam, Varro ait, quod media poneretur: ſed auctores cum N litera protulerunt. Virgilius ſæpe. Sed & Menſam cum N poſſe dici idem Varro ait, quod & menſa ἀβρωτα edulia & eſculenta ponerentur. Plutarch. lib. 8. Sympoſ. primum etymon approbat, μένσαμε μὲν τὴν τράπεζαν τ' ἐν μέσῳ θέσεως. & ſatis conſtat, veteres ſolitos menſam ponere in medio cœnaculi, mediam inter convivas, ut apud Virg. lib. 1 Æneid.*

———— mediisque parant convivium iactis.

& lib. 3:

*Aulæ in medio libabant pocula Bacchi. ΡΟΡΜΑ.*

lin. 9. *Trulla a ſimilitudine truæ. ] Trulla dicitur a truæ, quaſi truola, per diminutionem. Trulla vas potorium erat, truæ vas aquarium, quo e culina aquam calefactam in lavatrinam, id eſt, domesticum balneum, fundebant. TURNER.*

lin. 10. *Ut truula. Hinc Græci τρυβλίον, nos trullam. Truæ, quæ e culina &c. ] Lego: Ut truola, hinc trulla: truæ, quæ e culina. TURNER. Vulg. ut troulla. Hinc Græci trulliam. Inverſum eſt, pro Torulla. Hinc Græci τορύννη. Ariſtophanes Avibus:*

Ἔτρουε δ' ἐπιδυμῆϊ, δεῖ τορύννης καὶ χύτρας.

Interpretantur, τὸ κινητήριον τῆς χύτρας. Truam vero τὸ κινητήριον τῆς χύτρας eſſe, unde & truare, τὸ κινεῖν apud veteres, indicio ſunt hi verſiculi Titinii, poetæ comici:

*Sapientia gubernator navim torquet, non valentia.*

*Cocus magnum ahenum, quando fervit, paula conſulat truæ.*

Cui ſimile illud Ariſtophanis ex Equitibus:

Ἄνῆρ παφλάζει. παῦε, παῦ

Ἵπερζέων. ὑφελκτέον

Δὲ τῶν ξύλων, ἀπαρυστέον. τε

Τῶν ἀπειλῶν ταυτηῖ.

Quæ Titinii ſententia tracta ex Homero:



Μήτι τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων ἢ ἐ βίηφι.  
 Μήτι δ' αὐτε κυβερνήτης ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ  
 Νῆα Δοὴν ἰθύνει ἐρεχθομένην ἀνέμοισι.

*Hinc Græci Trullam.*] Romana editio τρυβλίον. At neque τρυβλίον, *trulla*: neque si esset, bis eam Varro nominasset. Aliquid esset, si reposuissent τρυπήλιν. eam enim etiam τρυπύνην interpretatur Hesychius. SCALIG. Libri veteres: *Hinc Græci trullam.* forte: *Hinc brevius trulla*, scilicet una syllaba extrita, quasi *trivota*. nam illud τρυβλίον non significat *trulleum*, & infra a Varrone nominatur. ΡΟΡΜΑ.

lin. 12 sq. *Ab eodem est appellatum Trulleum. simile enim figura, nisi quod latius concipit aquam, & quod manubrium cavum non est, nisi vinaria trulla accessit. Matellio.*] Lego: *Ab eodem est appellatum trulleum. simile enim figura, nisi quod latius est, quod concipit aquam, & quod manubrium cavum non est, nisi in vinaria trulla. accessu matellio.* Hic distinguit *trulleum* a *trulla*, quod quamvis *trulleum* simile sit *trullæ*, tamen sit latius & capacius, & vas aquarium, *trulla* vinaria: distinguit & *manubrio*. TURNEB.

lin. 16. *A matula dictus; & dictus posteaquam longius &c.*] Lego: *A matula dictus, qui posteaquam longius a figura matulæ discessit, est ab aqua aqualis dictus.* Ex hac scriptura est facile intellectu, quod vas apud antiquos *matellio* fuerit, cui rei servierit. Est & aquimanile vel aquiminale vas, quod, ut reperio, Græci χέρνιβον vocant. TURNEB.

lin. 18. *Vas aquarium vocant Futum.*] Reperio & laudo: *Vas aquarium vocant futim.* IDEM.

lin. 19. *Quo postea accessit μάγινος cum Græco nomine, & cum Latino nomine Græca figura barbatus.*] Lego e Pompejo: *Quo postea accessit nanus cum Græco nomine, & cum Latina figura barbatus.* Nam Pompejus ait, *nanum* a Græcis vas aquarium appellari humile, & concavum, quod a Latinis vulgo diceretur *situlus barbatus*. Et in antiquo lexico ita scribitur: *Barbatus, νάννος τὸ σκεῦος.* TURNEB. Vulg. *Quo postea accessit Magnus cum Græco nomine, & cum Latino nomine, Græca figura Barbatos.* Legendum: *Quo postea accessit Nanus cum Græco nomine, &c.* Festus: *Nanum Græci vas aquarium dicunt, humile & concavum, quod vulgo vocant situlum barbatus.* Unde *Nani pumiliones* vocantur. Nam de μάγινος, quod alii reposuerunt, ipse viderint. Mihi certe nihil temere persuadebunt. SCALIG.

lin. 21. *Pelvis* ————— *ut pedelvis.*] Vulg. *Pelvis — pedela-*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



1 de Vita populi Romani: *Etiampnum pocula, quæ vocant capulas, ac capides, quod est poculi genus: item armillum, quod est urceoli genus vinarii.* Puto tamen capidem Græcum esse: quod id genus vasis *καπίδην* dicatur a Græcis. *Κιλίβαντες* Græcum est: ne forte putes legendum esse *Cilibanthum*, ut alii. SCALIG. Legendum: *In illa Capis.* In illa mensa vinaria rotunda, quæ dicitur *cylibanthum* ponebantur *capides & capulæ*, quarum mentio lib. 1 de Vita populi Rom. *Etiampnum pocula, quæ vocant capulas ac capides.* *Cylibanthum* appellat Varro τὸ κυλικεῖον, id est, repositorium poculorum, a quo diversum genus *κιλλίβαντες*, mensæ tripodes scilicet, in quibus milites fatigati reponebant scuta, ut meminit Aristophanes. ΡΟΡΜΑ.

lin. 11. *Cum magistri sunt.*] Idem & modiperatores dicebantur. Sic Catullus legem *συμποτικὴν* vocavit magistram: *Ut lex Postumia jubet magistræ. Lex Postumia, pro, Lex Postumia:* ut Urbs Romæ. & Horatio, *Herba lapathi.* Plinius lib. 14: *Numæ Regis Postumia lex est: VINO ROGUM NE RESPERGITO.* Cur id Numa vetat, cum ex veteribus auctoribus satis constet, vino rogum respergi? Apparet, eas leges *Numæ συμποτικάς* fuisse, non *πολιτικάς*. Itaque allusum esse ad voluptuariorum dicteria, cujusmodi sunt hæc in epigrammatis Græcis:

Μὴ μύρα, μὴ στεφάνους λιθίνας στήλαισι χαρίζου,

Μηδὲ τὸ πῦρ βρέξης. εἰς κενὸν ἢ δαπάνη.

Ζῶντί μοι, εἴ τι θέλεις, χάρισαι. τέφρην δὲ μεθύσκων,

Πᾶλλον ποίσεις, οὐχ ὁ θανῶν πίεται.

Quamquam in duodecim scriptum fuit: *Murrinam mortuo ne indito.* SCALIG.

lin. 20. *Depesta.*] In veteribus excusis, *Flepesta.* Quæ lectio, quamvis corrupta, tamen veræ lectionis nobis index fuit. Perperam enim *Depesta* pro *Lepesta*, quæ a Græco *λεπαστή*. Cujus præter quod veteres grammatici, Athenæus & Pollux, meminerunt, ipse quoque Varro eadem pæne, quæ hic, monuerat libro 1 de Vita populi Romani. *Lepesta*, inquit, *etiampnum Sabinorum fanis pauperioribus plerisque aut fictiles sunt aut ænea.* Nam Varronem *δέπαστρον* scripsisse, non facile mihi persuaserim. SCALIG.

lin. 23. *Poculi genus δεπέσκων.*] *Δέπαστρον* ex Polluce libro 11. AUGUSTIN.

lin. 27. *A sumendo Simpulum.*] Id est, bibendo. *Unde sumi pote, puteus*, id est, unde bibi potest. Cicero, *Si sumserit meta-*

*cuis*, id est, *biberit*. Apud eundem: *Fluctus in simpulo excitare*, τὸ πομφολυγεῖν. proverbium. Est autem Syriacum. Nam ut *Abub*, *Ambub*, ἀμβός: ambubajarum collegia: a *copher*, *camphora*: a *sadon*, *sindon*: a *sabeca*, quod est apud Danielem, *sambuca*: sic a *sephel*, *sempel* & inde *simpulum* fecerunt. Scio ego, me dicere hoc cum magno odio eorum, qui non solum literas Hebraicas & Syriacas ignorant, verum etiam oderunt. At tam mihi facile est eos contemnere, quam ipsis proclive est eas odisse. SCALIG. Alii *Simpuvium*. Scio, quid ante dixerim de etymo hujus vocis: quæ omnia, ut incerta, rejicimus. Nam, *simponem* prius dixisse, non dubito: unde diminutivum *simpulum*. *Simpo* autem a Græco σίφων. utrumque enim significat vasculum cum tenui fistula, vel angusto collo, ad pitissandum vinum. Hoc uno differunt, quod Latini suo *simpulo* ad sacra tantum uterentur; Græci τῷ σίφωνι ad gustandum in caupona vinum, quod genus vocabant *merariam*. Vetus glossarium: *Meraria*, γευστρίς. dicebatur & *gustatorium*. Idem glossarium: *Gustatorium*, γευστρίδιον. Hipponax de eo, qui vinum furtim ex cado pitissarat, seu gustarat, dixit:

Σίφωνι λεπτῷ τοῦ πίθημα τετρήνας.

Inde verbum *σιφωνίζειν*, est furtim vinum pitissare. Apud Ciceronem de Finibus 2, hæc verba ita leguntur in melioribus tam scriptis, quam antiquitus excusis exemplaribus: *Quibus vinum defusum e pleno sit, hir, siphon, ut ait Lucilius, cui nihil demsit*. Nam vinum, cui siphon aliquid demserit, si diu ita deintegratum maneat, ut loquebantur veteres, accescit. Propterea Lucilius, ex cujus verbis hæc scribit Cicero, proponit vinum integerrimum, & nulla parte periclitans accescere: id quod siphone depletum non est, neque vola manus pitissatum. nam *hir*, est vola manus, & qui vinum furtim deplent, ut gustent, solent id vola manus haurire. Hæc sane est vera sententia Lucilii, quæ elegantissima est: quam Ciceronis præposteri æmuli cur mutarent, causa non erat. Si enim Ciceroni putabant injuriam fieri, quod prisco verbo *hir* uteretur, saltem hoc cogitare debebant, ipsum Ciceronem verbis Lucilii, non suis, loqui. Quod sequitur apud eundem Ciceronem, *vis & sacculos abstulerit*, (nam ita habebant antiquæ editiores) lego: *vires saculus abstulerit*. Firmissima vina olim saculis vinariis castrari solita notissimum est ex Plinio. Itaque delicatissimum vinum esse proponit Lucilius, tum quod de pleno defusum sit, (nam quod de duni-

nuto & σσειφωτισμένω haustum est, id acescit) tum quod faco castratum contumaciam illam (ut ita loquar post Plinium) exiit. Hæc obiter volui monere. IDEM.

lin. 28. *Epichysis.*] Apud Pollucem est genus coquinarii vasis: idque probatur ex Aristophane *δαιταλῦσι*. Ego vero inveni etiam pro poculi genere, ex Menandri Philadelphus, apud Athenæum, loquentem *περὶ τῆς λαβρανίας,*

*Ἦδ' ἐπίχυσις, διάλιθοι λαβράνιοι,*

*Πέρσαι δ' ἔχορτες μυιοσόβας ἐστήκεσαν.*

Meminit & Plautus. SCALIG.

### Pagina 36.

lin. 2. *Et in ea, & cum ea aenea vasa.*] Omnino legendum, *Et tina, & cum ea aenea vasa.* Meminerat hujusce rei lib. 1 de Vita populi Romani. *Antiquissimi*, inquit, *in conviviiis utres vini primo, postea tinas ponebant.* SCALIG. Reponunt docti viri, *Et tina cum ea*; quod genus vasis nominat Varro lib. 1 de Vita populi Romani: *Antiquissimi in conviviiis utres vini primo, postea tinas ponebant.* Sed etsi *tina* usus in conviviiis, non tamen ad compluvium. Melius, meo quidem iudicio, legi posset: *Et in ea congesta aenea vasa.* nam dictum *Cartibulum*, ab eo, quod gerebat vasa ænea, ut aquales, matulas, fitulas, quas ponebant in ædibus ad compluvium. Isidorus in Glossis: *Castibulum mensa quadrata, pro Cartibulum.* POPMA.

lin. 5. *Urnarium.*] Varro *ταφῆ Μενίππου*: *Sed quæ necessitas te jubet aquam effundere domi tuæ? Si vasa habes pertusa, plumbum non habes? Ad quam rem nobis confluvium? ad quam urnarium? In pavimento non audes facere lacunam, ac humi facis calceos elixos? Antiqui nostri domibus lateritiis paululum modo lapiditus suffundatis, ut humorem effugerent, habitabant. Non vides in magnis peristylliis, qui cryptas domi non habent, sabulum jacere a pariete, aut e xystis, ubi habitare possint? Non vides in publica nostra taberna, qua populus ambulando, perinde ut in arato, porcas reddit? Quæ testimonia quinque ita connecti debere, sententia ipsa satis demonstrat. Ad quorum interpretationem vide Vitruvium lib. 6, cap. 4, in fine: Palladium lib. 1, cap. 9, item in fine.* SCALIG.

lin. 10. *Imburum fictum ab urbo.*] Varro cum ab urinando *Urnæ* veriverbium deduceret, *urinare* quoque, unde esset,

declarabat. In quibus postremis verbis peccatum est ab imperito librario. Quæ ita restituenda sunt: *Urinare, est mergi in aquam in urbem: fictum ab urbo, quod ita flexum, ut redeat sursum versus: ut in aratro, quod est urvum.* Quod enim in *urbem* scriptum esset, non *in urvum*, causa fuit erroris indocto librario, ut sæpe accidisse alias admonuimus. Est autem *urvum*, sive *urbum*, (utrumque enim invenimus) τὸ ἀνάσμιμον, sursum versus reflexum. Qui in aquam mergitur, ut iterum sursum versus existat, dicitur *urinare*. Quod etymon Varronis, mihi & eruditum valde & verum esse videtur. *Ur-vare* ergo, ita se jactare, ut sursum denuo excitet se. Unde *Amburvare* apud Lucilium dicuntur Salii, qui eo modo corpora saltu reciprocabant,

*Præsul ut amburvat, sic volgu' redandruat inde.*

At in Festo & Nonio mendosissime ille versus legitur hodie. Græce dicitur κυβιστᾶν, id est κολυμβᾶν, interprete Suida: quod Curetes (qui iidem Latine Salii) faciebant. Id aliter dicitur *reciprocare*. Plautus Astraba:

*Quasi tolleno, vel pilum Græcum reciproces plana via.*

Tollenones enim, & pila ruderaria, modo sursum, modo deorsum in opere ipso aguntur. Itaque eleganter & venuste apud Aristophanem, citante Polluce:

Ὡστε κηλώνειον, ἀνακύπτων, καὶ κατακύπτων.

Apud Plautum Pœnolo:

— *sunt Græca celonea: sustolli solent.*

Eodem modo dictum, quo in Astraba, *pilum aut tollenonem Græcum reciprocare*. Quod a nobis ita restitutum est ex veteri scriptura. Ita enim legitur in manuscripto, *Trecæ sunt celonna*. SCALIG. Prior vox supposititia est, & conficta ab hominibus imperitis, qui non videbant, hæc pertinere ad etymon verbi *urinare*, quod deducit ab *urvo*, quia urinatores se flectunt, ut redeant sursum versus, & caput efferant undis: sicut aratri curvatura dicitur *urvum*. Infra: *Alii hoc a curvo Urvum appellant.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 12. *Urbum.*] Marg. Scalig. *bura*.

lin. 13. *Calidum.*] *Caldum.* AUGUSTIN.

lin. 14. *Cacabum.*] Κακάβου meminere Pollux & Athenæus lib. 13. Non enim Latinum est, quod putat Varro. Itidem ineptit de calice, a caldo, non a κύλιξ. SCALIG.

lin. 16. *Sedum.*] Solum, vel folium. SCALIG.

lin. 19. *Arca, quod arcentur fures ab ea clausa.*] Sic Græc.

ci Φωριαμὸν, παρὰ τὸ τοὺς Φῶρας εἶργειν. Cum tamen Erastosthenes ex commentitia fabula deducat originem, in hymno' εἰς Ἑρμῆν:

Φωριαμὸν δ' ὀνόμηναν, ὅμιν κύδε Φῶριον ἄγρην.

Ἐκ τοῦ Φωριαμὸς κληθήσεται ἀνδράποισι.

At potius *Arca* ab *arcendo*: quod *arcere* apud veteres significaret *confinere*. Unde *arcus* in fornicato opere παρὰ τὸ ἀρκεῖν. SCALIG.

lin. 20. *Armamentarium* ] Marg. Scalig. *armamentum*.

lin. 29. *Vestis* &c.] Potest & ita legi: *Vestis a velis: vel ab eo, quod vellus lana tonsa universæ ovis: id dictum, quod lanam vellebant: ex lana autem facta vestis*. Certe ea mens est Varronis. Tamen quis *Vestem* a Græco deduci dubitarit? At Varro, quod *vestis* ex *lana*, *lana* autem *vellus* diceretur, idcirco *vestem* vocatam ait. φεῦ τῆς δεινότητος. SCALIG.

### ;) Pagina 37.

lin. 1. *Contineret.* ] Marg. Scalig. *retineret*.

lin. 5. *Rica.* ] *Ricam* Festus ex Granii sententia ait esse muliebrem cingulum capitis, quo pro vitta Flaminica redimeretur. Apud Gellium lib. 10, cap. 15, ubi de Flaminica loquitur, *Et quod virica surculum de arbore felici habet*, scribendum, *Et quod in rica surculum de arbore felici habet*. Surculum autem eum intelligit, quem vocabant *Inareulum*. Is erat e Punico malo, ut ait Festus. Ego vero puto, ex omni felici arbore. Non referam hic, quæ perperam ad hujus loci emendationem attulit Cælius Rhodiginus. SCALIG. *Rica* est proprie *virgineum flammum*. Turpilius: *Interea aspexi virginem in capite gestantem riculam indutam ostrinam*. Græci poetæ καλύπτρην. Apud Germanicum, ubi loquitur de Erigone,

— ore

*Velato tristique genas abscondita ripa.*

lege *rica*, non *ripa*. IDEM.

lin. 8. *Capitium* — quod capit pectus. ] Idem Varro de Vita populi Rom. lib. 4: *Neque id ab orbita matrum familias instituti: quod ea pectore ac lacertis erant apertis, nec capitia habebant*. Plane hic capitia pectori tegendo, non capiti, ut voluit Nonius: videturque esse, quem Græci μασχαλιστήρα vocabant. Erant & ad vincendum pectus strophia, & fasciæ, de quibus Terentius intellexit, de puellis loquens, quas matres student esse

*Demissis humeris, vinclo pectore, ut graciles fient,  
Si qua est habitior paulo, pugilem esse ajunt, deducunt  
cibum.*

Nam fasciis illis ὀμαλοῦς & æquos humeros reddebant, cum contra in pugilibus sint torosi. Xenophon: ὅσπερ οἱ πύκται τοὺς μὲν ὠμούς παχύνονται, τὰ δὲ σκέλη λεπτύνονται. Ergo strophio tumorem papillarum cohibebant, fasciis illis humerorum castigabant superfluum, & quasi luxuriantem καὶ σφριγῶντα habitum. Itaque apud Ovidium,

*Conveniunt humeris tenues ameletides albis,  
ego lego omaletides. ὀμαλήτιδες enim videntur vocatæ esse,  
quod iis æquabantur humeri & complanabantur. SCALIG.*

lin. 15. *Calculam, ac crocotulam.] Aut. Plaut. in Epidico.  
AUGUSTIN.*

lin. 16 sq. *Vocabula apparent esse Græca, ut ἄσβεστον.]  
Vulg. Vocabula apparet esse Græca, ut ασβυστον. Hic non me-  
lior editio Romana, quam vulgata prior: quin etiam vetus me-  
lior. in ea legitur abaston. Ex quo isti interpolatores mirifici  
fecerunt asbysston, asbestos. Quasi vero id lini genus inter  
vestimenta annumerandum sit: & non potius ex eo mappæ  
conficerentur, non vestes. ne mihi interim obtrudant, quæ de  
eo Plinius, Pausanias, & Stephanus scripserunt. Ego meher-  
cule illam lectionem supposititiam rejicio; hanc autem, quam  
ponam, germanam esse quovis pignore contenderim: *Ut  
ambustum Amictus dictum, quod amjectum, id est circumjectum.*  
Accedit ejusdem Varronis auctoritas ex libro 6: *Ambagio,*  
inquit, *dicta, ut Ambustum, quod circum ustum est. Festus:*  
*Amiternini, qui circa terminos provinciæ manent: unde Ami-  
ciri, Amburbium, &c. Dictionem vero Græcam hic deside-  
rari qui putarunt, moti sunt præcedentibus verbis, ubi dicit  
Varro, vocabula vestium multa esse Græca, &c. SCALIG.**

lin. 19. *Quod vestes] Marg. Scalig. quo.*

lin. 21. *Antiquissimi amictui ricinium] Legendum amictuis.  
SCALIG.*

lin. 24. *Paria.] ἡ διπλοῖς. In vita Aureliani imperatoris,  
Mantelia duo Cypria, paria duo. Ab eo, quod pares olim di-  
cebantur duo. Festus: Paribus equis, id est, duobus, Romani  
utebantur in prælio. Intelligit enim ἀμφίππους equites. Unde  
pararium illud æs dicebatur, quod duplex equiti dabatur pro  
duobus equis: Græce κατάσταισις. vide Suidam. Ab eadem  
mente Pararius Senecæ, προξενητής, quod inter duos stipu-  
lantes esset μεσεγγυητής. SCALIG.*



lin. 25. Παραπλεκεία.] Vulg. *Paraprechy*. Hesych. παράπηνχυ, τὸ ἰμάτιον τὸ παρ' ἐκάτερον μέρους ἔχον πορφύραν. Pollux lib. 7: τὸ δὲ παράπηνχυ, ἰμάτιον ἦν λευκὸν, πῆχυν πορφυροῦν ἔχον' παρυφασμένον. Et lib. 4 ita lege: συρτὸς πορφυροῦς, παράπηνχυ λευκὸν τῆς βασιλευούσης. In eodem: τοῖς δὲ παρασίτοις πρόσεστι καὶ στλεγγίς, καὶ λήκυθος, ὡς τοῖς ἀγροίκοις λαγωβόλον. ἐνίαις δὲ γυναιξὶ καὶ παράπηνχυ, καὶ συμμετρία. In quibus etiam verbis Pollucis, quod attribuitur παρασίτο στλεγγίς καὶ λήκυθος, ita est accipiendus locus Plauti ex Sicho:

*Aut perjuratiunculas parasiticas,  
Rubiginosam strigilem, ampullam rubidam,  
Parasitum inanem, quo recondas reliquias.*

Ex his igitur potes videre, inepte mutatam esse lectionem in editione Romana, in qua παραπλεκεία pro *paraprechy* suppositum est. SCALIG.

lin. 26. *Læna*, quod de lana.] *Lænam* Varro censet dictionem esse puram putam Latinam. Strabo Gallicam lib. 4. ubi sic de Gallia populis: Ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς σάγους ἐξυφαίνουσιν οὗς λαίνας καλοῦσιν. Festus Tuscam, vel Græcam: quod postremum verisimilius est. *Læna* enim nihil est aliud, quam Græcorum χλαίνα, id est, παχὺ ἰμάτιον καὶ χλαίνον. ΡΟΡΜΑ.

lin. 29. *Aut colendi.*] *Aut colligendi.* ex conjectura. AUGUST.

lin. 30. *Sarculum a ferendo ac sarriendo.*] Lege, *serando*. ut lib. 6 *Sarrire* a *serare*, id est, operire, dictum. *Serare* significat claudere, operire. SCALIG.

## Pagina 38.

lin. 2. *Rutrum.*] Hic significat, quod Græce κρωπίον. Varro apud Nonium: *Rutro caput displanavit*. Imitatus est Pherecydem, qui dixerat, τῷ κρωπίῳ παίσας ἀπέκτεινε. Significat & hostorium: quod Græce ῥόχανον. Lucilius:

*Fruentarius est, modium secum atque rutellum  
Unum adfert —*

*Ruere* enim est, modio cumulum adæquare. Cicero Attico, lib. 16: *De laudibus Dolabellæ deruam cumulum*. Plautus: — *aris acervos ruit*. ἐπιμετρεῖ scilicet. Horatius idem intellexit: *Ut metiretur nummos*, id est, Etiam si modis metiretur & rueret acervos nummorum. Est enim proverbium, ἀργύριον μεδίμνῳ ἀπομετρεῖν. Xenoph. Ἑλλήν. γ'. SCALIG.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

sonesitæ ita vocant falcem? aut quinam Chersonesitæ κατ' ἐξοχὴν dicuntur? Nam, num & alii præterea Chersonesitæ? Nisi in ultima Italia ea pars Chersonesi nomine intelligitur, quæ pertinet ad Leucopetram. Quod si verum esset, facile inducerer, ut hic legendum putarem *Zanculas*: quod sciam, eam partem Italiæ cum Sicilia ita vocasse *falcem*. Nihil autem affirmare possum. Fortasse legendum: *Has falcillas chermes Pœnice dicunt*. Scio enim, *Chermes falces* vocatas olim a Syris & Phœnicibus, quorum colonia sunt Pœni in Africa. Et fieri potest, ut hoc dixerit Varro ex Magonis libris, qui Pœnice scripti erant de re Rustica. Hæc vero asseverare ut vera volumus. Scimus tamen, ex ejusmodi conjecturis sæpenumero veritatem erutam fuisse. SCALIG. Suspicio legendum: *Has fascillas germinificæ dicunt*, vel potius, *phancillas*. *Falces* sirpiculæ sunt, quarum usus in vinea ad præcidenda ligamenta, quibus alligantur fasces, incisi fustes, faculæ. Cato de Re rust. *Falces vineaticas sex, sirpiculas quinque*. has falces germinificas vocabant *fascillas*, a *fasce*, vel *phancillas*, detorta voce, ut ego arbitror, a Græco φάκελος, quod fascem vel manipulum significat. *Germinifica*, qui germina & surculos arborum desiccat, ut *sœnifica*, qui sœnum. Varro de Re rust. *Falcibus conselandæ, quæ sœnificæ præterierunt*. POPMA.

lin. 30. *Pistrinum*. L & S &c.] Locus ita legendus, ejecto glossmate: *Pistrinum, & Lucilii pistrina & pistrinx*. Nam in margine primum fuit notatum, *L & S inter se sæpe commutant*. vide post in 6 de R & S: quod postea in contextum orationis irrepsit, & varie fuit interpolatum. *Piso & pinso* veteres dixerunt: inde *Pilum*, in quo *far pinsunt*, mutato S in L. Pomponius: *Neque molis molui, neque pilis pinsui*. *Pistrina & Pistrinx* dixit Lucilius, ut constat ex Charisio lib. 1, & Festo in dictione *Mamphula*. POPMA.

ead. & sq. *Inde post in urbe Lucili &c.*] In excusis antiquis legitur sine præpositione *in*. Quæ procul dubio ab aliquo audaci hic temere inculcata fuit, & totum locum hunc obscurabat; qui ita legendus est: *Inde pistor, vel Lucilii pistrina, vel pistrinx*. Nam qui primum lectionem corrupit, fecerat, *Inde post urbe*. Deinde *in urbe* degeneravit. Citavit testem Lucilium de pistrina, & pistrice, vocibus; quasi minus usitatis. De pistrina quidem Charisius lib. 1, *Pistrinum*, inquit, *neutro dicitur*. Sed Lucilius lib. 26 feminino extulit:

*Media a pistrina ad tabernam referens.*

De pistrice non ita obvium. Incidimus tamen in versiculum

Lucilii, qui eam vocem usurpavit: & nisi fallor, est ille, quem Varro intellexit. Exstat autem apud Festum dictione *Mamphula*:

*Pistricem validam si nummi suppeditabunt,*

*Addas empleurum mamphulas quæ sciat omnes.* SCALIG.

Idem pro *Lucili* in margine *locelli*.

Pagina 39.

lin. 1. *Trapedes a terendo, nisi Græcum.*] *Τραπεῖν*, τὸ ληνοπατεῖν. Ὀδυσσ. η,

*"Ἄλλας δὲ τραπέουσι, πάροιθε δὲ ὄμφαιες εἰσί.* SCALIG.

lin. 2. *Molæ a molendo.*] Immo contra. Itaque videtur scripsisse *a molliendo*. Subjicit enim, *Harum motu eo coniecta molliuntur*. Similis error in *Truculento* Plauti:

— *meretriculis molliendis rem coegit.*

*melius molendis.* — *Non alienas Permolete uxores* — Horat.

Putarunt nonnulli, apud Theocritum τὸ *μυλλεῖν* idem significare: at eos maxime arguit scriptura, quod scriptum sit duplici λλ. Deinde *μυλλεῖν* non *molere* significat, sed *suere*. Unde Latini veteres *mullare* dicebant, pro *suere*: & *mulleos* calceos, a *mullando*. Itaque Theocrito τὸ *μυλλεῖν* est, quod usitatus dicitur *περαίνειν*. Unde *subulones* vocavit Lucilius *pædicones* apud Ausonium,

*Lucilii vatis subulo, pullipremo.*

Ergo *molere* non est τὸ *μυλλεῖν* Theocriti. Porro Varro apud Nonium videtur in obscœnum significatum accepisse. *Hic alius*, inquit, *tibi molit ac depfit*. *Depfere* enim etiam obscœnum verbum: ut etiam Cicero ad Pætum ostendit. Apud Catullum vero mendum est:

— *Patruī perdespuit ipsam uxorem.* —

legendum enim *perdespuit*. SCALIG.

lin. 3. *Vallum.*] Marg. Scalig. *Vannum*.

lin. 4. *Volant inde levia.*] Ἄχνη, ἀχυρμιαί. *Vallus* vero ex *vanno* ὑποκοριστικῶς. SCALIG.

lin. 9. *Tragula.*] *Trahula* puto scribendum. ὑποκοριστικῶς a *Trahea*, vel *Trahes*. *Tribulaque, traheaque*, Virgilius. SCALIG.

lin. 10. *Sirpea.*] Lucilius: *Tintinnabulum abest hinc, sirpiculæque olerorum*. Est autem vehes ex crate. Sunt enim hic duo genera vehiculorum, *sirpea*, aut *sirpiculæ*, & *tintinnabulum*. De *sirpeis* habes hic apud Varronem. De *tintinnabulo* non ita cognitum omnibus. Plautus *Pseudolo*:

— *lanios inde arcessam duo cum tintinnabulis.*

*Eadem duo greges virgarum indidem ulmearum adegero.*

Quod tamen vocabulum scholasticorum & grammaticorum nationi antea ignotum fuit. SCALIG.

ead. *Quæ virgeis firpatur, id est, colligando implicatur.] Quæ junceis.* AUGUSTIN. *Sirpare a sirpo, σχοίνω, ex quo omne πλέγμα fiebat. Unde quæstiones obscuræ sirpi olim Latinis, Græcis vero γρίφοι dicebantur: quod ut γρίφοι erant πλέγματα ἀλισυτικά ex sirpo, ita etiam ex sirpis nassæ piscatoriæ, quæ dicebantur sirpiculæ, ut Plauto, Lucilio, & Propertio. Itaque improbe fecerunt, qui apud Gellium ex sirpis scrupos fecerunt.* SCALIG.

lin. 15. *Arcera.] Puto in Epistola ad Marium legendum arcerrarum, pro eo, quod hodie legitur Craterrarum. Ubi sane crateræ opus non erant, sed plaustra & carpenta.* SCALIG.

lin. 22. *Oppidum &c.] Turnebus affert ex veteri scriptura, sed plura de suo. Melius ita putem: Maximum ædificium est opidum, ab ope dictum, quod mœnitur opis causa, ubi sunt: & quod opus est ad vitam gerendam, ubi habitent tuto, opida. Quod opere mœnibant mœnia, quo mœnitiis essent. Quod exaggerabant, aggeres dicti, & quod agger contineret mœrum. Quod mœniendi causa parabatur mœnus, quo sepiebant opidum, eo mœnere Mœnus. In summo pinnae, &c.* SCALIG.

lin. 25. *Quo munitius.] Quo muniti.* AUGUSTIN.

lin. 29. *Quas insigniti milites.] Vereor, ne legendum sit, quas insignia, nam insignia sunt οἱ λόφοι gladiatorum & militum. Virgilius:*

— *Inde volans secum abstulit hasta*

*Insigne.* — SCALIG.

lin. 30. *In gladiatoribus Samnites.] Cur ita vocatum genus id gladiatorum, vide Livium lib. 9. Possunt & dici a Samnite quodam, qui primus scuti usum invenit, quod gestabant gladiatores. Auctor Clemens Alexandrinus Stromate 1. Athenæus sequitur opinionem Livii, cujus hæc verba ex lib. 6, ubi de Romanis loquitur: Ἐλαβον δὲ καὶ παρὰ Τυρρηνῶν τὴν μάχην φαλαγγηδὸν ἐπιόντων, καὶ παρὰ Σαμνιτῶν δὲ ἕμαθον θυρεοῦ χρήσιν.* SCALIG.

## Pagina 40.

lin. 3. *Riu multa.] Marg. Scalig. ut multa.*

lin. 21. *Cognominatum.] Nominatum.* AUGUSTIN.

lin. 28. *Fundula a fundo, quod exitum non habet, ac pervium non est.*] Græcismus, ὄθεν οὐκ ἐξίτά. Alii, *Pervia non est*: sed non affecuti sunt modum loquendi. SCALIG.

## Pagina 41.

lin. 5. Μακελλώτας: — *ostia hortorum.*] Cum ait *macellotas hortorum*, θύρας, id est, *januas & fores*, subaudiri debere existimo: cum μακέλλους ait, eo nomine *septa, claustra & munimenta* intelligit. TURNEB.

lin. 6. Μακέλλους. ] Μάκελλα, τὰ δρύφακτα καὶ φραγμοὺς interpretantur. Unde *maceria*. SCALIG.

ead. & sq. *Secundum Tiberim ad Junium.*] Vertranius, *ad Junonium*. Sed fortasse neque Varro de illo foro intelligit, quod erat in regione palatii, sed de illo, quod erat trans Tiberim, ubi Volcanalibus piscatores pro se animalia in ignem projiciebant. Nam quod dixit *Secundum Tiberim*, id valet, ultra Tiberim: ut alibi Fanum Fortis Fortunæ ait esse secundum Tiberim, quod in Transtiberina regione fuisse certum est. Quamquam non puto omnino, secundum Tiberim, esse ultra Tiberim, sed ad ripas Tiberis. neque Janus, vulgo Junonius dicebatur, sed tantum in Pontificalibus indigitamentis. Quod si Varro intellexit de eo, quod erat in Palatina regione, ego legerim, *ad Janium*, ut *Dianium, Minervium*. Quid quod & trans Tiberim in ea parte urbis erat etiam ara Jani? Quare pro, *ad Junium*, ego puto legendum, *ad Janium*. SCALIG. Docti viri putant legendum *ad Janium*, quod Jani templum vel ara fuerit in Transtiberina regione: cum tamen P. Victor. cum foro Piscario jungat forum Cupedinis, quod non ultra Tiberim, sed ad ripas Tiberis fuisse constat. Ego arbitror, locum corruptum esse, qua a lectione, qua a distinctione, atque ita restituendum: *Secundum Tiberim altilium forum, Piscarium vocant*. Quam lectionem confirmat testimonium Plauri. Origo mendi ex affinitate literarum D & L, *adtilium pro altilium*. ΡΟΡΜΑ.

lin. 8. *Ad corneta forum cupedinis, a Cupedio.*] In chi-rographo reperio *a fastidio*, quod a fastidiosis & delicatis ex-peruptur lautitiæ ciborum & cupediæ. *Cupedius* tamen magis probatur, a quo appellatum sit illud forum, qui in libro Varronis rerum humanarum, *Cupes* appellabatur. Illic enim fori Cupedinis & Macelli appellationes ductas narrabat a Numero Equitio Cupe, & A. Manio Macello latronibus. TURNEB. In hoc quoque fallitur Varro, ut de macello. Nam ut illud a

*maslandis* pecoribus, ita & hoc quoque a *cupediis*. Quæ dicta sunt quasi *Caupedia*, ut *laura*, *lura*, *claudus*, *cludus*: *clauda anis* apud Plautum. Itaque *Cupedia*, omnia lautiora esculenta venalia, a *cauponando*. *Cauponari* enim non de una tantum re, ut nunc, sed ad multa quoque alia extendebatur: ut *καπηλεύειν* Græcum. Itaque Ennius dixit *Cauponare bellum*: quod ex Æschylo desumpsit, qui dixit, *οὐ καπηλεύων μάχην*. Quare *Cupo*, *caupo*, *Cura*, *caura*. Apud Ciceronem in *Pisonem*, *Panis & vinum*; a *propola*, & de *cura*. Significatur, eum nunquam de penu & promtuariorum vivere, sed de *caupona*. quod Horatius vocat *numerato vivere*. *Curam* vocavit, quam Virgilius *Coram*: *Cora Syrisca*, &c. Ut a *πίθηκος*, *πίθων*, a *κάνθηλος*, *κάνθων*, sic a *κάπηλος*, *κάπων*. Unde Latine *Caupo*, qui & *Coro*. SCALIG.

lin. 16. *Lacum Curtium & Curtio*.] Apud Sudam monachum, quidam Græculus (veretur, ne ipse quoque monachus) describens hanc historiam, posteaquam satis ex fide, ut existat in monumentis Latinis, eam narravit; mox aliam historiam cælo Latino incognitam refert, his verbis: *συνελθούσης δὲ τῆς γῆς, ἠρωϊκὰς τιμὰς τῷ ἀνδρὶ κατὰ μέσσην ἀγορὰν Ῥωμαῖοι ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐπιτελεῖν διέγνωσαν. τὸν τε τόπον Λίβερνον ἐκάλεσαν, βωμὸν οἰκοδομήσαντες. ἐξ οὗ δὴ καὶ Βιργίλιος τὴν ἀρχὴν ἐποίησατο*. Primum non colebant Curtium Romani, neque ara ei posita fuit. Nam, si ita esset, quare dubitaret Varro, unde ille locus Curtius diceretur? Deinde, quod locus ille Liburnus diceretur, nemo, qui hanc historiam tractavit, meminit: Varro, Plutarchus, Livius, Valerius, alii. Postremo, quis ferat mentientem de Virgilio? Tantum enim abest, ut Virgilius ab eo poema suum auspicatus sit, ut etiam nunquam ejus mentionem fecerit, nisi in Culice. SCALIG.

lin. 18. *Nec quod is C. Ælius Stilo secutus*.] Al. *Nec quod is Cornelius stilo secutus*. cum ita ait, indicat, Cornelium historicum stilo & scripto non idem scripsisse. alii non sane ineleganter emendant, *Ælius stilo secutus*: & infra eodem modo legendum censent, *Ælius & Lutatius*. quorum ego sententiæ subscriptorem adstipulatoremque libenter me tulerim: quamquam *Cornelius* a me non improbatur. TURNEB.

lin. 21. *Deum Manium Postulionem postulare, id est, civem fortissimum eodem mitti*.] Lege: *Postulionem postulare, civem fortissimum eo dimitti*. *Postulionem*, pro *postulationem*. *Deum Manium*, *Summanum*. *Postularia* ostenta, fulgura, prodigia vocabant, quæ neglecta fuerant, nec procurata: ideoque ex:

piatione indigebant. Cicero: *Quod eodem ostento Telluri postulatio deberi dicitur.* SCALIG. Al. *Postilionem postulare.* Doctissimus amicus noster, quem semper vivum ante coluimus, & nunc etiam memoriam amplectimur, hic legit: *Deum manium posti leonem postulari.* Quam ego ut ingeniosam non possum non valde commendare. Tamen quo nititur, ut conjecturam suam tueatur ille? *Postes*, inquit, sunt fores. Lucretius:

*Cernere res animus sublatis postibus ipse.*

Quod sane verum est, sed aliud est foris, quo janua operitur, aliud janua ipsa. Ita hic specus, seu hiatus ille, qui patebat in foro, non poterit dici *postis*. nam potius *postis* diceretur id, quo operiretur hiatus ille, igitur non esset amplius specus. Quare non est, quod ullam hinc sperare posset victoriam, nullo enim modo sententia ejus hac quidem in parte obtinere poterit. Esto. Tamen quod dicit Lucretius. plurali numero, id non ausus esset singulari. Igitur neque hac parte defendi poterit doctissimus vir. Sed nihil mutandum est. Non meminerat ipse verba esse solemnia prisca ex formula augurum, *postilionem postulari*. non enim sunt Varronis. *Postilio* quippe est *postulatio*, ut etiam in meis antiquis glossis reperio. Populus igitur Romanus postulabatur postulationem Deum manium. quænam ea est? sacrificium humanum, hoc est, quod fiebat capite & vita hominis: nam inferorum sacrificium antiquitus Romanis fiebat capite humano, Jovi Latiari & Saturno. Sed quod obscurum esset, quid sit sacrificium, seu postulatio Deum manium, interpretantur augures, hominem fortissimum scilicet eo demitti. Sane nihil omnino hic mutandum, sed antiquitas interpretanda. Ubi præterea ἀρχαϊσμός notissimus est, *postulari postilionem*: ut, *Ego nihilominus hoc exigor portorium.* Vide Gellium. De *postilione* autem quid dubitemus, cum sciamus, *postulationes* & *postularia* sacra esse ea, quibus procurantur expiationes ostentorum, ut supra annotavimus ex Cicero? IDEM. Multas dictiones contractius, quam nos eas efferrimus, vetustissimi protulerunt, ut *surpio*, *porgo*, *dortium*, *prosurripio*, *porrigo*, *divortium*. Similiter *postilio* pro *postulatio* in augurum libris, *Deum manium postilionem postulare*: qua responso significabant, ob neglectam religionem votorum aut sacrificiorum *Sumanum Deum postulare expiationem*, id est, vitam civis fortissimi. Est autem *postulatio*, expiatio, quæ Diis placandis debebatur. Cicero de Haruspicum responsis: *Quod eorum ostento Telluri postulatio deberi dicitur.* Arnob. lib. 4: *In caerimoniis vestris rebusque divinis postulationibus locus est.* Ter-



tullianus dixit *postularitas* in libro de Corona militis: *Concordia seculi, honores, solemnitates, postularitates, falsa vota.* POPMA.

lin. 24, *A Concordiæ versum.*] Vulg. *a Concordia conversum.* Lege: *Ad Concordiæ conversum.* Eo enim conversum supplices manus protendisse colligimus ex Livio: *Silentio, inquit, facto, templa Deorum immortalium, quæ foro imminent, Capitoliumque intuentem, & manus nunc in cælum, nunc in terræ patentis hiatum ad Deos manes porrigentem, se devovisse.* Formula devotionis, quantum ex aliis imitari potuimus, plus minus ita concipi poterit: *Jane, Jovis pater, Marspiter, Quirine, Laes, Divi novensides, Dii indigetes: Divi, quorum est potestas populi Romani Quiritium, meique: Diique manes, sub vos placō, venerorque: veniam peto, obsecroque, uti populo Romano Quiritium vitam salutemque prosperetis: uti ego axim præ me formidinem metumque omnem, caelestium infernumque omnium diras, sicuti verbis nuncupasso: ita pro re publica populi Romani Quiritium, vitam salutemque meam Diis manibus, Tellurique devoveo.* Decium quoque filium exemplo patris se pro patria devotentem introduxerat in Prætextata L. Attius, cui Æneas seu Decium nomen fecerat. Atque hæc verba citata a Nonio, non obscurum est ab ipso proferri:

*Patrio exemplo me dicabo: animam devorabo hostibus.*

Deinde posuerat formulam devotionis, quæ hæc est:

*Te sancte venerans precibus invicte invoco,*

*Portenta ut populo patriæ verrunces bene.*

Ac nescio, an idem intellexerit Ennius Annali 6:

— *audite parumper,*

*Ut pro Romano populo prognariter armis*

*Certando, prudens animam de corpore mitto.* SCALIG.

Legendum: *Ad Concordiæ versum.* Mos enim vetus & solemnus in devotionibus, ut precantes adspicerent templa Deorum, & ad illa versi, se morti offerrent. Livius de eodem Curtio: *Templa Deorum immortalium, quæ foro imminent, Capitoliumque intuentem, & manus nunc in cælum, nunc in terræ patentis hiatum ad Deos manes porrigentem se devovisse.* *Ad Concordiæ versum,* antiqua locutio, quam etiam Priscianus accurate observavit. Varro lib. 5: *Sol ad nos versum;* & lib. 8: *A bruma versum contraria parte.* Cæsar de Bello Gallico lib. 6: *T. Labienum cum legionibus tribus ad Oceanum versus.* idem lib. 6: *Movet in Arvernos versus.* Sallustius Catilina: *In Galliam versus castra movere.* POPMA.

lin. 31. *Curtium in locum.*] Prior vox redundat; nisi ele-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



δὴν funem aut restim significare, sed nerviam, aut fiduciam. Puramus vere legi: *Itaque dicunt milites ad vectim, quem circumeunt ludentes.* Nam Cornicularia, nomen comoediæ, facile indicat, *milites* legendum esse. Ludunt milites, ut apparet, qui palum ad terram destitutum, seu vectim circumeant, vocentque illum ideo *Circum*. Ex qua circuitione Varro etymologiam suam probare conatur. Quamquam translatio potius est. in eundem enim sensum Plautus ipse *Milite* translate dixit: *Jam est ante ædis Circus, ubi sunt ludificandi mihi.* Est enim idem jocus, qui in *Cornicularia*. Posidippus item apud Athenæum eadem translatione lusit:

Ἰππόδρομος οὗτός ἐστι σοὶ μαγυρικῆς.

Quod autem hic vectim in terra destitutum esse cognoscimus, quem milites circumeunt, fortasse est ex vulgato exercitamenti genere in militia veteri: quod milites ad palum se exercent. Qui locus veteribus *Palaria* dicebatur, ut ait Charisius: Nam alioqui, cum singulari congressu duo se exercebant, locus *Batualia*, ipsi *Batuatores* dicebantur. *Batuere* enim, ferulis velitari, aut verberare, ut apud Suetonium in Vespasiano legimus. Tamen Cicero posuit inter κακήφρατα in erudita illa epistola ad Pætum. Quia Syracusane βατεύειν dicebatur, cum mas inhit feminam. Theocritus:

— Ὅκκ' ἐσορῆ τὰς μνηάδας, οἷα βατεύνται.

Varro proprie dixit insilire equilam. Quare cum Vertranius alibi dixerit, hanc vocem Latinam non esse, videndum est, num putet apud Ciceronem barbata, vocabula exstare, quæ ipse mutare velit. Nos certe longe aliter rem se habere ostendimus ex illo Ciceronis loco, qui, antea obscurus, a nobis illustratus est. SCALIG.

lin. 26. *Quid cessamus ludos facere? Circus noster &c.* ] Trochaicus est, in quo miles, quem circumeunt ludentes, vocatur figurate *circus*. TURNEB.

lin. 31. *Magistratus misit.* ] *Magistratus signum misit.* Ex libris. AUGUSTIN.

ead. *Quod a muri parte pinneis turribusque carceres olim fuerunt. Scripsit poeta &c.* ] Lego: *Quod a muri ——— olim fuerunt, scripsit poeta;* aut, ut in vetere reperio editione, *a Murtis parte.* Nam illæ pinne & turres oppidi quandam speciem præ se ferebant. Equidem posteriorem scripturam veriore melioremque credo; sed priorem tamen damnare non ausim. TURNEB. Pro poeta marg. Scalig. *Ennius.* Ita fortassis scripsit Ennius in *Annalibus*:

*Insidit curram Dictator, ubi oppidum adusque  
Pervehitur.*

Sed Varro in referendis testimoniis poetarum numeros versuum negligit sæpissime, nonnunquam etiam verba commutat, ut illud Terentii Adelphis:

*Hoc patrium est potius consuefacere filium,  
Sua sponte recte facere, quam alieno metu;*  
ipse ita refert: *Satius esse, sua sponte recte facere.* & ex eadem fabula:

*Obsonat, potat, olet unguenta de meo;*  
hic est:

*Scortatur, potat, olet unguentum de meo.*  
Item Plauti Pseudolo:

*Non prorsus, verum ex transverso cedit, quasi cancer solet;*  
ita adducit; *Ut transversus non provorsus cedit.* POPMA.

### Pagina. 43.

lin. 3. *Intimus circus ad Murtium vocatus]* Lego: ad *Murtim*, ut modò, a *Murtis* parte. Venus autem primum *Murtea*, postea *Murtia* vocata est. Plinius: *Quin & ara vetus fuit Veneri Myrtæ, quam nunc Murtiam vocant.* Est & Arnobio *Murcia* segnium Dea. *Murtiæ* meminit Tertullianus in libro de Spectaculis, quam esse *marmoris* Deam dicit, ubi fortasse *marcoris* scribendum est. *Murtiam enim Deam marmoris volunt, cui in illa parte ædem vovere.* TURNER. Pro *Murtium* marg. Scalig. *Murcis*. Rectius legas: *Murtum*. *Murtum* vocabant initio a *murteto*, quod ibi proximum erat: postea *Murtum*; in quo Procilius putabat allusum ad urceos, quia is locus inter figulos esset. Sic Venus *Murtia* primum cognominata fuit, deinde *Murcia*, auctore Plinio. Augustin. de Civit. Dei lib. 3: *Deam Murciam, quæ præter modum non moveret ac faceret hominem, ut ait Pomponius murcidum, id est, nimis desidiosum & inactuosum.* Ejus sacellum fuit ad Circum sub monte Aventino, qui ante *Murtus* vocabatur, ut tradit Festus. hinc *aræ Murtiæ*, quarum meminit Plinius lib. 2; & *Murtiæ metæ*, idem locus, qui Varroni *Ad Murtum*. Tertullianus de Spectaculis: *Consus, ut diximus, apud metas sub terra delitescit Murtias, has quoque idolum fecit. Murciam enim Deam marcoris volunt, cui in illa parte ædem vovere.* POPMA.

lin. 5. *Alii esse.] Alii inesse.* AUGUSTIN.

lin. 10. *Ludis Tauriceis.] Reperio, Ludis tauriis;* quod ut

leve & exiguum, ut multa alia, sane præterire debui, & piget adscripsisse. TURNEB.

lin. 18. *Qui ad senatum essent missi. Is Græcostasis appellatur à parte, ut multa.*] Sic distinguo: *Qui ad senatum missi, is Græcostasis, à parte, ut multa.* TURNEB.

lin. 31. *Coacervata & confuta.*] In alijs libris est *conseptra*: quæ varietas me adducit, ut putem, scriptum fuisse *confipta*. Festus: *Confiptum apud Ennium pro conseptra reperitur.* ΡΟΡΜΑ.

### Pagina. 44.

lin. 5. *Argiletum sunt qui scripserunt ab Argo, seu quod.*] In vetere libro reperio, *ab argula, seu quod*: ut legendum videatur, *ab Argu lapsu*, immo, *ab argilla seu Argo*. Nam utroque modo vocari potuit. TURNEB. Vetus lectio recta est: *Argiletum sunt qui scripserunt ab Argula, seu Argo*. Nam id est ἀπὸ τοῦ Ἀργόλα, ἢ γουν Ἀργου. Stephanus: Ἀργεῖος οὐ παρὰ τὸ Ἄργος οὐδέτερον (ἦν γὰρ διὰ τοῦ ι) ἀλλὰ παρὰ τὸν Ἄργον τὸν κτίστην. λέγεται γὰρ καὶ Ἀργόλας. Ἀριστοφάνης ἠρώσιν:

Οὐκ ἠγόρευον, οὗτός ἐστι γ' οὐκ Ἀργόλας.

Μὰ Δι' οὐδέ γ' Ἕλλην, ὅσον ἔμοιγε φαίνεται.  
καὶ Εὐριπίδης ἐν Πλεισθένει

Ἐγὼ δὲ Σαρδιανός· οὐ γὰρ οὐκέτ' Ἀργόλας.

Turnebus *ab Argu lapsu*. quis dixit illi, eum ibi lapsum fuisse? SCALIG.

lin. 9. *Publilium vicus, & Cosconium vicus, quod ab his vicariis dicuntur ædificati.*] Invenio in antiquo codice, *Publius & Cosconius*, quod ab his vicariis dicuntur ædificati. Vicarii autem sunt curatores viarum. Ante hanc vocem usurpavit Varro: *Quis enim non videt, unde aurifodina & vicarius?* In antiquo lexico scriptum est, *viaculus, ὁδῶν ἐπιμελητής*. sed vel *viarius* vel *vicarius* in eo scribendum censeo. Vicus Publii a Rufo collocatur in ea urbis regione, quæ Via lata dicebatur: Vicus publicus in Alta semita. TURNEB. *Vicariis* se vidisse scriptum in vetusto exemplari admonuit me doctissimus Adrianus Turnebus: ex cuius fide hæc reponimus. *Vicariis* vero, id id, *Ædilibus*. Meminerat hujus vocis & supra in proœmio libri. SCALIG.

lin. 11. *Clivus proximus ad florales usus versus &c.*] Lego: *Clivus proximus a Flora susus versus*. *Susus* pro *sursum* hic dicitur, ut *susum* apud Catonem: *Ita subducito susum ani-*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Titulinam.* Varro Menippea, Hercules tuam fidem: *Non Titulinam, inquam, ego ipse invoco: quod meae aures abs te obsidentur.* Hanc qui invocabant, ferias observabant. Itaque ara ei dicata in Aventino ad tutelam populi Rom. sicuti etiam Tutani extra portam Capenam. Quod quando Hannibal, ut ait Ennius,

*Ob Romam noctu legiones ducere cepit,*  
tantus terror ex quibusdam terriculamentis nocturnis invasit Pœnum, ut inde pedem retulerit. Quo facto fanum ibi consecrarunt, ab eventu *Rediculum* appellatum: Deum vero, cui consecrarunt, *Tutanam*. Ita collegimus illa ex Festo & Plinio lib. 10; hæc ex eadem Satyra Varronis, quam inscripserat, Hercules tuam fidem:

*Noctu Hannibalis cum fugavi exercitum,*

*Tutanus hoc, Tutani' Romæ nuncupor.*

*Hoc propter, omnes qui laborant, invocant.*

Ubi non prætereundum, ex prioris versiculi auctoritate confirmari quoque opinionem Val. Probi, qui obliquorum penultimam producebat in hujuscemodi nominibus Pœnis, Hasdrubal, Hannibal, Hiempsal. De quo exstat integrum caput in Gellianis animadversionibus. SCALIG. Idem in margine, *Tullina*. Quid si *lucos*? qui frequentes in Aventino monte, in quo Ennius poeta habitavit. Sed & paulo ante lin. 22. est in libris veteribus *lignonem Porcius*, pro quo reposuerim *lucum eum Porcius*. is est, opinor, Porcius Licinius, quem de poetis Latinis scripsisse ex Gellio cognoscimus. De Tutulina plura diximus ad Satyram Hercules tuam fidem. POPMA.

lin. 29. *Præterea intra muros.* ] Roma vetus, quam Varro in his libris appellat *Antiquam urbem, antiquum oppidum, & antiquum oppidum Palatinum*, habuit portas, *Mugioniam*, qua pecus in bucita, id est, pascua exigebant; *Romanulam*, qua descendebant ad paludem navigabilem lintribus, quæ palus exsiccata postea mutavit in Novam viam, & locum celeberrimum urbis Velabrum. unde Varro hic tradit, illam habere gradus in Nova via, & lib. 6, Novam viam & Velabrum extra urbem antiquam fuisse non longe a porta Romanula. *Janualem*, quæ semper belli tempore patebat: *Pandanam*, prius dictam *Saturniam*, a monte Saturnio: de qua meminit supra. POPMA.

lin. 30 sq. *Quod ea pecus in Bucitatum antiquum oppidum exigebant.* ] Ne quid dissimulem, aut celem, equidem non intelligo hæc, nec quemquam adhuc conveni, qui intelligere se

fateretur. Hic *Bucitatum* nescio quod oppidum, nunquam fando auditum emendatores condunt. ego potius scripturam falsariam puto, scribendumque, *in buccina tum*, vel potius uno verbo, *imbucinatum antiquum oppidum exigebat*. Varro de Re rustica: *Subulcus debet confuescere, ut omnia faciant ad buccinam: primo cum incluserunt, cum buccinatum est aperiunt, ut exire possint in eum locum, ubi hordeum fusum in longitudine sit*. Hujus etiam consuetudinis in historiis Polybius meminit. Est qui *in bu citatum*, id est, *potum citatum*, interpretetur. TURNEB. Faceffit negotium doctissimis viris hic locus, neque immerito: adeo ut pluribus modis conatus sit Turnebus veram lectionem indagare. sed, ut & ipse ingenue fatetur, frustra tentavit. Nos autem, nisi nostrum nos augurium fallit, nulla pæne immutatione ad veram Varronis sententiam pervenimus. Censemus enim, ut res ipsa vult, ita legendum: *Quod ea pecus in bucita tum antiquum oppidum exigebat*. *Bucita*, seu *buceta* (nam utrumque reperio) glossæ meæ veteres interpretantur *pascua*, ubi cientur boves. Quod glossema non solum nobis mentem Varronis aperit, sed etiam etymon præterea pro cumulo addit. neque semel ita reperi in ipsis glossis. Quod si ipsæ hoc non monuissent, tamen ejus rei semper locupletem auctorem Gellium laudare potui. Is enim lib. 11, c. 1 ita scribit: *Timæus in historiis, quas oratione Græca de rebus populi Rom. composuit, & M. Varro in antiquitatibus rerum humanarum, terram Italiam de Græco vocabulo appellatam scripserunt, quoniam boves Græca veteri lingua ἰταλοὶ vocitati sunt. quorum in Italia magna copia fuit, buccetaque in ea terra gigni pascique solita sint compluria*. Hæc ille, ubi interpolaverunt audaces homines, *buceraque*. Scio equidem, *bucera* esse *armenta*: sed nescierunt ipsi, pasci hic esse non *νέμειν*, sed *νέμεσθαι* passive. Sidonius Epist. 11 lib. 11: *Inter greges tintinabulatos per depasta buceta reboantes*. Quare hoc vocabulum nunc primum excitatur e pulvere & situ, ubi diu ignoratum latuerat. Recte igitur Varro, *Mugionis portam dictam a mugiente pecore, id est bubulo*, quod ea ad pascua sua exigeretur ab antiquo oppido. Quotiescunque historici Romani oppidi mentionem faciunt, nihilque præterea addunt, non dubium est, antiquam Romam intelligi, quam quadratam vocavit Ennius: *Et quibus exstiterat Romæ regnare quadratæ*. Idcirco scribit Liv. lib. 45: *In oppido Minervio duas portas, & muri aliquantum de cælo tactum*. lego: *In oppido Minervii duas portas, vel partes &c.* Ignorat enim doctissimus



Turnebus, quid sit ibi oppidum. Cum tamen sit quadrata Roma, ut diximus, cujus nunc mentionem facit Varro, & in qua porta *Mugionis*, de qua nunc sermo est, fuit. Nam quemadmodum veteres Græci ἀστὺ cum dicunt, intelligunt Athenas κατ' ἐξοχὴν, sic Romani, cum oppidum dicunt, intelligunt vetus oppidum Palatinum; ubi primum Roma condita fuit. SCALIG.

Pagina 46.

lin. 2. *Quæ habet gradus in navalia.*] Vulg. — *In novalia.* Ego profecto, quæ sint ista *novalia*, & qua partē urbis fuerint, apud nullum veterum invenio. Alii *Navalia* legunt. Ubi dupliciter erratur. nam neque ita Latine loquimur; & Varro de quadratæ Romæ portis agit: cum tamen *Navalia* trans Tiberim fuerint, ut cognovimus ex Livio & Plinio. Plane non dubito legere, parva admodum licentia, *Quæ habet gradus in Nova via.* De hac *Nova via* alibi meminit ipse. SCALIG.

lin. 3. *Janualis porta.*] Δίπυλον Ἰανοῦ Plutarcho: & πολέμου πύλη. *Sunt geminæ belli portæ, & Virg. Plutarchus de Fortuna populi Rom. Ἰανοῦ δίπυλον, ὃ πολέμου τῆχην καλοῦσι.* Budæus *fortunam belli* vertit. Non vidit, πύλην, non τῆχην, legendum: præsertim cum in vita Numæ eadem repetat Plutarchus. SCALIG.

lin. 4. *Et jus institutum.*] *Et institutum.* AUGUSTIN.

lin. 5 sq. *Ut sit clausa semper, nisi cum bellum sit.*] Lego: *Ut sit aperta semper* &c. TURNEB. Locus corruptus in omnibus vulgatis editionibus. Veteres habent: *Ut sit aperta semper.* Unde veram hanc lectionem eruimus: *Ut sit aperta semper, nisi cum bellum sit nusquam.* Traditum est memoria, *Pomilio rege fuisse operam & post.* Satis constat, Numam regem instituisse Quirini templum claudere pace pop. Rom. terra marique parta, & aperire tempore belli: & ipsum primum clausisse: bis deinde clausum fuisse, semel T. Manlio Cos. post Punicum primum perfectum bellum; iterum post bellum Adriacum ab Imperatore Cæsare Augusto, pace terra marique parta. POPMA.

lin. 9. *Super lectuleis origines.*] Hæc non cohærent superioribus. AUGUSTIN.

lin. 11 sq. *Ut etiam nunc fit in castris.*] Lecticæ militares dicebantur *Cubæ* Sabina lingua, Græce χαμευνάδες. Plato Συμπόσιο: Τελευτῶντες δέ τινες τῶν Ἰώνων, ἐπειδὴ ἐσπέρα



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



de cervicalibus, aut pulvinis, ἔχεις ἄχυρα καὶ χνοῦν, ait. Latini autem, quidquid tomento inculcabant, vocabant culcitam. unde ei nomen. Itaque céntrumculum, quod Dioscorides πίλημα vocat, id est pulvillum, culcitam appellat Plautus Milite:

*Causiam, inquit, habeas ferrugineam, culcitam ob oculos la-  
neam.* SCALIG.

lin. 21. *Ac.] Marg. Scalig. hac.*

lin. 22 sq. *Pulvinar, vel a plumeis, vel a pelluleis declina-  
runt.]* Lego in antiquo libro: *Pulvinar vel a pluribus, vel a  
pollulis declinatum.* Posterius utique verissimum. *Pulvinaria*  
enim *pollula* & exigua sunt culcitis comparata: sed & ea ha-  
bere plura patresfamilias solent. Cato labellum *pollulum* pro  
parvo, eodem modo dixit. Potest & dici sic vocatum, vel a  
pluribus hominibus, vel a pollulis: idque consentaneum magis  
ejus voluntati videbitur. Pro *pluribus, plumis* edunt formularii  
libri: quos non reprehendo. TURNEB. Scribendum puto,  
*A polulis, Polulæ, seu Polæ, erant pilæ ex aluta, molli to-  
mento farctæ, quibus datatim ludebant in foro. Unde polire,  
pila ludere dicebant veteres. Auctor Festus. Id tractum a Græ-  
co. Nam φαλλὸς Græce significat veretrum, quod gestabatur in  
pompa Liberi. Primum ita vocabatur, quamdiu fieret ex ficu:  
postquam ex aluta rubra fieri cœptus, dictus πολίων. Ab eo Po-  
læ Latinæ, quæ ex aluta fiebant. Et Polimenta, testiculi por-  
corum dicti, postquam ex illo folliculo evaginati erant in ca-  
stratione. Verrius ineptit a politione. Sic a φαλλὸς follis, qui  
& suffiscus in testiculis. Ergo polvinar a polis: quod ex alu-  
taceo scorto. Unde σκύτινα προσκεφάλαια Polluci. Inde co-  
gnomenta Romana, *Polliones & Pollæ.* SCALIG.*

lin. 25. *In heis multa peregrina, ut Sagum, Reno Galli  
quid gaunocumma. ejus sagum, & Amphimallon Græca.]* Locus  
mendosus. AUGUSTIN. Lego: *Ut sagum, Rheno, Gallica:  
gaunace, amphimallum, Græca.* quod additum est, *majus sa-  
gum, interpretatio est hominis ineruditi. Hesychius: Καινά-  
και στρόματα ἢ ἐπιβόλαια ἐττρόμαλλα, id est, gaunacæ sunt  
stragula aut operimenta altera parte villosa. Est & gaunace ge-  
nus pallii ad induendum.* TURNEB. Hæc quoque pariter men-  
dosa leguntur in editione Romana. Quæ tamen non multum  
absunt a vera lectione: *In his multa peregrina, ut sagum,  
reno Gallica: Gaunacum majus sagum, & amphimallon, Græ-  
ca.* Interpretatur Gaunacum majus sagum, quod esset cras-  
simum vestimentum. Aristophanes *Vespis:*

Οἱ μὲν καλοῦσι περσίδ', οἱ δὲ καυνάκην.

Pollux tamen ibi legit κανδίκην. Apud Athenæum lib. 14, αὔνακας ἀμφιβεβλημένοι, perperam pro γαύνακας. Vide Hesych. & Pollucem lib. 6, & Ælianum de animal. lib. 17, cap. 17. Sagum Gallicam vocem esse, Strabo & alii quoque testantur. Plinius ait, inventum Gallorum esse, scutulis sagos dividere. Quas Plinius in sagis Gallorum vocat scutulas, eas πλινθία Diodorus, de iisdem sagis loquens. Ait enim, Gallos sagula ῥαβδωτὰ gestare πλινθίοις πολυανθέσι καὶ πυκνοῖς διειλημμένα, hoc est, quadris & maculis quibusdam reticulate distincta. Nihil enim aliud intelligit per πλινθία, quam quas hodie Galli vocant *lausangias*, quasi *laurangias*, a lauri folio, quod habet rhombi figuram. Explicat & Plinius, qui maculas & plagulas in retibus, vocat scutulas, ut cum de cassibus araneorum loquitur. Item Livius, qui in funda scutale vocat, quod est reticulatum in medio fundæ. Scutulatum sagum igitur, reticulate distinctum: ac propterea virgatum Virgilio & Propertio; non purpureum, quod negatur Servius: nec ab eo, quod ῥάβδοι in vestibus dicerentur αἱ πάρυφοι πορφύραι, quod quidam ex Polluce falso accommodarunt; sed quod maculas in retibus & scutulas vocari ostendimus, id in retibus quoque ῥαβδοειδές Pollux vocat, hoc est, virgatum. Quod cum ita sit, virgati saguli, seu scutulati, sunt reticulati, ac maculis distincti in speciem cancellorum. ἔστι δὲ, inquit, βρόχος, τὸ συνεχές ἐν τοῖς δικτύοις τετράγωνον διάστημα, συνεστηκὸς ἐκ τετάρων ἀμμάτων ὃ τεινομένης τῆς ἀρκυος γίνεται ῥαβδοειδές. Vide, quam aperte macularum τὸ σχῆμα vocavit virgatum. Quod quidam non videns, mutavit, & vertit tanquam legisset ῥομβοειδές: qui sensum quidem Pollucis assecutus est, vim autem vocis ignoravit. Etiam Græci in capite humano consuturas transversas, ut vocat Celsus, ῥαβδοειδεῖς esse dicunt: quod videlicet alia aliam scandat, more cancellorum. Forfan etiam rete quadrangulum vocavit Varro Parmenone, quod ῥομβοειδές. quod τετράγωνον τὸ σχῆμα βρόχων, ut supra Pollux.

*Lepusculi iumentis hoc quadrangulum*

*Dedit Diana, rete nexile, arcyas,*

*Viscum fugelæ, lineamque compedam.*

Reposuimus *arcyas* ex veteri scriptura. *Renones* vocant Galli *pelles* aut *exivias pecudum*. Cæsar lib. 6; item Sallust. apud Servium, & Fl. Sosipatrum. Id videntur accepisse a Græcis, qui ῥῆνας τὰ μῆλα vocant. nam & ipsi Galli aliquando Græ-

ce locuti sunt, ut volunt quidam. In quo monendus mihi est Vertranius, qui non vidit, eam vocem Gallicam esse: & putavit mutandam in *Senones Gallos*. SCALIG.

lin. 27. *Torale*.] Scribe *toral*. AUGUSTIN.

lin. 28. *Torus a torvo*.] *Torus* est quivis funis ex loris retortus: unde nomen habet. Cato: *Funem exordiri oportet longum pedes 72, toros 3. Habeat lora in toros singulos 9, lata digitos 2*. Quod autem toris lecti tenderentur, ab eo toros vocarunt. Herodotus τόνους vocat, τοὺς τόνους ἔϕοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. unde illud Homeri τρητοῖς ἐν λεχέεσσι. SCALIG. *Tori* erant lecti altiores illustrium personarum. Virg. lib. 2 *Æneid*.

*Inde toro pater Æneas sic orsus ab alto.*

& lib. 6:

————— *lucent genialibus aliis,*

*Aurea fulcra toris.*

Hinc Varro *torum* putat dictum a *torvo*, quasi *tuorum*, quod sit in promptu, & propter altitudinem facile possit videri, sicut ante: *Turres a torvis*, quod hæc prospiciunt ante alios. nimis coacte. Aptius lib. 1 de Vita populi Romani: *Quod fronde lecticas struebant, ex ea herba torta Torus appellatus*. POPMA.

lin. 29. *Ab hac similitudine Torvinus*.] Lego: *Ab hac similitudine torulus*. TURNEB.

lin. 30. *Quia simplici scansione scandebant in lectum non altum*.] Lego: *Qua simplici &c*. TURNEB. Vulg. *Quia simplici scansione scandebant in locum non altum*. Altiores enim cubiculares lecti, quam triclinares, ut idem videtur innuere lib. 7: *Quod si esset analogia petenda in supellestite, omnes lectos haberemus domi ad unam formam: & aut cum fulcro, aut sine eo: tum ad tricliniarem gradum, non ad cubicularem*. Unde proverbium Varronis apud Nonium, *Fulmentum lectum scandit*: fortasse ad differentiam cubicularis, qui sine fulmentis scandebatur. Est autem *Fulmentum lectum scandit*, simile illi, ἀνω ποταμῶν παγαί. SCALIG.

## Pagina 47.

lin. 1 sq. *Quod geritur ab inferiore in superiorem*.] Reperio: *Quod gerit in inferiora superiorem*. De hoc gradu sic alio loco Varro loquitur: *Omnes lectos haberemus domi ad unam formam, & aut cum fulcro, aut sine eo, nec tum ad tricliniarem modum, tum cubicularem*. TURNEB.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Κάρυξ εὐδὺς ἰὼν πρῶ μοι δέξα νόμων μόσχον καλήν.  
 Καὶ  
 Ἄριστοτέλης ἐν τῇ Ταραντίνων πολιτείᾳ φησὶ παλεῖσθαι νό-  
 μισμα παρ' αὐτοῖς νόμμον, ἐφ' οὗ ἐπτετυπῶσθαι Τάραντα  
 τὸν Ποσειδῶνος δελφῖνι ἐποχούμενον. Ergo ut ab ἀναβολῇ,  
 & Dorice ἀμβολὰ, ἀβόλλα fecerunt: sic ἀνόμος, unde νόμι-  
 σμα, νόμμος. Quare inepte Suetonius Tranquillus a Numa  
 nummos appellari scribit. Hæc enim verba ex eo recitat Sui-  
 das: Ἀσάρια Νουμᾶς, ὁ πρῶτος βασιλεὺς, μετὰ Ῥωμύλον,  
 Ῥωμαίων γεγονὼς, ἀπὸ σιδήρου καὶ χαλκοῦ πεποιημένα  
 ἐχαρίσατο Ῥωμαίοις, τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων διὰ σκυτίνων  
 καὶ ὀστρακίνων τὴν χρεῖαν πληρούντων, ἅπερ ὠνόμασεν ἐκ  
 τοῦ ἰδίου ὀνόματος νουμμία, ὡς φησι Τραγκύλλιος. SCALIG.

### Pagina 48.

lin. 12. *Hæc Græce δωτίνη.* ] Repone δῶς. Hesiodus:

Δὼς ἀγαθὴ, ἄρπαξ δὲ κακὴ. SCALIG.

lin. 13. *Domum.* ] Marg. Scalig. *demum.*

lin. 14. *Nam Græce ut ipsi δῶρον, ut alii δόμα.* ] Lego in antiquo libro: *Nam Græce, ut a se, domum, ut alii δόμα:* ut prius vocabulum Siculum intelligamus. TURNEB.

lin. 16. *A Græco ἀρραβών.* ] Vulg. *A Græcis ἀρραβών.* At ne Græcum quidem: sed merum Syriacum. Arabon enim apud ipsos dicitur. Descenditque ab eo verbo, quod apud eam gentem significat ἐγγυᾶν. SCALIG.

lin. 18. *Cum minus re factum, quam quanti constat.* ] Lego: *Cum minus re factum, quam quanti constat.* Nam *re factum* probare non possum. TURNEB.

lin. 19. *Si amplius, quam exolverit quanti esset ceptum.* ] Lego: *Si amplius exolveret quam quanti esset emtum.* TURNEB. Marg. Scalig. *Ex eo luerit, quam quanti.*

lin. 25. *Quod singulæ dicuntur appellatæ esse multæ, quod olim unum dicebant multa.* ] Lego: *Quod singulæ dicuntur appellatæ esse: multæ, quod unum dicebant multa.* Sensus est, cum singulæ olim hæ appellarentur, multæ a populo dicebantur: unde & nomen adeptæ sunt, quod unum dicebant multa. quod quidem ex eo probat, quod rustici prima urna addita dicere solebant multa. Id autem, ut opinor, faciebant ominis gratia, copiam & multitudinem ominantes. TURNEB. Varro obviam it objecturis, quare singulæ multæ ita vocatæ essent, cum multus adjectivum multitudinem significet: ejus rei causam

magis subtilem, quam veram, reddit. olim enim unum dixisse multa. Sed nimis tenuis & λεπτολόγος est in hac etymologia Varro. Nam veteres cum plures culeos in dolium unum inditari essent, primo addito, dicebant, *multa*, hoc est, *numera*, pro quo Galli dicunt *enprun*, id est, *en pro uno*. Id enim *multare* verbum significat. Plaut. Stichus, *Cum quo multas una multavi miserias*, id est, ἐξηριθμυσάμην. Quamquam proprie *multare* est polliceri in auctionibus, πλειστηριάζειν. Varro autem putavit illud *Multa* esse nomen, & significare *Unum*, quod in primo numero ita dicerent. SCALIG. Veteres credebant, fascinationem iis rebus nocere posse, quarum numerus constaret. itaque cum numerabant, ad depellendum fascinum dicebant *Multa*: in qua voce non est numerus praefinitus. Ex hac superstitione ait Catullus:

*Conturbabimus illa, ne sciamus,  
Aut ne quis malus invidere possit.*

Et:

*Quae nec pernumerare curiosi  
Possint, nec mala fascinare lingua.*

Varro etiam *multae* pecuniariae etymon inde deducit; et si lib. 19 Rerum humanarum id vocabulum Sabinum esse dicit, non Latinum. ΡΟΡΜΑ.

lin. 27. *Cum in dolium aut culeum unum addunt rustici. Vinum addunt.* AUGUSTIN. addicente Turnebo.

lin. 28. *Pœna, a puniendo — quod post peccatum sequitur.]* Lego: *Pœna a pœniendo, aut quod post peccatum sequitur.* Pœnire pro punire antiqui dicebant. TURNEB.

### Pagina 49.

lin. 8 sq. *Præda. Præmium a præda, quod ob recte quid factum concessum. Si datur quod reddatur, Mutuum.]* Reperio: *Prædia primum a præda, quod ob recte quid factum concessum sit. Datum quod reddatur, mutuum.* Tamen quod obtinuit, *præmium a præda*, loco non moveo, & præfero. TURNEB.

lin. 10. *Quod Siculi μοῖτον.* Ita scribit Sophron, μοῖτον ἐνατίτημον.] Lego: — Itaque scribit Sophron, μοῖτον ἀντιμῶ. Id erit, mutuo redhonoro, vel mutuum colo. TURNEB. Sophron scripsit mimiambos, sed prosa oratione. Ejus imitatione mimiambos quoque scripsit Herodotus, vel Herodes quidam vetus scriptor, versibus Hipponacteis: quem secutus Mattius Romanus poeta. Maurus Terentianus:



*Hoc mimiambos Mattius dedit metro,  
Nam vatem eundem est Attico thymo tinclum  
Paro lepore consecutus & metro.*

Intelligit, inquam, Herodotum, cuius scazontas adducit Stobæus. Sed apud eum perperam ἡμιάμβους legitur pro μιμιάμβους. Hic est ille, qui apud Athenæum dicitur λογόμιμος. Mattius vero sæpe in mimiambis adducitur a Gellio. — *Μαeton απιθυμο*] Hesychius habet μοῖτον ἐντί μοι. Puto, μοῖτον ἀντίτιμον. quasi dicas, ἡ χάρις, ἀντὶ ἀποίνων; quod gratus animus sufficit ad rependendum beneficium. Vel potius μοῖτον ἀντίτιμον, Par pari. nam ἀντίτιμα, τὸ ἀποίνα. & fortasse verum est. Porro apud Hesychium depravata sunt verba, ubi explicat hoc proverbium. Quæ ita corriges: μοῖτον ἀντίτιμον. παροιμία Σικελοῖς. ἡ γὰρ χάρις μοῖτος. Μοῖτον, χάρων. Εγγο μοῖτον ἀντίτιμον, mutuas vicissitudines, hoc est, Par pari. SCALIG.

lin. 17. *Quingentos æris ad pontem deponebant.*] Marg. Scalig. *Quinquagenos æris ad pontificem dependebant.*

lin. 25. *Adtributa pecunia.*] *Attributa pecunia*, quæ tradita erat ea lege, ut hæc alii solveretur. Hoc Græce προστίθεσθαι τὰ χρήματα. Xenophon Ἑλληνικῶν δ', Ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἀκούσας ταῦτα, ἀπέστειλεν αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ χρήματα προσέθηκεν αὐτῷ εἰς ἀνατειχισμόν. SCALIG.

lin. 26. *Id quod.*] Marg. Scalig. *In quos.*

## Pagina 50.

lin. 3. *A stipando Stipem*] Verum esse puto, quod ait Varro: quod & simile dictum in vita Lycurgi apud Plutarchum, & Porphyrium περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων, Ὡστε δέκα μνῶν ἀμοιβὴν ἀποθήκης μεγάλης δεῖσθαι. Hanc pecuniam sic repositam in cella Dei Festus ait *Impensam* vocatam fuisse, quod nondum esset *pensa*, sed tantum stipata. Unde factum, ut quævis stipatio & farctura *impensa* diceretur. Quod sæpius usurpavit Apicius: ut, *Indes impensam præscriptam*, id est, farcturam. Arnobius libro 7: *Impensarum varietate conditis*. Palladius lib. 1: *Impensa pumicea farciri muros*, id est, stipari acerato ex pumice tuso. SCALIG.

lin. 4. *Vocabulo.*] *Verbo.* AUGUSTIN.

lin. 6. *Diis cum thesaureis asses dant, stipem dicunt.*] Quæ scilicet colligebatur ab æruscatoribus. Seneca in Epistolis: Co-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Unde tempeſtiva, & a motore eorum. Lege: Tempeſtiva etas. Motor eorum. Etas, pro ætas, veteri conſuetudine ſcribendi. In veteribus excuſis, a motore eorum: non ut in aliis, a motu eorum. Sed lege: Motor eorum, qui toto cælo conjunctus mundus Deo. SCALIG. Locus corruptus, ita fortasſe emendandus: Et a motore eorum, qui toto cælo conjunctus Mundus, Deo, ortus occaſus venit. A motore, inquit, Solis & Lunæ Deo, qui eſt mundus toto cælo conjunctus, venit ortus & occaſus, quo dies conſtituitur. unde appellatur Dies. lib. 4: Dieſpiter dictus, hoc eſt, aer & diei pater, a quo Dei dicti, qui inde & Dies, & Dius, & Divum. Sed quis non rideat has Varro- nis argutias, ne dicam ineptias? POPMA.*

lin. 10 ſq. *Deo — Deo.*] Marg. Sc̄alig. *Dio.*

lin. 11. *Meridies.*] Annotandum & illud, veteres meridiem pro media nocte dixiſſe: quomodo & æquidiale pro æquinoctio. Varro Marcipore:

*Repente noctis circiter meridiem,  
Cum piētus aer fervidis late ignibus  
Cæli choreas aſtricas oſtenderet:  
Nubes aquali frigido velo leves  
Cæli cavernas aureas ſubduxerant,  
Aquam vomentes inferam mortalibus.  
Venique frigido ſe ab axe eruperant,  
Phrenitici Septentrionum filii,  
Secum ferentes tegulas, ramos, ſirus.*

Hic plane *ῥαψωδαὶ* fuimus. Nam teſtimonia tria, quæ divulſa adducit Nonius, in unum conjunximus, & aliquot menda ex ipſis ſuſtulimus, præſertim in tertio verſu: eum ita ſciremus Platonem locutum eſſe in *Timæo*, cum *τὰς χορείας καὶ παραβολὰς ἀστέρων* dixit. Item ejus æmulum, magnum inprimis virum, Philonem Hebræum: *τὰς περιφορὰς καὶ χορείας ἀστέρων διανοούμενος.* SCALIG.

lin. 19. *Supremo.*] Marg. Scalig. *ſuperrimo.*

lin. 21. *Lex Prætoria.*] Utrum *Prætoria* an *Pletoria* legendum, id vero incertum eſt. Utrumque vero bene. M. Pletorius Tribunus plebis plebiſciturum tulit, in quo ſcriptum fuit: *Prætor urbanus, qui nunc eſt, quique poſthac fuerit, duos lictores apud ſe habeto. Uſque ad ſupremam ad ſolem occaſum juſ inter cives dicito.* Cenſorinus. SCALIG.

lin. 22. *Prætor in comitio.*] Legendum, *Præco.* Donatus in Terentii *Andriam*: *Sic judices de conſilio demittebant ſuprema dicta, cum præco pronuntiabat populo ILICET, quod ſignificat*

*ige licet.* Porro lex XII Tabul. modum & tempus agundi in iudicio præscripsit his verbis: ANTE MERIDIEM IN FORO AUT IM COMITIO CAUSAM CONICIUNDO. POST MERIDIEM PRÆSENTE AMBOBUS LITEM ADDICITO. Postea M. Plætorius tribunus pl. hujusmodi legem tulit: PRÆTOR URBANUS QUI NUNC EST QUIQUE POSTHAC FUERIT DUOS LICTORES APUD SE HABETO ISQUE AD SUPREMAM JOUS INTER CIVES DICITO, id est, usque dum præco, qui magistratui adest, Supremam dixit tempestatem, & Licet pronuntiavit populo. Allusit Plautus *Asinaria*:

*Mater supremum mihi tua dixit, domum ire jussit.* POPMA.

lin. 25. *Crepusci nominati.*] Malim, *Crepusii*. Crepusia gens plebeja oriunda Amiterno, ut ait Varro: ex qua L. Crepusius ædilis plebis fuit: cujus mentio exstat in antiquis denariis. Alia gens Crepereia, ex qua natum M. Crepereium equestri familia nominat Cicero lib. 1 in Verrem. POPMA.

lin. 26. *In creatione.*] Marg. Scalig. *Reate*.

lin. 30. *Ut Catulus ait.*] Variatum est hic in nomine auctoris, *Catulus*, pro *Pacuvius*. Varro de Re rustica libro 1: *Verum enim est illud Pacuvii: Sol si perpetuo sit, aut nox, flammeo vapore aut frigore fructus omnes interire.* Error vero accidit, ut alibi quoque monuimus, propter apicem summum i, ut mutaretur in l. Quomodo apud Plautum in *Pseudolo* erratum est, ubi hodie ita legitur: *Euge pellepide Charine, me meo ludo jam beas.* *Lamberas* enim plane scribendum ex vestigiis antiquæ scripturæ. Festus: *Lamberat, scindit, ac laniat.* Hæc conjectura nostra confirmatur ex alio loco in *Pœnulo*:

*Enimvero here meo me laceffis ludo, & delicias facis.*

idem enim est. SCALIG. Idem in margine *Catullus*.

### Pagina 53.

lin. 5 sq. *Eadem stella vocabatur Jubar, quod jubata.*] Calliclimachus:

— Οὐλος ἐδείραις Ἐσπερος. — SCALIG.

lin. 8. *Ennius Ajax &c.*] Vulg. *Ajace*. Sed prius verum puto: neque esse ex Ajace Ennii, quam versam ex Sophocle indicio sunt hæc verba, quæ citantur a Festo:

*Sanguine emisso tepido tullii efflantes volant.*

Ex illo Sophoclis:

— Ἐτι γὰρ δερμαί .

Σύριγγες ἄνω φυσῶσι μέλαν νέφος.

Ubi etiam videmus *σύριγγας* Latine *tullios* vocatos esse, qui & *salientes*. SCALIG.

lin. 10. *In Bruto Cassius.*] Vulg. *Cassii*. Hic, & libro superiore male *Cassii*, pro *Attii*. Meminit & Cicero ejus fabulæ in libris de Divinatione, & in Sextiana. SCALIG.

lin. 11. *Nocte intempesta nostram devenit domum.*] Verba sunt Lucretiæ ad parentes suos, cum de nefaria audacia Sex. Tarquini conqueritur. Ovidius:

*Nox erat, & tota lumina nulla domo.* SCALIG.

Idem pro *devenit* in margine *advenit*.

lin. 16. *Videbimus. factum volo: i, redito conticinio.*] *Videbitur, factum volo: redito huc conticinio.* Plaut. in *Asin*, AUGUSTIN.

lin. 19. *Dies est.*] *Tunc dies est.* AUGUSTIN.

ead. & sq. *Solstitium, quod sol eo die sistere videatur.*] *Melius, quod solo die sistere videretur.* Nam altera etymi causa a sole. SCALIG. Duplex etymon *solstitii*: alterum a *solis institutione*, ut loquitur Cicero; alterum a *solis itione* ad nos versum: quod unum tempus veteres nomine *solstitii* intelligunt, & quod nos *hibernum solstitium* dicimus, vocant *brumam*, ut Varro hic, & Cicero lib. 2 de Nat. Deor. *Solis accessus discessusque solstitiis brumisque cognoscitur.* POPMA.

lin. 20. *Aut quod sol ad nos versum, proximum est solstitium.*] Manifesto mendosus locus. nam neque verba ipsa cohererent, neque etymi causa explicatur. Nos ita legimus: *Aut quod sol adversum nos proxime stet; vel potius: Quod sol ad versum proximum stet.* translatio a bubus. Versum siquidem vocabant rustici, cum sulco ad finem perducto iterum reditur eo, unde arationis principium suscipiebatur: quod versum peragere dicitur Plinio lib. 18. Ab eo Græci, ut ait Pausanias, *βουστροφηδὸν γράφειν* dicebant, cum uno versu peracto in pagina, inde sumitur initium ad alium progrediendi, ut in arato. Quod nos contra facimus. nam versu peracto, idem semper initium progrediendi tenemus. Sic igitur sol elegantissime a Varrone dicitur ad versum proximum stare, cum regreditur. Sic in porticibus *versura* dicta est apud Vitruvium eodem modo. Item *τριώλαξ, ἀγὼν παρθένων* Lacedæmone, ab eo dictus, quod tres versus percurrendi erant, quos vocant *ᾠλακας*, tanquam sulcos. SCALIG.

lin. 23. *Æquinoctium.*] Etiam *Æquidiale* apud veteres, ut supra annotavimus. In quo secuti sunt Græcos, qui *ἰσημερινόν*. SCALIG.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

molatur. Certe hoc videtur Varro sentire, & Ovidius lib. 2 Fastor.

*Nominis esse potest succinctus causa minister,  
Hostia calitibus quo feriente cadit,  
Qui calido strigilos tincturus sanguine cultros,  
Semper agatne rogat, nec, nisi jussus, agit.* POPMA,  
ead. *Quod interrogatur a principe civitatis.*] Sane, *interrogatur princeps civitatis* legendum est. Supra ex Plutarcho patuit, interrogari solitum, qui fundebat vinum inter cornua victimarum. Id autem honoris dari principi civitatis verisimile est. Sic apud Maronem:

*Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido,  
Candentis vacca media inter cornua fudit.*  
Quod sane illius, qui principem locum teneret. SCALIG.

### Pagina 55.

lin. 5. *Feralia ab inferis & ferendo.*] Ovidius: *Hanc, quia justa ferunt, dixere Feralia, lucem.* Demosthenes: 'Επει δὲ τελευτήσῃσι τις αὐτῶν, καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, &c. Inde *inferia*: & *arferia* aqua, quæ afferebatur ad sepulcra, ut libaretur mortuis. *Arferre* pro *Adferre* dicebant veteres: ut *Arvenire*, pro *advenire*: item *Arcedere* pro *accedere*. Turpilii Boethuntibus:

*Qui verba mea venatur pestis? arcedat, sermonem hinc sublegat.*  
Male apud Nonium, *ars cædat*. SCALIG.

lin. 14. *Pro emtore sacrificantes.*] Emendarim, *pro tempore*. Liberalia sacra peragebant viri & mulieres sacerdotes ornati hedera, ferentesque per urbem vina, mella, liba, & opera dulciaria, & cum his ansatam aram, in eaque media foculum, quem libaminibus aspergebant. Itaque quod ait Varro, *Pro tempore sacrificantes*, id est, tumultuarie, pro ratione temporis, & illius diei, non in templo, & ad aram stato ritu, ut in aliis sacris. Sic Sallustius Jugurtha: *Pro tempore parati instructique sunt*. Liv. lib. 41: *His raptim pro tempore instructis*. idem lib. 37: *Ludos pro temporis ejus copia magnifice apparatus fecerunt*. POPMA.

lin. 15. *Saliorum, quorum cognomen.*] *Salii* duodecim fuerunt instituti a Numa Pompilio, & a locis urbis appellati alii *Quirinales*, alii *Collini*, qui eidem vocabantur *Agonales*, sive *Agonenses*; sicut porta *Collina* eadem *Agonensis*. Dionys. lib. 2 *Antiquit. Rom.* οἱ μὲν γὰρ Ἀγωναλεῖς ὑπὸ δέ τινων καλού-

μενοι πολλῖνοι Σάλιοι. Hinc Varro adducit libros sive carmina Saliorum Agonensium, in quibus *Liberalia* dicebantur *Agonia*. Sed Massurius Sabinus lib. 2 Fastor. *Liberantium dies*, inquit, a pontificibus *Agonium Martiale* appellatur. Id fortassis ex eo, quod, sicut Salii per urbem ibant canentes carmina cum tripudiis solemni que saltatu, itidem sacerdotes Liberi per oppidum bacchantes ferebantur. ΡΟΡΜΑ.

lin. 18. *Quinque*. ] Marg. Scalig. *Quartus sive quintus*.

lin. 25. *Prope murum Megalesion, ubi templum ejus Deæ*. ] Vulg. *Prope murum Megalesion, in templum &c.* Hæc ita scripsisse Varronem vix quispiam vel leviter doctus sibi persuaserit, nisi qui Varronem σολοικίζειν velit. Puto legendum: *Quod ex libris Sibyllinis arcessita ab Attalo rege Pergami, Pessimunte, ubi Megalesion, templum ejus Deæ*. Nam Μεγαλήσιον, ὁ ναὸς τῆς μεγάλης θεᾶς, ut Μητρῶον. sic Τυχεῖον, τύχης, Ἄνακειον, ἀνάκων. Vel, *Quod ex libris Sibyllinis arcessita ab Attalo rege Pergami: ἀπὸ μητρὸς μεγάλης, ubi templum ejus Deæ*. ubi, id est, in regione Pergami. Nam qui legerat, *apometros megales*, ex ~~eo~~ fecerit, *prope mærum megalesion*. Sed puto priorem conjecturam veram esse. Non enim verisimile est, Varronem de Pessimunte urbe tacuisse, quam alii Pessinunta vocant per n. SCALIG. Locus mendosus, qui ejecto glossemate, ita videtur posse restitui: *Prope murum Megalesion ubi, unde advecta Romam. Megalesion est templum μεγάλης θεᾶς, ut Τυχεῖον Τύχης, Ἄσκληπίον Ἄσκληπίου, & apud Latinos Dianium Dianæ, Minervium Minervæ*. hoc autem in Pergamena jurisdictione, urbe Pessinunte, propter magnificentiam & splendorem in magna admiratione fuit. Strab. lib. 12: Πεσσινοῖς δ' ἐστὶν ἐμπορεῖον τῶν ταύτῃ μεγίστων, ἱερὸν ἔχον τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, σεβασμοῦ μεγάλου τυγχάνον. & ποχ: Κατασκευάσται δ' ὑπὸ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων ἱεροπρεπῶς τὸ τέμενος, ναῶ τε καὶ στοαῖς λευκολίθοις. *Mirum Megalesion, quasi eximium, egregium & admirandum, ut apud Lucretium:*

*Nec sanctum magis, & mirum, carumque videtur.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 27. *A fôrdeis bubus*. ] Fordæ boves, φοράδες. Itaque hinc petendum etymon. SCALIG.

lin. 28. *Publice immolantur boves prægnantes in curiis complureis*. ] Triginta immolari tantum solitas innuit Ovidius in Fastis, pro numero Curiarum, quæ triginta fuerunt. SCALIG.

lin. 31. *Vinalia*. ] Erat is dies, in quo Jovi novum vinum libabant. Paulus Festi mutilator: *Calpar vinum novum, quod*



*ex dolio demitur sacrificii causa, antequam gustetur. Jovi enim prius sua vina libabant, quæ vocabant Vinalia. Hæc ille. Id autem fiebat, ne reliquum, quod in apothecis illis, unde Calpar promeretur, remaneret, sacrum esse inciperet, & omnino ex usibus eriperetur humanis, sed calpari libato, religione solveretur. Itaque cum calpar libabant, inferium vocabant, quod solum inferretur, his verbis: Maeste hoc vino inferio esto. Apud Catonem male legitur vino inferiore: tamen ibi non agitur de Calpari. Et hoc præcipue dicebatur de vino diffuso & doliari. Nam alioqui de eodem musto libabant: sed id Sacrima vocabatur, posteaquam polluxerant eas confectioes, quæ vocabant Suffimenta, ex faba, milioque molito, mulso sparso: quæ Diis eo tempore dabantur, quo uvæ calcætæ prelo premebantur. Quo modo & in frumentis quoque, quod sacrificii causa ante præmetebatur, Premessum appellabant, (Lacones προλογίαν) quod vero Cereri offerebant post messem factam, Florisertum. Quare ex illis, quæ annotavimus, potes cognoscere causam superstitionis illius, cur vinum novum tangere nefas esset, antequam Vinalia calarentur. Athenis vero, quamdiu ferveret mustum, religio erat tangere. Plutarchus Symposiacorum libro 8: Γλεύκους δὲ ζέοντος ἀεὶ ἀφαιρεῖσθαι καὶ τοὺς ἐργάτας δεδιότας ὀρῶμεν. Ad quam rem habebant suum festum vinale, quod ipsi πιδοιγίαν vocabant. Plutarchus Symposiacorum libro 3: Τοῦ νέου οἴνου Ἰσθμίοισι μὲν ἐνδεκάτῃ μηνὸς κατάρχονται, πιδοιγίαν τὴν ἡμέραν καλοῦντες· καὶ πάλαι γε, ὡς ἔοικεν, εὐχόντο, τοῦ οἴνου πρὶν ἢ πίνειν ἀποσπένδοντες, ἀβλαβῆ καὶ σωτήριον αὐτοῖς τοῦ φαρμάκου τὴν χρῆσιν γενέσθαι. SCALIG.*

Pagina 56.

lin. 6. *Flamen prorsus vinum legit.*] Apparet, morem fuisse, ut prior Flamen auspicii causa vinum legeret. SCALIG.

lin. 16. *Fanum Fortis Fortunæ secundum Tiberim extra urbem.*] Manifesto secundum Tiberim dixit pro ultra Tiberim. nam Fortis Fortunæ templum in Transtiberina regione fuit. Sic superiore libro, *Secundum Tiberim ad Junium, forum piscarium*, non intelligit de illo foro piscario, quod in regione fori Romani ponit P. Victor: sed videtur & aliud forum piscarium trans Tiberim fuisse, ubi piscatorii ludi quotannis fiebant mense Junio a Prætoře urbano, pro piscatoribus Tiberinis: ut perperam videri possit Vertranus legisse *ad Junoniam*,



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



riarum dies ad fastos ejus noluit aptare, sed potius tempora consulum & liberæ reipublicæ secutus, *Vinalia* rejecit in diem XII? an ipse scripsit ante diem XIV, & librarii, notarum ignoratione decepti, fecerunt ante diem XII. Sane hoc evincit locus, qui infra est de Saturnalibus, aptus ad fastos Cæsaris, & temporum ratio. Nam Cæsar pontifex maximus suo III, & M. Æmilii Lepidi consulatu annum emendavit ad solis cursum, & sequens annus fuit primus annus Julianus, quo ipse IV consul cum Q. Fabio Maximo: Varro autem hos libros edidit alterutro istorum anno: id quod indicat locus lib. IV de Camelopardali, quam Cæsar primus Romæ exhibuit Circensibus ludis extremo anno sui tertii consulatus; tum inscriptio librorum ad M. Marcellum, quem constat interfectum ad III Kal. Jun. Cæsare IV, Q. Fabio Coss. POPMA.

lin. 5. *Ante diem duodecimum.*] *Quartumdecimum*, ex Fastis. AUGUSTIN.

lin. 6. *Et orti ejus tutelæ adsignantur.*] Veneris tutelam hortos fuisse, admonet idem & in I de Re rustica. *Item*, inquit, *adveneror Minervam, & Venerem: quarum unius procuratio oliveti, alterius, hortorum: quo nomine rustica Vinalia instituta.* Plinius: *In remedio Satyrice signa, quamquam hortos tutelæ Veneris assignante Plauto.* Quod hic Plinius Plautum dixisse ait, idem & Nævius quoque voluit, cum dicit: *Coquos edis Neptunum, Venerem, Cererem.* Per Neptunum pisculenta intelligit, per Cererem panem, per Venerem olera. Non igitur difficile est conjicere, cur Menippeam suam Varro inscripserit, *Vinalia περί ἀφροδισίων.* SCALIG.

lin. 16. *Is cum eat, suffibulum haud habeat: scriptum id &c.*] *Lege: Is cum eat, suffibulum quod habeat scriptum: id dicitur a suffiendo, ut subligaculum.* Videtur enim lex fuisse, & in ea scriptum: *Eo præter sacerdotem publicum ne introeunto: is quom intret, suffibulum habeto.* Est autem ordo, quod scriptum, *Suffibulum habeat: id dicitur, &c. Suffibulum, a suffiendo.* Festus ita dictum putat, quod fibula comprehenderetur. Sed Varro more suo anxie etymologias comminiscitur. Sciebat enim, Vestales maxime omnium sacerdotum publicorum suffitionibus uti. In quibus erat præcipuum, quod vocabant *Exfit*: quod erat genus suffitionis a Vestalibus patrari solitæ. Fabius Pictor apud Nonium, ubi agitur de nomine *sal*, *Exfit*, inquit, *est sale sordidum, quod ustum est, & in ollam rudem fritilem objectum est. Postea id sal virgines Vestales serra ferrea secant.* Male enim hodie apud Nonium legitur *Tesfit*, pro *Exfit*. Fe-

*Stus: Exfit, purgamentum, unde hodie remanet suffitio. Fritilem ollam reposuimus ex eodem Festo: quod & quoddam pultis genus fritilla diceretur: a Græcis ἀδάρα, ut ego quidem puto. Nam Frit, ἀθήρ. De quo suffimine vide amplius apud ipsum Festum, ubi de muria Vestalium disputat. Eam enim muriam Exfit vocari, jam cognoscimus ex Fabii Pictoris exemplo a nobis citato & emendato. SCALIG. Idem proscriptum id, in margine tritum id. Forte astrictum suffibulum, inquit Varro, dicitur quasi a suffiundo, cum sit subligaculum oblongum & fibula astrictum, quod Vestales sacrificantes in capite habebant, sacerdotes publici non item. Festus: Suffibulum est vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite virgines Vestales, cum sacrificant, semper habent, idque fibula comprehenditur. Sunt autem hæc verba ex lege affixa in sacrario Deæ Opeconsivæ. nam sacraria habebant suas leges inscriptas in parietibus, de jure ædium & ritu sacrorum, ut libro superiore exstat inscriptio sacrarii quarti primæ regionis. Itaque illud scriptum hic retineri potest: sed, ut vox Varronis, a verbis inscriptionis sejungi debet. POPMA.*

lin. 17. *Ut a suffiundo subligaculum.] A suffiundo, ut subligaculum. Ex verisimili conjectura. AUGUSTIN.*

lin. 23. *Novum vetus vinum bibo: novo veteri morbo medeor.] Plinius: Cur ad primitias pomorum hæc vetera esse dicimus, alia nova optamus? Et quod dixit, medicamenti causa, id volunt verba, quæ supra citavimus ex Plutarcho: Καὶ πάλαι γε, ὡς ἔοικεν, εὐχοντο, τοῦ οἴνου πρὶν ἢ πιεῖν ἀποσπένδοντες, ἀβλαβῆ καὶ σωτήριον αὐτοῖς τοῦ φαρμάκου τὴν χρῆσιν γενέσθαι. SCALIG. Idem in margine: Novum vinum vetus bibo: Vetus vinum novum bibo: Novo veteri vino morbo medeor.*

lin. 24. *Fontinalia.] Vulg. Fontanalia. Fontinalia, ut Fontinalis porta. Unde sequitur, Quod is dies, ejus scilicet fontis, cujus delubrum fuit juxta portam Capenam. Unde & ipsa Fontinalis dicta est. Ejus fontis mentio Ciceroni 2 de legibus, nisi mendum subest in scriptura. SCALIG.*

lin. 31. *Post diem tertium Opalia.] Saturnalia & Opalia sacra primum fiebant uno eodem die XIV Kal. Januar. post, ubi Cæsar Decembri mensi duos addidit dies, illa migrarunt in XVI Kal. hæc veterem diem tenuerunt. Itaque quod ait Varro, Opalia esse post diem tertium, in eo sequitur fastos Cæsaris, nec aliud significat, quam ipso die tertio a Saturnalibus. Cum enim dicitur, ante diem tertium, vel post diem ter-*

*ium*, utroque sermone dies tertius includitur. Paulus lib. 3 ad legem Juliam & Papiam: *Ante diem decimum Kalendarum, post diem decimum Kalendarum, utroque sermone decem dies significantur.* Ulpianus lib. 19 ad Edictum: *Qui ante Kalendas proximas stipulatur, similis est ei, qui Kalendis stipulatur.* ΡΟΡΜΑ.

Pagina 58.

lin. 1. *Angerona.*] Libentius scripserim *Angenora*, quia cohibet os. Est enim Dea ἐχρημυδίας. ut Sophocles, ὦν καὶ χρυσέα κλιῖς ἐπὶ γλώσσα βέβακεν. SCALIG.

lin. 2. *In curia Accalia.*] Vulg. *In curia accuscia*; & ita habent veteres excusi. Quam lectionem cum minus exploratam haberent quidam, factum est, ut deteriora substituerint. Nam nunquam ipsi *Accalia* legerunt pro Laurentinis feriis. Ex vestigiis illius lectionis legendum est: *Angenoralia*, ab *Angenora*, cui sacrificium fit eo die, ac cujus eæ feriæ publicæ. *Laurentinæ, is dies, quem diem, &c.* Qui autem genitivum relativi substituerunt, non viderunt, eum latere sub illa voce mendosa: cum tamen substituendus non esset, sed ex illa voce corrupta eruendus. SCALIG. Fortasse legendum: *In curia a consule.* *Angerona* Dea silentii & consilii, quæ simulacrum ore obligato obsignatoque habebat. Glossarium: *Angerona ἡ θεὸς τῆς βουλῆς καὶ καιρῶν.* hac causa, si forte ei sacrum fiebat in curia a consule, & a pontificibus, ante diem XII Kal. Januar. in sacello Deæ Voluptatæ, ut tradunt Macrobius, Plinius, & Solinus. ΡΟΡΜΑ.

lin. 5. *Sexto die.*] *Festo* reponendum docet Licinius Macer historiarum lib. 1, ut citat Macrobius, qui ait, regnante Romulo Accam Tarrutio cuidam Tusco diviti denuptam, auctamque hereditate viri: quam post Romulo, quem educarat, reliquit: & ab eo Parentalia diemque festum pietatis causa statutum. SCALIG.

ead. & sq. *Qui atra dicitur, & dicunt hunc diem Tarentini Accas Tarentinas.*] Vulg. *Qui atra dicitur. diem Tarentum Accas Tarentinas.* Etiam si in his annotationibus nihil aliud præter verisimiles quasdam conjecturas adducerem, tamen minime operam lusisse viderer. Quod enim salutem plane præstare non possum, at vulnera ipsa indicasse non parum erit. Igitur scripserit Varro: *Laurentinæ, is dies, quem diem quidam in scribendo Laurentalia appellant, ab Acca Laurentia nominatus: cui sacerdo-*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*ibi sacerdotes. vel, Ut quod ibi prope faciunt Diis manibus arvales sacerdotes.* Sacerdotes enim arvales, qui & arvales fratres, Accæ seu Cajæ Tarratiæ rem divinam facere solitos, constat ex Gellio. Melius erat, inquires, tacere, quam incertiore ex incerta rem facere. Atqui memini, me in his commentariis non *κρίτικόν* agere, sed *σκεπτικόν*: & omnia arbitrario jure, non certo, decidere. Itaque confidenter hic, quidquid visum fuerit, adducere possum, cum ista non sint *κύριαι δόξαι*. Hoc tamen sine arrogancia affirmare possum, hæc nostra verecunda illorum audacibus commentis longe esse meliora. SCALIG. Legendum: *Diis manibus fertilibus.* Fertilia vocantur coronamenta, quæ conferuntur invicem, & longo ordine nectuntur. unde longæ coronæ dicatæ honori statuarum, theatrorum, & currum triumphalium, ut antiqua numismata indicant. præterea ad sepulcra mortuorum solitæ ferri Diis manibus. Cic. lib. 2 de Legibus: *Ne sumptuosa resparsio, ne longæ coronæ, ne acerræ præterea addantur.* Ovid. lib. 2 Fastor. vocat *porrectas coronas*:

*Parva petunt manes, pietas pro divite grata est*

*Munere, nec avidos Styx habet ima Deos.*

*Tegula porrectis satis est vallata coronis,*

*Et sparsa fruges parvaque mica salis.*

Plin. lib. 21: *Etiam tunc coronæ Deorum honos erant, & Lærium publicorum privatorumque, ac simulacrorum & manium.* POPMA.

lin. 14. *Sed montanorum.*] Ad discrimen eorum, qui deorsum in humilibus locis habitant. Sic in Attica distincti erant *ἐπικρηϊς καὶ πεδινῆς*. Dionysius: *Διελὼν δὲ οὖν ὁ Τύλλιος εἰς ὀπίσθας δὴ ποτε μοίρας τὴν γῆν, καὶ τοὺς ὄρειθους, &c.* SCALIG. *Montani* inhabitabant montes urbis, pagani deorsum humiliora loca, quæ Numa divisit in pagos, ut auctor est Dionysius lib. 1. Cicero pro Domo: *Nullum est in hac urbe collegium, nulli pagani aut montani, quoniam plebi quoque urbanae majores nostri conventicula, & quasi concilia quadam esse voluerunt, qui non amplissime non modo de salute mea, sed etiam de dignitate mea decreverint.* His autem erant communia sacra publica, quæ, ut inquit Festus, *publico sumtu pro populo fiebant*, ut pro montibus, pagis, curiis, sacellis. erant & singulis sua propria, ut paganis Paganalia, montanis Septimontium sacrum, quod extremo mense Decembri fiebat in septem montibus urbis. Suetonius in Domitiano vocat *Septimontiale sacrum.* POPMA.

lin. 15. *Paganalia.*] In Paganalibus duo ritus explanandi apud Ovidium: etsi hæc annotatio hoc loco alienior erat. Primum, quod scribit,

*Dum licet, apposita, velut in cratere camella*

*Lac nitidum potes purpureamque saram.*

Hæc potio *burratica* dicebatur, a colore burro, quem multum lacte dilutum facit. Festus: *Burratica potio lacte commistum sara, a rufo colore, quem burrum vocant.* Camella autem ea est, quam Pollux *σκάμιλλαν* vocat. *ἐντεῦθεν εἰρησθαι λέγουσι καὶ τὴν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις σκάμιλλαν.* Deinde, quod alibi,

*Placentur matres frugum Tellusque Ceresque.*

Ceres in Paganalibus sacris vocabatur *Empanda*. Varro apud Nonium lib. 1 de Vita pop. Rom. *Hanc Deam Ælius (non melius, ut hodie perperam in Nonio) putat esse Cererem. Sed quod in asyllum qui confugerent patris daretur, esse nomen fictum a pane dando Pandere, hoc est aperire.* Intelligit ergo *Empandam* Deam paganorum. Ego vero putarem dictam a latitudine: idcirco *εὐρύστερος*. At Varro. a pandendo: unde & eadem cum Pale fuisse videtur. Hoc videtur innuere ipse his versibus:

*Te Anna, & Peranna, Panda, καὶ Λατὸ, Pales,*

*Nerienes, Minerva, Fortuna, ac Ceres.*

Ita enim lego primum versum. Qui mos implorantium Deos: nam *ἐλλειπτικῶς* fere id faciunt. ut, *Dii vestram fidem.* & Plautus, *Tuam fidem Venus Noctuvigila.* & Satyra Varronis, *Hercules tuam fidem.* Item Euripides, ut citant grammatici, *ὅς τὸν αὐτοφυῆ πάντοσε θεόντ', εἰδέρα ῥύμβη.* Porro Varro videtur *Paganicas* a *Paganalibus* distinguere: quod *Paganalia* essent privatae feriæ alicujus pagi, *Paganicæ* vero omnium. Tamen nihil tale apud Ovidium & alios. SCALIG.

ead. *De statutis diebus.*] Feriarum publicarum, quatuor genera traduntur, *Stativæ, Conceptivæ, Imperativæ, Nundinæ.* *Stativæ* erant universi populi communes, certis & constitutis diebus in Fastis annotatæ, ut *Agonalia, Lupercalia, Vinalia,* & reliqua. *Conceptivæ* quotannis a magistratibus vel sacerdotibus concipiebantur in certos dies, vel etiam incertos, ut *Latinæ, Sementivæ, Paganicæ, Imperativæ* a consulibus & prætoribus pro arbitrio potestatis indicebantur. *Nundinæ* rusticorum erant, quoties mercandi vendendique gratia in urbem conveniebant. Varro duo tantum genera facit, *Stativas* & *Conceptivas*, & harum alias *Annales*, ut quas modo re-



centuimus, alias *Non annales*, quæ non nisi reipublicæ necessitate exigente indicebantur, ut Novendialia: de quorum origine Livius refert, devictis Sabinis a Tullo Hostilio rege nuntiatum esse, in monte Albano lapidibus pluuisse: missis, qui id viderent, renuntiatum, audisse vocem ex luco, ut patrio ritu sacra Albani facerent: Romanis Novendiale sacrum publice susceptum, mansisseque solemne, ut quodocunque idem prodigium nuntiaretur, feriæ per novem dies agerentur. POPMA. lin. 18. *Sacrificatur.*] *Sacrificant.* AUGUSTIN.

Pagina 59.

lin. 3. *Sic dicta, Quinque kalo Juno Novella.*] Vulg. *Sic dicta quinque calo Juno Novella.* Hæc putat se emendasse Vertranius, & tamen nihilo meliora, quam alii, protulit. Forfan ne ipse quidem suam emendationem amaverit, si hanc nostram legerit: *Primi dies mensium nominati Kalendæ: ab eo, quod iis diebus kalentur ejus mensis Nonæ a pontificibus, quintana en septimana sint futura, in Capitolio in curia Calabra sic; dies se quinque kalo Juno novella. septem dies te kalo Juno novella.* Sensus sane plano & aperto, non involuto, ut prioribus editionibus: neque suspensio, ut Vertranius correxit. *Juno Novella*, quod in Junonis tutela Kalendæ essent. Unde *Kalendaris Juno.* Non male tamen *Jana* legeretur: ita vocabant Lunam. Varro de Re rustica: *Nunquam rure audisti, octavo Janam Lunam crescentem; & contra senescentem; & quæ crescentie Luna fieri oporteret: & tamen quædam melius fieri post octavo Janam Lunam, quam ante?* Accipit autem ex Hesiodo:

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύο γε μὲν ἡμέατα μηνὸς  
Ἐξοχ' ἀεξιμένοιο βροθήσια ἔργα πένεσθαι. SCALIG.

lin. 4. *Juno Novella.*] Mirum mihi visum est, quod legitur in vetustioribus excusis. Omnes enim illi plane habent *Covella*: forfan non malè, quod Covum veteres Cælum vocabant: quod Festus scribit dictum a chao, ex quo poetæ dicunt Cælum esse natum. Immo potius, quod χάος apud veteres significabat aerem. Euripides Cadmo, ut inveni apud Probum grammaticum: Οὐρανὸς ὑπὲρ ἡμᾶς κενὸς, φῶτων ἔδος δαιμόνιον. τὸ δ' ἐν μέσῳ οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς, οἱ μὲν ὀνομάζουσι χάος, &c. Aristophanes ὄρνισι:

Διὰ τῆς πόλιος τῆς ἀλλοτρίας, καὶ τοῦ χάους.  
Theocritus πτέρυγι,



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



diebus simulacra Deorum carpentis traducebantur, vel cum Rex sacrificulus IX Kal. April. & rursus IX Kal. Jun. ex regia transferebat rem divinam ad comitium, & sacrificio ibi raptim peracto, fuga repetebat regiam. Cujus ritus meminit Ovid. lib. 5 Fastor.

*Quatuor inde notis locus est, quibus ordine lectis*

*Vel mos sacrorum, vel fuga regis inest.*

Ubi quatuor illas notas, quibus hic dies in fastis notatur, Q. R. C. F. ita explicat: *Quando Rex comitio fecit, vel, Quando Rex comitio fugit.* Varro autem sic: *Quando Rex comitiavit, fas, id est, Quando Rex in comitio fuit, fas: at quando in comitio est, nefas.* est enim intercisus dies, & anterior pars nefas, posterior fas. Ovidio consentit Plutarchus in Proble-  
matis, Varroni Festus. Porro *ducere sacra* Virgilius quoque dixit lib. 8 Æneid.

*———— casta ducēbant sacra per urbem*

*Pilentis matres in mollibus.*

Valerius Flaccus lib. 3 Argonaut.

*———— Eoi pocula regni*

*Duceret, ac rursus thyasos & sacra moveret.* POPMA.

lin. 13. *Pertineat.* ] *Pertinet.* AUGUSTIN.

lin. 16. *Junius Gracchus.* ] *Alii Gracchanum* citant. SCALIG.

lin. 17. *Ἀποδίτην.* ] Forſan de hoc loco Varronis ſentiebat Macrobius. Cincio, inquit, etiam Varro conſentit, affirmans, ſub regibus nec Latinum nomen Veneris, nec Græcum fuiſſe: & ideo non potuiſſe menſem a Venere nominari. Sic & Arnob. lib. 11 nec Veneris, nec Apollinis mentionem factam eſſe in Numæ indigitamentis teſtatur. Quare minus prudenter Ennius Veneris mentionem fecerit regiis temporibus. Nam cum ad tertium uſque Annalem regionum temporum geſta continuaiſſe multis teſtimoniis inde productis conſtet, in primo Annali ſic quendam orantem inducit:

*Te nunc, ſancta Venus, precor, & genitrix patri' noſtri,*

*Ut nos de celo viſas cognata parumper,*

*Teque, Quirine pater, veneror, Horamque Quirini,*

*Teque, pater Tiberine, tuo cum flumine ſancto.*

Tamen illos verſus in duobus auctoribus, tribus locis divulgos leges. SCALIG.

lin. 28. *Antiquum oppidum Palatium.* ] Puto legendum: *Lustratum antiquum oppidum Palati, nunc gregibus humanis cinctum.* Hoc enim dixit ad differentiam veteris oppidi, circa quod initio paſcerentur greges pecorum. Quod temporibus

Varronis, urbe in tantam magnitudinem ampliata, & palatio in eam concluso, totum esset cinctum gregibus humanis. Usurpat autem alicujus veteris verba tanquam alludens. SCALIG.

Pagina 61.

lin. 13. *Discrimina.*] Marg. Scalig. *discriminum.*

lin. 17. *Ab aliquo.*] *Ab alio.* AUGUSTIN.

lin. 23. *Una — nulleis.*] Marg. Scalig. *unas — multeis.*

Pagina 62.

lin. 6. *Discrimina.*] Marg. Scalig. *discriminum.*

lin. 7. *Secuti.*] *Secutus.* AUGUSTIN.

lin. 10. *Quare si etymologia principia verborum postulet.*] *Postuletur* legendum est. Et postea, *Et reliqua ostendat, quod non postulat: lege, quod non postulatur.* Est autem hellenismus, ut etiam veteres Latini, *Exigi pecuniam, exigi portorium.* SCALIG.

lin. 18. *Quorum repertum.*] *Quorum in promptu,* non nemo opinatur scribendum. AUGUSTIN.

lin. 31. *Sed & cum hoc agitamus, quid &c.*] Nisi esset *κακήφατον*, libenter legerem, *cum nos agitamus.* Sed hoc *cacephaton* ridet in viro consulari Cicero. SCALIG.

Pagina 63.

lin. 7. *Sic Coactio, sic Compitum nominatum.*] Vulg. *Sic coentio, sic &c.* Potius, *Sic coitio, sic comitium.* SCALIG.

lin. 9. *Ut vestimentum apud fullonem cum cogitur, consiliari dicitur.*] Vulg. *Apud fullonem vestimentum cum cogitur, conciliari dicitur.* Immo conciliare a ciliis, & Græce *κίλικια* dicuntur. Ex iis coacta vestimenta vulgo *Feltra* vocamus: nempe τὰ ἐκ τριχῶν συντιθέμενα. Unde Conciliare, fullonium verbum, τὸ συμπιλοῦν, πιέζειν, ἰποῦν, καὶ συμπατῆσαι. A quo & Galli quoque *fouler* dicunt. Hoc intellexit Titinnius Fullonibus:

——— *terra hæc nova est,*

*Quasi ubi tu solitus pedibus argutarier,*

*Dum compescis cretam, & vestimenta eluis.*

Unde saltus Fullonius Senecæ Epistola 15: *Cursor & cum aliquo pondere manus motæ: & saltus vel ille, qui in altum cor-*

*pus levat ; vel ille, qui in longum mittit ; vel ille, ut ita dicam ; Saliaris ; vel, ut contumeliosius dicam, fullonius.* SCALIG.

lin. 17 sq. *Mentem quodammodo motam amoveo.] Mentem quodammodo moveo. Ex docti viri opinione.* AUGUSTIN.

lin. 19. *Tremuisti, id est, timuisti.] Verbum tremuisti, est ex veteri aliquo poeta, quod Varro interpretatur timuisti : quia timor est frigidus, &, qui timent, tremunt. unde & timidus accipitur pro frigido.* Ennins lib. 16 Annal.

*Tum timido manat ex toto corpore sudor.*  
quod imitatus Virgilius :

*Tum gelidus toto manabat corpore sudor.*  
*Tremo autem est a Græco τρέμω. ΡΟΡΜΑ.*

lin. 31. *Ut Libentina.] Nonius Marcellus refert, Varronem scripsisse lib. 4, sive 5 de Lingua Lat. proluviem & prolubidinem dici ab eo, quod lubeat. unde etiam lucus Veneris Lubentina dicatur.* AUGUSTIN.

### Pagina 64.

lin. 7. *Mamurium Veturium.] Pro vetere memoria Varro & Plutarchus. Alii nomen proprium viri faciunt ex historiæ causa. Sic ergo Romani in sacris quædam nomina dicis causa solebant proferre : in nuptiis Cajam Cæciliam & Talassonem, in Vestali capienda Amatam : Nonis Caprotinis Cajum, Marcum, Lucium : in censu vel delectu faciendo, Valesium, Salvium, Statorium. Itaque scribit Cicero : *Itemque in lustranda colonia, ab eo, qui eam deduceret : & cum imperator exercitum, censor populum lustraret, bonis nominibus qui hostias ducerent, eligebantur. Quod idem in delectu Coss. observant, ut primus miles fiat bono nomine.* Hæc ille. Sic in Saliari carmine boni ominis causa Luciam Volumniam, & Mamurium Veturium nominabant, Contra ab eadem superstitione nullus ludis Apollinaribus Pomponius nominabatur. Sic cavebatur, ut, qui hostias duceret, bono esset nomine, ut jam ex Cicero demonstravimus. Quare id voluit Plinius lib. 28, ubi ait : *Cur, inquit, publicis lustris etiam nomina victimas ducentium prospere legimus?* SCALIG.*

lin. 14. *Marcere.] Marg. Scal. Marcere.*

lin. 17. *Terentius ait.] Al. Juventius. Sed qui ita legunt, videntur ignorare, duos fuisse Terentios : Pub. Terentium Afrum, cujus exstant hodie sex fabulæ ; & Terentium Libonem, cujus meminit Donatus ex Suetonio. Et forsitan*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Idem est *sistere fana*. Festus & Corn. Tacit. SCALIG. Idem in margine *adsari*.

lin. 18. *Id dicitur Pollutum.*] *Id dicitur pollutum*, quidam. AUGUSTIN.

lin. 19. *Porreeta.*] *Projecta*. AUGUSTIN.

lin. 20. *Pollutum est.*] *Polluctum*, quidam scribendum putat. AUGUSTIN.

lin. 28. *Falli*] Græcum *σφάλλω*, & *φάλλω*. SCALIG.

### Pagina 66.

lin. 2. *Hinc etiam Famiger, Affabile.*] Vulg. *Hinc etiam Famiger, fabile*. Potius legerim, *famigerabile*. Et ita videtur legisse Sipontinus. SCALIG.

lin. 4. *Et Fatuus & Fatue.*] *Et fatua; vel & faunus*, scribendum esse opinamur. AUGUSTIN.

ead. *Loqui ab loco.*] Quasi arduum esset divinare, a *λόγος* esse. SCALIG.

lin. 6. *Quisque.*] Marg. Scalig. *Quidque*.

lin. 19. *Eunt ad aliquam locutum consulendi causa.*] Vulg. *consolandi*. *Alloqui*, *παραμυθεῖσθαι*. SCALIG. Idem in marg. *Aliquem locum consolandi &c.*

lin. 22. *Concinne loqui dictum a concinne.*] *A concinno*. Ex conjectura. AUGUSTIN. *A concinere* scribendum est, Sic *συνάδω τινι*, bene mihi convenit cum aliquo. A *αἰνω* tamen deducit Nonius: melius sane. SCALIG.

lin. 23. *Et inter se respondent aliud alii.*] In antiquitus excusis legitur, *Et inter se cudant aliud alii*. Quare transpositæ sunt vocales, *cudant*, pro *cadunt*. Cicero: *Et ejus verbum aliquod apte ceciderit ad id, quod ages.* *συμπίπτειν*. Herodotus Euterpe: *Οὐ γὰρ δὴ συμπεσέειν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ πιουόμενα τῷ θεῷ καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι*. Quare aliqujus correctoris est verbum illud *Respondent*. SCALIG.

lin. 26. *Quod proscenio.*] *Quod in proscenio*. AUGUSTIN.

### Pagina 67.

lin. 1. *Extremum Novissimum.*] Refertur hic locus a Gellio lib. 12, cap. 21. AUGUSTIN.

lin. 3. *Ut Ælius Gallus.*] Posterior vox adulterina est. non enim hic est *Ælius Gallus*, qui inter jurisconsultos prin-

cipem locum tenuit, sed *L. Ælius Stilo*, magister Varronis, de quo satis multa diximus in initio lib. 1. Testatur hoc Gellius lib. 20. *Quoniam*, inquit, *qui doctissimus eorum temporum fuerat L. Ælius Stilo, ut novo & improbo verbo uti vitaverat: propterea, quid M. Varro de ista voce existimaverit, verbis ipsius ex libro de Lingua Latina ad Ciceronem sexto demonstrandum putavi.* POPMA.

lin. 11. *Quomodo additæ erant: quibus.*] *Quom additæ erant, qui.* Ex conjecturis. AUGUSTIN.

lin. 16. *Ænea, quis est, qui meum nomen nuncupat?*] Apud Censorium:

*Quis meum nominans nomen exciet,  
Quamvis tumultu invocans incolarum fidem?*

Videtur ex quodam choro ex Nyctegresia. *Nuncupare* vero in hoc sensu parum usitatum. Est enim hic *inclamare*. Pacuius Duloreste:

*Exemplo Ægisthi fidem nuncupantes conciebant populum.*

Conius Conciere. SCALIG.

lin. 19. *Dico, — quod Græci δικάζω.*] Melius δέικω. SCALIG.

lin. 20. *Cupit.*] Marg. Scalig. *Potest.*

lin. 25. *Indicit illum.*] *Suspikor, indicit illicium.* SCALIG. lem in marg. *bellum.*

ead. *Indixit funus.*] Vulg. *indicit.* Supra *indictivum funus.* Et Festus. SCALIG.

lin. 26. *Prodixit diem.*] Cicero pro Domo: *Prodicta die.* SCALIG. Idem in margine, *prædixit.*

lin. 27. *Dictum in mimo.*] Cicero: *Delectarunt me dicta mirum, ac ἐπισημασίας populi.* Sic dictiosus histrio. Et ab *dicteria*, quibus in exordiis fabularum (exordia sunt, quæ θεσεις Græce) histriones utebantur ad captandam attentionem populi. Varro ὄνος λύρας:

*Et orthopallica attulit psalteria,  
quibus sonant in Græcia dicteria,  
qui fabularum collocant exordia,  
et comici, cinædici, scenatici:  
quibus suam delectet ipse amusiam,  
et aviditatem speribus lactet suis.*

Hinc nos conjunximus. SCALIG.

lin. 28. *In manipuleis castrensibus Dicta ducibus.*] Vulg: *In manipulis castrensibus dicta a ducibus.* Dictum a ducibus, παγγέλμα, tessera. Furius vetus poeta:



*Nomine quemque ciet, dictorum tempus adesse.* SCALIG.

lin. 30. *Dicis immo.*] Vulg. *dicitur in imo.* Reposuerunt, *Dicis immo.* Hic ergo immo ἐνεκα, ἢ χάριν, sicut *Dicis ergo.* SCALIG. Rectius opinor legas, *Addicitur nummo.* Frequens veteribus usus imaginariæ venditionis, ut in coemptionibus nuptialibus, in donationibus, in liberatione sacrorum, cum heres sacris familiæ solvebatur, ea fiebat nummo sestertio dicis causa ter in manus accepto, & rursus reddito. Hinc antiqua illa genera locutionum, *Addicere nummo*, & *Dicis causa.* Est autem *Addicere nummo*, minimo pretio vendere, & non nisi in speciem. Cicero pro Rabirio Postumo: *Tua, Postume, nummo sestertio a me addicuntur.* *Dicis causa* est lusorie tantum, ut se fecisse dicere possit. Glossarium: Νόμου χάριν, λόγου χάριν. Varro infra: *Dicis causa fiebant quædam, neque item dictæ neque item facta semper.* Cicero in Verrem lib. 7: *Ut possit dicere emisse, Artagatho imperat, ut aliquid illis, quorum a gentium fuerat, nummorum dicis causa daret.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 31. *Si dico quid scienti quod det, quod ignoravit trad* *Hinc Doceo declinatum.*] Ne in hac quoque difficultate despondendus animus, tametsi, quantum aleæ subeundum nobis sit, non ignoro. Ita igitur scripserit Varro: *Si dico scienti quid, & quod ignoravit trado, hunc doceo. Id declinatum, vel quod cum docemus, dicimus.* Sane si non eadem verba, eundem tamen sensum postulat mens Varronis, ineptissime doceo deducit a dico, cum certissimum sit esse δοκέω. Unde δόγματα, decreta doctorum. SCALIG. Foris *Induco, si dico quid*, ut sit etymon verbi *induco* ex eo, quod scienti quid concedendum aut assentiendum sit, illud primum dicimus; postea tradimus, quod ignoravit. unde *Inductio* dicitur est argumentatio, quæ ex rebus non dubiis & confessis caput assensionem ejus rei, quæ in disceptationem venit. ΡΟΡΜΑ

## Pagina 68.

lin. 5. *A docere — Discere.*] Δάω, δάσκω, παράγωω. Inde disco, a, in i. ut, χάω, hio: χάσκω, hisco. SCALIG.

lin. 11. *Ratio putari dicitur.*] Putare rationem, id (nisalior) est ἐκκαθάραι λογισμὸν Plutarcho, in commentario Commodò distinguitur adulatorum ab amico: Πόνου τε καὶ σουνδῆς ἀπάσης ἀπολειπόμενος, ἐν ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστός ἐστι, καὶ πιστὸς ἔρωτος ὑπηρέτης, καὶ περὶ λύσιν πόρνῆς ἀκριβῆς, καὶ πότου δαπάνης ἐκκαθάραι οἰ-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



nium. Imitatum autem videtur ex Apollonio, qui de eadem re ita canit:

Κοῖλαι δὲ σπήλυγγες ὑπὸ σπιλάδας τρηχέας  
Κλυζούσης ἄλως ἔνδον ἐβόμβρον ὑψόθεν δ' ὄχθης  
Λεύκη καχλάζοντος ἀπέπτυε κύματος ἄχνη.

Quemadmodum & de Harpyis, ab eodem Apollonio, ut citat Nonius:

*Aut sæpe ex humili sede sublimæ advolant.*

Apollonius:

— Αἱ δ' αἶψα διηέριαι ποτέονται.

Item:

*Nec ulla curas finis interea datur.*

Apollonius:

Ἴσχω δ' οὔτινα μῆτιν ἐπίρροθον. —

Hæc sane non multum ad rem: sed nihil ad discendum intempestivum puto. SCALIG.

lin. 15. Crepare.] Vulg. Increpare. Ennius lib. 1:

*Ast hic, quem nunc tu tam torviter increpuiſti.*

Ita puto legendum apud Nonium. Hodie, *Ennius Lupiasta.*

*Quem nunc, &c. Nos fecimus, lib. 1, ast hic.* SCALIG.

lin. 20. Curensibus] Marg. Scalig. Curetibus.

lin. 23. *Itaque hos imitatus Aprissius ait in Bacche &c.]*

Vulg, — *io Bacche.* Quis adeo Latine ignarus, ut putet hoc nomen Romanum esse, nedum alicujus auctoris Romani? itaque merito suspectum est. Ne sequentia quidem satis constant. Hephæstion & Stephanus dictione βεχελῆς citant Archilochum ἰοβάχκοις. Sed nos, ut conjecturas omnes studiose colligimus, quæ nobis objici possunt, ita etiam illas sæpe ut incertas rejicimus. Romana editio habet *Aprissius in Bacche.* quæ nos quasi manu ducit ad veram lectionem indagandam. Quæ, nisi animi fallor, hæc est: *Itaque hos imitatus aperte Attius ait in Bacchis.* Vel, *Itaque hos aperte Attius, &c.* quod ita compendiose scriberent *apte* pro *aperte*. Utcunque priorem vocem legas, non magnopere laboro. De nomine autem Attii non dubito, cum & Cassius alibi pro Attius, & Cassius quoque pro Mattius variatum sit: ut error sit totus in duplici ff, pro duplici tt. Quod autem peccatum sit *in Bacche*, pro *in Bacchis*: etiam illius fabulæ nomen in manu scriptis Nonii exemplaribus, itemque in veteribus impressis eodem modo depravatum est. Bacchas autem vertit ex Euripide Attius: & exempla, quæ subjiciam, fidem facient. Primum quod est apud Euripidem:

Ἔτ' αὐτὸν ὄψει καὶ πὶ Δελφοῖσι πέτραις  
Πηδῶντα σὺν πεύκαισι δικόρυφον πλάκα.

Id his verbis reddit Latinus poeta:

*Latum in Parnaso inter pinos tripudiantem, in circulis  
Ludere, atque iadis fulgere. —*

Item:

Ὡς δεινὰ δρῶσι, θαυμάτων τε κρείσσονα.  
Quod neque sat fingi, neque satis dici potest  
Pro magnitate. —

— Ἄλλ' ἐξανίστατε

Σῶμα, καὶ θαρσεῖτε σάρκας, ἐξαμαίψασαι δρόμον.  
(vel τρόμον)

Agite modico gradu, nifus jacite leves:

— Καὶ καταστίκτους δορὰς

Ὅφει κατεζώσαντο. —

*Tum recudum exuvias laeno pifas lateri accommodant.*

Ubi tamen non pifas vere, sed varias, vertendum fuerat:  
ut sunt lyncium, pantherarum, tigrum.

Παρὰ δὲ μαινόμενοι σάτυροι

Ματέρως ἐξανύσαντο θεᾶς.

*Silvicolae invisentes loca.*

Πατρὸς παραδοχὰς, ἄσθ' ὀμήλικας χρόνω

Κεκτῆμεθ', οὐδεὶς αὐτὰ καταβαλεῖ λόγος,

Οὐδ' εἰ δι' ἄκρων τὸ σοφὸν εὔρηται φρενῶν.

*Qua neque vetustas, neque mors, neque grandaevitas.*

Deest verbum pro καταβαλεῖ.

Λέγουσι δ' ὡς τις εἰσελήλυθε ξένος,

Γόης, ἐπώδ'ος, Λυδίας ἀπὸ χθονός,

Ξανθοῖσι βοστρύχοισιν εὔσμος κόμην &c:

*Forma figura, nitiditate hospes Phrygius.*

apud Nonium male hospes regius.

Πενθεὺς πρὸς οἶκους ὄδε διὰ σπουδῆς πέρα,

Ἐχίονος παῖς, ᾧ κράτος δίδωμι γῆς.

Ὡς ἐπτόνται; τί ποτ' ἐρεῖ νεώτερον;

— Pentheus

*Præsto cerritus nobis se stupens uliro ostentum obtulit.*

At in Festo propemodum deploratus hic locus. Cerritus duplici rr: nam detritum ex Cereritus. Unde Attici vocabant ejusmodi δημητριακούς. Εἰ Δημήτηρ ἢ αὐτὴ τῇ Ἐριννυῖ. Callimachus, Τὴν μὲν ὄγε σπέρμηθεν Ἐριννυῖ Τιλφωσσαίῃ, id est, Cereri. Porro ad rem. Euripidis verba:

Λαμπρότερος ἢ πρὶν, καὶ διίπετέστερος. ἀλλ' scilicet.  
*Splendet sæpe : ast idem nimbis interdum nigret.*

Hic sane excusari non potest, qui διίπετέστερον pluviolum intellexerit, quod Homero διίπετέες ποταμοί. Nubigenas vertit Staius : cum hic sit διαυγέστερος. Sed profecto veteres poetæ non solum errare in vertendis Græcis fabulis, sed & multa licentia uti solebant, multum de suo addere. ut hic in his verbis, quæ citat Varro. Sed prius videamus, quid Euripides :

Χ Ο. Τίς ὄδε; τίς πόθεν ὁ κέλαδος  
 Ἄνὰ μ' ἐκάλεσεν Εὐίου;

Δ Ι. Ἴὼ πάλιν αὐδῶ  
 Ὁ Σεμέλας, ὁ Δίδς παῖς.

Χ Ο. Ἴὼ δέσποτα, δέσποτα,  
 Μόλε νῦν ἡμέτερον ἐς Δίασον.  
 ὦ Βρόμιε Βρόμιε. —

Attius:

CH O. *Quis me jubilat?*

B A C C H. *Vicinus tuus antiquus.*

CH O. *O Dionyse pater,  
 Optime viti sator,  
 O Semela genitus Evie.*

Postremos versus invenimus apud Macrobi. libro 6. Quæ cum ita sint, & quando & quomodo in nomine Attii peccatum sit, ostenderim : tum quomodo Bacchas Euripidis verterit L. Attius : deinde quantum juris sibi permiserint veteres, cum Græcorum fabulas verterent : postremo indicarim, unde verba ea, quæ adducit Varro, accepta sint : quis est, qui conjecturam nostram reprehendere possit? Quod si, ut sæpe accidit, falli poterō : non tamen sine magna verisimili causa falsus fuero. SCALIG. Possset etiam vetus lectio admitti : *Itaque hos imitans Chrysippus : io buco. quis me jubilat. Vicinus Atus antiquus.* ut intelligatur Chrysippus persona ex tragœdia Attii. Docuit enim ille Chrysippum fabulam. Et quod ait hic Varro, *jubilandi* verbum esse rusticorum, recte ei quadraret nomen *buco* : est enim rusticum convitium. Item *Atus* est ἄτυς. Quod ejus sacra in Phrygia : ex qua Pelops, Chrysiippi pater, oriundus erat. Hæc ego nolui tacere. IDEM.

lin. 27. Θριάμβω.] Diodorus de Libero patre : Θριάμβον δὲ αὐτὸν ὀνομασθῆναι φασὶν, ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν μνημονευομένων καταγαγεῖν ἀπὸ τῆς στρατείας Δριάμβον εἰς τὴν



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Sperata* dicebatur ἡ μνηστειομένη. Quamquam pro ea, quæ jam denupta sit, Plautus acceperit in *Amphitruone*. Afranius Fratriis, citante Nonio:

———— curre & nuntia

*Venire, & mecum adduce speratam meam.*

*Videas, puellam curent, confirmant jube.*

In eadem:

———— speratam non audi tuam.

Ita enim ille locus depravatus restituendus est. Πολυβεδίσκος autem, ut *Lampadiscus*, ὑποκοριστικῶς. SCALIG.

lin. 6. *Sequor Hercule.*] *Sequor Hercle.* AUGUSTIN.

lin. 10. *Præs, qui a magistratu &c.*] *Præs* a præstando: qui & a magistratu interrogatur, ut publice datis pignoribus solutionem præstet, & cum respondet, dicit, *Præs*, pro *præsto*. In *publicum præstare*, ut *dare & recuperare in publicum*. Cato contra *Oppium*: *Vinum redemisti, prædia pro vini quadrantalibus sexaginta in publicum dedisti, vinum non dedisti.* Liv. lib. 3: *Magna pars agri Campani, quem privati sine discrimine passim possederint, recuperata in publicum erat.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 12. *A quo & cum respondet, dicitur Præs.*] Vulg. dicit *Præs* &c. Festus: *Præs est is, qui populo se obligat, interrogatusque a magistratu, si præstet, ille respondet, præstet.* Apud *Varronem* igitur legendum dicit *præs*, ut habent omnes excusi, non, dicitur *præs*. Videturque *præs* pro *præsto* dictum; ut in illo versu:

Τίς ἔσθ' ὁ πωλῶν τὰνδράποδα; ἐγὼ πάρα. SCALIG.

lin. 17. *Vades ne darent.*] *Primus vades publicos dedit Cæso Quintius.* Livius. Huc pertinent multa ex oratione κατὰ Τιμοκράτους. SCALIG.

lin. 22. *Nec sine canendo tibicines dicti.*] Superiore libro: *Nec vinalia sine vino expediri, nec curia Calabra sine calatione potest aperiri.* SCALIG.

## Pagina 72.

lin. 21. *Nam & quidem Facere verba &c.*] Locus mendosus tribus his versibus. AUGUSTIN.

lin. 22. *Et qui aliquid agit, non esse infitientem.*] *Et qui aliquid neget, esse infitientem.* Nam etiam nego, quasi non ago, videtur velle dictum esse. SCALIG.

ead. & sq. *Qui adlucet, dicitur Lucere.*] *Aristophanes* Ἀχαρνέυσι:

Τῆν μαζὸν φαίνεισ ἀνευ θρυαλλίδος ;

Alludit autem ad id, quod supra Dicæopolis dixerat, Τίς σ' εἶ φαίνων ; quod est συκοφαντῶν. Homerus:

— αἰδομένασ δαΐδασ μετὰ χερσὶν ἔχοντεσ,

Φρίνοντεσ νυκτὸσ κατὰ δώματα δαινυμένοισι.

Athenæus : Φαίνει ὁδοιποροῦσι. Phidippus Comicus : Ὁ φανὸσ αὐκ ἔφαινεσ ἡμῖν. Plautus :

*Tute tibi puer es lautus : lucas cereum. puto Laucus.*

Primum enim *Daucus* : (quod detritum est ex *δαδούχοσ*)

deinde *Laucus* : ut *Dautia*, *Lautia* : *Dactumæ*, *Lacrumæ*.

Posset tamen non inepte legi, *Tute tibi, puere, lautus lucas cereum*. Tu ille lautus & magnificus tibi *δαδουχεῖσ*, neque puerum habes; vel, *Tute lotus ex balneo tibi facem gestas*.

Simile est, quamquam non idem, *αὐτολήκυθοσ*. Et forsan hæc posterior conjectura vera est. Sic Græcis eodem modo, *αὐτοκάβδαλοι*, *αὐτόδειπνοι*, *αὐτοβαλανεύειν* &c. SCALIG.

lin. 23. *Ab luere ; & luce dissolviuntur tenebræ.*] Non video, quid negotii sit hæc dividere, *ab luere* : cum etiam in editione Romana recte legatur. At Verranius desinat ineptire, qui tam parvum mendum non vidit, & spuriam lectionem pro vera supposuit. SCALIG.

lin. 24. *Lucere item a luce &c.*] *Lucaria* item a luce, quod propter lucem amissam is cultus institutus. Masurius Sabinus Factorum libro 2 : *Eam noctem deinceps, quæ in sequentem diem, qui est Lucarium*. Sex Pompejus : *Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam & Tiberim fuit : pro eo, quod victi a Gallis, fugientes in prælio ibi se occultarunt*. Festus a luco, Varro ab luce amissa, id est, libertate, ut puto. ut & alii quoque auctores loquuntur. Artemidorus quoque lib. 2, ἡλιον, inquit, ἐλευθερίαν καλοῦσι. SCALIG. Marg. Scalig. *luci*. Scribendum : *Luere* item a luce. *Lugeo* verbum deducit Varro a luce, quod propter amissam lucem & vitam ejus, qui carus fuerat, cultus lugubris institutus. *Lux amissa*, id est, vita, ut Cicero lib. 1 Tuscul. *Fore aliquando finem hujus lucis & amissionem omnium vitæ commodorum*. Tertullianus de Resurrectione carnis : *Ita lux amissa lugetur*. POPMA.

lin. 28. *Conquæstor.*] Marg Scalig. *Quæstor*.

Pagina 73.

lin. 2 sq. *Et Invidens. & Astiacum illud, Oblivio laquet &c.*]

K 3



Vulg. *Et — Atticum illud &c.* Hic sane est locus unicus, quem qui emendet, is magnam gratiam a studiosis iniverit. Nam quod leviter immutatus est in Romana editione, potuit fortasse recipi correctoris auctoritate: non tamen ita, ut non & nostra emendatio, quam veram præstare possumus, longe præferatur. Audiamus ergo Varronem, *Hinc visenda, inquit, vigalavit, vigiliam: & invident, & Vitium illi obtulit, violavit, quod incidit in videndum.* Cedo sis mihi iudicem, ni vero vincam hæc ita esse, nive male alii hæc mutaverant. Offerre autem vitium & stuprum, tam tritum est apud antiquos scriptores, ut exempla superflua futura sint. Facile vero fuit ex *vitium, Atticum* facere. At Romana editio *Attiacum*. Non puto, ita exempla ex Attio citari apud ullum bonum auctorem, ut ex Attio poeta Attiacum deducant. Nam potius Attianum dicendum erat. Ego sane, si nihil aliud potuissem, *Atticum* illud retinuissem: quod Latinorum vitare virginem, imitatum est ex Attico, διαφθείρειν τὴν παρθένον. Et violare virginem, βιάζεσθαι. Nam quæ dicit in tragœdia, *Me quondam invitam per vim violat. Juppiter bone violat?* illa, inquam, quæ hoc dicit, acceperat pro cogere & adigere, quod & Græce quoque βιάζεσθαι. At is, qui respondet, *Juppiter bone violat?* vel sciens, vel imprudens aliovorsum interpretatus est, & pro fœdo verbo accepit. Quare quæcunque illa est, in ancipiti verbo κακίφατον commisit. *Quod incidit in videndum*, forsitan haud mutandum est. ἐκ τοῦ ὁρᾶν γίνεται τὸ ἐπαῖν. SCALIG. Idem pro *oblivio lavet* in marg. *obviolavit*. Pro *Atticum* legerim *antiquum*. nam propter affinitatem literarum C & Qu. scriptum fuit *anticum*, quod migravit in *Atticum*: ut, *Serrano noster Atticus rivalis homo*, pro, *antiquus*. contra Livii lib. 37, *Non quæ in solo modo antiquo sunt*, pro, *Attico*. Porro hoc carmen antiquum Varro dilaudat, ut celebre temporibus illis, & vulgi sermone jaçtatum, cum vellet significare omnem dictorum factorumque offensionem quasi perpetua oblivione obruendam esse. *Invidendum* hic est quod *invidetur*, vel *cui invideri potest*. Mox *Violavit virginem*, quasi *visu lavit*, id est, profudit visum in virginem, ut lacrimis, sanguine lavere, apud poetas. nam amor excitatur visu, a quo Varro repetit etymon verbi *violare*, cum tamen sit a *vi*, quasi *vi involare*. ΡΟΡΜΑ.

lin. 5. *Cum muliere fuisse.*] τὸ συνεῖναι. Plautus Mercatore:  
*Ea nocte mecum hospitis jussu fuit.*

Nec dissimile, quod dicunt mulieres in Cistellaria:



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



fecit ex illo :

Ἄλλ' ἕξει' ὡς τάχιστα.

Ibidem :

*Præter rogatum ne querere —  
plane ex illo,*

Μὴ λόγους λέγε.

Reliqua, quæ citantur a grammaticis, ab aliis animadversa sunt: quare ea non ponam. SCALIG.

ead. *Vitam.*] Marg. Scalig. *Multa.*

lin. 19. *Vos epulo postquam spexit.*] In fragmentis Festi ita citatur hic versiculus Ennii:

*Quod ubi rex . . . dulo spexit de contibu' celsis.*

In aliis :

*Quod ubi rex paulo spexit de coribus celsis.*

Puto legendum :

*Quos ubi rex pullos spexit de cortibu' celsis.* SCALIG.

Potius legerim: *Quos sedulo postquam.* est enim, ni fallor, initium ejus versus, quem citat Festus ex Ennii lib. 16 Annal.

*Quos ubi rex sedulo spexit de cotibus celsis.*

Rex autem Philippus Macedo, qui ex altissimo Æmi montis vertice conspexit Ponticum simul & Adriaticum mare, & Istrum amnem & Alpes, locos longissime distitos, Livius lib. 50. **POEMA.**

lin. 20. *Qui habeant Spectationem, qui non habeant.*] Cicero Philipp. 2, & Festus. SCALIG.

### Pagina 74.

lin. 5. *Propter hanc aurium aviditatem theatra replentur.*] Hoc explicant ejusdem luculenti versus ex Menippea κενόδοξια, περὶ φθόνου:

*Vos in theatro, qui voluptatem auribus*

*Huc aucupatum concurristis domo:*

*Adeste, adeste, quæ feramque ignoscite,*

*Domum ut feratis e theatro literas.* SCALIG.

lin. 7 sq. *A quo dictum poetæ, audio, aut ausculto.*] *Audio, haud ausculto, non nemo.* AUGUSTIN. *A quo dictum poetæ: Audio, haud ausculto.* Cæcilius:

*Audire, ignoti quod imperant, soleo, non auscultare.*

Pacuvius:

— *His, qui avium cantum intelligunt,*

*Magisque ex alieno jecore sapiunt, quam suo,*

*Magis audiendum, quam auscultandum, censeo.* SCALIG.

lin. 16. *Repotatio.* ] *Repotia*, doctus vir. AUGUSTIN.

ead. & sq. *Quod sit Græcum antiquum non ut nunc φρέαρ dictum.* ] *Kepone*, ut supra: *Quod sit Græcum antiquum ποτήρ*, non ut nunc, φρέαρ dictum. ποτήρ, aliter πίστρα, & ποτίστρα. unde sumi pote. SCALIG.

lin. 21. *Mantelium quasi manuterium.* ] *Manutergium.* AUGUSTIN. *Χειρόμακτρον.* Etiam apud Athenæum χειρόμακτρον est genus *velamenti*. Itaque probatur ex Sapphus testimonio: Sic Latine mantelium, & mantile ad tergendas manus, itemque genus pallii, aut velamenti. Plautus:

*Neque fallaciis ullum est mantelum meis.*

Utrumque Hesychius, χειρόμακτρον, ἢ χειρόμαστρον, μανδύλιον. SCALIG. Idem pro *mantelium*, in marg. *mantellum*.

lin. 22. *Nunc primum ponam.* ] Ante hæc verba videntur multa deesse. AUGUSTIN.

lin. 25. *Quod bonum, fortunatum, felixque.* ] Hujus etiam solemnis formulæ meminit & alicubi Livius. Item Cicero primo de Divinatione, *Neque solum*, inquit, *Deorum voces Pythagorei observaverunt, sed etiam hominum, quæ vocant omina, quæ majores nostri quia valere censebant, idcirco omnibus rebus agendis, Quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit, præfabantur.* Item libro 2: *Jam illa Favete linguis, & prærogativum omen comitiorum, &c.* Quæ omnia nonnisi conceptis verbis præfabantur veteres, & observatis auspiciis matutino tempore: quod nisi post auspicia magistratus non crearetur. Sic in sacris primo mane hæc prima verba erant, εὐφημεῖτε, & Favete linguis. Ovidius:

*Postera lux oritur, linguis animisque favete:*

*Nunc dicenda bono sunt bona verba die.*

Σιγαῖτε, καὶ εὐφημεῖτε. Quare Euripides in Ione, antequam ejus exhortationis, quæ fieri solebat in sacris, meminisset, prius ex more præfatur de matutino tempore quædam, quod tunc major esset in Deorum mentione castimonia. Ait igitur:

Ἄρματα μὲν τὰδ'ε λαμπρὰ τετραπίπων.

Ἄλιος ἤδη λάμπει κατὰ γᾶν.

Ἄστρα δ'ε φεύγει πύρρ' τῷ δ' αἰθέρος

εἰς νύχθ' ἱεράν.

Deinde paulo post:

Ἄλλ', ὦ Φοίβου σεμνοῦ δέρατες,

τὰς κασταλίας ἀργυροειδεῖς

βαίνετε δίνας· καθαραῖς δ'ε δρόσοις

Ἄφουδρανάμενοι στείχετε ναούς.

Στόμα τ' εὐφάμον φρουρεῖτ' ἀγαθόν,  
 Φήμας τ' ἀγαθὰς τοῖς ἐθέλουσι  
 Γλώσσας ἰδίας ἀποφαίνειν.

Quæ non ita necessario adduximus, ut priora confirmarent; sed ut & illa emendatiora, quam hodie habentur in vulgatis codicibus, legeres, & Attii poetæ verba ex Cœnomao, quæ divulgata leguntur apud Nonium, jungas: quod sint illis Euripideis similia. Sunt autem hæc:

*Ferte ante Auroram radiorum ardentum indicem,  
 Cum somno in segetem agrestes cornutos cient,  
 Ut rorulentas terras ferro, rosidas  
 Proscindant glebas, arvoque ex molli excitent:  
 Vos ite actutum, atque opere magno edicite  
 Per urbem, ut omnes, qui arcana asteumque accolunt  
 Cives, ominibus faustis augustam adhibeant  
 Faventiam: ore obscæna dicta segrégent.*

Quis enim antiquitatis studiosus his reliquiis non delectatur? Quamquam hæc sunt, veluti ex magno naufragio parvæ tabellæ. SCALIG.

lin. 31. *Voca inlicium huc ad me.*] Vulg. *Voca inlicium hoc ad me.* Ἀρχαῖσμός hoc, pro huc. Auctor Servius. Item infra, *Hoc Calpurni voca inlicium.* SCALIG.

### Pagina 75.

lin. 7. *Post autem conventionem habet.*] *Conventionem*, antiquo more pro concione. Infra: *Omnes Quirites ite ad conventionem hoc ad judices.* Festus: *In conventionem, in concione.* Et infra: *Impero, qua convenitur ad comitia.* Alii, *quæ convenit.* Quare imprudenter nimis Vertranius mutavit *in concionem*: & in sua correctione immane quantum juveniliter exultare videtur. Sed nihil prius debet esse bono emendatori, quam nihil temere aggredi. SCALIG. Pro *post autem* lege ex veteri codice *postante.* Nam ita componebant præpositiones veteres, ut *in-ante*, & similia. Quod non monuissem, nisi aliter vidissem placuisse Adriano Turnebo nostro. IDEM.

lin. 12. *Omnes Quirites inlicium visite huc ad judices.*] *Judices*, id est, consules. Quia consulere pro judicare veteres usurpabant. Idcirco Attius in Bruto:

— *qui recte consulat, Consul suat.*

Vide etiam Festum. SCALIG.

lin. 18 sq. *Aliquot rebus idem.*] *Item.* AUGUSTIN.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*& ante privati hujusce Q. Trogi scelerosi ostium canat. Corn. Tacitus 2 Annali: In Publ. Martium Cos. extra portam Esquilinam, cum classicum canere jussissent, more prisco animadvertere. SCALIG.*

lin. 7. *Ubi canat collegas.* ] Locus mendosus. AUGUSTIN.

lin. 10. *Ex ara.* ] Marg. Scalig. *Exire.*

lin. 14. *Caput editi.* ] Delent quidam verbum *editi.* AUGUSTIN.

lin. 15. *Qui de censoribus.* ] Vulg. *Cessoribus*, veteri consuetudine scribendi, pro *Censoribus*, ut *Coss.* pro *Cons.* SCALIG.

lin. 17. *Classicus canat.* ] *Classicum* forte, ut *hosticum* paulo post. AUGUSTIN.

lin. 20. *Cum primo luci.* ] Ex veteri formula evocandi. Livius lib. 1: *Ut omnes cives Romani equites peditesque in suis quisque centuriis in campo Martio prima luce adessent.* Sed est hic geminus ἀρχαϊσμός, τὸ cum παρελκον, & lux genere masculino. Plautus Cistellaria:

*Cum primo luci nisi ambo occidero.*

Terentius Adelphis, Act. V, Sc. 3:

———— *Rus cras cum filio*

*Cum primo luci ibo hinc.* POPMA.

lin. 26. *Quod censor exercitu &c.* ] Locus mendosus. AUGUSTIN.

lin. 27. *Constituit quinquennalem cum lustraret.* ] Melius: *Constituit quinquennalem eum lustrare.* SCALIG.

lin. 30 sq. *Id quod propter centuriata comitia imperare solent. Quare non est dubium, cum hoc inlicium sit.* ] Vulg. *Quin hoc inlicium sit.* Quod supra admonuimus de loco transposito, cum disputaret Varro de derivatis ab Humo, idem quoque hic accidit. Quare ea ponam ordine, ut legenda sunt: *Id, quod per centuriata comitia imperare solent. Hoc nunc aliter fit atque olim: quod Augur Consuli adest tum cum exercitus imperatur, ac præt, quid eum oporteat dicere. Consul auguri imperare solet, ut inlicium vocet, non accenso, aut præconi. Id inceptum credo, cum non adesset accensus, & nihil intererat, cui imperaret: & dicis causa fiebant quædam, neque item facta, neque item dicta semper. Hoc ipsum inlicium scriptum inveni in M. Junii commentariis. Quare non est dubium, quin hoc inlicium sit, cum circum mæros itur, ut populus illiciat ad magistratus conspectum, quod Consul potest vocare in eum locum, unde vox ad concionem vocatis exaudiri possit. Quare una origine*

*Illicium & Inlicio, quod in choro Proserpinæ est: & Pellexit, quod in Hermiona est, cum ait Pacuvius:*

— *Regni alieni cupiditas Pellexit.* —

*Quod tamen ibi idem est, quod inlicit, inlexit: quia E, & I, cum C magnam habet communitatem. Sic Elicii Jovis ara in Aventino, ab eliciendo. Nec me fallit, quid excogitarit Vertranius: quem certe secutus fuisset, nisi quia video, ita ut posui, melius excusari posse: ut mirum sit, qua negligentia factum, ut in una pagina tot tantæque transpositiones occurrerint. SCALIG.*

Pagina 77.

lin. 5. *Quare una origine Inlicio & Inlicius.] Quare una origine inlicium & inlicio, quod in choro Proserpinæ est. Chorus Proserpinæ, nisi fallor, erat in Laodamia Livii Andronici: in qua introducitur Laodamia exorans Proserpinam, ut sibi frui liceat complexibus viri mortui. Ego invenio ex ea fabula pellicuit, non inlicuit, nec inlexit, ut hic:*

*Aut nunc alia te quæpiam*

*Asiatico ornatu affluens,*

*Aut Sardonio ac Ludio*

*Fulgens decore, & gloria*

*Pellicuit. — SCALIG.*

lin. 9 sq. *Quod augur consuli adest.] Varro De re rustica libro 3: Itaque imus, venimus in villam. Ibi Appium Claudium sedentem invenimus in subselliis, ut Consuli, si quid usus poposcisset, esset præsto. SCALIG.*

lin. 11. *Ac præit, quid eum oporteat dicere.] Præit ὑποτίθεται. Præire verba. SCALIG.*

lin. 18. *Illicite illexit. Quæ cum E &c.] Quia I cum E, quidam: sed mihi locus hic mendosus adhuc videtur. AUGUSTIN. Videtur legendum: Illiciti illex, quia I cum E, & C cum X. Hoc ipsum nomen illicium, inquit, scriptum est in M. Junii Bruti Commentariis juris civilis: sed ibi idem est, quod illex nequitia. nam utrumque illicium & illex est a verbo inlicio: quia I cum E, & C cum X magnam habent affinitatem. Illicium pro illice, sive illestamento, Brutus dixit. & Cicero ad Atticum lib. 11: Q. Fratrem illicium meæ professionis fuisse. Varro de Re rustica lib. 3: Sed si transitura sunt apes, ex apiastro perfricandum, quod illicium hoc illis. ΡΟΡΜΑ.*

lin. 24. *Errare, ἐρύειν.] Scribe ἐρρέειν. Ὀδυσσ. δ:*

*Ἡ μ' οἶω ἐρρέοντι συνήντετο νόσφιν ἑταίρων.*



*Erranti a sociis mihi quæ procul obvia facta est.* SCALIG.  
lin. 28. *δομῶν*] Marg. Scal. *δεσμῶν*.

lin. 29. *Runcinare a runcina, cujus origo Græca &c.] Cujus origo Græca ῥυκάνη. In Epigrammatis Græcanicis, — ῥυκάνην εὐεργέα. — Hesychius: ῥυκάνη, τεκτονικὸν ἐργαλεῖον. Ut a βυκάνη, buccina: a πατάνη, patina: a κάτανος, catinus: βάσκανος, fascinus: τρυτάνη, trutina: μηχανά, machina: sic a ῥυκάνη, runcina. Certe qui ῥύγχος posuerunt, non satis rostri habuerunt ad hanc lectionem e situ eruendam.* SCALIG.

## I N L I B R U M V I

### Pagina 79.

lin. 5 sqq. Hic ob uberem mendarum messem aliquot Var-  
ronis comprehensiones continenter perscribam, ne longior sim,  
errores sigillatim percensens, & Scribo, sæpe iterans. *Nam re-  
pens ruina operuit: ut verbum quod conditum est, ex quibus  
litteris oportet, inde post aliqua demta: sic obscurior fit voluntas  
impositoris. Non reprehendam igitur in illis, qui in scrutando,  
verbo litteram adjiciunt aut demunt, quo facilius, quid sub ea  
nocte subsit, videre possint. Etenim quo facilius obscura opera  
Myrmecidis ex ebore oculi videant, extrinsecus admovent nigras  
setas. Cum hæc adminicula addas ad eruendam voluntatem im-  
positoris, tamen latent multa. Quod si poetice, ut in carmini-  
bus servavit multa prisca quæ essent, sic cur essent, posuisset,  
fœcundius poemata ferrent fructum. Sed ut in soluta oratione,  
sic in poematis verba omnia, quæ habeant ἔτυμα possunt dici.  
Nec multa habeo, quæ non erunt in lucubratione literæ perfec-  
tæ. Multum licet legeret, Ælii hominis in primo in Latinis li-  
teris exercitati interpretationem carminum Saliorum videbis &  
exili litera expeditam, & præterita obscura multa. Nec mirum,  
cum non modo Epimenides somno post annos L experrectus a  
multis non agnoscat, sed etiam Teucer Livii post annos XII  
a suis, qui sit, ignoretur. Hæc e mendosa veteris libri litera-  
tura reconcinnata sunt, quæ, ut in sublustri nocte, qua eun-  
dum sit, videmus, ita nobis ostendit, quis esset orationis cur-  
sus, quæ via. Carmen autem Saliorum initium poetices apud  
Romanos Varro dicit, quod obscurissimum erat. Ejus memi-  
nit Flaccus:*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



lin. 30. *Et satisfacit grate.* ] *Lego: Et satisfacit grato.*  
TURNEB.

Pagina 81.

lin. 6. *Unus erit, quem tu tolles in cœrula cœli templa.* ] Versus est ex Ennii Annalibus de Romulo in numerum Deorum referendo, quem paulum mutatum elegantissime usurpavit in Metamorphosi Ovidius:

*Tu mihi concilio quondam præsente Deorum,  
(Nam memoro, memorique animo pia verba notavi)*

*Unus erit, quem tu tolles in sidera cœli,*

*Dixisti: rata sit verborum summa tuorum.* TURNEB.

Ex primo Annali Ennii, ut conjicio, Sunt verba Martis ad Jovem de Romulo in numerum Deorum referendo, quem versum Ovidius quoque usurpavit, cum de eadem re Martem loquentem introducit 2 Fastorum:

*Unus erit, quem tu tolles in sidera cœli.*

*Tu mihi dixisti: sint rata dicta Jovis.* SCALIG.

lin. 11. *Magna templa cœlitum commixta stelleis splendideis.* ] Videtur ita distinguendum:

*O magna templa cœlitum*

*Commixta stellis splendidis.*

Totum hoc nihil aliud, quam στεροπὰ Διός.

ὦ στεροπὰ Διός, ὦ σκοτία νύξ.

*Templa cœli.* Τεμένη αἰθέρος. Æschylus:

— κνέφας δὲ τέμενος αἰθέρος λάβη. SCALIG.

lin. 12 sq. *Scrupæa saxa Bacchi.* ] Dactylici ex Peribœa Pacuvii, qui cum alio membro, quod citat Nonius, ad hunc modum continuandi sunt:

*Ardua per loca agrestî*

*Niitur, ac trepidante gradu,*

*Saxaque scrupæa Bacchi,*

*Altaque templa prope aggreditur.* SCALIG.

lin. 14. *Acherusia templa.* ] Ex Andromacha Ennii, ut conjicimus ex M. Tullio. sed ille citat aliter:

*Acherusia templa alta Orci pallida,*

*Leti obnubila, obsita tenebris loca.* SCALIG.

lin. 15. *Quam quia initium erat oculi.* ] Vulg. *Qua quis* &c. *Quaqua intuemur oculis.* Virgilius:

*Quantum acie possent oculi servare sequentum.*

*Ulla autem templa, quod quatuor mundi partibus definirentur,*

ab eo dicuntur: Plutarcho *πλινθία*, propter quadratam descriptionem. SCALIG. Idem in margine: *Quaqua intuerant oculi.*

lin. 18 sq. *Id est (ut ait Nævius in Hemisphærio) ubi terra cæculo septum stat.]* Lego: *Id est, ut ait Nævius, hemisphærium, ubi concha cæcula septum stat.* Hic eleganter concava cæli convexitas more tegumenti & conchæ concamerata & curvata intelligitur. Et quia ad cælum pertinet, Cælestis Dea a Tertulliano, Spartiano, aliis memorata, nec, quæ sit, intelligitur: dicam hic obiter, *Uraniam* esse. Dio, *τὴν Οὐρανίαν τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπελέξατο.* TURNEB. Templum Jovis altitonantis interpretatur ex verbis Nævii, hemisphærium superius, ubi æther conspicitur. Plane ex vestigiis veterum excusorum legendum, *ubi æthra cæcula septum stat:* videturque esse versus Nævii ad hunc modum concinnandus,

*Hoc ubi æthra cæcula septum stat hemisphærium.*

Qui putant, hic Nævium citari in Hemisphærio, tanquam fuerit illud poema Nævii, non mediocriter falluntur. SCALIG.

lin. 24 sq. *Concipitur verbeis non iisdem usquequaque. In arce item, Testaque meta sunt &c.]* Locus mendosus. AUGUSTIN. In verbis, quibus templa concipiebantur, magna est obscuritas ob dictionis vitium. Ego eam formulam totam sic puto concipiendam esse: *In arce sic: templa tescaque mi ita sunt, quoad ego ea esse velim, qua nuncupavero. Olla vera arbor, quisquis est, quam me sentio dixisse, templum tescumque esto in sinistrum. Olla fera arbor, quidquid est, quod me sentio dixisse, templum tescumque esto in dextrum. Intra ea conregione, conspicione, cortumione, utique ea rectissime sensi. Fera arbor hic dicitur, ut fera vitis quodam in Nonii loco. Tescum autem rectissime emendatum puto, cum Varro ipse ultro mox tesca interpretetur, & tesca a tuendo, ut tuesca, dicta censeat. Nam testum, quod hic incubabat, exturbandum est præceps. TURNEB. In hoc loco tam insigniter depravato multi desudarunt. Sed, ut verum fatear, omnes mihi videntur lusisse operam. Ego quoque aliquid tentabo. quod si nihil profecero, merito cum illis quoque lusserim operam. Ita igitur emendamus: *Concipitur verbis non iisdem usquequaque: in arce autem sic, Tesca dumecta sunt, quoad ego caste lingua nuncupavero. olla veter arbor, quisquis est, quam me sentio dixisse, templum, testumque esto in sinisterum. olla veter arbor, quisquis est, quidquid est, quod me sentio dixisse, templum, testumque esto in dexterum intra ea, conrecione, conspitione, cortumione,**

utique ea rectissime sensi. Hæc sane non deteriora sunt aliorum commentis, quibus misere hunc locum foedarunt. Rationes autem mox reddendæ sunt. SCALIG. Idem in margine pro *item* exhibet *ita*.

lin. 25. *Testaque meta sunt.*] Vulg. *Tescaque me ita sunt.* Error fluxit, quod *d* mutarunt in *q*. Nos *dumeta*. Ita vocabant, quæ nunc dumeta: auctor Festus. Prius enim fuerat *dumiceta*, post *dumeta*: ut *faliceta*, *faliceta*. Constituit autem fines templi sui *dumeta*, qui & *Vespices* vocabantur. Templi, inquit, mei fines sunt *tesca dumeta*, quoad ego eos nuncupavero. Est enim adjectivum *tesca*, ut mox aperiemus. SCALIG. qui tamen postea sententiam suam mutavit. In Appendice enim ad *Conjectanea* sua inquit: Sine ulla prorsus dubitatione hic legendum est, *Templa tescaque incita sunt*, quoad ego caste lingua nuncupavero. Nam ex his corruptis, *me ita*, egregie *incita* corrigi, quis non videt? *Tesca*, seu *templa*, sunt promota usque ad suos fines, ita ut ulterius promoveri non possint. Antiqui enim fines, seu terminos, quos amplius promoveri non est, *incitos* vocabant. Et qui eo redacti erant, ut nullum certum rerum suarum consilium capeffere possent, ad *incitas* redacti dicebantur. Ubi subaudiendum *lineas*. Metaphora enim a ludo duodecim scriptorum. nam cum ad ultimam lineam promoti erant calculi, tum is, cujus intererat, ad *incitas lineas* redactus, calculi vero ipsi *inciti* dicebantur: quod annotat Isidorus. Apud Græcos alia erat tabula calculorum: quippe quinque linearum. Itaque non in ultimis lineis erant *inciti* calculi, sed in media. Quare cum alteruter ex lusoribus in *incitam* lineam cogeretur, tunc movebat calculum ab eadem media linea, hoc dicto: *κινῶ τὸν ἀπ' ἰεράς*: nam linea illa vocabatur *ἰερά*. Plautus *Pœnulo*:

———— *tacitus tacé modo.*

*Profecto ad incitas lenonem rediget, si eas abduxerit.*

*Quin prius disperibit, saxo, quam unam calcem civerit.*

Cave *calcem* hic pro ea parte pedis accipias, quam Græci *πέπραν* vocant. *calcem* enim vocat hic calculum, alluditque ad proverbium, quod usurpavit. Et ita Lucilius:

*Naumachiam licet hæc, inquam, alveolumque putare, & Calces.* —————

Nam *calces* hic calculi, manifesto. Festus, *Calces* inquit, qui per deminutionem vocantur calculi. Vides ergo, quomodo Plautus dixerit *ciere calces*, *κινεῖν τοὺς πεσσούς*. Et ita hic lo-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

templis auguralibus, sed etiam in effandis finibus fanorum & ararum, regionum ipsarum termini concipiebantur, ut in dedicatione aræ Augusti Cæsaris Narbone ita præivit verba pontifex: *Numen Cæsaris Augusti, patri patriæ: quando tibi hodie hanc aram dabo dedicaboque, his legibus hisque regionibus dabo dedicaboque, quas hic hodie palam dixero.* SCALIG.

Pagina 82.

lin. 2 sq. *Qua oculi conspiciant, id est tuimur.*] Lego: *Qua oculi conspiciant, id est, tueamur.* TURNEB.

lin. 4. *Apud Ennium in Medea: Contempla &c.*] Hic versus cum alio, quem citat Nonius, jungendus est:

*Asta, atque Athenas antiquum opulentum oppidum  
Contempla, & templum Cereris ad lævam aspice.* SCALIG.

lin. 5. *Et templum Cereris.*] Hæc non sunt ex Medea exsule, quam vertit Ennius ex Euripidis Græca, quæ hodie exstat. Sed, puto, ex alia, quam ipse scripsit, eaque translata ex alia Euripidis: quæ ne ipsa quidem ad nos pervenire potuit. Nam Attii Medea, tota ipsius sine dubio erat, non ab Euripide translata: quamvis ex Euripide quædam in suam transtulit. ut, cum scribit:

*Principio extispicum ex prodigiis congruens ars te arguit.*  
Sunt ex illis:

*Συμβάλλεται δὲ πολλὰ τοῦδε δειμάτος.  
Σοφὴ πέφυκας, &c.*

Item quod reprobrat Jason:

*Πρῶτον μὲν Ἑλλάδ' ἀντὶ βαρβάρου χθονὸς  
Γαῖαν κατοικεῖν, καὶ δίκην ἐπίστασαι,  
Νόμοις τε χρῆσθαι, μὴ πρὸς ἰσχύος χάριν.*

quis neget ab illis accepisse?

*Primo ex immani victum ad mansuetum applicans.*

Et forsan illud:

*Fors dominatur, neque ulli vita propria  
In vita est. —*

Etiam elegantius ipso Euripide, qui ait:

*Θνητῶν γὰρ οὐδεὶς ἐστὶν εὐδαίμων ἀνὴρ.*

Item cum Medea jubet arcessi Jasonem, quem dictis mollibus lactare, fallaci simulatione producere conatur, dum illam odii recentis opinionem ex ejus animo dilueret, eum totum colorem adumbrarat Attius. Verba Euripidis:

Μολόντι δ' αὐτῶ μαλθακούς λέξω λόγους,  
Ὡς καὶ δοκεῖ μοι ταῦτα καὶ καλῶς ἔχει,  
Γάμους τυράννων, οὓς προδούς ὑμᾶς ἔχει,  
Καὶ ζύμφορ' εἶναι καὶ καλῶς εἰργασμένα.

*Nisi ut astu ingenii fingam laudem, dictis lactem mollibus.*  
Hæc satis sint, ut exerceantur magna ingenia in ejusmodi in-  
vestigandis. Nam in illis nemo sapit, nisi qui animum in utra-  
que lingua subegit. Neque magnopere laboro, quid de illis  
judicent magistelli de trivio. SCALIG.

lin. 6 sq. *Ideo dicere cum templum faciunt augures Conspi-  
cione &c.]* Lego: *Ideo dicere cum, cum templum facit, au-  
gurem, conspicio, qua oculorum conspectu finiat. Quod cum  
dicunt conspicionem, addunt contumionem dicitur a cordis visu.*  
*Quod ad id templa ut sint tesca, ajunt sancta esse, qui glossas  
scripserunt, id est falsum. Dextra cum legeretur, tesca scri-  
bendum esse ratus sum, verba Varronis & explicationem  
secutus. TURNER.*

lin. 12. *Nam curia Hostilia templum est, & sanctum non est.]*  
Rejicimus te ad Gellium lib. 14, cap. 7. SCALIG.

lin. 14. *Esse templum & sanctum esse.]* Lego: *Esse templum,  
esse factum. TURNER.*

lin. 17. *Tesca.]* Forsan ita non male expleri possent lacu-  
næ Festi: *Tesca Varro ait loca augurio designata, quo sit ter-  
mino finis in terra augurii. Oppilius loca consecrata Diis, quæ  
non aperta sint, sed sancta loca, undique septa, ut perhibent  
Pontificii libri, in quibus scriptum est: Templumque sedemque,  
tescumque locum rite Diis nuncupatum dedicaverit, uti eos ad-  
hibessit bonos propitiosque. Hostius belli Histrici lib....*

— *perdiu gentes*

*Aliger æthereas, atque idem tesca volabis.*

*Templa antiqua Deum. —*

*Explicavere aspera, difficilia aditu. Attius, Loca aspera, saxa  
tesca tuor. Idem Philocteta:*

*Quis tu es mortalis, qui in deserta Lemnia*

*Et tesca te apponias loca? —*

Ita fortasse hoc modo rudera illa Festi reficere poterimus;  
quamquam facta tecta præstare non possumus. SCALIG.

lin. 18. *Apud Attium in Philoctete.]* Vulg. *Attius in Phi-  
locteta.* Scripserunt Philoctetam, Æschylus (ut citatur apud  
Plutarchum & Aristotelem) item Euripides, & post utrum-  
que Sophocles: quæ & ipsa hodie exstat. Sed mihi videtur At-  
tius Euripidis potius fabulam transtulisse. Nam Triclinius ait,



in dispositione dramatis mirifice convenire inter Euripidem & Sophoclem: hoc uno excepto, quod Sophocli Ulysses submittit Neoptolemum: apud illum vero Ulysses solus antrum, in quo jacebat Philocteta, scrutatur. Cujus hæc verba sunt sine dubio, ut leguntur apud Nonium:

*Contra est eundem cautim, & captandum mihi.*

Apud Sophoclem Neoptolemus cum Ulysse:

— ἀκμὴ γὰρ οὐ μακρῶν ἡμῖν λόγων,  
Μὴ καὶ μάθῃ μ' ἤκοντα, κἀκχέω τὸ πᾶν  
Σόφισμα. —

Deinde hæc verba, quæ adducit Varro, ad unum tantum sunt, quæ sunt Philoctetæ ad Ulysses:

*Quis tu es mortalis, qui in deserta Lemnia  
Et iestas te arportas loca? —*

Apud Sophoclem fiunt ad Neoptolemum & reliquos nautas:

Τίνες ποτ' ἐς γῆν τήνδε ναυτίλῃ πλάτῃ  
Κατέσχετ', οὐτ' εὐορμον, οὐτ' οἰκουμένην;

Item ad unum Ulysses:

*Quod te obsecro, ne isthæc aspernabilem  
Tetritudo mea me inculta faxit. —*

Sophocli vero, ad Neoptolemum, & alios:

— μή μ' ὄκνη

Δείσαντες ἐκπλαγῆτ' ἀπηγριωμένον.

Quam enim pæne ad verbum? Tamen dissentiunt de diutinæ commorationis tempore. Sophocles:

— ἀλλ' ἀπόλλυμαι

\*Ἔτος τόδ' ἤδη δέκατον ἐν λιμῷ τε καὶ  
Κακοῖσι βόσκων τὴν ἀδηφάγον νόσον.

Attius:

*Contempla hanc sedem, in qua ego novem hiemes saxo stratus perituli.*

Et hæc, quæ sequuntur, quam similia?

*Ubi habet, urbe, agro ne.*

Sophocles:

Τίν' ἔχει στίβον, ἔναυλον, ἢ θυραῖον.

Quamquam non sunt ista ad verbum. Item quod citat Cicero ex eadem fabula:

*Heu quis falsis fluctibus mandet*

*Me ex sublimis vertice saxi?*

*Jamjam absumor: conficit animam*

*Vis vulneris, ulceris aestus.*

Quam similis desperatio ejusdem Sophocli?



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



sed & ipsos quoque versus cum iis conjunxerimus, quibus olim continuabantur. Sunt autem anapæstici cum coronide, ex Philocteta Attii:

— qui Lemni aspera  
Tescæ tuere, & celsa Cabirum  
Delubra tenes, mysteriaque  
Pristina castis concepta sacris.

Deinde:

Et Volcania templa sub ipsis  
Collibus, in quos delatū locos  
Dicitur alto ab limine cali  
Ætnea vi spirante vapor  
Fervidus, unde ignes mortalibus  
Divisse cluet doctū Prometheus  
Clepsisse dolo, pœnasque Jovi  
Fato expendisse supremo.

Non dicam, quid de aliorum emendationibus sentiendum est, qui ne anapæsticos quidem hos versus esse suspicati sunt. Tantum confer hæc cum Romana editione, ut videas, quid potuissent præstare, si diligenter Varronis mentem perpendissent. Saltem hoc vidissent, inepte Nævii nomen hic indutum, cum illa omnia verba non Nævii sint, sed Attii. Ex vestigiis vero veterum excusorum indubitanter legimus, *Lemni aspera tescæ tuere*, &c. Nam in illis ita excusum est, *Lemnia peræ esto litor arat*. Prima syllaba, quæ est in voce *Litor*, extrita constituit veram lectionem. Accedit & Festi auctoritas, in cujus reliquiis hæc leguntur . . . *aspera saxa tescæ tuor* . . . SCALIG. Idem in margine, *Præsto litora rara excelsa*. Vox *Lemnia* hic otiosa est, & tolli debet. Apud Attium in Philoctete, inquit, Lemnia loca dicuntur Tescæ, ubi Philoctetes sic alloquitur Ulysses:

Quis tu es mortalis, qui in deserta & tescæ te  
Apportas loca?

Quæ enim sint illa loca tescæ, designat, cum addit:

Præstolare excelsa Cabirum  
Delubra tenes, mysteriaque  
Pristina, castis concepta sacris. ΡΟΡΜΑ.

lin. 21. *Et celsa Cabirum delubra*. Postea, *Et Volcania templa*.] Hæc declarantur Strabonis verbis ex lib. 10, in quo multa de Cabiris, & hæc præcipue, quæ ad hunc locum faciunt: Ἀκουσίλαος δὲ Ἀργεῖος ἐκ Καβείρης καὶ Ἡφαίστου Κάμιλον λέγει. τοῦ δὲ τρεῖς Καβείρους, ὧν νύμφας Κα-

βειράδας. Φερσκύδης δὲ ἐξ Ἀπόλλωνος καὶ Ῥυτίας Κύρβαν-  
 τας ἐννέα οἰκῆσαι δὲ αὐτοὺς ἐν Σαμοθράκῃ. ἐκ δὲ Καβείρης  
 τῆς Πρωτέως καὶ Ἡφαίστου, Καβείρους τρεῖς, καὶ νύμφας  
 τρεῖς Καβειράδας. ἑκατέροις δὲ ἱερὰ γενέσθαι, μάλιστα  
 μὲν ἐν Δήμῳ καὶ Ἰμβρῷ τοὺς Καβείρους συμβέβηκεν, ἀλλὰ  
 καὶ ἐν Τροίᾳ κατὰ πόλεις. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν ἐστὶ μυ-  
 στικά. Itaque quod Festus ait ex Cicerone, Tesca esse loca  
 alicui Deo dicata, difficilia aditu: hoc etiam ipsum non præ-  
 termisit eruditus scriptor. ἐστὶ δὲ ἀοίκητα, inquit, τὰ χαρῖα  
 τῆς τῶν δαιμόνων τούτων τιμῆς. SCALIG.

lin. 23. *Volcania templa.*] Supra ex Strabone, de Lemno.  
 Papinius:

—— *Ægæo premitur circumflua Nereo*  
*Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Ætna*  
*Mulciber. — SCALIG.*

ead. *Sub ipseis collibus.*] Nam tales Lemni fumantes. Val.  
 Flaccus lib. 2:

*Ventum erat ad rupem, cujus pendentia nigris*  
*Fumant saxa jugis, coquiturque vaporibus aer.* SCALIG.

lin. 24. *Alto ab limine cæli.*] Ἀπὸ βηλοῦ δεσπεσίοιο. Alii  
 legunt *lumine.* SCALIG.

ead. & sq. *Et Nævius, Exspirante vapore vides, unde ignes*  
*cluet mortalibus diveis.*] *Exspirante vapore videmus, Unde*  
*ignis lucet mortalibus clam divisus:* ex Cicerone lib. 2 Tu-  
 scul. Gabriel Faernus, qui pleraque alia, emendabat. AU-  
 GUSTIN. Lego: *Unde ignis claret mortalibus divus.* Eadem  
 fere verba apud Cic. prima Tusculana exstant. TURNEB.  
 Quod scriptum erat *Ætnæa vi*, putarunt esse *Et nevi*, com-  
 pendiose, pro *Et Nævius*. At non ita esse, idem genus ver-  
 suum declarat. Quid quod sequentia Tescorum mentionem  
 non faciunt? Si ergo ex alio poeta sunt, neque ad mentem  
 Varronis faciunt, quo (malum) illa adduceret Varro, quæ  
 ejus verba potius interrumpunt, quam sententiam adjuvant?

lin. 25. *Exspirante vapore.*] Supra admonuimus ita legen-  
 dum esse:

*Ætnæa vi spirante vapor*  
*Fervidus: unde ignes mortalibus*  
*Divisse cluet doctu' Prometheus*  
*Clepsisse dolo, pænasque Jovi*  
*Fato expendisse supremo.*

Nam Varro in his postremis non servavit legem metricam;  
 sed modo verba ipsa citat, quomodo illa citet, susque de-

que habet, ut ne Cicero quidem illos versus satis religiose adduxerit; apud quem ita leguntur: *Unde ignis lucet mortalibus clam divisus: eum Prometheus doctus clepsisse dolo, pœnasque Jovi fato expendisse supremo.* Quæ ita, ut ipse adduxit, relinquenda sunt, etiamsi reconcinnata pristino ordini restitui possunt. At contra sunt alia apud Ciceronem quoque poetarum exempla, quæ nemo, ne isti quidem Tulliastris, suspicati sunt poetæ alicujus, non Ciceronis, esse; ut in Catone majore:

*Quam ut adipiscantur omnes optant, eandem item  
Adepti accusant: tanta est inconstantia,  
Stultities & perversitas. —*

Quisquis enim fuit ille comicus, (vereor, ne Cæcilius) vertis ex Antiphane illa; qui ita de senectute scripserat:

Οὐ πάντες ἐπιθυμοῦμεν, ἀν δ' ἔλθῃ ποτὲ,  
'Ανιόμειθ'. οὕτως ἐσμέν ἀχάριστοι φύσει.

Atqui ille quidem iisdem verbis, sed non eadem structura. At in secunda Tusculana nihil mutavit in tribus versibus cujusdam veteris poetæ: qui tamen leni tractu, & minime elaborata oratione sua cum cetera soluta oratione immiscuerunt se; cum tamen nulla mutatione ita digerendi sint:

*Nihil horum simile apud Lacænas virgines,  
Quis magis palæstra, Eurota, Sol, polvis, labos,  
Militia in studio est, quam fertilitas barbara.*

Sapiunt enim nesciō quid tragicum & Græcanicum: ut si diceres —

— εἰσὶν ἡσκηται πόνος

•Πλέον, πάλη τε, βαρβάρου χλιδήματος. SCALIG.

ead. *Mortalibus divis.*] *Divisse*, aut, si malis, *divisus*: ut etiam immutatum est apud Ciceronem. nam certe Attius scripsit *divisse*. Cornificius lib. 4: *Prometheus, cum mortalibus ignem dividere vellet.* Vocat autem Prometheum doctum clepsisse dolo, quasi dicas *δολοκλέπτην*. & illa trita apud nationes poetarum, *κλοτοπευτήν, ἀγκυλόμητιν*. Proxime vero hæc legendum esse *cluet*, facile cognoscimus ex prisca scriptura, *clavet*. unde Turnebus *claret* maluit legere. Et hexametros constituit, quos tamen manifesto & videbat, & crediderat olim, persuasus a me, esse anapæstos. Quis tam cæcus, qui illam anapæsticam coronidem non agnoscat, omniaque illa ex choro Philoetæ Attii petita fuisse? Unum addam, quod ejus *δυσπιστίαν* mollire possit aliquando. Producit enim illos commentitios hexametros ex Nævio. Atqui scimus, Nævium nunquam hexame-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

## Pagina 83.

lin. 1 sq. *Bellum tueor, & tueri villam.*] Marg. Scalig. *Velle tueri villam. Bellum tueri* est administrare & sustinere, quemadmodum lib. 1 de Re rustica: *Ut solent esse pecuaria, quæ pauca habenda, quo facilius tueri possit.* Cicero in Paradoxis: *Antequam tibi ex tuis possessionibus tantum reficiatur, ut eo tueri sex legiones & magna equitum ac peditum auxilia possis.* Liv. lib. 33: *Quantos exercitus terrestres navalesque tuerentur.* At *tueri villam*, est munire & defendere. Varro de Re rustica lib. 1: *Nunc de septis, quæ tutandi fundi causa aut partes fiunt, dicam. earum tutelarum genera quatuor.* Plin. lib. 18: *Optimum est, ut vulgo dixere, aliena insania frui: sed ita ut villarum tutela non sit oneri.* POPMA.

lin. 6. *Tu domi videbis.*] Tueri enim duo significat, & videre, & curare. Ita Græcorum ἐπισκοπεῖν. Cicero 2 de Legib. *Interpretes autem Jovis Op. Max. publici Augures signis & auspiciis postea vidento, disciplinam tenent.* Videre auspiciis dixit, ut hic Videre domi. Callimachus:

Δέσποινα Λιβύης ἠρωίδες, αἰ̄ Νασαμώνων  
 Αὔλια, καὶ Δολιχοῦς Δίνας ἐπιβλέπετε,  
 Μητέρα μοὶ ζώουσαν ὀφέλλετε. —

Ἐπιβλέπετε, curatis. ἐπισκοπεῖτε. SCALIG.

lin. 7. *Vide, quod opus fiat.*] *Quid opus fiet; vel, quid opus fuerit.* AUGUSTIN.

lin. 9. *A tuendo & templa & tesca.*] Ego, ut a δᾶς δαδῶς, τᾶδα: a δαίρα, terra: sic a δάσκια, tesca. SCALIG.

lin. 10 sq. *Etiam inde idem, illud enim extemplo.*] Lege, *Etiam indidem illud Ennii:*

*Extemplo acceptum me necato, & filium.*

Videntur etiam tum ætate Varronis duplices non multum in usu fuisse. Itaque quod ille scripserat *Eni*, pro *Ennii*: putarunt enim esse. SCALIG.

lin. 12. *Extemplo.*] Verbum est sacrorum, sicut *ilicet* iudiciorum. Ut enim hoc, dimisso senatu; sic & illud, sacrificio patrato, a præcone pronuntiabatur. Quo significabatur, ut exirent ex templo. Quod quia cito fiebat, inde pro cito & propere sumi cœptum est. SCALIG.

lin. 13. *Circum septum.*] Vulg. *Contra septum.* Perperam pro *conseptum*. Utitur eo idem in libris de Re rustica. Festus ait, Ennium dixisse *conseptum* pro *consepto*, intelligens hunc locum ex Medea Ennii:

*Teneor conscripta, undique venor.* SCALIG.

lin. 15. *Pervade polum.* ]

— *Pervade polum*

*Splendida mundi sidera bigis*

*Continuis sex apti signis.*

Ita facile emendantur illi perturbati & corrupti versus. Ordo est: *Pervade polum bigis*, appositive, *Splendida sidera mundi apti sex signis*: ut, *Axem humero torquet stellis fulgentibus aptum*. Mundum ergo aptum sex signis intelligit hoc superius hemisphærium: nam sex altera signa sunt in inferiore. SCALIG.

ead. *Bigis continueis secepit spoliis* &c. ] Legendum: — *Continuis sex apti signis*, ut supra docuimus. Et *spoliis* depravatam ex voce *signis*. *Signis* legendum esse ipse Varro manifeste docet, qui ejus vocis interpretamentum subdit. SCALIG. Ita citaverat Varro, *Continuis sex apti s. polus Græcum*. Nam quando notissimus erat locus auctoris, qui citabatur, is singularibus literis, non integris scribebatur. Quod fere semper fecerat Donatus in Terentium. Itaque illud *s* singulare, est *signis*. Ex illò igitur *s* & *polus*, fecerant *spoliis*. Et hæc vera est conjectura. *Splendida* in his anapæstis est vocandi casu, genere feminino. IDEM. Forte legendum: *binis Continueis secepit solis*. *Bina solia* vocat utrumque hemisphærium, superius & inferius: quorum unumquodque separatim habet sex signa, unde notantur. *secepit*, id est, *seorsum munit*. Varro Dolio:

— *limbus pictus, Bis sex signis stellimicantibus.* POPMA.

lin. 20. *Sidera, quæ insidunt.* ] Vulg. *quia insidunt. Insidunt, ἐσθήριται.* Aratus. Unde *ἀστέρες*. SCALIG.

lin. 21 sq. *Quare & signum candens in Hectore.* ] Vulg. *in pectore.* Lego: *A qua te signum candens in pecore.* Virgilius:

— *& nomina gentis inurat.*

Instrumentum, quo perurunt, dicitur character rei rusticæ auctoris. Verbum autem, *signare*. Nonius: *Signare oportet frontem calda forcipe.* Veteres vocabant *Dignorare*. Festus: *Dignorant, signa imponunt, ut fieri solet in pecoribus.* Sic & equi quadam nota insigniebantur. Anacreon:

Ἐν ἰσχύοις μὲν ἵπποι

Πυρρὸς χάραγμα ἔχουσι.

Inde apud Aristophanem *παμφόροι*, apud Lucianum *κενταυρίδαι*, καὶ *καπποφόροι*, qui & *κοππατίαι* Hesychio. Item apud Strabonem *λυκοφόροι* in Apulia. Instrumentum, quo in-



urebantur, *τρυσίππιον*. Qui hic emendarunt *in Hestore*, non mihi fatifaciunt. SCALIG.

lin. 22. *Quod est terrarum anfracta revisam.*] Coronis anapæstica ex Eurysace Attii:

*Nunc per terras vagus, extorris,  
Exturbatus regno atque mari  
Super Oceani stagna alta patris  
Terrarum anfracta revisam.*

Ita conjunximus ex Nonio. SCALIG.

lin. 27. *Trivia.*] *Τριόδιτις, καὶ Εἰνοδία.* SCALIG.

lin. 28 sq. *Quod in trivio ponitur fere in oppideis Græceis.*] Cum corona quærnea scilicet, & draconum voluminibus. Sophocles *ρίζοτόμοις*, ut exstat apud veterem interpr. Apollonii:

*Ἦλιε δέσποτα, καὶ πῦρ ἱερὸν  
Τῆς εἰνοδίας Ἐκάτης φέγγος,  
Τὸ δὲ Ὀλύμπου πολλὸν προφέρει,  
Καὶ γῆς ναίουσ' ἱεράς τριόδους,  
Στεφανωσαμένη δρυσι, καὶ πλείσταις  
Ὠμῶν σπείραισι δρακόντων.*

Quercina enim corona Deorum inferorum. Sic Parcaë coronantur Catullo:

*His corpus tremulum complectens undique quercus  
Candida purpureis ramis incinxerat ora.*

Ea enim est lectio, quæ etiam exstat in vetustioribus excusis. Nam purpureis ramis dixit *τοῖς ἀγλαοῖς*. Ita poetæ Latini *ἀγλαδὸν* reddunt. Sic *ἀγλαδὸν ὄζον* in hymnis Homeri. Albinovanus ad Liviam *nivem purpuream* dixit:

———— *Purpurea sub nive terra latet.*

Horatius ♀

———— *Purpureis ales oloribus.*

*ἀγλαοῖς, ἀγλαομόρφοις*. Et Anacreon, ut videtur Æliano, ab eadem mente vocavit *Venerem πορφυρᾶν*. SCALIG.

### Pagina 84.

lin. 1. *Titanis.*] Æschylus *Eumenidibus*:

*Τιτανὶς ἄλλη παῖς χροῦδος καθεζέτο  
Φοίβη.*

Et *Τιτηνὶς Ἐκάτη*, Apollonio lib. 4. SCALIG.

lin. 2. *Manilius.*] Marg. Scalig. *Manlius*.

lin. 3. *Latona parit.*] *Pariit*. Et verba usurpat tantum non versus. Ita digerendi sunt;



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



sive ignem genitalem, ut voluit Pythagoras, auctore Plutarcho in Numa. ΡΟΡΜΑ.

lin. 11. Ἰχθὺν a Pythagora.] Vulg. *Ichthon Pythagora.* Ἡ χθὼν Πυθαγόρα. Plutarchus vita Numæ: Νουμᾶς δὲ λέγεται καὶ τὸ τῆς Ἑστίας ἱερὸν ἐγκύκλιον περιβαλέσθαι τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ φρουρὰν, ἀπομιμούμενος οὐ τὸ σχῆμα τῆς γῆς ὡς ἑστίας οὔσης, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου. οὐ μέσον οἱ Πυθαγορικοὶ τὸ πῦρ ἰδρύσθαι νομίζουσι. καὶ τοῦτο ἑστίαν καλοῦσι καὶ μονάδα. τὴν δὲ γῆν, οὔτε ἀκίνητον, οὔτε ἐν μέσῳ τῆς περιφορᾶς οὔσαν, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τὸ πῦρ αἰωρουμένην, οὔτε τῶν τιμιωτάτων, οὔτε τῶν πρώτων τοῦ κόσμου μορίων ὑπάρχειν. ταυτὰ δὲ καὶ Πλάτωνά φασι πρεσβύτην γενόμενον διανενοῆσθαι περὶ τῆς γῆς ὡς ἐν ἑτέρᾳ χώρᾳ καθεστῶσης. Ex his odorari potes, quæ Pythagoras περὶ χθονὸς ἐδογματίζεν in illa sua descriptione, quæ hic in Varrone vocatur ἡ χθὼν Πυθαγόρα. Mirum vero est, id, quod est medium in homine, per quod discernitur homo, mas an femina sit, vocari *terram* seu χθόνα a Pythagora, cum tamen Pythagoras ipse *terram* mediam universi esse negaverit. Quod patet ex loco Plutarchi a nobis adducto: item ex Aristotelis disputatione libro de Cælo secundo. Quare contra se hoc utitur argumento. Nam si sequitur Pythagoræ sententiam, sane ubi Pythagoras posuit *terram*, ibi medium non est. posuit autem in pudendis hominis: ergo pudenda hominis non sunt medium hominis. Pythagoras enim negat, *terram* esse mediam mundi. Quare frustra, ut dixi, hoc exemplo Pythagoræ utitur Varro. SCALIG.

lin. 12 sq. *Per id, quo discernitur homo, mas an femina sit.*] Διὰ τῶν αἰδοίων. Catullus:

*Grandia te medi tentare vorare viri.*

Martialis:

*Et septem medias vorat puellas.* SCALIG.

lin. 14. *Ubi.*] Maig. Scalig. *ibi.*

lin. 18. *Sed quod vocant Delphis in æde foramen, adlatum est*] Vulg. *Sed quod vocant Delphis in æde, foramen est, allatum.* Deest hic Græca vox μεσομαλίαν. Ita legendum: *Sed quod vocant Delphis μεσομαλίαν in æde, foramen est, &c.* Veteres autem omnes excusi habent, *Foramen allatum est quoddam, non adlatum.* Quod tamen persuadere conatur Vertranius, ut ex hoc adstruat correctionem suam. Sed profecto illa vetus lectio quam minimo negotio divinari potuit. Qui versati sunt in veterum scriptorum codicum lectione, non ignorant, in

illis scriptum esse, pallum pro palum: paullum pro paulum, & allam pro alam. Sic hic allatum pro alatum. Alatum ergo foramen τεταϊνιωμένον, a fasciis in modum alarum utrinque pensilibus. Strabo lib. 9: Ἐνομίσθη δὲ καὶ τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐκάλεσαν ὀμφαλὸν, προσπλάσαντες καὶ μῦθον, ὃν φησι Πίνδαρος, ὅτι συμπέσοιεν ἐνταῦθα οἱ ἀετοὶ οἱ ἀφέντες ὑπὸ τοῦ Διὸς, ὁ μὲν, ἀπὸ τῆς δύσεως, ὁ δὲ, ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς. οἱ δὲ κόρακας φασί. δείκνυται καὶ ὀμφαλός τις ἐν τῷ ναῷ τεταϊνιωμένος, καὶ ἐπ' αὐτῷ αἱ δύο εἰκόνες τοῦ μύθου. Locus Pindari, quem innuit Strabo, est in tertio Pythiorum. SCALIG. Legendum puto, *Foramen vallatum est.* Erat enim in templo Delphico cella subterranea, lapidibus magnifice exstructa, in qua populorum & regum opes dedicatæ asservabantur. Homerus:

Οὐδ' ὅσα λάϊνος οὐδὲς ἀφήτερος ἐντὸς ἔέργει  
Φοίβου Ἀπόλλωνος πυδοῖ ἐνὶ πετρῆεσσι.

Ubi λάϊνος οὐδὲς idem fere, quod hic *foramen vallatum*. Id autem genus cellæ Latini Græco nomine vocant *thesaurum*, ut Varro hic, & in epistola ad Sulpitium: *Quos thesauros Græco nomine appellaremus, priscos Latinos Flavissos dixisse.* Seneca ad Lucilium: *Nec in thesauro stipe infusa.* Liv. lib. 39: *Admonent deinde quidam, esse thesaurum publicum sub terra saxo quadrato septum.* Porro ita dixit Varro *In thesauri speciem*, ut Sallust. lib. 3 histor. *In modum templi celeberrimi.* Liv. lib. 34: *Locus saxo quadrato septus, atque arcis in modum emunitus.* Vellejus lib. 1: *In formam justii exercitus.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 19. *Ut thesauri speciem.* ] Nihil suspicatur de mendo hujus loci Vertranius: quasi in tam angustum foramen tot immanes gentium thesauri includi possent. Id tamen sentit ipse: nos contra. quippe levi mutatione hanc veram putamus lectionem: *Foramen alatum est quoddam tensarii specie.* Est, inquit, foramen simile tensario foramini, quod Græci vocant ὀμφαλόν. Homerus — ζυγὸν ὀμφαλόεντα. Enarrant grammatici, ὀμφαλόεντα, ὀμφαλοὺς ἔχοντα. ὀμφαλοὺς δὲ λέγουσι τὰς ἐν τῷ ζυγῷ τρώγλας, ἐφ' ὧν αἱ ἡνίαί δέδενται. Est ergo illud foramen tæniis utrinque vincitum, quemadmodum & tensarum umbilici, in quos inseruntur funes illi, quibus utrinque ad latus vinciuntur equi funales. Error autem hinc manavit, quod tensaurum pro thesauro scriberent, ut hodie visitur in marmoribus antiquis. Hic vero cum *tensarii* scriptum esset, putarunt esse *tensauri* pro *tesauri*. Similis error in exemplo quodam Attii a Nonio adducto: — *frena tesauri equorum.*

*accommodant.* Legendum enim *tenfarii*. *Tenfarii*, ut *aurigarii*, *essedarii*. Quamquam simplicius fuerit, si dicamus, foramen quoddam allatum esse Delphis, ut ibi esset quasi thesaurus quidam, quod Græci vocarunt ὀμφαλόν, a similitudinè humani umbilici. SCALIG.

ead. & sq. Quod Græci ὀμφαλόν, *umbilicum*, dixerunt.] Tollenda vox *umbilicum*, quæ tantum erat interpretamentum Græcæ, a quodam studioso in ora libri annotatum. SCALIG.

lin. 21. *Calydonia altrix terra exuberantium virum.*] Quod succinctius Græcis, βωτιάνερα, καὶ κουροτρόφος. SCALIG.

lin. 27. *Areopagitæ quid dedere aliud, quam pedam?*] Vulg. *Areopagitæ cui dedere quam pudam.* In veteri lectione, *cui dedere quam peram.* Ex quibus vestigiis multum adjuti sumus ad veritatem ex tam deplorato loco eruendam. Illis enim diligenter pensatis, succurrit statim esse locum ex Eumenidibus Ennii, quas ipse vertit ex Æschylo. Neque vero mihi dubium est, quin hæc sit vera scriptura:

*Areopagiticam ea de re vocant petram.*

Æschylus vero:

— ἔνθεν ἔστ' ἐπώνυμος

Πέτρα, πάγος τ' Ἄρειος. —

sed nihil facimus, nisi ostendamus, Eumenidas Æschyli verfas esse ab Ennio. Quod faciemus, si ea, quæ in Nonio adducuntur ex Eumenidibus Ennii, cum Æschylo conferamus. Primum illud:

—— tacere opino esse optimum,

*Ut pro viribus sapere, atque fabulari tute noverint;*  
plane est ex illo:

Σιγᾶν ἀρήγει, καὶ μαθεῖν δεσμούςσ' ἑμούςσ,

Πόλιν τε πᾶσαν εἰς τὸν αἰανῆ χρόνον,

Καὶ τόνδ', ὅπως ἂν εὖ καταγνωσθῆ δίκη.

Item:

*Id ego æquum apertius fecisse me expedibo, atque eloquar.*

Æschylus:

Σύ τ' εἰ δίκαιος, εἴτε μὴ, κρῖνον δίκην.

Πράξας γὰρ, ἐν σοὶ πανταχῆ τάδ' αἰνέσω.

Item:

*Nisi patrem materno sanguine exanclando ulciscerem;*  
plane ex illo:

Ἄλγη προφωνῶν ἀντίκεντρα καρδία,

Εἰ μὴ τι τῶνδ' ἔρξαιμι τοὺς ἐπαιτίους.

Quod autem est ex eodem,



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Descende celo, & dic age tibia  
Regina longum Calliope melos,  
Seu voce tu mavis acuta,  
Seu fidibus, citharave Phœbi.*

ut desinat ineptire ille literator, qui nomine Helenii Acronis nescio quas nugas in eum locum effutivit. Nam plane Horatius prima invocatione sequitur veteres theologos: in ceteris autem verbis imitatus est Alcmana, ita canentem:

Μῶσ' ἄγε Καλλιόπα σύγατερ Δίδς,  
Ἄρχ' ἐρατῶν ἐπέων ἐπὶ δ' ἴμερον  
Ἕμνῳ καὶ χαρίεντα τίθει χορόν.

citat Hephæstion. SCALIG.

### Pagina 85.

lin. 3. *Quasi Hellepontum, & claustra.*] Cur vero hic non viderunt quædam desiderari? Nam hic mutila sunt verba, & nomen auctoris præ se non ferunt. Quamquam & sine auctore potuit adducere Varro, ut sæpe facit. Forsan ita restitui potest: *Ad Hellepontum claustra. claustra, quod Xerxes &c. ex Medea:*

Ἐφ' ἄλμυρὰν πόντου  
Κληῖδ' ἀπέραντον.

Κληῖδα hic diserte vocat claustra. Ut etiam Æschylus in Persis dixerit, κλειῖσαι Βόσπορον, quod Herodotus ζεῦξαι. Ita enim scribit:

Καὶ τόδ' ἐξέπραξεν, ὥστε Βόσπορον κλειῖσαι μέγα;  
Tametsi de verbis Ennii non satis mihi constat: tamen puto, verba, quæ hic desiderantur, ex illis Euripidis translata esse. SCALIG. Ennius lib. 7 Annal. opinior, dixit, classem illam CLX navium, qua C. Duillius Cos. Pœnos devicit primo bello Punico, cum in ancoris staret, fuisse Quasi Hellepontum, id est, claustra maris aut portus, ut loquitur Varro, & post eum Virgilius,

*An memorem portus, Lucrinoque addita claustra.*

& Lucanus:

*Tunc claustrum pelagi cepit Pharon.*

Et fortean de eadem classe procincta intelligenda verba sequentia, quæ ita in numeros redigi possunt:

*Ut conferre ratem æratam quivere perire,*

*Per liquidum mare sudantes eunt, atque sedentes.*

Romani milites, inquit, edocti artem remigandi, classem in

altum duxerunt. *Conferre ratem*, est, certatim & obnixe impellere. Ennius :

*Ceruleum spumat sale conferta rate pulsum.*

Plautus: *Bene navis agitatur: pulchre hæc confertur ratis.* *Ærata navis*, quæ æreo rostro in prora armata est. Virgil. lib. 10:

*Quos prius aratæ steterant in litore puppes.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 7. *Concludit* ] Marg. Scalig. *Contidit.*

lin. 8. *Liqui in Ægæo freto.* ] Vulg. *Alicui in* &c. Legendum *pato*, *Alicui in Ægæo freto.* Est antique dictum pro *Atlexi*, ut pellicuit, pro pellexit. De Nauplio intelligendum. Euripides Helena de Nauplio:

— *πέτραις Καθηρείαις ἐμβαλὼν Αἴγυϊ τε.*

Adjuvat & Servius, qui in eum locum Virgilii,

*Vel Priamo miseranda manus: scit triste Minervæ*

*Sidus, & Euboicæ cautes, ultiorque Caphareus.*

ait, Virgilium a Pacuvio de eadem re loquente accepisse: qui dixisset:

*Si Priamus adesset, & ipse ejus commiseresceret.*

Cui simile illud Sophoclis:

Ὡς καὶ παρ' ἐχθροῖς ἄξιος θρήνων τυχεῖν.

Restat, ut, ex qua fabula acceptum sit, videamus. Ego puto ex Duloreste Pacuvii, cum eo versu, quem supra adduximus ex Servio. Apud Priscianum ex Duloreste citantur hæc:

— *pater*

*In Caphareis saxis pleros Achaos perdidit.*

Quod videtur dictum ex persona Orestæ, qui causam, quod ab omnibus urbe exigeretur, refert ad *μῖσος* patris, propter quem tot Græcorum proceres perdidisset Nauplius. Id videtur accepisse ex Euripide in Oreste:

Ὁ Ρ. Ἐκβάλλομαι γὰρ δωμάτων. ὅπη μολῶ;

Μ Ε Ν. Τίνες δὲ πολιτῶν ἐξαμιλλῶνταιί σε γῆς;

Ὁ Ρ. Οἷαξ, τὸ Τροίας μῖσος ἀναφέρων πατρί.

Μ Ε Ν. Συνήκα. Παλαμήδους σε τιμῶσι φόβου.

Sed & quædam ex Oreste Euripidis in suam Dulorestem transtulisse videtur Pacuvius. ut illa:

*Sed incertat me dictio, quin rem expedi.*

Nam simile Euripidis:

Τίς; οὐ γὰρ οἶδ' ἄλλο, ἢν σὺ μὴ λέγῃς.

Item Euripidis:

— Ἄργεῖαί τε νῆν

Ἰμνοῦσιν ὑμεναίοισιν. αὐλεῖται δὲ πᾶν

Μέλαθρον. —



Pacuvius Duloreste apud Nonium:

——— *hymenaeum fremunt*

*Æquales: aula resonis crepitu musico.*

Aulam hic τὸ μέλαθρον vel vestibulum vertit. Plato explicat versum Pacuvii, in Symposio: Καὶ ἐξαιφνης τὴν αὐλειον θύραν κροτουμένην πολὺν ψόφον παρασχεῖν, ὡς κωμαστῶν καὶ αὐλητρίδος φωνὴν ἀκούειν. SCALIG.

lin. 13. Pacuvius. (*Æges*) *ferme aderant.*] Expungenda est vox *Æges*. Est autem versus sine dubio ex eadem fabula Duloreste. SCALIG.

lin. 16. *Dicitur: ut Ennius*] Marg. Scal. *dixit Nævius.*

ead. & sq. *Conferre aut ratem aratam.*] Scio *conferre ratem* Latine dici. Plautus:

*Bene navis agitatur: pulchre hæc confertur ratis.*

Significat *συμβάλλειν*, aut *παραβάλλειν*. ut *conferre gradum*. Tamen ita potius videtur legendum:

——— *conferta rate, inærataque perite*

*Qui dium mare eunt sudantes, atque sedentes.*

*Conferta rate. idem:*

*Cæruleum spumat sale conferta rate pulsam.*

*Inærata. Val. Flaccus:*

*Primus inæratæ posuisset puppibus arma.*

*Χαλκίμβολος* Græcis. Et dium mare, ut *εἰς ἕλα δῖαν*. *Inærata perite*, ut *εἰ ἀραρυῖαν*. SCALIG. Prisca scriptura habet: *Ut conferre queant*. Ex qua lego:

*Ut conferre queant, rate mærataque perite*

*Per liquidum mare eant sudantes atque sedentes.*

*Rate mærata*, hoc est, *murata*. nam *muros ratis* dixit Ennius exemplo Græcorum, qui dicunt *τοίχους τῆς ναῶς*. Porro versus isti Enniani, nisi fallor, loquebantur, quomodo primum Romani classem fabricare, & nauticæ rei dare operam cœperunt. quod contigit primo bello Punico, L. Valerio Flacco, & Otacilio Crasso Coss. ut refertur a Polybio lib. 1. Quamdiu igitur fabricabatur classis, consules statuebant exercitum in terra sedentem; & docebant, quomodo hortatori parendum esset, quomodo conferenda navis, quod nunc innuit Ennius. Sed præstat Polybii verba proferre, ut & historiæ progressus intelligatur, & conjectura nostra confirmetur. Οὐ μὴν ἀλλ' οἷς μὲν ἐπιμελὲς ἦν τῆς ναυπηγίας, ἐγίνοντο περὶ τῶν τῶν πλοίων κατασκευὴν οἱ δὲ τὰ πληρώματα συναθροίσαντες ἐδίδασκον ἐν τῇ γῆ κωπηλατεῖν τὸν τρόπον τοῦτον. καθίσαντες ἐπὶ τῶν εἰρεσιῶν ἐν τῇ χέρσῳ τοὺς ἀνδρας τὴν αὐ-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



ceret ex agro. Quare merito inducendum est, & reponendum, *ab lato*. SCALIG. Videtur legendum, *Ac restes, a raro*. *Rates* vult dictas *a raro* sive *rarefando*, quod ex pluribus partibus constant. Sunt enim *rates* plures mali aut asseres connexi, qui per aquam aguntur. hinc *tralatitiae ratis*, navis longa, in qua remi, cum a remigibus super aquam sublatis sunt dextra & sinistra, duas partes efficere videntur. Sed argutatur Varro, nec animadvertit, primum solitos antiquos navigare *ratis* & parvis quibusdam actuariis, inventis in mari rubro inter insulas ab Erythra rege, ut tradunt Plinius & Diodorus Siculus: postea repertis longis navibus, pristinum *ratis* nomen mansisse, id quod in multis aliis accidit. Melius ergo Festus: *Rates vocant iigna colligata, quæ per aquam aguntur. quo vocabulo interdum etiam naves significantur. item remi*. POPMA.

lin. 24. *Insulas dictas apparet.*] Deest hic exemplum auctoris veteris, in quo illa mentio insularum facta erat. Quare hic notandum, quædam deesse. Porro insularum nomen Latinum est. Infilare veteres dicebant *amicire* & *velare*, ut puto: cum contra *exuere* dicerent, *exfilare*. Inde ergo *insulæ*. *Tæniarum* vero appellatio Græca est. Clemens Alexandrinus: *Καθαρίων μεταλάμβανε θεοπρεπῶν, οὐ δάφνης πετάλων, οὐ τριβιῶν τινῶν ἐρίφ καὶ πορφύρα πεποικιλμένων*. Et quod ait, *velari solita sepulcra*, eum morem intellexit Cæcilius Comicus *Androgyno*:

*Sepulcrum plenum tæniarum ita, uti assolet.*

Tamen eas *tænias* sepulcrales melius Græci vocant *κειρίαις*, quasi *κερίαις*, a mortuis. SCALIG.

lin. 26 sq. *Cum ad sepulcrum &c.*] Huius morem plane expressit Virg. lib. 2 *Æneid.* de sepulcro *Sichæi*:

*Præterea fuit in tectis de marmore templum  
Conjugis antiqui, miro quod amore colebat,  
Velleribus niveis, & festa fronde devinctum.*

quod Servius interpretes non recte accipit de *postibus*, quas novæ nuptæ *laneis vittis* solebant ornare, cum primum mariti domum ingrediebantur. Capitolinus in *M. Aurelio*: *Tantum honoris magistris suis detulit, ut imagines eorum additis hostiis & floribus semper ornaret*. Eodem pertinet illud *Nævii*:

———— *velatas frondentis comas.*

quod Virgilius imitatus lib. 3 *Æneid.*

*Velatasque comas præsentiaque ora videbat.*

& lib. 8:

———— *Herculeæ bicolor cum populus umbra,*

*Velavitque comas, foliisque innexa pependit.*

*Velatæ autem sunt vittatæ. Plautus Amphitruone:*

*Velatis manibus orant ignoscamus peccatum suum. ΡΟΡΜΑ.*

lin. 28. *Sed velatas frondenteis comas.] Locus mendosus.*

AUGUSTIN. Vulg. *Ideo Nævius ait, Sed velatas &c. Me-  
lius, velatus frondentes comas. Forſan ex Alceſtide:*

— καπεκώμαζον κάρα

Στεφάνοις πυκασθεῖς.

Verba Herculis. Vertit enim Euripidis Alceſtin Nævius. Illa  
ſatis probant: *manciolis tene Illis. Euripides:*

Ἐπὶ τοῖσδε παῖδας χεῖρας ἐξ ἐμῆς δέχου.

Item:

*Hoc fieri impendio fit.*

id eſt, fieri incipit. Ex illo:

Σὺ τ' εἶργεις, τὰ δ' ἔτοιμα.

At illa planius ex chori perſona:

*Corpore, peſtoreque undique obeso,*

*Mente exſenſa, tardigemulo*

*Senio oppreſſum —*

Supple vidi, aut habui.

Ἐμοί τις ἦν ἐν γένει, ᾧ κόρος ἀξιόθρηνος

ὦν ἔχει ἐν δόμοισι μονόπαις. ἀλλ' ἔμπας

Ἐφερε κακὸν ἄλις, ἄτεκνος ὢν,

Πολὺς ἐπὶ χάϊτας, ἦδη προπστῆς,

βίτου τε πρόσω. SCALIG.

ead. & ſq. *Cornuatam umbram.] Vulg. Cornua taurum. Non  
eſt ex ſuperiore Nævii exemplo, ſed eſt aliud teſtimonium  
poetæ neſcio cujus, ex Coronide anapaſtica. ita videtur di-  
ſtinguendum:*

— cornuat aurum,

*Umbram jact: icere paret. Cornuat a cornibus. Cornua a  
curvare, &c. Cornuat, elegans verbum, pro ſectit & incur-  
vat arcum, donec cornua arcus inter ſe coeant; ut Maro:*

— donec curvata coirent Inter ſe capita. —

Et aurum pro aurato arcu. Sic Ennius Almæone:

*Intendit crinitus Apollo*

*Arcum auratum luna innixus.*

Luna innixus dixit, quod Ovidius lunare arcum. Sic — *ple-  
no ſe proluit auro, aurea patera.* Sic Pindarus δαμασίφρονα  
χρυσοῦν vocat, quem paulo ſuperius χαλινδὸν χρυσάμπυκα.  
*Umbram jact.* Sic loquitur Plinius libro 2, id eſt, jam Um-  
bram jact imminentis teli, aut ſagittæ: ut paulo poſt, *icere*

*paret*. Poterat tamen legi, *Vibrans jacet*; aut, *Vibrat, jacet*. Nihil tamen muto. Et, *icere paret*, non *apparet*, ut fiat coronis anapæstica. *Paret* etiam in formulis Juriscons. legitur. Ad quod alludit Petronius Arbiter:

*Jurisconsultus Paret, Non paret habeto*. Et *icere paret*, ut Homerus *βαλέοντι εοικώς*. SCALIG. Antiqui libri *Cornua taurum*: unde legendum, *Cornuat aurum*. Mos Romanus, victimas majores cornibus inauratis, & capite velato infula atque candida vitta, ante aras immolandas sistere. Virgil. lib. 10:

*Et statuam ante aras aurata fronte juvencum  
Candentem, pariterque caput cum matre ferentem.*

Ovidius:

—— *blandis induta cornibus aurum,*

*Ceciderant istæ nivea cervice juvencæ.*

Atque eo pertinebant verba Ennii, quæ hic exciderunt, in quibus facta erat mentio infularum: tum illa, *Cornuat aurum, umbram jacet*, id est, cornua hostiæ auro induit & obducit. *Infulae*, velamenta, ut hic. Arnobius lib. 5: *Quid coronæ? quid violæ? quid volucra mollium velamenta lanarum?* POPMA.

lin. 30. sq. *Quod pleraque curvamus. At quas memorat nosse vos esse.*] *Curvantur* forte. AUGUSTIN. Vulg. — *memorant nosse nos esse*. Apponam hic lectionem, quam puto esse veram, ne quid nos fallat Italorum commentitia: *Cornua a curvore dicta, quod pleraque curva. Musas quas memorant Casmænas esse.* — *Casmænarum priscum vocabulum, &c.* Est ergo testimonium alicujus poetæ: & non dubito esse Ennii. Quare qui melius conjectaverit, palmam ferat, & aheneus stet. SCALIG. Ennius fortassis ita scripsit:

*Musai quas memorant Casmænas esse Latini,*

*Musai quæ pedibus magnum polsqtis Olympum.*

Nam Homerum suum secutus in principio *Annal.* invocavit *Musas*, ut testatur Varro lib. 1 de *Re rustica*. POPMA.

## Pagina 86.

lin. 5. *Cosauli, Dolosi, Eso.*] Locus mendosus. AUGUSTIN. Vulg. *Orculo, dolosi, ero*. Vetus scriptura, *Cosauli*: forsan *Cæsuli*; pro *Cærule*; vel, *Cosaulæ*, pro *Corollæ*: ut aula, olla. Tamen dubito. Nam quis hodie *Saliaria* carmina interpretari se postulet, quæ olim magnis quoque viris laborem facebant? Quid enim de illis ait Cicero? quid item Varro, qui testatur, *Ælium* in iis pauca esse assecutum? Quare ego



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Non promus instans, non arator gnarures.*

ita a *cerus* factum *cerures*, quod veteres dicebant per *I ceruses*. Et hoc est, quod hic disputat Varro. *Divius & Divianus*, qui postea Janus. ut *Divia & Diviana*, quæ postea *Jana & Diana*, auctore etiam eodem Varrone. *Cufiones* sunt *Curiones*, nempe ii, qui curialia sacra faciebant. hic vero etiam pro ministris sacrificiorum, ut sæpe. IDEM. Marg. Scalig. *convenisse pro coemisse*. Videndum, an legi debeat: *Jania vero ad patula convenisse*. *Jani cufiones Duonus cerus dumque Janusque venit*. fuerunt enim versus Saturnii, quos luxatos suis numeris Varro, ut solet, adduxit. *Jania* templum Jani Quirini, ut *Minervium, Dianium & similia*; quod semper patebat, nisi cum pax esset pop. Rom. terra marique parta. *Cufiones pro curiones* sunt ministri sacrificiorum. *Duonus cerus* est bonus creator, ut in eodem carmine Saliari Janus indigitabatur *Cerus manus*, id est, creator bonus, auctore Macrobio. *Venet pro venit*, ut in columna Duillii, *Pugnandod cæpet*. POPMA.

lin. 12. *Divum exta cante*.] Obscurus locus: tamen *Divum Deum*, puto intelligi Janum, ut conjicimus ex Macrobio: qui eum in Saliari carmine ita vocari scribit. Puto etiam eum per *Cerum manum*, id est, procreatorem bonum intelligi. *Supplice* autem pro suppliciter. De ejusmodi adverbis vide Nonium. SCALIG.

lin. 14. *Veteres Casmenas cascas res volo profari. Et primum*.] *Profari volo*, quidam. AUGUSTIN. Ita dispone:

*Veteres, o Camenæ, cascas res volo profarier  
Et Priamum. —*

O *Camenæ*, volo profarier veteres & *Cascas res*, nimirum *Priamum*. Nam non de *Casmenarum* appellatione amplius agit, sed de *Casco*. SCALIG.

lin. 18. *Quam primum casci populi genuere Latini*.] Hunc versum Ennii intelligit Cicero prima *Tusculana*. *Cascos* autem *Latinos* interpretor eos, qui ante Romam conditam in colonias deducti sunt a Latino Silvio Albanorum rege. Quæ a Romanis postea *Priscæ* dictæ sunt. Auctores *Livius & Festus*. In *Dionysio* legitur, *Λατῖνοι οἱ καλούμενοι Πρίσκοι*. SCALIG.

lin. 19. *Manilius*.] Marg. Scalig. *Manlius*.

ead. *Cascum duxisse cascam, &c.*]

*Cascum cascam duxisse non mirabile est:*

*Quoniam canoras sanciebat nuptias.*

Pertinet huc titulus Satyræ Varronianæ, εὔρεν ἢ λοπὰς τὸ πῶμα. περὶ καθηκόντων, ἢ περὶ γεγαμηκότων. Quam ego utramque scripturam offendi in codice Norſii manu ſcripto, antequam vidiffem annotationes Adriani Junii, viri eruditi, qui περὶ γεγαμηκότων ſe offendiffe in veteri codice teſtatur. SCALIG.

lin. 20. *Quoniam canoras.*) Legendum omnino: *Quoniam Caron eas faciebat nuptias.* Caron, prout tunc ſine aſpiratione ſcribebant, eſt Charon. Quid igitur argutius hoc epigrammatio? Quod decrepito decrepita nupſerit, Charontem eorum fuiſſe pronubum & auſpicem, ait Manilius. SCALIG.

lin. 21. *Papinii epigrammation.*] Exiſtat hic perlepidum perque venuſtum Papinii epigrammatium in adoleſcentem Caſcam, ſed quibuſdam tamen locis inquinatum, atque maculatum. ego creta quadam cimolia ejus maculas detergere conabor, proponamque id, quemadmodum ſcribi debere cenſeam:

*Ridiculum eſt, cum te Caſcam tua dicit amica,*

*Fili potoni ſeſquiſenex puerum.*

*Dic tu illam puſam: ſic fiet mutua muli:*

*Nam vere puſus tu, tua amica ſenex.*

Cum inveniffem in veteri libro *potonis eſqui ſenex*, exiſtimavi *potoni ſeſquiſenex* legendum, id eſt, pluſquam anus. *Senex* enim de muliere etiam dicitur, ut, *tua amica ſenex*. Sunt & duo jambici verſus oppido quam elegantes Manilii, de caſca caſcam ducente. in quibus canoræ nuptiæ ſunt congruæ, convenientes, concinentes. TURNEB. *Pomponii* apud Priſcianum. Sic autem ejus epigramma legendum eſt:

*Ridiculum eſt, cum te Caſcam tua dicit amica,*

*Fili Petroni, ſeſquiſenex puerum.*

*Dic tu puſam illam: ſic fiet mutuo muli.*

*Nam vere puſus tu, tua amica ſenex.*

Secundum autem verſum acceptum referimus nunquam ſatis laudato viro Adriano Turnebo, unico Galliæ noſtræ atque adeo totius Europæ ornamento. *Senex* autem feminino, ut Tibullus, ſi bene memini:

*Hanc rident merito toi mala ferre ſenem.* SCALIG.

*Pomponii* poetæ duo celebrantur, unus *L. Pomponius* Bononiensis, Attellanarum auctor antiquiſſimus, ſenſibus celebris, verbis rudis, & novitate inventi a ſe operis commendabilis, ait Paterculus. Alter *Lucius Pomponius Secundus*, tragicus vates civiſque clariffimus, temporibus Caji & Claudii Imperat. de



quo crebra mentio Senecæ, Plinio, & Tacito. Ab utroque diversum puto illum Epigrammatarium, quem Varro hic nominat, ad quem forte referendum poema Marsyas, quod ut impudicum notat Arnobius lib. 2 adversus Gentes: *Fornicem Lucillianum, & Marsyam Pomponii obsignatum memoria tenetis*. Videtur autem tractasse de nocturnis stupris & variis generibus libidinum, quibus infamis statua Marsyæ Dei in celeberrima fori parte, ubi causæ agebantur. Seneca de Beneficiis lib. 6 de Julia Augusti filia: *Pererratam nocturnis comessionibus urbem, forum ipsum ac rostra, ex quibus pater legem de adulteriis tulerat, filia in supra placuisse; quotidianum ad Marsyam concursum, cum ex adultera in quaestuarium versa, jus omnis licentiæ sub ignoto adultero peteret*. POPMA.

lin. 23. *Ridiculum &c.*] Priscianus lib. 3 refert ex Pomponio postrema verba hujus epigrammatis, *tua amica senex est*. cetera mendose scripta redegit in hunc ordinem Octavius Pantagathus, qui permulta alia restituit. Veteres libri sic habent: *Ridiculum est cum te cascam tua casca dicit. Amica Philopotonis ejus, qui senex puerum dici pusum, puellam pusam. Sic fiet mutuam mulinam, ut sis vere pusus tu, tua amica senex*. AUGUSTIN.

lin. 24. *Philotonis*.] Antiqui libri: *Filoptonis ejus qui senex*. Unde legendum: *Filia Tithoni, sesquisenex*. Festive vetulam appellat filiam Tithoni, cujus senectus in proverbium abiit, Τιθήωνου γῆρας. Ita Martialis de vetula, Pyrrhæ filia, Nestoris noverca. POPMA.

lin. 27. *Cassinum*.] Primam corripuit Silius lib. 12:

—— *Nymphisque habitata Casini*

*Rura evastantur*. —

Et ita legitur in Plinianis exemplaribus. SCALIG. Idem in margine *Cascinum*.

lin. 29. *Unde & Cassinum forum vetus*.] Quod ait Varro, *etiam nunc Casinum forum vetus appellant*, intelligo, oppidum Casinum a Romanis appellatum fuisse *forum vetus*. Nam fori nomen multis indiderant oppidis, ut foro Cornelii, foro Sempronii, foro Livii. TURNEB. Pro *Cassinum* Marg. Scalig. *Cascinum*.

ead. & sq. *Item significant in Attellaneis aliquot pupum senem, quod Osci Casnar appellant*.] In antiquis libris scribitur: *Item significavit in Attellanis aliquot pappum senem, quod casnar appellant*. hic *pappum senem* esse suspicor carduorum lanuginem, senilem hominum canitiem æmulantem: Græci γῆρσιον appel-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



— parcat

*Cognatis maculis similis fera. —*

Æschylus Supplicibus: Ὀρνιθος ὄρνις πῶς ἀν ἀγνεύοι φαγῶν;  
Proverbium. Allusit eo Martialis:

*Pellem rodere qui velit caninam.*

*Caninam*, si pro pelle, bene. Nam ita κυνέων Græci. Si pro carne, melius dixisset *catulinam*. Plinius libro 29: *Catulinam adjicialibus quidem celebrem epulis fuisse, Plauti fabulæ sunt indicio.* Intelligit autem Plinius Saturionem fabulam, in qua Plautus ejus rei mentionem fecerat. Festus: *Catulinam carnem esitavisse, hoc est, comedisse Romanos, Plautus in Saturione refert.* Quamquam ego sane esitavisse non puto, sed tantum Canario sacrificio canes maectari solitas ad Caniculæ sidus placandum. Græce dicitur περισκυλακισμός. Item in Lupercalibus, ut refert Plutarchus. Video & dubitari, quæ esset adjicialis cœna in verbis Plinii. Ea erat, quoties aut inaugurandi alicujus gratia, aut propter aliud quid, puta publicam lætitiâ, indicebatur epulum. Idque dicebatur epulum, aut cœnam adjicere. Cornelius Tacitus Annali 2: *Rescuporis sanciendo, ut dicitabant, fœderi, convivium adjicit, tractaque in multam noctem lætitiâ per epulas ac vinolentiam, &c.* SCALIG.

ead. & sq. *Litera commutata Abagio, dicta.]* Lego: *Litera commutata ambagio dicta.* Ambiegna autem est, circum quam duo sunt agni. TURNEB.

lin. 18. *Tantidem quasi feta canes sine dentibus latrat.]* Ita lege:

*Tantidem quasi feta canes sit, dentibus latrat.*

Sophocles Electra, τοιαῦθ' ὑλακτεῖ. Plautus Captivis:

*Ne canem quidem irritatam voluit quisquam imitari,*

*Saltem ut si non arriderent, dentes ut restringerent.*

Festus: *Hirrire, ringere: quod genus vocis est canis rabiosæ.*

Lucilius de litera R:

*Irritata canes quod, homo quam, planius dicit.*

Idcirco Persius caninum vocat:

— sonat hic de nare caninæ Litera.

Tamen hirriunt & ringunt, cum jam restringunt dentes: Mutiunt vero, cum incipiunt irritari: ab eo, quod M vel Mũ videntur edere. Itaque Plautus dixit, *Plautus cum latranti nomine.* est enim M. Plautus. SCALIG.

lin. 19. *Nequam & magnus homo.]* Μέγας apud Aristophanem est stolidus & ineptus. Quidam etiam ita interpretantur

in proverbio οὐδὲς, σαπρὸς, μέγας, ἰχθῦς. Videtur tamen auctor illius acroteleutii hoc sensisse, Omnis piscis, quantumvis magnus, nullus est, si putidus. Idcirco idem est apud Plautum, *Nequam est piscis, nisi recens*. Stratonicus vero primus hoc protulit in Simylam quendam magnam & proceram, sed ineptam & stolidam, per parodiam, ut puto, ex quodam poeta: non autem quod ita poeta ille sensisset. SCALIG.

ead. & sq. *Laniorum immanis canes ut.*] Homerus eodem modo,

— — ὄρνιθος ἔς. SCALIG.

lin. 24. *Quod latratu signa dant, ut signa canant &c.*] Lego: *Ut signa canunt, canes appellatae*. TURNEB. Non putarunt, hunc locum mendosum esse, qui tamen ita legendus est: *Quod latratu signa dant, ut, Signa canunt*. — citat enim illud commatium ex Ennio, ut puto. Sic supra, *Canis, quod, ut tuba & cornu, signum cum dant, canere dicuntur, &c.* SCALIG.

lin. 27. *Una trabes remis.*] Versus hic nescio an sit Ennii, cujus mox subjicit nomen, & notissimum carmen ex Medea? an Livii Andronici, qui res gestas octodecim annorum totidem Annalium libris descripsit versibus heroicis, ut testatur Diomedes. Cujus cujus sit, ita videtur posse suppleri:

*Sulcavitque trabes remis rostrata per altum.*

Aliis placet:

*Una trabes remis sulcat rostrata per altum.*

Sed dictio *una* est Varronis, non poetæ. ΡΟΡΜΑ.

lin. 28 sq. *Cæsa accidisset.*] Aliis *cecidisset*: πεσεῖν.

Μηδ' ἐν νόπαισι Πηλίου πεσεῖν ποτε Τμηθεῖσα πεύκη.

Prior lectio magis placet. Ita loquitur ipse Varro Parmenone: *Cæditur lucus: alia frons decidit Pallados, platanos ramis: alia trabs pronis in humum accidens proxumæ frangit ramos cadens. Alius teneram abietem runis solo percellit: alius caballum arboris ramo in humili alligatum relinquit, ferens ferream humero bipennem securim*. Quæ verba quinque exemplis productis a Nonio dispersa in hunc modum conjunximus: nonnulla etiam ex manu scripta lectione restituimus. SCALIG.

lin. 31. *In Medo Ennius.*] Perperam huc irrepsit nomen Ennius. Sic apud Diomedem ille versus, *Quis tu es mulier, &c.* falso citatur ex Medo Ennii, pro Pacuvii. SCALIG.

Pagina 88.

lin. 3. *Dicitur in nuptiis Casmillus, qui cummerum fert.*] M. T. Varro. Vol. II. N

**Lego: Itaque dicitur in nuptiis camillus, qui cumerum fert.** Defenditur hæc emendatio Festi auctoritate, vas istud, quod in nuptiis ferebatur, *cumeram* appellantis, & *camillum*: quod &, ut ait, a camillo ferebatur opertum, utensilia nubentis continens. **TURNEB.** Vulg. *Qui cum merum fert.* Ex Festo re-  
 pone: *Qui cumerum fert.* Etiam annotavit Vertranius. **SCALIG.** *Camillus* appellabatur in nuptiis puer patrimus & matrimus, qui ferebat cumeram, vas, in quo erant novæ nuptæ uten-  
 silia: in sacrificiis minister flaminis & flaminicæ: in Samothra-  
 cum mysteriis præminister magnorum Deorum. Est autem hoc nomen origine, non, ut Varro putat, Græcum, sed Phœni-  
 cium aut Syriacum. Nam Turreni, sive Osci, qui a Phœnici-  
 bus duxerunt originem, & initio habuerunt linguam Aramæam, *cadmolum* appellarunt puerum ingenuum, quem ab illis orti Latini *camillum*; auctore Dionysio lib. 2 Antiquit. Rom. Ni-  
 mirum a Cadmo illo Tyrio, qui primus literarum usum in-  
 venit, & homines ad vitam humaniorem revocavit: quæ omnia Græci transtulerunt ad suum Ἑρμῆν, eumque cogno-  
 minarunt κάδμον & κάδμιλον, ut est apud Lycophronem.  
 ΡΟΡΜΑ.

lin. 4. *In quo quid sit in ministerio plerique extrinsecus ne-  
 sciunt.*] **Lego: — plerique extrinsecus nesciunt.** **TURNEB.** Vera est lectio, *nesciunt.* Festus ait, utensilia novæ sponsæ in eo reponi solita. At apud Græcos, ex quibus hic mos deductus, puer ille ingenuus, quem ἀμφιδαλῆ vocabant, ἐν λίκνω, qui hic dicitur cumera, panes gestabat, cum hac intentione, ἐφυγον κακὸν, εὐρον ἀμεινον. **SCALIG.**

lin. 5 sq. *Camillus nominatur in Samothracis mysteriis.*] **Vulg. Casmilos.** Μυοῦνται δὲ ἐν τῇ Σαμοθράκῃ, ait interpres Apollonii, τοῖς Καβείροις, ὧν Μνασέας φησὶ καὶ τὰ ὀνόμα-  
 τα. τέσσαρες δὲ εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν, Ἀξίερος, Ἀξιόκερσα, Ἀξιό-  
 κερσος. Ἀξίερος μὲν οὖν ἐστὶν ἡ Δημήτηρ· Ἀξιόκερσα δὲ, ἡ Περσεφόνη· Ἀξιόκερσος δὲ, ὁ Ἄδης. ὁ δὲ προστιθέμενος τέταρ-  
 τος Κάσμιλος, Ἑρμῆς ἐστὶν, ὡς ἱστορεῖ Διονυσόδωρος. Μνα-  
 seas iste, quem hic grammaticus citat, fuit genere Phœnix, & Phœnicum gesta omnia in literas retulit, ut novimus ex Jose-  
 pho. Etiam ipsius nomen Manasses Phœnicium est. Quo magis moveor, ut καβείρους θεοὺς dicam alios non esse, quam Divos potes. Nam Phœnicia & Syriaca lingua Cabir potem & po-  
 tentem significat. Porro de Camillo puero ingenuo vide Plutar-  
 chum in Numa, Dionysium lib. 2, qui ait, quem Romani Camillum vocabant, a Turrenis Cadolum dictum. Camillus ergo



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Saliorum fuit. Erant enim assamenta Janualia, Junonia, Minervia, priva poemata & carmina, in singulos eos Deos conscripta. Quod vero ait Nonius, assam quoque apud veteres significasse nutricem, idque difficilis esse intellectus, neque ad eam rem ullum veterum producit testem: id nos invenimus alibi apud eundem grammaticum in exemplo Varronis ab eo adducto, cum hujus verbi *Betere* notionem explicat, *Assa non multo post, quod ea parere non poterat mulier, cum betere foras jussit.* Hodie enim perperam legitur, *Assa nos multos*, etiam in manu scripto, quod vidi. Ubi tamen assa non est nutrix, sed adfestrrix mulier, ut vocatur ab Afranio, quæ assidet foetæ. ἀναγέτριαν vocabant Tarentini. Hesychius: Ἀναγέτρια, ἡ ταῖς τικτούσαις ὑπερετούσα γυνὴ, ἣν Ἀπτικοὶ μαῖαν καλοῦσιν. Itaque supra apud eundem male legitur, ἀναγεστρίς μάξα, Ταραντῖνοι. lege, ἀναγεστρίς, μαῖα. Obstetricem vocarunt aliter Latini, quod obstare pro assistere usurpabant: ut Ennio occensi pro adcesi, & obmoveto, pro admoveto, &c. SCALIG.

lin. 12. *Versus, quos olim Fauni] Ennius:*

—— scripsere alii rem

*Versibu', quos olim Fauni, vatesque canebant:*

*Cum neque Musarum scopulos quisquam superarat,*

*Nec dicti studiosus erat. —*

Hoc Ennius jactabundus tacite jactat in Nævium poetam, qui Saturnio carmine secundum bellum Punicum scripserat. Quod genus carminis ait olim vates & Faunos canere solitos, quod & vetustissimum id fuerit apud Latinos, sicuti Saturnus vetustissimus Deus. Unde verisimile, Faunos Latinorum (qui erant ut Magi Persarum, & Bardi Gallorum) hoc genere carminis fari oracula sua solitos. SCALIG.

lin. 17. *A versibus viendeis.] Mendum est. Suspicio vagiendis.* SCALIG.

lin. 18. *Corpore Tartarino prognata paluda virago.]* In hoc versu antiqui poetæ, etsi Varronem suspicio & revereor, parum tamen abest, quin putem eum hallucinatum, qui quidem *paludam* paludatam interpretetur, vocem secutus vitiosam. Neque enim Latini sermonis consuetudo pati hoc videtur posse, ut *paludum* pro paludato loquamur. & poeta ille scripsisse potius videtur, *prognata palude.* Constat enim, Minervam ad Tritonidem paludem natam fuisse, ut ea fere palude prognata videatur, sed tamen fas non sit, a tanti scriptoris sententia recedere. TURNER. Purus putus Hellenismus:

Ταρτάρου ἐκγεγαυῖα μελάμπεπλος ἀντιάνειρα.  
 Ubi nullo negotio verbum verbo redditur. Plenius citatur  
 apud Probum :

*Corpore Tartarino prognata Paluda virago:*

*Cui par imber, & ignis spiritus, & gravi' Terra.*

Ignis spiritus, πυρὸς μένος. Et gravis Terra, στυφελὴ χθών.  
 Est autem, nisi fallor, illa, quam alloquitur Juno apud Maronem :

*Hunc mihi da proprium virgo fata nocte laborem.* SCALIG.  
 Ennius in Epicharmo, opinor, dixit Minervam corpore pro-  
 gnatam Tartarino :

*Corpore tartarino prognata paluda virago,*

*Quoi par Imber, Ignis, Spiritus & gravis Terra.*

Tartarino autem ibi est forti & valido, ut in illo Virgilii :  
*Tartaream intendit vocem.* etsi *tartarino* cum dixit Ennius, hor-  
 rendo & terribili Verrius vult accipi, a *Tartaro*, qui locus  
 apud inferos. *Paluda virago*, est Minerva, cui Græci dede-  
 runt cognomen *Pallados*, ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, Romani  
*Bellonæ*, Ennius *Paludæ*, id est, *paludatæ*, ut interpretatur Var-  
 ro a *paludamentis*. Quamquam videri potest Ennii *Paluda*  
 eadem esse, quæ *τριτογένεια* Homeri, quod ad Tritonidem  
 paludem edita primum apparuisset. ut enim *humus* facit *hu-*  
*midus*, sic *palus* *paludus*. Ideo nonnulli legunt *prognata pa-*  
*lude*, quasi dicat, Minervam *palude* prognatam corpore esse  
*tartarino*, id est, forti, & composito ex quatuor elementis  
 æquabiliter temperatis. ΡΟΡΜΑ.

lin. 20. *Plato in quarto.* ] Significat quartum Platonis li-  
 brum, qui *Phædo* vocatur. TURNER. In *τετραλογίας* libros  
 Platonis a criticis digestos fuisse, notissimum ex Laertio, scri-  
 ptore eruditissimo. Iste vero dialogus, quem citat Varro, est  
 quartus primæ tetralogiæ. Ita & poetarum tragicorum drama-  
 ta digerebant iidem critici. ut *Æschyli Agamemnon*, *Choe-*  
*phori* & *Eumoniades*, sunt *τριλογία*, quia ejusdem argumen-  
 ti. Et poetas *τετραλογίαις*, aut *τριλογίαίς* in sacris certami-  
 nibus vincere solemne erat. Plurimumque laudis reportabat,  
 qui *τετραλογία* vicerat: quamquam & singulari quoque dra-  
 mate vicisse, non ignoramus. SCALIG.

lin. 21. *In heis unum Tartarum appellat.* ] Ὁ καὶ ἄλλοθι  
 καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν Τάρταρον κεκλή-  
 κασι. SCALIG.

lin. 28. *Ereum fumificum cocum.* ] *Cocum* fuisse, etiam te-  
 statur epigramma, quod legitur apud Athenæum: quod quia  
 ante nos indicavit eruditissimus P. Victorius, non apponam.



Tantum afferam ex Theocrito versus, quos ipse Victorius non produxit, in quibus & lixa quoque inducitur Epeus. Leguntur autem ἐν πελεκυδία Theocriti:

Οὐκ ἐναρίθμιος γεγάως ἐνὶ προμάχοισιν Ἀχαιῶν,  
Ἄλλ' ἀπὸ κρανᾶν καθαρὸν νᾶμα κόμιζε δυσκλεῆς.  
Loquitur de Epeo. SCALIG.

### Pagina 89.

lin. 1. *Lucam bovem.*] Fortasse & scarabæi illi, quos vulgo in Gallia cervos volantes vocamus, *Lucæ* dicti sunt, non *Lucani*, ut est scriptum apud Plinium lib. 11, cap. 28. Nam ait, *Lucanos* vocari a Nigidio. Quamquam, ut verum fatear, idem puto esse *Lucam* & *Lucanum*, quidquid refragetur Varro: quia *Lucana* armenta maxima & validissima olim in Italia fuerunt, teste etiam Lucilio:

*Quem neque Lucanis oriundi montibu' tauri  
Ducere protelo validis cervicibu' possent.*

Quomodo Λαρνοὶ βόες olim pro magnis apud Græcos, ita & *Lucæ* apud Romanos. Nam primis temporibus videntur *Lucas*, non *Lucanos*, populum ipsum dixisse. Quod autem opponit Varro, urfos non dici *Lucas*, sed *Lucanos*, frustra est. nam etiam sine adjectione urfus dicitur. at bos, cum significat elephantem, non sine adjectione dicitur: nam dicitur *bos Luca*. SCALIG.

lin. 4. *Verginii.*] Marg. Scalig. *Vergilii.*

lin. 8. sq. *Id est quadrupedes cornutas.*] Marg. Scalig. *Idem idem quadrupedes cornutas.*

lin. 12. sq. *Sed lucæ. Si ab Lucaneis dictæ; urfi cur potius Lucani, quam Luci dicti.*] Lego: *Sed lucæ, neque urfi potius Lucani quam Luci dicti.* TURNER.

lin. 17. *Orator sine pace redit, regique refert rem.*] Iste orator, qui redit ἀπρακτος, est procul dubio Cineas, legatus Pyrrhi regis, quem Senatus pace infecta ad Pyrrhum remisit. Plutarchus in Pyrrho: Καὶ τὸν Κινέα ἀποπέμπουσιν, ἀποκρινάμενοι, Πύρρον ἐξελθόντα τῆς Ἰταλίας οὕτως, εἰ δέοιτο, περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας διαλέγεσθαι. quod ex auctoritate Appii Claudii Cæci fecisse Senatum paulo ante scribit. Qua de re existant luculenti versus Ennii:

*Quo vobis mentes, rectæ quæ stare solebant  
Antehac, dementi sese flexere via?*

Sunt enim ex oratione Claudii Cæci, quam Ennius versibus,



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



lin. 29. *Mensas constituit, idemque ancilia.*] Al. *Menses.* Qui legunt *menses*, spectant ad menses additos a Numa Pompilio, & meliori ordine digestos. Qui vero *mensas*, quod essent mensæ curiales, ad quas unaquæque Curia sua sacra faceret, quæ videntur constitutæ a Numa: quamquam Dionysius vult a Romulo. Eæ Anclabræ, ab anculando, id est, ministrando, & Assidelæ dicebantur. De quibus forsan Nævius libro 3 belli Pœnici:

*At posteaquam avim de templo Anchisa spexit,  
Sacra ordine in mensa penatium Deorum*

*Ponuntur: victimam auream polcrum immolabat.*

Citat Probus. Ita autem scripserat Ennius:

*Mensas constituit, idemque ancilia primus,*

*Libaque, fectores, argæos & tutulatos.* SCALIG.

lin. 30. *Ab ancisu.*] Vetus codex, *ambecisu.* ita reponit. SCALIG.

lin. 31 sq. *Incisa. Saturnio in carmine.*] Vitiosissime legitur in *Saturnio carmine.* Non enim versus Saturnius est, qui est jambicus hypercatalecticus, sed versus Ennii heroicus: ubi narrabat, Numam mensas sacras, quibus ad rem divinam est opus, & ancilia Saliorum constituisse, eundemque liba instituisse ad rem divinam, & fectores, qui sunt panifices, libarii que vocari possunt. In veteri inscriptione legi, *discipulum fectorum pontificum.* TURNEB. Ita legendum: *Quod ea arma, ut Thracum incisa, ut Saturnio in carmine.* Quod nimirum in Saturnio carmine armorum anciliorum mentio fuerit. Alioqui ineptum erat, Heroicum sequentem vocare Saturnium, qui est hexameter. SCALIG. Pro *Saturnio in carmine* marg. Scalig. habet, *item alibi, lib.* Forte: *Incisa, ut Saturnio in carmine incisa:* quam vocem etiam reponendam puto lib. 4 illo in loco: *Insicia ab eo, quod insecta caro, ut in carmine Saliorum est Incisia.* Utitur autem testimonio carminis Saturnii, non quod in eo esset nomen Anciliorum, alioquin vulgo satis notum, sed ut illo comprobet suum etymon: *Ancilia dicuntur, inquit, quasi amcisia, ut Incisia fuit in carmine Saturnio.* eo intelligit carmen Saliare, quod conscriptum fuit Saturnio versu antiquissimo, quo olim sua oracula cecinerant Fauni Dei Latinorum, & vates Publicius, & Cn. Marcius ille, cujus duo carmina retulit Livius lib. 35. Postea etiam duces triumphaturi titulos rerum a se gestarum in tabulis votivis, quas in æde Jovis Capitolini figebant, Saturniis versibus soliti perscribere, ut auctor est Attilius Fortunatianus de Arte, his verbis: *Apud no-*

*stros autem in tabulis antiquis, quas triumphaturi duces in Capitolio figebant, memoriae suae titulum Saturniis versibus persequerantur, talia reperi exempla: Ex Regilli tabula Duello magno dirimendo regibus subigendis. Ejus tabulae exemplum posuit Livius lib. 40; sed, ut debuit in historia, deterso squalore verborum, & luxatis numeris carminis Saturnii. Sic enim ibi legendum: Duello magno dirimendo, regibus subigendis caput patrandae pacis haec pugna exstitit Lucii Aemilii M. Aemilii F. auspicio, imperio, felicitate, ductuque ejus inter Ephesum, Samum, Chiumque, inspectante eos ipso Antiocho, exercitu omni, equitatu elephantisque, classis regis Antiochi tanta devicta, fusa fugataque est. ΡΟΡΜΑ.*

### Pagina 90:

lin. 3. *Argei sunt e scirpeis virgulteis, simulacra sunt hominum triginta: ea quotannis a ponte sublicio.]* In veteri libro reperio: *Argei sunt e scirpeis simulacra hominum XXIV. ea quotannis de ponte sublicio.* TURNEB. Vetus erat scriptura e scirpeis, pro scirpis. Ignari homines putarunt aliquid deesse, quasi scripeis esset adjectivum. Quare inducenda ea vox. SCALIG.

lin. 6. *Tutulati.] Tutulati sunt, qui in re divina habent in capite tutulum, ut flaminicae & pontifices.* TURNEB. Placides id intelligit in Virgilio:

*Et caput ante aras Phrygio velatus amictu.*

Potest & videri in Statio:

*Lanea cui Phrygii coma flaminis.* SCALIG.

lin. 7. *In sacris in capitibus.]* Vulg. *In sacris capitibus.* Quasi alia capita haberent, non unum tantum. Legendum *in sacris apicibus.* Idem error lib. 4, ut indicavimus suo loco. Quis nescit, pilea sacerdotum apices vocari? Dionysius lib. 2: *Καὶ τοὺς καλουμένους ἄπικας ἐπικείμενοι ταῖς κεφαλαῖς, πῖλους ὑψηλοὺς εἰς σχῆμα συναγομένους κωνοειδῆς, οὓς Ἕλληνας καλοῦσι κυρβασίας.* Est autem a parte totum. Nam apex proprie erat insigne, id est, fastigium, quale hodie in pileis honorariis Doctorum, quos vocant. Nam totus pileus, vel potius velamenta, flammeum dicebatur. Unde Flamines dicitur. Idem Dionysius: *Οὓς ἀπὸ τῆς φορήσεως πῖλων τε καὶ στεμμάτων (ἃ καὶ νῦν ἐτι φοροῦσι, φλάμεα καλοῦντες) οὕτω προσαγορεύουσι.* Porro desinebat in conum, unde Apex

dictus. Summum autem fastigium vocabant Tutulum. Addebatur virgula ex felici arbore, quæ in Flaminibus dicebatur Stroppus, in Flaminicis Inarculum. Totus Apex filo laneo velabatur: dicebatur Apiculum. Ab hoc putat quasi filamines dictos Varro. Infra mentum pertinebant amenta, quæ pileum retinebant: eæ dicuntur Offendices, quod se mutuo offenderent, & convenirent. Solius tamen Flaminis Dialis pileum dicebatur Albogalerus: fiebat enim ex hostia alba, Jovi cæsa, quæ dicebatur Idulis; de qua Ovidius:

*Idibus alba Jovi grandior agna cadit.* SCALIG.

lin. 8. *Ab eo, quod matres familias crines convolutos ad verticem capitis, quos habent uti velatos, dicunt Tutulos. ] Lego, queis habent uti velatos.* TURNEB. Melius, *elatos.* Tutulus in feminis qui hic vocatur, dicebatur κόρυμβος Atheniensibus, a Cypriis κορδύλη, a Persis vidάριον. Lucanus de hoc sentit:

*Turritaque gerens frontem matrona coronâ.*  
Juvenalis:

———— tot adhuc compagibus altum

*Ædificat caput. —*

Papinius:

———— celsos procul aspice frontis honores,

*Suggestumque comæ.* SCALIG.

Vetus editio: *habent uti velatos.* Unde legi possit: *habent vitis velatos.* nam fasciulis colligati capilli, & sibi invicem implexi in conum congerebantur. Festus: *Tutulum vocari ajunt, Flaminicarum capitis ornamentum, quod fiat vitta purpurea innexa crinibus, & exstructum in altitudinem.* Apulejus lib. 2 *Metamorphoseos: Uberes enim crines leniter emissos, & cervice dependulos, ac deinde per colla dispositos, sensimque sinuato patagio residentes, paulisper ad finem conglobatos, in summum verticem nodus adstruxerat.* POPMA.

lin. 17 sq. *Ut qui sunt in versibus plerique, Voltornalis, Palatualis, Furinalis, Floralis, Falacer, Pomonalis:]* Cum Varro scribat, *Ut in his qui sunt versibus plerique, quod mox pedibus solutum liberumque creditur, ego modis & numeris vinctum ligatumque censebo.* Sequuntur igitur statim duo claudicantes jambici, quos scazontes Græci vocant:

*Voltornalem, Palatuaalem, Furinaalem,*

*Floralem, Falacrem, & Pomonaalem idem fecit.*

*Falacrem autem pro falacrali posuit, coactus versus lege.*  
TURNEB.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Perfius :

—— *secuit Lucilius urbem,*

*Te Lupe, te Muti &c.*

Item Lucilius ipse, per dialogismum:

—— *quid, hæc cum fecerit?*

*Cum ceteris reus una tradetur Lupo.*

*Non aderit. Ἀρχαῖς hominem & στοιχείοις simul*

*Eum privabit. Igni & aqua interdixerit,*

*Duo habet στοιχεῖα. Id maluerit: privabit tamen.*

Hortatur ergo hunc Lupum εἰρωνικῶς, ut, relictis minoribus pisciculis illis, ut sunt cordilæ, & saperdæ; tunnos, filuros, & amias immanes pisces confectetur. Manifesto irridet illius capacitatem. *Capto* vero perperam legitur, pro *captato*. Idem mendum in Varronis exemplo ἐπὶ φακῆ μύρον

*Nec multinummus piscis ex salo captus*

*Elops, neque ostrea illa magna captata*

*Quivit palatum fuscitare.*

Nam hodie male apud Nonium *capta*. Etiam nos in eodem exemplo *multinummus* restituimus, ut in libris de Re rustica, *multinummi muli*. SCALIG. Fortasse primus versus non jungendus cum sequentibus. Nam non est hexameter; ut legendum sit:

*Thunno capto corvum excludendum foras.*

Videtur enim proverbiale fuisse antiquis. Amphisc comicus:

Ὅστις κορακῖνον ἐσθίει θαλάττιον

Γλαύκου παρόντος, οὗτος οὐκ ἔχει φρένας. IDEM.

Versus corruptissimi, qui ita videntur posse emendari:

—— *thunno capto cordulum excludunt foras.*

*Occidunt Lupe saperdæ te & jura filuri:*

*Sume cete atque amiam.*

Illi edones, inquit, capto thunno cordulum pisciculum excludunt: similiter tu, Lupe, cum nequeas famem explere minutis istis obsoniis, saperda, & jure filuri, pasce te piscibus majoribus cete & amia. Notat Lucilius rapacitatem & profundam ingluviem Lucii Lentuli Lupi, quem in Satyris acerbè insectatus est. quin libro primo induxit Deos confilium fecisse, Lupum ut perderent, auctore Servio. ex quo ait Horatius:

—— *famosisque Lupo cooperto versibus.*

Fuit Cos. cum C. Marcio Figulo anno DXCVII. ΡΟΡΜΑ.

lin. 29. *Piscium nomina sunt, eorumque in Græcia origo.* ]

Librarius ignarus Græcarum literarum, ut apparet, multum

depravavit hos versus Lucilii. Quod & idem commissum est in versibus Ennii, ἰχθυοφαγικοῖς, qui leguntur apud Apulejum: ubi maxima ex parte piscium nomina Græca corrupta sunt. Quos tamen emendandos relinquo eruditis viris. Id quod fieri poterit ex poetarum macellis: ita voco, qui citantur apud Athenæum piscinarii & culinarii poetæ. Non tamen præmittam versus, qui adducuntur a Festo, ubi & piscium nomina Græca mirum in modum depravata & luxata sunt; qui ita restituendi sunt:

*Muriatica autem video in vasis stanneis.*

*Bonam naritam, & camarum & tagenia,*

*Echinos fartos, conchas piscinarias.*

Muriatica vocat τὰ περιχηρὰ, quæ in muria Thasia servabantur. Ea ita describuntur in Pœnolo:

*Quasi salsa muriatica esse autumantur,*

*Sine omni lepore & sine suavitate,*

*Nisi multa aqua & diu macerantur,*

*Oleni, salsa sunt, tangere ut non velis.*

Narita dicitur ostrei genus, quæ νηρίται a Græcis. Camarum scriptum est uno *m*, veteri consuetudine: etiam apud Hesy-chium κάμαρον. Tagenia, sunt pisces, qui & ταγηνισταί, qui & ipsi ἐν ἄλμῃ ἐμβαφθέντες ἐπηνδρακίζοντο. Vide Athenæum. Echinos fartos vocat, qui farciebantur, hoc est, saginabantur in vivariis, sicut conchas piscinarias, quæ in piscinis. Atque adeo Muriaticorum nomine Plautus pisces omnes eos, qui ab eo enumerati sunt comprehendit. Et ne dubites de hac correctione, audi, quæ Plin. lib. 31, cap. 8 de ea re scribit: *Sic halex, inquit, pervenit ad ostreas, echinos, urticas, cammaros, mullorum jecinora: innumerisque generibus ad saporem gulæ cœpit sal tabescere.* Satin' aperte eosdem pisces inter muriatica (id enim est halex, τὸ τὰριχος) recensuit, quos Plautus? Quare tam boni versus in situ & squalore relinquendi non erant. SCALIG.

lin. 30. *Quæque caruleo freto orta nare cœpta.* ] Lego hunc in modum:

————— *cava quæque in*

*Corpore caruleo cæli cortina receptat.*

Tantum e telo' cæli feci: & in libro antiquo dubium erat lineamentum primum, & ambiguae inter *c* & *t* figuræ. Hoc versu Ennius hemisphærium cæli cortinam appellavit, de similitudine cortinæ Apollinis, quæ, ut ait, nomen habuit a corde, quod inde primæ sortes existimatæ. TURNER. Hic placet Ita-



lis deesse quædam. Sed eos decepit perturbatus sensus: quem si aperuero, ostendam, hic nihil deesse. Cum ita legendum sit: *Quæque freto cava cæruleo cortina receptat. Cortina dicta, quod &c.* Intelligit ergo Ennius, quæcunque continentur ὑπὸ τῆ οὐρανοῦ σκέπη, ut loquuntur poetæ. Vereor autem, ne cum aliis, quos supra posuimus, conjungendi sint:

*Corpore Tartarino prognata Paluda virago,  
Cui par imber, & imbris spiritus, & gravi' terra  
Quæque freto cava cæruleo cortina receptat.*

*Freto cæruleo.* Ita περιφραστικῶς vocat cælum propter agitationem. Idem apud Nonium:

*Crassa polvis oritur, omnem pervolgat cæli fretum.* SCALIG.  
Scribendum:

*Quæque cæruleo freto cortina receptat, Cava.*

Nam verba Ennii usurpat tantum, quæ ita possunt redigi in numeros:

*Quæque freto cava cæruleo cortina receptat.*

*Cortina* erat operculum tripodis Delphici Apollinis, ex corio Pythonis serpentis, cujus forma similis mensæ rotundæ, ad quam assidens Phœbas rapta vaticinabatur: dicta quasi cortina, non a corde, ut Varro existimat. Sed & ipsum tripodem significabat, id est, vas ingens, ex quo oracula credebantur exire; sicut apud Græcos ὄλμος, & tripodem, & ipse integumentum denotabat. Virgilius:

—— *mugire adytis cortina reclusis.*

Hinc varia notio hujus vocis. nam & mensæ æreæ, factæ ad formam illius operculi tripodis, appellantur *cortinæ*, eædem *Delphicæ*: & vasa similia tripodi Delphico, in quibus pigmenta coloresque coquantur sufficiens lanis. Apud poetas vero etiam licentius, capacitas convexa & intecta vocatur cortina, ut Ennius hic de æthere. Virgil. in Ætna:

*Carmineque irriguo magni cortina theatri,  
Imparibus numerosa modis cadit arte regentis.* POPMA.

## Pagina 91.

lin. 2. *Cortina.*] Τρίπους & λέβης. Ea est proprie, in qua lana suffecta succos ebibit. Ab eo usus est metaphora Cor. Tacitus in dialogo, cum ait, in Cortina esse. Id contrarium est ei, quod Græci δευσοποιδν vocant. Quæ enim in cortina sunt, nondum penitus imbiberunt succum. *At hercule,* inquit, *pervulgatis jam omnibus, cum vix in cortina quisquam*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*nus meas vespera oriente clanculum Ferri ad speciem declino. ita lego in Nonio. SCALIG.*

lin. 16. *Quem dicunt Græci Διέσπερον*] Eam stellam, ut libri sanctiores loquuntur, Græci vocant Δία έσπέριον. TURNEB.

lin. 17. *Patrem suum optimum, appellat supremum.*] Ita explebitur Saturnius versus:

*Jovem, patrem suum optimum, appellat supremum. SCALIG.*

lin. 19. *Solis occasu diei suprema tempestas esto.*] E Gellio scribendum: *Sol occasus suprema tempestas esto. TURNEB.*

lin. 22. *Decem annos.*] *Duodecim annos.* utrumque ex libris. AUGUSTIN.

lin. 26 sq. *Ea enim Merces dicitur Græce λάτρον, και σάτρον.*] Scribendum, omnibus approbantibus & scripturæ gratulantibus: *Ea enim merces, quæ Græce dicitur λάτρον. TURNEB.*

lin. 27 sq. *Ab eo veteres poetæ nonnunquam milites appellant latrones.*] Ennius Annali primo:

*Hæc ocatus ubi, latrones dicta faceffunt.*

Idem alibi:

————— *fortunas ecquas cepere latrones*

*Inter se memorent. —*

Quæ tamen verba apud Nonium luxata & depravata reperies. Ut λάτρον latronum, sic stips, stipatorum eis nomen fecit. SCALIG.

lin. 29. *Quod item.*] *Quod itent, non nemo. AUGUSTIN.*

lin. 30 sq. *Risi egomet Cassabundum ire ebrium.*] Ennio in libro juratissimæ fidei versus iste tribuitur. *Casabundum* autem, non *cassabundum*, hac de causa scribendum censeo, quod a *cadendo* deducitur a Varrone: vel, ut melius origo intelligatur, quod a *casare* proficiscitur. TURNEB.

### Pagina 92.

lin. 1. *Diabathra in pedibus habebat, & erat amictus epicroco.*] Dicitur de homine, cultum muliebrem & molliorem gerente. nam & diabathra, muliebria erant calceamenta, & color croceus in vestitu viris erat indecorus. TURNEB. Ita conjunge:

————— *risi egomet casabundum ire ebrium:*

*Diabathra in pedibus habebat, atque amictus erat epicroco.* Mirum ni ex Lycurgo Nævii. SCALIG.

lin. 4. *Lanam carere.*] Ubi hodie in Plauti exemplaribus le-

gitur, *lanam carpere*, M. Varro sine controversia legit, *carere*, quod est purgare, ut interpretatur. quo vocabulo usum etiam dicit Nævium in *Commotria*: sed & ultro ipse ita mox usurpat. TURNEB. *Carere*, vetus verbum pro *ξαίνειν*. Unde & *Carduus*, & *carminare*. Quare perperam hodie in *Menæchmis* legitur *carpere*, cum & *Nonius* quoque *carere* retineat. *Carere* vero sine dubio *παρὰ τὸ κείρειν, ἕκαρον*: non ut Varro. SCALIG.

ead. *Cosmotria*. ] Marg. Scalig. *Æmathia*.

lin. 7. *Cum caret eo, quod in ea est nequam. Est lana, quam in Romulo Nævius appellat Oscam, ab Osceis.* ] Pro *est nequam*, quidam, *hæret*. alii, *est. Nequam est lana*. AUGUSTIN. *Vetus lectio: Cum ex ea carent, quod in ea hæret, neque est lana. quæ in Romulo Nævius appellat osca, ab Oscis. Purgamenta & sordes lanæ per contumeliam & injuriam summam Oschorum, qui obscœni habebantur, osca Nævius appellavit, ut Varro interpretatur. Loci hujus scripturam interpolant multi, aliique aliter evulgant: est qui scribat, quod in ea est nequam, est lana. est qui secus, nequa est lana quam. hæc excogitata & commentitia lectio, si cui probetur, significabit nequa lana spurcam & impuram, quæ non sit aliqua, id est, alicujus pretii. Nam Sosipater *nequa* dici pro *nequam* docet. TURNEB. *Oscæ lana, eadem & solox lana, οἰσύπος, καὶ οἰσπάτη*. Lucilius:*

*Pascali pecore, ac montano, hirtum, atque solocæ.*

*Pascale pecus τὸ εἰκαῖον, καὶ νομαδικόν, ut pascales gallinæ. Alii legunt passales, id est εἰκαίους. passim τὸ εἰκῆ. Montanum, id est, sentum & squalidum, qualia in montibus pecora. A quo ὄρεινδον ἱμάτιον ex lana squalida, & non carminata. Pollux: Τὸ δὲ ἀκναμπτον ἱμάτιον οἱ μέσοι κωμικοὶ, ὡσπερ ἐν ὄρει εἰργασμένον, ἢτοι οὐκ ἐγναμιμένον, καλοῦσιν Hirtum itidem vocat squalidum. Columella: Dissimilem rationem postulat hirtum, atque Tarentinum. Vir eruditus Beroaldus putat, idem esse Tarentinum & hirtum, magnò sane errore. Quis nescit, ita loqui Latinos? Dissimilem naturam pecus habet atque homo. Plautus: Illi sunt alio ingenio atque tu. Ergo pecus montanum, pascale, hirtum, atque solox opponitur μαλακοῖς προβάτοις, qualia erant in agro Tarentino, quæ, ut mollioris velleris essent, pellibus tegebantur. Ab eo dixit Horatius *pellitas oves Galesti*. Polybius in excerptis lib. 9: ἔχων πρόβατα μαλακὰ τῶν εἰδισμένων περὶ τὴν πόλιν τρέφεσθαι. Interpres inepte vertit debiles. Ælianus in Epistolis: Τὴν δὲ τὴν τὰ μαλακὰ ἔρια ἦν ἔπαινω πρὸς σέ, παρ' ἐμοῦ πρόσβειπε.*

M. T. Varro, Vol. II.

O

In Laertio dicuntur πρόβατα δέρμασιν ἔσκεπασμένα. Columella vetat oves pellibus amiciri festis diebus. Hæ pecudes, quia tenerrimis pascuis alerentur, dicebantur apud Rhodios διακαλαμόσαρκες, ἢ γουν τὴν καλάμην τῶν σπερμάτων ἐπιβοσκόμεναι. *Luxuriam segetum summa depascit in herba.* SCALIG. Recte libri veteres: *Neque est lana. Carminari* dicitur lana, inquit, cum caret spurcitia, neque jam amplius est fordida & impura, quod genus lanæ Nævius vocat Oscam, ab Oscis populis Campaniæ, qui obscœni habebantur. Alii mutant: *Nequam est lana.* frustra. ΡΟΡΜΑ.

lin. 10. *A gerra.* ] Γέρρα, crates. Etiam fascinos & pudenda interpretatur Nonius. Hesychius: Γέρρα, τὰς σκηνὰς, καὶ τὰ ἀνδρῶα καὶ γυναικεῖα αἰδοῖα. SCALIG.

lin. 13. *Adscriptivi.* ] Varro de Vita pop. Rom. lib. 3: *De adscriptivis, cum erant attributi Decurionibus & Centurionibus, qui eorum haberent numerum, accensi vocabantur. Eosdem etiam quidam vocabant ferentarios, qui depugnabant pugnis, & lapidibus, iis armis quæ ferrentur, non quæ tenerentur.* id est, τηλεβόλοις βέλεσι, καὶ οὐ σχεδίοις, καὶ σταδίοις, ἀγχεμάχοις. SCALIG.

lin. 14 1q. *Militibus; id est, si quis eorum deperisset. In Trinummo, Nam illum tibi ferentarium.* ] Lego: *Militibus, si quis eorum deperisset: & nam illum tibi ferentarium.* Ac videtur ferentarium amicum potius dixisse Plautus, qui subsidio & auxilio futurus sit, quam quomodo Varro interpretatur, qui inanis & sine fructu sit. Sed Varroni tamen vix reclamare audeo. TURNER.

lin. 18. *Arma, quæ ferrentur, ut jaculum.* ] Τὰ τηλεβόλα, ut jam diximus. SCALIG.

lin. 21. *Ubi rotarii estis? ]*  
 ——— sequimini

*Me hac sultis legiones omnes Lavernæ. Ubi rotarii Estis? En sunt. Ubi sunt accensi? Ecce. —*

prius membrum invenies apud Festum. SCALIG.

lin. 24. *Potest id ab arbitrio.* ] Varro vult accensos dictos ab arbitrio: quod Censere olim significaret arbitrari. Sic de Vita pop. Rom. *Itaque quod hos arbitros instituerunt populi, Censores appellarunt. Idem enim valet censere & arbitrari.* At Rerum humanarum lib. 20: *Consules ac Prætores qui sequuntur in castra, accensi dicti, quod ad necessarias res acciantur, velut accensiti.* Ubi vides inconstantiam Varronis. Quare ita obscurum hunc locum, unde satis digne non se extricavit



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Nam quædam ex illis hodie exstant:

*Delubra cælitum, mari sanctitudines.*

Et illa satis bene:

— οὔτε γὰρ γέρας πατρὶ

οὔτ' ἔξοδον δίδόντες, ἄνδρα δυστυχῶ

Ἐξηγρίωσαν. —

Sic enim vertit:

*Incusant ultro, a fortuna opibusque omnibus*

*Desertum, abjectum, afflictum ex animo expektorant.*

Ubi expektorare ex animo, ἔξαγριοῦν, efferare. mirum genus loquendi. Sic apud Ciceronem vetus Tragicus:

*Tum ravor mihi sapientiam omnem ex animo expektorat.*

hoc est,

Ἐξίσταμαί τε καὶ παραφρονῶ φόβῳ.

Gallice, *mettre hors du bon sens*. Porro in his vertendis satis animum intendit, quæ sequuntur. Euripides:

Σαφῶς γὰρ εἶπε Τειρεσίας, οὐ μὴ ποτε

Σοῦ τήνδε γῆν οἰκοῦντος, εὔ πράξειν πόλιν.

Ἄλλ' ἔκκομίζου. —

Ex Attio separata hæc conjunximus:

*Jussit proficisci exsilium quovis gentium,*

*Ne scelere tuo Thebani vastescant agri.*

*Egredere, exi, effer te ex urbe, elimina.*

Quæ data opera hic scripsimus, ut esset, quo interim lectores animum ex tam minutis animadversionibus possint reficere, dum difficultati hujus laboris consulimus, & illam interdum condimus mitioris & jucundioris lectionis voluptate. Non deerunt tamen, quorum palato hæc non faciant; nec mirum: πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι. SCALIG.

lin. 31. *Sed quid tibi est? lienes necant.] Tibi 'st? lien necat.* Plaut. in Curcul. AUGUSTIN.

## Pagina 93.

lin. 1. *In Phagone.]* Ejus fabulæ nemo veterum, quod sciam, meminit. Esset Latine Comedo, vel Lurco, vel Gumia, vel Manduco, vel Rapo. Varro: *Cum hic rapo umbram quoque spei devorasset.* Rapo, id est proprie ἀδηφάγος. Apud Ulpianum: *Trebatius ait, non esse morbosum, os alicui olere, ut hircosum, strabonem: hoc enim ex illuvie oris accidere.* Ego ἀναμφισβήτως lego, ut lurcosum, raponem. Hoc enim ex ingluvie oris accidere. Ingluviem vocat τὴν ἀδηφαγίαν,

ex qua oris graveolentia conflatur, ut in leone notat Aristoteles. Etiam hircosus defendi potest. Est is, cui os ex foeda & detestabili libidine olet. Ejusmodi enim vocabantur Hirci. Catullus:

— & putare ceteros hircos.

Et in dicto Atellanæ:

*Hircus vetulus naturam capreis ligurit.*

Quo foeditas oris hirsuto & olido seni Tiberio exprobrata est. Item dicebantur spurci, & spurco ore, Græce ἀγελσεῖς. Et spurcæ tempestates, Græcis dicuntur ἀσελγεῖς, ἡγοῦν σφοδραί. Athenæus: Λέπεσθαι, ἐπ' ἀσελγοῦς καὶ φορτικῆς δι' ἀφροδισίων ἡδονῆς. vocat ἀσελγῆ ἡδονὴν eorum, qui id faciebant. Nam ἀσελγεῖς illi, qui hoc patiebantur, dicebantur λέπειν. Latine Glubere. Catullus:

*Glubit magnanimos Remi nepotes.*

Budæus aliter interpretatur, sed' (pace tanti viri dixerim) perperam. Hæc latius a nobis dicta sunt, ut totum Ulpiani locum illustraremus: quia maximus vir non satis digne inde se explicare potuit. SCALIG.

lin. 3. *In Parasito pigro.*] Ea fuit Plauti fabula: &, nî fallor, Græce λίπαργος inscripta fuit. Priscianus citat ex Plauti Lipargo, hæc:

*Nil moror mihi fucum in alveo, apibus qui peredit cibum.*  
Quæ manifesto dicta sunt in parasitum pigrum. Hesiodus:

Τῶ δ' ἄ θεοὶ νημεσῶσι καὶ ἄνερες, ὅσκειν ἄεργος

Ζῶη, κηφηνέσσι καδούροις ἴκελος ὄρμην.

Οἴτε μελισσῶν κάματος τρύχουσιν ἄεργοὶ

ἔσθοντες, &c. SCALIG.

lin. 4. *Trames.*] A trameando, quod scilicet transversè scandant vias rectas. Ab eo Plautus Mostellaria videtur dixisse, *Ambo postes ab infimo trames secat*: quod, qui cæsi sunt in tempestivi postes, diffindi solent, & hiare. Sed mihi diligentius consideranti videtur legendum *tarmes*. Is est Vitruvio, qui τριψ Græce vocatur, ut intelligat vermiculatos, & τριπηδέστους. Jam secare, & cædere aptum verbum ei rei. Lucilius:

*Lana oras omne perit, squalor, iinea omnia cadunt.*

Nam Græce κόπτειν, ut κόπτεσθαι ὑπὸ σέων. Aristophanes *Lysistrata*. Et Theophrast. *ιστορ.* lib. 4: Κἄν εἰς ἱμάτια τεθῆ τὸ μῆλον, ἀκοπα διατηρεῖ. Itaque puto *tarmes*, non *trames*, legendum in Plauto. SCALIG.

lin. 5. *In Fugitivis.*] Putant esse comoediam Plauti: sed



falluntur. Est enim Turpili, quæ alio nomine inscripta erat Leucadia. Translata est ex Alexide, qui subinde citatur ἐν Λευκαδία ἢ Σπαρτέταις. SCALIG.

ead. *Age, euge specta &c.*] Lego: *Age, age specta: vide vibices quantas. Jam inspexi: quid est?* Est quadratus jambicus. SCALIG.

lin. 6. *Vibices.*] Ἰβυκας Græci vocant στυγμάς. Hesychius. Inde vibices. SCALIG.

lin. 7. *Excitatum verberibus corpus.*] Hinc Plautus vibices vocat prægnantes plagas. SCALIG.

ead. *In Cistellaria.*] In finitis prope locis Plautum in Cistellaria citant grammatici; cum tamen, quæ ipsi adducunt testimonia, desiderentur in ea, quæ hostie existat, ejus nominis fabula. Unde quidam pro Clitellaria, Sisennaria, aut nescio quid nugarum, substituendum putarunt. Sed non ita faciendum erat. Parvum mendum est, quod hujus fabulæ titulum occupavit. Nam *Clitellaria* pro *Cistellaria* legendum. Facilis vero fuit lapsus, ut in Cistellariam notissimam fabulam degeneraret. Est autem eadem atque ea, quam Græco titulo inscripserat Astrabam, ἀστράβη enim clitella. Sic invenies eundem Plautum citatum in Lipargo, & Parasito pigro: Terentium in Heautontimorumeno, & se ipsum excruciante, ut apud Ciceronem: Cæcilium Nauclero, vel portitore: Obolostate, vel fœneratore: Harpazomene, vel rapta: Hypobolimæo, vel subditio: Læberium Cropio, vel Sarcularia: Belonistria, vel Frugione: Scylace, vel Catularia: Pomponium Herærisca, vel Prostibulo: Varronem κριομαχία, vel Caprino proelio. Quæ cum ita sint, jam satis confirmata est ista conjectura nostra, si ad reliqua pergamus. SCALIG. Marg. Scalig. *Nervolaria*. Plautus festive enumerat vitia & deformitates meretricum in his versibus:

*Non quasi ut hæ sunt hic limaces lividæ,*

*Diobolares, schænicolæ, miraculæ,*

*Cum extritis talis, cum todellis crusculis!*

*Capillo scisso, atque excissatis auribus,*

Quorum versuum priores duos Varro hic adducit; tertium Priscianus, ultimum Nonius; & quidem omnes ex *Cistellaria*. in qua fabula cum hodie non legantur, apparet, titulum ubique corruptum esse. An ergo reponendum *Clitellaria*? quod doctissimis viris placet, & a vulgata scriptura minimum recedit. Sed non est verisimile, Varronem in una pagina eandem fabulam modo *Clitellariam* voce Latina, modo Græce



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



Quem cum ceteris conjungendum esse, nemini dubium esse debet. Quæ quamvis fatis erant ad fidem faciendam sententiæ nostræ: tamen major huic cumulus accesserit, si ea, quæ citantur ex Astraba, cum illis, quæ ex Cistellaria falso pro Cistellaria adducuntur, jungamus. Cujusmodi sunt hæc:

————— *quasi tolleno, vel*

*Pilum Græcum reciproces plana via.*

*Quæ nisi sic biteris, nimium is vegrandi gradu.*

*Pol ad cubituram, mater, mage sum exercita.*

*Reliquum, ad cursuram sum tardiuscula.*

Quæ non dicam quam conveniunt, sed quam elegantia sunt. Sed enarrandi sunt, quos supra, conjunxi. *Diobolares*. Puto fuisse in Græco:

*Διώβολοι, καὶ μορμόνες, σχοινοτρίβες.*

*Diobolares*. Plautus *Pœnolo*:

*Servolorum sordidulorum scorta diobolaria.*

Ad verbum esset,

*Δουλαρίων οἰκοτρίβων κασαλβάδες διώβολοι.*

*Pacuvius* apud *Placiadem*:

————— *non ego ita fui,*

*Uti nunc sunt meretrices diobolares, suam*

*Quæ nummi causa parvipendunt gratiam.*

Dicebantur & *βλιτάδες* in contemptum. *βλιτάδες*, inquit grammatici, αἱ εὐτελεῖς γυναῖκες, id est, nugatoriæ mulieres, ut vocat *Festus*. *Plinius*: *Blitum iners videtur, ac sine sapore, aut acrimonia ulla. Unde convicium feminis apud Menandrum faciunt mariti.* *Plautus*: *Lutea, blitæra meretrix.*

Apud *Catullum*:

*Non assis facis oblitum lupanar.*

Lege:

*Non assis facis, o blitum, lupanar.*

id est, O blitum, o lupanar, non curas. *Lupanar* enim etiam vocavit, ut *Lucilius*:

————— *carcer vix carcere dignus.*

Et *Terentius*, scelus pro scelesto. *Martialis*, vitium pro vitioso. *Virgilius*:

————— *Et crimine ab uno Disce omnes.*

*Crimine* ab uno, id est, ab uno reo. *Aristophanes*: Ἐν κύκλω τὰ νοσήματα σκοπῶν, id est, τοὺς νοσηλοὺς. Itaque *lupanar* eleganter pro meretrice, At alii aliter. Mox *schœnicolæ* legendum. Exstat & in *Plauti Pœnolo*. Sed ibi falso legitur *cœnico-*

la. *Miraculæ*. Φόβητρα plane exprimi puto, & μορμόνας. Nisi intercederet Varronis auctoritas, legerem, *miricolæ*, pro *myricolæ*, μυροτρίβαι, vel μυροτρίβες. Possent & *Miraculæ* esse a *miraculis*. *Miracula*, qua nunc digna admiratione dicimus, antiqui in rebus turpibus utebantur. Auctor Festus. Inde Catullus monstra pro eodem dixit: *Sed tu cum corone omnia monstra facis.* — *Cum extritis talis*. In aliis legitur *extortis*. Inter laudes mulierum καλλιπλόκαμος, καὶ καλλίσφυρος. Sicut contra inter vitia, *Compernis*, & *valga*, & *vatia*. Lucilius lib. 17:

*Num censes καλλιπλόκαμον, καλλίσφυρον ullam  
Non licitum esse uterum, æque etiam inguina tangere mammis?  
Compernem aut vagam fuisse Amphitruonis ἔκαστιν  
Alcmenam, atque alias, Helenam ipsam denique nolo  
Dicere. tute vide, atque disyllabon elige quodvis.  
Τὴν εὖ πείραν aliquam rem insignem habuisse,  
Verrucam, πένυμ ριζύμ, dentem eminulum unum.*

Qui erant *extritis talis*, λαισποδίαι ab Atheniensibus dicebantur. Quamquam nonnulli dicunt, λαισποδίας eos esse, qui δρέπανώδεις habebant πόδας. Ut ii sint, quos Falcones a veteribus vocatos esse testatur Festus. *Cum crotilis crusculis*. Festus legit *crocoiilis*. At altera lectio melior. siquidem *Crotilum* vocabant exile & tenue. Videtur κροτίλος fuisse, ut κωτίλος. Inde compositum *Succrotilus*. Titinnius:

*Feminea fabella, succrotila vocula.*

Ecce autem inconstantia lectionis. In aliis enim legitur, *todelis crusculis*, etiam in Festo ipso. *Todi*, inquit, *genus avium parvarum*. Et putat ab illis *cruscula* exilia, & tenuia, *todela* dici. Sane non caret ratione. Nam simili translatione *Eubulus Comicus* dixit σκέλη κοφίχου, ab ea minuta avicula scilicet. Ita enim ait:

Ἡ Θεανὸ δ' οὐχὶ σειρήν ἐστὶν ἀποτετιλμένη;  
Βλέμμα καὶ φωνὴ γυναικὸς, τὰ σκέλη δὲ κοφίχου;

Nunc redeo ad Varronem. SCALIG.

lin. 11. *Ab scæno nugario unguento.*] Vulg. *Ab schæna* &c. *Nugario* potuit dicere, quod toti χλιδῶνες muliebres, quæ vulgò *Jocalia* vocamus, veteribus dicebantur *Nugæ muliebres*. *Plautus Aulularia*:

*Ubi nugivendis res soluta est omnibus.*

*Pollux lib. 5*: Καὶ ἄλλους δὲ τινὰς κόσμους ὀνομάζουσιν οἱ κωμωδιδάσκαλοι λῆρον, ὄχθοιβον, σκέληθρον. Etiam λῆροι,

inquit Hesychius, τὰ περὶ τοῖς γυναικείοις χιτῶσι κεχρυσωμένα. Et in 6 Epigrammatum:

— καὶ λήρων οἱ χρυσοὶ κάλαμοι.

Petrus Victorius reposuit *nugatorio* ex veteris scripturæ auctoritate. Id erit *futili*, καὶ καταφρονητῶ. ut *nugatorias* mulieres vocat Festus τὰς εὐτελεῖς, καὶ εὐκαταφρονήτους. SCALIG.

lin. 12 sq. *A quo Aelius ait, Personas distortas oribus deformeis, miriones.*] De personis histrionum monstrosis & deformibus intelligo. quod & de similibus figmentis ridiculis accipi etiam velim. TURNEB.

lin. 13. *Ibidem scracia, scrupeda, stritabilla, tantala.*] Versus hic, superioribus, ut apparet, adjungendus; sed in scriptorum libris varie conceptus: cujus haud scio, an verissimam sim formulam exhibiturus literatis. Queniammodum tamen mihi videatur esse scribendus, dicam. Lego igitur: *Scracia, scrupeda, stritabilla, tantula.* *Tantulae* sunt parvae, breves. ut apud Plaut. *Tantula tanta verba funditat.* *Scracia* sunt æque despiciendæ & contemnendæ ac screa sputaque, sic vocatæ quasi *scracia*. TURNEB. Lege: *Idem Nervolaria: Scranetia.* Veteres excusi habebant, *Idem in ervolaria.* Ex eo igitur restituenda vera lectio. Hoc ita esse testatur & Pius Annotationum suarum cap. 204. Similia convicia in meretrices, ut in superioribus: quod fecit, ut superiores versus ex *Nervolaria* esse putarint propter affinitatem sententiæ. Itaque hinc eraserunt nomen *Nervolaria*, quod putarent, id ponendum esse, ubi citatur *Cistellaria*. *Scranetia*, in nonnullis *Scraetia*. *Scracere* videtur olim dictum τὸ χρέμπτεσθαι. Quod verbum & hodie quoque vulgo in Gallia usurpamus. In Nonio & Festo manifesto legitur *Scrapta*. Titinnius Prilla:

*Restius mecastor Piculetæ Postumæ*

*Lectum hodie stratum vidi, scrapta mulieris.*

Quare *scrapta*, pro meretricibus, quasi despiciendæ. *Scrupeda*, quæ ægre incedunt, ab eo quod qui per scrupos & lapillos incedunt, difficile ingrediuntur. Quæ ita ægre consistarent, veteres etiam *Petreas* vocabant. Ego puto melius esse, ut dicamus, Plautum, cum hæc ex Græco transferret, Græca quædam vocabula reservasse. Itaque *scrupedas*, quasi *crupedas* dictas, ut *tritavus*, *stritavus*, &c. κρούπεδα enim, quæ & κρούπεζα, Græce dicuntur sculponeæ. A quo homines duris pedibus & ligneis vocabantur κρούπεδοι & κρούτεζοι: quia κρούπεδα, inquit Hesych. σανδάλια, καὶ ὑποδήματα ξύλινα μεθ' ὧν τὰς ἐλαίας πατοῦσι. Deinde τοὺς κρουπέδους



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Et in Epigrammate:

*Quæ succo caret, ut putrisque pumex:*

*Nemo viderit hanc ut exscreantem.*

*Quam pro sanguine pulverem scobemque*

*In venis medici putant habere.*

Hic ergo siccae mulieres, quæ tussiendo & exscreando exhaustæ sunt. Unde ille in Milite Plauti vult scortum ficcum, succidum: ficcum, non tamen succo carens, & exhaustum. Ideo succidum, ut Terentius, succi plenum. Itaque siccam, minime sputatricem. Unde apud Juvenalem repudiatae mulieri inter alias causas repudii hæc præcipua velut fontica assignatur, quod nimium emungeretur:

*Jam gravis es nobis, nimiumque emungeris. —*

Quas causas repudiata quædam apud Afranium a se rejicit, cum ait:

*Vigilans, ac sollers, sicca, sana, sobria,*

*Virosa non sum: & si sum, non desunt mihi*

*Qui ultro dent: ætas integra est, formæ satis.*

Sunt enim ex Repudiata Afranii. Etsi scio, in Afranii verbis siccam esse posse pro sobria dictum: ut apud Plautum in Asinaria, & Ciceronem in Academicis ficci homines pro sobriis: sicut contra madidus, & madulsa, pro ebrio. Ita etiam ξηρὸν Græce. Pindarus apud Plutarchum περὶ σαρκοφαγίας Ἰνῶναι τε ἔπειτα αὐγᾶ ξηρᾶ ψυχὰ σοφώτατα. Et Athenæus lib. 2, ξηρὰν τροφήν vocat abstemiam. ἐκ τροφῆς ξηρᾶς οὐτ' ἀνσκόμματα γένοιτο, οὐτ' αὐτοσχέδια ποιήματα. SCALIG.

lin. 15. *Scrupedam Aurelius scribit Ascaripedam.*] *Scrupedam* Aurelius exponebat a scauro pede, vel *scauripedam*. Nam sic lego. *Scaurus* autem exponitur στρεβλόπους & σκαμβὸς σκέλος a veteri critico. Horatius quoque in Sermonibus:

*Balbutit scaurum pravus fultum male talis.* TURNER.

Transpositio facta est, pro *scauripedam*. Scauri erant homines pravus fulti male talis, ut verbis Horatii utar. Ergo *Scauripedæ* eadem erunt quæ supra, extritis talis. id est, non καλλίσφυροι, neque εὐπέζοι. SCALIG.

lin. 16. *A vermiculo piloso.*] Juventii sententia postulat, ut legatur *Ascaripeda*. ἀσκαρίδες enim sunt illi vermes, quos intelligit. Sed, quod cum bona Varronianorum omnium venia dixerim, lumbrici nusquam in frondibus inveniuntur, sed ἰουλοι potius. ἀσκαρίδας perperam Gaza Tipullas vertit. Siquidem Tipullæ, non sunt vermes, sed potius aliud insecti genus, quod semper in rivis & fontibus visitur, summa celeritate

superficiem aquæ percurrentes. Quas vulgus Aquitanum & accolæ Garumnæ Capras vocant. Itaque dicta sunt *παρὰ τὰ τίθη. τίθηα* enim τὰ ἔλα, ubi eæ versari solent. Varro:

——— *levis*

*Tipulla lymfōn frigidos transit lacus.*

Ita enim legendum in Nonio. SCALIG.

lin. 18 sq. *Ex eo ab Actio positum, Incuriosa itaque es; Menalippe? Rejicis abs te religionem? scrupeam imponas.]* Lego: *Ex eo ab Actio positum in curiosa. Itaque est in Menalippa, rejicis abs te religionem scrupeam pone.* Actius, inquit, scrupeum pro curioso usurpavit in Menalippa, cum religionem scrupeam dixit, quam post tergum rejiciendam ait. TURNER. Totus hic locus perturbatus est. Ita, meo iudicio, legendus est: *Ex eo ab Attio positum pro curiosa: itaque est in Menalippo: Rejicias ab te religionem, scrupeæ imponas.* Scrupea, ἢ δεισιδαίμων. In Menalippa, legendum omnino, in Menalippo. Nam ex Menalippo Attii sæpe producit testimonia Nonius. Ennius vero scripsit Menalippam, quam vertit ex Sophocle. *Rejicis abs te religionem, melius, rejicias.* Rejicit a se religionem, qui omen ad alium transfert. Sicut contra objicere religionem, ἐπιδειάσαι; nimirum ex observatione omnis δεισιδαιμονίαν incutere. Plautus Mercatore: *Religionem illic objecit: recipiam me huc.* Sic Horatius religionem objicit Galatæ profectutæ, ab omine: scilicet ab exemplo Europæ. Suetonius dixit, afferre religionem. *Fuere, inquit, qui proficiscenti Othoni moras, religionemque nondum conditorum ancilliorum afferrent.* SCALIG. Attii fabulæ *Menalippus & Menalippa*, & hæc posterior etiam Ennii. *Scrupeus*, asper, & difficilis atrectatu. Ennius *Andromeda*:

*Scrupeo investita saxo atque ostreis.*

Attius tralatitie pro superstitioso. Rejice, inquit, a te religionem, quam objecit saga ex observatione ominis illius:

*Regina erit tempus, cum hic torris, quem amburi vides.*

& transfer in ipsam sagam, nimia & superstitiosa religione alligatam. POPMA.

lin. 20. *Stritabillas, a stritilando. Stritare ab eo &c.] Stritabilla* dicuntur non tam ambulantes, quam summo pede vel talo terram stringentes. quod usu venit iis, quibus pedes læsi sunt, vel crura. Non enim planum ponunt vestigium pedis, sed ejus extremo tantum radunt solum, qui iidem pedibus suis ægre stant & insistent. A stringendo deducitur *stritare*:



a strictando *strictillare* per diminutionem: & per eandem iteratam *strictibillare*, vel *strictabillare*, ut a conscribere, conscribillare. unde *strictabillæ* sunt appellatæ, ut Varro ait. Nec vero scriptura, quam hic tueor, mea est, sed eorum librorum, quibus hodie solis testimonii (ut placet quibusdam) dictio est. TURNEB. Vulg. *Scritare*. In veteribus excusis *strictare*. Erit a terendo Tritare & Stritare, ut stritavus: id est, διατρίβειν, καὶ βαμβακίζειν. A quo nonnulli Hispani dicunt hodie *Bambanear*. Latini veteres dicebant talipedare. Et Atlas, qui ita ægre incederent. Vel potius *Structare*. Id erit derivatum a Struo. ut in XII Tabulis, *Pedem struere*, est vix pedem pedi præferre, ait Verrius: hoc est, vix γόνυ γονυδς ἀμείβειν, diceret poeta quidam. SCALIG.

lin. 22. *Æliosæ annonam e vili concinna vireis.*] Lego: *Axiciosæ annonam e vili caram concinnant viris.* TURNEB. *Axiosæ.* SCALIG.

ead. & sq. *Ideo in Sitelitergo idem aii, Mulieres uxorculavit: ego novi, scio æliosæ.*] Lego: *Mulier es, uxor, cujam te ego novi: scio axiciosam.* TURNEB. Tu meo periculo pro *Sitelitergo* repone, in *Scythe liturgo*. Hæc fabula translata est ex Antiphane, quem citat Athenæus ἐν σκύθῃ. λειτουργοὶ vero καὶ δημόσιοι ὑπηρεταί vocabantur Scythæ. τοξόται, inquit grammatici, οἱ δημόσιοι ὑπηρεταί, φύλακες τοῦ ἄστεος, τὸν ἀριθμὸν χίλιοι οἵτινες πρότερον μὲν ὄκουν τὴν ἀγορὰν, μέσον σκηνοποιησάμενοι, ὕστερον δὲ μετέβησαν εἰς Ἄρειον πάγον. ἐκαλοῦντο δὲ οὗτοι καὶ Σκύθαι, καὶ Σπευσίνιοι, ἀπὸ Σπευσίνου τινὸς τῶν πάλαι πολιτευομένων, συντάξαντος τὰ περὶ αὐτούς. Apparet, apud Græcos, Scythas eundem ordinem tenuisse, quem apud nos Germani in stipandis regum & principum corporibus. λειτουργὸς quoque Σκύθης introducitur ab Aristophane ἐν ἐκκλησιαζούσαις. Quare vera est conjectura nostra. Et falsus est memoriae Festus, qui ex Scythe liturgo (sed & ibi quoque depravata est lectio) citat ea, quæ exstant in Milite Plauti. Sane Scythæ λειτουργοὶ nihil aliud erant, quam Stipatores, & qui vocabantur olim Latrones. Mox *uxorculare*, poterat dictum videri sicut mulierare. Varro, γνῶθι σεαυτὸν. *Et rex, & misellus ille pauper amat. Hic ephebatum mulieravit. Hic apud mæchada adolescentem cubiculum pudoris polluit.* tamen video, hanc esse veram lectionem:

*Mulier es, uxor. Cuius, vir? Ego novi, scio: axiosæ es.*  
Hoc enim convitio irati dimittebant a se mulieres, sicut &



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



**TURNEB.** Pro *Claudius* vulg. *Carbilus*. Scribendum: *Aur. Opilius*. Nam *C* hic adhæsit ex fine præcedentis sic. **SCALIG.** *Quas* abest a libris veteribus. Itaque legerim: *Hic Claudius scribit*. Et fortassis est *Servius Claudius*, cujus *Commentarium* quendam citat *Gellius* lib. 13, & meminit *Cicero* lib. 1 ad *Atticum*: *Lucius Papirius Pætus v: r bonus amatorque noster, mihi libros eos, quos Ser. Claudius reliquit, donavit.* & in epistola ad *Pætum*: *Ut Servius frater tuus, quem literatissimum fuisse judico, facile dicere, hic versus Plauti non est, hic est, quod tritas haberet aures notandis generibus poetarum & consuetudine legendi.* POPMA.

lin. 27. *Actiosæ.*] Vulg. *Axiosæ*. *Festus* legit *Axies mulieres*. **SCALIG.**

ead. *In Cestione.*] Vulg. *Gestione*. Poterat legi, *in Restione*. Is est *Mimus Laberii*. Sed *Varro* æqualem suum non citasset, ut puto. Poterat & *Æschione*. Ea est fabula *Cæcili*. Magis placeret *Quæstione*. Eam scripsit *Nonius Attellanarum* scriptor. Sed hodie desideratur illud testimonium in vulgatis *Nonii* codicibus libro de *Contrariis generibus nominum*. Id autem adducit, ut probet, *savies* olim pro *saviere* dictum fuisse. Quare ita repones ex scripto codice, *Suavies, pro suaviere, Pomponius Munda*:

*Ego illam non amplectar? ego non saviam? Nonius Quæstione: Mammæ teneas, pedes extollas, congenues, savies.*

*Ego* quoque id enarrabo. *Congenues* dixit, *genua jungas*. quod obscœnum est. Item illa obscœna, *Pedes tollere, & mammæ tenere*. Sed posterius minus animadversum. *Plautus Pseudolo*:

———— ubi *mamma manicula*

*Opprimitur alia: aut, si lubuit, corpora Conduplicant.* —

Et alibi:

*Papillarum horridularum compressiuncula.*

*Aristophanes Pace*:

Τί δ᾽ ἦθ' ὅταν ξυνὼν τῶν τιτθίων ἔχωμαι;

*Euripides Cyclope*:

Ἴν' ἐστὶ τοτὶ τοῦρῶν ἐξανιστάναί,

Μαστοῦ τε δραγμῶς, καὶ παρεσκευασμένου

Ψαῦσαι χεροῖν λεμῶνος. —

At ineptus poeta omni abjecta verecundia & majestate heroici carminis, illam foeditatem etiam ipsis verbis expressit, libro 4 *Argonaut.*

Ἀκροχάλιξ οἴνω καὶ νέκταρι, καλὰ μεμαρπῶς  
Στήθεα παρθενικῆς Μινωίδος. —

Hæc sane explicanda fuerant, quia hæctenus in situ latuerant. Non tamen propterea legerim *in Quæstione*; sed *in Gastrione*, vel, si mavis, *Gastrone*. In veteribus enim diserte excusum est *Gestrione*. Ea fabula versa est ex Antiphane, qui citatur ἐν γάστρωνι ab Athenæo libro 10. SCALIG. Videtur mihi legendum, *In Gastrone*. Gastronem fabulam scripserunt Antiphanes & alii Græci, a quibus Plautus titulum sumsit. ΠΟΡΜΑ. ead. & sq. *Cerastibola, ut de lumbo obscenabis. Cerastibola Opilius scribit circum coxendices sunt nobis.*] Legendum: *De stribula ut delumbos cænabis Chærea. Stribula, ut Opilius scribit, circum coxendices sunt nobis.* Strebula Pompejus ait Umbro- rum lingua appellari partes carniū sacrificatarum. Arnobius lib. 7 fere ut Varro interpretatur, sic scribens: *Non enim placet carnem strebulam nominare, quæ taurorum e coxendicibus demitur.* Etymologiam ei Græcam reddit Varro, a verbo στρέφειν, quod est vertere. TURNEB. *Caro strebola, vitellina est: cænabis.* Ita enim legendum mihi videtur. Carnis strebulæ meminit Festus: item & Arnobius. *Nonne, inquit, placet carnem strebulam nominare, quæ taurorum e coxendicibus demitur?* Videtur κωλή dicta a Græcis, ἢ γοῦν ἀγκύλη ὀστώδης. A qua curvatura & versura dicta Strebula. στρεβλὸς enim Curvus & pravus. Unde Stribligo depravata oratio, ὁ σολοικισμός. Videtur esse & quod scribit Hesychius. Κούτταρον, inquit, τῶν ὀπισθιδίων τοῦ βοῦς ἢ σὰρξ ὑπὲρ τὰ ἄρδρα. SCALIG. Lego, *Creastrebula aut. sunt κρέατα στρέβλα*, carnes strebulæ circum coxendices in bobus, a curvatura & versura ita dictæ, auctore Varrone. etsi Festus ait, Plautum in *Frivolularia* strebulas Umbro- rum lingua appellasse partes carniū sacrificatarum. Arnobius lib. 7: *Nonne placet carnem strebulam nominare, quæ taurorum e coxendicibus demitur?* ΠΟΡΜΑ.

lin. 30. *Scobinam ego illam ætutum abrafi.*] Legendum existimo: *Scobinam ego lima ætutum abrafi.* Nam Varro limam interpretatur: quod non faceret, nisi ejus poeta mentionem fecisset: quam materiæ, & instrumentum, & rem fabrilem dicit. TURNEB.

Pagina 94.

lin. 2. *Grallatorem.*] Nonius: *Grallatores sunt Calobathrarii* (melius καλοβάται.) *Grallæ enim sunt fustes, qui innituntur.* Varro, *Mutuum muli scabunt, περὶ χωρισμοῦ: Grallato-*  
M. T. Varro. Vol. II. P

res qui gradiuntur, perlicæ sunt lignæ. Ab hominis quoque vi istæ agitantur. Sic illi animi nostri sunt. Colla, crura, ac pedes nostri, etiam κινητὰ, sed ab animo moventur. γύπωνες, ut puto, a Græcis vocabantur. Pollux: οἱ δὲ γύπωνες, ξυλίνων κέλευθων ἐπιβαίνοντες, ὄρχοῦντο διαφανεῖ ταραντίδι ἀμπεχόμενοι. SCALIG.

lin. 6 sq. Hoc factitatum Aristoteles scribit in libro, qui inscribitur, *Nomina Barbarica*.] Contra librorum testationem omnium gestit animus scribere, νόμιμα βαρβαρικά. Nam, ut opinor, Aristoteles de legibus & institutis barbarorum scripserat, non de eorum lingua: & Varronis verba nescio quid tale demonstrant. TURNEB. In libro, qui inscribitur νόμιμα βαρβαρικά. Sic citatur ἐν Τυρρηνικοῖς νομίμοις ab Athenæo. Sed quare in barbaricis institutis & legibus, Præficarum meminerat Aristoteles? Quia Phryges proprie dicuntur Barbari: eorum autem inventum Præficæ, & Nænia. Papinius in Epicedio patris:

*Ut Pharios aliæ ficta pietate dolores,*

*Mygdoniosque colunt, & non sua funera plorant.*

Unde Nænia, Phrygium vocabulum, Latine Lessus. Pollux: τὸ δὲ νηνιάτον, ἐστὶ μὲν Φρύγιον, Ἰππώναξ δὲ αὐτοῦ μνημονεύει. Unde νηνυρίζεσθαι, τὸ θρηνεῖν. Ea canebatur ad tibias, quæ θρηνητικοὶ αὐλαὶ dicebantur. Id quoque Phrygium inventum, ut etiam Catullus vocarit barbaram tibiam. Varro de Vita pop. Rom. lib. 4: *Ibi a muliere, quæ optima voce esset, Pergama laudari: deinde neniam cantari solitam ad tibias & fides eorum, qui ludis Troicis cursitassent. Hæc mulier olim vocitata fuit Præfica usque ad secundum Pœnicum bellum.* In quibus verbis, quæ & corrupta antea, a nobis emendata sunt, & lacera, conglutinata, aperte indicat Varro hunc morem præficarum manasse ex Phrygia in Italiam per comites Æneæ. Statius Thebaidos libro 6, in exsequiis Archemori pueri:

*Cum signum luctus cornu grave mugit adunco*

*Tibia, cui teneros sœtium producere manes*

*Lege Phrygum mœsta, Pelopem monstrasse ferebant*

*Exsequiale sacrum, carmenque minoribus umbris*

*Utile, quò geminis Niobe consumpta pharetris*

*Squalida bisseñas Sipylen deduxerat urnas.*

Ubi & de tibiæ forma indicatur, & primum neniam cantari solitam in funere infantium. A quo, ut puto, quoddam ge-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

teres scriptores. Id nos admonuit vir incomparabilis, quem nonnisi honorifice appellare debemus, Adrianus Turnebus, SCALIG.

lin. 15. *Ab oculo Cocles.*] Non dubium est, quin a κύκλωψ. Sic duplices Græcorum literas desinentes Latini mutant in S. κύκλωψ, Cocles. ἀλώπηξ, Æolice Φαλώπαξ, Valopes: quæ deinde volpes, non volipes, ut Varro. SCALIG.

lin. 16. *Quocirca in Curculione est, De coclitum profapitate esse arbitror.*] Non de Romanorum Coclitum familia, sed Arimaspi dictum intelligo, qui erant (ut historici scripserunt, etsi, ut existimo, falso) unoculi. TURNEB.

lin. 18. *Quod est apud Cassium, Nocte intempesta nostram devenit domum.*] Lego: *Quod est apud C. Actium, Nocte &c.* Locus enim est sumtus e Bruto Actii. TURNEB. *Apud Cassium*, eodem errore, quo supra. Nam legendum, *apud Attium.* SCALIG.

lin. 22. *Quid noctis videtur? in altissimo cæli clypeo temo superat stellas sublime cogens etiam atque etiam noctis iter.*] Versus hi, qui de intempesta nocte anapæstici proferuntur, a duabus personis dicuntur: una interrogat, *Quid noctis videtur?* altera respondet, *In altissimo cæli clypeo temo superat stellas sublimis, agens etiam atque etiam noctis iter.* Atque hos versus, ut scripsi, ita legendos arbitror, modulo nobis favente, editiones condemnante. TURNEB. Vulg. *Cum nox videtur.* In veteribus excusis: *Quid nox.* Ergo ita & corrigendum & distinguendum:

*Quid nocti? videtur? in altissimo  
Cæli clupeo temo superat  
Stellas, cogens sublime etiam  
Atque etiam noctis itiner.*

Coronis anapæstica ex Iphigenia Ennii, quæ est ex Euripidis Græca. Ita enim Euripides:

Τίς ποτ' ἀρ' ἀστὴρ ὄδε πορθμεύει;  
ΓΕΡ. Σείριος ἐγγὺς τῆς ἑπταπόρου  
Πλειάδος αἰσσω ἔτι μεσσῆρης.

In quibus vides, quid sibi permiserit Latinus poeta, qui non interpretres, sed ne imitator quidem esse voluit. Varronem fugit ratio, qui initio quarti libri ait hæc prolata ab Agamemnone: cum sint ex persona senis cum Agamemnone verba facientis. Sunt item & alia, quæ ostendunt, Iphigeniam Ennii versam fuisse ex Euripide, ut illa apud Festum:

*Procede: gradum proferre pedum*

*Nitere. cessas?*

Euripides:

Ἄλλ' ἰδ' ἐρέσσω σὸν πῶδα, γῆρα

Μηδ' ἐν ὑπείκων.

Quos vero trochaicos adducit Gellius ex eadem Iphigenia Ennii, non sunt ex Græco, sed est ἐπεισόδιον ab Ennio insertum fabulæ. Ita enim mos est veterum tragicorum & comicorum, pleraque de suo addere præter fabulæ argumentum.

SCALIG. Verba sunt Agamemnonis, ut indicat Varro lib. 4:

*Quid noctis videtur? In altifona*

*Cæli clupeco iemo superat*

*Stellas, cogens sublime etiam*

*Atque etiam noctis itiner.*

ad quæ respexit Apulejus in libro de Deo Socratis: *In hoc perfectissimo mundi, ut ait Ennius, clupeco.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 28. *Tempus designandum.* ] Scribo: *Ad tempus designandum.* TURNEB.

lin. 29 sq. *Quod has septem stellas &c.* ] *Septentriones* ait, a Latinis vocari *septem stellas*. Sic a Cicerone appellantur in Tusculan. ita scribente: *Quarum altera, quam nos incolimus, sub axe posita ad septem stellas.* TURNEB.

lin. 30. *Ut Homerus vocat ἄμαξαν.* ] Ἀρκτὸν δ' οὐ καὶ ἄμαξαν ἐπικλησιν καλέουσι. SCALIG.

lin. 31 sq. *Nostri eas septem stellas, boves, & triones, & prope eas axem.* ] Lego: *Nostri eas septem stellas, boves & iemonein, & prope eas axem.* Nam mox ostendit, *triones* esse boves, quasi *terriones*; sed ex detritum esse censet. TURNEB.

### Pagina 95.

lin. 1. *Triones.* ] Nævius: — *Trionum hic moderator rusticus.* Puto Striones prius dictos a stria, quam proscindendo, sulcos faciunt. Sic & ipse Varro in striam jubet sulcos imprimi. Sic Plinius vetat in arando sæpius striare, id est, sæpius iterare striam. quamquam melius alii apud Plinium legunt *strigare*. Ab eo ergo Striones: ut in Tritavus & similibus S, quæ erat adventitia, sic in Strione, quæ nativa erat, perit. SCALIG.

lin. 4. *Valentes, Glebarii.* ] Ita vocabant eos rustici. Græcè καμίνους, ἥγουν εὐπλεύρους βόας, ἰσχυροῦς, καὶ εὐισχίους. Hesychius. SCALIG.

lin. 6. *Unde Triones, ut dicerentur a detritu.* ] Legendum



arbitror: *Unde triones ut dicerent, et detritum.* TURNEB.  
Marg. Scalig. e detrito.

lin. 10. *Aliquod lumen jubarve in calo cerno?* ] Sunt verba  
Ajacis ex tragœdia Ennii, quæ nomine ejus inscripta est, ut  
e lib. 5 constat. Itaque quod hic in nonnullis libris est, *Ali-*  
*quod lumen*, mutaverim in, *Ajax quod Lumen &c.* ΡΟΡΜΑ.

lin. 15. *Inde hic bene potus.* ] Vulg. *Inde bene appotus.*  
*Inde bene appotus primulo crepusculo*

*Domum ire cæpi tramite dextra via.* SCALIG.

lin. 18. *In Condalio.* ] Ea fuit translata ex Menandro. Is  
enim laudatur ab Athenæo ἐν δακτυλίῳ. Condalium enim  
δακτύλιον. SCALIG.

ead. *Tam crepusculo &c.* ] Fortasse: *Tam crepusculo fere,*  
*ut amens, lampadas accendit.* SCALIG.

lin. 23. *At redito conticinio.* ] Lego: *Redito huc conticinio.*  
TURNEB. Marg. Scalig. I, redito.

lin. 28. *Reciproca tendens nervo equino concita tela.* ] Ita ac-  
cipiendum auguror: Cum arcus tenditur, sagitta ad nos ver-  
sus trahitur, quæ mox, dum mittitur, in eam partem, unde  
trahebatur, redit: idque est, quod reciprocum appellat. TUR-  
NEB. Erit trimeter Jambicus cum principio ἀκροστιχίδος.  
Sed melius puto ita concinnari:

*Tendens nervo tela reciproca*  
*Concita equino.*

Simile apud Sophoclem in Trachiniis:

— ὁ δὲ βακχείας ἀπο

ἦλθε παλίντονα Θήβας

Τόξα, καὶ λόγχας, ῥάπαλόν τε τινάσσων.

*Reciproca, τὰ παλίντονα.* Non tamen affirmem, esse ex illis  
Sophoclis versæ. Quamquam Trachiniæ versæ sunt ab Attio.  
Ex quibus Cicero 2 Tusculana Herculis jam propemodum  
depositi exclamationes illas ad verbum ex Sophocle versas ad-  
ducit. Neque tamen nomen Attii posuit, ut in alteris versi-  
bus, quos mox adscribit, non laudat auctorem Attium in Pro-  
metheo, qui illos versus scripsit, sed Æschylum, ex quo illi  
translati sunt: cum tamen esse ex Prometheo Attii, aliquot  
Nonii & Prisciani indicibus cognoscimus: qui illa, quæ exstant  
apud Ciceronem, nominatim ex Prometheo Attii citant. Utra-  
que ergo versiones unius Attii esse, hinc manifesto apparet.  
Et stilus ipse multo plenior, quam Ciceronis in transferendis  
poematis Græcis, & aliud seculum redolet, & mehercule lon-  
ge feliciter ingenium poeticum. Quod idcirco admonui, ne



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



lin. 13. *In versu.* ] Vulg. *In versum.* At melius, *in versu.*  
μεθερμηνεύσει. SCALIG.

lin. 18. *Jamque auroam rutilare procul cerno.* ] Simile in  
Iphigenia in Aulide:

Ἴσι. λευκαίνει τόδε φῶς ἤδ' ἠ  
λάμπουσ' ἠώς. —

Quod hic λευκαί:ειν, non idem est rutilare, sed tamen pro  
eadem re usurpatum. Albicare dixit Mattius in Mimiambis:

*Jam jam albicassit Phœbus & recentatur,*  
*Commune lumen omnibus, voluptasque.* SCALIG.

lin. 22. *Rutilæ.* ] Russus & Rutilus idem erat: aut cer-  
te parum intererat. Cato Originum lib. 7: *Mulieres operas*  
*auro, purpuraque: arsiueum, rete, diadema, coronas aureas,*  
*ruffea facie, galbeas lineas, pelles, redimicula.* ita enim ille  
locus legendus est. Quas Varro vocat *rutilas*, Cato *ruffas* di-  
xit. Alibi tamen *rutilas* vocat. *Mulieres nostræ*, inquit, *cinere*  
*capillum ungitabant, ut rutilus esset crinis.* Serenus:

*Ad rutilam speciem nigros flavescere crines*  
*Ungento cineris prædixit Tullius auctor.*

Apud Maronem:

*Immundum effœtos cinerem jactare per agros.*

Ibi Servius, *Dicit*, inquit, *ad discretionem illius, quo utun-  
tur puellæ.* Id genus cineris fiebat ex fœcibus vini in cinerem  
redactis. Idque vocabant Fæculam. Ea dicitur Dioscoridi τρυξ  
κεκαυμένη. λεπρούς ὄνυχας ἐκβάλλει σὺν ῥητίνῃ, καὶ τρίχας  
ξανθίζει μετὰ σχινίνου ἐλαίου νύκτα ὅλην συγχρισθεῖσα.  
Conciliabatur ille color & δάψω. Quæ, ut puto, idem faciebat  
quod Russum, seu Ruscum, genus virgulti. Ab eo dixit Rus-  
sea facie Cato. Vocabatur & σκυτικὸν id genus virgulti: &  
δάψον nonnulli τὸ σκυτικὸν interpretantur. Cratinus Hippo-  
nicum quendam vocavit σκυτικὸν, quod πυρρὸς esset, id est,  
rutilus. Apparet, Rutilum πυρρὸν εἶναι, Russeum ξανθόν. Apud  
Catullum ex Apulejo legi debet: *Dentem atque ruffam defri-  
care gingivam.* Russam gingivam, id est, dentes, dicit habere  
Egnatium: quia eum colorem contraxerat ex lotii defricatione.  
Lotii vero color ruffus est, maxime οὔρου πεπαλαιωμένου,  
ut vocat Strabo. Itaque quo plus ruffam gingivam haberet,  
eo plus urinæ ebibisse videretur. SCALIG.

lin. 23. *Scortatur, potat.* ] Omnes in Terentio uno consen-  
su & conjuratione editiones hodie *obsonat* exhibent. TURNER.

lin. 29. *Ne quid scorteum adhibeatur, ideo ne morticinium.* ]  
*Morticinium.* AUGUSTIN. Ovidius:

*Scortea non illi fas est inferre sacello,*

*Ne violent pueros exanimata Deos.*

Morticina autem κενέβρια dicebantur. Etiam morticinus erat convicium in tetros & exfangui facie homines. Plautus Persa :

*Non hercle, si os perciderim tibi, metuam morticine.*

Græci vocant Δημητρείους & Δημητριάχους. Plutarchus interpretatur νεκρώδεις. Ab eo Cadaverosa facies Terentio. Latini etiam vocant Cereritos, postea Cerritos : interpretantes illud Δημητριάχους. SCALIG.

lin. 31. *Scorto.* ] Marg. Scalig. *scorteo.*

Pagina 97.

lin. 1. *Multeis nomen &c.* ]

—— *Multis nomen*

*Vostrum numenque ciendo.*

Coronis anapæstica. SCALIG.

lin. 3. *Omnia.* ] Marg. Scalig. *Omina.*

lin. 4. *Homerus, & aliquotiens Livius.* ] Ἡ, καὶ κτανέσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. SCALIG.

lin. 5. sq. *Si unum epityrum edam apud illum esuriens insane bene.* ] Lego:

*Si unum epityrum esuriens apud illum insane edam.*

Quam scripturam, ut nihil aliud dicam, certe versus ipse flagitat, qui alioqui conturbatior erit. TURNEB.

lin. 10. *Flexanima tanquam lymphata.* ] Ita legendum pro vulg. *Flexaminat aquam lymphatam.* Ex Cic. lib. 1 de Divinatione. AUGUSTIN. Et mancus & corruptus locus. Ita explendus est :

*Flexanima, tanquam lymphata, & Bacchi sacris  
Commota. —*

Ex Pacuvii Teucro, ut citat Cicero. SCALIG.

lin. 12. *Ea Thetis illi mater.* ] Scribo: *Ea Thelis illi mater.* Nam quæ Thetis a Græcis appellatur, eam Ennius Thelin vöcabat. Varro de Re rust. *Nec continuo his, quas melicas appellant falso: quod antiqui ut Thetin, Thelin dicebant, sic medicam melicam vocabant.* TURNEB.

lin. 14. *Bacchus Liber &c.* ] Interpretatur Varro, quod Pacuvius dixerat, ut *Bacchi sacris commota.* Nam *Baccha* in Cicerone pro *Bacchi* male legitur. TURNEB.

lin. 17. *Halcyonis ritu litus pervolgans furor.* ] In hoc ver-

su, *litus pervolgans*, est, litus pererrans, obiens, lustrans; ut apud Lucretium:

*Multiplexque loci spatium transcurrere eodem  
Tempore, quo cæli pervolgant fulgura cælum.*

TURNEB.

*Flexanima, tanquam lymphata, & Bacchi sacris  
Commota, in tumulis Teucrum commemorans meum,  
Alcyonis ritu litus pervolgans feror.*

*Pervolgant sidera cælum.* Lucret. Fallitur Adrianus Junius, qui *pervolans* legit. quæ lectio Vertranio quoque temere recepta est. — *Feror.* Apollonius lib. 4:

— τηλόδι δ' οἶη

Λυγροῖσιν κατὰ πόντον ἄμ' ἀλκύνεσσι φορεῦμαι. SCALIG.

lin. 21. *Ritu.*] Ritus, institutum, ut interpretatur Varro. Castum vocabant etiam veteres, ut apud Nonium. Varro rerum humanarum lib. 1: *Nostro ritu sunt faciunda civilius, quam Græco castu.* In casto Cereris esse dicebantur, qui Cereri operabantur. Festus: *Minuitur populo luctus, cum in casto Cereris constitit.* Historicus quidam in collectaneis Sudæ, τὰς δὲ μητρωακὰς παρὰ Ῥωμαίοις, ἢ καὶ πρότερον παρὰ Φρυγί σπουδασθεῖσας καστείας ἐκάστον μινὸς ἠγνευε. Varro, & *religiones & castus id possunt, ut ex periculo eripiant nos.* Hic castus, τὰς ἀγνείας. Ergo in casto Cereris esse τὸ ἀγνεύειν Δήμητρι. Aliter, Puriter facere Cereri. Nonius Attellanarius:

— *Sequere me, puriter facias, volo: Igni aqua volo hunc accipere* — —

Hoc annotavi, quia ritus & castus idem, rite & caste τὸ ἀγνώσ. SCALIG.

lin. 23. *Duodecim.*] Marg. Scalig. *Quindecim.*

lin. 25. *Recte perfectis sacreis vult accipi.*] Quid si legamus, *rite perfectis sacreis, recte vult accipi?* Nos tamen aliis id judicandum relinquimus. TURNEB. Ex Attii Trachiniis videtur acceptum. Nam plane est ex illo:

Αὐτὸν δ' ἐκεῖνον, εὐτ' ἂν ἀγνὰ δύματα  
Ῥέξη πατρώω Ζηνὶ τῆς ἀλώσεως,  
Φρόνει νιν ὡς ἤξοντα. — SCALIG.

lin. 29. *Latina.*] *Latine.* AUGUSTIN.

lin. 30. *Apud Atilium.*] Apud Macrobius perperam citatur Attilius pro Mattius in Mimiambis. Iste vero est, qui integras fabulas ex poetis Græcis vertit. Eum Cicero durum vocat. Miror tamen, cur ille sit a Volcatio non solum in nu-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Si non ita continuata erant apud Attium, tamen in illis valde sententia cohæret. SCALIG.

lin. 7. *Cicum.* ] Al. *Ciccum.* In Hesychio, κικκός, διαχώρησις enarratur. SCALIG.

lin. 9. *Densum cicum non interduo.* ] Vulg. *Densum ciccum non inter duo. Interdico*; ut in Captivis: *Dum pereas, nihil interdico dicant vivere.* οὐδ' ἐν διάφορον ποιῶμαι, ἀδιαφορῶ. Tamen apud Plautum hodie in Rudente *interduim* legitur, & leviter lectio immutata est. Sic enim habet: *Eluas tu, an exungare, ciccum non interduim.* Tamen ut citat Varro, *densum ciccum*, est simile illi Theocriti, ἑπὶ ξ' ἀνὰ μέσον. Idem alibi dixit, *Pluma non interest.* SCALIG.

lin. 10. *Eccum.* ] Marg. Scalig. *Circum.*

lin. 13. *Evax jurgio uxorem.* ] *Evax jurgio Hercle tandem uxorem.* Plaut. in Menæch. AUGUSTIN.

lin. 15. *Effutitium.* ] Marg. Scalig. *Effutitum.*

lin. 16. *Hehe.* ] In veteribus excufis *hebe*, ut sit αἰβοῖ. SCALIG.

lin. 17. *Puella spe.* ] *Puella sæpe, vir doctus opinatur.* AUGUSTIN.

lin. 18. *Heu qua me causa &c.* ] Scribe:

*Eheu qua causa fortuna infesta premis me.*

Scripsit enim epigrammata & elegidia poeta ille. SCALIG.

lin. 24. *Apud Lucretium &c.* ] *Apud Lucilium:*

*Atque aliquos ibus ab rebus clepsere foroque.* SCALIG.

lin. 29. *Apud Mattium.* ] Est Mattius ille, qui & Mimiambos exemplo Herodoti λογυμῖμου scripsit, & Iliada Homeri transtulit: ut Livius Andronicus, qui ducentis aliquot annis antea Odysseam Homeri Latine verterat. Fuit & doctissimus, & C. Cæsaris amicissimus. Hujus nomen varie depravatum est apud veteres grammaticos. Apud Macrobium *Attilius.* Apud Nonium, *Crassus lib. 16, Iliados socii nunc sive viri.* legendum *Cn. Mattius:*

*Nunc socii nunc sive viri. —*

Homerus:

Ἄνερες ἐστὲ, φίλοι. —

Etiam nomine Cassii perperam citatur, ut apud Priscianum: *Nimius Cassius Iliados lib. 23:*

*Nam non connivi oculos ego deinde sopore.*

Restitue Cnejus Mattius Iliados lib. 24, ex illo:

Οὐ γὰρ πω μύσαν ὅσσε ὑπὸ βλεφάροισιν ἐμοῖσι.

Apud Diomedem alio modo corruptum est: *Cn. Atticus 20*

*Iliados. Ille hiat herbam moribundus ore. Puto corrigendum :*

*Ille hiat et animam moribundior. —*

*Αὐτὰρ ὁ θυμὸν αἰσθε, καὶ ἥρυγε.*

Apud Gellium lib. 6, cap. 6, male *Trimatius*, pro *Cn. Mat-  
tius. Dum det vincenti præpes Victoria palmam. ἰλιάδ. ἦ*

*— εἰσέκε δαίμων*

*Ἄμμε διακρίνη, δῶνδ' ἑτέροισί γε νίκην.*

In eodem Gellio diserte *Mattius* legitur, sed pro 13 *Iliados*  
scribendum 23 *Iliados*.

*Απ μαρεαι species simulacrum, in morte, silentium.*

*ἰλιάδ. ψ.*

*ὦ πόποι, ἦ ῥά τις ἐστὶ καὶ εἰν αἴδαιο δόμοισι  
Ψυχὴ καὶ εἶδωλον.*

Apud eundem recte *Mattius* *Iliad. 21 :*

*Altera pars acii vitasset fluminis undam.*

*ἰλιάδ. φ.*

*Ἦπερ οἱ ἄλλοι ἀτυζόμενοι φοβέοντο.*

Male apud *Priscianum* *Mallius*,

*— celerissimus advolat Hector.*

*— δ δ' ἄρ' ἔσδορε φαίδιμος Ἴκτωρ. ἰλιάδ μ. SCALIG.*

Idem in Marg. Apud *Marcium* *vatem.*

*ead. & sq. Corpora Grajorum mærebar mandier igni.] Scri-  
bendum mærebant, ut apparet ex Homero:*

*Ὡς δ' αὐτως ἑτέρωθεν εὐκνήμιδες Ἀχαιοὶ*

*Νεκροὺς πυρκαϊῆς ἐπενήνεον ἀχνύμενοι κῆρ. ἰλιάδ. ἦ.*

*SCALIG.'*

## Pagina 99.

lin. 1. *Manducum.] Ego tamen pro manducone, non pro  
obsonio, invenio in Attellana Pomponii :*

*Magnus manducus camelus cantherius.*

Apud *Plautum* *Manducus* est *μορμολυκεῖον*, quod in ludis cir-  
cumferebatur inter ceteras ridicularias & formidolosas per-  
sonas, magnis malis, lateque dehiscens, & clare crepitans  
dentibus, in Attellanis præsertim. *Juvenalis :*

*— tandemque rediit ad pulpita notum*

*Exodium, cum personæ pallentis hiatum*

*In gremio matris formidat rusticus infans.*

Intelligit *manducum* : quem magnis dentibus effingebant, ut  
dixi. Dentes enim magnos & voracitatem attribuebant no-  
cturnis illis terriculamentis. Quo nomine factum, ut *Lamiam*  
puerorum infantium deglutricem fingerent. Inde *Pomponius*



Attellanarius poeta inscripsit exodium quoddam Pythonem Gorgonium: qui nihil aliud erat, ut puto, quam ille Manducus, de quo dixi. Nam Pythonem pro terriculamento, & Gorgonium pro Manduco: quia γοργόνες cum magnis dentibus pingebantur. Itaque apud Nonium ita leges: *Gumia, gulosi.* Lucilius libro 30:

*Illo quid fiat Lamia, & Pytho oxyodontes,*

*Quo veniunt illæ gumia, vetula, improba, inepta.*

Nam apud Nonium hodie *Genia* pro *Gumia* perperam legitur, & versus Lucilii depravatissimi sunt. Oxyodontas ergo vocavit, propter eas causas, quas superius assignavimus. *Gumia* vero vocabantur antiquitus *gulosi*. Idem:

*— compellans gumias ex ordine nostros.*

Apud Festum legendum est, *Degumiare*, non *degunere*, id est, devorare, degustare. Apud eundem diserte scriptum est *Gumia*. *Ingluvies*, inquit, a gula dicta. Hinc & *ingluviosus*, & *gluto*, *gulo*, *gumia*, *guttur*, &c. Id manifesto est a Græco γόμος, quod significat πλήρωμα τῆς νεῶς, ἔρμα. Saburrā Latini vocant. Itaque qui nimis se ingurgitarent cibo, ita dicti ab eo. Quare & apud Plautum saturæ mulieres dicuntur *Saburratæ*. Ergo Manducus persona Attellana, & Lamia, & Pythones ὀξύδοντες pingebantur. Et Manducos quoque vocabant *gulosos*, quos & *gumias* vocatos esse ostendimus. Et *matlici* etiam dicebantur a magnis malis, non quasi *malatici*, ut vult Festus, sed quia ματύας veteres Græci τὰς σιαγόνας vocabant. Unde etiam γνάθωνες in comœdia, *gulosi*. Sed modus esto. Quare ad reliqua. SCALIG.

ead. *Matium*. ] Marg. Scalig. *Marcium vatem*.

lin. 2. *Obscæni interpretis, funestique ominis auctor.* ] Ab illo:

Ἀργαλέην, πολέμοιο τέρας μετὰ χερσὶν ἔχουσαν.

SCALIG.

lin. 7 sq. *A quo rustici pappum Mæsum, non mesum.* ] Inversa sunt hæc, pro *A quo rustici pappum Mesium, non Mæsum*. Vult enim probare, ea, quæ diphthongo scriberentur, a nonnullis simpliciter enuntiari. Et alibi dixerat, hædum in urbe, rure autem hedum dici. Itaque Festus ait, proprie rusticorum fuisse, ut diphthongos non pronuntiarent, & quod recte aurum diceretur, ipsos orum dicere. *Mæsius* vero majorem significat Osca lingua, distortionem oris, ut mos ejus gentis erat, quasi *Majus*. Quare *Majus mensis* apud eos *Mæsius* dicebatur. *Pappus mæsius*, id est, senex. Supra, ubi dicit, in Attellanis senem puppum dici, admonuimus legen-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



Hunc locum Titinii habuit in animo Serenus, cum scribebat de fascino. SCALIG.

lin. 13. *Bona scævæ causa.*] Ita etiam Festus: *Scævam vol-  
gus quidem & in bona & in mala re vocat, cum ajunt bonam  
& malam scævam.* SCALIG.

lin. 15 sq. *A quo dicuntur comitia, aliudve quid sit, dici  
ave sinistra, quæ nunc est.*] Vulg. *A quo dicuntur comitia,  
aliudve quid sit, aut sinistra quæ est.* Lego: *A quo dicuntur  
Comitia, aliudve, quod sit aut sinistra, scævæ.* Minus prudenter  
hic quædam mutata sunt in Romana editione. *Sinistræ* dice-  
bantur aves prosperæ. Contra, impediennes aves aut diceban-  
tur *Arculæ*, ab arcendo: aut *Cliviæ*, quia difficilia vocabant  
*Clivia*, ad verbum *προσάντη*: aut remores aves, a remoran-  
do: aut *Inebræ* & *Enebræ*. Eo nomine omne obstaculum in-  
telligebatur. Aut alteræ aves: cum alteræ supervenirent, quæ  
felici auspicio vitium facerent: aut *Volsgræ*, quæ se vellen-  
do malum auspiciam faciebant. Eas intellexit Staius:

— *Simul ora recurvo*

*Ungue secant rabidæ, planctumque imitantibus alis  
Exagitant Zephyros, & plumea pectora cadunt.*

Æschylus Persis:

Μεθύστερον δὲ κίρκον εἰσορῶ δρόμῳ  
Πτεροῖς ἐφορμαίνοντα, καὶ χηλαῖς κάρᾳ  
Τίλλοντα. — SCALIG.

lin. 20. *Quia ego antehac.*] *Cum ego antehac.* Plaut. in Ci-  
stell. AUGUSTIN.

lin. 24. *Quo de sinu.*] Marg. Scalig. *Quod est mihi.*

lin. 25. *Qui adest, assiduus.*] In eadem sententia Q. Ci-  
cero in libello de Petitione consulatus: *Jam assiduitatis nul-  
lum est præceptum: verbumque ipsum docet, quæ res sit. Prodest  
quidem vehementer nunquam deesse, &c.* At Plautus etiam jo-  
cando extulit verum etymon, in Truculento:

*Postidea ego tota tecum, mea voluptas, usque ero*

*Assiduo.* D I. *Immo hercle vero accubuo mavelim.* SCALIG.

lin. 26. *Ferre quem.*] *Fert qui*, doctus vir scribendum pu-  
tat. AUGUSTIN.

lin. 28. *Tanti.*] Marg. Scalig. *facile.*

lin. 30. *Apparet dicere facile est, curare.*] Marg. Scalig. *Ap-  
paratum dicit facilem, est curare.*

Pagina 100.

lin. 1. *Decretum est fossare corpora teleis.*] Vulg. *Decretum*

est stare &c. Hic unum testimonium Ennii divulgum est: & ex uno facta duo. Neque id solum erroris admissum. corrupta enim sunt quædam, propter divulgionem ac distractionem duorum membrorum. Quare ita luxata in suum locum restituenda sunt, deinde emendanda: *Decretum est stare corpora telis, quibus concidet fossim obrutus.* Quæ verba non multum absunt a senariorum ordine, & lege. Quamquam eo magis inclinatur animus, ut ista putem ita concinnanda esse:

———— corpora telis

*Decretum stare est, quibus concidet obrutus fossim.*

*Stare corpora telis*, eleganter, ut idem dixit, *Stat polvere cælum.* Quocirca nihil mutandum. SCALIG. Ennius lib. 6 Annal.

———— decretum est fossate corpora telis,

*Dum quidem unus homo Roma tota superescit.*

*Orator sine pace redit regique refert rem.*

Quibus versibus indicat, senatum censuisse, bellum contra Pyrrhum regem persequendum, neque deponendum, dum unus homo Romanus superfit. Tum Cyneam legatum, a Pyrrho Romam missum de componenda pace, infecta re rediisse. POPMA.

ead. & sq. *Hoc verbum Ennii dictum a fodiendo.*] Nimirum *fossim*. Ita enim legendum pro vulg. *faxim*. Sed qui lectionem mutarant, decepti sunt consuetudine Varronis. Ille enim & nomina, & participia, & adverbia, & alias plerasque omnes partes orationis vocat verba. SCALIG.

lin. 2. *Apud Ennium.*] Hic ea, quæ sequuntur, perperam divulgata esse, & connectenda cum superioribus, demonstravimus. Quare testimonium aliud Ennii de verbo *Mussandi* deest: aut illud ex 6 Annali:

*Intus in occulto mussabant; —*  
aut aliud:

*Namque decet mussare bonos. —*

Utrumque refertur a Sex. Pompejo in Fragmentis. SCALIG.

lin. 3. *Vocibus concide &c.*] Suspicio, mutilum hunc locum ita restitui posse: *Vocibus concidet. faxim, ut obrutus mussat. Mussare &c.* Sunt autem verba Ennii ex tragoedia nescio qua. *Vocibus concidet*, ut Plautus *Amphitruone*: *Ut quisque institerat, concidit crepitu.* Cicero ad Atticum lib. 1: *Magnis clamoribus afflictus conticuit, & concidit.* *Obrutus*, stupidus, ab obsoleto verbo *obroteo*, quo usus est Afranius:

*Non possum verbum facere; obrutui.* POPMA.

*M. T. Varro. Vol. II.*

Q

lin. 6 sq. *Quod minimum est, neque ut ajunt, μῶν facere audent.* ] Vulg. — *mi facere audent.* Allusit Lucilius:

*Nec laudare hominem quemquam, neque mi facere unquam.* Charisius citat. *Ma canum est: unde dicuntur Mutire: sicut γρῦ, porcorum: unde Grunnire.* SCALIG.

lin. 8. *Dii monerint meliora.* ] Ex Pacuvii Chryse. Nonius. SCALIG. Idem pro *monerint* in marg. *munera dent.*

lin. 11. *Pipulo te differam.* ] Περικώκειν dixit Aristophanes Equitibus: fictum & ipsum a cantu gallorum, ut & illud a pipatu pullorum.

Ἀπεπυδάρισα μύθωνα, περιεκόκυσσα.

Pipare Osci dicebant, pro eo quod est ejulabunde conqueri. Ab eo cocus iste in Aulularia pipulo differre dixit. Pro quo erat in XII Tabulis Obvagulari. *Cui testimonium defuerit, is tertiis diebus ob portum obvagulatum iio.* SCALIG.

lin. 15. *Animus cum pectore latrat.* ] Scribendum:

———— *animusque in pectore latrat.*

Quod imitatum ex Homero lib. 20 Odyssæ:

Πολλὰ δὲ μερμήριξε κατὰ φρένας, ἢ κατὰ θυμόν;

Ἢ μεταίξας θάνατον τεύξειεν ἑκάστη,

Ἢ τ' ἐῷ μνηστῆρσιν ὑπερφιάλοισι μιγῆναι

Ἦστατα καὶ πύματα. κραδίη δέ οἱ ἔνδον ὑλάκτει.

Ὡς δὲ κύων ἀμαλῆσι περὶ σκυλάκεσσι βεβῶσα

Ἄνδρ' ἀγνοήσας ὑλάει, μέμονέν τε μάχεσθαι.

Quæ docent, ita conjungendos duos locos Ennii:

• ————— *animusque in pectore latrat.*

*Sicuti si quando vinclo venatica aeno*

*Apta solet cani forte feram si ex nare sagaci*

*Sensit, voce sua nititurque, ululatque ibi acute.*

Apud Festum annotatur, Latrare positum esse ab Ennio pro poscere. Sed non puto hunc locum intellexisse, aut perperam eum sensisse. quamquam pro Poscere Lucretius usurpavit.

lin. 16. *Gannit odiosus omni totæ familiæ.* ] Vulg. *Gannuit* &c. Melius *oggannuit*. Ganniunt canes gestientes ob herorum adventum, ut apud Lucretium:

———— *gannitu vocis adulant.*

Et Homero γάνυσθαι semper est gestu quodam oris exprimere gaudium ob amici aut alius cari adventum.

Οὐδὲ γὰρ ἢ προμάχοιο δάμαρ Ἀλεγνηνορίδαο

Ἄνδρὶ φίλῳ ἐλθόντι γανύσσεται, ὅππότε κεν δῆ

Ἐκ Τροίης σὺν νηυσὶ νεώμεδα κούροι Ἀχαιῶν. Ἰλιάδ. ξ.

Item:



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Idem Ennius:

*Qui clamas oppugnantes vagore volanti.*

Ubi vagor volans, ut hic volitat vagor. SCALIG.

lin. 25 sq. *Et a frendice, Frunde frutimi suaviter.*] Locus mendosus. AUGUSTIN. Vulg. *Esueta frendice frunde frutini suaviter.* Hæc est lectio veterum excusorum. Exstabunt quidam, ut puto, qui, quod tam deploratis vulneribus manus admoveam, mirabuntur. Sed & non deerunt etiam, qui in minimis me commorari, graviora præterire conquerentur, vel potius calumniabuntur. Quare utrisque satisfacere possumus, si nec ea prætermittamus, & aliquid verisimile afferamus. Videtur igitur mihi hæc lectio ex his vestigiis erui posse:

*Ejusdem ab Irundine — nefrende fritinni Suaviter. —*

Nunc reddundæ sunt causæ. *Ab irundine.* Ita eruendum ex illo corrupto *frendice*. Non dubium est, ita legendum, maxime propter verbum fritinnire, quod est hirundinum, τὸ ψιδυρίζειν, ut infra aperietur. Hic locus postulat, ut enarremus locum Aristotelis in Poeticis a nullo hæcenus explicatum. Verba illius magni magistri sunt hæc: Ἐξῆν ἂν ἔνια καὶ ἐνεγκεῖν καὶ ἐν τῷ Σοφοκλέους Τηρεῖ ἢ κερκίδος φωνή. In Tereō, non dubium est, quin ageretur μεταμόρφωσις Procnes in hirundinem. Quare ad imitandam vocem hirundinis, dum ea μεταμόρφωσις ageretur, adhibuerunt τὴν κερκίδα, radium textorium, quæ ob id dicta est παρὰ τὸ κρέκειν. Idcirco in Epigrammatis Græcis scribitur:

*Κερκίδας ὀρθρολάλοισι χελιδόσιν εἰκελοφώνους.*

Apparet, ætate Sophoclis hydraulica organa non fuisse. Nam postea usi sunt antiqui hydraulicis ad imitandam minuritionem avicularum: quæ Vitruvius vocat Engibata, & Merulas, si lectio mendo non caret. Sane videtur Attius vertisse Tereum Sophoclis. Ex ea fabula Attii Nonius recitat versiculum, qui ad hanc rem facere videtur:

*O suavem linguæ sonitum, o suavitas conspinitum*

*Animæ.*

Ubi *conspinitum* manifesto ex συναυλία versum. Est autem admirantis vocem hirundinis, aut luscinix, quæ in eo dramate introducebatur. — *Nefrende.* Nefrendis & nefrendus puer, vel senex, ὁ νόσος, qui dentibus frendere non potest, id est, frangere. Frendere duo significat, τὸ ἐμπρίειν τοὺς ὀδόντας, τὸ ἐμβρύκειν. Pacuvius Antiopa:

————— *perdita illuvie atque insomnia*

*Frendere noctes misera, quas perpeffa sum.*

Sic enim conjunge hæc duo exempla: quorum primum adducitur a Charisio, alterum a Nonio. Deinde frangere: unde nefrendus, qui per ætatem adhuc dentibus frangere non potest: vel senex, qui dentes amisit. Livius Andronicus:

*Quem ego nefrendam alui, lacteam immulgens opem.*

Inde nefrendes porculi. Inde frangere fruges, τὰ ἐρείκειν. Pacuvius Antiopa:

*Fruges frango solas, ac sicco robore.*

Serenus:

*Copia farris uti frudentibus eruta saxis.*

Hinc frangere fabam, & fressa faba, ἐρεγγμός. Attius Troadibus: Saxo fruges frendam: σιτοποιήσω. Transtulit enim ex illo Euripidis:

Τούτοις μὲ προσθήσουσιν ἢ θυρῶν λάτριον

Κληῖδας φυλάσσειν, τὴν τεκούσαν Ἑκτορα

ἢ σιτοποιεῖν, κἄν πέδῳ κοίτας ἔχειν.

Fritinni. Ergo nefrende fritinni, pro ᾧ νωδὲ ψιδύριζε. Nam fritinnire proprium hirundinum. Varro Virgula divina:

*Et pullos peperit fritinnientes,*

*Quos non lacte novo levata pascat,*

*Sed pancarpineo ocimo coactis*

*Libamenta legens caduca veris.*

*Ad quos tum volucres venit pusillos,*

*Usque ad limina nidica, esca vilis.*

Hi luculentissimi versiculi a nobis non solum emendati sunt, sed & quod quatuor locis dispersi sunt apud Nonium, in unum corpus collecti & digesti. Valde enim delectant me hæ reliquiae veterum auctorum, tanquam quædam ex naufragio tabellæ.

SCALIG. Al. *Ire sueta frandice*. In nonnullis libris antiquis est, *Ne sueta frandici*. Forte totus hic locus ita legendus: *Et a sue, Sueta grundire. ab irundine, Fritinni suaviter*. Nam porcorum proprium est grundire, sive grunnire. Hirundinum fritinnire. Varro Virgula divina:

*Et pullos peperit fritinnientes. POPMA.*

lin. 28. *Sues avolverat* &c.] Locus etiam mendosus. AUGUSTIN. Ex his depravatis suspicor eruendum hoc: *A sue: suboluerat, ita ruderat*. Suboluerat ei de facto, inquit, quisquis est comicus ille: eos clamores edebat. Lucilius:

*Hæc, inquam, rudet e rostris, &c.*

Rudere, suum & leonum, & aliorum animalium. Ovidius & Persius asinis attribuunt. Tamen oncant asini, non rudunt. ἐγκῆν. SCALIG. Locus est manifeste mendosus: de quo ta-



men conjecturam meam, qualis qualis ea sit, proponam. Videndum ergo, an legi possit: *Sunt & ab solemnibus ritu, Nexum in rem, Nexum in iudicium, æs; ob id Nexi, artati in collare. Nexum Manilius.* Nexum æs dicebatur pecunia, quæ per æs & libram obligabatur: & Nexum in rem erat, cum adhibito ære & libra res pro appenso pretio obligabatur. item Nexi, qui propter æs alienum compingebantur in nervum. Collare hic idem est, quod nervus in XII Tab. *Vincito aut nervo aut compedibus.* POPMA.

ead. *Ita rudebat.*] *Ita rudebat*, videtur legendum. Suspicor, Varronem *rudebat*, pro *grundibat*, in Cæcilio legisse. Nonius: *Etiam hominum esse grunnitum Cæcilius imbris designat.* Quæ verba Cæcilius desiderantur in Nonio, ea protulit Diomedes, sed fabulæ non meminit:

——— *ita cruento ore grundibat miser.*

Videtur hunc locum intelligere Varro: sed *rudebat* pro *grundibat* legisse. Quamquam hæc sunt non certi juris, sed arbitrarii. SCALIG.

ead. & sq. *Neque in re, neque in iudicium Æsopi, nec theatrales. In Colace, Nexum.*] — *neque theatrides in colace nexum.* Ita in illis, quos semper sequor, antiquitus excusis legitur. In quibus videtur transpositum nomen fabulæ, cum ita legendum sit, *In Colace, Neque in rem, neque in iudicium Æsopi, neque theatri des nexum.* SCALIG.

## Pagina 101.

lin. 6. *Debeat.*] Marg. Scalig. *Debeat, dat.*

lin. 7. *C. Popilio.*] Marg. Scalig. *C. Pæteli Visolo.*

lin. 11. *Deliquium est.*] *Deliquom 'st.* Plaut. in Casina. AUGUSTIN.

lin. 15. *Auctorem Cæcilium.*] Vetus lectio *Accilium.* lege *Attilium.* Is est, qui plures fabulas e Græco conversas in scena Latina docuit. de quo superius meminit, & Porcius Licinius in iudicio poetarum de eodem dixerat:

*Ferreum scriptorem opinor, verum exscriptorem tamen,  
Ut legendus sit. —*

Putat ferreum scriptorem, sed tamen verum, & fidum interpretem, ut dignus eo nomine sit, qui legatur. immo jocosè exscriptorem vocat, qui nihil de suo ederet, sed aliena omnia, & ad verbum e Græcis expressa. quod genus interpretandi ri-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



ptum in *Obolo*. Nam ita citatur Cæcilius compendiose, pro *Obolostate*: quam etiam comœdiam grammatici Latine vocant *Fœneratorem*. Eodem modo in Nonii libris calamo exaratis citatur Pacuvius in *Dolo*, pro *Duloreste*. Idque verum puto. Nam versus, qui adducuntur ex ea fabula, cum iis verbis, quæ producit Festus & Nonius, cohærere possunt ita:

*Hicine is est, quem gratia formæ ante omnes nobilitat viros,  
Amplus, rubibundo colore, spectu protervo, ferox,  
Caperata fronte?* SCALIG.

lin. 21. In *Demetrio*] Non est Ennii, ut putat Vertranus, sed Turpilii. Ea versa est ex Alexide. Ex cuius *Demetrio* hæc producuntur ab Athenæo, libro 8:

Πρότερον μὲν εἰ πνεύσειε βορρᾶς, ἢ νότος  
Ἐν τῇ θαλάττῃ λαμπρὸς, ἰχθὺς οὐκ ἐνῆν  
Οὐδενὶ φαγεῖν.

Turpilii *Demetrio* apud Nonium:

*Antehac si flabat Aquilo, aut Ausler, inopia  
Erat piscati.* — SCALIG.

lin. 22. *Persibus aperite.*] Vulg. *Persibus a perite*. *Persicus* fortasse scribendum ex Sex. Pompejo, qui peracutum interpretatur, & hæc Nævii verba refert:

*Et qui fuerit persicus, carpenti adest ratio.* AUGUSTIN.

Scribo, *Persibe, perite*. Persuaserunt Itali Vertrano, legendum *Persicus*. At nos id diserte negamus. Nam apud Festum quoque legendum *Persibus*, pro *Persicus*. Quippe simplex fuit *Sibus*. Festus: *Sibus, callidus, vel acutus*. SCALIG.

lin. 23. In *Lampadione*.] Nescio an in *Lampade*. Nam Alexis & Antiphænes citantur ab Athenæo ἐν λαμπάδι. Quamquam *Lampadione* eodem modo dictum, quo Ἰκαριῶνι. ut apud Plautum & Varronem Agathone:

*Quid tristiores video te esse? quem angit hæc  
Lampadione? quid? familiaris filius*

*Amatne? spes isthæc est argentaria,*

*Ideoque scapulæ metuunt virgidemiam.* SCALIG.

ead. & sq. *Protinam a protinus continuitatem significans.*] Nonius Marcellus refert, Varronem scripsisse, *protinam vel protinus coniunctione vel præteritæ vel futuræ longitudinis dici*. AUGUSTIN.

lin. 24. In *Agidone Candacus*.] Vulg. In *Agedone caudatus*. Nescio an in *Agone*, (Alexis citatur ἐν ἀγῶνι apud Athenæum) an in *Ædone*. Ea est fabula Livii Andronici apud Priscianum. Si tragœdia est, nescio an in *Ægæone*. Eam scri-

psit Euripides : ex qua etiam hos versus diverse citatos in unum conjunxi :

Ποίαν σε φῶμεν γαῖαν ἐκλελοιπότα  
 Πολυξενούσθαι; γῆ δὲ τίς; πάτρας θ' ὄρος;  
 Τίς ἔσθ' ὁ φύσας; τοῦ κεκήρυξαι πατρός;  
 Τί σ' ὠνόμαζεν τῆ δεκάτῃ μήτηρ τόκον;

Primos tres reperies apud Clementem Alexandrinum, quartum apud interpretem Aristophanis. — *Caudatus*. In illis, qui olim excusi sunt, *Cavadatus*. Manifesto legendum *Clucidatus*, ex Festo, qui id interpretatur dulce & jucundum. Et alibi apud eundem *Glucidatus* scribitur, eodem sensu, παρὰ τὸ γλυκύ. SCALIG. Puto rectius legi: *In Acedone, Saudatus*. *Acedo*, ut comedo, mando, est homo segnis & iners, a Græco ἀκηδέω. nam poetæ vetustissimi ab hominum moribus plerumque nomina Græca, perinde atque essent Latina, fabulis suis inscripserunt, ut Plautus *Phagonem*, Afranius *Pantaleonem*, Nævius *Lampadionem*. *Saudatus* est sedatus, antiquo more, quo pleraque enuntiabantur diphthongis, quæ postea simpliciter, ut *ausculor*, *aula*, *leibertas*, pro *osculor*, *olla*, *libertas*. Varro deducit a suavi, ut a Græco γλυκῦ *glucidatus*, dulcis & jucundus, auctore Festo. Sed tunc exigit analogia *savidatus*. nam *savior* & *savium* veteres dixerunt, quod nos *suavio* & *suavium*. & hinc *savillum* apud Catonem genus operis pistorii, a suavitate. POPMA.

lin. 26. *In Romulo, Sponsus*. ] Legendum *Consponsus*, ut est lib. 5. POPMA.

lin. 27. *Præbia a præbendo*. ] Scribendum, *Proebia*, a *prohibendo*. ut etiam in Festo: *Proebia Verrius vocari ait ea remedia, quæ Cata Cæcilia uxor Tarquinii Prisci invenisse existimatur, & immiscuisse zonæ suæ, qua præcincta ejus statua est, in æde Sangi, qui Dius Fidius vocatur. Ex qua zona periclitantes ramenta sumunt. Ea vocari ait Proebia, quod mala prohibeant*. Eandem vim habebant anuli apud Græcos, qui dicebantur φυσικοὶ δακτύλιοι: & intus erant pervii & cassi, ut scribit Artemidorus. Ab eo scriptum in Cærimoniis flaminis Dialis, *Anulo, nisi pervio, castoque, ne oititor*. Habebant & aliquid ἀλεξίφθονον anuli ferrei, qui dicebantur Samothracii. Eorum meminit Lucretius. SCALIG.

ead. *Ut sis iutum*. ] Vulg. *Ut si lorum*. Omnes antiquitus excusi, *ut sit totum*. Ego indubitanter lego, *Proebia a prohibendo usitatum*, id est, *παρηγμένον*. *Proebia*, τὰ ἀλεξίφθονα, amuleta. Poterat & legi *Proebra*, sicut *Inebra*, *Enebra*. Et

fane eam puto rectam esse lectionem: & ita legendum esse in Festo, ut Inebra ab inhibendo, sic Proebra a prohibendo.

SCALIG.

lin. 28. *In Therimo.*] Vulg. *in Technico.* Nescio an Cæcili, qui sæpe citatur in Fallaci, vel Fallacia. Τεχνικὸς enim fallax.

SCALIG. Antiqui codices nonnulli, *In Technico*: ut forte legendum sit, *In Therino*, vel, *Therico*: quæ idem significant.

POPMA.

ead. & sq. *Conficitant, a conficito convenire dictum.*] Vulg. *Conficiant* &c. Scribendum, *Convitant a Convito, convenire dictum.* Sed hæc scriptura est ex veteri errore librariorum, qui *pervitere*, pro *perbitere*, & *invitere* pro *imbitere* scribebant.

Omnino *Combito*, eodem modo declinatum, quo *Imbito*, in eo, in Epidico Plauti, & *Præbito*, prævenio, in Pseudolo: & *Rebito* in Captiv. redeo: & *Perbito*, pereo. Ennius Hecuba:

*Sed non scripsisti, quis parentem aut hospitem*

*Necasset: quo quis cruciatu perbiteret.*

Plaut. Capt.

*Qui per virtutem perbitat, non interit.*

*Perbitat, pereat.* Non enim per diæreses nescio quas expediendus versus: quod facit corrector Plautinarum fabularum, qui patrem meum audiendum non censet, quod creticos in jambum admittat. Sed de eo alias erit loquendi locus. Itaque *combito*, *præbito*, *perbito*, *rebito*, *imbito*, composita sunt e simplici *Betere*. Plautus *Astraba*:

*Quæ nisi sic beteris, nimium is vaigrandi gradu.*

Sed error hujus depravatæ scripturæ hinc manavit, quod *Invitere* pro *Imbitere* scribebant, ut supra admonuimus. Quare apud Plautum *Truculento*, ubi hodie legitur,

———— *quid tibi hanc, inquam, notio est,*

*Amicam meam? moriere ocius, si manu niceris.*

*Quid manu nicerim?*

castigandum est:

———— *moriere ocius, si viam inviteris.*

G E. *Quid viam inviterim?* S T R. *Fac quod jussi, mane.* ubi etiam personas suo loco reddidimus. SCALIG. Legendum *Conlicitant a conlicito.* Est autem *conlicito*, de pretio convenio & contraho, ut *conspondeo*, contra spondeo, sive mutuam fidem obligo. Verustissimi simplex licitor μεταφορικῶς usurparunt pro *congregior* & *pugno*. Festus: *Licitati, in mercando sive pugnando inter se contendentes.* Ennius:

*Pars ludicra jactant saxa, inter se licitantur.* POPMA.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# **DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE**

**Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.**

**Continue**

\*Fair usage policy applies

lum Punicum primum. in eo fuit: *Nec satis referare*, scilicet potuisse Musarum fores, aut quid simile. hoc Ennius ab illo sumsit, & sibi vindicavit hanc gloriam lib. 1. Annal. cum ait, *Nos ausi referare*. Cic. in Oratore: *Ergo Ennio licuit veteræ contemnenti dicere*:

*Versibus, quos olim Fauni vatesque canebant: mihi de antiquis eodem modo non licebit? præsertim cum dicturus non sum, Ante hunc, ut ille; nec quæ sequuntur, Nos ausi referare.* POPMA.

lin. 2. *Aperire.* ] *Operire.* SCALIG.

lin. 7. *Producendum.* ] *Procludendum*, ex libro eruditissimi P. Victorii. SCALIG.

## I N L I B R U M V I I.

### Pagina 103.

lin. 1. *Quom oratio natura.* ] Oratio habet tres partes naturales, quibus tanquam gradibus ascendit: Verborum impositionem, declinationem, & compositionem. Nam primum duce natura homines vocabula rebus imposuerunt: deinde ea in casus & tempora declinarunt: tum inter se conjunxerunt, ut sententiam efficerent. Itaque, quod scribitur lib. 1, *Verbi uniuscujusque duas naturas esse, a qua re, & in qua re vocabulum sit impositum*; & lib. 8: *Natura quadruplicem esse formam, ad quam verba in declinando accommodari debeant*, hoc pertinet ad priores duas partes orationis, quas diximus. POPMA.

lin. 2. *Ejus.* ] Marg. Scalig. *cujus.*

### Pagina 104.

lin. 4. *Cognatio.* ] Marg. Scalig. *Agnatio.*

lin. 12. *Cognitiones.* ] Marg. Scalig. *Agnationes.*

lin. 24. *Historia opus est.* ] Duæ partes Grammatices: Historice in poetarum & bonorum auctorum enarratione occupata est: Methodice artis præcepta tradit. illa verborum impositorum ætates & progressus inquit, quia, ut ait Horatius,  
 ————— *verborum vetus interit ætas*

*Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.*  
 hæc docet verba declinata per casus & tempora inflectere. POPMA.

## Pagina 105.

lin. 2. *Omnis.* ] Marg. Scalig. *Nomina.*

lin. 21. *Causam, quare ab imposteis nominibus declinarine, ostendi.* ] *Causa, inquam, cur eas ab impostis nominibus declinarint: quam ostendi.* sic libri fere omnes. AUGUSTIN.

## Pagina 106.

lin. 1. *Et in.* ] Marg. Scalig. *Ea in.*

lin. 3. *Ac heis.* ] *Atque heis* scribendum, vel *ac* delendum est, ut Faerno nostro placet. AUGUSTIN.

lin. 11. *Cum fiunt tunc ex &c.* ] Locus mendosus. AUGUSTIN. Videndum, an hic locus, qui manifeste corruptus est, ita restitui possit: *Omnia nomina, atque adeo etiam omnia verba, cum fiunt unum ex una syllaba, illud Et ut maneat unum.* Omnia nomina & verba, inquit, in loquendo junguntur una monosyllaba copula &, ut ipsa maneat eadem una. sive enim dixeris Tullius & Antonius, sive Lego & scribo, legam & scribam, copula & non mutatur. POPMA.

lin. 12. *Ut maneat.* ] *Remaneat*, non *nemo* AUGUSTIN.

lin. 15. *Declinatus.* ] Marg. Scalig. *declinandas.*

ead. & sq. *Quorum generum.* ] Legendum, *duorum generum.* Ne putarent, inquit, omnes voces declinari, (nam copulæ non declinantur) factæ sunt declinationes duorum tantum generum, verborum scilicet & vocabulorum. Verba sunt *lego, curro*; vocabula, *homo, equus.* POPMA.

lin. 23. *Quædam priora, quædam posteriora.* ] Verba Aristotelis: *Ἔστι δὲ εἰς πρῶτος λόγος ἀποφαντικὸς, κατάφασις, εἴτα ἀπόφασις. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες συνδέσμων εἰς.* SCALIG.

## Pagina 107.

lin. 6. *Ab equo equito.* ] *Ab equo equile*, quidam. AUGUSTIN.

lin. 22. *Propter eorum, quam dicuntur.* ] Locus mendosus. *Eorum, propter quæ dicuntur*, quidam scribendum esse opinatur. AUGUSTIN. Pro *quam* marg. Scalig. *qui.* Al. *Propter eorum, quorum.* Suspicio esse legendum: *Propter eos tum qui dicunt.* Est enim alterum membrum e duobus illis, quæ proposuit: *In sua discrimina declinantur verba, aut propter ipsius rei naturam, de qua dicuntur, aut propter illius, qui dicit.* POPMA.

## Pagina 108.

lin. 31. *Jonam.* ] Suspicio *Jonem* legendum, id est, *Ἰωνά.*



Alioqui si legis *Jonam*, erit Ἴωνᾶς ἀπὸ τοῦ Ἴώνιος. vel Ἴωνᾶς ἀπὸ τοῦ Ἴώνιος. ut Ἀρτεμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμίδωρος.  
SCALIG.

### Pagina 109.

lin. 6. *Artemidori.*] Marg. Scalig. *Artemæ, & mox Jonis.*

lin. 27 sq. *De quibus quæ experiero, singuleis tribus; tum de altereis totidem scribere ac dividere incipimus.*] *De quibus quæ ex prioribus, tum de alteris totidem scribere, ac &c.* SCALIG. Idem pro *experiero* in marg. *expedierint.*

### Pagina 110.

lin. 6. *Quæ petimus, quod.*] *Quippe quod*, forte scribendum.  
AUGUSTIN.

lin. 15. *Quod is utilitatis.*] Marg. Scalig. *Quom utilitatis.*

lin. 22. *Quærere.*] Marg. Scalig. *Quærimus.*

lin. 25 sq. *In ædificiis, quod non videmus habere atrium περίστυλον, similitudinem, & cubiculum ad æquale; cum tamen.] Atrium περιστύλιον simile, doctus vir putat scribi oportere.*  
AUGUSTIN. *In ædificiis quid? non videmus atrium habere peristylii similitudinem, & cubiculum ædiculæ.* SCALIG. Al. *Cubiculum adæquales.* Placet magis, *ad ea æquale.* Ut in vestitu, inquit, sic & in ædificiis analogia negligitur propter utilitatem. non enim atrium habet peristylii similitudinem, aut cubiculum illi simile & æquale: quod utilitas suadet dissimilitudinem hic sequi, negligere similitudinem. POPMA.

### Pagina 111.

lin. 9. *Solum, quod.] Solum, quo, non nemo.* AUGUSTIN.

lin. 22. *Nec tum ad tricliniarem gradum &c.] Melius: Nec cum ad tricliniarem gradum, tum item ad: vel, & tantum ad tricliniarem gradum, non item.* Lecti veterum alii erant tricliniaries, sive discubitorii, in quibus discumbentes sumebant cibum: alii cubiculares, in quibus dormiebant, & cubabant. Cic. in Verr. lib. 4: *Jam non quæro, unde tantam Melitensem vestem habueris, unde quinquaginta tricliniorum lectos.* Idem lib. 2 de Divinatione: *Quidam somniavit ovum pendere e fascia lecti sui cubicularis.* Lampridius Heliogabalo: *Hic solido argento habuit lectos & tricliniaries, & cubiculares.* Hinc Varro appellat *gradum tricliniarem & cubicularem*, quo ad eos lectos ascendebant: sed tricliniaries ut lectus, sic gradus altior. POPMA.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



## Pagina 114.

- lin. 7. *Exspectari.* ] *Spektari.* AUGUSTIN.  
 lin. 13. *Nunc discrepant.* ] *Num discrepent.* IDEM.  
 lin. 19. *Quæ.* ] Marg. Scalig. *quod.*  
 lin. 23. *Quarum vis.* ] *Quojus.* AUGUSTIN.  
 lin. 25. *Servanda.* Marg. Scalig. *secanda.*

## Pagina 115.

- lin. 3. *Quisque.* ] *Quis quæ.* AUGUSTIN.  
 lin. 7. *Effinitum.* ] *Finitum.* IDEM.  
 lin. 14. *Dicteis.* ] Marg. Scalig. *Discreteis.*

## Pagina 116.

- lin. 5. *Cujus.* ] Marg. Scalig. *quojus.*  
 lin. 6. *Quæ quam.* ] *Qua quam.* AUGUSTIN.  
 ead. *Cujus.* ] Marg. Scalig. *quojus.*  
 lin. 7. *Cui.* ] Marg. Scalig. *quoi.*  
 ead. *Quæ.* ] Marg. Scalig. *quai.*  
 lin. 13. *Sic eeis.* ] *Eæis.* AUGUSTIN.  
 lin. 21. *Ad finitam.* ] *Ad infinitam.* IDEM.  
 lin. 24. *Nominandei.* ] *Magis placeret denominandi.* Intel-  
 ligit enim, quæ *πατρωνυμικῶς* dicta sunt. SCALIG.

## Pagina 117.

- lin. 2. *Servare.* ] *Servari.* AUGUSTIN.  
 lin. 4. *Dicitur Bubile, non bovine.* ] Antiqua editio: *Above bovine non dicitur*: quod licet Varro hic tradat sua ætate non fuisse in consuetudine vulgi, ipse tamen usurpavit, & Cato in oratione de Abrogandis legibus, ut testatur Charisius lib. 1, ubi hunc locum adducit e libro 8, cujus varietatis causam annotavi in Bibliotheca. POPMA.  
 lin. 5. *Neque dicitur, ut ab ave.* ] Suspisor legendum: *Æque dicitur ab ave.* Cum sit simile, inquit, Avis & Ovis, nihilominus dicitur ab ave Aviarium, ab ove Ovile. POPMA.  
 lin. 8. *A sessione sediculum non est.* ] Tamen apud Festum reperias, sediculum dictum pro sede. Quamquam, ut verum dicam, legendum videtur *sediculum ὑποχοριστικῶς*, a sede. SCALIG. Al. *A sessione sessiculum.* Malim *sediculum.* etsi illud quoque non dicitur a sessione, ut a cubatione cubiculum, a

coenatione coenaculum, sed est ὑποχοριστικὸν a sede, ut ab æde ædicula. Festus: *Sediculum, sedile.* ΠΟΡΜΑ.

lin. 21. *Parma, Alba, Roma; Parmenses.*] Doctus vir putat, post verbum *Roma* scribendum *Romenſes, & Albenſes*, ut *Parmenſes.* AUGUSTIN.

Pagina 118.

lin. 1. *A cantando Cantator.*] Deest huic loco particula negativa, quæ ita forte restituenda: *Non a cantando cantator;* vel: *A cantando cantator non est.* Cantor a canendo fuit in usu ætate Varronis, non Cantator a cantando; cum tamen non minus sit juxta analogiam, quam Amator, salutator; postea receptum est, ut Martialis indicat:

*Cantator cygnus funeris ipse sui.* ΠΟΡΜΑ.

lin. 14 sq. *Sic amabor, legor, & ejusmodi verbi, est vocabulum.*] *Sic ab amor, legor, & ejusmodi verbeis vocabulum,* ex conjecturis mutandum. AUGUSTIN. Pro *legor* marg. Scalig. *legar.*

lin. 16. *Fit.*] Marg. Scalig. *sic.*

ead. *Amatus.*] Marg. Scalig. *amaturus.*

lin. 25. *Quod.*] Marg. Scalig. *quid.*

Pagina 119.

lin. 19. *Non falsum insulsum.*] *Insulsum,* quidam. AUGUSTIN.

Pagina 120.

lin. 9. *Nam dicunt ab alaco alacus.*] Suspicio legendum esse, *ab Alauda alaudas.* Ergo declinantur. Id quod volebat probare nunc Varro. SCALIG. Antiqua editio *ab alavo alaucus*, ut fortassis legi possit, *ab alauda alaudas.* Nam Alauda fuit Gallicum nomen aviculæ, quam Latini vocant Cassitam, vel Galeritam, quod habet plumam in capite elatam ad similitudinem galeri vel cassidis. hinc Alaudæ nomen legionis Cæsar dictator in Gallia imposuit, quod milites essent insignes galeis, simillimis ei apici, qui in capite aviculæ, quam alaudam vocabant Galli. Plinius lib. 11; *Galerita appellata quondam Gallico vocabulo, etiam legionis nomen dederat Alauda.* Id autem declinari pluribus casibus, præter Varronem, testatur etiam Cicero ad Atticum; *Antonius cum legione alaudarum ad urbem pergeret.* Vetus inscriptio; C. SALLIO MATERN. BUGINATORI LEG. V ALAUDE. *Popma,*

lin. 10. *In quod scribent.* ] Marg. Scalig. *Id quod &c. Vulg. scribunt.* Videndum, an legi possit, *Sin quod scribunt dicent*; hac sententia: Si Græci elementa illa, quibus in scribendo utuntur, (ideo enim Græcæ literæ appellantur,) quia Pœnica sunt, singulis casibus declinant; sequitur, ut etiam Latina nomina debeant senis casibus declinare, non quinis. Cum enim Pœni habeant singulos casus, Latini senos, & Græci Pœnica vocabula singulis casibus declinent, cur non etiam Latina vocabula senis casibus inflectunt? sunt enim utraque ipsius quidem peregrina. ΠΟΡΜΑ.

lin. 19. *Patrico.* ] Marg. Scalig. *patrio.*

lin. 27. *Patricus.* ] Marg. Scalig. *patrius.*

### Pagina 121.

lin. 1 *Surus.* lin. 2 *Suro.* lin. 4 *Sure.* ] *Sciurus, sciuro, sciuræ,* scribendum arbitror. AUGUSTIN.

lin. 2 sq. *Si respondent similia.* ] Rectius legi possit, *His respondent.* Nam Crates Mallotes, & ab eo grammatici dicebant, similia nomina esse, quæ in recto casu simili proportione efferuntur, ut Philomedes, Heraclides, Melicertes. His respondebat Aristarchus, non esse similia, quæ in vocando sunt dissimilia, ut cum E longo Heraclide, cum E brevi Philomede & Melicerte. In quo vanus est, nec sibi constat Aristarchus, nam in *Μελικέρτῃ* non est η breve, & casus vocandi potius est *Μελίκερτα*, quem etiam ipse agnovit, ut auctor est Varro lib. 8. ΠΟΡΜΑ.

lin. 7. *In vocando.* ] *In vocandei.* AUGUSTIN.

lin. 9. *E brevi Melicerte.* ] Atqui *Μελίκερτα* potius facit: quod non erit e breve. Nam pone esse per η: quis unquam vidit η breve? Sane, quid sibi voluerit Aristarchus, nescio. Hoc repetit alibi Varro. SCALIG.

lin. 11. *Quidquid.* ] *Quidque.* AUGUSTIN.

lin. 31 sq. *Quibus das.* ] *Quibusdam.* AUGUSTIN.

### Pagina 122.

lin. 1. *Sed queis das.* ] *Sed queisdam.* AUGUSTIN.

### Pagina 123.

lin. 4 sq. *Neque alia trisyllaba fierent.* ] Locus mendosus. AUGUSTIN. Legendum omnino: *Neque alia perissosyllaba fierent.* Si analogia esset, inquit, comparativa horum nomi-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

lib. 4: *Domus, cui cognomen fuit Macellus, pro ejus, cui. Quare sic arbitror legendum & distinguendum. Qui manumissi antequam sub magistratu, in nomina, qui eos liberarunt, succedere cœperunt. Servi publici populi Rom. dicebantur, qui in urbe officium & ministerium publicum aut sacerdotibus, aut magistratibus populoque exhibebant. erant autem ordinis libertini, quod præter Varronem ostendit Tacitus lib. 13: Quippe late fusum id corpus. hinc plerumque tribus ducurias, ministeria magistratibus, cohortes etiam in urbe conscriptas. Itaque liberati servitute, manumque missi jam erant, antequam apparebant & serviebant magistratibus: manumissi vero assumebant nomina dominorum, a quibus erant liberati, & in eorum nomina quasi succedebant. Sic Tiro & Laurea servi, manumissi a M. Tullio Cicerone, dicti M. Tullius Tiro, M. Tullius Laurea; Epirota manumissus a Q. Cæcilio Attico, Epicadus a L. Cornelio Sulla, alter Q. Cæcilius Epirota, alter L. Cornelius Epicadus nominatus: & similiter alii. Cic. ad Attic. lib. 4: De Eurychide gratum, qui vetere prænomine novo nomine T. erit Cæcilius, ut est ex me & te junctus Dionysius, M. Pomponius. POPMA.*

lin. 3. *Lesas, Usenas &c.] Marg. Scalig. Lænas. Scribendum Lænas, Sufenas, ut est apud Quintilianum lib. 1: Si ut Mæcnas, Sufenas, Asprenas dicerentur. Lænas est cognomen Populiorum: Sufenas Noniorum, ut constat ex antiquis denariis, in quorum altera parte legitur: SEX. NONIUS PR. L. P. F. in altera SC. SUFENAS. Carinas cujus gentis cognomen fuerit, non sat scio: sed nisi me fallit memoria, Cicero ad Atticum nominat T. Carinatem. Mæcnas Cilniorum. unde Cilnius Mæcnas, amicus Cæs. Augusti, apud Tacitum. IDEM.*

## I N L I B R U M V I I I .

Pagina 126.

lin. 10. *Id quidem est verum] Locus mendosus, ut arbitror. AUGUSTIN.*

lin. ult. *Et ex hac consuetudo ex dissimilibus & similibus.] Locus non satis integer. IDEM. Locus mutilus & stigmatate notandus ad hunc modum: Ex dissimilibus & similibus verbis.*

*eorum. . . quod declinationibus constat. fortassis autem tale quid-  
dam deest: duorum generum unum sterile, alterum quod. ΠΟΡΜΑ.*

Pagina 127.

lin. 13. *An usus.* ] *An unius*, fortasse scribendum est. AUGUSTIN.

Pagina 128.

lin. 1. *Aliter; ac inde.* ] *Aliter atque in*, docto cuidam viro placet. AUGUSTIN.

lin. 30. *Unum dant, non oportere &c.* ] Totum hunc locum ita legendum & distinguendum censeo: *Unum dant, hoc oportere dici, quod sit in consuetudine; alterum non conceditur, quin ita dicatur, ut sit simile cum id faciat. At si quis, &c.* Cum duo sint, inquit, peccati genera circa declinationes, unum, quod in consuetudinem perperam receptum est, alterum, quod nondum receptum est, sed a multis dicitur perperam; illud dant adversarii analogiæ, oportere nos id dicere, quod in consuetudinem venit, neque illam licet depravatam corrigendum: hoc non concedunt, ut verbum aliquod præter consuetudinem dicatur: nisi cum id faciat & inducat, sit aliud simile. At si concedant, corrigi eum puerum, qui per delicias male ponere pedes atque imitari vacias cœperit; eum vero, qui consuetudine ambulandi jam factus sit vacia aut compernis, si corrigi non concedant; haud sequitur, eos stulte facere, qui crurum vitia, & distortionēs serperastris corrigunt. Similiter non peccant, qui sermonis pravam consuetudinem ratione analogica emendant. Sunt autem *serperastra* adminicula, quæ geniculis puerorum primum ambulantium alligata adhibentur, ne ii vari aut compernes fiant. Cicero ad Atticum lib. 7: *De serperastris cohortis meæ*: quo nomine ibi notat præfectos cohortis suæ & comites in provincia: quod illi militum, quibus præerant, vitia corrigere deberent; ut serperastra crurum distortionēs. Quamquam, ne quid diffimulem, apud Ciceronem malim legere *Cerberastris*, quod etiam nonnullis doctissimis viris placuit. Ut enim ab Antonio Antoniaster, a Tullia Tulliaster, sic a Cerbero Cerberaster, homo avarus & inhians nummis, ut Cerberus offæ. ΠΟΡΜΑ.

lin. 31. *Quod sit.* ] *Quod non sit.* AUGUSTIN.

Pagina 129.

lin. 8. *Serperastra.* ] *Καμπεσίγυια*. Orpheus, enumerans crepundia Bacchi, in infantum supellectile recenset illa:



Κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια καμπεσίγυια,  
 Μῆλα τε χρύσεια καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων.  
 citat Clemens. SCALIG.

Pagina 130.

lin. 31. *Qui amissa modo &c.*] Locus mendosus. AUGUSTIN.  
 Legendum: *Qui amissa non modo*, ut est in nonnullis vulgatis  
 editionibus. Notat autem hominum in quærendis rebus, quas  
 amiserunt, diligentiam: at in verbis, quæ sermoni deperierint,  
 investigandis incuriam. *Qui amissa non modo* quærent, in-  
 quit, sed etiam indicium faciunt, ubi aut quomodo inveniri  
 possint: iidem, ex sermone si quid excidit, non laborant, ut  
 revocent & reparent. ΡΟΡΜΑ.

Pagina 131.

lin. 12. *Sinorum & capidarum.*] Scribendum *capularum*,  
 ut est lib. 4: *Capis & minores capulae a capiendo*; & lib. 1 de  
 Vita populi Rom. *Potula, quæ vocant capulas & capides.*  
 ΡΟΡΜΑ.

lin. 13 sq. *Contaminati uti nolent, quæ &c.*] Verus editio  
 habet, *incontaminati*. unde fortassis legendum: *Incontaminati  
 uti nolent quas*. Isti incontaminati & expertes vanitatis, in-  
 quit, propter consuetudinem veterem nolent uti his vocabu-  
 lorum formis, quas docuerit ratio. IDEM.

lin. 21. *Inducteis.*] Marg. Scalig. *indocteis*.

lin. 28. *Nonne in celo &c.*] Interrogandi notæ, quæ hic  
 interjectæ sunt, totum sensum perturbant. quin & Varronem  
 sphæræ ignarum convincerent. Est autem longo satis ambitu  
 contenta periodus, quæ ita legenda est: *Nonne in celo ut ab  
 æquinoctiali circulo ad solstitialem, & hinc ad septentrionalem  
 divisum, sic contra paribus partibus item a bruma versum con-  
 traria parte non quantum polus superior, abest inferior ab eo,  
 quem antarcticon vocant astrologi, & is ad brumalem? Ita de-  
 bebat dicere, abest ab eo inferior, quem antarcticon. Ab eo,  
 scilicet ἰσημερινῶ. SCALIG.*

Pagina 132.

lin. 15. *Iidem. Item ab heis.*] Marg. Scalig. *Idemidem alieis.*  
 lin. 31. *Sane.*] *An e.* AUGUSTIN.

Pagina 133.

lin. 8. *Non.*] Marg. Scalig. *Num.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



cliniare lectos pares habemus & materia, & altitudine, & figura, itemque cubicularis in suo genere pares. at hæc duo genera lectorum disparia. Huc pertinet locus ille lib. 7: *Lectos non omnes, pares magnitudine ac figura faciunt. quod si esset analogia petenda in supellectile, omnes lectos haberemus domi ad unam formam, & aut cum fulcro, aut sine eo, & tantum ad tricliniarem gradum, non item ad cubicularem.* POPMA.

lin. 24. *Nemo pollicetur.*] Hoc dicit: Non pollicetur analogia e vocabulo formare & deducere vocabulum, cujus rebus casus singularis conveniat in rectum singularem illius primogenii, sed ex duobus vocabulis similibus, casus similiter declinatos similes facere. Itaque errant, qui contendunt, non esse analogiam, quod a Romulo sit Roma & non Romula, & a bove dicatur bubile, non bovine, ut ovile. Porro verbo *declinare* duplici significato utitur Varro in his libris: uno minus trito, pro derivare & denominare, ut hic, *e vocabulo vocabulum declinari*; altero vulgari more, pro inflectere & variare in numeros & casus. Sic loquitur lib. 9: *A recto casu in rectos declinantur, ut albus, a, um.* IDEM.

### Pagina 139.

lin. 20. *Tollunt esse analogias &c.*] Verba sunt partim corrupta, partim mutila. Desideratur enim argumentum adversariorum, quo contendebant, non esse analogiam; ideo quod verba quædam habent declinatus, quorum casus non commutantur, ut *nihili*. ad quod respondet, illius rectum casum esse Hilum, ut in versu Ennii Epicharmo de terra:

*Quæ dedit illa, capit, neque dispendi facit hilum.*

& obliquos commutari tum, cum commutatur id, de quo dicitur. Sic ergo fortassis scribendum: *Tollunt pessime analogias . . . ? Sed initio.* POPMA.

lin. 21. *Sed initio vocabulum.*] Locus mendosus. AUGUSTIN.

lin. 22. *Quod dedit ira caput, nec dispendi facit hilum.*] Admonuimus scribendum:

*Quod dedit illa, capit: neque dispendii facit hilum.* SCALIG.

### Pagina 141.

lin. 10. *Surdum theatrum.*] *Κωφὸν θέατρον.* Galenus *περὶ μεθόδου, λόγῳ α.* SCALIG.

lin. 11. *Omnes tres.*] *Omnes hæc res,* quidam. AUGUSTIN.

lin. 12. *Ad silentium &c.*] Locus mendosus. IDEM.

## Pagina 142.

lin. 20. *Debuerint.* ] *Al. debuerunt.* AUGUSTIN.

## Pagina 143.

lin. 27. *Vinum, quod Chio.* ] *Vinum Chio, vinum Lesbo,* est Græcè dictum, οἶνος Λεσβόθεν, οἶνος Χιόθεν, & apud Plautum: *Hospes Zacyntho.* Ζακυνθόθεν. SCALIG.

## Pagina 144.

lin. 8. *Plura balneas dicant.* ] Legendum: *Plura balnea non dicant.* Balnea numero multitudinis dicere privata lavacra, non sibi permisit consuetudo sermonis, quæ ætate Varronis erat, ut ait lib. 7, *Neque ab eo, quod dicunt balneum, habet multitudinem consuetudo.* Itaque Cicero privatum balneum semper dixit: tantum lib. 2 de Oratore, *Balnea M. Bruti;* & in Hortensio de M. Sergio Orata, qui balneum privatum, quo domi suæ lavaretur, primus fecit, *Primus balneola suspendit, includit pisces.* Quod ipsum posterior ætas recepit, ut ex Horatio & aliis constat. POPMA.

lin. 13. *Idemque, item contra.* ] Locus mendosus. AUGUSTIN.

## Pagina 145.

lin. 23. *De Vespertino tempore.* ] Suspitor scribendum esse: *De vesperi. in tempore vere.* Cur non dicimus, inquit, *Mane manius manissime, itemque Vesperi vesperius vesperime?* quia tempus aliud non est alio magis vel minus, sed prius & posterius. hinc magis mane surgere tam dicitur, qui primo mane surgit, quam qui hoc prior. Ut enim dies illuxit, tum non potest tempus aliud esse magis tempus, quam mane. nam ipsum hoc, quod dicitur magis, sibi non constat, sed diverso & contrario usu a se ipso dissentit, ut cum dicitur *Magis mane,* significat primum mane, cum *Magis vespere,* serum & novissimum vesper. POPMA.

## Pagina 146.

lin. 30. *Patrici.* ] Marg. Scalig. *patrii.*

lin. 31. *Negant.* ] *Negent.* AUGUSTIN.

## Pagina 147.

lin 2. *Quod in nihil.* ] *Quod nihili.* AUGUSTIN.

lin. 6. *Si ratio.*] *Ea ratio.* Vel dele *fi.* AUGUSTIN. Pro *ſ* Marg. Scalig. *ſit.*

lin. 10. *Sic in vocabuleis casuum.*] Continua cum ſequentibus, *ſic in vocabulis casuum poſſunt item fieri.* Alioquin obſcuriſſima erat ſententia. SCALIG.

lin. 12 ſq. *Quod nonnunquam apud poetas invenimus factum.*] Quod deest in fabula, ſæpenumero expletur a grege. qualia ſunt illa:

*Ne exſpectetis dum exeant huc. intus deſpondebitur:*

*Intus tranſigetur. ſi quid eſt, quod reſtet, &c.*

Verſiculus igitur, qui adducitur ex Nævii Claſtidio, videtur idem ſuppleſſe, quod in actibus aut diverbiis deerat. SCALIG.:

lin. 24. *Altera plagula ſit anguſteis claveis.*] Clavus erat plagula, quæ ab humeris in pectus dimittebatur, ut erat *ἰπώμῃς* Græcorum. Ea clavis quibuſdam conſita erat, in ſenatoribus quidem, latioribus, in equitibus, anguſtioribus. Propterea tota plagula ipſa vocabatur clavus. Nonius, *Patagium*, inquit, *aureus clavus*, qui pretioſis veſtibus immitti ſolet. Nam patagium erat honeſtis matronis, quod clavus viris. Et ipſum *ἰτυμόν* declarat. Patagium enim dictum, quod quibuſdam quaſi maculis & nævis inſperſum erat. Πάταγος enim, niſi fallor, eſt morbus peſtilens, quo correpti qui moriuntur, nullum indicium morbi relinquunt aliud, quam nævulos in parte corporis. Quocirca in Gallia vocant *Tac*, hoc eſt, maculam, vel nævum. Ab ea ſimilitudine a clavulis, qui tanquam nævi in plagula ſparſi ſunt, dicitur patagium. Apud Feſtum tantum legitur, *Patagus*, genus morbi. Nam ita dictum puto, quia eo ſubito veluti percuſi & ſtupefacti commoriuntur homines. SCALIG.

### Pagina 148.

lin. 8. *Decuis.*] *Decus.* AUGUSTIN.

lin. 22. *Denaria.*] Marg. Scalig. *Denariúm.*

lin. 27. *Fidus.*] Marg. Scalig. *Dictus.*

lin. 30 ſq. *Hoc ab ære, æneaque libra &c.*] Scribendum majuſculis literis, *a quo dicimus aſſem tenentes*: HOC AB ÆRE ÆNEAQUE LIBRA. &, MILLE ÆRIS LEGASSE. SCALIG.

### Pagina 150.

lin. 27. *Ut Sappho, & Alcæus.*] *Ut Alcæus.* AUGUSTIN.

lin. 31. *Quod quiſque caput.*] Ita hæc diſtinguenda ſunt: *Quod quiſque caput pertenderis ſequi, debet ejus conſequentias*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

sent, aut inter se non convenissent, aut in quibus convenissent, ea cum consuetudinis verbis discreparent: quod, inquit, fallit, nec sequitur. nam hac ratione omnes artes repudiandæ forent, quod in medicina & in musica, & in aliis multis discrepant scriptores; & in quibus conveniunt ita dici oportere, his tamen aliter utuntur. Itaque non ars, sed artifex reprehendendus, qui in scribendo dehuit vidisse verum: neque ideo sequitur, non scribi verum, quod idem verbum alius alio modo efferat ut fonti, monti, &c. ΠΟΡΜΑ.

lin. 25. *Repudiant.* ] Marg. Scalig. *Pugnant.*

lin. 26. *Nam.* ] Marg. Scalig. *Natura.*

### Pagina 157.

lin. 17. *Hæ muræna.* ] *His muræna.* AUGUSTIN.

lin. 18. *Sic aliis.* ] *Sic alii.* IDEM.

## IN LIBRUM IX.

### Pagina 160.

lin. 2. *Cujusque.* ] *Cujus est.* AUGUSTIN.

lin. 13 sq. *Senior seni.* ] *Senis seni.* IDEM.

lin. 23. *Quodcunque conferas, &c.* ] *Quodcunque conferas, aut simile esse, aut non esse. simile esse, & dissimile, si videatur: esse, ut dixi, neutrum, si in neutram partem præponderet.* IDEM.

### Pagina 162.

lin. 8. *Nestocles Parmeniscus.* ] Legendum *Mnestocles, Parmeniscus.* Nam *Μνηστοκλής* est nomen Græcum: de quo tamen nihil reperio. de Parmenisco autem satis constat, eum fuisse nobilem grammaticum. ac aliquando citatur ab Hermolao Stephani *Ἐρμολῶν* mutilatore. SCALIG.

### Pagina 163.

lin. 25. *Ægrotat & languescit.* ] Eadem jungit lib. 1 de Vita populi Rom. *Distractione civium elanguescit bonum proprium civitatis, atque ægrotare incipit, & consenescere.* Lucretius item lib. 4:

*Languent officia atque ægrotat fama vacillans.*

Τυλάτε, ut Græci νοσεῖν. Demosthenes: Ἀπόλωλε καὶ γενό-  
σηκεν ἡ Ἑλλάς: & Αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν. ΡΟΡΜΑ.

Pagina 164.

lin. 13. *Nominum.* ] Marg. Scalig. *Nominatum.*

Pagina 166.

lin. 17. *Purpurina.* ] Marg. Scalig. *spurina.*

Pagina 167.

lin. 14. *Augere.* ] Marg. Scalig. *Tangere.*

Pagina 169.

lin. 31. *Item.* ] Marg. Scalig. *Idem.*

Pagina 170.

lin. 21. *Alii ab Aristarcho.* ] Græcanice, καὶ ἄλλοι οἱ ἀπὸ  
τοῦ Ἀριστάρχου. SCALIG.

Pagina 173.

lin. 21. *Figuras.* ] Marg. Scalig. *Figura.*

Pagina 174.

lin. 25. *Tamen eam.* ] Marg. Scalig. *De ea.*

Pagina 175.

lin. 22. *Recuperari.* ] Marg. Scalig. *Reputari.*

Pagina 177.

lin. 30. *De genere.* ] Marg. Scalig. *Eo genere.*

Pagina 178.

lin. 3 sq. *Hectoris natum de muro Trojano jactari.* ] Ex An-  
dromacha Ennii:

*Hæc omnia vidi inflammari,*

*Priamo vi vitam evitari:*

*Jovis aram sanguine turpari:*

*Hectoris natum de moero*

*Trojano jactari. —*

Sed magis puto ita scripsisse Ennium:

*Hectorem curru quadrijugo raptarier:*

*Hectoris natum de moero jactarier.*



Otiosum enim *Trojano* : & est interpretamentum alicujus studiosi. Citat autem Cicero primum membrum. Porro similis conquestio in *Hecuba* :

— *quid petam*

*Præsidi? quid exsequar? quo nunc aut auxilio, aut fuga  
Freia sim? arce & urbe sum orba: quo accedam? quo ap-  
plicem?*

*Cui nec patriæ aræ domi stant, fractæ & disjectæ jacent.  
Fana flamma deflagrata, tostii alii stant parietes.*

Videamus, quid ex *Euripide* transtulerit, quid rejecerit :

ὦ μοι μοι.

Τίς ἀμύνει μοί; ποία γέννα;

Ποία δὲ πόλις;

Φροῦδος πρέσβυς, φροῦδοι παῖδες.

Ποίαν, ἢ ταύταν ἢ κείναν

Στείχω; ποῖ δ' ἦσω; ποῦ; τίς θεῶν

Ἡ δαιμόνων ἐπαγωγός;

Addam & pro coronide, illa non exstare in *Græco* :

*Sed non scripsisti, quis parentem, aut hospitem*

*Necasset: quo quis cruciatu perbiteret.*

Neque illa:

*Heu me miseram, interii: pergunt lavere sanguem sanguine.*

Nec illa:

*Juppiter tibi summe tandem male re gesta gratulor.*

At illa sunt:

*Vide, hinc meæ, inquam, lacrumæ guttatim cadunt.*

*Talthybbii verba:*

— νῦν τε γὰρ λέγων κακὰ

Τέγγω τόδ' ὄμμα. —

At illa quomodo?

*Miserete anuis, date ferrum, qui*

*Me anima privem. —*

*Hecuba apud Euripidem:*

Ἡμᾶς δ' ἄγοντες πρὸς πυρᾶν. Ἀχιλλέως

Κεντεῖτε, μὴ φεῖδεσθε. —

Et cum ad verbum transferret, satis negligenter ea tractabat.  
ut illa:

*Hæc tu etsi pervorse dices, facile Achivos flexeris.*

*Namque opulenti cum loquuntur pariter atque ignobiles,*

*Eadem dicta, eademque oratio æqua non æque valet.*

Concinnius puto:



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



fuit numero multitudinis discernere, cum numerari non possint, & specie satis distinguantur. quomodo in familia servus generatim nominatur, & a diversis operis & ministeriis alius servus atriensis, alius mediastinus. Itaque in illo Virgilio,

— Vere fabis satio,

inufitatam declinationem notat Charisius. POPMA.

A D D E N D A

ex Turnébi Adversar. lib. XXIII, cap. 1.  
& XXIV, cap. 29.

ad pag. 4 lin. 2 sq. *Quod neque omnis impositio verborum existat.*] Impositionem verborum nominat, quam Græci ὀνομα-  
τοθεσίαν vocant: ea nomina intelligens, quæ primum rei alicui significandæ imposita sunt: quorum multa jam non comparent, cum tamen ab iis alia profecta in usu fortasse sint. Impositiones enim nomina primitiva appellat, a quibus oriuntur declinationes, id est, derivativa. Varro lib. 6: *Duo igitur omnino verborum principia, impositio & declinatio: alterum, ut fons, alterum, ut rivus.*

ead. lin. 21 sqq. *Quare illa, quæ jam majoribus nostris ademit oblivio fugitiva, secuta sedulitas Mucii & Bruti retrahere nequit. Non si non potuero indagare, eo ero tardior.*] Insignis est illa translatio a fugitivis servis sumpta, sane quam eleganter. Lego autem: *Quare illa, quæ jam majoribus nostris ademit oblivio, fugitiva si sedulitas Mucii & Bruti retrahere nequit, non si &c.* Fugitivi enim servi dicuntur retrahi, qui e fuga reducuntur domum ad herum: unde & apud Varronem de Rust. fugitivarius dicitur, qui fugitivum conquirat & sedatur. De verbis igitur, honesta præclaraque translatione, ut de servis, locutus est; ut & Terentius: *Retrahā hercle, opinor, ad me illud idem fugitivum argentum tamen.* Sallustius: *In his erat Fulvius senatoris filius, quem retractum ex itinere parens necari jussit.*

ad. pag. 5 lin. 4 sq. *Et propter earum arflationem.*] Ego e libris antiquis tractationem lego. Tractatio enim est, cum

tanquam manu literæ tenentur, & huc & illuc transponuntur & trajiciuntur. Itaque literarum tractatio, est earum trajectio & transpositio. Sic Cicero scribit, materiam in verbis esse, tractationem in collocatione verborum. Ut enim verba optime collocentur, a nobis tanquam manu tractantur, & aliis atque aliis locis collocantur, ut jucunda sit & lenis eorum compositio.

ead. lin. 20. *Quartus ubi est aditus, & initia regis.*] Qui ad quartum, ait, gradum pervenerit, is rex fuerit, & plane modis omnibus rem absolverit. Tale est illud Horatianum:

———— rex eris, ajunt, si recte facies.

**Ausonius:**

*Qui recte faciet, qui non dominatur, erit rex.*

Sic victor etiam dicitur, qui aliquid perfecit & absolvit.

**Virgilius:**

———— victorque virum volitare per ora.

**Iterum:**

*Illi victor ego & Phrygio conspectus in ostro.*

ead. lin. 23. *Quod si summum gradum non attigero, tamen secundum non præteribo.*] Lego: — tamen secundum præteribo. Infinitantis enim particula delenda est. Se enim proficetur ultra secundum gradum perrecturum, cum ad Cleanthis philosophi lucernam lucubravit, non tantum Aristophanis grammatici.

ead. lin. 26. *Nolui præterire eos.*] Lego ex antiquo libro: *Volui præterire eos.* Significat enim, se ultra grammaticos (qui tantum ficta a poetis verba expediunt) progredi velle.

ad pag. 7. lin. 13. *Ab eo præco dicitur Locare, quoad usque id emitur.*] Homines in locandi explicatione scrupulus male urit, cum scribitur, *ab eo præco dicitur locare, quoad usque id emit.* Ego male coalescentia puto divellenda, legendumque censeo, *quoadusque idem it.*

ad pag. 37. lin. 7 sq. *Prius de indutu aut amictu quæ sunt, tangam.*] Scribo: *Prius deinde indutui, tum amictui quæ sunt, tangam.* Induit, quod corpus ita integit, ut ei adhæreat, & comprehendat, ut Capitium, tunica, subucula. Amicit, quod corpori circumjicitur, ut Ricinium, pallium. Addunt Icti, quæ præcingunt, & alia, quorum verba sunt, quæ induendi, præcingendi, amictiendi, insternendi, injiciendi, accubandive causa parata sunt. Præcingunt, quæ ad medium corpus aut pectus hærent, nectuntur, ligantur, comprehendunt: ut Strophium, zona, castula. Nonius, *Castula*, inquit, est *palliolum præcinctui*, quo nudæ infra papillas præcingebantur.

*Indutui autem & amictui veteres dicere solebant. Nonius : Castula, est palliolum præcinctui. Varro de Re rust. Oteas esui optime condi. Apulejus in Floridis: Habebat indutui ad corpus tunicam interulam. Rursum: Habebat cinctui balteum. Varro hoc loco, ut veteres loquebantur, indutui comprehendit. ead. lin. 17. Ἀσβεστον.] Linum est, quod igni non consumitur, sed ardendo nitescit & mundatur. Plinius vivum appellat. Sed asbeston cum Varro dicit, lintea ex eo facta intelligit, atque adeo vestimenta. Plinius: Inventum jam est etiam, quod ignibus non absumeretur. Vivum id vocant: ardentesque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis splendescentes igni magis, quam possent aquis. Regum inde funebres tunicae, corporis favillam a reliquo separant cinere. Nasceur in desertis adustisque sole India, ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes: assuescitque vivere ardendo. rarum inventu, difficile textu propter brevitate. Rufus de cetero color splendescit igni. Cum inventum est, aequat pretia excellentium margaritarum. Vocatur autem a Graecis asbestinum ex argumento natura.*

*ibid. Amictus est dictum Amjectum, id est, Circumjectum &c.] Lego: Amictui dictum, quod amjectum, id est, circumjectum. a quo etiam quod vestitu se involvunt, circumjectui appellant. Amictui & circumjectui more veteri a Varrone dictum elegantissime censeo. Hujus elegantiae ignari has exterminaverunt locutiones, & seculi nostri balbutiem invexerunt.*

*ead. lin. 23. Ricinium.] Varro ricinium quasi rejicinium dictum interpretatur: pallia quasi parilia, extrita syllaba ri.*

*ead. lin. 25. Reclusum propter levitatem.] Lego: Re exclusum propter levitatem. Vetus liber reliculum habet mendose: scribere fortasse voluit librarius scriba ri rejiculum.*

*ibid. Παραπλεκεία, χλαμύς.] Recte legi arbitror: Parapechia, chlamydes, & per summam injuriam hinc ablegata arbitror.*

*pag. 38. lin. 1. Pala a pangendo.] Lego: Pala a paugendo. quidam libri, a pangendo: & fortasse sic veteres locuti sunt.*

*ead. lin. 2. Rutrum ut ruitum, a ruendo.] Lego: Rutrum, ruitrum, a ruendo.*

*ead. lin. 3. Aratrum, quod aravit terram.] Varronem fere conjicio scripsisse: Aratrum, quod arruit terram, id est, quod terram juxta ruit & jacet. Varro de Re rust. Terra aruenda pulvinos fieri; vel, ut scriptum in omnibus est, aruit, erit, a se ruit & amovet.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

# VERBORUM ETYMOLOGIÆ

## PERPERAM A VARRONE TRADITÆ

hic veris suis originibus redduntur, aut præter-  
missæ explicantur

A JOS. SCALIGERO.

---

### A

*Æquor*, ab æquus, ut lævor a lævis. *Æquum*, εἰκός. Do-  
rice αἰκός. ut εἶ, αἶ. εἶτε, αἶκα.

*Ævum*. αἰών. ævitas ætas, æviternus æternus. hæc recte a  
Varrone.

*Ambagio*. am detritum ab ἀμφί, ut At, ab ἀτάρ.

*Ancile*. ἀγκύλον. Anculare quoque pro ministrare, ἀπὸ  
τῆς ἀγκύλης, ministratorio vase. Vide Athenæum.

*Anfractum*. Frago antiquum, ut, tago, pago: est lentare,  
flectere: παρὰ τὸ φράγειν, unde φράγνυμι. Quod signifi-  
caret lentare, ut Lentare remum Virgilio: & Lentare arcum

Statio. ab eo φράγειν & φράττειν dici cœptum, pro ambire.  
Et Latinum priscum Fraxare, obire, circuire vigiliæ, a fra-  
go: ut a Veho, vexo, Tago, taxo. Fraxatores ergo, custo-  
des circumientes vigiliæ. Nam sunt duo genera eorum, ἰδρυ-  
μένοι, καὶ περίπολοι. Ab eadem origine Frequens, qui sæ-  
pius fraxaret vigiliæ: non a ferendo, ut Varro.

*Angulus*, ἀγκών.

*Ara*. Prius Afa, ut Papisius, Valesii. Afa, quæ postea an-  
fa, ut tago, tango: pago, pango: mesa, mensa: tesus, ten-  
sus. Ita dicta, quod esset proprie Foculus, qui manu porta-  
batur, ut ignitabulum: ἐσχάρα.

*Area*. ἄλωσ. l in r.

*Arma*, proprie sunt scuta, ut, *Tarpeja necata armis Sabi-*

*porum*, id est, scutis. & ancilia arma, id est scuta. Arma itaque ab armo, quia in eo gestarentur. Armus commissura brachiorum ab humeris. Itaque ab ἀρμὸς dicta.

*Arabon.* ἀράβων. Syriace Arabon, ab arab, τὸ ἐγγυᾶν.

*Arvum.* ab Aro. ut Parvum a Parum. Larva a Lara. Servus a Serus, ἔρος. a quo ἐρίδος, & Eritudo Festo, & εἶρερος Homero.

*Arcerra.* ab ad, & carrus. Id erit ad verbum, Epiredium, spuria & hybrida voce. Arcerra, pro adcerra, ut arvenire, arcedere: advenire, accedere. Nisi sit eadem origo cum Arcirma.

*Arca.* Arcere est continere. ἀρκεῖν. unde & Arcus in fornice: & a similitudine τὸ τόξον.

*Angenora.* Ita scribo, non Angerona. Angere, ἀγγχειν, cohibere. Angina, ἀγγχόνη. Quod ora digito angit, id est, cohibet, Angenora.

*Audio.* Audes, pro Aures. Antiquum.

*Aurota.* αὔρα. unde ἀγγχαυρον. Ἄγγχαυρον κνώσσοντες, ἀλευάμενοι φάος ἡοῦς, Apoll. Sic Aurum, αὐρός. Nam remansit θησαυρός. Festus quoque testatur, vetus Græcum esse.

*Ausculto.* Auses & Audes & Aures dicebant veteres. Ausis οὐς ὠτός, Cretice & Tarentine αὔς αὐτός. Auses.

*Aveo.* Purum putum Hebraicum. Quod vero dicimus salutes, Ave, Pœnum est. Ut Pœnus ille apud Plautum. P. C.

*Avo.* M I: Salutat. Ad verbum est, vive. Nunc vero Pœni dicunt *Sfalem aalech*: ut Hebræi *Sjalom lecha*.

*Autumnus*, prius Auctumnus ab Augeo. ut Farctor, Farctor: Sarcctor, Sartor: unde Sarcina. Auctor, Autor, unde Autumo: Auxilium ab Augeo. Auxilium nomen proprium, deminutivum Aullus, Ὀφέλης. ut Pauxillus Paullus, Μικκύλος. Taxillus Tallus, prænomen Sabinorum. Festus.

*Atrium.* Puto αἰθρίον.

*Assum*, merum: prisca vox.

B

*Balteus.* Tusca vox. Charisius: Varro baltea dixit, & Tuscum vocabulum ait esse, Rerum humanarum lib. 18. Vides inconstantiam Varronis.

*Brasica.* Ortulanum olus: πρασική. ut βασιλική, ὀμφαλικός. Basilica, Umbilicus.

*Bruma*, a Brumo, Baccho. Βρῆμιος Brumus: quod in id



tempus inciderent, in quo festa erant Bacchi. Ovid. de al-  
teris Liberalibus:

*Accertius Geniis illa December habet.*

## C

*Cacabus*, κάκκαβος.

*Calamistrum*, καλαμίσ. In Varrone vero legendum: *Calamistrum*, quod calfaetum in cinere, qui capillus ornatur.

*Calix*. κύλιξ. Culigna, κυλίχνη.

*Capis*. κύων, κυνός.

*Capo*, Oscum. prius Casno.

*Capitolium*. ita vocabant, quam Græci ἀκραν. quod esset κορυφή τῆς πόλεως. At fabula capitis inventi excogitata ad gentis nobilitatem. Capitolium ergo Latina vox, ut Pergamum in Phrygia.

*Capra*. Turrenum. Hesychius.

*Camelus*. Syriace Gemal. At Hebraice Gamal.

*Casus*. Oscum. Casus apud Oscos erat παλαιός. Unde Cascus, & Casnar. Caseus ergo lac vetustum, & coactum ac concretum. Inde Casies, Caries. Nisi sit a κάρυον. καρυώδη vocat Theophrastus, quæ sunt vermiculata.

*Carcer*. κάρχαρα, αἱ μάνδραι.

*Carere*. κείρω, ἔκαρον. Inde Carduus, & quod carminantium e manibus deteritur. Latini Floccum, Græci ἀκαρίς vocant.

*Cerpo*. κρίνω. unde Crinis, crimen.

*Caprus*. καμπός, Syracusanum.

*Cælum*. κοῖλον.

*Colles*. κολῶναι.

*Copcinne*. συγκεκραμένως. Cinnus, ὁ κυκεών.

*Columbus*. κόλυμβος, παρὰ τὸ κολυμβᾶν: a gestu, quem faciunt eæ aves. Et columbaria in navi, per quæ videntur remi eminentes κολυμβᾶν.

*Copus*. κῶνος.

*Ciliba*. κιλίβας, αντος. Alii malunt *Cibila*. sed tunc erit transpositum.

*Capio*. Syriace Cap volam significat.

*Crepum*. Cnepum. κρέφας.

*Crusta*, a Corio, quasi Corusta. ut a fide, fidustum: ab ango, angustum: augeo, augustum: unco, unguustum: verbustum, a veru. Caro verbusta. Plaut.

*Crucor*, sanguis concretus & congelatus. κρύος. Inde crudum.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Diana.* prius *Iana*: vel, ut Pontificia indigitamenta habebant, *Eiana*: unde etiam *Deiana* hodie in veteribus monumentis visitur.

*Dis.* Ζεὺς, Δεὺς. unde Διός.

*Dico.* δέικω.

*Disco* δάω, δάσκω. *disco* a in i, ut χάω, hio: χάσκω, hisco:

*Docco.* δοκέω. unde δόγματα sapientum.

## E

*Elixum.* lix aqua. unde liquor: ut a *Lax*, laqueus, lacio: inde *lacero* & *lacinia*. nisi a λακίδες.

## F

*Falces.* Syriacum *Palca*.

*Falix.* φήλιξ. *Fallo*, φηλόω. a φάλλω, φαλώ, έφηλα.

*Apollon.* libro 3.

*Fama.* φήμη, φάμα.

*Fari.* φάω. unde φημί.

*Fastus.* etiam antiquis φαστός, a φάσκω.

*Fatiuus.* φάτης. & *Vates*.

*Faveo.* ostendo benevolentiam. φαύω, unde πιφαύσκω. & *Faustus*, φαυστός.

*Feruum.* vel a *Fervendo*, unde & *Febris*: quod, quæ deferbuerunt, pura sunt. vel a φοῖβος, φοιβερός: ut a φόβος, φοβερός.

*Ferme.* έρμοῖ. Vel a *fere*, *ferme*: ut *gero*, *germen*.

*Ficedula.* miliariaε συκαλίδες, κευχρίδες.

*Fiscina.* *Fiscus*, έξύσχοινος. Etiam *aluta*. sed tunc puto a φάσκος, unde φασκώλιον, *Pasceolus*. φάσκος, *fiscus*. ut χάσκω, hisco: δάσκω, *disco*.

*Flexum.* φλέκτον. ustulata enim prava fiunt. Etiam a φλέγω, *flagro*. unde *Flagrum*. hinc *Horatius*:

—— urere flagris.

*Formido.* *Formus*, sudans, calidus. sudare solent nonnulli tremore. ut a *gravi*, *gravidus*: a *rauco*, *raucido*: sic a *formo*, *formido*.

*Forum*, quod *foras*. *Foras* a δύραζε, & *foris* δύρα: ut θήρ, φήρ, *fera*. δειώ, unde δειών, hio, *suffio*. θυμιάν *fumigare*. σχοῖνος *funis*. Antiquitus *scœnis*, ut σφύγγος *sfungus*, σφενδόνη *sfunda*. postea s̄ periit. inde *scœnire*, nunc *finire*, σχοίνω μετρήσαι.

*Frater.* φράτωρ. *Confratres* vocant vulgo τούς συμφράτορας.

*Fremo.* βρέμω.

*Fruges.* φρύγω. *Et torrere, parant flammis, & frangere saxo.*

*Fricinire.* φρίττω, φριτιννύω. est titillationem corporis præ se ferre. Aliter frigere, ab eadem origine. Varro: *Commuari mentes, frigi animos eorum.* φρίσσειν. Afranius Privigno:

*Occasione certa mulier involat*

*In collum, plorat, orat: occurrit nepos*

*Pausillus: nepotis porro de lecto frigit.*

*Fordæ.* φοράδες.

*Flora.* χλωρίς. ut *Flos*, χλόος.

G

*Galea.* γαλέη. ut κυνέη, ικτιδέη, λυκέη, &c.

*Gallus.* παρὰ τὸ κάλλος. κάλλος pala galli gallinacei.

*Gaudium.* γᾶδος. priscum, ut a πλαδός, unde πλαδαρός, plaudus. a πλατὺς plautus. a κλείς κλειδός, Dor. κλαῖδος, claudo. Nisi sit, ut κλείω claudo. sic a γαίω gaudeo. κύδει γαίων.

*Gemo.* γέμω. plenus sum. *Gemit imposito sub pondere cymba.* & γόμος, πλήρωμα νηός. ut contra στένω gemo, & angustus sum.

*Græcostasis.* Græcorum statio. ut Fregellæ, Fregellanorum. Festus. Sic apud Martialem:

*Bis vicine Nepos: nam tu quoque proxima Flora*

*Incolis, & veteres tu quoque Ficelias.*

Ibi Ficeliæ est statio Ficuleatum. Neque quidquam mutandum est, quod putat Domitius.

H

*Hillum.* Hir est minutum illud cavum in media vola. Ab eo ὑποκοριστικὸν Hillum. Cum vellet ostendere parvum modum rei, puta aquæ, aut similitum, ne hillum quidem, dicebant, ostendentes volam manus.

*Honor.* veteres Onor scribebant. Est a prisco ὄνη, unde ὄνινημι. ut ab ὄνη factum ὄνεισθαι. At onus verisimile esse ab ea origine: unde fluxit ὄνος Græcorum, qui ab aliqua ratione ægumnosum illud animal ita vocarint.

*Horreum.* quod ὄραῖα omnes fructus, atque adeo proveniunt omnem ita vocarent. Galen.

*Humus,* χαμαί. Humilis, χαμαλός, unde χθαμαλός, ut χεσί, unde χθής, Hesi, postea heri. χερί, ut προσί, χ in h, ut χᾶω hio, &c.

## I

*Infula.* inflare, amicare. Filameum, post Flameum, amiculum, &c.

*Interamna.* διπτόταμος πόλις, ut διδάλασσοσ Κόρινθος. Βίπαισque Corinθi, Horat. δίδυρον γραμματίδιον, τὸ δίπτυχον. Hesych. Βίπαιπσ ρυγίλλασ, Auson.

*Irpices.* ἄρπιξ, κοσ. Euripid. Cyclope.

*Irundo.* quod veteribus helundo, a χειιδών. χ in h, ut supra. ea est vera etymologia.

*Jurgo.* declinatum a Jus: ut a per, pergo: tero, tergo: mare, mergo, τὸ καταποντίζω. Sic a μωρδσ, murgiso. eor, corgo, κηρόδι, κηρόθεν. Sic a λαῦροσ, unde Lura, largus: a παῦροσ, παucus. σπείρω, spargo. sulum, surgo.

## L

*Lacus.* λάκκοσ.

*Latus.* λαιτόσ. Ita vocabant, qui cum corona publice vitulabant λᾶοσ, λαιτόσ. Deinde λητόσ. unde λήτειρα.

*Lautola.* Latine, quæ Græci λουτρά. Nam balneum Græcum est. Dicebantur & Albulæ. Lautolæ autem vocatus ille locus Romæ, ab ea fabula, quam narrat Janus apud Ovidium:

*Sumque repentinis ejaculatus aquas, &c.*

*Lignum,* a lego: ut a tego, tignum: rego, regnum: μέγασ, magnus: στέγω, στεγνόν. στίζω, signum, amisso i: παχὺσ, pinguis: λείχω, linguo, & lingua: ἔχισ, anguis: δασὺσ, densus.

*Locus.* λέχω jaceo, antiquum: unde λέλοχα, λόχοσ. ubi quis situs est.

*Loqui.* λόγοσ.

*Lupercus.* cognomen Fauni, λύκιοσ.

*Lucumo.* Tuscum, & tamen origo Græca. Nam in Latio Lucomones ii sunt, qui in Arcadia λυκάονεσ.

*Lustrum.* ut flustrum, malacia maris.

*Lucrum.* a luo. Nisi sit eadem origo cum licare. Quod lucrum captabatur e lucis, vocabant Lucar: sicut quod ex sacrorum æruscationibus, Extar.

*Lutia.* λουτρίσ. unde & ἐνυδρίσ, eadem.

*Lux.* λύκη. unde λυκόφοσ.

*Ligo.* λήγξ. ἐργαλειόν τι. vel quod terra λήγξ, Clemens Alexandrinus.

## M

*Matra.* μαλάχη.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Multa.* oscum. desinat ineptire Varro. a quo multus: quod numerando multa æstimaretur. & Multare in auctioribus, τὸ πλειστηριάζειν. Plautus Stichus: *Quam multas tecum miseras multaverim.*

*Murmuro.* μορμύρω.

## N

*Narro.* Antiquitus Gnaro, a gnarus. unde Gnarigo apud Festum, & Dignorare apud eundem. Omnia παρὰ τὸ γνωρίζειν. sic Gnascor, & Gnatus, παρὰ τὸ γενάω, γενάσκω. ut a γινώω, γινώσκω, gnosco, gnotus.

*Neptunus.* Tuscum, ut Volcanus.

*Nonæ.* ut a Novem, nonus: sic a nono, Nonæ: ut νεομηνία Græcorum. Et Chadass Hebræorum, id est, nonus.

*Nuntius.* plane Syracusana vox. ut ab ἐν ἑνός, οὐγκία, sic a νέος, νούγκιος Siculi declinarunt.

*Nux.* Syriacum *Luχ.* L in N, ut Lympha, Nympha,

## O

*Ocrea.* ὀκρυβείς.

*Odor.* ὄζω, ὄδωδα, odor. ut φράζω, considero, πέφραδα, φράδων, prudens. Ab eadem mente olere, d in l: ut lacrumæ, lacrumæ: ἄδακρυς, alacer.

*Olius.* oleo, cresco. quod translata in ortum, ex agrestibus culta fiunt. quare ab eo dicta λάχανα, παρὰ τὸ λαχαίνειν.

*Ops.* Dea. ὤπις. Hesych. Vel ὄπις, unde ὀπίζεσθαι, venerari, colere: sicut venerari a Venere.

*Opto.* proprie est eligere, considerare: ut, *pars optare locum:* eligere. Et optio, electus, ab ὀπτω, Græco, video, considero. Opus vero est ab ἔπω facio, administro. unde δίοπος, qui aliquid facit, administrat.

*Oriens.* ὄρω, orior. unde ὄρνυμι

## P

*Pala.* prius paxilla. ut axilla, ala: paxillus, palus, pistillus, pilus.

*Palatium.* φαλάντιον. Ita vocabant summa juga veteres Latini & Græci. unde Falæ, & Falantum Hetruscis erat cælum.

*Palus.* forsitan a πηλός.

*Pasco.* Varro nescio quid nugatur. Alii a βόσκω, non male. Ego a πάω πάσκω. unde etiam πῶϋ, Grex.

*Papis.* Vocabulum magnæ Græciæ. Athen.

*Pater.* quod per eum pateat semen. Ἀπολλον ἀποτρόπαιε; quæ invidia est deducere a πατήρ;

*Pano.* τὰς, τάφος Æolice. Pano, ε, in ρ, ut στάχυς, spica: & τίς, Olce, pis. τί pit. & pitpit, quidquid. τέσσαρες, πίσυρες, πέτορες. Olce petora, unde petoriturum, quatuor rotarum. Latini ρ, in q, aut c. pit, quid. pitpit, quidquid. petora quatuor. πέμπε pro πέντε, quinque. πότος, quotus. ἔπομαι, sequor. ἵππος, equus. λίπω, liquo. unde linquo. & contra: ut λύκος, lupo.

*Pauper,* a παῦρος, prima reduplicata. ut populus, a πολύς. susurrus, a σύρος, unde σύριγξ. Cacula, a cala, ligno. Lucil. Scinde puer calam, ut caleas. Propero, a περῶ. Nisi sit προῖ περῶ, aut προπορεύομαι: aut potius a προπρῶ, quæ reduplicatio notat celeritatem. Sic a Curvas, cucurbita. a τῶρ Syria-  
κό & Pœnico, turtur. a far, furfur. Mars, Mamers.

*Pavor.* φόβος. unde περιστερὰ, φάψ φαβός, παρὰ τὸ φοβεῖσθαι.

*Pecunia,* a pecu, quod omnis veterum substantia in pecunia. Sic Græci πρόβατα a proventu. πρόβασις Homero, proventus: quod eorum copia in pecu.

*Pecudes,* ποκάδες.

*Pelvis.* πέλυς. ut parum, parvus, &c.

*Perdix,* παρὰ τὸ πέρδειν. Eum enim sonum edit. unde & κακαβίζειν quoque dicitur, & κάκη foetor. unde Cacare. Hebræi Quore, id est, κλητής. quod vocet pullos.

*Peregrinus.* peregre. & peragare, ἀποδημεῖν.

*Pistor,* a pinsendo. Pinsere, vel, ut veteres dicebant, pinsere, πτίσσειν. T perit, ut πτέρνη, perna. πτεινός, Æolice πτέννος, a πετεινός, penna, sic πιστήρ, ὁ ληνός, amittit τ, a πτίσσειν. A quo πιστικὴ νάρδος in Evangelio, nardus expressa & contusa in liquorem, & unguentum: quod spicatum dicebatur, si ex spica exprimeretur: foliatum, si ex foliis. *Αεττα me libram foliati poscat amica.*

*Plaustrum,* a palando, quod extendere significat: quasi palaustrum: ut planca, quæ prius palanca. Palanca, seu palanga (ut id quoque explicemus) sunt, quas Græci φάλαγγας vocant, quibus subducuntur naves. Varro de Vita pop. Ro. lib. 4: *Cum Pænus obviam venisset nostris, & quosdam cepisset, crudelissime pro palangis, carinis subjecerat.* relatum id ab Arriano in Lybicus: Τους αἰχμαλώτους ἡμῶν, τοὺς μὲν εἰς τὰ φρους καὶ πεταμοὺς ἐμβάλλοντες, ὡς γεφύραις ἐπέβαινον· τοὺς δὲ τοῖς ἐλέφασιν ὑπέβαλλον. Et in Hannibale: Ἔστι δὲ



οὐς ὑπ' ὀργῆς ἀνήρει, καὶ τοῖς σώμασι τὸν ποταμὸν ἐγεφύρου, καὶ ἐπέρα.

*Ræna*, ποιή. a πόνος, ut πνόος, πνοιή. χλός, χλόη. μέρος, μοῖρα, &c.

*Perna*. πτέρνη.

*Porca*. Nonnulli a πρασία. a in o. ut porrus, a πάρος antiquo, ex quo πάρος, & πράσος. ut πόρος, πόρω, πρόσω. a quo porro, & prorsus, ut prorsu limites. Et prorsu oratio, deinde prosa, ut rursum, rusum, sursum, susum: prorsum, profum, Afranius.

*Praemium*. a præ, & emo, accipio. demo contrarium accipio.

*Pratin*. Dorice πρατιά, a πρασία.

*Procius* a procando. Procure a πρόξ προκός, unde προίξ.

*Reio*. πέκω, πέκτω. ut τέκω, τέκτω. πλέκω, πλέκτω, plecto.

*Proserpina*. prius Proserpina a Περσεφόνη. Nam fere quæ in o nunc dicimus, per e enuntiabant.

## R

*Rapum*, ῥάπυς. inde ῥάφανος.

*Raudus*, & rudis virga, ἢ ῥάβδος. eadem origine.

*Retæ*. Retæ τὰ ῥωπήϊα, quæ impediunt euntes, aut quæ sunt in fluviis. Ita τὸ δίτυον, quia implicat, quæ in eo incidunt.

*Rica*. ῥέκος, ρεῖκος. Ricinium.

*Robigo*. Quia coloris robi. Robum τὸ πυρρόν vocabant, seu rutilum.

*Rura*. ἄρουρα. ἀμέλω, mulgeo. Nam rus decurtatum a rure: ut alia omnia similia.

## S

*Saturnus*. Tuscum, vel Syriacum. Aut σάτυρος. Aut ut a λιγυρόν, λιγυρίνος: sic σάτυρος σατυρίνος. Saturnus. ut Volturrenus, Volturnus. Quemadmodum Alumento, Catamitus, Melo, Polluces, corruperunt ex Laomedonte, Ganymede, Nilo, Polydeuces.

*Sancus*. sacer, sanguis, saxum, Tusca.

*Scutum*. σκύτος. ex corio enim.

*Seculum*. a sequendo. Est enim series temporum. ut Tegula, a tego. Regula, a rego.

*Signum*. στιγμή, τ perit, ut πτέρνη perna, πτίσσω, pinso, πιστήρ, pistor. Ut ergo a πυγμή pugna, sic a στιγμή signum.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Venari.* scrutari venas. Venæ ἴνες. Venatur, qui scrutatur & indagat aliquid.

*Vetus.* βουετής. βού intendit.

*Video.* εἰδέω.

*Via.* οἶα. Apollon.

*Vinum.* οἶνος. ut οἶα via. οἶνος Hebraicum.

*Vigil.* ἀγαλλός. unde ἀγαλλιᾶω. α in ι. χάω hio, &c.

*Vitis.* quia lenta. vico. fleτό, ligo. a vi.

— magna vi flexa domatur In burim.

*Vibices.* ἰβυκες, στυγμαί. Hesych.

*Viola.* ὑποκοριστικῶς. nam ab ἰον.

*Vis.* ἴς. alii a βία.

*Uligo.* detritum ex udiligo. ut a vitia, vitiligo.

*Umbilicus.* ὀμφαλικός, ut, παιδικὰ prædicare. βασιλικὰ basilica. πρασική brastica.

*Volcanus.* Tuscum.

*Volo.* Græcism.

*Urbs.* Urbare & orbare, est circulo circumscribere, περιγράφειν. unde urbs, & orbis. Orbare seu Urbare Galli dicunt *cerner*, quasi circinare. ab eo Seneca in Œdipo oculos vocat orbes, ut Sophocles, quem sequitur, κύκλους. Et qui eos amittit, dicitur orbis. Nisi sit antiquum ὀρφός, ex quo ὀρφανός. quod sine dubio verum est.

AUSONII POPMÆ

NOTÆ

IN FRAGMENTA VARRONIS.

1



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

mum, appellat: sicuti A. Gellius doctum virum illum vocat; & ætate Varronis doctissimum hominem civitatis: Suetonius autem in libello de illustribus Grammaticis, *Instruxerunt auxeruntque*, inquit, *ab omni parte Grammaticam L. Ælius Lanvinus, generque Ælii, Servius Clodius, uterque eques Romanus, mulique ac varii & in doctrina & in republica usus.* Sed Ælius in republica optimatum partibus favit, tanto quidem studio, ut & Q. Metellum Numidicum, damnatum, quod in legem Apulejam per vim latam jurare nollet, Smyrnam in exilium comitatus sit, & nobilissimis quibusque orationes scripserit, quas in senatu, vel judiciis, aut concionibus dicerent. unde præter illud Præconini cognomen, Stilonis quoque habuit. Usus est autem peracuto illo quidem, & artis pleno genere dicendi, sed exili, nec satis expedito atque profluente: ut miretur Cicero, non modo Q. Pompejum Rufum illum adhibuisse ad conficiendas orationes, quibus se defendit, aut Q. Metellum orationes ejus in senatu dixisse; sed etiam eloquentissimos homines C. Cottam orationem Pro lege Varia; Q. Cæpionem Defensionem sui contra T. Bætutium Barum, ab illo scriptas, suo nomine edidisse. Fuerunt ipsius de Ratione vocabulorum libri duo, in quibus aliquot verborum antiquorum Græcorum, perinde atque essent Latina, causas reddidit falsas. *In quo*, inquit Varro, *non modo L. Ælii ingenium non reprehendo, sed industriam laudo. Successum enim fortuna, experientiam laus sequitur.* De Proloquiis lib. 1, quem sui admonendi magis, quam aliorum docendi gratia fecisse videtur, ait Gellius. Explanatio carminum Saliariorum: ex qua pauca quædam glossemata veteres Grammatici adducunt. præter quæ exstat præclarum illius de M. Plauto Comico judicium, *Musas Plautino sermone locuturas fuisse, si Latine loqui vellent.* Celebratur etiam jocus illius in Caiensem quendam, qui signabat effigie pugnae ejus, qua patrem ipsius Scipio Æmilianus ex provocatione interfecerat, *quidnam fuisse acturum eum, si Scipio a patre ejus interemptus esset.* Habuit filiam, quam in matrimonio locavit Servio Clodio, equiti Rom. cum quo ipsi & in republ. & in studiis doctrinae summa consensio fuit, mansitque, donec ille fraude interceptit librum soceri nondum editum, & ob hoc repudiatus (est enim valde improbum, alienos labores sibi vindicare, præsertim sub aliquo necessitudinis nomine, aut sub simulatione officii) pudore ac tædio secessit ab urbe, ubi in podagrae morbum incidit: cujus impatiens, illitos veneno pedes

enecuit ita, ut usu illorum sensuque omni pariter & dolore postea caruerit.

.. Pagina 186.

*Plerique ignorent Græcum.* ] Forte melius γραικόν, & μορ ποτέον, ἢ ἐπὶ λέποριν. Γραικός nomen antiquum, non ignoravit Callimachus, cum ita cecinit:

— τὸ μὲν φυγάδων τίς ἐνίποι Γραικός.

& Lycophron: Γραικῶν ἀρίστος ἦ πάλαι τέυχει τάφοις. Romani vero hoc unum nomen usurparunt, licet ipsi Græci illud non agnoscerent, seque Ἕλληνας nuncuparent, ab Helene Deucalionis & Pyrrhae filio, qui præfuit Thessaliæ, maxime Phtiotidi: unde illa sola fuit appellata Ἑλλάς, priusquam Attica, Peloponensus, & reliquæ vicinæ regiones in hoc nomen concessere, ut scribunt Thucydides, Aristoteles, & Strabo. De Putei & Leporis nominibus Græcis lib. 4, & de Re rust. lib. 3.

### IN FRAGM. LIB. XIII.

Pagina 187.

*Olyvo & Oſſo.* ] Forte *Solido & Oſſo.* etsi aliquando suspicatus sum, Varronem scripsisse *Olympro & Oſſa*, scilicet dici debuisse juxta analogiam, cum tamen sit in usu *Oſſa*, sed pro his montium nominibus, Charisium alia nomina reposuisse: quo in genere ab antiquis grammaticis sæpe peccatum est.

### IN LIB. II. AD MARCELLUM.

Pagina 189.

*Semel minusne.* ] Ænigma incerti auctoris, quod ut exemplum jambici senarii Varro hic posuit. Eo significatur *Terminus Deus*, (non enim *semel minus*, non *bis minus*, sed utrumque horum, *semel & bis minus*, id est, *ter minus*) qui Jovi, Deorum regi, noluit loco cedere, dum Capitolium exauguraretur. Cat. lib. 1 Originum: *Fana in eo loco complurima fuerunt. ea exauguravit, præquam quod Terminum sanum fuit. id nequium exaugurari.*

### IN LIB. II DE POEMATIS.

Pagina 192.

*Nunc vides.* ] Veteres Romani ponebant ad principia convivii salem in mensa, quod in eo religionem quandam inesse putabant. Horatius:

• *Splendet in mensa tenui salinum.*



Arnobius lib. 2: *Sacras facitis mensas salinorum appositu, & simulacris Deorum.* Sed & mel simul apponebant, ut convivæ illud vino miscerent, & mulsum sibi conficerent. Varro lib. 2 de Re rust. *Favus venit in altaria, & mel ad principia convivii, & in secundam mensam administratur.* Horatius: *Aufidius forti miscebat mella Falerno.*

## IN LIB. DE COMPOSITIONE SATYR.

*Parreclata adsunt.*] *Parreclate, παρέκλιτη,* est pubertas. Varro in Satyris: *Sera parreclate purgatum scito.* hinc *Parreclatus,* qui ad pubertatis annos pervenit. *Mulcere caput,* est ungere & polire, ut in Satyris, *Capite permulso.* *Mulier Venus* est, quæ *Veneris* personam gerit in scena.

## IN LIB. DE PROPRIETATE SCRIPTORUM.

Pagina 193.

*Quin æs, stannum.*] Vulgo legitur, *Quid est tanti.* — *Forma* hic est, in qua funditur æs, stannum, & omne id genus liquidum. Plin. lib. 36: *Exque iis formæ fiunt, in quibus æra funduntur.* Et formæ lapillorum, lib. 1. de Re rust. *Ex terra & lapillis compositis in formis.* Item: *Forma, in qua exprimitur caseus.* Columella lib. 7: *Deinde ubi formis, aut calathis exemptus est.*

## IN LIB. II PLAUTINAR. QUÆSTIONUM.

Pagina 194.

*Satyræ est.*] *Satura* est cibi genus, ex variis rebus conditum; & *Satura* lex, quæ uno rogatâ multa simul comprehendit, dicta a copia rerum, & quasi saturitate. unde per *saturam,* est per congeriem, & promiscue conjunctis rebus pluribus. Sallustius Jugurtha: *Quasi per saturam sententiis exquisitis.* Charisius lib. 2: *Omnia in se capit, quasi collecta per saturam.* Ab hac autem Latina voce Diomedes & Isidorus inepte deducunt etymon *Satyræ:* quæ Græcorum inventum est, diciturque a *Satyris* & *Faunis* silvestribus, quos in illo poemate imitantur verborum licentia & dicacitate, ut in *Arte poetica* indicat Horatius.

## IN LIBRUM INCERTUM.

Pagina 198.

*Si te in libertatem.*] Nonius hæc adducit ex *Epist. Latinis,*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



## IN EPIST. AD FABIUM.

Pagina 199.

*Quod facie Saturorum.* ] Vulgo est, *Saturnorum s. s. quod maxima fiunt, i. i.* Sed loquitur, opinor, de personis quibusdam scenicis, quos ait facie similes Saturorum. hi sunt, qui Græca voce appellantur Pantomimi, Latine Saturi, a vario & omnigeno gestu, de quo Manilius lib. 5:

*Nunc saturo gestu, referetque affatibus ora,  
Et sua dicendo faciet; solusque per omnes  
Ibit personas, & turbam reddet in uno.  
Facie maxima; ut Pacuvius, Facie procera virum.*

## IN EPIST. AD FUFLUM.

*Natali Fortis Fortuna.* ] Natalis Dei Deæve erat is dies, quo templum ei fuerat dedicatum, ut VIII Kal. Jul. natalis Fortis Fortunæ, quod tunc huic Deæ ædes ab rege Servio Tullio in ripa Tiberis extra urbem dedicata, ut refert Varro lib. 5 de Lingua Latina. Ovid. lib. 6 Fastor.

*Quam cito prætereunt Fortunæ Fortis honores,  
Post septem luces Junius actus erit.  
Ite Deam læti Fortem celebrate, Quirites,  
In Tiberis ripa munera regis habet.*

Sic Natalis Salutis Deæ apud Ciceronem lib. 4 ad Attic. Idem natalis erat & Brundisinae coloniae, & tuæ vicinæ Salutis.

*Quintiporis Clodiani.* ] Notat poetam quendam comicum, de quo Satyra Bimargo: *Cum Quintipor Clodius tot comœdias sine ulla fecerit Musa.* Quintipor est Quinti puer aut servus, ut Caipor, Publipor, quod alibi notavi. Clodiani cognomen ob impotentiam mentis tribuebatur hominibus stolidis & vanis. Sallustius lib. 4 Historiar. At Cn. Lentulus patritiæ gentis, collega ejus, cui cognomentum Clodiano fuit, perincertum stolidior, an vanior, legem de pecunia, quam Sulla emtoribus bonorum remiserat, exigenda promulgavit. Loquitur de Cn. Cornelio Lentulo Cn. F. Clodiano, & collega ejus L. Gellio Poplicola, qui consules fuerunt A. U. C. DCLXXXI, & post biennium iidem censores lustrum fecerunt LXVIII. Quamquam fortassis huic Lentulo cognomen fuit Clodiano, quod a Clodia in Corneliam familiam adoptione transfisset, quomodo MamerCUS Æmilius Lepidus Livianus dictus, quod e gente Livia in Æmiliam adoptatus esset.

*Forias ac poemata &c.]* Melius, *forias ac proremata*. *Fo-*  
*ria* est proluvia ventris, auctore Nonio; sed usurpatur hic *με-*  
*ταφορικῶς* pro rebus nugatoriis, ut *Affaniæ*, *Quisquiliæ*, *Cam-*  
*pæ*, quod postremum est in *Truculento* *Plauti*, *Campas dicis,*  
*abi, abi*. *Proremata* sunt prologia vel diverbia, quæ in or-  
*chestra* scenici pronuntiabant, dum intus actus fabulæ com-  
*ponerentur*, de quibus *Livius* lib. 7. Ea erant pleraque obscœ-  
*na*, vel *protrita*, & *vulgaria*, ut hoc: *O Fortuna, o Fors*  
*Fortuna, quantis commoditatibus hunc diem.* quo etiam utitur  
*Terentius Phormione*:

*O Fortuna, o Fors Fortuna, quantis commoditatibus,*  
*Quam subito hero meo Antiphoni, ope vestra onerastis hunc diem.*  
*Gargarido*, a verbo Græco γαργαίρω, quod est obstrepo, &  
*jacto*.

IN EPIST. AD MARULLUM.

*Utrum meridie &c.]* *Obba* est genus poculi majoris, quo  
*in conviviiis* utebantur, cum se largius invitabant. *Tertullia-*  
*nus*: *Quid differt ab epulo Jovis silicernium? ab simpuvio ob-*  
*ba? ab haruspice pollinctor.* Hinc ad *obbam* accedere, est co-  
*piosius bibere*; quod alios fecisse in prandio meridiano, alios  
*vesperi in cœna*, ex hoc loco colligitur, & ex *Suetonii Ne-*  
*rone*: *Prandebatque ad satietatem, ut non temere super cœnam*  
*præter Matianum malum, & modicam in ampulla potiunculam*  
*sumeret.* Sed continentiores parce prandisse, cœnasse vero  
*large*, adhibitis convivis, auctor est *Plutarchus* lib. 8 *Sym-*  
*pos.* *Horat.* lib. 1 *Sermon.*

*Pransus non avide, quantum interpellet inani*  
*Ventre diem durare.*

IN LIB. V. DISCIPLINARUM.

Pagina 202.

*Ennius recte hoc &c.]* *Ennius* lib. 8 *Annal.* *Quintus pater*  
*quartum sit consul.* hoc scripsit de *Quinto Fabio Maximo pa-*  
*tre*, qui quartum consul, cum *M. Claudio Marcello* tertium,  
*anno Urbis DXXXIX.* qui ambo consules *gladius & clypeus*  
*populi Rom.* dicti sunt. Nam *filius Q. Fabius Maximus*, pro-  
*ximo anno DXL,* *T. Sempromii Gracchi* *Cof.* collega fuit.

IN LIBRUM. VIII.

*Manducata portulaca sitim &c.]* Idem tradit *Plinius* lib. 20  
*de portulaca*: *Cruditates sedat, vocemque firmat, & sitim arces.*

## IN LIB. DE GEOMETRIA.

Pagina 203.

Hujus libri fragmentum verustissimum Langobardicis literis exaratum nobis communicavit vir doctus, summaque humanitate præditus, Joannes Arcerius; sed ita mutilum & corruptum, ut nihil, sane non multum, intersit, aut omnino periisse, aut ita lacerum superfuisse. Sic autem inscribitur: M. BARRONIS LIBELLUS DE GEOMETRIA AD RUFUM SILVIUM tum sequitur:

*A casa quæ p A nomen habet finis super p montem habent e sinistra parte aquam vivam significat p*

*B orientales partes XI B significat*

*B. Casa p. B nomen habet, finis grandis habentes ante se, finis subjacet contra sextantem rivum significat finis circa se*

*C. Casa quæ P. C nomen habet fines super se non habentes proximum venit in alia finis fontem habentes subtus flumini A indicat terminam, transit fluvium, transit vias multas, transit limitem ejus p ∞, transit labacrum significat colles rigora seq — ris. & reliqua, quæ sequuntur per ordinem literarum, non minus perturbata.*

## IN LIB. I ANTIQUITATUM RERUM HUMANAR.

Pagina 204.

*Ut habent Parii.] Memorantur gentes complures innoxie a serpentum morfu; sed alie alia ex causa. Marsi in Italia incantationibus frangebant noxium virus serpentum, de quibus Lucilius lib. 20:*

*Jam disrumpetur medius, tam ut Marsus colubros*

*Disrumpit cantu, venas cum extenderit omnes.*

*In insula Paro Ophiogenes contactu venena corpori extrahebant: in Africa Psylli ingenito odore virulento sopiebant serpentes, & tunc sine noxa venenum exfugebant. unde Helvius Cinna:*

*Somniculosam ut Pœnus aspidem Psyllus.*

*etsi Gellius hoc aliter accipit. De illis idem, quod Varro, referunt Solinus Polyhistoræ, Strabo lib. 13 Geographiæ, & Plin. lib. 6: Crates Pergamenus, in Hellesponto circa Parium genus hominum fuisse, tradit, quos Ophiogenes vocat, serpentum ictus contactu levare solitos, & manu imposita venena extrahere cor-*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Et tuleris.* Sed enim dicuntur quoque Suffragatores, qui candidatis in petitione favebant, & populi suffragia precibus rogabant: quo munere fungebantur clari & præstantes in republ. viri. Valerius Maximus: *Cicerejus ut vidit, omnibus se centuriis Scipioni anteferri, templo descendit, abjectaque candida toga competitoris sui suffragatorem agere cœpit.* Plinius in Panegyrico: *Idem honoribus nostris suffragator in curia, in campo declarator exsisteres.*

### IN LIBRUM XIII.

Pagina 207.

*Athenienses autem &c.]* Diei initium aliud alii fecerunt. Athenienses & Ægyptii solis occasum, quia nox die prior existit: id quod Homerum, Achillis scutum depingentem, allegorice indicasse, observavit Heraclides Ponticus. Babylonii contra ortum solis, ob id, quod totius diei naturalis illa sit potior pars. Umbri meridiem, maximamque solis altitudinem. quod etsi Varroni nimis absurdum videtur, tamen ab omnibus astrologis probatur, qui meridiei punctum pro diei principio usurpant; nimirum ut sint minores dierum naturalium inæqualitates: de quibus Ptolemæus Almagesti lib. 3. Romani mediam noctem, ut initium solaris cursus, & ascensionis.

### IN LIBRUM XVI.

Pagina 208.

*Mortuus est anno &c.]* Gellius lib. 5 hæc recitat ex Annalibus Fabii Pictoris, unde Varro transcripsit; nisi sit memoriæ error aut Gellii, aut Nonii, qui Varroni tribuit. Sunt autem duo fragmenta: *Mortuus est anno duo & vicesimo: Rex fuit anno duo & vicesimo.* quod postremum de Romulo accipio, qui anno ætatis XXII regem primum egit.

### IN LIBRUM XVIII.

*Ad Romuli initium &c.]* Ab Ogygis regis Atticæ Eleusinae temporibus, scilicet: a quibus ad primam Olympiadem annos plus paulo quam mille numerant Hellanicus, Philochorus, & alii, auctore Eusebio. Quos sequitur Orosius, qui, cataclysmum Ogygis mille & quadraginta annis Romam conditam præcessisse, tradit. Quamquam ipse Varro initio libri tertii de Re rust. videtur affirmare, trecentos supra mille annos

inter Ogygis & Romuli ætatem intercessisse: *Thebæ, quæ ante cataclysmum Ogygi conditæ dicuntur, eæ tamen circiter duo millia annorum & centum sunt.* Scripsit autem Varro ista anno ab U. C. septingentesimo decimo septimo, ut ibidem dixi.

*Fuisse Vettium &c.]* Non omnino vanus vates fuit iste Vettius, etsi ipsa auguralis disciplina plena vanitatis & præstigiatorum. Nam cum hæc prædiceret circa annum Urbis septingentesimum, (tunc enim Varro hæc scripsit) anno octingentesimo vicesimo primo trium Imperatorum, Galbæ, Othonis, Vitellii tumultuaria cæde, incertum diu & quasi vagum imperium fuit. stetit tamen, mansitque incolume, usque in annum Urbis millesimum ducentesium octavum. tunc Vandali, duce Genserico, dominam urbem omnibus opibus spoliarunt, & direptam reliquerunt, imperialibus ornamentis & insignibus secum in Africam translatis. ita Romani imperii majestas concidit post duodecim secula, quæ Vettius augur judicavit portendi duodecim vulturis, qui in auspicio condendæ Urbis Romulo addixerunt.

### IN LIBRUM XX.

*Decemviri cum &c.]* Decemviri legem tulerunt de nexis, cujus particulam ita conceptam fuisse, ex Gellio colligimus: **TER-  
TIEIS NONDINEIS CONTINOEIS ENDO COMITIUM PROCITA-  
TO QUANTEIQUE STLIS ÆSTUMATA SIET PRÆDICATO.** Eam legem Varro fortassis ita interpretatur: Decemviros voluisse duos nexos & addictos uni creditori, non simul, sed quemque eorum separatim trinis nudinis continuis ad prætorem in comitium produci, quantæque pecuniæ judicatus esset, prædicari.

*Præterquam duobus &c.]* Nonius hic observat vocem *Balbe* pro obscure: quæ cum in his verbis non exstet, apparet, locum esse mutilum & corruptum. Videndum, an legi possit: *Præterquam, duodecim in primis, est scriptum balbe, spectare velit potius quam voluntatem, debeat non catum d. m.* Si magistratus in judicando, inquit, potius spectare velit verba legum obscura, maxime XII Tab. quam mentem ac voluntatem legumlatorum, omnino non exit ille prudens magistratus. Nam, ut ait Celsus lib. 27 Digest. *Scire leges, non est verba earum tenere, sed vim ac potestatem.* & lib. 29: *Benignius leges interpretandæ sunt, quo voluntas earum conservetur.* Huc pertinet Sex. Cæcili de legibus XII Tab. dissertatio apud Gellium lib. 20.



## Pagina 210.

*Velut accensiti.*] Proximum fragmentum pertinet ad etymon Censorum, cum quo mihi videtur hoc conjungendum: *Censores ut arbitri populi appellati, quod verbum Censeo & Arbitror idem poterat ac valebat, ut Accensi dicti, quod essent ad arbitrium magistratus, & ob id ad necessarias res sæpius accirentur.* lib. 6 de Lingua Lat. *Accensos ministratores Cato scribit esse. potest id ab arbitrio. nam tendit ad arbitrium ejus, cujus minister.* Alioquin si ab acciando Accensos deducit, ut lib. 4 de Lingua Lat. hic legendum est, *velut arcessiti*; quod non placet.

*In conviviiis.*] In conviviiis talorum jactu unus aliquis creabatur, qui præscriberet modum & leges bibendi. Hic Magister vulgo dicebatur. Varr. lib. 4 de L. L. *In publico convivio etiam nunc antiquitatis retinendæ causa, cum magistri fiunt, potio circumfertur.* Lampridius Heliogabalo: *Præfectum urbis sæpe post cœnam ad potandum vocabat, adhibitis & præfectis prætorio, ita ut si recusarent, magistri eos cogèrent.* Arbiter Horatio lib. 2 Carmin.

*Quem Venus arbitrum Dicet bibendi?*

Dictator & Strategus Plauto in Persa:

*Do hanc tibi florentem florenti, tu sic eris Dictatrix nobis:*

Et:

*Strategum te facio huic convivio.*

Modimperator Varroni, a modo imperando.

## IN LIBRUM XXI.

## Pagina 211.

*Deligata ad patibulos.*] Legendum *Deligate*: ad p. d. quod de servili supplicio intelligo, & illud *Deligate*, domini vox est, ad quam noxii servi ad patibulos deligantur & circumferuntur, cruci defiguntur. Patibulum est lignum transversum, ad quod soliti dispeffis manibus alligari, atque ita circumduci: mox tolli in crucem. Plautus Carbonaria: *Patibulum feram per urbem: deinde affigat cruci.* Seneca: *Alii brachia patibulo explicuerunt.* Nam liberi deligabantur ad palum, & verberibus cæsi, securi percutiebantur. Liv. lib. 2: *Stabant deligati ad palum nobilissimi juvenes.* idem lib. 36: *Ad palum deligatus lacerato virgis tergo cervicem securi Romanæ subjiciam.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



ritiam, cum ait: *Quæ puritia est i. p. id est, Castus non frequentantur & polluti sunt.*

### IN LIBRUM III.

Pagina 215.

*L. Scipio cum &c.] Antiqui libri, ut vinea. unde legi posset, sub linea, intellige veste; vel, sutum linea. Est autem linea funiculus, in quo inseruntur margaritæ, aurum factum, & ornamenti causa gestantur in collo. Scævola lib. 5 Responsor. Lineam margaritarum triginta quinque legavit. Idem lib. 17 Digest. Lineas duas ex margaritis. Hieronymus in vita Pauli eremitæ: Uno filo villarum insuunt pretia.*

### IN LIBRUM III DE GENTE POPULI ROM.

Pagina 235.

*Plautus Vesperuginem.] Plautus Aulularia: Neque Jugula, neque Vesperugo, neque Vergilia occidunt. Homerus Odyssæa:*

*Ἐσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἔσταται ἀστήρ.*  
*Castor fuit historicus Græcus antiquissimus, qui Chronica scripsit, & ab Eusebio & Suida nominatur. meminit & Ausonius: Quod Castor cunctis de regibus ambiguus.*

### IN LIBRUM DE VITA POPULI ROM.

Pagina 236.

*Neque ille Callicles.] Calliclem hunc inter minoris picturæ celebres artifices refert Plin. lib. 35, ubi de Euphranore quoque meminit. Neque ille Callicles, inquit, tabellis quaternum digitorum celebris cum esset factus, tamen ascendere potuit ad Euphranoris gloriam: neque ego his quatuor libris de Vita populi Rom. possum me æquare magnis historicis, atque adeo tibi, Pomponi Attice, qui omnem antiquitatem complexus es in eo volumine, quod de magistratibus fecisti. Cornelius Nepos in vita Attici: Moris etiam majorum summus imitator fuit, antiquitatisque amator, quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo volumine exposueris, quo magistratus ornavit. nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illustris est populi Rom. quæ non in eo suo tempore sit notata.*

*Neque enim obsonium.] Quemadmodum obsonium, inquit,*

tota coena ex diversis rebus exceptum, cum unam in sportam est conjectum, vix dignosci & secerni potest: ita res tam multæ, tamque variæ, ab ultima antiquitate repetitæ, si uno loco generatim & confuse tradantur, non possunt commode percipi. Itaque convenit discretis libris agere. Primum de re familiari ab patribus, secundo de victus consuetudine primigenia, tertio de disciplinis priscis necessariis vitæ: ad extremum de causis & eventis bellorum populi Rom.

Pagina 237.

*Aut bovem aut &c.*] Loquitur de ære signato; de quo idem refert Plinius lib. 33: *Servius rex primus signavit æs. antea rudi usus Romæ Timæus tradit. signatum est nota pecudum. unde & Pecunia appellata.* Plutarchus quoque in Poplicola tradit, vetustissimos nummos bove, vel ove, vel sue fuisse signatos. Id genus Suetonius in Augusto vocat Nummos regios, id est, a regibus Romanis signatos. Mox infra pro *solere resonare*, lege *solere resignare*, vel, *donare*. & pro *sacciperione cum*, lege *sacciperio novo cum*.

*Segestria appellabant.*] Segestre dixit Lucilius lib. 15:

*Penula si quaris, canterius, servus, segestre,  
Utilior mihi, quam Sapiens.*

& Suetonius Augusto: *Segestri vel lodicula involutus.* Erat autem teges sive involucrium, quod primum fiebat ex stramentis, sive segetibus, a quibus Varro dictum putat: postea e pellibus. unde Festus ait, Segestria vocari pelles nauticas, quas Græci *δέπισ* appellant.

Pagina 239.

*Lepistæ etiam nunc.*] Varr. lib. 4 de Lingua Lat. Lepistam nominat vas vinarium in ædibus sacris Sabinis in Deorum mensa positum. Festus Lepistam refert inter vasa aquaria. Est, opinor, a Græco *λεπίστη*, cujus Athenæus & Pollux meminere.

*Ubi erat vinum.*] Videndum an legi debeat, *aut lepista, aut galeola, aut sinum*; scilicet apponebatur ministrando vino. Nam Priscianus hic observat, *Sinum nominandi casu.* Galeola & sinum vasa vinaria, a similitudine galeæ & sinus ita dicta; quibus in mensa ministrabatur vinum. in eorum locum successit Acratophoron, Græcum nomen, quod significat urceolum. Varr. lib. 1 de Re rust. *Ministrat acratophoro vinum.*

Cicero lib. 3 de Finib. *Ne hoc ephippiis & acratophoris potius, quam proegmenis & apoproegmenis concedatur.*

*Mori longi.*] Legendum, *Fori longi*. sic vocat canales, quorum usus in torculari ad cupas, ut in agris sunt Fori, sulci angusti & oblongi. Columella:

*Augustosque foros adverso limite ducens.*

*Cocula, quæ coquebat &c.*] Coci initio nominati, qui faciebant panem, & coquebant primum sub cinere in foco, postea in furno. Cato de pane: *In foco calido sub testu coquito leniter.* Seneca ad Luciliū: *Farinam, aqua sparsit & assidua tractatione perdomuit, finxitque panem, quem primo cinis calidus & fervens testa percoxit, deinde furni paulatim reperi, & alia genera, quorum fervor serviret arbitrio.* Pistores autem dicebantur, qui far pinsebant, id est, tundeant pilis, vel molis trusatilibus frangebant. Varro Taphemenippo: *Nec pistorem ullum, nisi eum, qui in pistrino pinseret farinam.* Servius in lib. 1 Æneid. *Quia apud majores nostros molarum non erat usus, frumenta torrebant, & ea in pilas missa pinsebant, & hoc erat genus molendi. unde & pinsores dicti sunt, qui nunc pistores vocantur.*

*Quam murrhinam &c.*] Videtur legendum, *Loram murrhinam.* Plautus Pseudolo:

*Quid si opus sit, ut dulce promat indidem, exquid habet? rogas.*  
*Murrhinam, passum, defrutum, mellinam, mel quojismodi.*  
 Cujus versus testimonio probare conatur Plinius, Murrhinam vinum fuisse lautissimum, myrrhæ odore conditum. Sed Varro a vino separat in Satyra *Ἀνδροπυρία*: *Non modo vinum dare, sed etiam, ut Plautus ait, murrhinam, passum, defrutum:* & Gellius lib. 10, inter dulcia a vinis distincta, murrhinam recenset. Itaque verisimilius est, quod Varro hic refert, quosdam existimasse, Murrhinam fuisse loram, sive dulcem potionem ex maceratis aqua vinaceis, & conditam odoribus, unde nomen ἀπὸ τοῦ μόρου. Ea, quod nequaquam ebrietatem induceret, antiquæ mulieres utebantur pro potu: postea crescente luxuria vino addito loram, passum, potare ceperunt.

Pagina 240.

*Ex uno exemplo.*] Intelligit exemplum L. Egnatii Mecen-  
 nii, qui uxorem, quod vinum bibisset e dolio, fuste percus-  
 sam interemit, ejusque cædis a Romulo fuit absolutus. vel,  
 quod Fabius Pictor in Annalibus scripsit, Matronam, quod



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

& distinguendum censeo : *Facta. sic inquam omnia regis temporibus delubra parva facta, ut signa, cetero cultu, &c.*

*Quid inter hos Joves &c.]* Significat Jovem fictilem, quem Tarquinius Priscus rex in Capitolio dicavit, curavitque mandandum, ut ex Varrone refert Plinius. Propertius lib. 4:

*Fictilibus creverę Deis hæc aurea templa,*

*Non fuit opprobrio facta sine arte casa.*

*Et a quibusdam &c.]* Huc fortassis pertinet id, quod refert Plinius lib. 8. *Lanam, inquit, cum colo & fuso Tanaquilis, quæ eadem Caja Cecilia vocata est, in templo Sangi durasse, prodente se, auctor est M. Varro: factamque ab ea togam regiam undulatam in æde Fortunæ, qua Servius Tullius fuerat usus. inde factum, ut nubentes virgines comitaretur colus comæ, & fusus cum flamine. Virgo Fortuna, seu Virginalis, colebatur quasi Dea pudicitia, togæque puellares a novis nuptis ad eam perferiebantur. Arnob. lib. 2: Puellarum togulas Fortunam desertis ad Virginalem. Ejus ædes fuit extra portam Capenam, quam Servius Tullius extruxit, teste Plutarcho in Problem. Porro Undulatum Nonius interpretatur purum; quasi Varro hic opponat undulatas & prætextas togas; sed videntur potius a texturæ genere dici Undulatæ, quæ ad undarum similitudinem pictæ sunt. undè & Cymatiles seu Cumatiles, a fluctu, apud Plautum & Ovidium. vulgo hodieque Camelottæ.*

*Quibus temporibus.]* Lemuralibus jaciebant fabas larvis, auctore Festo. Ovidius:

*Cumque manus pure fontana perluit unda,*

*Vertitur, & nigras accipit ore fabas,*

*Aversusque jacit: seq̄ dum jacit, Hæc ego mitto*

*His, inquit, redimo meque, meosque fabis.*

*Hæc novies dicit, nec respicit. Umbra putatur*

*Colligere, & nullo terga vidente sequi.*

### Pagina 242.

*Cum interea &c.]* Forte: *Cum Lucretia.* Quam haudquamquam, ut regias nurus, quas in convivio luxuque cum æqualibus viderant tempus terentes, sed nocte sera deditam lanæ, inter lucubrantes ancillas in medio ædium sedentem inveniunt. Livius.

### Pagina 243.

*Auri pondo.]* Dissentit Plinius lib. 33: *Cum a Gallis, capta urbe, pax emeretur, non plus, quam mille pondo effici*

*potere. nec ignoro, M. Crassum duo millia pondo auri rapuisse suo & Pompeji tertio consulatu e Capitolini Jovis solio, a Camillo ibi condita, & ideo a plerisque existimari duo millia pondo collata. Sed quod accessit, e Gallorum præda fuit, detrahiturque ab his in parte captæ urbis delubris.*

*Qua abstinentia &c.] Pyrrhum regem intelligit, a quo Cyneas, legatus Romam cum ingentibus donis missus, neminem, qui munera vellet, invenit. Hic autem duæ negationes unius vim intendunt, & magis negant; ut Bimargo: Qui non modo ignorasse me clamat, sed omnino omnes heroas negat nescisse. Lucilius lib. 18:*

*Cetera contemnit, & in usura omnia ponit*

*Non magna: proprium vero nil neminem habere.*

*Quibuscum turpe fecerant.] Vetus editio: Quibuscum turpe fœdus. unde puto legendum esse: A quibus ictum turpe fœdus.*

*Quotquot \* Decius.] Dederunt hosti, inquit, eos, a quibus turpe fœdus ictum: quod factum æque profuit, ac quod Decius se devovit. Loquitur de pace, sive sponsione Caudina, quam Sp. Postumius & T. Veturius Cos. cum injussu populi fecissent, dediti sunt hosti. quo facto non minus exercitum conservarunt, quam P. Decius vitæ suæ devotione. Liv. lib. 9: Postumius in ore erat: eum laudibus ad cælum ferebant; devotioni P. Decii Cos. aliis claris facinoribus æquabant.*

## IN LIBRUM II.

Pagina 244.

*Ex tabernis ligneis.] Postrema vox corrupta est. alii reponunt lanignis, id est, in quibus lanii carnes vendunt; sed propius ad veterem scripturam est lineis. De tabernis argentariis ita meminit Livius lib. 27: Plurimis simul locis circa forum incendium orsum. eodem tempore Septem tabernæ, quæ postea Quinque, & Argentariæ, quæ nunc Novæ appellantur, arsere.*

*In conviviiis &c.] Meminit hujus instituti Cicero in Tusculanis. Mos apud majores, inquit, hic epularum fuit, ut deinceps qui accubarent, canerent ad tibias clarorum virorum laudes atque virtutes. — Assa voce, id est, sola linguæ voce, non admixtis musicis instrumentis, ut citharis: quas qui pulsant & simul accinunt, psallicitharistæ appellantur a Suetonio in Domitiano. Varro Catone de Liberis educandis: Metos in cantibus est bipartitum: unum, quod est in assa voce; alterum, quod vocant organicon.*



*Cum a nova nupta &c.]* Ad hunc solemnem morem in nuptiarum initiis communicandi ignis & aquæ, respexit Virgilius lib. 4 Æneid.

*Dant signum, fulsere ignes & conscius æther  
Conjugii.*

Quem versum explicans Servius, hæc Varronis verba recitat: Aqua & igni mariti uxores accipiebant. unde & hodie faces prælucent, & aqua petita de puro fonte per puerum felicissimum vel puellam, quæ interest nuptiis, in qua solebant nubentibus pedes lavari. Plutarchus in Problematis multas & varias hujus instituti rationes tradit: & Festus, Ovidius, Dionysius, & alii alias afferunt, quas longum esset commemorare.

*Foco ejus.]* Fortasse legendum, *foco ædilis*. Nam Plutarchus auctor est, apud ædiles accendi faces jugales consuevisse.

*Fax ex pinu alba.]* Al. *Fax ex spinu alba*. Faces illas nuptiales, quas novis nuptis pueri ingenui præferiebant, ex spina alba fieri solitas, tradunt Festus & Plinius, idque quoniam in Sabinarum raptu talibus tædis pastores usi erant. Varro in Ætiis: *Fax ex spina alba præfertur, quod purgationis causa adhibetur*. Sed & pinum nuptiarum facibus solemni ritu adhibitam constat. Varro *Γερωντοδιδασκάλω*: *Quæ noctu initia fieri solita, etiam nunc pinea fax indicat*. Virgilius in Ciri:

*Pronuba nec castos accendet pinus honores.*

Ovidius lib. 2 Fastor.

*Dum tamen hæc fiunt, viduæ cessate puella,  
Exoptet puras pinea tæda faces.*

*Cum item e foco.]* Legendum, *Cum ignis e foco*.

*Natus si erat.]* Hunc locum ita explicat Servius: *Varro, Piculum & Picumnum infantium Deos esse, aut, eisque pro puerpera lectum in atrio sterni, dum exploretur, an vitalis sit, qui natus est*. Et hoc quidem vulgo: sed alius lectus sternebatur natis pueris nobilibus. Junius Philargyrius ad illud Virgiliæ Ecloga 5 *Dea nec dignata cubili est: Pueris nobilibus editis, inquit, in atrio Junoni Lucinæ lectus ponitur, Herculis mensura*.

*L. Lucullus &c.]* Hunc locum recitat Plinius lib. 14, non expresso tamen operis Varroniani titulo, quem ex Nonio deprehendimus. Sed apud Plinium corrupte legitur, *Hortensius supra decem cados heredi reliquit*. apud Nonium his perperam attexuntur illa, *medimnium vini mille cadum*: quæ a Plinio recte absunt, nec sunt Varronis, at Nonii annotantis, *sic medimnium, ut mille cadum*.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Tum virgam capit: hac animas ille evocat Orco.*  
Horatius in Odis:

*Tu pias lætis animas reponis  
Sedibus, virgaque levem coerces  
Aurea turbam, superis Deorum  
Gratus & imis.*

Apulejus lib. 10 Metamorph. de Mercurio: *Puer luculentus nudus, nisi quod ephebi chlamyde sinistrum tegebat humerum, flavis crinibus conspicuus. inter comas ejus aureæ pinnulæ simul conjunctæ prominebant cum caduceo & virgula.* De verbena videantur Plinius lib. 22, & Festus.

*Mutini quod in Sicilia &c.*] Asconius Pædianus in Comment. in Orat. Ciceronis in Pisonem: Varro quoque in lib. 3 de Vita populi Rom. quo loco refert, quam gratus fuerit erga benemeritos, dicit, *Mutini quod, &c.* De Mutine & rebus ab eo gestis, multa Livius; tum de honoribus a populo Rom. in illum collatis ita lib. 37: *Mutine, &, si quorum aliarum merita erga populum Rom. erant, in senatum introductis, honores omnibus ad exsolvendam fidem consulis habiti. Mutines etiam civis Rom. factus, rogatione ab tribuno plebis ex auctoritate Patrum ad plebem lata.*

*Ut ejus convivium &c.*] Puto legendum esse, *Ut ejus convivium, qui a triumpho daret in Capitolio.* Nam convivium triumphale celebrari in porticibus Capitolii plerumque solebat, interdum etiam alibi. Dio lib. 55 de Tiberio Cæsare: *τά τε ἐπὶ τοῦ κέλαις ἐπινίκια ἐπέμψε, καὶ τοῦ δήμου τοὺς μὲν ἐν τῷ Καπιτολίῳ, τοὺς δ' ἄλλοθι πολλαχόθι ἐδείπνησε.* Eo peracto, is, qui triumphaverat, vesperi tibiis & fistulis præeuntibus domum reducebatur; quod Cn. Duillius, qui primus Romanorum ducum egit navalem triumphum, semper servavit.

*Pædus Pætus cum.*] Non dubium est, quin legendum sit, *P. Ælius Pætus*: etsi Plin. lib. 10 refert, hoc prodigium contigisse L. Ælio Tuberoni: *In capite prætoris urbani L. Tuberonis, in foro jura pro tribunali reddentis, sedit ita placide, ut manu prehenderetur. Respondere vates, exitium imperio portendi, si dimitteretur: at si exanimaretur, prætori. Et ille avem protinus concepsit: nec multo post implevit prodigium.* Valerius Maximus lib. 5 nominat Ælium prætorem: cujus hoc prodigium impletum, cum decem & septem militum familiam, eximæ fortitudinis viros, Cannensi proelio amisit.

*Eorum qui ludis Troicis cursuissent.*] Antiquæ editiones ha-

bent, *Eorumque ludistricas* &c. unde suspicatus sum, posse legi: *Puerorum quæ ludis trita, cum sic assant.* Nænia est cantio puerilis & ludicra, qualis illa de creando rege: *Si recte facies, eris rex;* cujus meminit Horatius:

*Roscia dic sodes melior lex, an puerorum  
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert.*

Assabant autem pueri, cum sola voce canebant suas cantiones ludicras, & ad eorum exemplum præficæ ad tibias. alibi dixi. Sed retineo lectionem Scaligeri, quem vide in *Conjectaneis*.

*Ut dum supra* &c.] In luctu mulieres induebantur riciniis, prætextis clavo purpureo, usque dum mortuus domi esset: at cum funus efferebatur, sumebant pullas pallas, ricinia injiciebant mortuo, ut cum iis cremaretur. Itaque cum lex XII Tab. fimeris sumtus minueret, tria tantum ricinia ad rogam deferri permisit, quæ in Solonis legibus *τρία ἰμάτια* appellantur. Cicero lib. 2 de Legibus: *Extenuato igitur sumtu, tribus riciniis, & vinculis purpuræ, & decem tibicinibus, tollit etiam lamentationem.* Liv. lib. 34 de prætexta: *Nec id vivi solum habeant factum insigne, sed etiam ut cum ea crementur mortui.* Florus in Epitoma lib. 48: *M. Æmilius Lepidus antequam exspiraret, præcepit filiis, lecto se strato sine lintheis, sine purpura efferrent.*

*Supervacuum.*] Nonius: *Supervacuum non putat oportere dici Varro de Vita populi Rom. lib. 3, sed supervacaneum.* fortassis respicit locum illum: *Ab hac supervacaneorum consuetudine: ut nihil sit necesse hoc novum fragmentum constituere.* Sallustius Catilin. *Illis supervacaneum est pro potentia paucorum pugnare.*

*Plebisque scito cautum.*] Plebiscito Furio de testamentis. Nam C. Furius trib. pl. legem tulit, *Ne cui supra mille asses legare, mortisve causa donare liceret: qui plus sibi legatum accepisset, quadruplum restitueret.* meminit Cicero in Oratione pro Balbo, & Theophilus Institution. ad legem Falcidiam: qua lex Furia est abrogata.

## IN LIBRUM IV.

Pagina 248.

*Cum Pœnus in* &c.] Liv. lib. 33 de Hannibale: *Hunc natura & moribus immitem, insuper & dux ipse efferavit, pontibus*

ac molibus ex humanorum corporum strue faciendis. Appianus de eodem: Ἔστι δὲ οὗς ὑπ' ὀργῆς ἀνήρει, καὶ τοῖς σώμασι τὸν ποταμὸν ἐγεφύρου, καὶ ἐπέρα. *Phalangæ* sunt fustes teretes, quibus subducuntur naves: a Græco φαλάγγαι. Cæsar lib. 1 de Bello Gallico, *Machinatione navali phalangis subjectis*. Julius Pollux: Τὰ τῶν νεῶν ξύλα, οἷς ὑποβληθεῖσιν ἐφέλκονται αἱ νῆες, φάλαγγες καὶ φαλάγγαι.

*Iniquus equestri &c.*] Videtur legendum: *Iniquus senatus equestri ordini*. Loquitur enim de C. Sempronio Graccho, qui, ut ait Vellejus, dabat civitatem omnibus Italicis, Italiam ad Alpes fere porrigens, agros dividebat, vetabatque quemquam civem plus quingentis jugeribus habere, quod lege Licinia cautum erat: portoria nova constituebat, novis coloniis implebat provincias: judicia a senatoribus ad equites transferebantur, frumentum plebi dabatur, nihil denique immotum relinquebatur. Plutarchus refert, C. Gracchum trecentos equites pari numero cum senatoribus adjecisse: Florus vero tradit, ipsum equites senatoribus admiscuisse, ut ita duplicatas vires equites in senatu haberent. Appianus idem, quod Varro & Vellejus, ademisse senatui judicia, & equestri ordini tradidisse. Ex quo illi quinquaginta annos judicaverunt; quoad L. Sulla Dictator in senatorum potestatem judicia restituit, quæ decem solos annos tenuerunt. Aurelia enim lege lata a L. Aurelio Cotta prætore, in partem judiciorum cum senatoribus & equitibus vocati tribuni ærarii, quos demum Julius Cæsar sustulit, & judicia ad duo genera judicum redegit, equestris ordinis & senatorii. Quæ omnia ex Cicerone, Pædiano & aliis nota sunt.

*E Græcia, Asia.*] De L. Lucullo accipio, cujus villæ regii splendoris celebrantur.

*Aut dominatus quo &c.*] Melius meo iudicio: *Aucti, dominatus quo appellarentur*. Domini appellatio apud Romanos adeo odiosa fuit de imperio, ut etiam in re domestica, quo omnem dominis invidiam, omnem servis contumeliam detraherent, dominum patrem familias servos familiares appellare consueverint, ut Seneca & Macrobius tradiderunt. Suetonius in Augusto Domini appellationem ut maledictum & opprobrium semper abhorruit. Idem Tiberio: *Dominus appellatus a quodam, denunciavit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret*. Sallustius lib. 3 Histor. *Per suffragia ut Præsides olim, nunc dominos destinatis*. quod ipsum Varro hic voluit dicere, Magistratus ita auctos, ut appellarentur Dominatus.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# **DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE**

**Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.**

**Continue**

\*Fair usage policy applies

res dixerunt, ita & Galerum: quod Charisius hic observat. erat autem pileum capitis, non Mercurii tantum, sed etiam pontificum & flaminum. Apulejus Apologia 1: *Quod imperatoribus paludamentum, quod pontificibus galerum, quod lituus auguribus.* Isidorus lib. 19: *Galerum pileum ex pelle case hostiæ factum.* In scena eo ornabantur nuntii & tabellarii. ex quo inter ornatus scenicos Varro hic retulit.

## IN ANNALES.

Pagina 252.

*Nummum argenteum.*] Nummi viles & minimi pretii fuerunt regniis temporibus; quippe Numa Pompilius ligneos scorteosque nummos pro congiario populo divisit. Primus Servius rex & æs signavit nota pecudum, & nummum argenteum constavit, ut eo appenso & rudi urerentur, sicut antea solebant ære. nam argentum demum signatum est anno Urbis conditæ DLXXV, Q. Ogulnio Gallo, C. Fabio Pictore Coss. quinque annis ante primum bellum Punicum, ut tradidit Plin. lib. 33.

## IN EPHEMERIDEM.

Pagina 253.

*Navali Etesia.*] Emendarim, *Anavali, Etesia, Anavali* venti, id est, prælusores, quos alii vocant prodromos, sive præcursores, a verbo ἀναβάλλομαι, quod inter cetera significat præludere. unde ἀναβαλλόμενος, qui præludit, apud Suidam, & ἀναβολή principium, & præludium. Plin. lib. 2: *Hujus exortum diebus octo ferme aquilones antecedunt, quos Prodromos appellant: post biduum autem exortus iidem aquilones constantius perstant diebus quadraginta, quos Etesias vocant.* Mox libri veteres habent, *uberius fluant, & autumnum ventosum faciant.* quæ vera est lectio. Fluunt venti, proprie, quoniam ventus non aliud intelligitur, quam fluctus aeris. Plinius ibidem. Vitruvius: *Ventus est aeris fluens unda, cum incerta motus redundantia.*

## IN ADMIRANDA.

*Perdicas Bæotios.*] Forte illud admirandum Varro hic refert, quod Plinius lib. 10: *Perdices non transvolant Bæotiæ fines in Atticam.* Solinus Polyhistore: *Perdices sane, cum ubique*

*liberæ sint, ut aves universæ, in Bœotia non sunt: nec, cum volant, sui sunt juris, sed in ipso aere, quas transire non audent, metas habent. inde ultra notatos jam terminos nunquam exeunt, nec in Atticum solum transmeant. hoc Bœotiis proprium.*

*In silva mea &c.] Legendum: In silva Mæsia, de qua idem admirandum refert Plinius lib. 8: In Mæsia silva Italia non nisi in parte reperiuntur hi glires.*

## IN ÆTIA.

Pagina 254.

*Fax ex spina alba.] Spina alba magnam vim habere credebatur ad maleficia depellenda. Ovidius lib. 6 Fastor.*

*Sic fatus spinam, qua tristes pellere posset*

*A foribus noxas, hæc erat alba, dedit.*

Et mox:

*Virgaque Janalis de spina ponitur alba,*

*Qua lumen thalamo parva fenestra dabat.*

*Post illud neque aves cunas violasse feruntur;*

*Et rediit puero, qui fuit ante color.*

Ideo nuptiarum facibus auspiciatissima habebatur: etsi ad Sabinarum raptum referat Plinius. Apud Charisium est: *Varro, In Asia: Fax, pro in Ætiis: Fax.*

## IN LIB. I HEBDOMADON.

Pagina 258.

*Capella Homeri.] Hoc epigramma Varro apposuit Homeri imagini. Capella significat vitam erroneam, vel famam nominis ejus toto orbe diffusam. nam capræ late vagantur, & nusquam consistunt, unde ab Homero vocantur αἰπόλια πλατέα. Ietæ vero tale epitaphium Homeri tumulo inscripserunt:*

*Ἐνθάτε τῆσ' ἱερῆν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει*

*Ἀνδρῶν ἠρώων κοσμήτορα θεῖον Ὀμηρον.*

## IN INCERTOS LIBROS.

Pagina 259.

*Hic Demetrius.] Puto legendum esse:*

*Hic Demetrius æneas tot nactus est,*

*Quot lucas habet annus absolutus.*

Est autem epigramma subscriptum imagini Demetrii Phalerei;



philosophi & civis Atheniensis clarissimi: de quo ita Diogenes Laertius in ipsius vita: Καὶ εἰκόνων ἡξιώθη χαλκῶν ἐξήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις, ὧν αἱ πλείους ἐφ' ἵππων ἦσαν καὶ ἀρμάτων καὶ συναρίδων.

## IN LIB. I DE POETIS.

*Claudium & Tuditanum.*] De ætate Ennii & Nævii. meminuit Cicero in Bruto, ubi Varronem laudat auctorem, ut opinor, ex hoc ipso libro primo de Poetis. Sed quod Varro tradit, Ennium, cum ageret annum sextum & sexagesimum, duodecimum Annalem scripsisse, videtur significare, Ennii Annalium libros duodecim solos fuisse: cum tamen a veteribus Grammaticis citentur octodecim. An ergo Ennius scripsit Annalium libros duodecim? quos Q. Varguntejus, observato gestorum ordine, in octodecim digessit; & Varro secutus eum librorum numerum, quem ipse Ennius fecit, Grammatici eum, quem Varguntejus? Sane in Lucilii Satyrarum libris Varro eadem ratione a vulgo dissentit, ut alibi diximus; & Nævium non aliter, quam in Bello Punico adducit, quod Nævius illud continua oratione perscripsisset; cum tamen Grammatici libros VII laudent, in quos a C. Octavio Lampadione fuit divisum, ut auctor est Suetonius de Claris Grammaticis. Sed sive duodecimus liber fuit ultimus Annalium Ennii, sive duodevicesimus: illud constat, Ennium in eo libro notasse tempora ætatis suæ, & conditæ Urbis. Quo pertinent versus apud Cic. de Senectute:

*Sicut fortis equus, spatio qui forte supremo,  
Vicit Olympia, nunc senio confectus quiescit.*

Et apud Varronem lib. 3 de Re rustica:

*Septingenti sunt paulo plus aut minus anni,  
Augusto augurio postquam inclita condita Roma est.*

## IN SATYRAS MENIPPEAS.

Pagina 260.

*Aborigines.*] Hæc Satyra Varro videtur differuisse, naturam hominis esse quidem illam participem rationis & ingenii, sed inhorrescere & efferari sine cultura virtutis. Eo pertinet titulus Aborigines: qui populi antiquissimi Italiæ primum in montibus vagabantur, nullis civilibus institutis aut domesticis moribus exculti: post in iisdem mœnibus cum Trojanis advenis inclusi, & ad omnem humanitatem fuerunt informati.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Fescennina per hunc inuenta licentia morem,  
Versibus aliernis opprobria rustica fudit.*

Eodem pertinet hic locus Varronis.

*Dum recentes musteos.*] Turnebus putat, hunc esse sensum: Dum in fiscellis cagnarii suspiciunt teneros caseolos etiamnum fluitantes & stillantes, quorum saliva & sapor eos allicit. Ego leviter aliquando suspicatus sum, hoc exemplo docere Varronem, adolescentes arcendos esse ab omni rerum turpitudine, quæ primum in oculos incurrit, mox penetrat animum. itaque illud *recentes* mutabam in *nesfrendes*: quæ vox significat testes arietum vel porcorum, quæ inter edulia ciborumque delicias refert Plinius. Vide Festum & Placiadem.

*Factus sum vesperilio.*] Vesperiliones forma quadam proverbii videntur dici homines ancipitis fidei vel instituti, aut incertarum partium, ut Tytides Homericus, quem

Οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετεῖν,

Ἡὲ μετὰ Τρώεσσιν ὀμιλέοι, ἢ μετ' Ἀχαιοῖς.

Nimirum vesperilio animal incertæ naturæ est: neque in muribus plane, neque in volucribus; quod quia interdium latet, noctu evolat, ab eo Ulpianus vesperilionem servum appellavit, quem Plautus tenebricolum, Varro tenebrionem, lucifugam Lucilius.

### Pagina 262.

*Δούλος Ἔρως ἐστὶ.*] In vulgatis libris Nonii hæc adducuntur ex Varronis Agathone Duloreste, ut non satis constet, an inter reliquias Satyrarum debeant referri, an potius tribui Pacuvio: cujus tragœdia Dulorestes a Grammaticis aliquoties citatur. Ego leviter aliquando suspicatus sum, Pacuvii versus e Nonianis libris excidisse, vel, quod alias sæpe, imperitos librarios illius tragœdiæ nomen cum inscriptione Satyræ Varronis negligenter conjunxisse. Nunc autem attentius mihi hac de re cogitanti, videtur illud Duloreste corruptum esse, atque ita restituendum esse, *Δούλος Ἔρως ἐστὶ*. An servus est Amor, inquit, qui hominem servum facit? quæ sunt accipienda de amore vulgari & impudico.

*Age modo.*] Charisius laudat Varronem Menippea Satyra, *Age modo Argo citiremem*: quam puto integram esse inscriptionem Satyræ; cujus initium adducit Junius Philargyrius, cum inquit, *Varro in Agemodo*; Charisius corrupte *in Agemoro*. Solent enim veteres proverbiorum aut insigniorum versuum principia dumtaxat recitare, ut ex Ciceronis libris Epi-

Stolarum ad Atticum notissimum est. Videtur autem esse par-  
œmia, cujus aptissimus usus, cum graviori onere quempiam  
relaxamus; vel cum adhortamur ad id, ad quod a natura sit  
aptus factusque, ut docilem ad literas, verecundum ad casti-  
tatem. facile enim est currentem, ut ajuht, incitare. Argo  
navis fuit insigni celeritate, a qua nomen habet. nam ἀργὸν  
celerem veteres dixerunt. Catullus de Argonautis:

*Ausi sunt vada falsa cita decurrere puppi.*

*Andabatæ.*] Andabatæ erant gladiatores, qui ex equis pu-  
gnabant oculis clausis, vel capite operto, ne alter alterum  
posset cernere. unde vulgari proverbio sic dicuntur, qui teme-  
raria atque inconsiderata contentione in rem quampiam incum-  
bunt; velut qui honoris & gloriæ cupiditate, aut amore divi-  
tiarum quasi occæcati, de iis acerrime contendunt inter se &  
diglantur: quos lacerat hæc Menippea.

Τὸ σοῦ κράνος.] Itâ emendavit Lipsius. recte. Varro allo-  
quitur Andabatam, qui in pugna frontem & oculos tectus ga-  
lea, nec minus tamen his detectis cæcutit: quia aurum, in-  
quit, non minus excæcat oculos, quam tua hæc galea.

*Ædepol idem.] Usurpat Plauti versum in Milite:*

*Quid jam? quia lusciosus? verbero ædepol tu quidem cæcus,  
non lusciosus.*

*Mortales multi.] Videtur dicere, variam & instabilem  
esse vitæ rationem, & vel incertis fortunæ eventis, vel cæco  
impetu cupiditatum homines huc & illuc rapi atque impelli.  
Illud autem rursus ac prorsus, genus locutionis antiquis usita-  
tum, formam quandam habet proverbii. Ennius Andromeda:*

*Rursus prorsus reciprocatur fluctus feram.*

Plautus Amphitruone:

*Ego cunas recessim, rursus prorsum trahere.*

Terentius Hecyra:

*Tace. trepidari sentio, & cursari rursus prorsum.*

Quæ verba explicans Donatus, *Rursus*, inquit, *proprie retro,  
prorsum ante significat: & est proverbiale, sicut dicimus, Sursum  
deorsum, Retro foras, Hac illac.* Euripides:

Φέρουσιν αὖθ' οἱ θεοὶ πάλιντε καὶ πρόσω.

*Hæc enim Dii rursus ac prorsum miscent.*

Quod Erasmus purum recte vertit, *Sursum deorsum.*

Paginâ 263.

*Nec manus visco.]* Dicuntur manus visco tinxisse, qui fur-  
tis & rapinis student. Lucil. lib. 28 Satyr.

*Omnia viscatis manibus leget, omnia sumet:*

*Crede mihi, presse res auferet omnes.*

Samta metaphora a tenacitate visci. unde & viscata beneficia,  
& viscata fortuna apud Senecam.

*Viri casta.*] Ita Græci ἀγνὴ γάμου. Horat. lib. 2 Epist.

*Castis cum pueris ignara mariti puella.*

Et alibi:

*Nuptiarum expers, & adhuc protervo*

*Cruda marito.*

\**Ἀμμον μετρεῖς.*] Hoc proverbium Græci solent usurpare de  
iis, qui nimis magnum studium conferunt in res difficiles & ob-  
scuras, quarum neque initium facile sit dispicere, neque exitum.  
Sed & in avaros recte dicitur, quoniam immensa pecuniæ cupi-  
ditas est, nec unquam expletur aut satiatur augendi opes libido.

*Nos barbari quod.*] Censet, non minus peccare iudices, qui  
propter aviditatem pecuniæ iudiciorum religionem perfringentes,  
noxios locupletes legum pœnis eripiunt, quam homines barba-  
ros, qui innocentes reos extremo supplicio afficiunt. quæ enim  
vis est, quæ arceat homines ab improbitate & maleficio, ubi  
viderint, iudiciorum corruptelis se posse delictorum pœnam sub-  
terfugere? Quod autem ait *in gabalum*: hoc ut antiquum &  
obsoletum vocabulum Nonius observat, interpretaturque Cru-  
cem. mihi videtur, cum de institutis barbarorum loquatur Var-  
ro, ab illis hanc vocem sumsisse. Sane dictio, quæ Gallis pa-  
tibulum significat, non est ab hac valde diversa: & Strabo  
lib. 4 scribit, Gallos in sacrificiis solitos homines in crucem  
tollere. Nisi potius credendum sit, Romanos hanc vocem, ut  
alias multas, accepisse a Turrenis sive Oïcis; hos porro a Sy-  
ris aut Hebræis, quibus *Gab* significat eminent, excelsum,  
unde fortassis Caballus, equus major; sicut Camelus in Lati-  
num venit a nomine Syriaco Gemal, aut Hebraico Gamal.

### Pagina 264.

ΑΝΘΡΩΠΟΤΥΤΙΑ. ] Est opinor de Natalitiis & Nuptialibus,  
quibus vulgus pecunias profundere queritur: simul exagitat im-  
manem avaritiam eorum, qui in contrahendo matrimonio ni-  
hil magnopere quærunt præter dotes fortunæ, & arctissimum  
humanæ societatis vinculum, quod mutua benevolentia & ca-  
ritate decet adstringi, dotalibus pactationibus stipulationibusque  
devinciunt. Inscríbitor autem Ἀνδρωπυτυτία, id est, homi-  
num procreatio, cujus velut initia sunt, Sponsalia, Nuptialia,  
& Natalitia; quæ sacra non constant sine impendiis. Et Hy-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Ut in litore cancri.*] Dictum venustum in superbos & elatos incessu, quo proceram staturam mentiantur; cui affine Græcum illud, ἐπ' ἀκρω ὀνύχων βαδίζων, & Lucilianum de gallo gallinaceo victore:

*Gallinaceus cum victor se gallus honeste  
Sustulit in digitos, primosque erigit ungues.*

Plautus Pœnulo:

*Vix quidem hercle, ita paucillula est, digitulis primoribus.*  
Turpilius Demetrio: *Sandalio innixa digitis primoribus:* ubi Primores digiti sunt primæ partes digitorum, aut summi digiti, ut loquitur Seneca ad Lucilium: *Non exsurgit in plantas, nec summis ambulat digitis, eorum more, qui mendacio staturam adjuvant, longioresque, quam sunt, videri volunt.* Sunt autem cancris pedes octoni, omnes in obliquum flexi: de quibus Plinius lib. 9.

### Pagina 265.

**BIMARGUS.**] Hæc Satyra est in imperatores & duces bellicorum, qui magnis imperiis & provinciis præsent, magna bella gerunt, statuuntque excelsa tropæa; at serviunt interim cupiditatibus & deliciis, magnifica ædificia exstruunt, & exornant signis, tabulis, atque Corinthiis operibus: lautitias ciborum toto orbe terrarum exquirunt. Hi sunt nimirum τράποιοι τρόπων, quos omnes heroes dicit nescisse, tenere solos istos imperatores, vi & imperio insolentes, quos vocat Bimargos, aut Vimargos, voce conformata ex Latina & Græca, ut Flexibulæ, Signosia, & Dentarpagæ.

*Cum Quintipor Clodius.*] Poeta ineptus, cujus meminit in Epistola ad Fusum p. 199 his verbis: *Quintiporis Clodiani forias ac poemata gargaridians dices, O fortuna, o fors fortuna.*

*Socius es hostis.*] Socios, inquit, habes numero hostium, & cum his bellum ita geris, ut pulchra & bella omnia domum tuam deportes. Quod videtur dictum in proconsules, prætores, eosque, qui cum imperio provinciis præerant. Sed antiqui libri habent: *Socius es hostibus, cum sociis;* quomodo dixit Sallustius Jugurtha: *Sociis vestris veluti hostibus, hostibus pro sociis utuntur.*

*Non Hercules potes.*] Nonius, Agere interpretatus gerere: ex quo mihi aliquando legendum videbatur, *Non Hercules Potens, qui agebas, sed Conopiona.* Dictum venustissimum in ducem effeminatum, qui se tamen jactabat Herculem. Non

eras, inquit, Hercules ille potens, sed æmulabaris illum Conopiona, dum in bello culices arcebas conopeo: sicut Cleopatra regina, cujus

— *Interque signa, turpe, militaria sol adspicit conopeum.* Conopiona autem dixit, sicut Cornopiona Herculem indigitant Ætæi, quod ipsos a locustis, quas κόρυπας appellant, tutatus est, ut refert Strabo lib. 13. Potens epithetum proprium Herculis, exstat in antiquis inscriptionibus. in Hymno Orphei Καρτεροχέρη. Efficax Horatii Epodo:

*Nec munus efficacis Herculis.*

Sed Varro & alii veteres, in istiusmodi dictionibus fere N litteram omittebant, ut Pons, Frons, Tunsus, Pransus: qua de re alibi. ex eo suspicor, hic in omnibus libris veteribus scriptum fuisse Potes, ut in augurum libris DIVIPOTES. Alii putant legendum: *Non Hercules potest, qui Augiæ egit κόρυον.*

*Ut novum cribrum.*] Hoc jacet in eos, qui, ut victorias suas ostentent, spolia capta publice suspendunt: sicut nova supellex solet domi novo paxillo affigi, unde pendeat. Ita Eumenidib. ait, Zenonem patrem illum Stoicorum, novam hæresin, novo paxillo suspendisse. id Græcis πατάλω ἀνακρεμάσαι, quod Eustathius putat proverbio dici, pro, negligentius curare aliquam rem, cum sit ostentare & proponere.

*Omnes heroas negat &c.*] Hic negationes duæ unius vim intendunt, Græcorum modo. Lucilius lib. 17. Satyr.

—— *proprium vero nil reminem habere.*

Cicero lib. 4 Academic. *Quod bonum quale sit, negat omnino Epicurus, sine voluptatibus sensum moventibus nec suspicari.* Idem lib. 3 de Finibus: *Sed quamquam negent Stoici, nec virtutes, nec vitia crescere.*

*Vulcanum necdum &c.*] Al. *Neccum.* Eandem superstitionem tangit Arnobius lib. 4: *Per humani generis coquinas currit, inspiciens & explorans, quibusnam lignorum generibus suis ardor excitetur in focolis: habitudinem fistilibus contribuit vasculis, ne flammæ diffilient vi victa.* *Neccum* antiqua particula, pro ne unquam. ita *Necunquam*, pro ne unquam quemquam, veteres dixerunt auctore Festo: & *Quæcum*, pro quæcunque. Lucret. lib. 6:

*Morbida vis quæcum extrinsecus insinuat.*

*Præquam, præterquam.* Cato lib. 1 Originum: *Fana in eo loco compluria fuere. ea exauguravit, præquam quod Terminofanum fuit id nequitum exaugurari.*



## Pagina 266.

*Trifulcum fulmen.*] Trifulcum fulmen fuit dictum, quia id aut incendit, aut findit, aut terebrat. Servius lib. 2 Æneid. fulminum tria genera esse dicit: unum, quod afflat, seu fuligine obducit; alterum, quod findit; tertium, quod incendit. Hoc postea Varro intelligit. Vide Festum Manubiæ & Trifulcum.

*Cum allium ac cæpe &c.*] Verba rancida & duriuscula, dicuntur allium ac cæpe olere. item homines parci aut egeni, quibus hæc victus, & ideo inter loquendum anima foetida. Plautus in Mostellaria de servo impuro:

*Germana illuvies, oboluiſti allium.*

Perſius Sat. 4:

———— *tunicatum cum ſale mordens*

*Cæpe.*

*Κατάκρησις. Eſt enim.*] Ita libri veteres, a quibus multum diſſentiunt vulgari, qui *κατάχρησις eſt enim vera, cum in candel. pend. ſtrigil.* Sed neutra lectio expedit obſervationem Nonii, annotantis hic Strigilis neutri generis: quam tamen ut alias multas, vanam eſſe ipſe crediderim, atque ita Varronem ſcripſiſſe: *κατάχλυσις eſt enim vera, acauſta in candelabro pend. ſtrigilia.* hac ſententia: Ut nullum uſum præſtant in candelabro pendentia velaria, vel qui non accenſi,

*dependent lychni laquearibus aureis:*

ita nulli rei ſunt imagines, ſtatue, tropæa, ſi non virtutis ſplendore & lumine lucent. Strigilis, & lecythus, vel ampulla olearia habent uſum in balneis; illa ad frictions, hæc ad unctiones. Plautus Perſa:

*Ampullam, ſtrigilem, ſcaphium, ſoccos.*

Sed illud Strigilia eſt vox poetica, quæ hic ſignificat lintea, velaria, aut id genus aliud, quod obſtrigillat & impedit lumen.

*Levis tippula.*] Tippula inſectum leviffimum, quod aquas tranſit, ſuperficiem tantum contingens: a quo forte dicta, quaſi Tingula. ſed & lino atque retibus adhæret, & in his ſedem figit. unde Varroni, *tippula linifici*: eſt Junius & Scaliger hoc mutant in lymphorum aut lymfon.

*Legem Lucaniam.*] Suspicio eſſe legem ſumtuariam, a Varrone hic luci claro latam, & probatam. unde illi nomen, niſi a Græco *λευκανία*. Sed, ut dixi, ſuſpicio tantum, non affirmo. Illud vero *ſcutulavimus*, an eſt *Obſcuravimus* & *intricavimus*, a ſcutulis, ſeu pedicis aranei, quem Plinius vocat ſcutulatore, quod inſolubili nodo implicat pedicas.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Ἀσυνάτους ὄντας, καὶ ἀγῆρας ἡματα πάντα.*  
 vel picti in pariete, ut in fornice Petroniana, in qua non longe ab ostiarii cella canis ingens, catena vinctus, in pariete erat pictus, superque quadrata litera scriptum, **CAVE CANEM.** Hoc uti conveniet more proverbii, quoties admonebimus, cavendum esse ab homine maledico & obtrektatore, qui velut canis oblatrat, & si quem lædat, nihil præter *κυνὸς δῆγμα* : aut ab hospite sordido vel inhumano, & minime hospitali, cui ad ostium canis acer & mordax, qui ignotos, vel parum acceptos domino, ab aditu ædium suarum arceat. hinc apud Varronem Eumenid. Cynicus quidam suæ præbitionis die, in januam jubet inscribi hoc elogium, **CAVE CANEM**, nimirum ne ingrederentur, qui ad illum constituerant. Quamquam jaci etiam potest in custodem plus nimio vigilantem. nam antiqui custodes appellabant Canes. Æschylus Agamemnone:  
*Λέγοιμ' ἂν ἀνδρα τόνδε τὸν σταδμὸν κύνα  
 Σωτήρα νηός.*  
 & contra, canes Custodes. Virg. de Cerbero:  
 ——— *custode sepulto.*

### Pagina 268.

**COSMOTORINE.]** Cosmotorinem & Plutorinem Varro Satyras inscripsit, in quibus videtur differuisse, repentinas calamitates bellorum, eluvionis, pestilentiaë, turbare mundum & divitias, & tandem conficere atque consumere. perinde ac cochlear omnia, quæ in olla, commiscet, & ut lima ferrum atterit. *Τορύνη*, genus cochlearis, cujus meminit Aristoph. in Equit.

*Σκεύη δὺα χρησίμω δοίδυξ ἠδὲ τορύνη.*  
 Grammatici exponunt τὸ κινητήριον τῆς χύτρας. Latini vocant Truam, a terendo. Titinius Setina:

*Coquus magnum ahenum, quando fervit, paulo confutat trua.  
 Singulos lectos.]* Lucilius:

*Lanae opus omne perit, squallor, tineæ omnia cadunt.*

Videtur autem Varro probare exemplo domus ornataë & instructaë, cujus supellex deperit paulatim, item in mundo homines, animalia, urbes, sensim interire; ut ait Lucretius:

*Inque dies privos aborisci quæque creata.*

*Soliarde vigebat.]* Forte legendum, *soliar defigebat.* Soliar significat sedile, & velum pictum variis coloribus, quo solium sternitur, sicut toral, quo tegitur torus. Festus: *Soliar sternere*

*Sicuntur, qui sellisternium habent; & Soliaria vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur.*

*Toga tracta est.] Toga patris, Abolla militiæ: & hæc quidem propria ducum & præfectorum, ut hic locus indicat, & versus Juvenalis:*

*Nescit, cui dederit Tyriam Crispinus abollam.*

Suetonius Caligula: *Convertisse hominum oculos fulgore purpureæ abollæ, animadvertit.* Ea hic seni data ad turbam, veteri instituto, quo in magnis tumultibus etiam senes, & alii omnes, qui vacationem habebant, nomina dare cogebantur. Liv. lib. 7: *Et cum, quod per magnos tumultus fieri solitum erat, justitio indicto, delectus sine vacationibus habitus esset, legiones, quantum maturari potuit, in Auruncos ductæ.* idem lib. 6: *Tertius exercitus ex causariis, senioribusque scribatur.*

*Africa terribilis.] Sumfit ab Ennio, cujus versum Cicero refert:*

*Africa terribili tremat horrida terra tumultu.*

& , ni fallor, loquitur de bello Punico II, quo totius Africae, & Romani imperii vires, infestis signis concurrerunt. Sed prior versus meo judicio ita legendus est:

*Africa terribilis contra concurrere, Didus:*  
qui est genitivus Græcus, ut apud Virgil.

*Fatidicæ Mantus:*

de quo satis multa Charis. lib. 1. Alter versus est ἀκέφαλος, ut ille Eumenid.

*Maximum cædit ferro, sed cedere Ulyssem.*

& Lucilii lib. 30:

*Quod tuas laudes culpes, non proficis hilum.*

Item Virgilio lib. 2 Georgic.

*Imolus assurgit, quibus & rex ipse Pheroneus.*

*Atque Ægeus fluctus.]* Quam urbem dicat, ignoro: ideo nec de lectionis integritate certi aliquid statuere possum. conjecturam tamen meam proponam. Suspicio legendum esse:

— atque

*Gæos, fluctu quam lavit ante aquilo:*

*Sævus ubi posuit, &c.*

Gæus, ut limosus, epitheton Nili, cujus fluctus aquilus, ut Homerus μέλαν ὕδωρ, & Apollonius μέλας πόντος. Sævus Neptuni filius, est Busiris rex Ægypti, qui hospites omnium gentium immolare solitus fuit. ex quo Virgilius:

— illaudati nescit Busiridis aras.

Is condidit urbem, ut Diodorus Siculus testatur, Ἡλιόπολιν.

ab Ægyptiis appellatam, a Græcis vero Θῆβας: quas Homærus prædicat centum portas habuisse, per quarum quamlibet reges soliti erant maximos exercitus educere. Unde illa tam opulenta civitas diruta & vastata, clarissimum fuit exemplum interitus urbium, quo hic utitur Varro. & Juvenalis:

*Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.*

Pagina 269.

*Desis habenas &c.*] Coronis anapestica. *Anima lenis, ut* Lucretius lib. 5:

*Aurarumque leves animæ, calidique vapores.*

Ibidem:

*Ventorum pavidus paces, animasque secundas.*

Cato de consulatu suo: *Inde omnem classem ventus auster lenis fert.*

*Flamine sudo.*] Lucilius libro 29:

*Ventorum flamina stando suda secudent.*

Attius Prometheo:

*Profusus flamine hiberno gelus.*

CRAS CREDO &c.] Dicitum Academicum, quod usurpamus aptissime, cum in rebus dubiis & incognitis, affirmandi arrogantiam vitantes, liberum nobis iudicium in posterum reservamus; quia, ut ait Pindarus:

Ἡμέραι δ' ἐπίλοιποι μάρτυρες σοφιάτων.

Varro inscribit Satyræ, quæ est in homines leves & inconstantes, quorum vagatur animus errore, nec habet unquam quod sequatur, aut in quo consistat. Quales εὐριπίστους multos hodie est invenire, quorum pars in studiis inanibus bonam ætatem consumunt, & divinis literis consignatæ fidei doctrinam non attingunt nisi in senectute: pars certissima fidei decreta, quasi Dædalea opera versant, &, revocant in disputationem, nec in illis unquam sibi constant.

CYGNUS.] Cygnum inscribit Satyram, in qua sepulturæ & funeris sumtus, ritusque vanos exagitat: quia cygnus in hæc unicum exemplum, ut qui moriens, *Dulcia defecta modulatur carmina lingua*: tum collo directo, & expansis alis se componit. Hoc primum, quamvis neget Aristoteles, tamen præter quod idonei auctores tradiderunt, etiam homines fide digni nobis affirmarunt, audivisse cygnum multo cantu funus suum præeuntem.

*Tua templa ad alta.*] Ennius in Andromacha, *Templa alta* vocat loca inferorum, obscura & profunda:



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# **DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE**

**Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



irridebant lustrationes & purgationes, quibus noxa aliqua expiabatur: & cum vulgus purgamenta, velut abominanda, mitteret in aquam profluentem, aut in mare, ipsi etiam his vescabantur. Lucianus de Cynico, Ὅν ἔδει τῆς Ἐκάτης τὸ δεῖπνον φαγόντα, καὶ τὰ ἐκ τῶν καθαρσίων ὕα.

Pagina 270.

**DESULTORIUS.**] Desultorius intelligitur equus expeditus, & paratus ad usum infiliendi desiliendique: sive in prælio, in quo binos trahere equos sine ephippiis, & in recentem ex fesso transfultare, militaris instituti fuit: sive in circo, ubi solemne genus certaminis, ex equo in equum transfiliendo, contendere citato cursu ad metam. Cicero pro Muræna: *Quasi desultorius in quadrigarum curriculum.* Hinc Desultorius titulus Sætyræ Varronianæ, qua invehitur in Tritones illos, qui voluptariis navigiis in mari lasciviunt, certantque, quasi in circo solent desultoriis equis. Quos Seneca lib. 7 de Benefic. notat his verbis: *Cui triremes & cæratas non mitterem, lusorias & cubiculatas, & alia ludibria regum, in mari lascivientium, mittam.* Homer. de Ulyssæ naufrago Odyss. Σ:

Ἄμφ' ἐνὶ δούρατι βαῖνε κέλῃδ' ὡς ἵππον ἐλαύνων.

a quo Varro fortassis titulum sumsit.

**Domini delicias.**] Libri omnes: *In aliis domini.* ego priora duo verba judicavi pertinere ad Græcam inscriptionem, quam ita restitui, περὶ τρυφῆς σὺν ἀλίοις: quæ emendatio ita certa est, ut nihil sit necesse in ea confirmanda longiorem orationem infumere.

**Faselo nactum.**] Emendandum opinor, *faselum actum*, hoc sensu: Faselum, delicias domini, actum & impulsum, hoc, quantumvis leve & parvum incommodum, servus consili remouit. *Tonsilis remus*, aptus ad tundendum celandumque. *Flicta*, agitatio, impulsio, ab obsoleto verbo Flicto vel fligo: quo tamen Virgil. usus.

**DOLIUM.**] Diogeni Cynico domus fuit dolium fictile ex terra, aptum excipiendo soli, & avertendis pluviis ac ventis, tum immune a flammis:

————— *dolia nudi*

*Non ardent Cynici: si fregeris, altera fiet*

*Cras domus, atque eadem plumbo commissa manebit,*

ait Juvenalis. Ab hoc titulus Sætyræ, quæ fortassean de ædificiis.

Pagina. 271.

*A cœlatura Cælum.* ] Plin. lib. 2 hunc locum respicit: *Quem ἰόσμον Græci nomine ornamenti appellaverunt, eum & nos a perfecta absolutaque elegancia Mundum. Cælum quidem haud dubie cœlati argumento diximus, ut interpretatur M. Varro.*

*Alium curvantem.* ] Non dubito, quin legendum sit, *turbantem.* Virg. lib. 9 *Æneid.*

*Impastus ceu plena leo per ovilia turbans.*

Turbare pro miscere, agitare, volvere, absolute, ut hic, utitur lib. 3 de Re rustica: *Cum mare turbaret.* & Lucretius lib. 5:

——— *quare pugnare necessum est*

*Dissimiles inter se res, turbareque mixtas.*

Nisi quis malit *curvantem*, ut dixit Seneca ad Lucilium: *Circæ lucem discurritur.* Porro totus hic locus ita constituendus est:

*Animum meum mitto speculatum toto orbe, uti*

*Quid facerent homines, cum exporrecti sient,*

*Me faceret certiores: si quis sumeret*

*Me melius operam, ut ejus consilio potius*

*Vigilium adminicularem nostrum: qui videt*

*Alium turbantem extremo noctis tempore.*

*Opinionibus ventilabundus.* ] Antiqui libri, *vertilabundus*, quod rectum puto. ut enim a *Conscribo Conscribillo*, a *Sorbeo Sorbilo*, ita a *Verto Vertilo*, unde *Vertilabundus*, qui vertigine actus cadit.

*Divitum apothecas.* ] Ita Turnebus emendat, & censet, *Varronem* hoc jacere in prodigos & ebriosos, qui nati sunt vino in vesicam colando, quique cellas divitum vinarias epotas effundunt in matulam, quam dicit communem, quod in eam confluit vinum omne; ut communis locus dicitur *Acheruns*, quo omnes post mortem eunt. Approbo emendationem: cetera aliter sentio. *Apothecæ Chiaæ*, cellæ, in quibus vinum *Chium* repositum, quod omnium præstantissimum regnabat mensis divitum. Unde *Lucilius* *χίοςτε δυναστῆς*. *Matella* hic sumitur pro modulo potus, ad quam accommodare modum bibendi admonemur proverbio illo, *Est modus matellæ*. Sic *Patella* pro modulo cibi, eleganti illa sententia *Eumenid.* *Patella esurienti posita, provocat Neapolitanas*. Hoc ergo *Varro* voluit dicere his verbis: *Divitum exquisitas & superfluas potiones, revocat ad communem & temperatum usum potus.*

*Eris iterum exporrectus.* ] *Nonius* hoc verbum, ut rarum, observat, frustra. nam haud dubie scripsit *Varro* *experrectus*,



vel *expurgatus*. Similiter in his libris mutat *Innosco*, & *Propius*, in *Ignosco*, *Prodius*: manifesto errore.

Pagina 272.

ΕΠΙΤΑΦΙΩΝ.] Ἐπιταφίων nomine intelligit Varro omnem cultum & honorem, qui mortuis solebat deferri post sepulturam: cujus generis elogia, parentalia, februa, & similia: quorum ambitione non modo claros & honoratos viros, sed homines etiam privatos & infimos exarsisse, testantur monumenta, quibus prope omnes provincias repleverunt. Epitaphiorum autem usum non inutilem esse ostendit Cato ille senex, qui apud Ciceronem in libro de Senectute profitetur, se legendis sepulcris in memoriam redire mortuorum.

Ἐν δέ τισι κ. τ. λ.] Vetus editio, *Varro epitaphion eudestisi, peri entaphion*. Alibi, *Varro peri epitaphion*. utraque lectio corrupta, ex qua eruere meliorem nondum potui.

*Ubi maneant capeti &c.*] Libri, inquit, sunt indices loculorum, quibus conduntur cineres atque ossa Deorum, heroumve: quoniam in sepulcris nulla nota, nullum signum apparet. *κάπετος*, specus, fossa, scrobs, & omne cavum terræ rebus condendis. itaque notio ejus laxior, quam *τάφου*.

*Quoniam in sepulcris &c.*] Laertius lib. 8 de Empedocle: *Οὐδὲν δὲ παράδοξον τάφον αὐτοῦ μὴ φαίνεσθαι, μηδὲ γὰρ ἄλλων πολλῶν*. Juvenalis:

—— *data sunt ipsis quoque fata sepulcris.*

Ausonius Epigrammate 34:

*Miremur periisse homines? monumenta fatiscunt.*

*Mors etiam saxi, nominibusque venit.*

*Nec vola, nec vestigium.*] Hoc proverbii usum habet, cum res evanuit ita, ut ne indicium quidem, vel signum ullum supersit. nota enim communis est vel manus, vel pedis impressio. Exstat & Taphemenippo.

ΕΠΙ ΤΗ ΦΑΚΗ.] Hunc titulum obtinere locum proverbii, indicat Gellius lib. 13. *Videte tamen*, inquit, *ne existimetis semper, atque in omni loco, mortales multos pro multis hominibus esse dicendum, ne plane fiat Græcum illud de Varronis Satyra proverbium, Ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον*. Quod Varro jacet in homines sumtuosos pariter & inertes, qui nihil possunt, vel animi contentione, vel labore corporis efficere, & sunt in omni vitæ ratione vel labore lauti ac elegantes. Cum autem vitam, quam tenuis cultus corporis facile sustentat, obruunt copia,



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Melicas Calenas, obbas.*] Μέλιη Græcis est genus vasis, aut poculi fictilis, cujus meminit Athenæus lib. 11. unde fortassis Varroni Melicæ Calenæ, a Caleno oppido Campaniæ nobili, præstantis vini feracitate. *Obba* poculum ingens & capacissimum, vel ligneum, vel ex sparto. Tertullianus in *Apologet.* *Quid differt ab epulo Jovis silicernium? a simpuvio obba? ab haruspice pollinctor?*

*Cumanos Calices.*] Calix Cumanus, genus poculi figulini, quod Cumæ dabant, ex rubra argilla. Martial. lib. 4 *Epigr.*

*Hanc tibi Cumano rubicundam pulvere testam*

*Municipem misit casta Sibylla suam.*

*Helio πιπο olfacit.*] Cælius Rhodiginus lib. 13 putat, hunc locum commode posse restitui, si legamus, *heluo πίπας*, vel *οίνοπίπας*: quæ vox, inquit, temulentum significat *παρὰ τὸ πιπίζειν*, id est, sugere. Alii aliter; nec est necesse singulorum sententias a me recenseri. Ipse emendarim *helluo*, *δίοπος olfaciet*. Mos vetus fuit, dare osculum feminis, ut sciretur, an temetum olerent. Hinc Varro ait, Qui continuo ingurgitat in se merum, is si velit explorare uxoriam temulentiam, quomodo olfaciet temetum? *Δίοπος*, spectator, cognitor, procurator; quo nomine recte censetur rex & princeps, auctore Æschylo.

*Ismenias hic Thebogenes.*] Ismenias Thebanus, tibicen celeberrimus; quem Varro ait, opulencia & luxuria diffluere: & Plinius refert, multis fulgentibusque gemmis uti solitum, instituisseque, ut omnes musicæ artis gemmarum ostentatione censerentur. Celebratur dictum Antisthenis philosophi, qui cum audisset, Ismeniam optimum haberi tibicinem, *At homo nequam est*, inquit. *nam si probus esset, tibicen non esset.*

ΕΥΡΕΝ Η ΛΟΠΑΣ ΤΟ ΠΩΜΑ.] Hoc proverbio uti conveniet, quoties vitæ societate & communionem junguntur, qui moribus, vel affectionibus similes sunt. ut cum

*Uxor pessima, pessimus maritus:*

discipulus indocilis, præceptor parum doctus: vel cum causa non honesta & probata, qualicunque patrocinio defenditur, aut prætextu honestatur; ut apud Maronem Dido infelicem amorem suum, *Conjugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.* Hieronymus contra Rufinum: *Quod librum Eusebii pro Pamphili verteres, quod tuum quasi operculum, venenatæ patellæ imponeres.* Atque hoc sensu Varro illud inscribit Satyræ, quæ lacerat malitiosum genus adulatorum, qui non modo loquuntur ad voluntatem alterius, sed etiam omnia dicta, factave

quantumvis improba, excipiunt plausu, acclamatione, murmure. hæc apte dicuntur ἤχητικά καθηκόντα, & ipsi παραστῆ ἤχεται, quasi obstreperi & clamosi, quales in scena inducebantur inter mimos secundarum partium, auctore Festo. Alii legunt περὶ καθηκόντων, ἢ περὶ γεγαμηκότων. Quid si? περὶ τῶν μιμητῶν.

Ταμειῖον συνέχων.] Dictum festivum de mensa copiosa & instructa, in qua velut penus omnis apponitur. Profertur autem hic εἰρωνικῶς ab adulate callido & versuto, qui, ut extollat tenuem apparatus mensæ, quasi unus hominum priscae frugalitatis & parsimoniae, acclamat ταμειῖον συνέχων, Cellam penariam ferens. Nimirum ficti adulatores, ut ait Petronius, cum coenas divitum captant, nihil prius meditantur, quam id, quod putant gratissimum audientibus fore. nec enim aliter impetrabunt, quod petunt, nisi quasdam insidias auribus fecerint.

EUMENIDES.] Tractat dogma Stoicorum, πάντας ἀνθρώπους μωροὺς εἶναι; & generatim colligit, Reges, philosophos, sacerdotes Magnæ matris, ebrios, avaros, prodigos, pro insanis censerī debere. idem probat Horatius lib. 2 Sat. 3. Porro Eumenides easdem vocat Furias & Poenas.

Plenus vini] Ita Terentius, *Vini plenum*. Horatius contra, *Inane vini dolium*.

Dum (essena hora —) Locus corruptus, & qui sententiam nullam ejiciat, ita fortasse restituendus: *Dum æs* (στενὸς ποροῖ nam ad latera) *imponeret ædilis signosæ, Deam galantes vario retinebant studio*. Aptæ sententia. Dum, inquit, ædilis inferret stipem cellæ, cujus ad latera erant angusta foramina, in modum thesauri, Galli Deæ laudes dicebant, occinebantque varias salutationes atque nænias, quibus moris erat Diis valedicere, & tanquam pueris occupare somnum. Quod merito ridet Arnobius lib. 7. Quid, inquit, *domuitiones illæ, quibus, bene ut valeant auspiciabili salutatione mandatis? Somni enim quiete solvuntur, occuparique ut hoc possint, lenes audiendæ sunt næniæ*. Porro Æs vocat stipem, quam Galli totum diem emendicabant, & vesperi ædilis inferebat thesauro. Festus: *Impensam stipem, æs sacrum, quod nondum erat pensum*. Στενὸς ποροῖ, foramina angusta, ut lib. 6 de Lingua Lat. *Delphis in æde foramen vallatum est quoddam, in thesauri speciem*. Sed videtur antiqua lectio commode posse restitui, unius literæ adjectione, ut legatur, *fena phora nam. φορὰ est collatio, ἔρανον, & ea hic fena ad latera*

Gallorum, qui totum diem, immo mensem, rogabant stipem; nisi quis etiam malit, jam adlata erat.

*Ædilis signosia.*] Est cella vel ædicula, in qua reponitur signum, statuave. *νόσσια*, vox Græca, significat nidum, mansiunculam, loculamentum: sed Varro ut Latinam abutitur, atque ita componit, ut Bimargus, & Dentarpage: de qua ratione compositionis Quintil. lib. 1: *Ex nostro & peregrino, ut biclinium; aut contra, ut epitogium, & Anticato.*

### Pagina 274.

*Strobile, omittis.*] Strobilus, servus Plauti Aulularia, nomen habet a cochleæ natura, quam *στρόβιλον* vocant; aut a deformitate corporis. *στρόβιλον* enim Græci *σχολιδόν, καμπυλόν*, pravum & incurvum dicunt.

*Nam ut arquatis &c.*] Lucretius lib. 4 idem tradit de arquatis, sive ictericis:

*Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur*

*Arquati: quia livoris de corpore eorum*

*Semina multa fluunt, simulacris obvia rerum.*

*Multaque sunt oculis in eorum denique mixta,*

*Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.*

Similiter Galenus lib. 1 de Causis symptom. asserit, ictericis omnia tum videri flava, cum tunica oculorum cornea, bile rubea cum sanguine infecta est, vel potius oppleta. *Veternosus* hic est phthificus, cui solet corium veterno atque scabiosa macie exasperari, ut ait Apulejus lib. 9 Metamorph.

*Furiis incinctum.*] Ita Catullus de comitibus Bacchi:

*Pars sese tortis serpentibus incingebant.*

Vetus poeta:

*Ceruleæ incinctæ igne incendunt.*

Silius lib. 15:

————— *apparent mænia Grajo,*

*Condita Massilia, populis excincta superbis.*

### Pagina 275.

*Discumbimus mussati: dominus maturo ovo cœnam committit.*] Veteres cœnam ab ovis auspicabantur, pomis finiebant. Cicero ad Pætum: *Integram famem ad ovum affero.* Horat. lib. 1 Sermon.

————— *si collibisset ab ovo, usque ad mala.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies



jaclabant? de quibus Apulejus: *Absonis ululatibus constrepentes fanaticæ pervolant: denique capite demisso, cervicibus lubricis intorquentes motibus, crinesque pendulos in circulum rotantes.* Statius lib. 10:

*Sanguineosque rotant crines.*

Cur vero *Cercopitheci*? an trahebant caudas? de quo mihi non liquet.

*Item Tragici prodeunt &c.*] Tragici primum nuda ora perungebant facibus vinaceis, a quibus nonnulli Tragoediam nomen accepisse opinantur, quasi *τρογῳδία*: post ab Æschylo reperta persona, cujus operimento caput & os tectum undique. Hinc Varro dicit, Tragicos olim fuisse ore facibus peruncto; nunc prodire capite gibbero, id est, exstanti & eminenti. Prudentius lib. 2 contra Symmachum:

*Ut tragicus cantor ligno tegit ora cavato,*

*Grande aliquid cujus per hiatus crimen anhelet.*

*Damocrinus insanus.*] Emendarim, *Damocrinus sanus equivo* ἔξω βεβαίως morbi fluctibus educit unquam. hac sententia: Qui sunt domitores equorum, ex his nemo sanus educit furentem equuleum, ubi jam furor est assiduus, & haud fere unquam intermittit. Damocrinus, domitor, quasi ὁ κρίνων τὴν δάμασιν.

*Maximum cedit ferro.*] Versus est ἀκέφαλος, quod genus alibi observavimus. Intelligit vero Ajacem, qui ob successionem armorum Achillis Ulyssii adjudicatam subito furore correptus, gladio districto silvam petit, & existimans, se Græcorum copias cedere, gregem pecorum trucidavit: tum duos maximos sues, trabe suspensos, quos putabat esse Agamemnonem & Ulysses, flagris cæcidit.

Pagina 276.

*Furando tamen &c.*] Videtur legendum *frudando*; ut Plautus *Aulular.*

*Egomet me frudavi, animumque meum, geniumque meum.* Terent. *Phormon.*

*Suum defrudans genium comparsit miser.*

Quemadmodum autem servi de dimenso suo subtrahebant, & sedulo convasabant peculium, ut tandem se peculio suo redimerent ex servitute; sic avari ex se ipsis quærebant & cogebant peculium, quod præsidii causa seponebant, ut eo necessitatis tempore uterentur. de quo peculio Celsus lib. 9 *Dige-*

stor. *Audisse se rusticos senes ita dicentes: Pecuniam sine peculio fragilem esse: peculium appellantes, quod praesidii causa seponeretur.*

*Herculis, athletæ.* ] Hercules idem athleta, idem gladiator. ex quo Vejanius Horatianus, cum rudem accepisset,  
— *armis Herculis ad postem fixis, latet abditus agro.*

*Empedocles natos &c.* ] Empedocles philosophiam versibus tradidit apud Græcos, ut Varro & Lucretius apud Latinos. in his de origine humana ita statuit: Membra singula ex terra, quasi utero prægnantis, temere profusa, mox coiisse & effecisse solidi hominis materiam, permixtam igni & humori. Vid. Laertium & Censorinum de Die natali.

*Ego medicina a Serapi.* ] Serapis princeps Deus in Ægypto, ut in Latio Saturnus. credebatur morbos immittere. unde est in Epigrammatis Græcis:

Ἐνθάδε παιδεύουσιν, ὅσοις κεχόλωτο Σεράπης.  
rursus eosdem curare, quod Varro hic indicat. Laertius lib. 5 refert, Demetrium Phalereum philosophum, cum Alexandria amisisset oculos, a Serapide rursus illos accepisse. & Tacit. lib. 4 Hist. de origine ejusce Dei multa narrans, scribit, nonnullos putare, Serapin esse Æsculapium, qui ægris corporibus mèdeatur.

*Quotidie precantur.* ] Hic mutatum genus verbi Nonius observat. an ergo Varro dixit: *preco ter, vel, præcanturio, ὑμνέω.* Porphyrius quidem Περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων, de eodem cultu Serapidis agens, ὑμναδούς memorat.

ΘΕΩ ΕΡΑ ] Est præceptum pietatis in Deum, quod præstat cetera sapientum dicta, quæ pro foribus templi Delphici inscripta celebrantur.

Pagina 277.

*Cepam esse, & vesci cuminum.* ] Id est, Flere & pallere. Cepam esse, κρόμμυον ἐσθίειν, proverbium Græcorum, de iis, qui videntur lacrimari. Cuminum vesci, aut bibere, dicuntur, qui pallent. Plin. lib. 20 de cumino: *Quomodo pallorem bibentibus gignit.* Ita certe ferunt Porcii Latronis, clari inter magistros dicendi, assēlatores, similitudinem coloris, studiis contracti, imitatos: & paulo ante Julium Vindicem, assertorem illum a Nerone libertatis, captatione testamenti sic lenocinatum.

*Phrygios perosa &c.* ] Galli sacerdotes, Magnam matrem Deum per urbem ferentes, incinebant cornua.

————— ταυσιφοροῦ τε μιναντινὸν κέρατα καμνῶν,



ait Lucretius. Varro, mutato genere, dicit *cornus*, quomodo veteres locutos monuit Priscianus lib. 6. Quamquam hæc eadem paulo aliter recitat Nonius in voce Anima: *Phrygios per ossa cantus liquida canit anima.* ut Apulejus lib. 8: *Tinnitu cybalorum & sonitu tympanorum, cantusque Phrygii mulcentibus modulis excitus.* Est autem metrum hoc Gallijambicum, quod genus solemne & proprium Gallis sacerdotibus Cybeles, in hujus Deæ sacris, de quibus Varro agit. Lufit eo Catullus poema de Cybele & Aty.

*Nunc corius ulmum &c.]* Galli fanaticorum modo discurrentes se ipsos cædebant, & cruentabant. ex quo sanguineos vocat Lucanus. Ovid. in Ibin:

———— *mollesque ministri,*  
*Cædunt jaclatis vilia membra comis.*

Eodem refero locum hunc Varronis: etsi non memini me alibi legere, Gallos usos flagris ulmeis, quibus cædebantur servi nequam. unde Plautinus Libanus in *Asinaria*, scapulis suis paratam esse virgidemiam, auguratur ex eo, quod picus rostro ulmum tundit. Quin potius Galli tundeant pectora pinu arbore, Magnæ matri sacra. Statius lib. 10:

———— *quatit ille sacras in pectora pinus.*

vel latera rumpebant flagro, quod describit Apulejus lib. 8 *Metamorph.* *Arrepto denique flagro, quod semiviris illis proprium gestamen est, contortis tæniis lanosi velleris proluxe fimbriatum & multijugis talis ovium tessellatum, indidem sese multimodis commulcant ictibus.* Quare videtur legendum: *Nunc corius culmum tuus depuvit.* ut dicat: Flagro tuo, Galle, quo te ipsum cædebas, nunc excutiuntur frumenta. Depuvire, est cædere & verberare. Lucilius:

———— *palmisque misellam*  
*Depuvit me.*

*Pergis heræ?]* Ita Catullus Gallos vocat Gallas:  
*Rapidæ ducem sequuntur Gallæ.*

nimirum præcisa virilitate erant propiores mulieribus, quam viris, appellabanturque Semiviri. Similiter Horatius hominem mollem feminino genere appellat lib. 1 Serm.

*Julius & fragilis Palatia.*

Et Q. Opimius festivo homini Egillio: *Quid tu Egillia mea;* ut est apud Ciceronem lib. 2 de Oratore. Virgil.

*O veræ Phrygiæ, neque enim Phryges.*

*Tibi Tympana &c.]* Tandem Galli Cybeles, rationibus



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



sus color idem, qui rubeus aut phœniceus. Charisius lib. 1: *Russum Grammatici non magis dicendum putant, quam Albeum, aut Prasineum; sed Russum, & Album, & Prasinum.* Catullus:

*Dentem atque russam defricare gingivam.*

Hinc Russatus, infectus russo colore. Tertullianus de Corona militis: *Et nunc russatus sanguine suo.*

*Albet, algu danti.*] Scribendum iudico: *Albet, algus dante frigore.* Algores dare, ut Dare cladem, Dare malum. Ruina hic est, quæ alibi aqua caduciter ruens; & apud Petronium:

*Et concreta gelu putri velut unda ruebat,  
Vista erat ingenti tellus nive.*

Scaliger reponit:

*Ambeset algus, dentientem frigore.*

FLEXIBULA.] Plinius in præfatione librorum suorum ad Vespasianum, deridens Græcos, ut nimium in festivioribus titulis excogitandis ambitiosos, *Nostri crassiores*, inquit, *antiquitatum, exemplorum, artiumque quam facetissimi; lucubrationem, puto, qui Antias civis erat & vocabatur, Valerius primus asserit: Varro in Satyris suis Sesquiulysses, & Flexibulas.* Quibus verbis laudat modestiam Latinorum, quod rudes & minime exquisitos titulos libris suis inscripserunt: Varronem autem dicit paululum affectasse festivitatem inscriptionum in Satyris Sesquiulysse & Flexibulis. Sed posterioris inscriptionis ista, quam Plinius notat, elegantia, ex verbis ipsius non satis elucet. Itaque videamus, ecquid possimus ex argumento Satyræ idoneam aliquam rationem tam festivi tituli colligere. Videtur Varro infectatus proconsules, prætores, & reliquos magistratus, qui in provinciis cum summa potestate versabantur, quod nullum officium præstarent constantis & moderati imperii. Ejus autem causam jacet in immensas cupiditates, & illecebras vitiorum, quæ animos huc & illuc rapiunt, nec, quo loco volunt, consistere sinunt omnino: sicut & virtutes eosdem movent atque impellunt, sed dispari ratione. etenim hæc animos cum moderata quadam constantia faciles in omnes partes & ad omnem casum expeditos reddunt. Hæc igitur sunt, inquam, virtutes, vitia, imperia, Varronis Flexibulæ, vel Flexabula, ut oratio a poeta dicta Flexanima.

Pagina 279.

*Strabones sunt facti.*] Strabo fieri dicitur quis amore vel nimia cupiditate alicujus rei, quod eam subinde retorto ocu-

Id, & transversum spectet. Ita Strabonem fieri deliciis dixit Lucilius lib. 18:

*Nulli me invidere, non strabonem fieri sæpius deliciis me istorum.*  
Varro hic amore & libidine. proprie: quoniam libido distorquet oculos & contrudit in angulorum angustias, quos vocant Hirquos. Unde Virgilium volunt scripsisse:

*Transversa tuentibus hirquis.*  
& Persium:

———— *patranti fractus ocello.*

*Commalexarem me apathem.*] Totum hunc locum restitui ex veteribus libris, & ipso sensu, quem ita concipio: Quod philosophia me exercerem, & præstarem ab omni perturbatione animi liberum, quem Græci ἀπαθῆ nominant, hoc effeci, ut ne sentirem quidem dolorem vel indifferentem esse, neve irarum habenas unquam laxarem, aut refrenarem cupiditates. Commalexare verbum a Græcis sumfit, quibus μαλακίζειν est præparare, subigere, & quasi mature facere. Sic μαλακία, μαλάχη, μάλαγμα prope sua Latini fecerunt.

*Neque cupiditati non &c.*] Hic una negatio redundat, vel additur Græcorum modo, ut alterius vim augeat & intendat: qua de re satis multa diximus Satyra Bimargo.

*Paratum esse hoc minime.*] Quid si, *hominem, vel, hoc munere?* intellige, *provinciali.* Vide Satyram, Pransus paratus.

GEMINI.] Suspicio titulum corruptum esse, & unicum hoc fragmentum pertinere ad Satyram, Lex Mænia: cujus legis caput, Ne filii patribus luci claro sigillent oculos, hoc est, ne oculos clauderent: quod per translationem videtur dictum, quasi ne mortem eorum maturarent. Nam mos vetus fuit, ut parentibus liberi, cum morerentur, oculos clauderent, item liberis parentes. Martialis lib. 10:

*Quinque dedit pueros, totidem mihi Juno puellas;*  
*Clauserunt omnes lumina nostra manus.*

Seneca lib. 9 Controvers. *Ita oculos meos filii manus operiant, ut ego inter liberos meos fortior steti.* Lucanus lib. 3:

———— *tacito tantum petit oscula vultu,*

*Invitatque patris claudenda ad lumina vultum.*

*In pietate.*] Fortasse melius, *in die lata.* ut Bimargo: *Legem Lucaniam luci claro latam.*

GERONTODIDASCALUS.] Γεροντοδιδάσκαλος, Senis doctor, proverbii forma dicitur is, qui frustra laborem impendit in rem seram & intempestivam; velut si quis conetur hujus

seculi effrenatam libidinem revocare ad severitatem, & continentiam majorum. Hoc Varro inscribit Satyræ, in qua Senex quidam inducitur commemorans veterum Romanorum instituta, in moribus posteriorum nimia socordia repressa & pæne extincta. Sic autem conformavit Γεροντοδιδάσκαλος, ut Alexis Comicus Ἀσωτοδιδάσκαλος, quam fabulam citat Athenæus.

*Cultelli Empestatiæ Bithynia.*] Fateor, mihi non liquere de genere illo cultellorum, quod Varro hic significat ad finiendam vitam; & maturandam mortem, fuisse inventum. quare in re obscura lectionem antiquorum codicum proponere volui. Ut autem, quid suspicer, aperiam, opinor extremas duas voces Græcas fuisse, quas imperiti librarij, cum non intelligerent, corruerunt. Forte ἐν ἐσχατιᾷ βιοθῦνοι, in necessitate vitam abrumpentes, seu, extremis in rebus, ut loquitur Sallust. lib. 3 Histor. *Ac tum maxime, ut solet extremis in rebus, sibi quisque carissimum domi recordari.*

*Ter sub armis &c.*] Hic Versus Ennii est ex Medea exsule, quam vertit ex Euripidis Græca; in qua sic loquitur Medea:

— ὡς τρις ἀν. παρ' ἀσπίδα

Στῆναι θέλομι μάλλον ἢ τεκεῖν ἅπαξ.

Illud autem, Vitam cernere, genus loquendi antiquum, Nonius ita explicat, ut dicat, Cernere hic significare, amittere. inepte. quid enim hoc ad Euripideum, Παρ' ἀσπίδα στῆναι? quod est, in acie stare. Cernere est dimicare, vel contendere, ut Græcorum κρίνειν. Ennius Hectoris Lytris: *Severiter fortuna ferri cernunt de victoria.* Virg. lib. 6. *Æneid. Inter se coiisse viros, & cernere ferro.* Hinc, Cernere bellum, pugnare, & signis collatis concurrere. Lucret. lib. 5:

———— aquo certamine bellum

*Magnis de rebus inter se cernere certant.*

Et, Vitam cernere, de vita dimicare, vel, in disceptationem constituere vitam; ut apud Græcos κρίνειν τὰ ὅλα, de summa rerum decertare. Ennius lib. 6 Annal.

*Ferro, non auro, vitam cernamus utrique.*

Vide Servium, Senecam, & ipsum Varronem lib. 6 de L. L.

### Pagina 280.

*Rapta a nescio &c.*] Hic tria membra divulgata posuimus ordine; quæ arbitramur singulatim pertinere ad antiquos ritus nuptiarum. Ac primum quidem ad morem illum rapiundæ



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Novus maritus.*] Cingulum novæ nuptæ vir in lecto solvebat, quod mox Dianæ, ob eam causam Cinxiæ cognominatæ, dicabatur. erat autem contextum ex lana ovis, eoque vincitum nodo, qui Herculaneus appellabatur, propterea quod Hercules in suscipiendis liberis felicissimus fuisset: nimirum qui septuaginta ex se genitos habuisset. Catullus in Epithalam. Jul. & Manlii:

*Te suis tremulus parens  
Invocat: tibi virgines  
Zonula solvunt sinus.*

Et in carmine ad Januam:

*Nec quærendum aliunde foret nervosius illud,  
Quod zonam posset solvere virgineam.*

*Taciturnus, taxim.*] Usurpat & Modio p. 292, *Tacitulus taxim.* Fortassis sumsit a Pomponio, cujus verbum hunc Nonius refert:

*Clandestino tacitus taxim perspeclavi per cavum.*

*Vehebatur enim &c.*] Ita hunc locum emendavi, recte ad sententiam. Senex ille, inquit, unus antiquorum hominum scilicet, ita vegeto & firmo corpore erat, ut quamvis ætas licentiam daret utendi arceræ, tamen ea raro, vehiculo assidue, veheretur. Quæ autem his verbis attextuntur apud Nonium, non sunt Varronis; sed pertinent ad interpretationem legis XII Tab. qua decemviri in jus vocato ire recusanti, jumento dato, arceram sterni prohibuerunt. Illam legem apud Gellium lib. 20 sic restituendam judico: SI IN JOUS VOCATO MORBUS ÆVITASVE VITIUM ESIT, QUI IN JOUS VOCASSIT JOUMENTUM DATO. SEI NOLET, ARGERAM NEI STERNITO.

*Ac rusticus Romanus.*] Sic Cicero in Catone: *Rusticos Romanos, vicinas & familiares meos.* & Cicero filius epistola ad Tironem: *Habes, ubi deponendæ sint urbanitates. rusticus Romanus factus es.*

*Vel decem menses.*] Hoc Terentius in Eunucho, notans mulierum longum & inutile studium comandi, dixit, *Annus est: Dum moliuntur, dum comuntur, annus est.* Ita annus & decem menses, eadem sunt Senecæ, cum de luctus tempore loquitur; ut lib. 8 Epist. *Annum feminis ad lugendum constituere majores.* & in libro de Consolatione: *Majores decem mensium spatium lugentibus viros dederunt.* Nimirum decem menses annum absolverunt, dum Romulus in anno

*Constituit menses quinque bis esse suo:*

nec, quod ad luctus tempus, Numa mutavit, ut jampridem animadversum est a doctissimis Ictis Cujacio & Rævardo. Porro tangit Varro hic magnificentiam villarum, quam etiam conqueritur lib. 1 de Re rustic. & Plin. lib. 18. Strabo lib. 5.

*In quibus Libyssa citrus.*] Citrus arbor in Atalante Mauritaniae monte nascitur, ex qua olim faciebant lectos, fores, & mensas, quas eboreis pedibus fulciantes feminae, viris contra margaritas regerebant. Cato in ea, quam habuit, oratione, Ne quis consul bis fieret: *Dicere possum, quibus villae atque aedes aedificatae atque expolitae maximo opere, citro, atque ebore, atque pavimentis Pœnicis stent.* Sic autem Varro dixit *Libyssa citrus*, ut Catullus,

*Quam magnus numerus Libyssae arenae.*

& Virgil.

*— vel qualis equos Threïssa fatigat, Harpalyce.*

*Candens corpore*] Περύμοιον, ut in illo Ennii lib. 1 Annal.

*Quamquam multa manus ad caeli caerulea templa  
Tendebam.*

& Attii Telepho:

*Ære atque ferro fervere, igni, insignibus.*

Et Plauti Captivis:

*Quanta pernisi pestis veniet, quanta labes larido,  
Quanta sumini absumedo, quanta collo calamitas,  
Quanta laniis lassitudo.*

*Trivio lumine Lunæ.*] Ita vocat candidum illum splendorem lunæ, diffusum in omnes partes, quo candere taurum album & nitentem dicit κατ' ἔξοχὴν, quia taurus sacer dicatusque Lunæ, atque adeo vector ejus. unde illam Græci vocant ταυροπόλον & ταυρωπόν. Porro cognominatur Trivia, quod tribus viis in cælo movetur, in altitudinem, & latitudinem, & longitudinem, ut est lib. 4 de Ling. Lat.

*Multos ærarios facere.*] Ærarium generis masculini observat Nonius: quæ observatio, uno verbo ut absolvam, falsa est. nam Ærarios facere, vel, In ærarios referre, dicebantur censores, cum plebejos delecti nomine in Ceritum tabulas rejiciebant, movebantque albo centuriæ suæ, ita ut civium quidem numero manerent, sed pro capite dumtaxat tributii causa æra penderent. Livius: *Tribu moti, ærarii omnes facti.*

*Manius Curius.*] Valerius Maximus lib. 6 idem Curii factum refert, sed paulo aliter: *Graviter autem animadvertetur in eos, qui nominatim in tribu sua citati ab eo, qui delectum habebat, non respondissent. nec unum genus pœnarum. nam*



vel libertate multabantur, & ut servi erronei veniant; vel laceratione corporis vexabantur. Livius lib. 7: *Acerbitas in delectu non damno modo civium, sed etiam laceratione corporum lata, (partim virgis caesis, qui ad nomina non respondissent, partim in vincula ductis) invisa erat.* Interdum & domus eorum evertebantur, & arbuta succidebantur, ut M. Fabio Cæsone, & L. Valerio Coss. factum refert Dionysius Halicarnas. lib. 9.

1                      Pagina 281.

*Tricas Tellenas.* ] *Tricæ Tellenæ παροισιόδῶς* dicuntur res impeditæ & intricatæ, a Tellenæ urbe antiqua Latinorum, quam Ancus Martius rex vi cepit. Arnobius lib. 5: *Jamdudum me fateor hæsitare, circumspicere, tergiversari, & tricas, quemadmodum dicitur, conduplicare Tellenas.*

*Hic ephebitum.* ] Corruptus locus, quem difficile est integritati suæ reddere. Fortean legendum, *hic ephebitum mulieravit, hic ad pædica adolescenti*: quod a veteris scripturæ vestigiis minimum recedit, & ad sententiam optime convenit. Uterque, inquit, amat, rex & pauper: hoc interest, quod illi ad obsequium adolescens indomitus & agrestis, vel, ut Martialis ait,

— *qualis Geticæ satiatus lacte juvencæ*

*Sarmatica gelido ludit in omne rota:*

isti regi, pulchellus, comtulus, &, ut inquit idem,

— *Mytilenæi roseus mangonis ephebus,*

*Vel non cæsus adhuc matre jubente Lacon.*

Est autem Ephebitus dictio mera Græca, facta ex ἔφηβος & ἴτης, quæ significat puerum agrestem, &, ut ita dicam, impetuofum. Ad pædica adolescentem, interpretor meritorium, pædicarium, seu pædicatoribus obsequentem, quomodo dixit Virgil.

—— *fidusque ad limina custos,*

pro atriensi. Catullus:

*Ad lecticam homines,*

pro lecticariis. Propertius:

*Lygdamus ad cyathos,*

id est, pincerna.

*Dein certe alvi &c.* ] Fortasse legendum, *Dein tetthe alvi.* Tetthe, τετθή, nutrix: quo nomine fuit comœdia Cæcili, translata ab Eubulo, vel Alexide. Fici autem laxando, molliendoque alvo plurimum profunt: tum etiam multum & co-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



stra illos esse, qui magnificis donis, aut sumtuosis victimis; ad impia vota Deum sollicitant: & verum sacrificium esse puræ atque integræ mentis preces, effusas in res & necessarias, & honestas. Quod vere monet Seneca ad Lucilium. *Colitur autem, inquit, non taurorum optimis corporibus contrucidatis, vel auro argentoque suspenso, nec in thesauro stipe infusa, sed pia & recta voluntate.*

*Socrates cum in &c.*] Fortassis intelligit votum Socratis, cum vicinus morti Æsculapio gallum vovit. *Exodium* est exitus, a Græco ἔξοδος, ut a πρόλογος, prologium dixit Pacuvius. Utitur Varro sæpius. Suetonius in Tiberio: *Nota in Atellanico exodio.* Juvenal. Sat. 6:

*Rusticus exodio risum movet Atellanæ.*

Ubi Exodia sunt, quæ extra fabulæ argumentum e scena digressis histrionibus interponebantur, ut apud Græcos Satyræ, apud Latinos Atellanæ.

### Pagina 283.

**HERCULES TUAM FIDEM.**] Hujus invocationis usus, cum rebus afflictis imploramus fidem & auxilium alicujus potentis & fortis viri. Hercules enim ipse ille Deus, qui a tutando Tutani & nomen habuit, & numen: quod hæc Satyra probat. Porro est hic ἐκλειψις usitata in invocationibus Deorum, ubi intelligitur verbum Obsecro, imploro, aut simile. Plaut. in Curcul.

*Tuam fidem, Venus noctuvigila.*

& in Comœdiis frequenter, *Dii, vestram fidem; &, Deum atque hominum fidem.* In qua loquendi figura Fidei nomen, opem & auxilium significare, Donatus in Andriam Terentii notat.

*Noctu Hannibalis &c.*] Cum Hannibal ad urbem exercitum duceret, & res Romana in summo discrimine versaretur, repente terriculamenta quædam nocturna ita illum concusserunt, ut sine mora inde cesserit. Qua causa Romani fanum extruxerunt extra portam Capenam, ab eventu Rediculum appellatum. Deum vero, cui consecrarunt, a tutando Tutanum dixerunt. Festus, & Plinius lib. 10.

*Hæc propter omnes.*] Hac propter, ut Quapropter, & hoc propter. Ennius Epicharmo:

*Isthæc propter Jupiter sunt, quæ dico tibi,*

Lucretius:

*Dextera eâ propter nobis simulacra remittunt.*

Nec soli poetæ, sed & oratores & historici præpositiones convertunt, idque κατ' ἀναστροφὴν, ut Suetonius de Rebus variis apud Charisium observat. Ita Varro, *Eum apud*; Salustius, *Quos inter*; Livius, *Omnibus ex*.

*Non Tutilinam.*] Tutilina Dea a tuendo dicta, sicut Tutanus Deus a tutando, auctore Nonio. præerat enim tutelæ populi Rom. colebaturque in Aventino: unde Porcius, de Ennio scribens, dicit eum coluisse Tutilinæ lucos, ut est apud Varronem lib. 5 de Ling. Lat. Quamquam Augustinus lib. 4 de Civitate Dei tradit, Tutilinam Deam præesse frumentis collectis atque reconditis, ut tuto servarentur. Tertullianus de Spectaculis: *Columnas Sessias a sementationibus, Messias a messibus, Tutilinas a tutelis fructuum sustinent.*

HERCULES SOCRATICUS.] Probat, sapientem Stoicum non minus, quam Herculem, invictum laboribus esse, & victorem vitiorum. Seneca ad Serenum: *Catonem autem certius exemplar sapientis viri nobis Deos immortales dedisse, quam Ulysses & Herculem prioribus seculis. Hos enim Stoici nostri sapientes pronuntiaverunt invictos laboribus, & contemptores voluptatis, & victores omnium terrarum.* Plura Turneb. Advers. lib. 12.

*In omnibus rebus bonis.*] Sunt verba hominis militaris & jactabundi. Res bonæ, sunt expeditæ & compositæ: quibus opponuntur malæ. Sallustius Catilina: *Domi inopia, foris æs alienum, mala res, spes multo asperior.* Ibidem: *Mala abunde omnia erant, sed neque res, neque spes bona ulla.* Livius lib. 40: *In bonis tuis rebus, nostris dubiis.*

*Chlamyda.*] Chlamys purpurea, vestis militaris, & fere imperatoria. Cornificius ad Heren. lib. 4: *Citharædus palla inaurata indutus cum chlamyde purpurea, coloribus variis intertexta.* Vopiscus in Aureliano: *Elata purpurea chlamyde, intus civibus, foris militibus se ostendit.* Porro videtur legendum, *Chlamydas & purpurea amicula*, scilicet indutus. Livius lib. 37: *Reginæ pallam pictam cum purpureo amiculo.*

HIPPOCYON.] Hic titulus exstat in omnibus libris veteribus. alii reponunt Ἴπποσύνη: qui quidem non video qua ratione ducti id faciant, præsertim cum non constet Satyræ argumentum, ad quod accommodari possit inscriptio. Quid vero illud Ἴπποκύων? an convitium est in equitem famelicum & egenum, qui vivit de stipendio equi? an in Censorem acerbum, & severe notantem equites?

IDEM ACCI QUOD.] Utitur Satyra Testamentum ; ubi Gellius explicat, lib. 3.

Pagina 284.

KENOΔΟΞΙΑ.] An reprehendit cruenta spectacula gladiatorum? in quibus, ut Cyprianus ait, *homo in hominis voluptatem perimitur: disciplina est, ut perimere quis possit, & gloria, quod peremit: an bellicas victorias, paratas humano sanguine?*

LEX MÆNIA.] Damnatur vitam cælibem, & matrimoniorum usum, ad conservationem generis humani maxime necessarium, dilaudat: simul exagitat totum illum gregem impurorum hominum, quorum plerique volgivagam Venerem sectantur; alii sexum a natura datum, nefario scelere præcitant. Quæ vero sit ista lex Mænia, vel Minia, (nam utrumque libri veteres habent) mihi non liquet. Varro caput ejus recitat, *Ne filii patribus luci claro sigillent oculos: quod nonnulli ita sunt interpretati, quasi caveatur, ne filii parentibus morituris oculos occludant; sed ut id faciant propinqui & necessarii.* Ulpianus in Institut. nominat legem Mæniam, quam de matrimoniis fuisse, licet conjicere ex eo, quod ex aleruro peregrino natum deterioris parentis conditionem sequi jubet. & hanc idem intelligit lib. 27 ad Sabinum, cum ait: *Lex naturæ hæc est, ut qui nascitur sine legitimo matrimonio, matrem sequatur; nisi lex specialis aliud inducit.* Alia lex Mænia, de Auctoritate patrum, nominatur a Cicerone in Bruto.

*Exercebam ambulando.*] Respexit ad dictum Socratis, quem ferunt, cum usque ad vesperam contentius ambularet, quæsitumque esset ex eo, quare id faceret, respondisse, se, quo melius cœnaret, obsonare ambulando famem, ut est apud Ciceronem lib. 5 Tuscul. Quæst.

*Sereno lumine tonuisset.*] Tonitrua, quæ nitido & innubili cælo fremebant, certissima futurorum argumenta credebantur. Varro Eumenid.

————— *dum sermone cœnulam variamus,*

*Interea tonuit bene tempestate serena.*

Ac Homerus quidem læta interpretatur, maxime post effusas preces. Romanis tristitia fuisse, sæpe notatum est.

*Si qui patria.*] Vetuste. sic enim antiqui loquebantur, Qui, nequi, siqui, aliqui: quæ imperiti fere ubique in veterum libris immutarunt in quis, nequis, siquis, aliquis. Patria dicitur ma-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies



studet. quod quidem studium natura mentibus humanis instum, notat Horat. lib. 2 Carm.

——— *quid terras alio calentes*

*Sole mutamus? patriæ quis exsul*

*Se quoque fugit?*

& Lucretius copiose describit lib. 3 :

——— *nunc plerumque videmus*

*Quid sibi quisque velit nescire, & quærere semper,*

*Commutare locum, quasi onus deponere possit:*

*Exit sæpe foras, &c.*

*Hoc se quisque modo fugit.*

*Secus, vel ad ædilitium &c. ]* Ita libri veteres omnes, quos leviter emendandos censeo, assensus Turnebo, *æquus vel ad ædilitium modium, purus.* Ædiles præerant mensuris, & ipsi æquas justasque habebant, ad quas exigebant reliquas. Juvenal.

*Et de mensuris vis dicere, vasa minora*

*Frangere, pannosus vacuis Ædilis Ulubris.*

Cum ergo hunc Stoicum sapientem valde æquum & integrum ostendere Varro vellet, ait, illum vel pro modio esse, tam vero, quam ædilitio. Nec damno tamen conjecturam hominum doctissimorum, Josephi Scaligeri, & Justi Lipsii, qui a veteri scriptura paululum recedentes, emendant, *Securus vel ad ædilitium munus.* ut dicat, Stoicum illum sapientem ita fortem, ut, etiamsi ad ædilitium munus, id est, ad bestias dandus sit, securus tamen & constanti animo perseveret.

*Cleophantus. ]* Qui gloriose loquitur. nomen aptum Stoico, qui virtute, qua sola beatam vitam contineri prædicat,

——— *uno minor est Jove, dives,*

*Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum:*

eum tamen omnis ratio tam splendidæ virtutis, re ipsa vana sit & inanis, nec ullum plane fructum rebus humanis afferat. quid enim in communem utilitatem conferre possit is, qui omnem sensum humanitatis repudiat & aspernatur? Scite igitur Lucilius :

*Penula si quæris, canterius, servus, segestre,*

*Utilior mihi, quam sapiens.*

*Cave attigeris. ]* Superbum & intolerabilem fastum denotat. Turpilius Lencadia :

*Ne me attigas, atque aufer manum.*

*Eja quam ferocula est.*

Cato in oratione de Dote : *Illam te, si adulterares, diguo non auderet contingere.* Plautus Poenulo :

*Pura sum, comperce amabo me atrectare.*

. *Sed ut is erat &c.*] Cynici philosophi vivebant siliquis, leguminibus, & aliis vilissimis cibariis: de quibus fortassis hic loquitur, aut de priscis hominibus. Videtur autem legendum: *Sed victus erat hæc legumina, arte parata parva, cicer, ervilla, cepa regia, allia Cypria, ceteris.*

MAGNUM TALENTUM.] Magnæ pecuniæ summa erat: & forma quadam proverbii dicitur de re maximi pretii. Terent. Phorm. Act. IV, sc. 3:

— si quis daret

*Talentum magnum:*

Virg. lib. 9 Æneid.

— auri pondo duo magna talenta.

*Vitjcapiferis.*] Dicitur composita est ex tribus partibus, quasi vitia capere feræ, ut Sexagesi, Quassagipennæ, quæ quassis aguntur pennis. De qua ratione compositionis ita Quintilianus lib. 1: *Ex tribus nostræ utique linguæ non concesserim, quamvis Capfis Cicero dicat compositum esse ex cape, &, si vis.*

MANIUS.] Hac Satyra exagitat beatulos istos, qui neglecto Deorum cultu, se ipsos macabant divinis honoribus, & quæ Diis propria, templa, pulvinaria, lectisternia, epula, his etiam ampliora, magnificentioraque sibi faciebant. Inducit autem Manium, hominem religiosum, referentem ad populum de sacris quibusdam legibus, aut scriptis erutis e terra, quibus probat, Rempublicam duabus rebus contineri, Lege & Religione.

*Ager derelinqueretur.*] Pacuvius Teucro:

*Quæ desiderio alumnum, pœnitundine*

*Squalles scaprefque inculta vastitudine.*

quem postremum versum pæne integrum Varro huc transtulit, nisi quod pro verbis Squalleo & Scapreo nomina reposuit. Dicit autem Pacuvius Scapreo, pro Scabreo, ut Ennius *Andromeda: Scrupeo investita saxa atque ostreis quam exscaperent*: qui versus restituendus est apud Festum in voce Scrupi.

*Tum ad me fuerunt.*] Crederem legendum, *ferunt.* alioquin erit ἀρχαϊσμός, *Ad me pro apud me*, ut in 1 de Re rust. *Ad te enim rudem esse.* & Ciceronis 2 de Oratore: *Cum ille dubitaret, quod ad fratrem promiserat & ad Atticum: Fuit ad me sane diu.*

*Manius mane.*] Alludit prænomen Manii, dictum ab eo, quod mane quis initio natus sit, ut Lucius prima luce. Quamquam suspicor hic induci personam Manii, ut hominis piæ



& religiosi: forte a Manio Ægerio, qui primus Dianæ Ne-  
morensi, haud procul ab Aricia, lucum consecravit; de quo  
Festus.

Pagina 286.

*Viget, veget.*] Ita Seneca ad Lucilium: *Vivit, veget, li-  
ber est.* Ibidem: *Et vixit, & viguit.* Livius lib. 35: *Vivunt  
enim, vigentque fama rerum gestarum.* Idem lib. 2: *Hunc, quo  
vivimus, vigemusque.*

*Ut pote plurimum.*] Etiam dixit Catullus: *Quantum qui  
pote plurimum perire.*

*Vinicius meus &c.*] Vinicii complures nominantur ab an-  
tiquis auctoribus, & in nummis & in lapidibus, equestri fa-  
milia, sed honoribus illustres. Plotius fuit rhetor celeberrimus,  
apud quem etiam Cicero in dicendo se exercuit: de quo  
multa auctor libelli de Claris rhetoribus.

*Hæc adventoribus accedunt.*] Emendandum arbitror, *Ædium  
emtoribus accedunt*: quod verbum solemne in emtionibus. Paul-  
lus lib. 33 ad Edictum, *Si in emtione fundi dictum sit, acce-  
dere Stichum servum, neque intelligatur, quis ex pluribus acces-  
serit.* Marcellus lib. 6 Digestor. *Comprehensum erat lege ven-  
ditionis, dolia sexaginta emtori accessura.* Proculus lib. 6 Epi-  
stolar. *Si, cum fundum venderes, in lege ita dixisses, id em-  
tori accessurum esse.*

*Habens antepositam &c.*] His lepidissimis versibus scite  
describit ganeones, quibus est modulus vitæ culina: in quos  
optime convenit illud:

Γάστρ' ὄλον τὸ σῶμα πανταχῆ βλέπων

Ὀφθαλμὸς, ἔρπει τοῖς ἄδούσι θηρίον.

Sunt autem hi versus tam inter se omnes connexi & apti, ut  
prope ausim affirmare, a Varrone ita scriptos fuisse. nam  
quod eadem hæc recitans Nonius in voce Limus, aliter quæ-  
dam hunc in modum refert,

*Sedens alius alieno sciens,*

*Sed limus intra limites culina:*

facile apparet, illum suo more, multis omissis & immutatis,  
integrum locum pervertere.

*Neque post respiciens &c.*] Expressit illud Homeri: Ὀρῶν  
πρόσω καὶ ὀπίσω.

*Hunc Cereris cibi &c.*] Posterior vox inducenda, ut glaf-  
sema, vel legendum, *Ceres, cibi.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Repente noctis.*] Elegans & luculenta descriptio tempestatum repentinæ cum περιστάσει. serenitatis, nubili, ventorum. Meridiem vocat mediam partem noctis, sicut contra Æquidiale pro æquinoctio dixerunt antiqui: secuti in hoc Græcos, qui ἰσομερίαν appellant, quia nox diei potius, quam dies nocti annumerari debeat. Cæli choreas astricas dixit, ut Tibull. lib. 2:

*Ludite, jam nox jungit equos, currumque sequuntur  
Matris, lascivo sidera fulva choro.*

Manilius lib. 1:

*Et quinque adverso luctantia sidera mundo,  
Exercunt varias naturæ lege choreas.*

Chrysostron. Οὐκ ὄρας τοῦτον τὸν οὐρανὸν, πῶς καλὸς, πῶς μέγας, πῶς ποικίλος τῶν ἀστρῶν ἐστεφάνωται χορῶ;

*Cæli cavernas.*] Cavum cælum. Ennius Andromacha:  
*Quæ cava cæli signiteneuibus  
Conficis bigis.*

Idem Annal.

*Lumine sic tremulo terra, & cava cærulea condent.*

Hinc Cavernæ cæli Varroni, & Lucretio lib. 3:

— *magnas cæli compleſſe cavernas.*

### Pagina 288.

*Spatale eviravit.*] Spatale Venerivaga dici potest mulier vulgaris, & projectæ libidinis,

*Nullum amans vere, sed identidem omnium  
Ilia rumpens.*

qualis illa Clodia, quam Cicero ait domum suam patefecisse omnium cupiditati, palamque sese in meretricia vita collocasse. Martial. lib. 2;

— *poposcit Mammosum Spatalem, pro tribus illa dedit.*

Sed hic est, opinor, ipsa Venus Volgivaga; quæ quasi malis venenis imbuta, animi & corporis vires effeminat. *Venerivaga*, ut *Bimargo Remivagus*. Cicero, *Salivagus* & *Omni-vagus*. Lucret. lib. 4:

*Volgivagaque vagus Venere.*

*Dein mittit evirile &c.*] Ita libri omnes. nonnulli reponunt, *in frumen*: & hæc accipiunt de luxu illo capitali, quo olim infames Campani & Lesbii, quem Latini innuere volentes, dicunt *Offendere*, vel, *Corrumpere buccas*. Martialis lib. 3:

*Cœpisti puras Opicus corrumpere buccas.*

*Mera miracula.*] Miraculum veteres non modo pro monstro vel horrendo usurpant; sed laxiore & magis communi significatione hoc verbo intelligunt, quidquid mirum aut inusitatum evenit. Cato Dierum dictarum de consulatu suo: *Atque quamquam multa nova miracula fecere inimici mei; tamen nequeo desinere mirari eorum audaciam atque confidentiam.* Lucretius:

—— ideo jactant miracula dictis.

Ut autem Varro dixit *mera miracula*, ita Cicero ad Atticum, *mera monstra nuntiant, & scelera mera loquuntur.*

*Peliam Medæ.*] Hæc fragmenta suspicamus eodem pertinere, videlicet ad descriptionem cujusdam decocti, vel medicatæ ablutionis, cujus occulta vi & efficacia fingit quendam ex senili ætate ad pueritiam revocari; sicut Medea Peliam regem Thessaliæ ferventi lebeti impositum recoxit, & hujus fratrem Æsonem, Jasonis patrem, herbarum decocto juventuti reddidit. Vide Diodorum lib. 4, & alios.

*Delime, bipennis.*] Obscurus locus, & haud scio an satis integer. nam Delimo verbum tertii ordinis non meminisse legere, licet multa recensent Grammatici hujusmodi verba, quæ & primi sunt ordinis, & tertii. id autem significat detraho, decerpo; ut Limo apud Cic. lib. 3 Epistol. *Etsi de tua proluxa beneficaque natura limavit aliquid posterior annus.* An ergo Delimus nomen hic est? & de sene recocto atque repuerascente dicitur: Delime, bipennis, id est, deterse, limare, expedi te, ut levis passerculus.

*Libram ocellatorum.*] Suspicor esse lapillos, ex quibus contexti orbiculi, hodieque manent inter ornamenta puellarum: ita dictos, vel quia ocellorum speciem quandam præ se ferunt, & rotunditatem: vel quia conchæ, Nympharum lumina, ut Cajum Cæsarem solitum jactare Victor refert. Apud Suetonium in Augusto, ubi scribit; illum solitum esse cum pueris minutis ludere ocellatis nucibusque, accipio umbilicos aut laterculos crudos, in modum ocellorum formatos, quibus etiamnum pueri ludunt, vocantque globulos. Vidend. Turneb. lib. 3.

*Et Diogenes qui amicos.*] Fortasse legendum, βίαιμικτος, id est, nullam commercium habens cum opibus, ceterisque rebus, quæ ad communem vitæ usum pertinent, utpote ἀπολις, ἀοικας, πατρίδος ἐστειρισμένος, πτωχός, πλανήτης, βίον ἔχων τρυφήμερον, qualem Laertius describit. Quod autem de Diogene hic voluit dicere, id lib. 5 Tusculan. Cicero refert his verbis: *Diogenes Cynicus Alexandro roganti,*

ut diceret, si quid ei opus esset, Nunc quidem, inquit, paululum a sole absis: officiebat videlicet arcticanti. †

### Pagina 289.

**MARGOPOLIS.** ] Margopolis, vel Bimargopolis, dicitur Varroni civitas ampla & superba imperio: in cujus modum natura hominem instruxit, sic, ut illius partibus minutioribus respondeant membra corporis: animus aut ratio, quasi arx, principem locum obtineat. Vel forma quadam proverbii usurpatur, de cœtu & concilio hominum insolentium & protervorum. quos quidem hac Satyra insectatus videtur, monuisseque, enitendum esse, ut virtute & sapientia præstemus, non, quomodo vulgus, potentia aut opibus, aliisve malis artibus insolescamus. Sic Δουλόπολις, fervorum civitas, usum habet proverbii, de cœtu hominum improborum, aut ignobilium. Et Ἀπραγόπολιν, urbem ovi altricem, Augustus vocabat vicinam Capreis insulam, a desidia secedentium illuc, auctore Suetonio.

*Cui Celer, dienos &c.* ] Emendo:

*Cui Celer δι' ἐνδὸς λήμματος λόγους*

*Antipatri Stoici filius &c.*

**Acuta sententia:** Cum pater, inquit, proferret Antipatri Stoici λόγους μονολημμάτων, id est, ratiocinationes unius sumtionis: filius illi rutro caput diffindit, perinde ac Celer ille præfectus equitum, Remum rutro interemit, ob violatam legem, quam Romulus tulerat, Ne quis mœnia transiliret. Rutrum hic significat instrumentum fossorium, ligonem, non hoc, quo fruges conjiciuntur in modium, aut raduntur, & æquantur. Græci vocant κρωπίον, ut Dionysius lib. 1 de nece Remi.

**Sensus portæ.** ] Aptæ contentio: Sensus sunt velut portæ, per quas commeant rerum omnium intelligentiæ: Venæ, tanquam aquæductus, in omnes partes corporis sanguinem partuntur, & diffundunt; unde & sanguinis rivi a medicis nuncupantur, & a Varrone περὶ ἐξαγωγῆς, fervidi lacus sanguinis: Intestina, persimilia cloacis, per quæ cibi & potio- nis recrementa perlabuntur.

**Nemini Fortuna currum &c.** ] Elegantissima γνώμη, quæ nos admonet humanæ imbecillitatis, acerbitatisque fortunæ, cuius perpetuo edicto sancitum, Neminem posse effugere communes vitæ ærumnas, & absque omni offensione ad optatos exitus



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Œnei, regis Ætoliæ; cujus natali tres Parcæ stipitem quendam igni admoventes auditæ sunt effari:

*Tum suæ vitæ finem ac fati internecionem fore*

*Meleagro, ubi torris esset interfectus flammeus.*

quam sortem eventus multo post confirmavit. Nam cum Meleager jam se corroboravisset, immanem illum aprum, qui omnem Ætoliæ horrendo impetu vastabat, delecta fortissimorum juvenum multitudine infectatus, confecit. Deinde captus amore Atalantæ virginis, quæ prima aprum sagitta vulneraverat, facti sui laudem in illam maxima ex parte transtulit, donavitque caput apri & fetosum tergum. Quod cum indigne ferrent duo avunculi ejus, conarenturque a virgine apri exuvias vi rapere, ambos necavit: qua cæde fratrum audita mater Althea, instincta Furiis exclamat, Heu cor ira fervit cæcum, amentia rapior ferorque: mox fatalem illum stipitem tamdiu asservatum, flammis injicit; quo ardente pariter & Meleager visus est intestinis flammis exuri.

*Funus exsequiati.*] Ita in XII Tab. SERVILIS UNCTURA CIRCOMPOTATIOQUE QUOM FONUS EXSEQUIANTOR VINEIVE RESPARSIO NEI FUAT. Exsequiari dixit Bimargo: *Ipsam propter vix liberti semiatrati exsequiantur.* Funus exsequiari, est funeri exsequias ducere. idem, Funus exsequi. Gellius lib. 10: *Funus tamen exsequi, non est religio.* Vetus poeta apud Cic. lib. 1 Tuscul.

*At qui labores morte finisset graves,*

*Eum omnes amici laude & lætitiâ exsequi.*

*Silicernium confecimus.*] Tertullianus in Apologetico scribit, mortuis parari obbam, pollinctorem, silicernium: quod postremum verbum Grammatici ita varie exponunt, ut longum sit singulorum interpretationes commemorare. Vide Nonium, Festum, Placiadem & Donatum ad illud Terentii, *Silicernium sentem.*

*Cum etiam Thais.*] Hæc videntur cum proxime superioribus verbis cohærere, ut dicat, Venatores ita dissolutos esse, ut quæ natura removet ab oculis, quod adspicerentur non decore, vestium cultu minime tegant atque abdant: cum etiam meretrices in scena prodeant longis tunicis, & ad talos usque demissis, ne corporis partes ad naturæ necessitatem datæ, si quo casu aperiantur, aspectum præbeant turpem & indecorem. Quod de scenicis & histrionibus recte quidem dicitur, in quibus tantam fuisse veteri disciplina verecundiam tradit Cicero, ut in scena sine subligaculo prodiret nemo. Alioqui

meretrices brevibus togis, & crure tenuis medio succinctis utebantur, nec stolas vel pallas habendi jus illis erat, quibus solæ induebantur matronæ. Observat hoc Nonius, adducens illud Afranii Except.

*Meretrix cum veste longa peregrino in loco  
Solet tutandi causa sese sumere.*

Hinc Togatæ meretrices dicuntur. Horat. lib. 1 Serm.

—— *tenerum est femur, aut crus,*

*Rectius, atque etiam melius, persæpe togata.*

Et ibidem:

—— *quid inter*

*Est in matrona, ancilla, peccesve togata?*

quem versum explicans Acron, *Matronæ*, inquit, *quæ a maritis ob adulterium repudiabantur, togam accipiebant, sublata stola propter ignominiam. Toga autem meretrici apta. ita enim prostare solebant cum togis puellæ, ut discernerentur a matronis.*

### Pagina 291.

**MODIUS.**] Hoc mensuræ genus Varro inscripsit Satyræ, quam fecit in ganeones, ut symbolum & indicium moderationis: sicut Ægyptii Serapidis simulacro imponebant, ut indicaret, mensura modoque omnia contineri, auctore Rufino Aquilejensi. Idem, quia maxime capax, in proverbii consuetudinem venit, ut modio dimensa dicantur, quæ large copioseque præbentur, Cic. lib. 6 ad Atticum: *Publicanis res est gratissima, si illa habent, pleno modio verborum honorem, invitationem crebram.* Petronius: *Uxor Trimalcionis Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur.* Similiter Græci, *Μεδίμνω ἀπομετρέϊν.* Xenoph. Ἑλληνικ. γ. *Μεδίμνω ἀπομετροῦσαι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον.*

**Sed o Petrulle.]** Petrones & Petrulli vocantur homines agrestes & stupidi; ut Rupices & Varrones apud Lucilium:

*Varronum ac rupicum squarrosa, incondita rostra.*

Illi a petris & rupibus, hi a varris, qui sunt stipites aut furcillæ, quibus retia sustentantur. Lucanus:

—— *dispositis attollat retia varris.*

**Modi scenatilis.]** Modus scenatilis est versus scenicus, ut jambicus, cujus usus in comædiis & scena.

**Capitis coronæ &c.]** Videtur legendum:

*Capitis corona e Bacchicis liveis*

*Faciem labore flatili viridis premat.*

Bacchica livea, sunt folia ederæ nigræ. Plin. lib. 16 de edera:



*Cujus coronis poetæ utuntur, foliis minus nigris, quam quidam Dionysiam, alii Bacchicam vocant, maximis inter nigras corymbis. Tertullian. de Corona militis: Liberum eundem apud Ægyptios Osirim, Harpocraton industria ederatam argumentatur, quod ederae natura sit, cerebrum ab helvolo defensare. Mos autem vetus fuit, in conviviiis aptare coronas capiti & fronti ex edera, rosa, aliisque, quæ tempora refrigerarent, & ebrietatem prohiberent. Propertius lib. 3:*

*Me juvat & multo mentem vincere Lyæo,  
Et caput in verna semper habere rosa.*

*Ovid. lib. 5 Fastor.*

*Tempora sutilibus cinguntur tota coronis,  
Et latet injecta splendida mensa rosa.*

*Saperdæ, cum simus σαπρὸς]* Venusta paronomasia. Videmur nobis, inquit, belli, elegantes, & sapere urbanum, cum simus putidi & insipidi. Σαπρὸς significat marcidum, vel foetidum. unde & caseus putris hoc nomine censetur. Glossarius Græcus: Σαπρὸς, nugax, nugatorius, foedus. Saperda non est hic sapiens, ut Nonius interpretatur; sed sapidus & urbanus. denotat etiam cancrum piscem, lingua Pontica. Persius Sat. 5:

———— *Saperdas advehe Ponto.*

*Lucilius:*

*Occidunt, Lupe, saperdæ te & jura siluri.*

*Sed Cynicis involucrem &c.]* Involucrem est integumentum vestium, quod philosophi antiqui gestabant, simul trahentes pallium, & id luteum, colore prodente mollitiem. Plautus in Captiveis ita vocat linteum tonsorium, quod collo & humeris injiciunt, ne vestes capillis detonsis inquinentur:

*Nunc senex est in tonstrina, nunc jam cultros attinet,*

*Ne is quidem involucrem injicere voluit, vestes ut ne inquinet.*

Græcis dicitur ὀμόλιον, ut Plutarcho in libro περὶ ἀδολεσχίας. Varro lib. 4 de Ling. Lat. vocat Circumjectum: Quo vestes se involvunt, Circumjectum appellant.

*Quam istorum, quorum &c.]* Videtur dicere, plerosque in vestitu tam exquisita & odiosa elegantia esse, ut togas pellucidas & tenues induant, quo clavos tunicis affixos ostentent. Solebant autem veteres immittere vestimentis clavos, eosque vel aureos, vel argenteos, vel coccineos, ut quisque dignitate & opibus præstabat: Hinc Clavata vestimenta Festus appellat, clavis intexta, ut sunt Latus clavus, & angustus clavus: alter senatorum, alter equitum proprius; ille latioribus



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



pit liquidæ materiæ, quantum tres modii aridæ. nam amphoram implent octo & quadraginta sextarii, qui sexdecim in modio sunt. Volusius Mæcian. in libro de Asse: *Quadrantal*, quod nunc plerique amphoram vocant, habet urnas duas, modios tres, semodios sex, congios octo, sextarios XLVIII, heminas XCVI, quartarios CXCLII, cyathos DLXXVI. Festus recitat caput plebisciti Siliani, in quo ita erat: *Duodequingenta sextarii quadrantal fiet vini: Sextarius æquus cum vinario fiet, sexdecimque ii in modio fient.* Porro quod hic est *trimodia*, muliebri genere, idem usurpatur a Columella lib. 12, & a Plinio lib. 33. *Neque enim, inquit, aliter potuisset trimodia illa annulorum, Carthaginem ab Hannibale mitti.*

*An qui gradu.*] Sensus later in his verbis & acutus, & elegans. Hoc enim dicit, opinor: Nonne præstantior est ille, qui gradu celeri & expedito nitens, te cito prævertit & antecessit, insuper melius vectus, quam tu, qui molliter & otiose fuisti vectus? Quod quidem videri potest referre voluisse ad contentionem Virtutis & Voluptatis: & hominem virtuti deditum, comparasse navo & expedito viatori; voluptarium & ganeonem molli atque dissoluto vectori. *Relinquere* hic est prævertere, superare cussu, aut celeritate, ut *relinqui*, superari: & Græcorum ἀπολείπειν & ἀπολείπεσθαι. Virg. lib. 5 Æneid.

*Transseat elapsus prior, ambiguumque relinquat.*

Lucret. lib. 5:

*Imminui subter vires, ideoque relinqui.*

MUTUUM MULI SCABUNT.] In omnibus actionibus vitæ, sive mentis agitatione, sive opera & manu peraguntur, ordinem & dispensationem quandam adhibendam esse, ut, licet certa ratione discretæ sint, tamen inter se nexæ maneant, & mutuo subsidio nitantur. Tali enim ordine actionum adhibito, constantiam & moderationem in omnibus rebus facillime servari. Itaque de hisce mutuis operis ac functionibus animi & corporis, apte usurpat proverbium, *Mutum muli scabunt*: quod Erasmus putat nonnisi in malam partem accipi, cum improbi se vicissim mirantur & laudant.

Pagina 293.

*Poneret quotidie.*] Pondere hic est conficere, absolvere; ut in illo Horatii:

— quia ponere totum Nesciet.

qua significatione Græci quoque verbum *τιθέναι* frequenter usurpant. Videre, curare, efficere, & administrare totum lanificium; sicut apud Plaut. Menæchmis:

*Intus para, cura, vide quod opus est, ut fiat.*

& alibi:

*Qui herilem rem procurat, videt.*

*Lanea tracta.*] Gerontodidascolo dixit, *Manibus trahere lanam.* unde *tracta lanæ*: quæ Tibullo,

*Tractaque de niveo vellera ducta putat.*

Græcis *μηρύματα*, vel *ἐγκύσματα*:

*Grallatores qui &c.*] Aptâ similitudine ostendit, animum & corpus ita inter se nexa ac jugata esse, ut alter alterius ope & adminiculo nitatur. & animum quidem comparat grallatori, quod is suppeditat, & in omnes partes corporis diffundit vim agendi: corpus grallis, quod hoc sit quasi sustentaculum quoddam animi. Huc pertinent verba Tertulliani libro de Anima. *Anima, inquit, movet corpus, & conatus ejus extrinsecus paret: ab illa est impingi pedes in incessum, & manus in contactum, & oculos in conspectum, & linguam in effatum, velut sigillario motu, superficiem intus agitante.*

**MYSTERIA.**] *Mysteria* illa abdita, & seclusa sacra a cognitione vulgi, desisse, successisseque in eorum locum fraudem, malitiam, fictas artes & insidias: quarum ita plena esse omnia, ut prope nihil veri, simplicis sincerique in communi hominum vita versetur.

*Prisca horrida.*] Cicero etiam suis temporibus oracula ubique defecisse testatur: & Celsus Epicureus nominatim oraculum Delphicum, Clarium, Dodonæum, &c. Cujus rei causam Plutarchus integro libro exquirat, sed non penetrat in mysterium illud veritatis, quod Prudentius effatur his versibus:

*Ex quo mortalem præstrinxit Spiritus alvum,*

*Spiritus ille Dei, Deus & se corpore matris*

*Induit, atque hominem de virginitate creavit:*

*Delphica damnatis jacuerunt sortibus antra,*

*Non tripodas cortina tegit &c.*

*Æs defraudasse &c.*] Turnebus restituit *Bovam*: quam putat esse vas vinarium longum, turgidum, & amplum, ad Bovæ serpentis similitudinem. Cujacius *Obb.im*, genus poculi, cujus supra meminimus. alii *zonam*, aut aliud. Ego rectam arbitror *Onam*. Notat ridiculam & malitiosam imposturam cauponis seu cupedinarii, qui onam ficum luto oblevit, quod portitores callidi & urbani, quasi in fraudem portorii factum,

mulctarunt. Onæ ficus, sunt prædulces, quæ in agro Tarentino nascebantur: dictæ, quod ob præstantiam maxime ὄνιαί. Plin. lib. 15, cap. 19.

*Molit & depfit.*] Utrumque verbum habet obscœnum significatum. Horat. in Sermon.

———— *non alienas Permolere uxores.*

Cicero ad Pætum lib. 9, *Batuit*, inquit, *impudenter*, *depfit* multo *impudentius*.

*In id virgo dos &c.*] Suspicor hoc dici: Eam ob rem virgo ducitur, ut, postquam in viri manum venit, insimulata flagitii aut criminis alicujus, dos ab illa auferatur. Mulier enim si quid peccasset, mulctabatur dote, quæ marito addiebatur. Cato in oratione de Dote: *Si quid perverse tetreque factum est a muliere, mulctatur: si vinum bibit, si cum alieno viro probri quid fecit, condemnatur.* Ausonius:

*Sæpe in conjugis sit noxia, si nimia est dos.*

Sed fortassis legendum, *In id iurgo, dos.* Vide quæ annotavi in Satyram του πατρὸς τὸ παιδίον.

### Pagina 294.

*Vulpinare modo.*] Reddit Græcorum ἄλωπεκίζειν, quod illis est seducere, & imponere. Aristophanes Vespis:

Οὐκ ἔστιν ἄλωπεκίζειν, οὐδ' ἀμφοτέροις γίγνεσθαι φίλον.

*Concurfa.*] Concurrere, est quoquo versum currere. Lucilius lib. 6:

*Concurrans velut angarius, lateque quiritans.*

**NESCIS QUID &c.**] Tempus vesperum magna cura observant agricolæ, ut ex eo ventorum, serenitatis, nubili signa colligant. Ad quod respexit Virgil. lib. 1 Georg.

*Denique quid vesper serus vehat, unde serenas*

*Ventus agat nubes: quid cogitet humidus Auster.*

Hinc in proverbii usum abiit hæc sententia, *Nescis quid vesper serus vehat*: quæ nos admonet, ne præsentium rerum successu temere insolescamus, cum nescii & incerti simus, quomodo

———— *diem clauso componet vesper Olympo.*

Livius lib. 55: *In secundis rebus nihil in quemquam superbe ac violenter consulere decet, nec præsentem credere fortunæ, cum quid vesper ferat, incertum sit.* Quod Varro inscribens lepiddissimo libro Satyrarum, (sic enim a Gellio meruit laudari) in quo disserit de apto numero convivarum, & de ipsius



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# **DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE**

**Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.**

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Addamus in bulgam.*] Bulga est folliculus scorteus, in quo feruntur nummi, aut cibaria. Sed & pro ventre accipitur; ut apud Lucilium:

*Ita ut quisque nostrum e bulga est matris in lucem editus.*

Hinc Varro festive ait, Nummos addere in bulgam, pro, in oculis reponere, vel in ventrem demittere; quasi dicat, melius esse nummos edendo, quam bibendo consumere, ut Plautinus Saturio:

*Nolo in vesicam quod eat, in ventrem volo.*

*Non hæc res.*] Priscianus lib. 6 hæc verba adducit e Varronis de Numismatis. Eorum sensum puto esse: Non tam libido, quam cupiditas pecuniæ facit, ut puellæ, quæ sunt oculis pætis & integris, fiant strabæ & unoculæ. dum enim captant ab amatoribus nummos, & ad eos subinde oculos retorquent, strabæ efficiuntur ἑτερόφθαλμοι. Nam qui non inhiat pecuniam, nec angitur cupiditate habendi, *hic ingentes oculo irretorto Spectat acervos*, inquit Horatius. Vide Flexibula.

ŒDIPOTHYESTES.] Et argumentum, & tituli ratio obscura mihi: nisi est de nefario concubitu, quo infames Œdipus & Thyestes; ille materno, hic filia; & ex quo uterque sacræ prolis infelix parens.

*Si quis melodinis.*] Melodinus a melodia, ut Tibinus a tibia, Eumenidibus, nisi leg. μελωδεῖν sit ὄνος λύρας.

### Pagina 296.

*Phonicia sum.*] Est encomium mulieris psaltriæ, quæ aliis cantu præit, & cantantium se gallum gallinaceum dicit. alii putant circumscribi munus phonasci, & ea re legunt, *Phonascus adsum.*

*Quam mobilem.*] Videtur legendum, *lyram nobilem.*

*Dicor. Porro is fuit Ennius.*] Malim bicorporis fuit Ennius, ut sit πρόληψις insolentis dicti, se esse Pacuvium & Pompilium. Dixit autem Ennius, animam Homeri mutatam esse in pavonem κατὰ μετεμψύχωσιν Pythagoræ: deinde in ipsius corpus insinuassee. Persius:

*Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse  
Mæonides, Quintus pavone ex Pythagoreo.*

*Musarum Pompilius.*] An est Pompilius poeta? cujus testimonio utitur lib. 6 de Ling. Lat. an Numa Pompilius rex,

qui fuit familiaris Nymphæ Ægeriæ, unius Musarum, & primus auctor carminum apud Romanos, quæ vocavit Salaria?

Pagina 297.

*Primum eam esse* &c.] Sensum nullum eruo, nisi hoc dicit: Scientia psallendi est physica, quia manat a natura, & innascitur, sicut ipsa vox, basis & fundamentum ejus.

*Merentis ut quietus* &c.] Hujus loci sensus valde est obscurus, & ne lectio quidem satis integra: sed quantum conjectura assequi possum, videtur legendum:

*Mærentis, ut quietus ac demissior probandus,*

Ἀξίου ὡς ἡρεμῆς, ἰωνικὸς κιναιίδου.

Non omnibus personis eisdem motus vel gestus convenire, sed alios aliis accommodatos esse: velut lugentis & sordidati, submissus motus probatur: contra viri clari & florentis, magnificus ac gravis; cinædi, mollis & dissolutus. Ionicum motum vocat lascivum & effeminatum, ut Horatius lib. 2 Carm.

*Motus doceri gaudet Ionicos*

*Matura virgo.*

quomodo & Comici Græci frequenter usurpant ἰωνικὸς, pro eo, quod est ἄβρὸς. nimirum ab Joniis populis Asiæ, quos traditum est fuisse inertes, choreis deliciisque mancipatos.

*Acerbus qui tibi* &c.] An legendum: *Ac cervus, vel, Acerfus, qui tibi nihil mali fecit ob præclaram tuam artem figendi verutis?* An Nonius reposuit *verutis*, pro *veritus?* ob artem scilicet Musicam.

ΠΑΠΙΑΣ ΠΑΠΠΟΣ.] Arguit vulgus, quod insignem formam veræ laudis ab inani specie gloriæ nesciat discernere: tum in laudando quis sit adhibendus modus, aut quæ ratio servanda, præcipit. Eo pertinet inscriptio Papiapapæ. an Πάπιας, Πάππος? quæ sunt velut indigitamenta senum, alterum virorum proprium, alterum commune feminis, ut alibi diximus. Non desunt tamen, qui inscribant Παπία Παππα; quod proverbii usum habet, vel cum vulgares blanditias & assentatiunculas repudiamus, quod istiusmodi ineptiæ senibus & pueris conveniant; vel cum monemus, unicuique debitum verborum honorem esse tribuendum; ut apud Homerum ab Agamemnone jubetur Menelaus blandiri copiis Græcorum:

Πατράδεν ἐκ γενεῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον.



Quod plerique faciunt putidiuscule, ad promerendam gratiam pleno modio verborum honorem principibus viris deferentes.

*Ante aures modo.*] Non erant, inquit, capilli exquisita vel odiosa elegantia compositi, sed ante aures tantum demittebantur parvuli cincinni, intorti ex illis capillis, qui in ima parte temporum juxta aures adnascuntur. Hos suspicor vocari *soboles*, a stolonibus sumpta metaphora, quos veteres solitos crispere verisimile est: quemadmodum etiam hodie plerique Germaniæ & Belgiæ populi faciunt. Sane studium comandi illos notat Petronius his verbis: *Descendentes ab aure mea capillos meos dentata manu duxit.* Isidorus Origg. lib. 19: *Antia sunt cincinni dependentes prope auriculas; Græco vocabulo ab auribus dicta.* Glossarium: *Antia, κήμαι διὰ τῶν προτάφων κρεμάμεναι γυναικῆαι.* etsi Festus aliter.

### Pagina 198.

*Quos calliblepharo naturali palpebræ &c.*] Βλέφαρα Græci vocant palpebras & pilos in extremo ciliorum margine natos, quibus in videndo lucis nostræ radii diriguntur. Hinc καλλιβλέφαρα, & malarum remedia, & formæ lenocinium in ea parte dicuntur: quæ Plinius varie solet vertere, nunc remedia glutinandis palpebris, nunc replicandis, nunc circumliniendis. Ex eo Varro in honesta matrona laudat palpebras tinctas calliblepharo naturali, quasi nativa pulchritudine, non ascita & fucata, qua utuntur mulierés interpoles. Juvenalis:

*Ille supercilium madida fuligine tinctum  
Obliqua producit acu.*

Tertullianus de Habitu muliebri: *Medicamenta ex fuco, quibus malæ colorantur, & illum ipsum nigrum pulverem, quo oculorum exordia produciuntur.*

*Fictum levi marmore.*] Ita Nævius lib. 1 Iliados:  
*Collum marmoreum torques gemmata coronat.*

Et Lucilius *pectus marmoreum* lib. 28 Satyr.

*Hic corpus solidum invenies, hic stare papillas,  
Pectore marmoreo.*

*Diffingitur purpura.*] Παθετικῶς, pro diffingit, i. e. versicolorem facit. Est enim Diffingere, aliam formam inducere. Horat.

*Neque diffinget, infectamque reddet.*

Μωμήσεταιί τις μάλλον κ. λ.] Hoc elogium proverbio ce-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Pari hujus &c.* ] Forte, *Patri hujus*. Patri huic nascuntur pueri de musica aut numero.

*In argumentis.* ] M. Varronis unius omnium doctissimi iudicium, quod de tribus Comicis Latinis hoc loco fecit, verissimum censei merito debet. Sed de Cæcilio nobis difficile est affirmare, quibus injuria temporum vel ipsa rerum confectrice vetustate, omnes illius fabulæ perierunt. De Terentio & Plauto ipsorum superstites comœdiæ satis indicant, quam sit alter politus, castus, in effigendis moribus, & personis quibusque accommodandis gravis; alter facilis, copiosus, varius: ut non sine ratione doctissimi veteres judicaverint, illius comœdias magna ex parte a Lælio atque Africano, viris gravissimis, expolitas, vel etiam confectas esse; hujus sermone Musas lucuturas fuisse, si Latine loqui vellent.

ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.] Hæc Satyra incessit philosophos, qui magna contentione & varietate opinionum inter se disceptant de ultimo fine bonorum, ad quem debent omnes actiones & consilia vitæ referri.

*Neque in pulvere mythico.* ] Significat res graves & serias tractaturum. Loquitur autem viator, qui tanquam longam viam confecturus, in hoc ait se parare viaticum copiosum, & instructum. itaque nihil muto: etsi Scaliger non male, *Pulubro mythico*. nonnulli reponunt, *pulvere Libyco*; quod in plerisque Libyæ locis incolæ soliti carnes coquere in arenis, solari calore ferventibus.

*Tum contremula.* ] An dicit, philosophiam natam & altam in Academia, quæ haud procul a litore? an Lunam significat? quæ, quod humorem terris inducit, apte dicitur aquilenta, ut a vino vinolenta, a temeto temulenta.

ΠΕΡΙ ΕΔΕΣΜΑΤΩΝ.] De eduliis, & peregrinis ciborum generibus, quæ ganeones terra & mari conquirunt: de quibus videndi Plinius, Athenæus, Clemens Alexandrinus libr. 2 Pædagogi, & alii.

*Hædus ex Ambracia.* ] Quis est? an animal quadrupes? quod tamen non in Ambracia, sed Media insula maximum ac pulcherrimum fuisse, auctor est Varro lib. 2 de Re rust. & Clemens lib. 2, & in agro Tiburtino, Juvenal. Sat. 11, 65:

*De Tiburtino veniet pinguis agros*

*Hædulus, & toto grege mollior, inscius herbæ.*

an piscis? qui idem κάπρος, quem in sinu Ambraciæ optimum fuisse testatur Arcestatus apud Athenæum, & Ennius in Ichthyophaeticis:

*Mus Mitylenæ est; peſten caprusque apud Ambraciæ ſinus.*  
ſic enim legendum puto in Apulejo, Apologia 1, & piſcem  
eundem eſſe κάπρον & hædum Ambraciotam.

Pagina 301.

ΠΕΡΙ ΕΞΑΓΩΓΗΣ.] Exagitat forticulos iſtos, qui cura ali-  
qua graviore oppreſſi, aut adducti in extremum vitæ discrimen,  
ſibi iſtis mortem conſciſcunt.

*An monuce ῥώσας purus.] Fortaſſis legendum, μόνον ἑρώ-  
σας purum. Devirginatus eſt, qui ex ephēbis exceſſit, cui*

— ævo florente juvenas

*Occipit, & molli veſtit lanugine malas.*

Contra *Purus*, investis & imberbis, ut idem Lucretius lib. 4:

*Puri ſæpe locum propter,*  
pro pueri.

*Quemnam te eſſe dicam?] Ennius in Thyeſte:*

*Quemnam te eſſe dicam? qui tarda in ſeneſtute.*

*Lacus ſanguinis.] Ita dixit venas, in quibus ſanguis fervet:*

*Si ob eam rem gangræna non ſit.] Al. mox ſit. Ob eam  
rem, id eſt, digitum. Locutio Varroni familiaris, cujus  
exempla permulta ſunt in libris de Re ruſtica. Quamquam in  
vulgatis libris eſt — non ſit; id eſt, ob digitum præciſum.  
non male.*

*Quia — Prusiades.] Prusiades Prusias, ut Scipiades Scipio.  
Lucilius:*

*Cornelius Publius noſter*

*Scipiades diſto, tempusque intorquet in ipſum.*

Idem. lib. 11:

*Scipiadæ magno improbus objiciebat Afellus.*

Pagina 302.

ΠΕΡΙ ΚΕΡΑΥΝΟΥ.] Fulmen, telum Jovis, ad quod expa-  
veſcebant miſelli, & ignari rerum cæleſtium.

*Cognitio enim tonitrus fulget &c.] Legendum, Cognito enim  
tonitru fulget, & poſt tonitrum fulgura a &c.*

*Majores ſolitos &c.] Hunc morem alludit Plautus Stichō:*

*Decumam partem ex voto Herculi polluceam.*

id verbum ſacrificale, Diis reddentium libamenta. Cato de  
Re ruſtica: *Jovi dapali culignam vini, quatum vis, polluceto.*

PLUTORINE.] Charisius unus meminī lib. 1; ſed libri

corrupte referunt *Plautorino*. ῥινὴ, est lima, vel instrumentum auro fundendo aptum. Vide *Cosmolorine*.

*Scriptulum*. ] Suspicio huc pertinere illud, quod posuimus inter incerta *Satyrar.* ex *Arnobio*, *Ubi denique Apollo &c.* p. 317.

**PRANSUS PARATUS.** ] Hoc proverbium unum omnium elegantissimum Varro inscribit *Satyræ*, in qua monet, paratum ad omnem casum & semper intentum esse hominem oportere, quo constare in omnibus actionibus vitæ possit sibi metipso, nec in ullo officio claudicare. Quod maxime quidem convenire principibus, & rempublicam gerentibus præcipit *Flexibulis*. *Quare*, inquit, *o Marce*, *pransum ac paratum esse hoc munere oportet*. Idem adscribimus nos emblemati nostro, cujus pictura miles armatus, seposita bulga, in patenti campo se hosti offerens. Est enim tralatum a militibus, qui pransi & curatis corporibus, expediti ac parati ducebantur ad pugnam; quia, ut *Ulysses* monet *Græcos* II. τ. ν. 167 sqq.

Ὅς δὲ κ' ἀνὴρ οἰνοιο κορροσάμενος καὶ ἐδωδῆς,  
Ἄνδράσι δυσμενέεσσι πανημέριος πολεμίζει,  
Θαρσαλέον νύ οἱ ἦτορ ἐνὶ φρεσὶν, οὐδέ τι γυῖα  
Πρὶν κάμνει, πρὶν πάντα ἐρωῆσαι πολέμοιο.

*Cat.* lib. 5 *Originum*: *Exercitium suum pransum paratum, cohortatum eduxit foras, atque instruxit*; quem locum politissimus *Lipsius* primus observavit. Porro diversum ab hoc; & contrarium sensum, habet *Pransus potus*: quo notatur homo dissolutus, & temere negligenterque res suas agens. nihil enim serium navare, aut efficere potest is, qui multo cibo & potione se complet. *Cic.* pro *Milone*: *Adde inscitiam pransi poti oscitantis ducis*. *Plaut.* *Menæch.*

*Prandi ac potavi, scortum accubui.*

*Martial.*

*Prandeo, poto, ludo.*

*Nitens humu.* ] Imitatus *Virgil.* lib. 2 *Æneid.*

*Pressit humu nitens.*

*ubi Servius*: *Incedens per humum, & est adverbium.*

**PSEUDOLUS APOLLO.** ] Titulus *Græcus* est in omnibus libris veteribus, περὶ Θεῶν ἀπαντήσεως, de occurso, vel exceptione *Deorum*. Sed an religionem *Deorum* Varro queritur neglectam? cum homines improbi *Deos* quasi servos excipiunt, & ad omnia, quæ volunt & affectant, producant. an suggillat ipsos *Deos*? quos constat certis hominibus ad libidinem suam designatis, mutata forma occurrisse, & quò



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies

*Scalprorum forcipumque millia viginti.*

Et paulo post: *Qui vis forcipibus dentes vellere.* Inter quæ Paullus J. C. etiam ponit collyria, emplastra, ferramenta: quia olim, ut dixi, medici iidem chirurgi Gellius lib. 12: *Cum vulnera ejus a medicis exsecabantur, ridere solitus fuit.* Lampridius in Commodo: *Imitatus est & medicum, ut sanguinem mitteret scalpris feralibus.*

*Nempe tuo.*] An legendum, *nempe duo?* ut consequar illa duo scilicet, ut bibam amaras & insuaves potiones, & vires corporis deminuam. Sed de absynthio aliter Plinius lib. 27: *Latinorum feriis quadrigæ certant in Capitolio, victorque absynthium bibit: credo sanitatem præmio dari honorifice arbitratis majoribus.*

*Cape hanc caducam.*] Præbet ægroto vinum & quidem dilutum, & mixtum aqua fontana. *Caducam Liberi dapem,* ut alibi, *Libamenta legens caduca victus.*

*Nido potili.*] Nidus potilis, poetice dicitur poculum, quasi mansiuncula & loculamentum potus.

*An hoc præstat.*] An hoc te jactas, medice, inquit, quod e ventre hydropici aquam emittis? Sed hac re multum te præstat aquilex, qui arte elicit aquam e scaturiginibus, id est, *ὑδροσκῆπος*, vel, *τὰ ὑδραγώγια ἐργαζόμενος*, ut exponit auctor Glossarii. in qua significatione hoc verbo utuntur Plinius & Callistratus l. c. Quamquam Varroni fortassis, ut Scalligero videtur, Tuscus aquilex dicitur is, qui sacrificiorum & rei divinæ procuratione, quarum rerum periti Tusci erant, aquas pluvias eliciebat. Festus: *Aquilicium dicitur, cum aqua pluvialis remediis quibusdam elicitur &c.*

*Tu Phædi contra.*] Notatur medicus sordidus & egenus. Porro Nonius observat, Varronem hic masculino genere dixisse Turdum: quæ vox cum hoc toto fragmento non invenitur, Lipsius tentavit eam reponere, verbis paululum trajecit: *Ejus prius turdum quam alvum subducere malis.* hac sententia: Cum vides ægrotum eburneo lecto & purpureo toro jacentem, insolens tanti apparatus, nihil audes contra illius sententiam dicere, & homo famelicus mavis turdum, quem appositum vides, furtim & clam auferre, quam alvum ejus subducere ac mitigare. Mihi videtur Nonius hic errasse, ut alias sæpe, scripsisseque Varronem, *Ejus prius alvum, quam tylen subducere malis*; id est, Potius cupis arte medica vitiliginem tollere e corpore hujus divitis ægroti, quam manibus levare, vel auferre operosa & splendida illa stragula, quibus instra-

tum vides. Sed est in libris veteribus, *tymphen*. unde suspicor, in Nonio leg. *Tumbi* masc. generis; & *tymphen subducere*. facete lectum, in quo, velut in sepulcro, compositus jacet dives ægrotus, vocat *tymphen*. Et eam esse veram lectionem, ausim præstare.

Pagina 304.

**SARDI VENALES.** ] Hujus proverbii usus, ubi magna frequentia sordidorum hominum, quorum ars & opera venum it: ut sunt in aulis principum satellitum agmina, in tribunali- bus greges rabularum, in funeribus atratorum catervæ. Cic. ad Fabium Gallum: *Habes Sardos venales, alium alio nequior- em*. Origo ex eo, quod Tiber. Gracchus Cos. cum Sardiniam Corsicamque subegisset, nihil prædæ inde abduxerit, præter mancipiorum vilissimam multitudinem; quorum venditio in multos dies contemtim protracta. Vid. Plutarchus in probl. Festus lib. 17, & Libellus de Origine principibusque gentis Romanæ, cujus auctorem esse Q. Asconium Pædianum, mi- hi quidem non est dubium.

*Te Anna perenna &c.* ] Ita hos versus emendandos censeo apud Gellium lib. 13, cap. 21. Anna Perenna colebatur ad initium anni, id est, Idib. Mart. quo annare, perennare- que commode liceret, auctore Macrobio. Ovid. lib. 3 Fastor.

*Nec mihi parva fides, annos hinc esse priores:*

*Anna quod hoc cæpta est mense Perenna coli.*

Et:

*Idibus est Annæ festum geniale Perennæ,*

*Non procul a ripis advena Tybri tuis.*

Panda appellata est a pandendo, quod Tito Tatio, Capitoli- num ut caperet collem, viam pandere atque aperire permis- sum fuerit, ut refert Arnob. lib. 4. Varro lib. 1 de Vita po- puli Rom. eandem putat cum Cerere, dictamque a pane dan- do, quod qui ope indigerent, & ad asylum Cereris confugis- sent, panis daretur.

*Λατὰ*, Pales. ] *Λατὰ*, Dorice pro *Λητὰ*, Latona, Apol- linis & Dianæ mater. Pales, Dea pastorum & pecoris, cu- jus festa Palilia, vel Parilia, XX Kal. Majas. Ovidius lib. 4 Fastor.

*Palilia poscor.*

*Non poscor frustra, si favet alma Pales.*

*Neriones.* ] Quæ & Nerio & Neria, conjux Martis: de qua multa Gellius loco illo, quem laudavimus.



*Lucuns, nihil.* ] Lucuns genus panificii melliti commemorat Varro lib. 2 Peripli. Festus vocat Lucunter: Græcis est λευκάρτης, ab aspersione farinae, quæ alba est. Hinc Lucunculus Apulejo lib. 10 de Asino aureo: *Panes, crustula, lucunculos, hamos, lacertulos, plura scitamenta mellita.* Tertull. de Spectaculis: *Stillicidia mellis de lucunculo venenato.*

*Eam suppetias.* ] Ire suppetias, ut Oppius lib. 5 de Bello Afric. *Nuntiabantur auxilia magna, equitatusque oppidanis suppetias venire. & , Oppidisque suppetias profectus est.*

*Nec res, nec ratio.* ] Significat, nullam esse consolationem, nullum auxilium. Terent. in Heaut. jungit rem & consilium:

*Aut consolando, aut consilio, aut re juvero.*

Similiter Plautus Pseudolo:

*Juvabo aut re, aut opera, aut consilio bono.*

Sallustius Catilina: *Neque res, neque spes bona ulla.*

*Dissociaque omnia &c.* ] Totum hoc sumsit a Lucilio lib. 29 Satyr. ubi Nefantia pro nefandis posuit.

*Hoc dico compendiarie.* ] Ellipsis, pro Compendiaria via. Seneca ad Lucilium: *Hanc itaque compendariam excogitavit: & , Ad maximas te divitias compendiarie ducam.*

SERRANUS. ] Comitiorum ratio severa & integra, temporibus majorum,

*Serranos Curiosque tulit, fascesque per arva*

*Tradidit, eque suo distator venit aratro.*

ait Manilius: postea corruptis moribus, populus nullo delictu, nullo judicio usus in mandandis magistratibus. ita fax hominum irrupit in curiam: quod hæc Satyra notat.

*In anni tetrachordio.* ] Eleganter & apte. nam tetrachordium invenisse traditur Mercurius ex varietate quatuor anni temporum, ut scribit Macrobius lib. 1 Saturnal.

*Sculponeatum bigas &c.* ] Sculponeæ calceamenta sunt rustica Catonî cap. 59, ubi præcipit, Sculponeas bonas alternis annis dari oportere familiæ rusticanae. Fulgentius interpretatur, cestus plumbo ligatos, Casina Plauti illo versu, *Quid quæso potius quam sculponeas?* hinc Sculponeatus, calceatus sculponeis. *Bigæ cornuæ*, sunt boves duo aratores, quos aratro junxit primus Triptolemus.

*Arivo Deo.* ] Ita vocat, opinor, Triptoleimum, qui in Arctica regione usum agriculturæ primus invenit, & quo mortales edoceret, alais serpentibus, quibus tanquam curru ute-



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



*Reticula ac strophia.* ] Reticulum hic non est tegmen capitis muliebri, ut Nonius accipit; sed rete lineum, quod delicatuli implebant rosis aut floribus. & Strophia sunt textæ fasciolæ, e quibus fiebant coronæ, auctore Festo. Lares autem solitos ornari floridis coronis, notissimum est.

*Hic enim omnia erat.* ] Omnia esse, proverbii formam habet, ut apud Græcos τὰ πάντα εἶναι. Æschylus:

Ζεὺς ἐστὶν αἰθῆρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός,  
Ζεὺς τοὶ τὰ πάντα.

Demosthenes: Πᾶν ἐκεῖνος ἐν αὐτοῖς. Laertius lib. 4 e Pammetro:

Ὁ πάντα πάντη Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Liv. lib. 50: *Demetrius eis unus omnia est.* Lucanus lib. 1:

*Omnia Cæsar erat.* Martial. lib. 5:

*Hermes omnia solus, & rex unus.*

### Pagina 306.

*Veste pulla candidi.* ] Vestis pulla hic non est atra & lugubris; sed non alba, non pura, qualis erat toga prætexta puerorum & epheborum, circumdata purpura. nam toga virilis pura, candida erat, sine ulla purpura. Catullus ad Mallium:

*Tempore, quo primum vestis mihi tradita pura est.*

Papinius lib. 5 Silvar.

*Nec saltem teneris ostrum juvenile lacertis*

*Exiit, albentique humeros induxit amictu.*

*Amictus pascunt pectore.* ] Pectori amictum adstringunt & apprimunt, exponit Turnebus. Ego arbitror, Pascendi verbo nova quadam ratione, & præter vulgatam consuetudinem, Varronem hic abuti pro fovere & servare: quomodo fere in sacris hoc ipsum verbum usurpabant, præcone acclamante, *Pascito linguam*, id est, coerceto & teneto. Hoc enim dicit: Ephebi amictus submissos modeste fovent animo, cujus opera illos componunt & parant; suntque in veste non pura moribus candidi. Quod institutum, præclarum sane, utinam servarent hodie nonnulli, qui vestimentis profitentur innocentiam & humilitatem, sed non pascunt amictus pectore: in quo

*Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra*

*Sævior intus habet sedem.*

*Ipsam audivi.* ] Cyclopem, quem Ulysses vino decepit.

*Vino invitari &c.* ] Ita Plautus Rudente:

*Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit.*

Sallust. lib. 4 Historiarum: *Cum se cibo vinoque læti invitarent. Adversi venti ceciderunt.*] Dicuntur venti cadere. Horat. lib. 1 Carmin.

*Concidunt venti, fugiuntque nubes.*

Liv. lib. 46: *Ubi primum aquilones cecidere.*

*Mare volvere.*] Liv. lib. 47: *Circumagente se vento, fluctibus dubiis volvi cœptum est mare.*

*Album canem.*] Vertit Homeri *κύνæ ἀργόν*: de quo inter grammaticos magna dissensio est. Album vero Nonius interpretatur, mitem & placidum.

*Pileum ideo non.*] Prisci Græci nulla capitis operimenta habebant: tantum velabant caput pallio contra ventum, solem, pluviam. Indicat Homerus, qui nec pilei, nec causiæ usquam meminit: & cum Laerti rusticanti tribuit *αἰγέην κυνέην κεφαλῆ*, & Ulyssi mendico *κυνέην*, intelligit pellitum munimentum capitis, loco galeæ. Varro ait, Diogenis Cynici habitum cultumque vestium alium fuisse, quam Ulyssis: illius pallium laxum ac demissum, & tegendo corpori, & velando capiti; hujus tunica brevis & arcta solum corporis operimentum, nec aptum capitis obnuptui. Ita hunc fuisse capite aperto, quia pileo carebat: a quo etiam pictura ejus sine pileo visebatur, donec Nicomachus pileum addidit, auctore Plinio lib. 30. Quam picturam Varro fortassis hic ita interpretatur, ut Diogenes palliatus significet Sapientem, Ulysses tunicatus, & sine pileo, Sapientiæ studiosum. Sed in scena Ulysses palliatus semper inducebatur, sive quod Ithacæ incolæ pallio amiciebantur, sive quod insaniam simulans, eo se texerit.

*Unam enim viam &c.*] Zeno princeps Stoicorum voluit, sola virtute vitam beatam perfici: Carneades ea bona, quæ sunt in corpore, tanquam virtutis instrumenta adjunxit. De his sententiis loquitur hic Varro; cujus verba perscripsi, quomodo recitantur a Nonio. Verumtamen libens assentior eruditissimis viris Justo Lipsio, & Josepho Scaligero, quibus videtur, Nonium errasse, reponendumque verbum *Defabulare*, quod est fabulo sternere.

### Pagina 307.

*Horridus miles.*] Est ab Ennio Annal. 8:

*Spernitur orator bonus, horridus miles amatur.*

*Ganeum accensum.*] Ita calidum lupanar, fervens stupris; dixit Juvenalis:

*Intravit calidum veteri cantone lupanar,  
Et cellam vacuum, atque suam.*

*Jugere volitans.*] Prognosticon imbris. Festus: *Jugere dicuntur milvi, cum vocem emittunt.*

SEXAGESIS.] Hac Satyra inducitur senex quidam, qui, cum se longo itineri commisisset, in via somno oppressus, continuos quinquaginta annos obdormivit, inde exporrectus concessit Romam, ubi reperit, antiquis & moribus & viris, quibus stare quondam respublica solebat, nihil esse loci. Ergo quod senex ille multa queritur de contemptu sexagenariorum, ab eo titulus Sexagesis.

*Adest fax &c.*] Vetus poeta apud Ciceronem lib. 1 de Divinat.

*Adest, adest fax obvoluta sanguine atque incendio.*

### Pagina 308.

*Quam Socrates calvum &c.*] Quis vero iste Socrates ut glaber & depilis laudatur? Censeo emendandum, τὸ κρᾶς ἐστὶν *calvum*. Cum essem, inquit, tam lævis & sine pilis, quam caput est calvum; factus sum totus setosus, & infestis undique horrens aculeis, ut ericius seu echinus. de quo vide Aristotelem, Plinium, & alios.

*Dedisses æquimenti.*] Nonius hoc nomen scribit cum diphthongo. inepte. Deducitur enim a verbo Equire, significatque mercedem, quæ pro equi & aliarum quadrupedum admissura solvitur, ut recte Turnebus observavit.

*Reum ducebat esse κοινόν*] Hoc dicit: Judex avarus & inhians bona rei, quasi prædam, judicabat, illum esse publici juris & mancipii. Videtur autem respicere ad proverbium Græcorum, Κοινὸς ὁ Ἑρμῆς, quò significatur, decere communes utilitates in medium afferre.

*Δὸς καὶ λάβε.*] Est proverbium Græcorum, natum a negotiatoribus, quorum commercia ubique constant vicissitudine dandi & accipiendi: Plato in Axiocho tribuit Epicharmo comico; cujus versiculum hunc ait Prodicus sophistæ semper in ore fuisse:

Ἡ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίξει, δὸς τι καὶ λάβε τι.  
Varro concinne jacet, hoc unum fervere in judiciis; notans eo judices leves & iniquos, qui non judicant ex præscripto juris & legum, sed corrupti muneribus, judicium religionem, quasi mercem, vendunt. De quibus scite Petronius:



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE

Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.

**Continue**

\*Fair usage policy applies



## Pagina 310.

*Hic narium seplasia &c.* ] De Seplasiis dixi jam ante *Ἀρ-  
σπωπούρια*. *Hedycus Neapolis*, est, opinor, unguentaria  
vel negotiatio, vel confectio, qua celebris & eximia Neapo-  
lis. Plinius lib. 13, cap. 1, refert tres civitates arte conficien-  
dorum unguentorum, quæ Græca voce dicuntur hedysmara,  
laudem meruisse, Capuam, Neapolim & Prænestem.

*Cum octo medicarios &c.* ] Corruptus locus, cujus emen-  
dationem certam non invenio. quid tamen mihi in mentem  
veniat leviter suspicari, non celabo lectorem. Putarim leg. *Cum  
octo pedicarios honestos, aut HS. semis dare possis, mittet.* hoc  
sensu: Dominus te manumittet, cum possis illi dare octo pa-  
thicos cinædos, seu meritorios formosos, aut sestertium semis,  
quod satis ad impetrandam libertatem, quam liberales domi-  
ni vel libella dabant. Vide quæ dixi in locum illum *Γνώστει  
σεαυτὸν*, *Ad me deca adolescentem.*

*Crede mihi, plures &c.* ] Notat infidelitatem servorum in  
dominos, celebratam vulgari illo proverbio, Quot servi, tot  
hostes. Multos dominos, inquit, servi occiderunt: at canes  
dominos peremisse non sciretur, si Actæon cavisset, & ipse  
prius suos canes necasset.

*Non nugas saltatoribus.* ] Nugas monoproton & commu-  
ne trium generum, pro nugax, dixisse veteres, Charisius &  
Priscianus tradunt. Idem hoc Varronis loco reponendum te-  
stantur libri veteres.

TANAQUIL. ] Uxor Tarquini Prisci, quæ, ubi Romam  
venit, appellata fuit Cæcia Cæcilia, & eam probitatis atque  
industriæ laudem consecuta, ut in nuptiarum solemnibus fue-  
rit observatum, nomen Cæcæ boni ominis causa a nubentibus  
frequentari. Hinc titulus Satyræ Varronis, in qua honestæ  
matris familias virtutes & officia persequitur. Videndi Festus,  
Plin. lib. 8, cap. 48, Plutarchus in Problemat.

ΤΑΦΗ ΜΕΝΙΠΠΟΥ. ] Est de structura ædium, in qua ho-  
mines lautos queritur sumtu & magnificentia modum exce-  
dere. De Menippo Cynico ea, quæ pertinent ad rationem  
inscriptionis, pete ex Icaromenippo Luciani.

*Ubi lubet ire &c.* ] Verba Plauti Menæchmis:

*Prandium, ut jussisti, hic curatum: ubi lubet, ire  
accubitus licet.*

*Suffilimus.* ] Antiquæ, ut apud Plautum quoque scriptum  
observavimus, cum alibi, tum illo versu in Curculione:

*Suffilite obsecro, & mittite istanc foras.*

*In lectis quondam.*] Fortasse legendum, *in lecti spondam*; ut dicat, Cynicura præbitorem in convivio apposuisse putidas uvas, cum domini lautiores soliti præbere uvas optimas & lectissimas, quas in carnario, aut in horreis suspensas asseruabant. de quo ad lib. 1 de Re rust. diximus.

*Ἡ ἀπάντησις. Edones &c.*] Libri veteres, e quibus legimus, ἢ ἀπαντήσῃ edones? An coeunt, inquit, edones Romam in hoc, ut turba fiat carior annonam? Sed tantum est hic helluonum, ut turdum aut ficedulam, nisi volantem, nemo videat.

### Pagina 311.

*Intendat annonam.*] Al. *Incendat.* Incendere annonam, ut lib. 3 de Re rust. Excandefacere, Incendere. quod postremum etiam Plin. lib. 33. Flagellare, Vexare annonam, Ulpianus ad edictum.

*Ut ait Plautus, penitissimæ.*] Plautus in Persa:

*Furtivam adductam ex Arabia penitissimæ.*

*In terræ pila.*] Pilam terræ dixit lib. 5 de Ling. Lat. nam terra rotunda in modum pilæ. Ennius:

———— *pilam vix sol mediam complere.*

Loquitur autem de Menippo Cynico: cujus nomen hic forte reponendum: *Menippus ille nobilis quondam canes.*

*Romam ipsam in Narcosi &c.*] Obscurus locus, cujus sensum nullum extrico; nisi si forte dicit, Romam ipsam calumniarentur torpere, qui judicant vacuum & otiosum tempus illud, quod nundinas intercedit. *Internundinum*, intervallum nundinarum; ut *Intermenstruum*, mensium; *Interregnum*, regni.

*Περὶ ἔχοντος ταριχείας. mihi &c.*] Ita habent libri antiqui, quos varii varie interpolant. Emendarim: *Ἐπὶ ἔχοντος τὰ τευχία μύχου.* elegans periphrasis tectorii conclavis, cujus facies, inquit, est implexa & distincta parvis insititiis tessulis, tum pictura orbis terræ exornata sic enim legendum, *radio pingens, pro adeo cingens*, ut Virgil.

*Descripsit radio totum qui gentibus orbem.*

*Sed quæ necessitas &c.*] Quæ necessitas, inquit, te cogit media domo in pavimento aquam effundere, cum sint in culina urnarium & confluvium, loca aquarum effusionibus facta, & destinata? An quia vasa habes pertusa, & plumbum non habes, quod est committendis fictilibus vasis fractis. Juvenalis de dolio confracto, domo Diogenis:

———— *eadem plumbo commissa manebit.*



Sed Lipsius reponit *polubrum*, quod est genus vasis lavandis manibus.

*In pavimento non &c.*] Turnebus inducit negationem. non recte. hic enim sensus: Non audes in pavimento facere lacunam, in quam aquarum effusiones deriventur, at in molli, & quasi investita humo calceos elixas: quo nihil potest esse ab elegantia & urbanitate magis alienum.

Pagina 312.

*Aut cryptis, ubi.*] Videtur legendum, *Ut in cryptis, ubi.*

*Publica nocte te &c.*] Emendo: *Nostete cavernas, quas, Nostetis* a Græco verbo *νοστήω*, quod significat redeo, eo, spatior, & publica nostetis, est publicum ambulacrum, ut Plinius & Festus vocant. quod genus hodieque habent civitates mercatu frequenti celebres.

*Hæc Numa Pompilius.*] Numa Pompilius rex leges tulit de ritibus sacrorum, in quibus etiam, non modo in victu communi, parsimoniam observari voluit. Earum legum capita aliquot exstant apud Plinium, ad quæ Varro hic respicit: **DIS EX VITE NISI SARPTA NEI LIBANTO. VINO ROGOM NEI RESPARGITO. PISCEIS QUEI SQUAMOSEI NON SIENT NEI POLLUCETO. SQUAMOSOS OMNEIS PRÆTER SCARUM POLLUCETO.**

*Ut hirundines figulis.*] Legendum puto, *-tigillis.* Tibullus lib. 2:

*Illi compositis primum docuere tigillis  
Exiguam viridi fronte operire domum.*

Petronius:

*Est paries circa, palea satiatas inani,  
Fortuitoque luto, clavos numerabat agrestes.*

*Quam fullo ululam.*] Hujus dicti rationem sane probabilem affert Turnebus lib. 29 Advers. ceterum est in antiquis libris *ulula*: quod ipsum suspicionem mihi facit, legendum esse, *aulam ulula*. Ollarum strepitus omne genus avium terret: unde Athenienses ad fugandas ululas, quarum ibi molesta multitudo, solebant ollas in tectis disponere. Aristophanes in Avibus:

*Ὅτι μὲν τε δεῖ μάχεσθαι, λαμβάνειν τε τῶν χυτῶν.*

*Τί δὲ χύτρα νόγ' ὠφελήσει; γλαυξ μὲν οὐ πρόσεισι νόϊν.*  
Hoc est: *Pugnare oportet, & capere ollas. quid autem profuerit olla? Noctua non accedet ad ros.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



etsi Hesiodus censet, hominibus justis a Deo tribui inter cetera dona,

*Τίχτους δὲ γυναικας εὐκότα τέσσα γορευσι.*

Basilii in Epistola ad Libanium: *Εἰ δὲ ἐμὸς ἐστὶ παῖς, τοῦ πατρὸς ἐστὶ τὸ παίδιον.*

*Assanos multos.* ] *Lego, Annos multos.*

*Foras betere jussu.* ] Est ex antiqua formula divortii, ad quam alludit Cicero Philippica 2. *Mimam illam suam, inquit, res suas sibi habere jussu.* ex XII Tab. *claves ademit, exegit.* Plautus Trinummo:

*Apage sis Amor, tuas res tibi habe.*

Titinnius Geminis:

*At aliquis vestrorum nuntiet*

• *Geminae, ut res suas procuret, adibus faceisset.*

Pacuvius Teucro:

*Te repudio, nec recipio. mature, dico, faceisse.*

Intelligit autem Varro, ni fallor, divortium Spurii Carvili, qui Romae primus uxorem sterilitatis causa dimisit. de quo videndi Gellius, Valerius, Plutarchus, & alii.

### Pagina 314.

*Quare si Dia gens.* ] Al. *Quare si id ingens.* Melius, *dia gens*, vel *dium genus*, id est, inclitum & divinum. Ennius *Ilia, dia nepos.* Virgil.

— *decus sibi dia Camilla.*

*Teneo Maxpav.* ] Al. *Teneo idem oiavov.* Turnebus legit *Διάχονον.* Junius e manuscripto, *Teneo maxpav*; quasi alludat illud, quod iudices in tabulis dicere solebant, *maxpav γραμμῆν.* Probaverim ipse: *Teneo idem oia xwov.* elegans locutio, & metaphora a sponsonibus, qua significamus, nos aliquid asservare, quasi indicium, vel argumentum certum, aut idoneum signum. Si, inquit, est genus ab omni parte divinum, non impedio; quo minus tibi assumas: ipse quidem illud teneo, ut pignus stirpis & nobilitatis meae; quomodo Tacitus vocat Capitolium pignus imperii. *Sedem Jovis Optimi Maximi, auspicato a majoribus, ut pignus imperii conditam.* Ovidius uno verbo dixit *Pigneror* lib. 7 *Metamorph.*

*Accipio, sintque ista precor felicia mentis*

*Signa tuae, dixi, quod das mihi pigneror omen,*

*Tetrica, horrenti.* ] Apud Virgil. 7 *Aeneid.*

*Tetrica horrentes rupes, montemque severum,*

ubi Servius: *Tetricus mons in Sabinis asperrimus. unde homines tristes ac severi, dicuntur tetrici.*

*Ducat ad Appiam.*] Appia aqua erat sub templo Veneris, ornata signis Concordiæ, Pacis, Vestæ; quæ inde Appiades Deæ nominatæ, apud quas jurgia litesque conjugum disceptabantur. Ovid. lib. 3 de Arte amandi:

*Has Venus e templis, multo radiantibus auro,  
Læta videt lites, Appiadesque Dea.*

Et lib. 2 de Remedio amor.

*Turpe, vir & mulier juncti modo, protinus hostes:*

*Non istas lites, Appias ipsa probat.*

Varro Mysteriis: *In id jurgo, dos a femina ut auferatur, quæ posteaquam mihi ad Concordiam dicta est.*

ΤΡΙΟΔΙΤΙ ΤΡΙΦΩΛΙΟΣ.] Censet, hominem non posse contendere adversus impendentes vitæ calamitates, nisi firmatum assidua exercitatione, atque instructum in omni genere virtutis & scientiæ. Ut enim, inquit, equum tradere solent magistro, qui doceat componere & mollire gradum; sic hominem, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportet, ut discat versare rerum humanarum orbem. Hinc titulus Trio-dite trifolius, vel τριόδιτὶ τριφώλιος: quo significatur homo constans & exercitus, qui in se firmissimum præsidium habet adversus mala animi, corporis, & fortunæ; vel qui est versatus in triplici genere virtutis & vitæ, otioso, actiuo, & ex utroque temperato. τριφώλιος, constans, peritus: cui contrarium ἀποφώλιος, vanus, & indoctus.

*Priusquam in Orchestra &c.*] Eadem similitudine utitur Horatius, ut ostendat, artem usu & exercitatione perfici:

————— *veluti qui Pythia cantat*

*Tibicen, didicit prius extimuitque magistrum.*

ubi Turnebus existimat Pythæales dici tibicines, qui carmina in honorem Apollinis Pythii decantabant. πύθειον enim carmen pæana vocabant. Sed alii sunt tibicines, qui Pythia canebant, & juxta analogiam dicerentur Pythiæales, alii Pithæales per I, quomodo hic scribendum, & apud Cicer. lib. 4 ad Atticum. *Sed vereor, inquit, ne te diutius lepore suo detineat rhetor Clodius, & homo pereruditus, ut ajunt, & nunc quidem deditus Græcis literis, ac Pithæulis.* Quibus nomen inditum ab eo, quod canebant tibiis impactis in dolio, & foraminum varietate distinctis, qua de re plura v. c. Joseph. Scaliger in Æt-nam Virgilii.

*Simul ac dici.*] Fortasse legendum, *Si μύλαξ δίξει. Di-*

Etum alicujus Stoici, apathizæ sectatoris, qui videri intrepidus & immobilis voluit. Ita sum, inquit, omni terrore solutus, ut si molaris lapis decidat e cælo, non quæram, quid portendat. Similiter Horat.

*Et si fractus illabatur orbis,  
Impavidum serient ruinae.*

TRIPHALLUS. ] φαλδς est apex galeæ, in quo crista ligatur. in milite index virilis animi & vigoris, ut in Ænea observat Virgil.

*Ardet apex capiti, cristisque a vertice flamma  
Funditur.*

& in Achille:

———— cristatus Achilles.

maxime si insignis tribus cristis, quasi jubatus, ut in Turno idem:

*Cui triplici crinita juba galea alta Chimeram  
Sustinet.*

quod ab Æschylo sumsit, qui scripsit, τρεῖς κατασπίους λόφους τείνει. Hinc Triphalus Varronis Satyra, quæ in viris laudat habitum gravem & severum, contra mollem atque effeminatum notat.

*Hic ita curat.* ] Melius, *dicta curat.* quod Lucilius:

*Animum attendere dictis.*

VÆ VICTIS. ] Et naturali, & honesto vincendi studio vulgus hominum abuti, dum effrenato impetu & ardore præceps fertur in certamina, quæ nec ad honestatis cultum, nec ad vitæ commoda pertinent, sed tantum ad inanem vulgi plausum aucupandum spectant. Decere quemque eniti & contendere, ut ex virtutis certamine honestissimam victoriam cum laude referat, in quo uno vinci ac succumbere, miserum est & turpe. De proverbio, Væ victis, quo utitur Plautus Pseudolo, videndi Plutarchus & Festus.

### Pagina 315.

*Quod in solum mihi &c.* ] Proverbii speciem habet, pro, Quidquid sese mihi obtulerit in solo terræ, quidquid temere & fortuito inciderit. Cicero ad Pætum: *Ibi loquor aliquid, quod in solum, ut dicitur.* Idem lib. 1. de Nat. Deor. *Hinc, quodcumque in solum venit, ut dicitur, effingis, atque efficis.* Huic plane germanum est illud, Quidquid in buccam venerit, quo utitur idem Cicero ad Atticum.



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# **DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE**

**Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.**

**Continue**

\*Fair usage policy applies

antecelluisse: tum oratione gravem fuisse & vehementem. Hinc personam Agamemnonis inducebant declamatores, ut magni & constantis patroni, quod ex Petronii Satyrico licet colligere, & ex hoc Varronis loco.

*Tantus cothurnus.*] Hoc dicit: Tanto ardore & elatione animi sumit personam judicis, vel, ita se parat ad iudicium, ut humanæ magnitudinis formam propemodum excedere videatur. cum enim pedibus sit induta cothurnos, genus calceamenti adeo crassum, ut ejus accessione herois staturam possit æquare: insuper capiti imponit caliendum, velamentum instar galeri, altum atque elatum. Ejus meminit Horat. lib. 1 Serm.

*Canidiæ dentes, altum Sagenæ caliendum  
Excidere.*

& Arnobius lib. 6: *Falciculæ, claves, caliendra, fomites, talaria.* Porro fastum mulierum in formanda corporis proceritate, quam Varro aptè tribuit Critonæ judici, eum Juvenalis pluribus versibus insectatur Satyra 6, quos operæ pretium est omnes hic recitare:

*Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum.  
Ædificat caput, Andromachen a fronte videbis:  
Post minor est. aliam credas. cedo si bene parvi  
Sortita est lateris spatium, breviorque videtur,  
Virgine Pygmæa? nullis adjuta cothurnis,  
Et levis erecta consurgit ad oscula plania.*

### Pagina 316.

*Et pullos peperit &c.*] His lepidissimis versibus describit hirundinis, parvæ aviculæ, summam curam & industriam, quam adhibet in nutriendis pullis, dum ex diversarum stirpium ac caulium minutissimis seminibus, cibos exquisite colligit, & quam maxima potest celeritate ad nidum defert. Vocat autem pullos fritinnientes, quod hirundinum proprium sit fritinnire, Græce τὸ φιδυρίζειν. Glossarium: *Fritinnunt, cantant.*

*Sed pancarpineo cibo.*] Pancarpineus cibus ex omni frugum genere collectus, sicut Pancarpia coronæ dicuntur ex omnibus floribus coactæ. Sed est in nonnullis libris, *pancarpineo ocymo.*

*Ad quos tum volucres.*] Extremos hos versus valde corruptos habemus in codicibus Nonianis, ubi bis ad testimo-

dium vocantur. Eos Scaliger, modica licentiâ usus, satis concinne in numeros redegit hoc modo:

*Ad quos ium volucres venit pusillos,  
Usque ad limina nidica esca vilis.*

Ipse legerim postremum, *Usque ad limina ipsa vilis.* Julius Montanus apud Senecam:

————— *jam tristis hirundo*

*Incipit, & molli partitos ore ministrat.*

*Non quærenda est &c.]* Hac sententia monemur, omnia, quæ cadere in hominem possunt, subjecta esse tutelæ & potestati virtutis, ut si in ea præsidium collocemus, nulla re egeamus, nihil requiramus, semperque simus invicti. Hæc est enim illa virgula divina, quæ nullo fortunæ impetu facile convelli potest, nulla graviore calamitate affligi; cuius munere & beneficio, quidquid optamus, id sine ullo labore aut opera nostra, quasi divinitus offertur. *Penula*, vestimentum crassum contra pluviam. ex quo dictum Galbæ, qui penulam roganti amico respondit, Non pluit, non opus est tibi; si pluet, ipse utar. Juvenalis:

————— *fremet sæva cum grandine vernus*

*Juppiter, & multo stillaret penula nimbo.*

ΥΔΡΟΚΡΥΤΟΝ.] Videtur insectatus homines delicatos, qui in potu utebantur aqua gelida, & refrigerata. nam veteres aquam varia atque exquisita arte refrigerabant, & maxime nivibus, ut Athenæus lib. 3 probavit. & Martialis:

*Non potare nivem, sed aquam potare rigentem*

*De nive, commenta est ingeniosa sitis.*

idem lib. 11:

*Nec nisi post niveam Cæcuba potat aquam.*

Unde celebratur Neronis principis inventum, decoquere aquam, vitroque demissam in nives refrigerare, auctore Plinio. Juvenalis:

*Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.*

*Non vides &c.]* Hoc principium quasi commune & vulgare videtur fuisse veteribus. nam utitur Varro his Satyris tam sæpe, ut longum sit recensere, & Lucretius sæpissime, Virgilius interdum. Mnestheus medicus nobilis, quem Plinius de Coronis scripsisse refert: & alia ejusdem scripta memorat Athenæus. Alii reponunt Mnesitheum, quem ut celebrem medicum commendat Galenus in initio libri ad Glauconem.

*Esse prandium caninum.]* Prandium abstemium, in quo ni-



hil vini potatur, Caninum dicitur: quoniam canis vino caret: vid. Gell. lib. 13.

*Ecclesiam in regiam.*] An titulus Satyræ est Ecclesia? qua voce Athenienses utebantur pro concione ac conventu civium legitimo? an potius legendum, *Ecclesia in regiam arcam impancrarunt?* ut sit hoc fragmentum e Sesquiulyffe, de pastoribus Ulyssis, qui illo absente e caula & stabulo in regiam irruerunt.

### Pagina 317.

*Aut frigidus nimbos.*] Hoc prognosticon pluviae Noniani libri referunt ex Etratione. Mihi videtur dictio illa corrupta, nihil pertinere ad titulum Satyræ, sed cum sequentibus verbis esse conjungenda, atque ita restituenda:

—— *athera chionea*

*Aut frigidus nimbos aqua nista,*  
id est, cœlum nivosum.

*Ajace stramentitio. Acre.*] Legerim, *Ajace stramentitio ἀκρίς.* Venusta sententia: Homo meticulosus, inquit, visa Ajacis facie ex stramento, percussus subito terrore, factus es mutus & amens. Nisi quis malit titulum Satyræ esse illud, *Ajace stramentitio*, & de inani terriculamento forma quadam proverbii usurpari, ut a Cicergne Fœnei homines appellantur: quod Asconius Pædianus in primam Orationem pro C. Cornelio observavit.

*Non posset eam.*] Noniani libri omnes habent, *Varro, prælio captivos prædones, non posse* &c. e quibus vestigiis Junius eruit titulum Satyræ, *Prælio caprino*, *περὶ ἡδονῆς.* recte, an secus, aliis dijudicandum relinquo.

*Sera parecte purgatum* &c.] Ita libri veteres. recte. Scito, inquit, extinctum esse florem adolescentiæ, quoniam videbis Romæ in foro, ubi semper cœtus adolescentium, pueros libere pilam mittere. *Παρέκτη*, pubertas, unde *παρέκτατοι*, ephēbi, qui de pueritia veniunt ad pubertatem. Lucilius lib. 20:

*Tum ephēbum quendam, quem vocant parectaton.*

Ergo *Sera parecte purgatum*, est vacuum matura adolescentia forum; quomodo Cicero verbo Purgandi usus in Oratione pro Sextio: *Cædem maximam facias, forum purges.* Alii legunt, *Serapi recte purgatum*; & putant, hunc locum esse ex Eumenidibus, ubi de Serapide crebra mentio.

*Cujus ubi annis.*] Veteres libri Nonii adducunt e *Περπετανηκόντων*, vulgati, *περὶ γεγαμηκόντων.* utraque lectio corrupta;



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies



linis Delphici incensi & direpti. *Hirundines hospita, advenæ; vel vicina, ut Virgil. Hospita aquora.*

## IN LOGISTORICOS.

Pagina 318.

*Pythagoras autem.* ] Hanc sententiam Pythagoræ copiose explicat Censorius in libro de Die natali.

**CATO, DE LIBERIS EDUCANDIS.** ] M. Cato Censorinus, princeps Porciæ familiæ, filium, quem ex priore uxore habuit, exquisitissima cura educavit, ut refert Plutarchus in ejus vita. Idem scripsit librum de educandis liberis: a quo fortassis Varro Logistoricum suum inscripsit.

Pagina 319.

*Ut qui contra &c.* ] Varro auctor est, Numerios prænomine olim vocatos, qui cito nascebantur; de quo videndi Nonius, Festus, & Julius Paris in Epitome Valerii Maximi de Prænominebus. Numeriam autem Deam tradit a parturientibus invocari, ut celeritatem partus adjuvaret. Sed Augustinus lib. 4 de Civitate Dei, *Numeria*, inquit, *quæ numerare doceat.*

*Hisce manibus &c.* ] Aliis placet, *Hisce Manibus*; Lipsio, *His Semonibus*; cui assentior. Lactant. lib. 1: *Cunina*, quæ infantes in cunis tuetur, ac fascinum submovet. Varro lib. 2 de Re rust. *Apud divæ Rumæ sacellum a pastoribus satam ficum. ibi enim solent sacrificari lacte pro vino, & pro lactentibus. mamma enim rumis, sive rumæ, ut ante dicebant, a rumi; & inde dicuntur subrumi agni: lactentes, a lacte.* Meminit & Plutarchus in Romulo, & in Probl. & Augustin. lib. 4.

*Cum primores cibo. &c.* ] Terentius in Phormione:

—— ubi erit puero natalis dies,

*Ubi initiabunt.*

in quem locum ita Donatus: *Legitur apud Varronem initiari pueros Educæ, & Potinæ, & Cubæ, divis edendi, & potandi, & cubandi, ubi primum a lacte, & a cunis transferuntur.* Quod Virgilius:

*Nec Deus hunc mensa, Dea nec dignata cubili est.*

Ex quibus verbis apparet, Cubæ Deæ nomen hic deesse, legendumque: *Potinæ, cum cubatione Cubæ, Augustin, vocat Edu-*

licam Deam, quæ escam præberet; Potinam, quæ potum. Arnobius lib. 3 Victuam & Potuam Deas recenset, sed alias ab his Deabus infantium puerorum.

*A stando Statano & Statulino.*] Videntur hæc verba non male cum præcedentibus conjungi posse, & forsitan ita olim cum illis fuerant conjuncta: *A potione Potinæ, cum cubatione Cubæ. Ubi stare, Statano & Statilino, quorum nomina habent scripta Pontifices. cum primo fari incipiebant, divo Fabulino. Ubi pueri, inquit, standi & consistendi potestatem habere incipiebant &c. divo Fabulino. Lactantius Statanum & Statilinum nominat, ut Deos præfides & assistentes.*

Pagina 320.

*Cum cibum ac potionem &c.*] *Bua* est potus. unde Vinibus dixit Lucilius, pro vinolentis. *Papa*, cibus infantium, aut puls: a quo verbum Papare, pro edere, usurpavit Plautus Cistellaria:

*Novo liberto opus est, quod papet. dabitur: præbebo cibum; Mamma, mater vel nutrix. Persius Satyra 3:*

*Et similis regum pueris papare minutum  
Poscis, & iratus mammæ lallare recusas.*

*Tata, pater. Martialis lib. 1:*

*Mammas atque tatas habet Afra, sed ipsa tatarum  
Dici & mammarum maxima mamma potest.*

*Vel maxime illic.*] Nonius hunc locum adducit in verbo *Contenturum*: quod cum hoc toto fragmento non inveniatur, videntur hic quædam deesse. Sed in Nonio, ut opinor, excidit illud *Cibarius*, quod observavit hic significare panem sordidum, ut apud Cic. lib. 5 Tuscul. Sic ergo restituendus Nonius: *Cibarius, Varro Cato, vel de Liberis.*

*Fortuna se illos.*] Forte hoc copulandum cum fragmento pag. præcedentis, *Antestatus est &c.* atque ita legendum: *Id quod doceat verum esse, Fortuna se illos non natura præstare, si quid his datum sit esculentum.*

Pagina 321.

*Quod est in assa voce.*] *Assum* est merum, solum. unde Canere assa voce, lib. 1 de Vita populi Rom. & hic Melos in assa voce, id est, sola linguæ voce. contra Melos organicon, quod ad musica instrumenta accinitur, ut solent cantores

citharœdici symphoniam servare ad pulsus citharæ, ex quo Psallocitharistæ vocantur a Suetonio in Domitiano. Asconius Pædianus in Divinat. Ciceronis: *Cani remigibus κέλευσμα per symphonicos solebat, & per assam vocem, id est, ore prolatam, & interdum, ut in Argo navi, per citharam.*

*Etenim nulla, quæ non &c.] Plumarius est, qui acu pingit, & clavos, scutulas, aut alia, quæ plumas avium referant, in veste attexit, & plumarium opus a plumando, quo verbo utitur Nonius, & Vopiscus in Carino. Prudentius in Hamartigenia:*

———— *hunc videas lascivas præpete cursu  
Venantem tunicas, avium quoque versicolorum  
Indumenta novis texentem plumea telis.*

Plura Turnebus lib. 11.

*Quibus alno, lino.] Suspicio legendum: Quibus calmo; lino, quid &c. Recenset enim opificia puerilia, quæ ex calamo, lino, aut palma. Calami aptabantur ad tibias, fistulas & sagittas. de quibus multa Plin. lib. 16. & Calmi pro calami, ut lib. 1 de Re rust. Per furculos deferuntur in terram. & Virg.*

———— *suspende ex vimine circlos.*

Palmarum folia ad funes vitiliumque nexus & capitum levia umbracula findebantur, auctore Plinio. quin etiam sportæ ex his contexebantur. unde sportella palmea apud Apicium lib. 1. Paulo post libri omnes habent: *Nam liberti quæstus causa. ut legi possit, Nam liberi quæstus causa.* Dividebant opificia pueris, inquit, liberi & honesti quæstus causa.

*Encombomata ac parnasides.] Al. Arnacidas. Ἐγκόμβωμα, genus suppari puellaris, aut tunicula alba & brevis, qua in scena amiciebantur servi comici, cujus meminit Pollux lib. 4. Ἀρνάκιδας Plato in Symposio numerat inter coactilia, quibus pedes includantur.*

*Ut Ariston scribit.] Aristonem Chium intelligit nobilem philosophum Stoicum, quem Cicero etiam celebrat. Alius fuit Ariston Ceus Peripateticus, cujus meminit Laertius lib. 7.*

*Persæ propter.] Xenoph. Κυρουπαιδ. lib. 1: Αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἔστι Πέρσαις, καὶ τὸ ἀποπτύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. & lib. 8 de iisdem: Νόμιμον ἐν αὐτοῖς μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι. Hoc autem consequiebantur tenui victu & modica corporis exercitatione, de quibus idem Xenoph. lib. 5 Κυρουπαιδ. & Clemens lib. 2 Pædag.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

# **DELVE INTO FANTASY, MAGIC, MYTHOLOGY & FOLKLORE**

**Forgotten Books'  
Full Membership gives  
access to 797,885 ancient  
and modern, fiction and  
non-fiction books.**

**Continue**

\*Fair usage policy applies

Flaccus librum fecit ad C. Cæsarem ) inscribit Pappum? an quia hoc nomine indigitabantur senes utriusque sexus? maxime in comœdiis & Attellanis, quarum tituli citantur a Nonio, Pappus agricola, Hirnea Pappi, & Sponsa Pappi. Pomponius Pistoribus:

*Pappus hac in aedē habitat senica, non sefcuncia.*

an a cognomento gentis Æmiliæ? quod videtur ex eo sumtum, quod Pappi carduorum flores sint; de quibus Lucretius:

*Vestem, nec plumas avium, papposque volantes.*

PIUS DE PACE. ] Pii cognomen habuit Q. Metellus, Numidici filius, quia patrem revocari ab exilio assiduis lacrimis & precibus a populo Rom. impetravit. Hoc Varronem inscripsisse in Logistorico de Pace, non ausim affirmare: tantum leviter suspicor ex eo, quod Sallustii historici nequitiam notat, qui lib. 2 Historiarum hujus Metelli Pii luxum & factum censorie reprehendit. Ejus locus integer exstat apud Macrobiū lib. 3 Saturnal.

### Pagina 325:

SISENNA, DE HISTORIA. ] L. Cornelius Sisenna, nobilis historicus fuit: cujus libri Historiarum a Grammaticis sæpius commemorantur. meminit Sallustius in Jugurtha, & Cicero in Bruto, & lib. 1 de Legib. his verbis: *Sisenna omnes adhuc nostros scriptores, nisi forte qui nondum ediderunt, de quibus existimare non possumus, facile superavit.*

SCAURUS. ] M. Æmilius Scaurus, cum magnificentissimam in Palatio domum ædificasset, ea re populum offendit, & consulatus repulsam tulit, ut auctor est Cic. lib. 1 Officior. Hinc Scaurus inscribitur Varronis Logistoricus, cujus translationem fuisse de Ædificiis, indicat fragmentum de glutino, fabрили materia,

*Ac nulla ambrosia &c. ] Legendum:*

*Ac nulla ambrosia, & nectar, non allia: sarda &*

*Panis, pemma, lucuns, cibus qui purissimus multo est.*

Non erant, inquit, cibi exquisiti, ut Deorum ambrosia & nectar, neque sordidi & viles, ut pauperum allia; sed puri lautique, ut falsamenta cum pane, & pro bellariis lucuns. Sarda, piscis, qui saltatione & cantu ita afficitur, ut vel extra mare transiliat, de quo multa Athenæus lib. 6. Plin. lib. 32, cap. 53: *Sarda: ita vocatur pelamis longa, ex Oceano veniens. Ex ea conficiebantur laudatissima falsamenta Gadi-*

fana, quæ Sardæ vocabantur, ut auctor est Oribasius lib. 4 Collectan. & Galen. lib. 3 de Aliment. facult. Lucus, genus panis. Σχιμαχία pag. 304: Vinum, perma Lucus &c. in quem locum vide, quæ annotavimus.

Pagina 326.

*Ectropas esse multas.*] Ectropas, id est, diverticula vel divortia, vocat sententias ambiguas dissidentium philosophorum, quæ obstruunt iter ad sapientiam per se maxime spissum; id quod eleganter dixit Turpilius Canephora: *Ita est. Verum haud facile est venire illo, ubi ipsa est sapientia. Spissum est iter: adipisci haud possis, nisi cum magna miseria.* Propertius lib. 3:

*Non datur ad Musas currere lata via.*

*Humanam quandam &c.*] Fortasse legendum:

*Humanæ quandam gentem stirpis concoquit;*

*Frigus calore, atque humore ariditatem*

*Miscet.* Quod postremum sumsit ab Ennio, qui in Epicharmo de mente humana ita loquitur:

*Frigori immiscet calorem, atque humori ariditatem.*

*Mortales nemo &c.*] Alii legunt:

*Mortalis nemo exaudit, sed late incolens*

*Scytharum inhospitalis campi vastitas.*

Loquitur enim Prometheus de vastitate & solitudine Scythiæ, juxta Caucasum montem, quem Horatius vocat Inhospitalem, Æschylus ἀπάνθρωπον, quod hic τέλος ἐστὶ τῆς οἰκουμένης, ut tradunt ipsius interpretes.

*Ego infelix non &c.*] Valerius Flaccus lib. 4 Argonaut. dicit, Prometheus a vulture cruciari. Hesiodus in Theogonia, ab aquila, idque ob furtum ignis, & prodita hominibus Deorum consilia, quodque in visceratione ossa Jovi, sibi vero pinguedinem præposuisset. Philostratus lib. 2 de Vita Apollonii hæc fere narrat: Feruntur de Caucasio monte a barbaris fabulæ, quas etiam de eodem Græci fabulantur, Prometheus scilicet ob amorem, quo nimium homines est complexus, in eo monte ligatum fuisse: Herculem vero, non eum, qui Thebis natus est, id perferre non potuisse, & sagittis aquilam, quam Prometheus visceribus alebat, confecisse. dicunt insuper, ligatum fuisse antro, quod in Caucasi radicibus ostenditur, ubi duris petris vincula affixa conspiciuntur: quæ nosse, ex qua materia sint con-



fecta, difficillimum est. alii ajunt, in summo cacumine ligatum, & cum Caucasus sit biceps, singulis monticulis singulas manus alligatas prædicant: cumque colliculi unius stadii spatio distent, corporis proceritatem arguunt.

*Alia mitram vicinam.*] Nonius hoc adducit in voce Rica, ut fortassis legendum sit: *Alia ricam, ricinium, aut mitram Melitensem.* quæ eadem jungit Lucilius lib. 2:

*Ricini aurati, ricæ, & oraria, mitræ.*

& Nonius Pedio:

*Mollicinam, crocotam, chiridotam, ricam, ricinium.*

Sunt autem Rica & Mitra, muliebria tegmina capitis. Ricinium, muliebre palliolum breve. Mitram Melitensem dixit, ut Cic. in Verrem, Melitensem vestem, & textrinum, a Melita insula, quam tenues & molles telas dedisse, auctor est Diodorus.

*Lenis mens cum &c.*] Somnorinas, quæ in somnis videntur, accipit Nonius, ut sit hic sensus: Cum imagines, quæ in somnis apparent, interpellantur, tum mens solvitur angore, & oculi somno relaxantur. Scaliger putat legendum, *levi somna mens sonorinas imagines affatur.* & sonorinas imagines interpretatur ἤχους ἐναύλους, quales sunt tinnitus, quibus aures dormientium personantur, vel patentibus oculis, quod est Corybantiare, seu, pati imaginofum, ut loquitur Catullus. De quo plura dixi libro 1 de Sensuum affectionibus.

*Cum sumere cœpisset.*] De homine frugi & temperante, quem cibi appetentia ad edendum invitat, satietas retrahit. Sumere est comedere, bibere, ut lib. 3 de Re rust. *Quotiescunque sumserunt, locus solet purgari.* Cic. *Si sumserit mercius.* Spartianus in Hadriano: *Ad deprehendendas obsonatorum fraudes, cum plurimis sumentibus pasceret.*

### Pagina 327.

*Satias manum de &c.*] Satietas, inquit, monet facere finem edendi. Allusum ad proverbium, Manum de tabula: quod jubet recedere ab opere jam exposito & confecto, ne nimia diligentia obsit.

*Retrimenta cibi.*] Hoc ipsum verbum etiam usurpat lib. 1 de Re rust. ubi in veteribus libris est Recrimentum, ut excrementum. Cicero appellat Reliquias cibi, Græci περιττώματα.

*Per posticum vallem*] Legendum, *Per posticum vallum.* feci ex Nonio, qui hic observat: *Posticum, neutro genere.*



**THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS**

Purchase full membership to immediately unlock this page

**FORGOTTEN BOOKS**

**FULL**

**MEMBERSHIP**

**797,885 Books!**

**All you can read**

**for only**

**\$8.99/month**

**Continue**

\*Fair usage policy applies

